گەنجینەیا زمانێ کوردی

بەرهەمێن کوردێن یەکیتیا سۆڤیەتێ

بەرگی چوارەم

ئەم زنجیرە کتێبە مافی لەچاپدانەوەی
تەنیا بۆ دەزگای ئاراسە لەبەرئەوەی ئەرکمان پێوە کێشاوە.
هیچ کەس و دەزگایەک بۆی نییە بەبێ پرس لەچاپیان بداتەوە.

گەنجینەیا زمانێ کوردی

بەرهەمێن کوردێن یەکیتییا سۆڤیەتێ

بەرگی چوارەم

ب سەرپەرشتییا:

تۆسنێ ڕەشید

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس

هەولێر – هەرێمی کوردستانی عێراق

هەموو مافێک هاتووەتە پاراستن ©
دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس
شەقامی گولان - هەولێر
هەرێمی کوردستانی عێراق
هەگبەی ئەلیکترۆنی aras@araspress.com
وارگەی ئینتەرنێت www.araspublishers.com
دەزگای ئاراس لە ٢٨ تشرین (٢) ١٩٩٨ هاتووەتە دامەزران

گەنجینەیا زمانێ کوردی - بەرگی چوارەم
ب سەرپەرشتییا: تۆسنێ ڕەشید
کتێبی ئاراس ژمارە: ١٣٣٩
چاپی یەکەم ٢٠١٢
تیرێژ: ٦٠٠ دانە
چاپخانەی ئاراس - هەولێر
ژمارەی سپاردن لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ٢٥٨١ - ٢٠١٢
نەخشاندنی ناوەوە و رازاندنەوەی بەرگ: ئاراس ئەکرەم
هەڵەگری: عەلی شێخۆ

ژپنک:
ژمارەی پێوانەییی ناودەوڵەتیی کتێب
ISBN: 978-9966-488-09-3

سەرەجەما پەرتووکان

فۆلکلۆرا کورمانجیێ. نڤیسی و هازرکر ح. جندی 7

شڤانێ کورمانجا. عەرەبێ شەمۆ 353

کلامێ جمەتا کوردا. بەرنڤیسی ح. جندی 503

فۆلكلۆرا كورمانجیێ

نڤیسی و هازرکر ح. جندی

بەرەڤۆک

هایپێتهرات
ئێرێڤان ١٩٥٧

ژ ئالیێ هازرکر

جماعەتا کورمانجا ناڤا سالا و زەمانا گەلەک جوورە-جوورێد فۆلکلۆرێ هەڤانییە و عەفراندییە. ب زارگۆتنا بەدەوییێ ئەوێ شکلکرییە شابوون و حالێ خوەیی چەتن، دایە عەیانکرنێ تەمامییا عەمرێ خوەیی کۆچەرییێ-رائەتییێ، عەدەتێ کەڤن و تەزە، رابوون-روونشتاندنا خوە، شەرکارییا خوەیە ئازادارییێ پێشییا زۆربا، زەڤتەکچییێد حوکومەتێد دەرەکە، خوونخور و کەدخورێد خوەیە هوندور. د ناڤا وێ لیتێراتوورا زارگۆتنێیە کەڤن و هەرتم تەزەکرییە دەولەمەندە هزێمەتیدا تێنە کڤشێ خەبات و زۆرایا وێیە عەفرانداریێیە شەواتە کوور.

ئەڤا بەرەڤۆکا پارەک خەباتا مەیە سالانە. مە ب حزکرنا دل هەر کلامەک، هەر زارگۆتنەک پچووک ل جیکی و وەختەکیدا نڤیسییە و ئیرۆ ژی دیسا ب وێ حزکرنێ ئەم ڤەدگەرینن وێ جماعەتا دەنگبێژە عەفراندار، تەنێ ب فۆرما نڤیسارێ، نە زێدە.

مە گومان هەیە، وەکی ئەڤا کتێبا تەزە ژی، قنیاتێ کیژانێ جارا پێشن تێنە نەشرکرنێ، وێ ژ ئالیێ زمین، بەدەوەفراندنێ ئاریکارییێ بدە لیتێراتوورا مەیە سۆڤێتییێ، کیژان بۆنا کولیلکداییینا خوە ئاوقا گەلەکی هەوجێ فۆلکلۆرێیە ژی.

وەختێ هازر کرنا بەرەڤۆکێ ئەم خەبتین، وەکی خوەندەڤانێ ماسساییێ بدنە رازیکرنێ. ب وێ نێتێ ژی مە ژ هەر عەفراندنەکێ تەنێ چقلەک (شاخەک) هلدا. وێ شووندا ئوسا کر، وەکی جوورێ فۆلکلۆرێ زەفبن، چاوا عەفراندنێد ئێپیکیێ (ئێ مێرخاسیێ، ئێ حزکرنێ)، چیرۆک، کلام (ئێ حزکرنێ، ئێ گۆڤەندێ)، مەتەلۆک (مەسەلە) و ئێد دنێ. وانا را تەڤایی پارەکە ڤێ بەرەڤۆکێ ژی یا وەختێ سۆڤێتییێیە، پێشکێشی پارتیا کۆموونیستییێ، لێنینێ مەزن، عەمرێ کۆلخۆزیێ، دێباژارێ مە کری. ب وان عەفراندنێد وەختێ مە جماعەتا عەفراندار حزکرنا خوە ددە کڤشکرنێ بەر ب پارتیا کۆموونیستییێ و حوکومەتا سۆڤێتییێ، وەکی هەر مەجال-مکان عەفراندنە بۆنا عەمرێ وێیی بەختەوار تەڤی تەمامییا براجماعەتێد تفاقا سۆڤێتییێ.

عەفراندنێد ئێپیکیێ

مەم و زین

کۆچکسەراک ب ناڤێ ئارداودێ هەبوو، ل کێلەکا شەهەرێ موخورزەمینێ. ل بەر وێ کۆچکسەرایێ قیزکەک دما. ئەو هەفت سال بوو، وەکی قیزک وێدەرێ دما. رۆژەکێ ئەوێ دیت، وێ سێ سیار سەر بەرێرا تێن، هەسپێ وانا بۆز. ئەو سیار بەر ب وێ دهاتن. قیزک گەلەکی شاش ما و هەیری ما، گۆت: »گەلۆ کێ دییە هەسپ ل سەر بەعرێ بێن، لنگێ وانا ئاڤێ دا نەچە". سیار هاتن، بەر کۆچکسەرایێ پەیا بوون. وانا گۆت:

– قیزا قەنج، ئەم هاتنە پەی تە. گەرەکێ تو مەرا کاربی، ئەمێ تە بڤن بگەرینن.

قیزکێ پرس کر:–چرا هوون کینە؟

گۆتن:–ئەم دەلیلێ بەخت و مرازانن.

قیزکێ گۆت:–دە وەکی ئوسانە، سیاربن برانۆ، ئەزێ بێم تەڤی وە.

سیار سیاربوون. یەکی ژ وانا قیزک ئاڤیتە تەرکوویا خوە و ل سەر بەرێ کەتن. وەختێ چوونە نیڤێ بەرێ، قیز زەعف تی بوو و ئاڤ خوەست. ئەوی سیاری ملێ قیزکێ گرت، نمزی ئاڤێ کر، گۆ:

– خووشکێ، دە ئاڤێ بخوە.

قیزێ سێ جارا کولا خوە ئاڤێدا کر و خار. وەختێ ئاڤ خارنێ کەفا بەرێ ژی کەتە ناڤ دلێ وێ. هەما ب وێ کەفا ئاڤێ ژی قیز هەملە دەرکەت. پەی ئاڤ خارنێ وان سیارا قیز دیسا ڤەگەراندن ئانین بەر وێ کۆچکێ و چوون.

ژ وێ شووندا قیز خوە هسیا، وەکی هەملەیە: «ئێ،–گۆ، یارەبی، ئەڤ چ یەک بوو ل سەرێ من هات. ئەز قیزا بکور، بەر ڤێ زیارەتێ، دنیا–ئالەم ژ ڤر دچە، گەلۆ وێ

چ بێـژنه مـن؟ یەکـه چاوا ل سـەرێ من هـات؟ وەلە، ئەزێ خـوه باڤـێـژم بەرێ، برا ژ عەزەبێ دنێ کوتا بم. لێ روحێ شیرن نەهشت. سەکنی حەتا نەھ مەھ، نەھ سەحەت و نەھ دەقـیـقـه تـەمـام بوون. ئەو قـیـز ب دەڤـرا وەلدی، کـورەک ئانی. کـور مـینا شـەمـالەکێ تەیس دا ل ناڤ دەست–پێ قـیزکـێدا، چاوا شـەمـالـەکه زەر. ئەو مـینا ستەیرکەکە گەش بوو، وەکی ژ عـەزمانا برژە. مـەمک تونه بوو، وەکی خـوەرا بمێژە، قـیزێ دکر وی کوری بکوژە، لێ دل نەدکر، دخـوەست، وەکی ناڤێ وێ ل دنێ خـراب نەبە، تشتـەک بەر چەعڤێ وێ نەدهـات. ئەوێ قیزێ گەلەکی دا هشـێ خوە، چکا چاوا بکە. ئەڤێ ڤێ جـارێ کورکێ مـەحـبـووب دانی ناڤـا چەند قـەرپالا، تەمـز پێـچـا و بر ل دەڤێ بەرێ دانی. دە جماعەت وی گلی تمێ دڤێ:

مەمێ تڤقییە ژ دامنێ دێ،
کەس نزانە وێ ببە ماشـۆقێ کێ؟
شـەهەرێ رەش–تاری موخورزەمینە،
تو کەس ژ بەنی–ئادەم ئەوی ناڤینە،
ئال پاشا د ناڤا وی دا دمینە.
رۆکێ ژ ئەشق و مەجالێ،
ئال پاشا چوو ل دەڤێ بەعرێ،
بهیست دەنگێ وێ تفالێ.
– هـەی، گۆ، یارابیۆ، بەیتلفار،
ئەز ل تایاتێ بوومە کال،
ئیرۆ تە دا من ئەڤ تفال.
ئەوی کورک ب دەستا هلانی،
ب ئەشق و لەز بەر ب مال ئانی،
– هانێ، گۆ، عەڤدا خادێ، داینا رەمانی.
دنیاییێدا هەیە هەد و سەد،
ئەو کور ئال پاشارا بوو ئەولەد،

ئێدی مەزن بوو چاوا بەلەد.
چ دنیاکە کاف–کوونە،
چەند بەندە ناڤدا رابوونە،
یەک مەمێیە، یاک زینێیە،
یەک فەراتە یەک شیرنە،
یەک لایلێیە، یەک مەجروومە.
دنیایێدا ئەوانا رابوون،
بەخت و مرازێ خوە شانەبوون،
قۆمسی و نەمام گەلەک هەبوون.
نها ئەم بێن سەر قسا زینێ،

زینێ ب خوە دما شەهەرێ جزیرا بۆتا. ئەو قیزا میر سەیدین بوو، برازیا میر سێڤدین بوو. بەدەو بوو، وەکە رۆژێ پەرلەمیش دبوو، مینا هۆریکە بکور ل بهشتێ بوو. چل جاری ل بەر دەستێ وێ بوو. ب خوە بووکا قەرەتاژدین، دەرگیستیا چەکان بوو. ئەو رۆژەکێ پێشیا جاریێ خوە کەت و هاتە ناڤ باخێ تۆرکری، خوەرا سەیرانگە کر. گەلەکی خوەرا گەریا، سەیرانگە کر، پاشێ دەستوورا جاریا دا، گۆ:

– هوون هەرن مالێ خوە، ئەز ژی وێ خوەرا هەرم جیێ هێسابوونێ، قاسەکێ رازێم.

جاری چوون.

زینێ ژی چوو رازێ. سەر جیێ رازانا وێ را دارەک هەبوو. سێ کەڤۆتک هاتنە سەر دارێ دانین. کەڤۆتک ب خوە هۆری بوون: دودو قیز بوون، یەک ژی دیا وانا بوو. وەختێ قیز چەعڤ زینێ کەتن، هش، ئاقلێ وانا ژ سێری چوون. گۆتنە دیا خوە، گۆ:

– گەلۆ دنیایێ دا مەرڤ مینا زینێ بەدەو هەنە؟

دێ گۆت:–لاوۆ، مەمێ ئالا دمینە ل شەهەرێ موخورزەمینە، قەت زینێ ب بەدەوێ

ناڤه نیڤێ مەمێ.

کەڤۆتکا گلیێ خوە کرن یەک، وەکی زینێ بڤن بگهینە مەمێ و دیسا بینن. ئەوانا دەست پێکرن دوا ژ خادێ خوەستن، وەکی پۆستەکی کەڤۆتکا زینێرا بینن، گۆ:

– یارەبی، بکی فەرواره،
پۆستەکی کەڤۆتکا بینی خاره،
ئەم ب خوە سسێنه–
زینێ سەر مە بکی چاره.
خادێدا بوو فەرواره،
پۆستەک ژۆردا هاتە خاره،
سێ هۆری بوونە چاره.
مەمێ د برجا سپیدا،
کەتییە خەوا شیرندا،
کەس نەوێرە هەره ناڤ جیدا.
شەڤ چوویە نیڤەکا شەڤێ،
مەمێ ئالا کەتییە خەوێ،
ئەو چ زانە زینێ وێ بێ؟
ئەو هەرچار هۆرینگێ دەلال،
سەحەتەکێ دچن ریا یەک سال،
تەزە وێ بقەومە هەوال.
هەر چار کەڤۆتک سەرێ دارێ فرینە.
وێ خوە دانە گۆڤەکێد عەزمینە،
سەر پەنجەرا مەمێ ئالا دانینە.
ئەوانا پۆستێ زینێ ستو داتینن،
فەند و شەمالا بەر سەرێ مەمێ ڤێدسینن

زینێ دکنه ئۆرتا مەمێ و جینه.
مەمێ سەرێ خوه ژ خەوا شیرن هلتینه،
هوسول-جەمالەکێ پاشلا خوەدا دڤینه،
هوسول-جەمال نینه، هۆریکه
ژ هۆریا ئەو رەنگ پەریکه.
مەمێ گۆ:
ئەز ویکم، یەکێ ئیلاهینه،
وەکی هۆریبه ژ عەسلێ عەزمینه،
دەڤێ باڤێ کەسەکی نەکەتیه ناڤ
جی و بەلگیێ من بڤینه.
زینێ گۆ:
– تو ژی ئاقلێ خوه بجڤینه،
ناڤێ من تێلی خاتوون و زینه،
کەس نکاره ناڤ جی و بەلگیێ من بڤینه.
مەمێ گۆ:
– ئەز ویکم، یەکێ جەباره،
ئەزێ بێژم، تو بینه ئێقین و باوەره،
بێژە، کا شەهەرێ باڤێ تەدا هەیه چەند مناره؟
زینێ گۆ:
– ئەز ویکم، ئەللاه و ئەکبەره،
خاتره و سەرانسەره،
ناڤ شەهەرێ باڤێ مندا هەنه شێست و شەش مناره
مەمێ گۆ:
– ئەز ویکم، ئەللاه و ئەکبەره،
ناڤ شەهەرێ باڤێ مندا هەنه

سێسد شێست و شەش منارە.
ناڤ شەڤ، تاریێ، مالێ،
ئەوانا کەتنە مەجالێ،
ب رەوقێ سەر ستارێ.

مەمێ و زینێ پەڤکەتن و چوونە سەر کۆشک و رەواقێ مەمێ. وەختێ سەر باژێر دا مێزەکرن، دیتن، وەکی هەسابێ تاڤ و تەیرێ چۆلێ و ستەیرکێ عەزمانا هەنە، هەسابێ منارا تونە.

ئەوانا ژ سەر کۆشکێ هاتنە ژێرێ، زینێ گۆ:

– مەمێ، تو زانی، ئێ کو ئەز ئانیمە، وێ من ژی بڤن، وەرە ئەم مۆرێ خوە ل هەڤ بگوهێرن. لێ بەرێ دا مێر پەی ژنا دچن، ژن پەی مێرا ناچن.

ئەوانا وێ دەرێ مۆرێ (گوستیلکێ) خوە پەڤ گوهێرین.

کەڤۆتکا مەمێ دانە رازاندنێ، پۆستێ زینێ ل ستو دانین و تەڤ خوە هلدان برنە وێ دەرێ، کێ دەرێ ئانیبوون.

ئەم بێنە سەر مەمێ. مەمێ وێختەکێ نیشەڤ رابوو، خوە فکری، گۆ: »جانم، ئەڤا خەون بوو، نە خەون بوو؟ لێ وەکی راست بوو، لێ کانێ"؟ مەمێ د حالێ خوەدا گۆت و بلاند، مینا مەرڤەکی هەفت سالا نەخوەش، گۆت و بلاند. ئوسا د حالێ خوەدا ما حەتا سبە رۆن بوو.

رۆ هاتە تاشتیا میرانی.

ئال پاشا گۆ:–کورۆ، جا هەرن بنهێرن کا چرا مەمێ ئیرۆ دەرەنگی کەت؟ نەهات قاوا دیوانێ نەگەراند؟

دو مەری چوون سێتیا مەمێ کرن. دیتن، مەمێ وێ بێکێفە. چوون گۆتنە ئال پاشا، گۆ:

– وەلە مەمێ بێکێفە.

ئال پاشا ب جماعەتا خوەڤا رابوون چوونە سەر مەمێ. کێف و حالێ وی پرسین. مەمێ گۆ:

– وەلە، ئەز ئیرۆ زەعف نەخوەشم. جماعەت دیسا تەمام چوونە دیوانێ. لێ ئاقلبەندێ ئال پاشا هەبوون. ئەوانا ل هەڤ شێورین و گۆتنە ئال پاشا، گۆ:

– مەمێ نە نەخوەشە، یا مەمێ حوبا دلانە، یان ژی دخوەزە بزەوجە، شەرم دکە، تەرا ناڤێژە.

ب شێورا وانا ئال پاشا ئەلامەتی دا شەهەرێ موخورزەمینێ، گۆ:

– هەرچا بوو ژنێ د مێر، قیزێ ئازەپ، مێر و خورت، سبێ تەمام وەرنە باخێ منی تۆرکری، بلیزن، کێفکن ب گۆڤەند و قەیدە، وەکی مەمێ من دەست باڤێژە کیژان ژنێ، یان قیزێ، ئەزێ ویرا بخوەزم.

دە هەرچا چێلەکەک وی ژی هەبوو، ئەو چێلەک ژی فرۆت، قیزا خوەرا دا کنج و لێکر، گۆ:

– بەلکی نشکێ ڤا مەمێ قیزا من بخوەزە. سڤەت ئێ دنیا–ئالەم تژی ناڤ باخ بوو: قیز، بووک، ژن، مێر، کور، زار.

ئال پاشا دو مەری شاندنە پەی مەمێ، گۆ:

– کورۆ، هەرن بێژنە مەمێ، برا بێ ناڤا بێخ، خوەرا ئەشق و کێفێ.

مەری چوونە پەی مەمێ، گۆتنێ، گۆ:

– مەمێ، رابە، ئەم هەرنە ناڤ بێخ، برا بینا تە دەرێ.

مەمێ رابوو. ئاڤ ئانین، سەر–چەعڤێ خوە شووشتن. پێژگیر ئانی، وەکی دەست و چەعڤێ خوە تەمزکە، نشکێڤا مۆرا زینێ دیت. وەختێ مۆر دیت، تەزە زانبوو، وەکی زینێ هاتییە. ئەو جیدا خەرقی و کەت. ڤردا–وێدا ئاڤ سەردا کرن، دەستێ خوە دانە سەر دلێ وی، ئەو سەر خوەدا هات و رابوو چوو ناڤ بێخ. چوو سەر هەوزێ شادیرەوانێ روونشت. لەزەکێ شووندا قاپووتێ خوە ئاڤیتە سەر سەرێ خوە و جیدا کەر بوو. گەلەکی سەکنی. قیزێ کوبار و عەیانا هاتن تژی دۆرا مەمێ بوون، گۆتن، گۆ:

– هەمین مەمێ وێ ژ مە یەکێ بستینە، خوە قیزێ کورمانجێ خام ناستینە.

ئەوانا ب سرێ کلام ئاڤیتنە سەر مەمێ. لێ یەکە هەردو چەعڤا کۆر بوو ب خوە

ژی سازبەند بوو، چاوا ئاشق ئەوێ ژی دگۆ:

– وەکی مەمێ کێ نەستینە، هەمین وێ من بستینە. ئەو ژی هاتە دۆر مەمێ، بوو بەلا نسووفەتیێ.

قیزا قازی گۆ:

– هەرێ مەمێ، سەربازی،

تە چرا خوە دایە بن کورک لڤاسی،

خوە ناگری قیزا قازی بخوەزی.

قیزا لەلە:

– هەرێ مەمێ دەڤدینە،

تە چ خوە دایە بن کورکێ هێشینە،

رابە قیزا لەلە خوەرا بڤینە.

قیزا وەزیر:

– هەرێ مەمێ سەربەستە،

تە خوە دایە بن کورکێ هێشین ب قەستە،

دلێ تە قیزا وەزیر دخوەستە.

یا کۆر گۆ:

– هەرێ مەمێ منی بازی،

تو زوودا بوویی ماشۆقێ من ڤی سازی،

نکاری یەکە مینا من خوە را بخوەزی.

مەمێ دینا خوە دایێ، کو هەیانی یا کۆر ژی هاتییە کلاما داڤێ سەر. ئەوی سەرێ خوە راکر و گۆت، گۆ:

– هوون قیزێ کوبار و عەیانێ باڤێ منۆ،

هەموو ل جەم من دەوسا دایک و خوەیانۆ.

خێنجی یا مەمێ تەنێ پێ زانۆ.

وەختێ مەمێ ئەڤ خەبەر دگۆتی،

دل و جەگەر ل قیزا و بووکا دسۆتی،
قیز و بووک ژ باخێ تۆرکری چوون
جۆت ب جۆتی.

مـەمێ رابوو ژ بێخ دەرکـەت و چوو. چوو ئالیێ خـەزنا باڤێ خـوە، خـورجـەک تژی زێڕێ فندقی کر و چوو ناڤ سووکێ. چوو جەم زینکەر، گۆ:

– ئەز چ بدمـــە تە، وەکی تـو زینـەکی ئوســا مـن را چێکی، هـێ تو بـەنی ئـادەم لێ سیار نەبووڤن، تەمامێ وی لال، دور و کەڤرێ قیمەتی تێ دا قورەمیشکی.

زینکەر سەد زێر خوەست. مەمێ دوسد زێر دایێ و چل رۆژی وەدە کفشکر. پاشێ چوو سـەر تەرزی، ب قیمـەتێ سێسد زێرێ فندقی کنج دانە سـەر و ڤـەگـەرییا ناڤ بۆرێد باڤێ خوە.

چل بۆرێ باڤێ وی هـەبوون: تەمام ئێ مێـرخـاسـیێ بوون. مـەمێ دەسـتێ خـوە دا سـەر پشتا کیژانی، بۆرا پشتا خوە بن دەستێ ویدا دانی. مـەمێ ئاقلێ وی تو بۆرا نەبری، هات، کو دەرێ، دینا خوە دایێ بۆرێ ئاڤێ کشاندنێ ب خوە بەر ب وی تێ. مەمێ دەستێ خوە دا سـەر پشتا وی، ئەوی پشتا خوە چار تلیکا بن دەستێ مەمێدا بلند کر. مەمێ گازی سەیسێ هەسپا کر و گۆتێ:

– کورۆ، باڤێ من مەهـێ چ ددە تە؟

– ئێ، گۆ، میرێ من، مەها من دەھ زێرە.

مەمێ گۆ: –ئـەزێ مەهـێ پانزدە زێرا بدمە تە. تو ئەڤی بۆری بڤە دەوسا ئێ مەزنی ژۆرە گرێدە، ناڤا چل شـەڤادا ئوسا بکی، ئاڤێ ساخریاکی، بژیارا باڤێژە، بژیاکی، ساخریارا باڤێژە.

سەیسێ گۆ:–میرێ من، وەکی قە تشتەکی ژی
نادی، دیسا ئەز بۆرجدارم، خوەیکم، چمکی ئەز سەیسێ باڤێ تە مە.
جاب دانە ئال پاشا، گۆ:
– وەلەھ مەمێ کارێ خوە دکە، وێ هەرە.

ئال پاشـا رابوو چوو ئالیێ ئەختەخانێ، ب هـەر چار لنگا بۆرێ مـەمێ قـەیدا پۆلا

لێدا. پاشێ چوو دەرگێ باژێر دادا، کلیت ئانی، دانی بن دۆشاکا خوە،

– دە، گۆ، ئێدی وێ کودا هەرە.

سەکنی. چل شەڤێ مەمێ تەمام بوو. مەمێ سەر زین و کنجادا چوو و دیت–چاوا لازمە، ئوسا هازرکرنە. ئەوی زین و کنجێ خوە هلدان و ئانی مالا خوە. پاشێ بەر ب بۆر چوو. دینا خوە داییێ چاوا لازمە، ئوسا بۆر چێ بوویە. مەمێ بۆر دەرخستە دەرڤا، زین–بووسات کر و لێ سیار بوو، لێ نزانبوو، وەکی بۆری قەیدکریە ب هەرچار لنگا ژی.

مەمێ بۆر دەرخستە دەرە،

لێ کر زینێ ئال باڤی جەوارە،

لنگ ل رکێڤێ گۆ:–یا خادێ، پێخەمبەرە،

بۆری بمبارەک بوو سەر سوورێرا فرقاس کر یەکسەرە.

جاب دانە ئال پاشا، گۆ:

– وەلە، مەمێ چوو.

– ئێ، گۆ، کورۆ، بۆری قەیدکری، دەرگەی دادایێ، ئەو چاوا بوو؟

ئال پاشا ب جماعەتا خوێڤا رابوو پەی مەمێ کەت. دینا خوە دانێ مەمێ وێ کەتییە رێ و داژۆ. ئال پاشا گۆ ب کلامی:

– مەمێ، لاوۆ، وەرە مەکە بێ ئیتباری،

– شەهەرێ موخورزەمینێ مەهێلە هیڤیا من کالی،

ئەزێ ژ تەرا بینم پێنجسد خاتوونێ ب جاری.

مەمێ گۆ:

–باڤۆ، چ بکم ڤێ مالێ، ڤێ دەتولەتێ،

ئێدی تەرا روونانیم سەر گۆشێ سۆڤەتێ،

ناخوم فینجانا قاوێ یا شەربەتێ،

یا من و وەبا چوو حەتا رۆژا قیامەتێ.

ئەو دایکا مەمێ دەلالە،

سەر سوورەتێ سۆردا هێسرا ڤەدماله،

گۆ: – مەمێ، لاوۆ، مەچە شیرێ خوە ل تە بکم حەلاله!

چاوا کرن و نەکرن، مەمێ ڤەنەگەریا. بۆر ب قەیدێبا ئوسا دچە، چاوا تەیرێ بازی. لێ چەند گرەگرە ئال پاشا ژی سیار بوون و دانە پەی مەمێ، گۆ:

– وەلە، ئەمێ تەڤی مەمێ هەرن، خوە خوونا مە یا وی نە سۆرترە.

ئال پاشا ب جماعەتێ خوە ڤا روونشتن، پارا ل مەمێ تەماشەکرن.

کلاما ئال پاشا:

– مەمێ، لاوۆ، وەرە مەکە بێ ئیتباری،

ئەزێ تەرا بینم پێنجسەد خاتوونێ ب جاری،

وەرە شەهەرێ موخورزەمینێ مەهێلە هیڤیا من کالی.

گۆ، ئەز نزانم نەزەر ناهێلە مەمێ زینێ بڤینە،

وێ وەلات بەر ب وەلات بگەرینە،

جارا ماین چەعڤێ دێ و باڤێ پێخینە،

یارەبی تو بکی یالێ کەرەمێ،

ئەزێ شێور مسلهەتێ داینم ڤێ دەرێ،

زانم نەزەرێ چ بینە سەرێ زینێ و مەمێ.

مەمێ ئاژۆت چوو. ئەوان سیارێ گرە – گرێ باڤێ وی دانە پەی. مەمێ پش خوەڤا نهێری، سیارێ باڤێ وی وێ پەی کەتنە، گۆ: "وەلە ئەزێ بسەکنم، برا ئەوانا بێن، ئەزێ بێژمە، برا ڤەگەرن، گونەنە، هەمین ئەز دچم، ئەوێ بێنە چ"؟ مەمێ سەکنی، سیار گهیشتنێ.

کلاما مەمێ، گۆ:

– گەلی گرە – گرێ باڤێ منۆ،

هوون جارەکێ ڤەگەرن کۆک و بنۆ،

لێ ئانەمەتی وەبە کاله باڤێ منۆ.

مەمێ کو ئوسا گۆت، سیار تەمام ڤەگەریان. مەمێ ژی ئاژۆت و چوو. سێ رۆژ و

سێ شەڤا مەمێ بۆر ب قەیدێڤا ئاژۆت. نزانبوو بۆری قەیدکریە. قەیدا لنگێ- بۆر بری، بۆر گۆتێ:

– هەرێ مەمێ من دینی دەلالە،
ئەڤا سێ شەڤ، سێ رۆژە تو–
ل من دوخوری مینا تەیارە،
تو قەت ناڤێژی قەیدا لنگێ بۆر دخوەرە.
گۆ:–مەمێ منی سەربەستی،
ئەڤا چەند شەڤە ل من دخوری ب دەستی،
قەت ناڤێژی قەیدا لنگێ بۆر دگەستی:
مالخراڤ، چەرم خار، مایە هەستی.
گۆ:–هەرێ مەمێ منی کوری،
ئەڤ سێ شەڤە تو ل من. دوخوری،
قەت ناڤێژی قەیدا لنگێ بۆر دبری.
بانزدا ئەردێ مەمێ دەلالە،
ژ بەر خوە هلکشاند تێلکێش زلفەقارە،
ئاڤیتە ناڤا قەید و چیتالە..
قەید بری مینا خیارە.
گۆ: –ئەز وی کم، یەکێ جەبارە،
ئەز ل ڤرا بوومە خراڤمالە،
بۆرێ منی گەلە بەدحالە.
بۆر گۆت:
– مەمێ، مەکشینە تو خەمانە،
لنگێ من بپێچە ب دەزمالانە.
من ئاڤدە سەلەفێد چەعڤکانیانە.
من تیمارکە نازک–نازک ب تلیان،

ئەزێ تە بگیهینمە جزیرا بۆتانە.

مەمێ لنگێ بۆر پێچا، زینێ وی ژ پشتێ هلدا، گەما وی ژ دێڤ دەرخست، بەری ناڤ مێرگێ دا و ب خوە چوو سەر کانیکێ خوەرا رازا. رۆژەک دودو،

سسێ و چار. وەختەکە مەمێ رابوو بەر ب بۆر چوو. دینا خوە دایێ، بۆرێ وی دیسا مینا بەرێ ئانەدەدۆخمە بوویە، تووکا سپی دەوسا برینا شین بوویە. ئەوی بۆر ئانی، زین و بووسات کر، لێ سیار بوو. مەمێ سی هەفت رۆژا بێ سەکناندن ئاژۆت. چوو دەرکەتە دەشتا جزیرا بۆتا. لێ مەمێ نزانبوو کی جییە و کی وارە. بۆر گۆتە مەمێ، گۆ:

– سەرێ خوە هنداڤدا هلدە مێزەکە ب تووشە.

دەشتا جزیرێ دەشتەکە ب پووشە،

قەراتووکێ وێ کفش دکە،

ئەو جۆتکارییە یان تەیرەکی قەرەقووشە؟

مەمێ منی دەڤدینی ئاقلکورینە،

بۆر ب زەنگوویا راستێ دترسینە،

بۆری بمبارەکە ناڤا فەیزل ئەینێرا

جەم جۆتکارەکیڤا دەرتینە.

وەختێ چەعڤێ مەمێ ل جۆتکاری کەت، مەمێ شکریما خوە ئانی، گۆ: "ئەڤا نێزیکی چل رۆژ و چل شەڤییە، ئەز رێ تێم، هێ چەعڤێ من ل عەڤد و ئیسانا نەکەتیە، لێ ڤێ سەحەتێ من جۆتکاریک دیتیە". ب کلامی مەمێ گۆت:

– جۆتکاری، تو ویکی ئیلاهییە،

ئەزێ بدمە تە دو کۆلم زێرێ فندەقییە،

وەرە بێژە من پرسا راستیێیە،

کا، ریا جزیرا بۆتا کی ئالییە؟

جۆتکاری گۆ:

– ویکم ئیلاهییە،

ئەزێ بێژمە تە راستیێیە،

ئەو ریا تو ل سەر یا جزیرێ ب عەینییە.

مەمێ دو کولم زێرێ فندەقی دانە جۆتکاری و کەتە رێ، ئاژۆت چوو. ئەپەجەی چوو، جارەکە دنێ سەر جۆتکاریدا ڤەگەریا، گۆ. "جانم، جزیر، هەزار جزیر، من نەپرسی ئاخایێ وێ، میرێ وە، سالخ و سوولخێ وێ". مەمێ کو ڤەگەریا، جۆتکاری گۆ: " وەلە ئەڤا ڤەگەریا، وێ من بکوژە". چمکی قرارا وەلاتێ وان ئوسا بوو، ب شریەتیێ بەرێ پەرە ددانە مەریا، پاشێ مەری دکوشتن. وەکی ئێ دژمنێ وان بیا ژی، دیسا پێشیێ پەرە ددانێ، پاشە دکوشتن. دگۆ، بەرێ خوونا وانا دکرین، بۆنا گونەبوونێ، پاشێ دکوشتن. مەمێ دوورڤا گازی جۆتکاری کر، گۆ:

– قوربا، چرا درەڤی؟ ئەزێ چەند پرسا ژ تە بکم. وەرە منرا بێژە، کا، میر و ئاخایێ جزیرێ کی و کینە؟

گۆ:–میرێ جزیرێ میر سەیدینە ئەرفات و ئەگیتێ وی ئەرفان، چەکان و قەرەتاژدینە.

ئەوی ئوسا گۆت، مەمێ دیسا کولە زێر دانە جۆتکاری، ئاژۆت و چوو. برا جۆتکاری خوەرا شابە، گایێ خوە بەردان و زووزوو چوو مالا خوە. وێ رۆژێ ژی قەرەتاژدین ب هەردو برێ خوەڤا هاتبوونە راڤ و نێچیرێ. قیزا بەکرێ ئەوین ژی رەملدار بوو، ناڤێ وێ ژی زینێ بوو، ئەوێ ژی رەملێ نهێری بوو، وەکی مەمێ وێ ئیرۆ بێ. ئەو ژی هات بوو سەر پرا زەمبەلیێ سەکنی بوو، دگۆ: "مەمێ بێ، ئەزێ بێژمێ: زینێ ئەزم، قەت مەچە ناڤ جزیرێ، هەما من هلدە و ژ ڤر بڤە".

مەمێ ئاژۆت، رێدا چوو، دینا خوە دایێ سێ سیارا وێ دایە سەر خەزالەکێ، دکن–ناکن نکارن خەزالێ بگرن. مەمێ بۆر ئاڤیتە سەر خەزالێ، وێ سەحەتێ خەزال گرت. قەرەتاژدین هەردو برا ژی خوە پێرا گیهاند و گۆتنە مەمێ، گۆ:

– قوربا، ئەڤا نێچیرا کێیە، وەکی تە گرت؟

یەک ژ وان، یەک ژ مەمێ، مەمێ دەست ئاڤیتە

قەرەتاژدین، ب دەستەکی ژ سەر زین هلدا، گۆ:

– ئەزێ تە ل ئەردێ خم، ئەلەپارچە بکم

ئەرفان و چەکان گۆتنە برێ خوە، گۆ:

– جانم، وەرە ئەم هەرن، مێرک هەیفا وی ل مە هاتییە، مەرا نێچیر گرتییە.

مەمێ ژی گۆ:–قوربا، ئەز مەریکی خەریبم، من تو خراڤی ل وە نەکرییە، گونێ من ل وە هاتییە، وەرا خەزال گرتییە.

مەمێ نێچیرا وان داێ. ئەوانا ئاژۆتن چوون. مەمێ ژی بەر ب جزیرێ چوو.

مەمێ ئاژۆتە سەر پرا زەمبەلییە،

دیت سەر پرێ زەریکە روونشتییە،

مەمێ سەلام دا زەریێ.

زاریێ گۆ:

– سەر چەعڤا بێ مەمێ ئالانە!

مەمێ گۆ:–تو چاوا زانی ئەز مەمێمە؟

گۆ:–ئەز ئوسا زانم تو مەمێیی،

ئەڤا چل شەڤ و چل رۆژە تو رێ تێیی،

قەی خاترێ من زەرییێی.

مەمێ گۆ:

– زەریێ، ها زەریێ،

ئاگر تێکەڤە بنێ پەنیێ،

لێ کانێ گوستیلکا منە ل تلیێ؟

گۆ:–وەختێ مەمێ من ڤرا پەیدا بوو

هش و ئاقل ژ سەرێ من ئوندا بوو،

گوستیلک ژ تلیا من ئوندا بوو.

گوستیلک ژ تلیا من کەتە پرا

زەمبەلی و ئوندا بوو.

زینا قیزا بەکر گۆ:–مەمێ، ئەز دینا خوە ددمێ، تو کەتی ناڤ متالا، دلێ خوە ژ من ساردکی. ئەڤا بوو چل شەڤ و چل رۆژ ئەز ژ بۆی تە سەرێ ڤێ پرێ روونشتمە

سەر نەخشێ کەرگە، سور و سەرمایێ ل من دایە، تۆز و خوبارا کەریا ل من دایە، ئەز رەش بوومە، وەکی تو من نەڤی، ئەزێ دەنگ بدمە جندیێد جزیرێ، وەکی پەرچێ تەیی مەزن گوهێ تە بهێلن.

مەمێ گەلەکی شاش و هەیری ما، تو رێ ژێ دەرنەدخست، گۆ: "یارەبی، باڤێ من دگۆت، ئەزێ تەرا پێنجسەد خاتوونێ ب جاری بینم، ئەز سەڤا ئەڤا رەشە مردار هاتمە ڤرا؟ من مال و حالێ خوە، باڤێ خوە تەرکاندیە". بۆر دینا خوە دا مەمێ، وێ ژ کەربا بتەقە، مەمێرا کێلمی:

– هەرێ، گۆ، مەمێ، ئەڤا قیزا باکرێ ئەوینە،

ئەوە رەملدارە، رەملا خوە داتینە،

گەلەک رێوینگێ مینا تە ژ رێ دادگەرینە.

تو ئەوێ باڤێژە تەرکوویا خوە و زینە،

ب زەنگوویا راستێ من بترسینە،

ئیزنا خوەدێ ئەوێ تەنشتا خوە ل ئەردێ بڤینە.

مەمێ ئەو هلدا ئاڤیتە تەرکوویا خوە، ب دەست گۆ:

– وەرە، تو خوەدێ خوە، ئەزێ تە ببم، ئێدی یازیا من ئەڤە.

وەختێ ئاڤیتە تەرکوویا خوە، ب زەنگوویا بۆر ترساند، زینا بەکر ژۆردا ئەردێ کەت، ئیسال نەمریە، ئیسال هەفت سالە مریە. مەمێ کەت ناڤا متالا، جارا ماین هات سەر وێ پەیا بوو، دەست کرە دل، ئاڤا سار لێ رەشاند. ئەو هەڤەکی سەر خوەدا هات. چەعڤێ خوە ڤەکر. مەمێ گۆ:

تو ئەللایێ خوە، قراربە، وەختێ من زینێ خاتوون ئانی، ئەزێ تە ژی بڤم تێمە جاریا وێ.

ب وێ فۆرمێ سۆزێ خوە کرنە یەک.

مەمێ ئاژۆت و چوو بەر ب شەهەر. بۆر کێلمی، دیسا گۆتە مەمێ، گۆ:

– مەمێ، ئەڤا هەیە جزیرا بۆتانە،

هەڤیرترشکێ خوە ژ خوونێ سترانە،

وەختێ رۆ دچە ئاڤا، برا ل برێ نابە خودانە.
گۆ، تو قاپووتێ هێشین سەرێ خوە وەرینە،
نەزەرا زارێ وانە بەرێ ماکا
ئوسانن، بەرێدا چەعڤێ ماسی دەرتینە.
مەمێ قاپووتێ هێشین سەرێ خوە دالینە،
دزگینێ سەر قەرپووزێدا دادخینە،
بۆری بمبارەکە کووچە–کووچە مەمێ دگەرینە،
دەر خان–مانێ قەرەتاژدینڤا دەرتینە.
خاتوون پەری ل رەوقا ژۆرین دڤینە،
خوە ل نەردوانا ژۆردا وەرتینە،
گۆ:–خولامنۆ، هەسپێ برانگێ من بڤنە ئەختەخانێ.
ب خوە کەتە بن ملێ مەمێ،
گۆ:–برائۆ، کەرەمکە ئالیێ دیوانێ،
سەر چێڤارا بێ مێڤانێ هانێ.
خاتوون پەری خوە دیوانێرا دگهینە،
هەفت دۆشەکا دەوسا یەکێ داتینە،
مەمێ ناڤدا دهێورینە.
مەمێ قاپووت سەرێ خوە دەرتینە،
خاتوون پەری هەرد چەعڤێ خوە دڤینە،
نوور و نەدەرا مەمێ دایە برجا هێشینە،
رادبە مەریکی سەر قەرەتاژدینا دشینە
خولام چوو پەی قەرەتاژدین، گۆ:
– میرێ من، خاتوون پەریێ دگۆ: "برا بێ، مێڤانەکی وانی گەلەک عەزیز هاتییە".
قەرەتاژدین و هەردو برێد خوەڤا رابوون بەر ب مالێ هاتن.
قەرەتاژدین ب براڤا هات دەردا،

سەلام دانە مەمێ د سەردا،

هێژا بوونە چار برا هەڤرا خەبەردا.

ئەوانا و مەمێ سێ شەڤ و سێ رۆژا تەڤ هەڤ روونشتن و خەبەردان. ژ وان ترێ ئەو رۆژە، ئەو سەحەتە و ئەو دەقیقەیە. خاتوون پەری ژی جارێ ئێمەکەکی چێدکە، وەکی بینە بەر وانا. لێ ب شابوونا مەمێ، نوور و نەدەرا مەمێ تەماشە دکن، نان و ئاڤ ناکەڤنێ بیرا وان.

میر سەیدین دینا خوە دایێ، شکاتچیا هەڤدو خار، ئێدی پێل زمانێ هەڤ دکن. ئەوی مەریک شاندە جەم خاتوون پەریێ، گۆ:

– هەرە، بێژێ، برا قەرەتاژدین نەسەکنە بێ.

خولام چوو، دینا خوە دایێ، خاتوون پەری وێ ب کەڤگیرێ ئێمەک، ل هەڤ دخە، گۆ:

– خاتوون پەری، میر دگۆ: "برا قارەتاژدین نەسەکنە بێ، شکاتچیا هەڤ خار".

وەختێ ئەوی ئوسا گۆ، خاتوون پەریێ کەڤگیرەک ژ پێرا ئەنیا وی دا. خوونا سۆر سەردا هات. خولام گۆ:

– وەلە، وەکی ئەز بمرم ژی، ئەزێ خوەرا رابم، ل مەمێ تەماشەکم. خولام چوو دیوانێدا سەکنی و تەماشا مەمێ کر. میر مەریکی دنێ ژی شاند، گۆ:

– کورۆ، بێژە قەرەتاژدین برا بێ. مێڤانێ وی چاوا مێڤانە، ئەڤا سێ رۆژە، ئەوی دەرگە و دیوان هشتنە بێخوەیی؟

ئەو خولام هاتە جەم قەرەتاژدین و ب جامێری هیڤی کر، گۆتێ. قەرەتاژدین رابوو تەنێ چوو جەم میر. میر گۆ:

– ئاخر ئەڤا سێ شەڤ و سێ رۆژێ وەیە، تە دەرێ دیوانێ دادایە، شکیاتچیا هەڤ خار.

قەرەتاژدین گۆتە میر، گۆ: – میرێ من، وەلەهـ ئەزیم، بلەهـ کەریم، ژ مە ترێ نە سێ رۆژە، مە ترێ ئەڤ گاڤە و ئەڤ سەحەتە. مێڤانێ من مێڤانەکی ئوسانە، وەکی دەرێ تەدا بێ، تێ ژ بەرڤا رابی سەر خوە.

میر گۆ:–وەلە، مالا مە هێ ژ بەر تو کەسیڤا رانەبوویە.

قـەرەتاژدین ڤـەگەریا مـال. مـیـر نانێ خـوە هازر کر، مـەرڤ شـاندە پەی مـەمێ، قەرەتاژدین و برێ وی.

قارەتاژدین جێبا مەمێ تژی گورۆشا هوور کرن، گۆ:

– وەختـێ چووینێ تو ڤان گورۆشا ڤی ئالی، وی ئالی برەشـینە، برا خەلـق خورەرا بەلاکە، وەکی نەزەر ژ تە نەگرە.

ئەوانا رابوون کارێتێدا روونشـتن و چوون.

گاڤا مەمێ چوو دەردا،

سەلام دا میر ب سەردا،

میر سەلام عەلیک ڤەدا،

سڤک–سڤک رابوو ژ بەردا.

ئەوانا نان و ئێمەکێ خوە خارن، قاسەکێ خوەرا خەبەر دان، میر ل مەمێ شاش و هـەیری مـا. لێ وەخـتـێ مـەمێ دەردا چوو، مـیـر ژ بەر وی رابوو، قـەرەتاژدین هـنگێ دەزمالا خوە ئاڤیتە بن دۆشەکا وی.

گەلەکی ئەوانا خەبەر دان، پاشێ قەرەتاژدین گۆتە میر، گۆ:

– میرێ من، ئەڤا چەند رۆژە مەمێ هاتییە، هێ شـەهـەرێ مە نەدیتـییە، ئیزنێ بدە، ئەمێ هەرنە سەر کۆچک و سەرێ من، برا مەمێ خوەرا تەماشەکە.

میر ئیزن دا. ئەوانا رابوون مەمێ برن، لێ قەرەتاژدین ڤەگەریا جەم میر، گۆ:

– میرێ من، نە تە دگۆ ئەز ژ بەر مەمێڤا رانابم.

میر گۆ:–کورۆ، ئەز رانەبوومە.

قەرەتاژدین ژ بن دۆشەکا میر دەزمالا خوە دەرخست و نیشانی میر دا. میر گۆ:

– وەلە، وەکی ئەز ژ بەر رابووبم ژی، من هاژ خوە نین بوویە.

مــەمێ، قــەرەتاژدین و هـەردو برێ خــوە، ئەوانا چوونە ســەر کـۆشک–ســەرێ قـەرەتاژدین، خوەرا روونشـت و خەبەردان. لێ خـان–مـانێ زین خاتوونێ ژی مقـابلی ئێ قەرەتاژدینێ بوو.

ئەوێ بهیست بوو، وەکی مێڤانەکی گەلە عەزیز هاتییە مالا قەرەتاژدین، لێ نزان بوو مەمێیە.

زینێ دەرکەتە رەواقێ (پالکۆنێ)، ل سەر خان-مانێ قەرەتاژدیندا نهێری، دیت، وەکی مەمێ ژی وێ سەرە. ئێدی خوە زەفت نەکر، وێدەرێ کلامەک ئاڤێتە سەر مەمێ ئاشکەلا، گۆ:

– گەلی جاریا، هوون بنهێرن،

سەر خان-مانێ قەرەتاژدین بوویە شێورەکە گرانە.

یەک قەرەتاژدینە،

یەک ئەرفانە، یەک چەکانە،

ئێ دنێ سەرێ من و وەڤا

تەڤ قوربابە مەمێ ئالانە.

مەمێ دەنگە زینێ سەهکر، دینا خوە دایێ، زینێ وێ ل رەواقا پێشڤا سەکنیە، کلاما داڤێ سەر وی. مەمێ گۆ: "وەلە، من بکوژن، ئەز ژی وێ کلامەکێ باڤێژمە سەر زینێ". لێ قەرەتاژدین و براڤا کلاما زینێ بهیستن. مەمێ گۆ:

– گەلی برا، هوون بنهێرن،

تەختە و سێری بنهێرن،

گەردەنێ شار-شەماق، رەواقا

دەنگەک ل من تەسەلە بوو

نزام دەنگێ هۆریانە، یانێ ئێ مەلەکا.

– وێدەرێ هەردو برێ قەرەتاژدین خوەستن مەمێ خن، لێ برێ مەزن نەهشت، ئەوی گۆ:

– برا بسەکنە، کا چ ژ گلیێ مەمۆ و زینێ تێ؟ قەرەتاژدین گۆتە برا، گۆ: – یا مەمۆ و زینێ خەونا شەڤانە.

زینێ دینا خوە دایێ، کلام بۆشن، ئەوێ رابوو سفرێ خوەیی کەڤن تۆپکر، کرە بارێ دو-سێ دەڤا، ب جاریاڤا بر سەر کانیێ بشۆ و چرکە. کانی ژی دەر خان-

مانێ قەرەتاژدیندا بوو.

مەمێ دیت، وەکی زینێ وێ خوە خەملاندیە، پێشیا بازرگێن کەتیە، تێ سەر کانیێ، گۆ: "وەلە، وەکی ئەڤانا من ڤێ سەهێتێ ژی بکوژن، ئەزێ کلامەکێ باڤێژمە سەر زینێ و بازرگانێ وێ، گۆ:

– گەلی برا، هات بازرگانێ گرانە،

سەرێ من، خولاما، ئیماما کار–بارە

دایە سەر دران و لێڤانە،

ئەو چ یا باج و بەرتیلانە،

لایقی مەمێ ئالانە،

مەری ژ بستینە باج و بەرتیلانە.

ئەرفان و چەکان دەستی ل سەر سۆرانیانە،

قەرەتاژدین ناڤدا دچە و تێ،

دڤێ:–گەلە برا، ئەز ویکم رۆهێ مەی دێستدانە،

یا مەمۆ و زینێ خەونا شەڤانە.

قەرەتاژدین گۆتە مەمێ، گۆ:

– مەمێ، ئەوا تو دڤێژی، بووکا منە، دەستگرتیا چەکانە، راڤە هەسپێ خوە سیاربە، هەرە سەر کانیێ، هەرگێ تە باج و بەرتیل ژ ئەوێ ستەند، خوە ئوسا بزانبە، تو برێ مەیی مەزن، ئەم برێ تە چووک. لێ وەختە تە باج و بەرتیل ژێ نەستەند، ئەمێ تە ژ سینۆرێ خوە دەرخن، دووز هەرە مالا خوە. وەکی جارا دودا تو ل ڤرا تڤقیی، ئەمێ پرتکێ تەیی مەزن گوهێ تە بهێلن.

ئوسا ژی قەرەتاژدین ب کلامی گۆتێ، گۆ:

– مەمێ، بازرگانێ تە، گۆ، ئەو نینە،

ئەو بووکا قەرەتاژدینە،

بێشکەرتما چەکینە،

ناڤێ وێ تێلی خاتوون و زینە،

دەڤێ باڤێ کەسەکی قەت نەکەتییە
باج و بەرتیلا ژ وێ بستینە.
مەمێ رابوو، بۆرێ خوە دەرخست، زین کر، لێ سیار بوو و ئاژۆتە سەرێ کانیێ:
مەمێ بۆر دەرخستە دەرە،
لێ کر زینێ ئالباڤی و جەوارە،
ئاژۆتە سەرێ کانیێ سەفەرە،
مەمێ ئاژۆتە سەر کانیێ،
سەلام دا زینێ زەریێ،
بۆر دەڤکر ئاڤا کانیێ.
زینێ سەلاما وی عەلێک ڤەدا، گۆ:-سەر سەرێ من بێی ئاخایێ ناڤ و نیشانە!
گۆ:-زینێ، مە سەر خانی دانیە قالە،
من ل تە ئانییە ئیتبارە،
لێ دترسم، تو گۆتنا من نەکی.
زینێ گۆ:
- مەمێ، ئاقلێ خوە سەرێ خوە بینە،
دەڤێ بۆر ژ ئاڤێ دەرمەخینە،
ئەو ژنا تو دڤێژی ڤان دەرا تونینە.
هنداڤدا رابوو زینێ سەربەستە،
دەست برە تۆک و بەنیا ب قەستە:
"ها، گۆ، ئاخایێ من، دلێ تە چ دخوەستە".
رابوو زینا گرانە،
دەست برە تۆک و بەنیانە
سێ زێر ژ سەرێ خوە قەتاندن،
گۆ:-تەرا یەک باجە و یەک بەرتیلە،
ئەڤ یەکا ژی نیشانیا چەکانە،

لێ خەرجێ جزیرێ هەفت سالانە،
مەمێ باج و بەرتیل دا ناڤ تلیانە،
ئاژۆتە بەر ب هەرسێ برانە،
هەرسێکا ژ مەمێ گرت ساوەکە گرانە.

مەمێ بەرێ دو زێر دەرخستن: -هان، گۆ، برانۆ، ئەڤا تەرا باج و بەرتیل.

ئەوانا ئەو هەردو زێر قەبوولنەکرن، پاشێ مەمێ زێرێ نیشانیێ دا وانا. پاشێ وانا قەبوول کر. قەرەتاژدین گۆ:

- ئەم سێ برانە، هەسپێ مە بۆزن،
گورزێ ئاتاشی ل دەستێ مەدا،
ناڤ دنیایێ دگەرن دەو و دۆزن،
ئەمێ ژ برانگێ خوەرا بینن،
زینا چەعڤ برو بەلەکە و پیرۆزە.

ئەرفان گۆ:

- ئەم سێ برانە، هەسپێ مە رەشن،
ل دنیا ئەرفادنە زۆر کفشن،
ئەمێ ژ برانگێ خوەرا بینن
زینا چەعڤ-برو بەلەکە، کەلەشە،

چەکان گۆ:

- ئەم سێ برانە، هەسپێ مە کومەیتن،
ب گورزێ ئاتاشی دگەرن چەندی وەلێتن،
ئەمێ ژ برانگێ خوەرا بینن
یا دلێ برانگێ مە دڤێژە.

ئەوانا وێ رۆژێ ئوسا دەرباز کر، قرارێ وان بوو یەک، وەکی زینێ مەمێرا بینن. ئێدی مەمێ بوو برێ وانی مەزن ب شیرێ حەلال. چەند رۆژا سەکنیی. میر نان چێ کر، گازی هەر چار برا کر، گۆ:

– ئەزێ مەمێ ژی رەواکم.

لێ زینێ بەر هنگێ بهیست بوو، وەکی میرێ گازی مەمێکە و پێشکێشێ بدێ. ئەوێ جاهاب دابوو مەمێ، وەکی "تو پێشکێشا هلنەدە، خێنجی کورکێ ئاسپێژیێ". وەکی ئەو و مەمێ هەر رۆ جیکی بن و تێر خوەرا هەڤ شابن.

میر گازی مەمێ کر، پاشی نان خارنێ گۆتێ، گۆ:

– مەمێ، وەکی تو نە ماقوولبی ژی، ئەشەد بلا ماقوولی، وەکی تو کۆرێ گاڤانا بی ژی، ئەشەد بلا تو میری. لێ بخوەزە، کا ئەز چ بدمە رەواکرنا تە؟

مەمێ گۆ:–وەلە، میرێ من، تەنێ ئەز دخوەزم کورکێ ئاسپێژیێ، چەند مەهەکا ل دیوانا تەدا هەرم و بێم.

میر گۆ:–کورۆ، کورکێ ئاسپێژیێ بینن مەمێ کن.

مەمێ بوو قاوەچیێ میر. دە مەمۆ زین تەزە د جیکیدا جەم هەڤ سەکنین. ب کێف و هەنەک و لاقردیا ئەوانا قاوا دیوانێیە سبێ نیڤرۆ ئانین، یا نیڤرۆ، ئێڤارێ ئانین.

بەکر گۆتە میر، گۆ:–میرێ من، قاوا دیوانا تەیە سبێ، نیڤرۆ تێ، یا نیڤرۆ، ئێڤارێ تێ. ئاخر شەرمە ژ ناڤێ تەرا، مەمێ شەرمیا وە دگەرە.

میر گۆ:–بەکر، هلبەت عەدەتێ وەلاتێ وان ئوسانە، وێ نها هین بە، زیان تونە.

چەندەک سەکنی، میر ئەلامەت دا جندیێ جزیرێ، گۆ:

گەرەکێ ئەم سبێ هەرنە راڤ و نێچیرا، مەمێ ئالا ژی وێ تەڤ مە بێ.

زینێ ژی گۆتە مەمێ، گۆ:–تو خوە نەخوەش باڤێژ، وێ سبێ بێنە سەر تە، تو بێژە ئەز نەخوەشم.

لێ ئەوێ سیار بن. وەختێ ئەو سیار بوون، ئێدی سەر ئۆخرێ پەیا نابن. ئەوانا کو چوون، ئێدی حەتا شەش–هەفت رۆژا نایێن. ئەز و تو ژی ئەمێ هەرنە باخێ تۆرکری، خوەرا کێفکن.

سبێ میر ب جندیێ جزیرێ، قەرەتاژدین و هەردو براڤا سیار بوون هاتن سەر مەمێ سەکنین. جاهاب دانە مەمێ، گۆ:

– برا سیار بە!

مەمێ جاهاب دا، گۆ:–بێژە میر، وەلە ئەز ئیرۆ نەخوەشم.

ئێدی میر سەر ئۆخرێ پەیا نەبوو، پێشیا جندیا کەت و چوونە راڤ نێچیرا. مەمۆ و زینێ ژی خوە خەملاندن، بەر ب باخێ تۆرکری چوون. بەکرێ ئەوان ژ سیارا پاشدا ما بوو وەختێ چووینێ ئەوی مەمێ و زینێ دیتن، وەکی دچنە ناڤ باخێ تۆرکری. ئەو پارا چوو گیهیشتە سیارا. لێ پەلتە ئەورێ رەش دەرکەت. باران باری. بەکر گۆت میر، گۆ:

– میرێ من، بارانێ هێ زەعف بێ، وەرە ئەم هەرنە ناڤ باخێ تەی تۆرکریدا پەیا بن. من هێشکا ب چەعڤێ خوە دیت دو کارێ خەزالا ژی چوونە ناڤ باخێ تە. ئەمێ ئەوانا بگرن، تەرا نانەکی هازرکن، حەتا باران ژی ڤەدکە.

میر گورا بەکر کر، لێ قەرەتاژدین شک برە گلیێ بەکر.

ئالیێ قولبەدا دەرکەت پەلە ئەورێ گرانە،
ژ بەر دچە برق، برووسک و بارانە،
ئەز دزانم تالە و بەختێ مەمێ ئالانە.
قەرەتاژدینێ دەڤدینی ئاقل کورینە،
گازی بادین چاویش دکە و تینە
سەر باخێ تۆرکریدا دشینە.
گۆ: – هەرە، کار تڤدارەکێ میرا بڤینە،
قەیدە و قانوونا گشکی بیر بینە،
چ تەرەولێ ناڤ بێخدا هەیە، دەرینە.
بادین چاویش چوو دەردا،
سەلام دا مەمێ ب سەر دا،
دیت: مەمێ پالدایە، زینێ د بەردا
مەمێ گۆ:
–هەرێ چاویشۆ، سور ل بالۆ،
هەرچا ڤێ سورێ من بکە ستارۆ،

منەتەکێ دکە ل یەکێ جەبارۆ.

گۆ:-مەمێ، بەسە خەبەرا بدە خەبەرا،

هەتا سەر من نەبە خرمە-خرمێ خەنچەلا.

ئەڤ خەبەر ژ ناڤ دەڤێ من دەر نایێ دەرڤا.

مەمێ گۆ:

- ئەز ویکم ئەللا و ئەکبەرە،

هەتا سەر من تەمام نەبە-

سێسد شێست شەش جۆت خەنجەرە

دەڤێ من ناڤ سینگ بەرێ زینێ نایێ دەرە.

هەتانی ئەوانا هەڤرا خەبەردان، ئێدی سیار و جماعەت تژی بەر دەرێ بێخ بوون. زینێ ما بن قاپووتێ مەمێدا. مەمێ قاپووت ئاڤیتە سەر چۆکێ خوە، زینێ ژی دا بنی و خوە نەخوەش ئاڤیت. مەمێ کەتە دەریکی تەنگ.

قەوازا دەرێ مالێ گازە-گازە،

زینێ ڤێرا-ڤێرا دەنگێ میرا ب ناسە،

گۆ:-مەمێ، رێکێ بڤین تێدا بڤم خلاسە،

زینێ کەت بن کورک و لڤاسە.

میر ژ دەرڤا هاتن ب دەردا،

سەلام دانە مەمێ ب سەردا،

مەمێ سەلام عەلیک ڤەدا،

لێ رانەبوو ژ بەر دا.

بەکر گۆ:

- میرێ من کێ دییە،

میر و وەزیر بێنە ب دەردا،

سەلامێ بدنە خولاما ب سەردا،

خولام ژ بەر سەلامێ رانەبن ژ بەردا؟

مەمێ گۆ:

– بەکر، ئەز نەخوەشم گەلە برینا،

سەرێ من ناسەکنە سەر هەر چار بالگینا.

وەکی ژ بەر سەلەما میرا رابم پییا.

بەکر گۆ:

– مەمێ، نەخوەشا تونە رێیە،

تو جارەکێ رابە ژ پێیە،

بکە فەرزەک دو–دو نمێیە،

قەی ئەبابەت هەیە ژ بۆی خوەدێیە.

مەمێ گۆ:

– بەکر، وەکی نەخوەش چێ بە،

وێ رابە ژ سەر پێبە،

هەمین ئەبابەتێ ژ بۆی خوەدێ بە.

بەکر گۆ:

– مەمێ، دەڤدینی ئاقل کورینە،

تو ئاقلێ خوە سەرێ خوە بینە،

ئەو چییە تە دایە بن قاپووتێ هێشینە؟

قەرەتاژدین گۆ:

– میرێ من، بەکری زەعف ڤرەکی و دەرەوینە،

رەخت و روشمێ هەسپێ مەمێ زێرینە،

ئانییە باخێ تۆرکری خامێ خوە پێ وانا برەڤینە،

لێ شەرما میرا دایە بن قاپووتێ هێشینە.

بەکر گۆ:

– یا دلێ مەمێ دهەبینە،

ئەو عەرەبەکە رەشە لێڤ دەقینە،

برا د ئیمانا باڤێ بەکردا بە
دیزکێ ڤێتخ ناڤ جزیرێ دگەرینە،
قەرەتاژدین کاس پەیالا دگەرینە،
کاسەکێ سەر مەمێدا تینە.
مەمێ گولیێ زینێ بن دەرتینە،
قەرەتاژدین ب هەردو چەعڤێ خوە دڤینە.
قەرەتاژدین چەعڤ و برویا دقولبینە،
گازی ئەرفان و چەکان دکە و تینە،
گۆ:-بادین چاویش، تو وەرە کاسا بگەرینە
گۆ،-ئەزێ هەرم ئەگر بەردمە خان-مانێ رەنگینە.
برا بشەوتە بۆرمۆتکا زێرینە،
بەلکی برانگێ من دەریا تەنگدا نەمینە.
قەرەتاژدین خوە خێنیرا دگهینە،
خاتوون پەریێرا کەربە و کینە،
گۆ:-هەر چار بۆرمۆتکا زێرین دەرینە،
ئەزێ ئاگر بەردمە خێن و مینە،
بەلکی مەمێ دەریا تەنگدا نەمینە.
خاتوون پەریێ گۆ:
رەنگێ تاری رەنگ عەرەبی،
وەبی، هەر من وا بی،
برا هەرچار بۆرمۆتک ژی ل جیێ خوە بی،
بەلکی سوابەکە من گونەکارێ تێ هەبی.
قەرەتاژدین خوە خێنیرا دگهینە،
شەمال و کرکوتێ ژ جێبێ دەرتینە،
چاویشەکی پێش چەعڤێ خوەڤا دڤینە،

سەر باخێ تۆرکریدا دشینە.

گۆ:–هەرە، بێژە میر، شەوتی خانیێ رەنگینە،

تێدا شەوتی هەرچار بۆرمۆتکا زێرینە،

وێ سبێ ڤی چاخی، ئوسا بکە جندیک ساخ نەمینە.

چاویش گۆ:

– میر، تو زانی قەرەتاژدینە،

ئەوی مێراخاسی ئاقلکورینە،

ئاگر بەردایە خانمانێ رەنگینە،

وێ سبێ کۆکا تە و جندیا تەڤ بینە.

وەختێ چاویش ئەو خەبەر دگۆتی،

دل و جەگەر ل میر سەیدین دسۆتی،

میر ب جندیاڤا ژ بێخ دەرکەتن جۆت ب جۆتی،

میر ب جندیاڤا زوو–زوو، ب لەز ژ بێخ دەرکەتن بەر ب قەرەتاژدین و خێنی چوون. ما زینێ و مەمێ، وەختە زینێ بن قاپوت دەرکەت، چاوا مەری ئەوێ تێکا ناڤ سیتلە ئاڤا کەل، ئوسا خودایە. ئەو رابوو، خوە چارشەڤ کر و بەر ب مالێ چوو. بەکر ژی چوو بوو سەرێ رێیا زینێ، خوە کر بوو قولەکە سوورا. مەمێ رابوو بەر ب ئاگر و خان–مان چوو. زینێ کو چوو، دینا خوە دایێ بەکر وێ قولا سوورێدانە، زینێ ب کلامی گۆت:

– هەرێ بەکرۆ، خودانێ فێل و فنازا،

تو هەی رووڤینگێ دەڤێ ڤان سازا،

چرا دڤی بایسێ بەخت و مرازا؟

مەمێ چوو گهیشتە ئاگر و خێنی، دینا خوە دایێ: ئاگر وێ خێنی کەتیە، جندیێ جزیرێ تژی سەر خێنی بوونە، ترسا قەرەتاژدین ڤی ئالی، وی ئالی درەڤن دچن و تێن. مەمێ گۆ: "وەلە، ئەزێ دو گلیا بێژمە ئاگر، هەرکێ ئەز ماشۆقێ سورێ بم، ئاگرێ ڤێسە، لێ نە ماشۆق بم، خوە یا من و زینێ دەرەوە"، گۆ:

– هەرێ ئاگرۆ، بەر کەلێیۆ،
ناڤ من و تەدا عەمر– شورا خوەدێیۆ،
تە ژ خان–مانێ برانگێ من چ دڤێیۆ؟
هەرێ ئاگرۆ، بێ ناڤ و نەفەس،
بەس خانیێ مەرا ببەز،
شەواتا تو سەر، ئوسا ژی ئەز.
هەرێ ئاگرۆ، بێ ئیتبارۆ،
تە نە مالە، نە ژی حالۆ،
بەسە گۆر بە تەڤ شەمالۆ.
ئەو مەمێ منی دەلالە،
ژ بەر خوە هلکشاند دەزمالە،
ئاڤیتە ناڤا مێلیت ئاگرە،
وێ سەحەتێ تەمراند یەکجارە.
قەرەتاژدینێ رۆهبینە،
سۆرانیا هێشین ژ کالێن دەرتینە،
چەند قوورینیا رادکشینە،
جندیکی جزیرێ دۆرا خوە ناڤینە.

ئەوانا ژ هەڤ بەلا بوون. هەر کەسەکێ چوو مالا خوە. هەرچار برێد شیرحەلال ژی چوونە مالا خوە. میر سەیدین چوو دیوانا خوەدا تەنێ روونشت. دیسا بەکر چوو جەم و گەڤەستی کر. میر گۆ:

– بەکر، بەسە ڤێ گەڤەستیێ بکی، وەکی زینێ خووشکا منە، لێ بووکا وانە، هەرگێ ئەوانا دکن، ئەم ژی وێ قەبوولکن. لێ فەقەت من هێ تشتەکی قەلپێ د مەمێدا نەدیتیە، تو وێ ئوسا بکی، ئەمێ رۆکێ کۆکا مێرا ل هەڤ بینن، هەتاهەتێ بڤە نسووبەتی.

بەکر گۆ:–میرێ من، ئەز خوەیێ خیرەتا خوە مە، چاوا راستە، ئەز راست دڤێژم،

حەتا زینێ مالا تەدایە، ئەو ناموسا تەیە. لێ وەختێ چوو مالا قەرەتاژدین، ئێدی چاوا دکن، ئەو شخولێ وانە. خێنجی وێ یەکێ، تو ئیرۆ بشینە پەی مەمێ، برا بێ مالا تە، وەختێ قاوە گەراندنێ، برا زینێ قاوێ بگەرینە. هەرگێ ئەوێ فینجانا قاوێ دا مەمێ و کەنیا، بەرێ خوە گوهاست، خوە بزانبە، ئەز راست دڤێژم، لێ وەکی نەکەنیا، خوە بزانبە، ئەز دەرەوا دکم.

میر گورا بەکر کر، شاندە پەی مەمێ و هەرسێ برا، گۆ:

– زینێ، مەمێ نەخوەشە، وەرە فینجان و پەیالا بگەرینە.

دیوانا میر ب کم-کمی روونشت بوو. زینێ قاوە گەراند، وەختێ هاتە سریا مەمێ، ئەوێ فینجانەک دا مەمێ، بەرێ خوە گوهاست و کەنیا. لێ بەرێ هنگێ قەرەتاژدین دەزمالا خوە کربوو کێوریشک، وەختێ زینێ کەنیا، ئەوی ئاڤیتە بەر زینێ، وەکی خەلق بێژە زینێ ب دەزمالا وی کەنیایە. وەختێ زینێ کەنیا، بەرێ خوە گوهاست، بەکر گۆت، گۆ:

– کێ دیتییە قیزێ کوبار عەیانا فینجانا بگەرینن،
فینجانەکێ سەر خولامێ باڤێ دا بینن،
خولام پارسوو ستوور بە
د دیوانا میردا فینجانێ وەلگەرینە،
لازمە ئەو خوە د لەنگەرێ گراندا بڤینە.
میر بروو و سینەم تەڤ راکر،
گۆ:-گەلی ئەمەکهەراما، زوو رابن،
مەمێ ژ منرا بریندارکن،
دل و جەگەرێ وی سەرێ سۆرانیاڤا خارکن.
مینا گورێد هار رابوونە هەڤ-
ئەرفان و ئەگیت گشک کەتنە تەڤ،
مەمێ گۆ:- میر، ئێدی تو مەرەڤ.
هنداڤدا رابوو مەمێ دەلالە،

بەلگیێ دیوانێ خوەرا کر مەرتالە،
سۆرانی کشاند ژ کالێن یەکجارە،
وێ جەگەرێ میر بینە خارە.
گۆ:–میر، حەتا تو من بریندارکی،
ئەزێ سێسدی ژ تە گڤ و دارکم،
چارسدی رەواقادا خارکم،
بەرێ ئەول تە رەداکم.
قەرەتاژدینێ ئاقلژیر،
سۆرانیا هێشین کر هدیر،
ئاڤر ب مێرانی دانە میر،
گۆ: –تەزە خوەرا بکە تڤدیر.
ئەرفان و چەکانن،
ئەوانا زەنگلێ شەرانن،
ب دل پشتا مەمێ ئالانن.
هنداڤا خوەدا رابوون ئەرفان و ئەگیت،
کەسەکی ژ هەرچار برا لەزەت نەدیت،
برا مەمێ تەڤ خوە هلانین
ژ دیوانا میر دەرانین.
ئەوانا دەرکەتن چوونە وێدا،
دو سیار ئەجەلە هاتن رێدا،
فەروارا سەفەریێ ناڤ دەستادا.

وەختێ قەرەتاژدین چەعف سیارا کەت، دینا خوە دایێ، هەسپێ هەردا ژی بۆزن، وێ خودانێدا قمەر بوونە. حوکومەکی سەفەریێ زمرووت کری ناڤ زلفێدایە. ئانین و دانە دەستێ قەرەتاژدین. وەختێ ئەوی ڤەکر و خوەند، فەمکر، واکی ئەڤا فەروارا میرێ بەلگمخارێ یە، نڤیسییە سەر میر سەیدین:

میر سەیدین ناڤا بیست و چار سەحەتادا ئەز ژ تە دخوەزم دۆنزدە هەزار ئەسکەرێ سیاریێ. قەرەتاژدین و هەردو برێد خوە سەرەسکەری بن. ب نەقەلاندنا ڤی حوکومی، ئوسانە، سەرێ تە چوو.

میرێ بەلگ-مخارێ دیرەکا تەمام میرێ دنیایێ بوو. قەرەتاژدین حوکوم هلدا و ڤەگەریا دیوانا میر سەیدین. دینا خوە دایێ – یەک وێ دڤێ: "منێ قرکرا"، یەک دڤێ: "منێ لێخستا". قەرەتاژدین حوکوم دا میر و گۆ:

– هان ژ تەرا ڤی حوکومی، ئێدی پاشێ "قردکن"، "لێدخن"، چ دکن، بکن.

قەرەتاژدین دیسا پاشدا ڤەگەریا چوو مالا خوە. وەختێ میر ل حوکوم نهێری، قودوومێ وی شکەست و گۆتە بەکر، گۆ:

– خوەدێ مالا تە خراڤکە، تو بەرێدا گەڤەزەی، نەپاکی، تو دژمنایی دکی ئۆرتا مە و وانا. دە، وەکی قەرەتاژدین و برا نینبە، ئەزێ دۆنزدە هەزار سیار ژ کو پەیداکم؟ کێ ژ مالا خوە سیار بە؟ دەنگێ هەرسێ شێرا ناڤ جزیرێدا نەیێ، لێ وێ چەوا بە؟ سەرێ من چوو.

بەکر گۆتە میر، گۆ:–میرێ من، ئەز دزانم، قەرەتاژدینێ میرتیێ ژ تە بستینە. وەرە ئەم هەرنە مالا وی خوە باڤێژنێ، تو بێژە وی، بێ، وەکی زینێ بووکا وەیە، هوون رازینە، کو بدنە مەمێ، ئەز ژی رازیمە. ئا هنگێ ئەوانایی قایل بن.

میر و بەکر چوونە مالا قەرەتاژدین، میر ئوسا ژی گۆتێ.

قەرەتاژدین قایل بوو، گۆتە میر:

– دە، تو کەرەمکە مالا خوە، ئێدی ئەو شخولێ منە.

میر و بەکر چوونە مالا خوە. قەرەتاژدین، ئەرفان و چەکان رابوون سیار بوون و ناڤ جزیرێ گورزێد ئاتاشی با کرن، گۆتن:

– هەرچا خوەیی هەسپە، سبێ زوو ل مەیدانا شێر هازر بە.

جندیێ جزیرێ هنک شەڤ ژی رانەزان، ئێڤاردا هاتن مەیدانا شێر سەکنین. نە کو دۆنزدە هەزار دیهار بوون، لێ پانزدە هەزار تۆپ بوون. سبێ شەبەقەدا قەرەتاژدین دا سەر بەکر، گۆ،

– گەرە تو عەسەی مەرا بێی، یانێ نا، ئەزێ سەرێ تە لێخم.

بەکــر چقــاس خــوە با کــر، لاڤــای کــر، ئاخــر ئەو ژی تەڤ ئەسکەر چوو. لێ قەرەتاژدین تەمبی دا خاتوون پەریێ، گۆ:

– مقاتی مەمێ بە، حەتا ئەز ڤەگەریام، ئەمێ دەواتا وی و زینێ بکن.

ئەسکەر چوو. بەکر ڕێڤا خوە ئاڤیتە ئەرفان و چەکان، گۆ:

– ئیزنا من ژ قەرەتاژدین بخوەزن، ئەز ڤەگەرم. ئەز مەریکی بێ راتڤم، خێنجی وێ یەکێ، ئێدی زینێ ژی دەرگیستیا مەمێیە، ئەزێ چ گەڤەستیێ بکم.

ئەوانا تەهەرەکی ئیزنا بەکر خوەست، بەکر ڤەگەریا مال. بەکر چوو جەم میر، دینا خوە دایێ، میر وێ تەنێ دیوانا خوەدا روونشتیە. ئەوی گۆتە میر، گۆ:

– میرێ من، تو چرا تەنێ روونشتیی؟ یەکی مینا مەمێ ئالا زەڤێ تەیە، گازیکێ برا بێ جەم تە، تو و ئەو هەڤرا خەبەردن، برا بینا تە ژی دەرێ.

میر گازی مەمێ کر و ئانی جەم خوە. خوەرا خەبەردان، قسە کرن. سەکنی، بەکر گۆ:

میرێ من، هوون دو ماقوولن، خوەرا تشتەکی بینن پێ بلیزن. سەردا مژوول بن، برا بینا وە دەرێ.

ئەوانا کشک ئانین و دەستپێکرن. بەکر گۆ:

– هوون دو حاکمن، گەرەکێ هوون ب شەرت کشک بلیزن.

میر گۆ: –ئەمێ سەر چ بلیزن؟

بەکر گۆ:–ئەزێ گلیکی بێژم، لە گەرە هوون قەبوولکن، گۆ، وەکی میر بر، ئەمێ شامدلخوەز هەساب کن، لێ وەختێ مەمێ ژ میر بر، ئەمێ سبێدا زینێ سیارکن، بڤنە مالا قەرەتاژدین پەیاکن، حەتا ئەو تێن.

میر ژی، مەمێ ژی گلیێ بەکر قایێل بوون. ئەوانا دەست ب کشکا کرن. ئێ، نەکو میر، وەکی ئەزراهیل ژی بهاتا، نکار بوو کشک ژ مەمێ ببرا. مەمێ نەهشت میر چەعڤێ خوە ڤەکە.

بەکر چوو جەم قیزا خوە، گۆ:–لاوۆ، تو رەملێ بینە، ڤەکە، کا ئاخریا مەمێ و میر

وێ چاوا بە؟

ئەوێ رەمل ڤـەکـر، گـۆ:–باڤـۆ، وەکی تو زینـێ نەڤی پێش چەعـڤـێ مـەمـێـڤـا نەدی سـەکناندنێ، مـیـر چەوا جـەم مـەمێ زارەک. لێ وەختـێ مەمـێ ل زینـێ بنـهـێـرە، ئەوێ خوە شاشکە، میرێ ژ وی ببە.

بەکر زوو–زوو چوو جەم زینێ، گۆ:

– زینێ، وەرە دیوانا مـیـر. مـیر و مـەمێ کشک دلیـزن، وەخـتـا مـەمێ ژ مـیـر بڤـە. شـەرتێ وان ژی ئەوە، وێ سـبێ تە سـیـارکن و بڤن مـەمـێـرا، ئەڤا یەکا ژی دیـسـا من کر.

زینێ رابوو، خـوە خـەملاند، مـینـا بازرگانێ هـەمـسک و هـەمایێ، هـات پێش چەعڤێ میرڤا بەردا سـەکنی. بەکر دینا خوە دایێ، ما دو دەست مەمێ ژ میر بڤە. ئەوی گۆتە میر، گۆ:

– میرێ من، رابن دەوسا خوە ل هـەڤ بگوهێزن، کێفا وە بێ.

ئەوانا رابـوون دەوسێ خـوە ل هـەڤ گـوهـاسـتن. زینـێ مـا پێش چەعـڤێ مـەمـێـڤـا. وەختێ مەمێ زینـێ دیت، ئێدی شـاش و هـەیری ل زینـێ نـهێری. میر تـەمام کشکر– و ما دەستەک، وەکی ژ مەمێ بڤە.

بەکر گۆ.–میرێ من، جا دەربەکێ ل هـەڤ بخورن، برا ئـەرنێ وە رابن.

میر گۆ:

– مەمێ، من تو بری، ها دبری،

ل مالا مەتێ هاسێ کری،

بزانبە، ئەزێ تە باڤێژمە زیندانا کەڤری.

مەمێ گۆ:

– میرێ من، نە من ژی تو دبری،

ل مالا ئالتبوونێ هاسێ دکری،

من قە نەدگۆ، ئەزێ تە باڤێژمە زیندانا کەڤری.

هـەتا مـەمێ خـوە هـسـیـا، مـیـر ئەو دەست ژی ژێ بر و رابوون کش ژ ئۆرتا هلدان.

خوەرا دیسا مینا بەرێ خەبەردان. بەکر گۆ:

– میرێ من، لێ وە خوە دەرهەقا شەرتدا کەر کرییە، هوونێ چاواکن؟ خوە هوون نە زارن؟ ئەڤا شەرتە وە لیستیە.

میر گۆ:–بەکر، خوە نە تەنێ ئیرۆیە، ئەمێ هێ گەلە جارا بلیزن. مەمێ ژی وێ ژ من ببە، ئەز ژی ژ مەمێ بڤم. ناڤ مەدا شەرت ناخوەزە.

بەکر گۆ:– لە وەختێ مەمێ کش ژ تە ببرا، ناموسا تەرا بلیستا ئەو پاک بوو؟ ئوسانە تو بێناموسی.

میر گورا بەکر کر، مەمێ ئاڤیتە زیندانا دارینی.

زینێ چ کر؟ ئەوێ ژ زیندانێ حەتا مالا خوە لەقەم لێدا. شەڤ و رۆ مەمێ برە هەرەما خوە، خوەرا کێف، هەنەک، خوەرن و داین دکرن.

بەکر چوو جەم قیزا خوێ، گۆ:–لاوۆ، جا رەملا خوە بینە، کا ئاخریا مەمێ وێ چاوا بە؟

قیزێ ل رەملێ نهێری، گۆ:

– باڤۆ، خوە مەمێ نەگرتیە؟ زینێ ژ زیندانێ لەقەم لێدایە حەتا مالا خوە. نها مەمێ شەڤ، رۆ ناڤ سینگ و بەرێ زینێدایە.

بەکر چوو ب چەعڤێ خوە دیت، بەرێ خوە دا دیوانا میر، گۆ:

– میرێ من، من بەرێدا ژی دگۆ، خووشکا تە ناموسا خوە ئاڤیتیە ئەردێ، لێ تە دگۆ بەکری گەڤەزەیە. حال و هەوالێ وێ و مەمێ ئاوا.

میر گۆ:–مەمێ باڤێژنە زیندانا کەڤری.

مامێ ئاڤیتنە زیندانا کاڤری.

دە برا مەمێ خوارا زیندانێدا بە. زینێ شەڤ، رۆ خورێ وێ بوو گری و هێسر. نێزکاییا شەش ماها مەمێ زیندانێدا ما و تێدا ناخوەش کات. بەکر دیسا چوو جەم قیزا خوە، گۆ:

– لاوۆ، وێ چاوا بە ئاخریا مەمێ؟

گۆ:–باڤۆ، هندک ما قەرەتاژدین بێ. لێ وەکی مێر هەرن مەمێ دەرخن ژ زیندانێ،

مەمێ وێ ساخ بمینە، لێ وەکی ژن دەرخن، مەمێ وێ بمرە.

بەکر چوو جام میر، گۆ: – وارە ئەم مەمێ بەردن، من بهیستییە قارەتاژدینێ بێ.

میر گۆ بەکر:–هەرە مەمێ ژ زیندانێ بدە ئازاکرنێ.

باکر چوو جەم زینێ، گۆ:–قیزاپ، من ئیزنا ئازابوونا مەمێ ژ میر خوەستیە، وەرە هەرە ئازاکە.

زینێ رابوو جاریێ خوە و شریتەک هلدا و چوو سەر دەڤێ زیندانێ. ل مەمێ کرە گازی، گۆ:

– ئەز هاتمە تە بەردم.

مەمێ د هوندور زیندانێدا ب کلامی گۆتە زینێ:

– هەرێ زینێ، تو وەردی ها وەردی،

مالخراڤ، تو نەهاتی من بەردی،

ئەز دزانم تێ من دەردی.

زینێ گۆ:

– گەلی جاریا، باڤێژنە بیرێ شریتا زراڤە،

باڤێژنە ناڤا مەمێ منی دەلالە،

کۆکا مالا باڤێ من دەرێ یەکجارە.

گۆ،–گەلی جاریا، باڤێژنە بیرێ شریتا سپییە،

باڤێژنە ناڤا مەمێ منی جندییە،

مەمێ منی ب زەلوولی گرتییە.

وەختێ زینێ شریت ئاڤیت زیندانێ، مەمێ ئاڤیتە ناڤا خوە. زینێ و جاریا هەڤرا هلبرین. دە،–قەواتا ژنا...، مەمێ شریتێڤا با بوو، حەتا کشاندن، پشتا مەمێ شکەست. مەمێ دەرخستنە دەرڤا، ئەوی جارەکە چەعڤێ زینێ نهێری و تەخدیر بوو.

زینێ گۆ:

– گەلە جاریا، بنێرن زینێ بەنا، بپکۆژا،

ئەزێ هەوارا خوە تێمە شەخسێ بەرۆژا.

مەمێ مرییە، زین ناگهیژە دەنێ ناڤ رۆژا.

گۆ:–هوون بنهێرن بەنی و گوهارا،

ئەزێ هەوارا خوە تێمە شەخسێ بەروارا،

مەمێ مرییە، زین ناگهیژە دەنێ ئێڤارا

زینێ و جاریا جنیازێ مەمێ برن، ناڤ خوەلیێدا هەقکرن. زینێ گۆتە جاریا، گۆ:

– ئێدی هەرنە مالێ خوە. ئەزێ سەر تربا مەمێ بڤمە قێرتەل.

خاتوون پەری ژی خان و مانێ خوە و بەژنا خوە رەش و شین خەملاند.

بەکر چوو جەم میر گۆ:–مالخراب، تو چرا ئوسا قودوومکەتی؟ رابە، ئەم خوەرا هەرن بگەرن.

میر و بەکر چوون گەرێ. میر سەر تربا مەمێ قەرەتووێ زینێ دیت. ئەوی نزان بوو زینێیە، گۆ:

– بەکر، خوەدێ هەڤینی تێ هەری سەر تربا مەمێ، کا ئەو چ قەرەتوویە سەر تربێ؟

بەکر چوو سەر تربێ، دیت، ئەڤا زینێیە. جارا مایین ئەو ڤەگەریا جەم میر و گۆتە:

– میرێ من مەمێ مرییە ژی، هێ دەستێ خووشکا تە خلاز نابە.

دلێ میر شەوتی، میر چوو سەر تربێ، جەم خووشکێ، گۆ:

– هەرێ زینێ، هۆیە، من هۆیە،

ئەزێ ناڤ جزیرێدا داینم کاشهۆلۆیە،

یەکی بڤین، ئەڤا ژ تەرا مەمۆیە.

گۆ:–برائۆ، کۆشکا باڤێ من مەزنە،

بەلکی تۆپ لێکەڤە وەلگەرە ژ بنە،

کێ دیتییە، گرتیێ هەڤسا بەردە ژنە.

گۆ:–براۆ، چقاس جندیێ جزیرا بۆتانە،

هەموو ل جەم من باڤ و برانە.

خێنجی نەفسا مەمێ ئالانە.

زینێ گـۆ:–برا، هەمـین تە گورا بـەکرێ گـەڤـەزە کـر، بووی بایسێ مـە. ئەزێ نـها وەفـات بم، لێ گونێ من ل سـتوێ تە بە، تێ تربا مـەمێ ڤـەکی، پشـتا من و وی بدی هەڤ. ئەز زانم قەرەتاژدینێ بێ و تربا مـە ڤەکە، هەرگێ تە دیت بەرێ مـەی هەڤدایە، خودانێ زپک–زپک سـەر مەرا ئاڤیتییە، خوە بزان بە ئەم ئاشـۆقێ سورێنە. لێ وەکی ئوسا نەبوو، گونێ من ل ستوێ تە بە، تێ جنییازێ مە باڤێژی چۆلێ.

زینێ جیدا وەفات بوو. میر بۆی گۆتنا وێ، ئەو هەقکر جەم مەمێ.

جاهاب هات، گۆ:

– وەلە، قەرەتاژدین تێ ب رێیە.

میر و بەکر چوون خوە کرنـە مسـهەبخانێ، دەری سـەر خوە دادان. قـەرەتاژدین ب ئەسکەرڤـا نێزیکی ل جـزیرێ کرن. دوورڤـا ب دوورەبینە ل شـەهەرێ و خـان و مـانێ خوە نهێری.

قەرەتاژدین دوورەبینێ بەر چەعڤێ خوە داگەرینە،
خاتوون پەریێ مینا قەرتەلەکێ ل رەواقا ژۆرین دڤینە.
گۆ: – وەیلێ من مالخراڤی،
خان و مانێ من هەزنی و شینە.
ئەرفان دوورەبینێ هلتینە،
ل بەر چەعڤێ خوە دگەرینە،
مەمۆ و زینێ ناڤینە.
چەکان دوورەبینێ ژ وان دستینە،
ل بەر چەعڤێ خوە دگەرینە.
گۆ:–وەلە حالێ مالێ تونینە.

ئەوانا ب ئەجەلە لەقیـان، بەر ب مـالێ هـاتن. هـاتنە نێزیکی شـەهەر. کـال و پیرێ شـەهـەر رابوون پێشـیا قـەرەتاژدیندا چوون، وەکی دەسـتێ خوە نەدنـە جـماعـەتێ، بێژنێ، کو راستە مەمۆ و زینێ رەما خادێ مرنە.

چڤاس کال و پیرێ جزیرا بۆتانە،

ملێ وانی ل بن ئەڤانە،

گۆ:-مرنا مەمۆ و زینێ رەما خودانە.

قەرەتاژدین گۆ:

- ئەزێ ئاشێ ئەجەلێ بگەرینم،

سەریا دەوسا هەڤێد گێنم بوەرینم،

زووکن، مەمێ و زینێ منرا بینن.

ئەرفان گۆ:

- ئەزێ ئاشێ ئەجەلێ کارکم،

سەریا دەوسا هەڤێ گێنم خارکم،

زووکن، مەمۆ و زینێ منرا پەیداکن.

چەکان گۆ:

- ئەزێ سۆرانیێ دەرینم،

سەریا ژ ملا بفرینم

خان و مانا سار هەڤدا وەلگەرینم،

هەتا مەمۆ و زینێ نەڤینم.

جماعەتا جزیرێ تەمامی گۆتنە وانا، گۆ:

- وەلە، مرنا مەمۆ و زینێ رەما خوەدێیە. تو کەسی ئەو نەکوشتنە. ئەسکەر هات سەر تربا مەمۆ و زینێ هێوری و پەیا بوون. قەرەتاژدین ترب دا ڤەدانێ. ئیزنا میر و بەکر ژی دان. ئەوانا ژی سەر تربێ هازربوون. وەختێ دەرێ تربێ ڤەکرن، جماعەتێ دینا خوە دایێ، بەرێ هەردوا، هەڤدانە، خودانا زپک-زپک سەر وانارا ئاڤیتییە، نوور و نەدەر ژ وان دچە.

بەکر ژی سەرێ خوە خارکرە سەر تربێ و گۆ:

- وەلە، مەمۆ و زینێ هێ ساخن، نە مرنە.

وەختێ ئەوی ئوسا گۆت، قەرەتاژدین شوورەک ل ستووێ بەکر دا، سەرێ وی فری ئالیێ تربێ دنێ، جەندەکێ وی ما جیدا. لێ نقتکە خوونا وی کەتە تربێ، ئۆرتا مەمۆ

و زینێ. ناڤ هەردادا ئەو نقتکا خوونێ بوو دریکە ئونجووز، شین بوو. حەتا نها ژی دڤێژن: سەر تربا مەمۆ و زینێ دو گولێ بەدەو و بین هێشین دبن، لێ دریکە نەپاکە و تووژ ئۆرتا هەردو گولادانە، ناهێلە ئەو گولانا نێزیکی هەڤ بن.

تربا مەمۆ و زینێ سەرێ ریا جزیرێیە، نێزیکی برجا بەلەکە، چقا مەری ئەوێ دریێ دبرن و دەو سەر کۆکا وێدا دکن، وەکی شین نەبە، لێ گاڤا سال تێ وێ وەختێ، دیسا شین دبە.

وێدەرێ هەر کەسەک چوو مالێد خوە، لێ میرێ بەلگمخارێ ژی میراتا جزیرێ دابوو قەرەتاژدین. هەر براکی چەنگەلەکە زێرین ژی ل سەرێ وان دابوو، چاوا مێرخاسێ فێرز.

پاشی وێ یەکێ بۆرێ مەمێ ب خوە ژ بۆرخانێ دەرکەت و بەر ب موخورزەمینێ چوو. چوو جەم ئال پاشا، چاوا قەومی بوو، یەک ب یەک گۆتێ.

پاشێ ئال پاشا ئەسکەرەکی گران جڤاند، چوو ل سەر بازارێ جزیرێدا گرت. قەبیلا مالا میر سەیدین تەمام دا بەر خەزایێ. تەنێ مەریکی مالا وانا ما ساخ. ئەو ژی نە جزیرێدا بوو. ژ سلسلەتا وی مەری نها هەیە.

قەبیلا وانا ژ وێ مالێ زەفن: ناڤ ئێلا ملادا.

گۆت: ئەتارێ شەرۆ، ٥٥ سالی، خوەندی، گەلەک فۆلکلۆرا جماعەتا کورمانجیێ زانە، دمینە ل ئێرێڤانێ-نۆرکێ.

بنەفشا نارین

دلێ من دبێیۆ، سەدجار دبێیۆ،
دەورێش ئاخا ئاخایێ ئێلێیۆ،
ڤێ سبێ مە دی کارەکی خەزالا هاتە کەتە مالا ئاپێ منۆ،
منێ نزانبوو ئەو کاری خەزالی کێیۆ؟
من دی پیرەکێ ژ ئێلا شەکاکی ژ وێدا هاتۆ،
مە گۆ: دۆمامێ، توکی، تو خادێکی،

تو نزانی ئەڤ کاری خەزالێ کێیۆ؟
بگۆ: "بەلێ دزانم، ئەڤ کاری خەزالی خەزالا کێیۆ،
بنەفشا نارینە-خیزا ئاپێ تەیۆ،
ئەگەر دبی، ژ خوەرا ببە،.
ئەگەر تو نابی، ئۆختەر هەرە بکەڤە دەستێ خورتێ د خەلخێیۆ".
گۆ:-دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ
مایی ئێڤارێ گازی باڤێ بنەفشا نارین کر، ئانی ل ئۆدێیۆ.
گۆ: "ئاپۆ، وەرە بنەفشا نارین بدە من، ب حەلالی،
ب رەهەتییۆ.
ئەگەر تو نادی ئەزێ ژ با تە بڤم دەوا ڤێ زۆرێیۆ".
گۆ:- دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ.
باڤێ بنەفشا نارین چی گۆ:
"بنەفشا من، لاوۆ،
دلێ من دبێیۆ، سەد جار دبێیۆ
ئاپێ تەیی دەورێش ئاخا گازی مە کرە، برە ل ئۆدێیۆ.
گۆ: "ئاپۆ، تو وەرە بنەفشا نارین بدە ژ مەرا ب حەلالی،
ب رەهەتییۆ
ئەگەر تو نادی ئەزێ با تە بڤم دەوا ڤێ زۆرێیۆ".
هلانی، بنەفشا نارین گۆ:
"باڤۆ، دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
بەژنا منی پورکورێ زراڤە مینا تاکی رهان هێشین
بوویە دەڤ دەنزێیۆ،
درانێ منی پورکورێ ئوسا هووری سپینە،
مینانی برنجکێ ژ بارنجێ قەرەژداخێیۆ،
هەردو مەمۆکێ منی، پورکورێ،

مینانی دو هەڤ فنجانا د خاوێیۆ،
سنگێ من عەڤدالا خادێ تەنکە،
مینا کاخەزەک ژ کاخەزێ ڤێ مەلەتێیۆ.
ئەزێ د بەختێ باڤێ خوەدا مە،
ئەزێ هێ زارو مە،
نەهاتییە خەرجێ من و ڤێ زەواجێیۆ".
هلانی باڤ گۆ: "بنەفشا من، لاوۆ،
دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
مادام تو زاروو هێ،–
نەهاتییە وەختێ تە و ڤێ زەواجێیۆ،
ئەڤ چی ئۆرتا مە تو دچی، تێیۆ؟
تە زێر بەردایە سەر ئانییۆ،
کەمبەرا زێری–زیڤی تە دایە ل پشتێیۆ،
ب ڤی ئاڤی تە خەرابکر مالێ مە ژی، ئێ خەلقێیۆ.
لاوۆ، مادام تو پچووکی،
نەهاتییە خەرجێ تە و ڤێ زەواجێیۆ؟
رابە دەستە کنجێ فەخیری ل خوە کە،
ئاشووشنکی بدن ل پشتێیۆ،
داس، وەریسێ خوە هلینە هەرە ڤێ چۆلێیۆ،
خەینی خادێ ژ پێڤا کەس ناسنەکە ئەو خیزا کێیۆ".
هلانی خیز گۆ: "باڤۆ، دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
تو وەرە ژ بنەفشا خوە پۆرکورێ نەکە ڤێ خەبەرێ،،
ئەزێ هەرمە هافا ڤێ زوخرێیۆ،
خوە تێرا بکم ناڤا وێ گۆلێیۆ،
دنیا ئالەم پێ بهسە،

وێ خارێ بدنه ته،– وێ ببێژن: "بنەفشا نارین،
چوو خوه ئاڤیته گۆلێ،
خوه خەنقاند ژ بۆی ڤێ خەبەرێیۆ".
هلانی باڤۆ گۆ:
"بنەفشا من، لاوۆ،
دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
مادام، تو فەم دکی ژ باڤێ خوەرا دبێژی ڤێ خەبەرێیۆ؟
ده هەره دەڤا بینه ژ ڤێزا د مالێیۆ،
کۆنا هەفت ستوونی وەرینه ل خارێیۆ،
بەرخا بەرده ژ کۆزێیۆ،
باربکن سەر پشتا ڤان دەڤێیۆ،
ژ بۆی خاترێ بنەفشا نارینا خوه،
ئەزێ بار بکم، بەرێ خوه بدم چیایێ تەورێزێیۆ"!
ئاژۆته خۆناخا چل شەڤی، چل رۆژایۆ،
هێ گهیشته چیایێ تەورێزێیۆ.
جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری سیار بوو
رەفێ خولاما ب خوەرا هلانی،
دەرکەت ل چیایێ تەورێزێ.
گاڤا کو نێری، مەرڤکی کۆنێ ڤەگرتییه ل مێرگێیۆ.
جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری ژ خولامارا گۆ:
"گەلی خولاما، هەرن بنێرن،
ئەڤ کیژانه، کو هاتییه ل ناڤا مێرگێیۆ"؟
گۆ، جامیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری، گۆ:
"گەلی خولاما، هوون بسەکنن،
ئەزێ ب خوه هەرم بنێرم ئەو کییه دانییه ناڤا مێرگێیۆ"! جەمیل بەگێ کورێ میرێ

هەکاری گاڤا کو چوو،
کۆنەکی خوری–خالی ڤەگرتییە د ناڤا مێرگێیۆ.
گاڤا دەستێ خوە ئاڤیتە پەردێ کشاندی،
نهێری یەکی ڤایە روونشتییە
ناڤا کۆنێ سەر یۆرگان و دۆشەکێیۆ.
گۆ: "دۆمامێ، توکی، تو خادێکی،
کانێ خایی ڤێ مالێیۆ":
گۆ: "بەلێ مێڤانۆ،
دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
دە تو وەرە کەرەمکە روونی سەر یۆرگان و دۆشەکێیۆ،
ئەزێ ژ تەرا بینم نان و خارنێیۆ،
قاسەکێ ژ خوەرا بکشینە نارگیلێیۆ.
ئەزێ تەرا بکم مژوولاییک مژوولیێ ڤێ دنێیۆ،
چ هاتییە سەرێ منی دێلێیۆ،
هێ ئەزێ ژ مێڤانێ خوەرا بێژم کانێ خایێ ڤێ مالێیۆ".
گۆ: "بەلێ، دۆمامێ،
دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
من ژ تە پرسی خایێ ڤێ مالێیۆ،
ب هەرامی، ب تەلامی.
من سۆند خارییە،
ئەز ناخوم گۆشتا بەرخا مێیۆ،
وەرە راست بێژە: کانێ خایێ ڤێ مالێیۆ".
بنەفشا نارین گۆ: "مێڤانۆ،
دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
وایە، تو ل من دنێری،

ئەز خیزەکی دانزدەھ سالیمە،
ئاپێ منی دەورێش ئاخا هەفتێ پێنج سالی بوو،
هات ب زۆر من دبر،
گۆ:-تو ئیلاج تونەبوو!
باڤێ من رابوو من هلانی، ب شەڤ رەڤی،
گۆ: ئەزێ خوە بدم سەر جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری،
ل چیایێ تەورێزێیۆ".
"من نزانبوو ل بەر دەرێ جەمیل بەگێ کورێ میرێ
هەکاری دیسا زۆرتی ل من دکن،
هاتییە، دیسا من دبە ب زۆرێیۆ!
دوھ سبێ هەیانی ئیرۆ، باڤێ من، هەفت برایێ من چوونە
ل پێشییا وی ل هەڤدخن،
هێ کەسی نەچوویە، نەهاتییە، هێ من سالخ هلنانییە،
ژ وان کێ هاتییە، کوشتن، کێ مایە".
جەمیل بەگ ژ بنەفشێ پرسی، گۆ: "ئەڤ شەر ل کێ دەرێیۆ"؟
گۆ: "ل هافا مالا بنییا وێ گرێیۆ".
جەمیل بەگ دەرباز بوو،
ب هافا شەر کەت، گۆ:
"واھ، ئەز جەمیل بەگم،
جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری مە،
سەلییانێ هەزار هەفسد کۆنیمە"،
هەیا ک جەمیل بەگ چوو،
باڤێ بنەفشا نارین هاتبوو کوشتن.
جەمیل بەگ کەتە ناڤا شەر،
چوو سەری، هاتە بنی،

هەر – قووچ ژ مێرا کری–
هەر قووچەکێ هەزار هەفسد سەری،
گۆ، بەردایی، دەورێش ئاخا رەڤی، گۆ:
ڤەگەریان هاتن بن کۆنێ بنەفشا نارین روونشتن.
هەفت برایێ بنەفشا نارین ب دزی ژ هەڤرا گۆتن، گۆ!
"هەڤە، تونەڤە،
جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکارییە
چ پێشکێش بدنێ ژێرا،
بن قەنجییا وی دەرێن،
بەلێ، ئەو نینبوویا،
چاوا باڤێ مە هاتە کوشتنێ،
وێ مە ژی بکوشتا،
خووشکا مە ژی بێناmووس وێ ببرا".
بنەفشا نارین گۆ:
"گەلی برا ئەو چییە،
ب دزیکاڤا هەڤرا دڤێژن؟
ئەز ژی براکی نۆلا وەمە"
گۆ: "خووشکێ، ئەم چ ژ تە ڤەشێرن،
گۆ، ئەڤایا جەمیل بەگێ کورێ میر هەکارییە،
بەلێ کو، ئەو نینبوویا،
چاوا باڤێ مە هاتە کوشتن،
وێ ئەم بکوشتانا،
وێ تە بێناmووس بکرانا.
ئەم نزانن: چی پێشکێشێ بدنێ،
بۆی خەنجییا وی، کو کری ب مەرا"؟

هلانی، بنسفشا نارین گۆ:
"برا، دلێ من دبێیۆ،
مادەم ئەو جەمیل بەگێ کورێ میرێ
میرێ هەکارییە،
ئەو نە مۆتاجێ مالێ د دنێیۆ،
ئەگرە پێشکێش دن ژێرا،
ئەز پێشکێشا ویمە".
وێ گاڤێ ژ جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاریرا سۆز دان.
جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری
کەمبەر ژ پشتێ ڤەکرییە،
ل سەر سوفرێ کشاندییە،
ل سەر سوفرێ ڤالاکرییە زێر
نیشانا بنەفشا نارین دانییە
ب وانرا سەر دەه رۆژا سۆز دایە.
وێ هەرە، بێ هلینە،
بنەفشا نارین تەڤی مال و حالێ هلینە، بڤە هەرە با خوە.
دە سەر سۆزێ وان دەه رۆ بوویە. جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری گازی کرییە هەزار هەفسد سیار، چارسد بەربووک، پێنسد دوهۆل و زورنە، ئەرزاخا خوە ژی خوەرا هلانییە، ل سەر چیایێ تەروەزێ دەرکەتییە، دنێرە وارەکی خوری–خالییە.
ئەم ئێژا بزڤرن سەر جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکارا، ئەوی گۆ:
"دلێ من دبێیۆ،
ئەزێ راڤم گازیبکم سازان و سازبەندان ژ ڤێ دنێیۆ.
ئەزێ وان تێر بکم ژ مالێ دنێیۆ،
بشینم چار رکنێ د دنێیۆ،
بلا هەرن،

بەلکی یەکی ب گۆری کەیفا دلێ ئاخانگێ خە بڤینن".
گۆ، سازبەندێ من رابوون،
دەف و سازێ خە هلانین،
گەرییان ل چار رکانێ د دنێیۆ،
چوونە راستی دەریێ کۆنێ مالا باڤێ بنەفشا نارین هاتنە.
گۆ، لێخستن، دەف ل سازێیۆ
ئەوێ دگەرن، ئەوی تونە ل کۆنێیۆ،
دیتن کو یەکی مێری کۆتی هەرامی ژ وێدا هاتۆ.
گۆ:-"سازبەندۆ، خوەکن، خوە خادێکن.
ئەوێ کـ هوون دگەرن،
ئەو ل ڤرا نینە.
دەف و سازێ خوە هلانین،
بزڤرن پشت کۆنێیۆ،
لێخن ل دەف و ل سازێیۆ،
بلەیزن پشت کۆنێیۆ،
ل دۆر پش پەردێیۆ، -
یەکی روونشتییە سەر خالی و خالیچێیۆ،
مینا بووکا ستێورەکی ژ ستێورا سەرێ د سبێیۆ".
گۆ:-"دایێ، تو ژ هەردو چەعڤێ خوەیی کۆربی،
ژ هەردو دەستێ خوەیی سەقەتبی،
ب هەردو لنگێ خوە بشمری،
راڤە پێشکێشێ ڤان سازبەندا بدە،
برا دوور بڤن-
هەرن بەر دەری کۆنا مالا باڤێ منی دێلێیۆ".
هلانی سازبەند گۆ:

"بنەفشا نارین، دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
بلا ساخ بمینە ئاخانگێ منی کۆرێ میرێ هەکاری،
ساخ بمینە ل تێ ئەبرێیۆ،
تە تێرکری یە مالێ د دنێیۆ.
ئەم نە مۆتاجێ پۆتی شامی خاپووتێ تەنە ل ڤێ ئەبرێیۆ".
هلانی بنەفشا نارین گۆ:
"سازبەندۆ، لاوۆ،
دلێ من دبێیۆ، سەد جاری دبێیۆ،
هوون بدن خاترێ د خادێیۆ،
بنێرن هوون چ دخازن،-
ئەزێ وە تێرکم ژ مالێ دنێیۆ،
هوون نیڤ دەخیخەکێ نەسەکنن ل ڤێ ئەبرێیۆ،
هەرن ئاخانگێ خەرا جەمیل بەگێ کورێ میرێ
هەکاریرا ببێژن بلا بێیۆ،
ئەزێ وایە روونشتمە ل پش پەردێیۆ،
سەر خالی و خالیچێیۆ،
ئەگەر ب گۆری لایاخی من بوو،
سێ جارا ژێرا تەمین دبن
رادبم ل سەر پێیۆ".
ئەفەندم، نەگەریان، چاوا کو من ژ وەرا گۆ، چوون ئاخانگێ خوەرا ئوسا گۆتن.
جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری رابوو گازی کر:
هەر سەرێ مالێ مەرڤەکی،
کرن مجادەیۆ،
گۆتن گلییۆ،
گۆ:-"وەختێ باڤێ من رابوویە،

کالکێ من سەرمییانێ وەبی یە،
وەختێ ئەز رابوومە باڤێ من سەرمییانێ وە بوویە،
ئیسال پانزدە سالێ من ژی ئەزم،
سەلمییانێ وە،
رەجا من با وە هەیە
تەمام هەفت سال ئەڤ ئاخاتی ددم ژ دیا منرا،
سەر هەفت سالا ئەگەر ئەز هاتم،
ژ خوە دیسا ئەز ئاخایێ وە مە،
ئەگەر نەهاتم، مەزناتی ژ دەستێ دیا من بستینن،
بزانبن ئەز تونەمە، خێرا من بدن".

مێرک ئانی خورجین ب دەبرا زێرکر، سەر پشتا هەسپێ خوە دانی، سواربوو، گۆ:-"یا ئالڵاه، یا خادێ"،-ئاژۆت و چوو. گۆ، چوو سەرێ چیاکی، گۆ، راستی کەریکی پێز هات، گۆ: - شڤانۆ، لاوۆ، وەرە ئەم جلێ خوە بگوهێرن! شڤان جلێ خوە ب جلێ جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاریرا گوهاست، ما ب تەنێ. خەنجەرا وی ل پشتێ، گۆ، سیار بوو، دیسا چوو، گۆ، چوو، ل کێلەکا باژارەکی، گۆ، دی پیرەک ڤایە سەر کانیێ، جێرێ خوە تژی دکە، گۆ: - دایێ، فرەکی ئاڤ بدە من، نکارم پەیا بڤم ئەز". گۆ:-"دە وندا بە ژ وێ، ئەز دکارم هیڤیا تە بسەکنم، ئاڤێ بدمە تە، گۆ، ئیرۆ سێ شەڤ، سێ رۆ دنیا ئالەم گورژییە. دەواتا دەورێش ئاخا بنەفشا نارینە، تەو، تەو".

گۆ، چڤا کو دایێ ئوسا گۆ، جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری دەستێ خوە ل خورجێ خست، چەنگەکی زێر بێ ژمارتن دایێرا دا، گۆ: "ئیشەڤ، دایێ، تو ستارەکی بدی من"! گۆ، دایێ رابوو، جێرێ خوە تژە کر. جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری ب خوەرا هلانی، بەر ب مالا خوەڤا چوو.

دەوات بلا وێدەرێ بمینە، گۆ، دایێ رابوو چوو ناڤا سووکێدا دەستەکی یۆرگان دۆشەک ئانی، گۆ، خارن ژ خوەرا چێکرن، خارن، هەیا شەڤ چوو نیڤێ شەڤێ،

دایێ دکه کو ژ مێڤانێ خوه تشتەکی هلینه، چکا چ مەرڤە، زێر بێ هژمارتن ب چەنگا ددە، گۆ:

– لاوۆ، ژ ئێڤاردا هەیا نها ئەز دکم، ناکم تو راستییا خوه ژ مەرا ناڤێژی! گۆ:– "دایێ، ئیتبار ناکم". گۆ:– "دە، لاوۆ، گۆ، تو ئیتبار ناڤی، وەرە د پێسیرا مندا هلکشە، تو بڤە کورێ منی ئاخیرەتێ، ئەز ژ تەرا بڤم دیا ئاخیرەتێ". گۆ:– "دایێ، ئەز جەمیل بەگم". گۆ:–"لاوۆ، تو جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکارییی، لێ ئەڤ چ ئۆردمە تو کەتی، ئەڤ چ پووساتە، ئەڤ چ ل تە قەومیە؟ گۆ:– "دایێ، ئەڤ بنەفشا نارین خاسینگا من بوو، دەورێش ئاخا بەر من رەڤاند، لۆما ئەز کەتمە ڤێ قلخێ،

بلا جار ژی جاری چەعڤە من ب بنەفشا نارین کەڤە، ب ساخی ئەو بدیتا، بلا خادێ روحێ من بستەندا"، جەمیل بەگ گۆ ژ دایێرا، گۆ:– "دایێ، ئەزێ وایێ دچم ل ڤی باژار دگەرم، چکا چی بازارە، تو تەرکا هەسپێ نەدی ل مال، ئەوێ خوە–خوە بکوژە، یان کێ بفتلە هەرە". گۆ:– "لاوۆ، مەرا چی کێمە ئەز بەردم هەرم".

گۆ، جەمیل رابوو چوو، دایێ ژی رابوو بەر ب مالا دەوەتێدا چوو. چڤا کو هوندور خالی بوو، هیرین ب هەسپێ کەت. دەورێش ئاخا ب چەند گرە–گرێ مەزن ناڤا باژێردا داگەرییان. دەنگێ هەسپێ بهیستن. دەورێش ئاخا گازی کر چەند گرە–گرێ مەزن، گۆ:

– ل دنیێدا گەریام، دیتنا من دییە، ژ وی هەسپی پێڤا تونە، عەینی ئەو هەسپە، کو من رۆژا شەر دییە، گۆ، راڤن. چەند گرە–گرێ مەزن کەتن ناڤا باژار، گەرییان، چوون مالا دایێ دیتن، گۆ:

– دایێ، ئەڤ چ هەسپە، هەسپ ژ تەرا کو هاتییە؟

گۆ:–هەسپێ کورێ منە، ئیسال پانزدە سال خەریبیێ بوویە، ئیسال هاتییە.

گۆ، چوون، دەورەش ئاخارا ئاهوا گلی کرن: "ئەم چوون، ئەو هەسپ مە دی، گۆ "هەسپێ کورێ منە، ئیسال پانزدە سال بوو خەریبیێ بوو، ئیسال هاتییە".

جەمیل بەگێ گۆ ژ دایێرا، گۆ:

– دایێ، دە تو رابە هەرە با دەورێش ئاخا، ژێرا بێژە، بەلکی خولامیتیێ، رێنجبەرتیێ بدە من، بەلکی ئەز هەرم مالا وی، بەلکی ب ساختی چەعڤێ من بنەفشا

نارین بکەڤە.
گۆ، دایێ رابوو چوو با بنەفشێ، گۆ:
بنەفش، کۆرەکی من هەیە ل خەریبیێ بوویە،
ئیسال ژ خەریبیێ هاتییە،
هەسپەکی وی هەیە،
هەسپێ خوە فرۆتییە،
دکە دیسا هەرە
دیسا ئەزێ بێ خایی بمینم،
گۆ، دەورێشرا بێژە،
برا رێنجبەریکێ بدە ژ کورێ منرا.
بنەفشێ گۆ،
دەردێ بنەفشا نارین تونە،
کورێ تەییە.
گۆ، بەری دایێ دا،
ئەو دیسا بەر ب مالا خوە هات.
گۆ:-"لاوۆ، من ژێرا گۆت،
ئەوێ ژی منرا ئاهوا گۆ".
گۆ:-"دە، دایێ، بستینە گوستیلا من،
هلدە با خوە، هەرە با بنەفشا نارین،
روونی، گاڤا رابوونێ، تو رابوویی،
ئوسا بکە، وەکی گوستیر بەریکا تە بکەڤە،
تو ئوسا بکی، تو هلینی،
نەکەڤە دەستێ بنەفشا نارین".
دایێ چوو با بنەفشا نارین روونشت،
گۆ، وەختا رابوونێ گوستیر بەریکا وێ کەت.

بنەفشا نارین بانزدا گوستیرێ.–
دایێ هلانی، گۆ:
"بنەفش، لاوۆ!
گۆ، گوستیرا کورێ منە".
بنەفشێ گۆ:
"دایێ، چەعڤێ من برژە.
ئەز زانم گوستیر گوستیرا کێیە"،
ژ بۆی خاترێ گوستیرێ رابوو چوو با دەورێش ئاخا.
بنەفشا نارین گۆ:
"دەورێش ئاخا، پیرەک ڤایە، رۆژا ل من
بوویە بەلا،
دڤێ، کورەکی من هەیە،
ژ خەریبیێ هاتییە،
رێنجبەریکێ، تشتەکی بدێ ژێرا،
دیسا نەزڤرە نەچە وەلاتێ خەریبیێ".
گۆ، دەورێش ئاخا، گۆ، رابوو،
ژ بۆی خاترێ بنەفشا نارین چوو،
پێرا خەبەردا، گۆ:
"پیرێ، کا کورێ تە بشەینە، بلا بێ".
گۆ، پیرێ چوو، کور شاند، هات،
گۆ:–"لاوۆ، چی ژ تە تێ، چی ژ تە نایێ"؟
گۆ:–"چ بخازی ژ من تێ".
گۆ:–"گاڤانی ژ تە تێ، نایێ"؟
گۆ:–"ژ من نایێ".
"رێنشبەری ژ تە تێ"، (جۆت)

گۆ:-"ژ من نایێ".

گۆ:-"شڤانتی ژ تە تێ، نایێ"؟

گۆ:-"شڤانتی کارێ کال و باڤێ منە".

گۆ، رابوو جەمیل بەگ شاند چوو ل چۆلێ،

شڤانێ کەڤن ژی ژ بەر دەرخست.

جەمیل بەگ چوو گهیشتە پێز.

دەردێ جەمیل ژی چییە،

گەرەکێ بنەفش بێ بێریکێ، وی بڤینە.

سێ رۆ چوو، ئێڤارێ و سبێ.

پیرکا پۆرسپی دهاتە بێریێ.

رۆژەکێ جەمیل بەگ گۆ:

"دایێ، ئەو چ عەدەتە عەدەتێ وە"؟

گۆ:-"چما، لاوۆ"؟

گۆ:-"بووکا وە نایێ بێریێ، خەت".

گۆ:-"لاوۆ نەبە تە چەعف ئاڤیتییە بووکا مە"؟

گۆ:-"نا، گۆ، دایێ، من چەعف ناڤیتیێ".

"ئەو چ بەسە، چ تشت، گۆ،

لێ تو چما دپرسی".

گۆ:-"عەدەتێ من ئاهوایە".

گۆ:-"عەدەتێ تە سەرێ تە و باڤێ تە بخوە،

گۆ:-عەدەتێ مە نە وایە.

هەیا هەفت سالێ بووکێ تەمام نەڤە،

بووک ناچە بێریێ،

گۆ، گەرەکێ هەفت سالێ بووکێ تەمام بە،

شڤان پەز هەڤ بقەتینە،

بڤە سەر دەلاڤێ خوێ بدە،
ئاڤ بدە، بینە جیێ بێریێ، مەخەل بکە،
هێ بووکا هەفت سالێ سیار دبە و دچە بێریێ".
جەمیل بەگ هەفت سالێ خوە تەمام کر.
گۆ، رۆکێ ژی پەز هەڤدانێ–ڤەقەتانێ،
بر خوێ دا بەر.
سەر دەلاڤێ ئاڤ دا،
ئانی جیێ بێریێ مەخەل کر.
دی سوارەکی ژ وێدا هات،
تۆز و دوومانا وی سواری
بن عەزماندا دچوو،
هات کو بنەفشا نارین بوو.
جەمیل بەگ خەو دانی.
گۆ:–"شڤانۆ، لاوۆ، راڤە،
شڤانۆ، پێز بدە بێر"!
گۆ:–"خاتوون، هەیا تو دەردێ دلێ خوە منرا نەڤێژی،
ئەز پێز نادم بێریێ".
گۆ، رابوو پەز دا بێریێ،
گۆ، پەز دۆتییە، مایە دو هەڤ.
بەردیرا خام پارا هاتییە،
یەکی گرتییە،
بنەفشا نارین دۆتییە،
یەکە دن ژی دەستێ وی فلتییە،
قەڤدا خەنجەرێ ب مووێ بەردیرێ زەلخییە،
شەلفا خەنجەرێ ژ کالانێ کەتییە،

شەوق د ناڤا ئەلبا شیر دایە،
شیر خراڤکرییە، بوو سەریکی پەنێر،
گۆ، جەمیل بەگ پەی بەردیرێ رەڤییە،
سەر خەنجەرا خوە کەتییە،
کو وایێ خەنجەرێ تونە.
هات، گۆ: "بنەفشا نارین، تە خەنجەرا من نەدیتیە"؟
دە، نە بنەفشا نارین خەنجەر هلانییە،
گۆ:-"لاوۆ، تو خەنجەرا تە ل با من تونەیە".
دنێرە، گوستیر-گوستیرا جەمیل بەگێ یە،
خەنجەر خەنجەرا جەمیل بەگێیە،
لێ ئەڤا دوور دنێرە،
دڤێ، خولامێ جەمیل بەگێیە،
گۆ:- بنەفشا نارین هلانی، گۆ:
"شڤانۆ، لاوۆ، دلێ من یانە،
تو کی، تو خادێ کی،
خایێ ڤێ خەنجەرێ تەڤی گوستیرێ کیژانە"؟
گۆ:- "مە ڤی خەنجەری یەکی ژ خوەرا کرییە".
گۆ:-"شڤانۆ، لاوۆ! من دڤێ دلێ من یانە،
تو کی، تو خادێ کی،
ئەز بەجیم ژ مەرا راستییێ بێژە،
خایێ ڤی خەنجەری تەڤی گوستیرێ کییە"؟
گۆ:-"بنەفشا نارین، دلێ من یانە،
ئەڤێ ک ئیسال هەفت سال تەمام ژ کۆپەکێ مێرێ تەرا بوویە شڤانە،
بەرخێ سالێ تەڤ بوونە بەرانە،
تو هێ دپرسی خایێ ڤێ خەنجەرێ کیژانە".

گۆ، بنەفشا نارین هلانی، گۆ:
خەنجەرا جەمیل بەگێ من جەواهرە،
شەوقا خوە دایە ناڤ ئەلبا شیرە،
چاوا کو جیدا خەرابکربوو سەریکی پەنێرە"،
هەڤدو ناسکرن.
"ئەم چاوا بکن بگیژن مرازێ هەڤدو".
رابوو شیرێ خوە چقا دۆتبوو، تەڤ رێت،
جلێ خوە هەڤیدنێ قەلاشت زیتۆل-زیتۆل.
پێلاڤا خوە ژ لنگێ خوە گرت ئاڤێت،
گۆ:-"تو راڤە نەخاشیێ ل خوە داینە".
ئەلبەکە شیر ئاڤێتە ناڤا مەشکێ،
ئاڤێتە سەر پشتا هەسپێ و کشاند،
ئوسا پێخاس چوو،
چوو بەر دەرێ ئۆدا دەورێش ئاخا،
گۆ: -"نە تو بی، نە دەولەتا خوە بی،
ئەز بنەفشا نارین بم،-
بووکا هەفت سالا بم،
ئیرۆ ب تەنێ ئەز هەرم بێریێ خایێ ڤی حالی، بزڤرم"؟
گۆ:-بنەفشا نارین، چ بوویە،
ژ تەرا کێ چ گۆتییە"؟
گۆ:-"ئیسال هەفت سال تە شڤانەک گرتییە،
بێریڤانێ تە هاتنە گۆتنە مرییە،
ساخە، نەخوەشە، چوومە من نەخوەش دییە،
هەساڤێ مرییا کەتییە ناڤا دەڤیا، ناڤا کەڤرا.
هەر پەزەکە تە ژ دەرەکێ ئانییە،

ئەز خوە ڤی حالی بوومە،
"سال هەفت سال ئێمەک دایە ل بەر تە،
راڤە خولامەکی بشینە،-
بلا هەسپەکی بڤە هەر،
وی سوارکە بلا بشیینە بێ،
ئەو هەرە ب پێزرا،
چکا ئەم بنێرن دمرە، ساخ دبە".
خولام رابوو هەسپ بر چوو.
گۆ، جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری سوار بوو،
بەر ب مالێدا هات.
خولام چوو ب پێزرا.
گاڤا کو جەمیل بەگ هات
بەر ب ئۆدا بنەفشا نارینڤا چۆ،
گۆ، دەری ڤەکر، جلێهێ کەرا دانی،
جەمیل بەگ ل سەر رازاند.
گۆ، دیت کو دەورێش ئاخا هوندوردا کەت.
گۆ: -"بنەفشا نارین، ئەو کییە ل ڤرا رازایە"؟
گۆ:-"شڤانێ تەیە".
گۆ:-"بنەفش، ئاخر گونەیە،
ئیسال هەفت سال ئێمەک دایە،
دەربازی ئۆدا خوە بکە،
دەستەکی جل ژێرا داینە،
بەلکی ئێمەکێ وی ل مە حەلال دبە،
چکا دمرە، ساخ دبە".
گۆ:- دەورێش ئاگا زڤری چوو،

بنەفشا نارین دەستەکێ
نڤین، یۆرگان–دۆشەک ژێرا دانی،.
سیتلەکێ ئاڤ ژێرا گەرم کرییە،
خالبکی ب سابوونا رەخی ل سەر
هەلاندییە، وی شووشتییە.
دیا دەورێش ئاگا ل وێ روونشتییە، موو زەندێیە.
بنەفشا نارین کێر ژ بەر خوە دەرخستییە،
پێچییا کورێ خوەیی جەمیل قەلاشتییە.
هنەکی خوێ ئانییە ناڤا برینێ کرییە،
د ناڤا دەرگووشێدا پێچایە،
گۆ، دەستێ خوە ئاڤێتیا دەرگووشێ،
دەستێ خوە برییە ئانییە،
دەرگووش نەستەقرییە
گۆ:–لووری، لووری، لووری، لووری،
ئەزێ لوورکا خوە دلوورینم،
دارا دەرگووشێ خوە دبم–تینم،
دەردێ جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری،
پێدا دەرتینم،
دە رازێ، دە رازێ،
مە ژ تە خێر نەدیۆ!
دە رازێ، دە رازێ،
مە تە خوربانا زارکێ خەلقێ کرۆ،
دە رازێ!
لووری خوربان،
دلێ من دبێیۆ،

سەد جاری دبێیۆ،
شەڤ چوو د نیڤێ شەڤێیۆ،
وەختە ل مە بانگ بدە دیکێ د سبێیۆ،
وێ زالمی ب مە بهسە،
ئەم خلاس نابن ژ ڤێ عەمرێیۆ!
لووری خوربان،
دلێ من یانە، سەدجاری یانە،
دەردێ من نە ئەو، دەردە،
دەردێ من ئەو دەردە،
جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری
ژ کۆپەک باڤێ دەورێش ئاخارا بوویە خولامە!
لووری خوربان،
دلێ من هلکە–ملکە،
دە تو راڤە هەرە ئالیێ تەولێ دو هەڤ
مهینا دەرخە دەڤێ دەری، جلکە،
وەلاتێ هانێ ئیدی ژ مەرا، تەرا نابە تو مال و ملکە.
جەمیل بەگ رابوو چوو ئالیێ تەولێدا، دو هەڤ مهین دەرخست دەڤێ دەری، جلکر.
خاسیا وێ گۆ:–"تو هەلا بسەکنە،
جەمیل بەگێ کورێ میرێ هەکاری
تە ئانییە با خوە زەڤا، خوە دکی بووکە،
دە تو بسە ئەز هەوار بکم"؟
جەمیل بەگ ب بنەفشا نارینرا دەرکەت ل دەڤێ دەری، دەری ژ دەرڤا گۆ کلیتکرن.
هەردۆ تەڤ سیاربوون.
جەمیل گۆ:–"بنەفش،
ئەز هەرم خاتر ژ دەورێش ئاخا بستینم،

ئیسال هەفت سالە مە نان و ئاڤێ وی خارییە".
جەمیل بەگ چوو ل بەر دەرێ دەورێش ئاخا،
گۆ:-"دەورێش ئاخا، دەورێش ئاخا،
گۆ، ئەز جەمیل بەگم -کورێ میرێ هەکاریمە،
ئیسال هەفت سال مە ژ تەرا شڤانی کرییە،
نان و ئاڤێ خوە ل من حەلال بکە،
دە ب خاترێ تە،
مە بنەفشا نارین بر، ئەز چۆم"!
گۆ:-"لائۆ، خوەشی حەلال بە ب جانێ تە،
چاوا مە ب تەرا کر،
تە چارقات ل مە زێدەکر،
چڤا بزن ل دارکر،
ئاوقا مازین (دەباخ) ل ئەیار کر".
دە ئیدا ئەو چوون گهیشتن مرازێ خوە، هازر -ژی برا بگیژە مرازێ خوە.
- تو ژی بگیژی مرازێ خوە، ئەز زەعف رازیمە.
گۆت:- گازار سارگسی هامزۆیان، ٧٥ سالی، ژ ساسوونێ، ژ گوندێ گەرماشڤێ، ل نەهییا تالینێ گوندێ ئاخجەخالا ژێرندا دمینە، نها نێرکین بازمابێرد.

١٩٣٣ س.

سێڤا هەجی

میر مەحموود، کورێ میرێ بەرازا، خەونا خوەدا دیت، کو یەک نە تو بخویی، نە ڤەخویی، هاتە خەونا وی. ناڤا خەونا خوەدا گوستیل پەڤگوهاستن. سبێ رابوو ژ باڤێ خوەرا قسە کر، گۆ:
باڤۆ، دلێ من کوللە، ب برینە،
منێ سێڤا هەجی د خەونا خوەدا دییە.

گۆ:–لاوۆ، دلێ من كولله ب برينه،
تو راڤه سێ جارا نمێژا خوه بكه،
خەونا مير مەحموود ديتييه ژ بنيدا دەرەوينه.
گۆ:–باڤۆ، وەللەھ، ئيرۆ پێنج وەختێ من تەمام بوو،
من نمێژا خوه كرييه،
من ئەشەدا خوه ئانييه،
من سێڤا هەجۆ د خەونا خوه دا دييه.
موهبەتێ، ها موهبەتێ،
ئاگر دۆر بەرێ چييا كەتێ،
خەونا مير مەحموود
كورێ ميرێ بەرازا دييه
چوويه هەلاكەتێ.
تو چاره ب مير مەحموود نەبوويه.
مير مەحموود رابوويه،
ژ خوەرا چل خولامی پەڤخستييه،
چل كيس پەره ژ خوەرا داگرتييه،
قەستا شەهەرێ مسرێ كرييه،
چوويه راستی شەهەرێ دياربەكرێ هاتييه،
چل كيسه پەره دۆرا شەهەرێ دياربەكرێ رەشانديیه،
تو كەس سالخی سێڤا هەجۆ ژێرا نەكرييه.
مير مەحموود بۆز كشانديیه ژ تەولێيه،
قەستا شەهەرێ مسرێ كرييه،
چل كيسه پەره دۆرا شەهەرێ مسرێ
رەشانديیه،
تو كەسی سالخێ سێڤا هەجۆ ژێرا نەكرييه.

ئەفەندم، ل وێدەرێ تو کەس سالخ نەدا: خولام کورێ خەلقێ بوون، هەموو رەڤین هاتن، پەرە ژی ژێ خلاز بوون. میر مەحموود گۆ:-"وەللەهـ، ئەو سەری، ئەو ئۆخرە، بێمە کوشتن ژی ئەزێ هەرم".

ئەفەندم، میر مەحموود لێخست چوو. رێکە زراڤ کەتە پێشیێ. لێخست چوو. چوو، تو نەبێژە، بالا خوە دایێ کەری پەزێ قەرقاش ل چیێ دچێرییا، میر مەحموود گۆ:

شڤانۆ، بەرەکەت بە!

گۆ:-سەر چەعڤا، سەر سەرا!

گۆ:-گەلۆ، ئەو پەزێ کێدەرێیە؟

گۆ:-دە دەرباز بە، هەرە رێنگا خوەیە،

تە ژ کوللا دلێ من ژی چییە؟

میر مەحموود گۆ:

- گەلۆ، های، های،

کوللا وی ژ کوللا من گەلۆ چێترە.

میر مەحموود گۆ:

شڤانۆ، تو ب خوەکی،

ب خادێکی،

توێ ب مرازێ دلێ خوەکی،

تییا کوللا دلا خوە ژ منرا ببێژی.

شڤان گۆ:

- میر مەحموود، ئەز شڤانێ بێ هەقیمە

ئیسال هەفت سالێ من تەمامە،

سەڤا خاترێ سێڤا د هەجیانە.

وێدەرێ، کو سالخێ سێڤا هەجییا کر،

میر مەحموود ژ دایرا ئال کەت.

میر مەحموود گۆ:
شڤانۆ، تو خوەکی، ب خادێکی،
تویێ جارکە دنێ سالخێ سێڤا هەجییا ژ منرا بکی!
شڤان گۆ:
– میر مەحموود، ئەز شڤانێ بێ هەقیمە،
ئیسال هەفت سالێ من تەمامە،
من سێڤا هەجییا توجار من نەدیبوو،
سێڤا هەجییا هاتبوو ل بێریێ،
بایێ لێدا بوو،
کەڤنە پۆتێ وێ لێ هەژیا بوو،
سفەتێ وێ وەکە دەھ پەرا من دیتبوو،
ژ ڤر هەفت سالێ دنێ
من نەدیتا بەسی من بوو.
هنەکی جی چوو. میر مەحموود لێ زڤری، دیسا گۆ
– شڤانۆ، تو خوەکی، ب خادێکی،
تو ب مرازێ دلێ خوەکی،
تو وەرە جارەکە دنێ سالخێ
سێڤا هەجییا ژ منرا بکی.
گۆ: –ئەز شڤانێ بێ هەقیمە،
من سێڤا هەجییا تو جار
من نەدیتبوو،
رۆژەکێ هاتبوو ل بێریێ،
من سەرێ میێ گرتبوو، ئەوێ دۆتبوو،
با لێ دابوو،
کەڤنە پۆتێ وێ هەژیا بوو،

سەرێ تلییا وێ من دیت بوو،

ژ ڤر هەفت سالێ دنێ من نەدیتا،

بەسی من بوو.

گۆ:–شڤانۆ، تو خوەکی، ب خادێکی،

ئەڤ رێنگا هان دچە کێدەرێ ژی؟

گۆ:–وەللەھ، ها ئەو شڤەرێیا ها ل بەر تە ژی،

دچە دەرێ چادرا سێڤا هەجییا ژی.

میر مەحموود دا سەرێ رێ، چوو. نهێری چادرەک ل راستەکێ ڤەگرتییە، دیتنا دی، سیار ب هەزارا پەیا دبن، ب هەزارا دچن، گۆ:

واخ، واخ، ئێدی ئەز هەرم چ بکم،

وێ سیارکرن، برن چوون.

ل وێدەرێ چوو، راستی مەرڤەکی هات، گۆ:

– ئەو چ چادرە ل وێ دەرێ؟

گۆ: – قوربا، گۆ: نە ژ ئێلێی، نە ژ ئوبرێیی؟

گۆ:–نە ژ ئێلێمە، نە ژ ئوبرێمە!

گۆ:–ئەو چادرا سێڤا هەجییانە،

گۆ:–ئەو چ مەرڤێ کو هەرە،

چل کیسە پەرە ددە، دچە

ژ کیسی وی.

میر مەحموود گۆ:

– ئاخ و واخ، دەھ پەرە ژی

گومانا من تونەنە.

کولامەکێ ئەزێ بێژم،

هەرکێ من بوویە خوەیی،

هەرکێ نا، هەمین چوو.

میر مەحموود چوو مقابلی چادرێ سەکنی، گۆ:

– سێڤا هەجییا، تو ب خوەکی، ب خادێکی،

تو ب خەونا شەڤا خوەکی،

توێ تاسە ئاڤا سار ژ منرا بینی،

خەما دلێ من و خوە برەڤینی.

موهبەتێ، ها موهبەتێ،

ئاگر ب دار و بەرێ چیا کەتێ،

خەونا میر مەحموود دییە

چوویە هەلاکەتێ.

سێڤا هەجییا نهێری، گۆ: "ئەڤا چ دەنگە، من خەوەنا خوە ژ کراسێ جانێ خوارا ژی قسە نەکرییە".

تێ سەرشۆ بوو. تێ جارییا بوو، گۆ:

– ئەوی سیاری بکوتە هەیا دەرڤا، ئەو سیارێ هانی رووتک، گازیکێ برا بێ دەرێ چادرێ بێـژە بەندا، ئەوا هـێـژا کـو گـۆت، هـەرکـێ ب جی ئانـی، ئانـی، هەرکـێ نانـی، وەللەیی ئەزێ سەرێ وی ژێکم.

جارییا وێ رابوو، چوو دەرڤا، گۆ

– سیارێ رووتک، کەرەمکە وەرە دەرێ چادرێ.

گۆ:––"وەللەه، سەرێ من ژێکرن".

گۆ:–ئەو بەندا، هێژا تە گۆت، تە جی ئانی، ئانی، نانی، سەرێ تە چوو.

میر مەحموود تەزە کر، گۆ:

– سێڤا هەجییا، تو ب خوەکی، ب خادێکی،

تو ب خەونا شەڤا خوەکی،

توێ تاسە ئاڤا سار ژ منرا بینی،

خەما دلێ من و خوە برەڤینی.

موهبەتێ، ها موهبەتێ،

ئاگر ب دار و بەرێ چیا کەتێ،

خەونا میر مەحموود دییە

چوویە هەلاکەتێ.

گۆ، گاڤا ئەو بەند گۆت، سێڤا هەجییا مقابێ خوە دا ئالیکی. ئەفەندم، چەعڤێ میر مەحموود پێ کەت، ئەفەندم، ئاقلێ وی سێری چوو، لنگێ وی زەنگووێ دەرکەت، دین بوو ب چۆلێ کەت.

سێڤا هەجییا دیت ژ ئەشقا وێ ئەو مەرڤ ئاقلێ خوە ئوندا کر، سێڤا هەجییا گۆ:

– میر مەحموود، کورێ میرێ بەرازا،

دلێ من ب کولله، ب برینە،

وەرە دەرێ چادرا خوە پەیابە،

سەرێ خوە دانە سەر چۆکا منە،

ژ هەڤرمشێ دیاربەکرا کاڤل نەرمە!

میر مەهچوود هات، ئەفەندم، ل وێ دەرێ گهیشتنە هەڤ، ئەو گهیشتن مرازێ خوە، هوون ژی گهیشتن مرازێ خوە.

سبێ رابوون سیاربوون، هەردو هاتن.

سێڤا هجییا گۆ:–میر مەحموود، ئەرێ، ئەز دەرگیستییا تەمە، ئەو شڤان، ئەو شڤانێ منە، من قەول کربوو تو نەهاتاییی ڤر هەفت سالێ دنێ منێ ئەو بستەندا، ئەم چاوا بکن، ژ دەستێ وی شڤانی خلاس بن؟ ئەو شڤان نینە، پەلەلوانە.

میر مەحموود دەنگێ خوە نەکر.

ئەفەندم، هاتن نێزیکی شڤێن بوون. شڤان بالا خوە داێ: "های لۆ، ئەڤا ئەو سیارێ رووتکە، سێڤا هاجییا وێ هلدا هات". شوورێ خوە کشاند هاتە پێشیێ، کو هات نێزیک، سێڤا هەجییا گۆت:

– شڤانۆ، دەلالۆ، من قەول کربوو هەفت سالا میر مەحموود نەهاتا، منێ تو بستەندایی. گۆ، ئیرۆ کو هاتییە، بهێلە، ئەم بگهیژنە مرازێ خوە، مە بێ مراز مەکە.

شڤان خوەرا هلتین تین مالا میر مەحموود. خووشکەک میر مەحموود هەیە، ژ

سێڤا هەجییا رندترە، دڤێن: " سێڤا ژ سێڤێ"، ددنە شڤین.

ئەو ژی دچن مرازێ خوە شا دبن.

گۆت: هۆڤهانێس هارۆیان (کۆتۆ)، ژ گوندێ هاخسێ (نها دزۆراپ) ل سەر نەهییا ئاشتاراکێ، ٧٠ سالی. مرییە.

"سێڤا هەجی" سالا ١٩٣٣ هاتییە نڤیسارێ.

خەلیلێ برازی

خەلیل برازیێ سەرت مەحموود پاشا بوو. ئەو سەرت مەحموود پاشا یەکی زۆرboovییە. خەلیل ناڤا خەونا خوەدا گۆزەل خانمێ دبینە. دکەڤە ناڤا متالا. دێنا خوە دایێ، خۆرتەک هات مالا سەرت مەحموود پاشا. ئەو خەلیل چاویش بوو. خەلیلێ برازی چوو دیوانا سەرت مەحموود پاشا، ژ خەلیل چاویش پرسی:

– تو ژ کێدەرێیی؟

گۆت: – ئەز ژ وەلاتێ عەرەبستانێ مە!

– ئێ، گۆ،-گەلۆ، های-های، تو ژ وەلاتێ عەرەبستانێیی؟ گۆزەل خانما قیزا میرێ عەرەبا ناڤ وەدا هەیە؟

دبێ:-هەی مالا تە ئاڤا بە، ئەز بەلەدێ وێمە، ئەز زانم، هەیە.

– دە، دبێ،-تەدبیرا خوە ببینە، ئەز و تو ئەمێ هەرن. ئەو سەری یە، ئەو ئۆخرە.

هەردو رادبن سیار دبن، دە گدی وەلاتێ عەرەبستانێ تو ل کویی، ئەم هاتنە تە. زەعف دچن، هندک دچن، ئەو خادێ زانە.

گۆزەل خانم ژی هلتینە قیزێ د ئێلێ، تێ سەر ریا خەلیلێ برازی بەگلەمیش دکە. ئەوێ ژی خەون دییە. دێنا خوە ددێ دو سیارێ خەریب ژ وێدا تێن. گۆزەل خانم هلتینە قیزێ ئێلێ، تێ سەر کانییا کومبەیتێ. ئەو ناس دکە، کو ئەڤا خەلیلە.

خەلیل ژی وێ ناس دکە، کو ئەڤا گۆزەل خانمە. خەلیلێ برازی ژ وی خەلیل چاویشیرا دڤێژە، دڤێ:

– ئەڤ فەسلا هان فەسلا گۆزەل خانمێ یە، من چاوا خەونا خوەدا دییە.

دبێ: –هەی خادێ مالا تە خراڤ بکە، توێ دنیایێ مە بدی کەنانندنێ. قیزکەکە کەچەلۆکە، ژ خوەرا هاتنە بنداروکێ. ژ خوەرا کلام – ملاما دڤێژن.

– دە، دڤێ،–تو زانی خەلیل چاویش، وەللە ئەڤا گۆزەل خانمە.

هنەکی کو دەرباز دبن، گۆزەل خانم دێنا خوە ددێ، کو دەرباز دبن، دکەڤە پەی، کلاماکێ دڤێژە، دڤێ:

– خەلیلێ من خاربوویە سەر دارا رمێدا،
خێرا خوەزل ئەز ببووما جۆتەک دەمانچە
قابلمەزیڤین، بکەتاما بەر پشتێدا.

خەلیل دبێژە: –چاویش، دڤێ، وەللە، ئەو گۆزەل خانمە.

– ئێ دبێ،–قیز–میزن، هاتنە بنداروکێ.

گۆزەل خانم دڤێ:

خەلیلۆ، سپهان گۆلە ئەرق و کەندە،
دو سیارێ مە هاژ ڤرا داژۆن سەر کانییا
کومبەیتێ بەند ب بەندە،
تو وەرە خەبەرا خەلیل چاویش نەکە،
وەرە دەرێ کۆنێ مالا باڤێ من پەیا بە،
ئالیک دخەبتە شاگرت، یەک نالبەندە.

خەلیل دڤێژە:

– خەلیل چاویش، وەللە ئەڤ دەنگێ گۆزەل خانمێیە.

دبێ:–هەی مالا تە ئاڤا بە، ئەو کۆنێ هانی پەرتی، خوە دو بزنێ وی هەنە، ئەو ئێ وێنە، خەلقێ وێ مە ترانەکن.

داژۆن، دچن– خەلیلێ برازی خەرییە.

گۆزەل خانم دیسا پەی دکەڤە، دبێ:

– خەلیلۆ، سپهان گۆلە وێ ب دارە،
منێ دێنا خوە دایێ دو سیارێ هەزرا

سەر کانییا کومبەیتێ هاتن خارە،
وەرە خەبەرا خەلیل چاویشێ بێبەخت نەکە،
وەرە دەرێ کۆنێ مالا باڤێ من پەیابە،
دەرێ کۆزا مالا باڤێ من ڤەکە،
ژێ دەردکەڤە هەفسد بەرخە، پێنسد کارە.
خەلیلۆ، سپهان گۆلە وێ ب کزلە،
لێ دچێرە بەرخە، کارە، می، بزنە،
پرسا کۆنێ باڤێ من دکی،
کۆنێ باڤێ من سی و سێ لنگا
کۆنێ باڤێ تە مەزنترە.
خەلیلێ برازی دبێ:–خەلیل چاویش، وەللە ئەڤ دەنگێ گۆزەل خانمێیە.
– ئێی، دبێ، – مالا تە بشەوتە، ئەز مەریکی بەلەدم، قیزەکە کەچەلە، هاتنە بنداروکێ.
گۆزەل خانم دبێ،
سپهان گۆلە دارە–دری،
کووچکێ من دەڤێ باڤێ مەرڤێ فەساددا بری،
تو وەرە خەبەرا خەلیل چاویشێ بێبەخت نەکە،
وەرە دەرێ کۆنێ باڤێ من پەیاڤە،
کەزیێ من بنهێرە چل و چارە،
خەلیلۆ، وەرە عەزمانا رەقە – رەقە!
گۆزەل خانمێ مێکوت هلدا چوو دۆرا کۆنێ عەرەبی،
سنگا دکۆتە تەقە–تەقە
گۆ، ئەزێ مکۆتەکی سەرێ خەلیلێ مخەنەت خم.
خەلقێ بێژە گۆزال خانم چاوا نەهەقە.
دیسا دچن. گاڤا کو دچن، دیسا گۆزەل خانم پەی دکەڤە. خەلیل دکە، کو بسەکنە،

خەلیل چاویش دبێژە:

– خەلیل، تو مەرڤەکی خەریبی، تویٚ مە رەزیل بکی ناڤا ئێلا میریٚ عەرەبا!

داژۆن، دچن دەریٚ کۆنیٚ میریٚ عەرەبا.

خەلیل چاویش دبێژە: – خەلیل، گاڤا تو ک دچی، روودنێیی، میریٚ عەرەبا دەردا تیٚ، تو ژ جیێ خوە رانەبی. گاڤا کو روودنیٚ، دێنا خوە ددیٚ، میریٚ عەرەبا ب خولامیٚ خوەڤا ژ زۆزانا هاتە مال. گاڤا کو تیٚ، خەلیلیٚ خارزییا پێشیێ رانابە. دە خەلیل چاویش بەلەدیٚ میریٚ عەرەبانە. میریٚ عەرەبا ژیٚ پرس دکە، دبیٚ:

– خەلیل چاویش، ئەڤ خورتیٚ هانا ژ کویە؟

دبێژە: – ئەڤ ک هەیە، برازیێ سەرت مەحموود پاشا یە!

– ئیٚ،–دبیٚ،–خزمەتیٚ وی چییە؟

دڤیٚ:–خزمەتیٚ وی ئەوە، کو سەڤا گۆزەل خانما خووشکا تە هاتییە.

– دە، دبیٚ، کو هاتییە، قیزەکە، ئەزیٚ قوربانا ویکم.

ئەڤەندم چەند رۆژا دمینن. پاشیٚ میریٚ عەرەبا دەست–پیێ خووشکا خوە دبینە، سیار دکە، ب خەلیلیٚ برازیرا دشینە، ددە وی.

خولامیٚ میریٚ عەرەبا وانرا دچن حەتا تۆپراخا سەرت مەحموود پاشا، گاڤا خوەلییا وی، خالیلیٚ برازی دبێژە:

– گەلە سیارا، ئێدی هوون سەر چەعڤیٚ منرا هاتنە، هوون بزڤرن هەرن، ئێدی ئەم کەتنە ناڤا تۆپراخا خوە. گاڤا کو سیار دزڤرن، خەلیلیٚ برازی تیٚ، ژ شەرما ئێدی ناچە جەم سەرت مەحموود پاشا.

خەلیل چاویش رادڤە دچە جام سەرت مەحموود پاشا. مەحموود پاشا دبیٚ:

– هوون هاتن؟

دبیٚ،–ئەریٚ وەللە، ئەم هاتن!

دبیٚ: –وە قیز ئانی؟

دبیٚ: –ئەریٚ وەللە، مە قیز ئانی، لیٚ ب ناڤیٚ تە ئانی، کو ناڤیٚ تە نەبوویا، قیز نەددان خالیلیٚ برازییا. ب ناڤیٚ تە خوەست، ژ تەرا، ئانی ژ خوەرا.

وێدەرێ سەرت مەحموود پاشا دڤێ: "ئەز مەحموود پاشا بم، برازیێ من هەرە، ب ناڤێ من ژنێ بخوەزە ژ منرا، بڤە ژ خوەرا، وەی، وەی ب لێر".

سەرت مەحموود پاشا رادڤە، سیار هلددە، دچە مالا خەلیلێ برازییا. تینە مالا خوە، دڤێ:

– خەلیل، تە ب ناڤێ من ژن ئانییە، ژ خوەرا بریێ؟

سەرت مەحموود پاشا تینە ل وێدەرێ بورخەکێ داڤێژە سەر ملێد خەلیل. یەک-یەک مووم داتینە سەرێ ملێد وی، ئاگر داتینە، مووما دشخولینە، دڤێ:

– خەلیل، دنیایێ چ چەتنە ژ ڤی؟

دبێ:–ئەڤا خوەشە ل دنیایێ.

دبێ:–لێ چ چەتنە ژ ڤی؟

دبێ:–ئەو چەتنە، وەکی مەرڤەکی خەریب بێ د مالا مەرڤادا، برچی هەرە، دبێ، ئەو ژ هەمووشکا چەتنە.

مەحموود پاشا دبێ:–دە، موومێ وی بکشینن. دبێ: – خادێ مالا تە خراڤکە، بکشینن، نەکشینن هەمین ئەز دمرم، دۆن و تەنی هەمین دچن هوندورێ من، ئەز دمرم...

مووما تەزە دکشینن. خەلیلێ برازییا ج ب ج دمرە.

گۆزەل خانم دبێ:

– خەلیلۆ، سپهان گۆلە گوهێ پرێ،
شڤقەلوونا خەلیلێ من گێلیازا گرێ ب گرێ،
من گۆ، وەرە خەبەرا خەلیل چاویشێ بێبەخت نەکە،
چاوا خەلیلێ من کرنە دارێ پێچرێ.
خەلیلۆ، هانی ب من هانی،
خەلیل بەگێ من کۆلۆز گرێدا ب رۆمانی،
وەرە خەبەرا خەلیل چاویشێ بێبەخت نەکە،
ئاخرسۆنگی تو پۆشمانی.

خەلیلۆ، دلێ من خەمە ب خەمێدا.
برا خێرێ – وایێ نەبینن قومسی و نەمامێ من
ئوو خەلیلێ برازییا
چاوا نەهشتن ئەم بگهیژن بەخت و مرازێ خوەدا.
خەلیلۆ، دلێ من کانییا کۆمەیت دەڤێ رێ،
خەلیلێ من کوبار–کوبار هات بوهوری،
تو وەرە گورا خەلیلێ قومسی نەکە،
ئەو هەفت سالا چەعڤێ وی من بوو،
هەیفا کەڤن و تەزە مە هلتینە،
منێ سۆندەکێ خارییە–
ئەز ناهێلم پاشی خەلیلێ برازییا
دەستێ سەرت مەحموود پاشا
ناڤا سینگ و بەرێ من بکەڤە.
خەلیلۆ، دلێ من خەما د خەمێدا.
خێرا خوەزل منێ خەلیلێ
خوە نەدییا دەستێ سەرت
مەحموود پاشا زەلوولیێدا.
گۆزەل خانمێ پشتی وێ دێنا خوە دایێ، کو خەلیل
مر، گۆ:
هینە ب من هینە،
بشینە بینە تەشتا هەسنی، قالبێ ڤێ سابوونێ،
ملێ خەلیلێ من بشۆن ژ خوونێ، ها ژ ڤێ دۆنێ.
گۆزەل خانم رادبە سەر بانێکێ دیوانێ،
ژۆردا خوێ داڤێ ل ئەردێ،
گۆزال ژی خلاز دبە–

دمره ژ عەزەبێ ڤێ دنیایێ.

گۆت: هۆڤهاننێس هارۆیان (کۆتۆ)، ٧٠ سالی، ژ پاتنۆسێ، ژ گوندێ کۆر هوسێین پاشا، کورمانجی زەعف رند زانە، نها گوندێ هاخسێدا (نها درۆراپ) دمینە ل نەهییا ئاشتاراکێ.

لاوکێ کێرێ

ئەز خولام، هەرچی لاوک بوو – لاوکێ کێرێیە، ئەوی قیزکەک ژ خوەرا رەڤاند، ئانی هات ل جزیر و بۆهتان. میرێ جزیرێ مەهمەد بەگ لێ هسا لاوک گرت، برە هەفسێ. هەرچی قیزک بوو–ما ئالیێ مێلخانێ (دەشتێ). وێ جار گەدە سەڤا چ گرت بوو؟ مەهمەد بەگ گۆت بوو: "ئەزێ قیزکێ خوەرا بستینم، لێ لاوک دێ بهێلم هەڤسێدا حەتا بمرە".

وێ جار قیزک ژ خوەرا ستران گۆتبوو،

– هەرێ، هەرێ، هەرێ، وۆی هەرێ،

دلێ منۆ ب کول و ب کۆڤانە،

خادێ خراڤ بکە جزیر و بۆهتانە،

نە میر پاکن، نە ئاخانە،

نە حاکمێ عەدلی گرانە،

گرتیێ سێ رۆژا–

کرییە سێ سال.

گرتیێ میر و حاکمان ئان کوشتنە، ئان بەردانە،

هەرێ، هەرێ، هەرێ، وۆی هەرێ.

دلێ منێ وا ب هێرە،

دلێ کولۆ وا ب هێرە،

وان شڤانێ کۆچەران –

پەزێ خوە هلگەراندن بەر بێرە،

دۆستەکا من عەڤدالێ خوەدێ سەرکۆکا بێرە،
دەستەک ددۆشی ئێ دنێ ددە بێرە،
چەعڤێ کولالی باڤێ یەک هیڤە، یەک ستێرە،
پاخلێ کولالی باڤێ یەک مزگەفتە، یەک دێرە،
سینگێ کولالی باڤێ د هەرکی کانیهیکی،
سپی ب پێلە،
هەرچییا نەخوەشێ هەفت سالان،
دانزدە سالا سبهان ڤەخوە.
ئێڤارا ئینشالا بەر ب خێرە.
وۆی هەرێ، وۆی هەرێ، وۆی هەرێ.
سەرێ کێرێ وێ ب دارە،
بنێ کێرێ وێ ب دارە،
تالانا گایێ بەلەک هات ب بارە،
ئینشالا تەرەنجا کێرێدا دا بچی خارە.
هەکە بچم ئاری، دێ بێژن دۆست و یارە،
هەکە نەچم ئاری، دلکێ من عەڤدالا خادێ
نادە تو قرارە،
مرازێ من، لاوکێ من کو هاسل بە ئەڤ جارە.
هەرێ وۆی، هەرێ، هەرێ، وۆی هەرێ.
ئەزێ بەرخەکێ بام ژ وان بەرخان،
ئەزێ گەرا بام ب وان دەشتکان،
من شووشتبان ل وان گەرکان،
من برا با ب وی جەوکان،
من شەهکربان ل وان شەهکان،
من رستبان ب وان تەشیۆکان،

من كربا سەر وەريسێ وان قيزكان،
قيزكێ خێريكێ باتا باتوانى،
دا تەڤدا بربا قرشكا،
ئەزێ فەتلا ئەول بكەتما دۆرا زەند
ئوو بازنان،
فتلا دودا بكەتاما
ناڤبەينا هەردو زەر مەمكان،
هەرێ وۆى، هەرێ، هەرێ، هەر وۆى.
كەلەكۆ، كەلەكڤانۆ،
تو كەلەكێ خوە ب باكە،
تو لاوكێ من دەربازكە،
ب كەفيل، ب دەمانە،
ئەزێ بدمە تە خرخالێ لنگانە،
هونگوستيرێ د تليانا،
خەزێمێد د كەپيانە،
كەمبەرا بەر پشتێ يە،
گوهارێ د گوهانە،
سێ زێرێ دراڤێ د گرانە،
تو لاوكێ من دەربازكە
ب كەفيل، ب دەمانە.
مير چ گۆت؟ گۆ:
– كەلەكڤانۆ، هەرە بێژە قيزكێ،
پيرۆزبى ژ تەرا:
گوهارێد گوهان،
هونگوستيرێد تليان،

خەزێمێد کەپیان،
خرخالێد لنگان،
سێ زێرێ دراڤێ گران.
پیرۆز بی، هەفت جار بمبارەک،
تو بدە من راموسانەک ژ وان رووکان.
ئەزێ لاوکێ تە دەربازکم–
ب کەفیل و ب دەمان.
ڤیزکێ گۆ: کورۆ، کەلەکڤانۆ،
چەعڤێ تە ژی، ئێ میرێ تە ژی دەرکەڤن،
راموسانا وان رووکان ئەرزانە، نە گرانە،
سەد چوورێ بەر جەوانە،
سەد تشتیرێ بەر نێریانە،
سەد میێ سەر کۆدانە،
سەد بەردیرێ بەر بەرانە،
سەد گامێشێ بەر کۆتانە،
سەد گایی قزلباشی بەر نیرانە،
سەد هێستریێ قەرەمانی بەر بارانە،
نا وەللە، پشت وانارا
کۆدە شیرێ تەیرانە،
نا وەللە، بارەک ستروویێ کەرانە،
هێژ راموسانا من عەڤدالا خادێ
ئەرزانە، نەگرانە:
وێ جار چار نەچار میر لاوکێ وێ بەردا، گۆ: "ئەو ئەشقییا هەڤن، من بار تشتەکی هەساب ناکە.
لاوکە ڤیزکێ باردان.

گۆ، هەرێ، هەرێ، هەرێ، وۆی هەرێ.
خیزکێ گۆ: دلێ منۆ هەلاکە، ب هەلاکە،
ئەز ژنم، هرمەتم،
نە من دووزانە، نە هەسانە،
پا کەسەک تونینە-
بۆنا خێرا خوە
روحکێ لاوکێ من کورکە،
وێ جار میر گۆ: گەلی خولاما،
لاوکێ وێ بڤنە هەمامێ،
هەمامیشکەن.
دەستەک کنجێ ماقوولیێ لێکن،
کەلەکڤانۆ، داینە سەر کەلەکێ،
ب کەفیل-دەمان، بڤە سەر ئاڤێ دەربازکە.
کەلەکڤان لاوک بر دەربازکر
ل ملەخانێ، بر دا قیزکێ،
وێ جار، جار دن کلام بێژی کەچک:
هەرێ، هەرێ، هەرێ، هەرێ وۆی،
گۆ، هەرێ میرۆ، تو بدە دەستوورە.
ئەزێ، بچم تەرێنجا کێرێ خانیکی لاوکێ
خوەرا چێکم،
دەستەک بکم تەڤر، یا دن ئاخێ،
هێدی-هێدی لێکم،
ئەزێ دەستێ لاوکێ خوە بگرم،
هێدی-هێدی ستارەکێ خوەرا چێکن.
گۆت: زێدۆ جبرالیان، ٧٠ سالی، نەخوەندی، عەمرێ خوەدا گەلەک شڤانتی کرییە،

ژ ئالیێ وانێ، نها ل ئارتاشاتێ دمینه، کۆلخۆزڤانه. زێدۆ ژ فۆلکلۆرا کورمانجیێ گەلەکی زانه، ب خوه دەنگبێژه.

فەرخێ و ستییا ئالا

میرێ بەخدایێ و ئادیان برێ هەڤبوون. دیوانا میرێ بەخدایێ بێ مەنە تژی جماعەت بوو. وەختا دیوانا وی بەلا بوو، ئەڤارێ، شەڤ برێ وی کر ک راڤە، هەره. گۆته برێ خوه:

– تو مەچه، ئادیان، میر گۆت، ژنا تە ژی زاره، ژنا من ژی زاره، هەردو هەملەنە، گۆ، برا، وەره، یا من قیز ئانی، ئەز بدمە کورێ تە، یا تە قیز ئانی، تو بدە کۆرێ من.

گۆ: –برا، ئەز رازیمە، ئەزە بدم، یا مە کیژانی قیز ئانی، برا بدە کورێ وی.

ما. ژنا ئادیان کور ئانی، ژنا میر قیز ئانی. سێ رۆژێ وان تەمام بوون، پەی سێ رۆژا ئادیان مر. وەکی دنێ، دە دڤێژن گەدە کولەکەرا دفرییا دچوو، دچوو دکەتە پاشلا قیزا میر. ژنا میر هاتە بەر میر سەکنی، گۆ:

– ئەڤ چ گلییە، تو دکی، گەدە ئیرۆ چەند رۆژە، وەکی بوویە، تێ دکەڤە پاشلا قیزا من. ئەز قیزا خو نادمێ. ئەڤ چ سۆزە تە دایێ، ئەز قە هاژ پێ تونەمە.

میر گازی خولامەکی خوە کر، گۆ:

– هەرن، بێژنە ژنا ئادیان، برا بێ ڤرا..

گازیکرنێ، ژنک هاتە با وی.

میر گۆتێ، گۆ:–بێ مەنە، گۆ، دێلکا هەرام، ئەڤ چ گلییە تو دکی؟ ئەز قیزا خوە ددم، یان نادم، تو کورێ خوە هلددی تینی دکی پاشلا قیزا من، ئەز ڤی گلی قەبوول ناکم.

ژنکێ گۆ: وەللەه، ئەز هاژ وی گلی تونەمە، تو هەکەر ژ من باوەر ناکی، سێ مەرییا بشینە مالا من.

میر گۆتە وان هەرسێ مەرییا:–کورۆ، یەک وە هەرە سەر کولەکێ بسەکنە، یەک ژی بەر دێری بسەکنە، یەک ژی بەر جۆلانا گەدە بسەکنە، دیا وی ژی بڤن بکنە ئۆتاخەکێ، دەری سەر دادن.

جا ئەوێ بەر جۆلانێ لێ نهێری، گولپین جۆلانێ کەت، گەدە نۆنا ستێرکەکێ ژ ناڤا پێچەکێ دەرکەت، کولەکێرا هلکشیا، چوو. ئەوێ بەر جۆلانێ گۆت ئێ بەر کولەکێ، گۆ:

– کورۆ، هات.

گۆ:–کورۆ، کا من تشت نەدیە.

– کۆرۆ، کا، پاک جۆلانێ بنێرە، کا گەدە تێ هەیە، یانێ نا؟

گۆ:–وەللەهـ، من نهێری، تشت تێ تونە.

– کورۆ، دە ژۆردا وەرە، بێژنە ئێ بەر دێری، وەرنە هوندور.

هەرسییا هەڤ گرت، گۆ،

– ئەمێ هەرن بێژن، ژنکا بەلەنگاز هاژ پێ تونە.

لێدان چوونە دیوانا میرێ بەخدایێ، هەرسییا هەڤگرت چوون.

میر گۆتە وانا:– کورۆ، گۆ، چاوا بوو؟

ئەوێ بەر جۆلانێ گۆ:–وەللەهـ، بەر جۆلانێ، نۆلا ستەیرکێ کولەکێرا دەرکەت. دیا وی هاژ پێ تونە.

گازی دیا وی کرن، ئانین هاتن، میر گۆتە دیا وی:

– جارەکە دنێ تو ڤان گلییا نەکی، دە پێچکا کورێ خوە هلدە بڤە، هەرە.

مالدا ما حەتا سڤێ. گەدە رابوو، خوە–خوە گۆ:

– دایێ، تو هەری بێژی میرێ بەخدایێ، رووسپیێ وی، قازیێ وی بینە وەرە با مدا.

دیا وی گۆ:–لاوۆ، ئەڤا چ وەختە، باڤێ تە ئەز ئانیمە، من ریا دیوانا میرێ بەخدایێ هێ قە نەدییە، ئەز شەرم دکم هەرمە دیوانا وی.

گەدە گۆ: –بڤە–ناڤە، توێ هەری

دیا وی رابوو لێدا چوو. بێ مەنە دەری ڤەکر، خوە ئاڤیتە پش دۆشکا ئۆدێ. میر ژۆرێ روونشتی بوو، دی کولفەتەک هاتە وێدەرێ، گۆتە خولاما:

– کورۆ، ئەو چ کولفەتەکە هاتە ئۆدێ؟

گۆ: – وەللەھ، ژنا برێ تەیە.

– وەیلێ، گۆ، مالا من خراڤ کری، ئەڤا چ وەختەکە برێ من مرییە، ئەز هاژ مالا وی تونەمە، گەلۆ دەیندارە، یانێ قەزەدارە، چ هەوالێ وێ، وەکی ئیرۆ هاتییە دیوانا من، کورۆ، بێژنێدا، چکانێ بۆنا چ هاتییە مالا من؟

گۆ:–بێژە، ئەز هاتمە، دەولەت خادێ سەرێ وی، ئەز نە دەیندارم، نێ قەزەدارم، ئەز هیڤی دکم، برا ئەو، رووسپیێ خوە، قازیێ خوە حەتا مالا من بێن.

– کورۆ، بێوەختە، ئەز نکارم بێم، بێژنێ هاتا سڤێ، سڤێ ئەزە بێم.

ژنکێ گۆ:–نا، گەرە ڤە سەحەتێ بێیی.

جماعەتا دۆرا وی ژی گۆ:

– مالا برێ تەیە، تو گەرەکێ هەری.

رابوو.

– کورۆ، گۆ، سۆلێ من بینن!

سۆلێ خوە پێکر، ئەو، قازی و رووسپی رابوون چوون. ژنکێ کولاڤەک دانی بن وانا، روونشتن:

گەدە رادبوو ژ ناڤا جییانە،

گۆ:–ئاپۆ، ئەزێ تەرا بێژم زار و زمانە.

تە و باڤێ من دیوانا خوەدا چ قرار هەڤرا دانە؟

گەرەکێ تو ستییا ئال بدی فەرخێ ئالانە.

خوە–خوە ناڤێ خوە–خوە کر، ناڤ کەچکێ ژی کر. قازی، رووسپی گۆتنە میر:– ئەڤ چ گلی تە دانییە، مە هاژ پێ تونە.

– ل وەختا باڤێ ویدا، ساخییا باڤێ ویدا مە ئەڤ گلی کرنە.

ئانین وێدەرێ نەهکە کرن.

قازی، رووسپی، میر رابوون لێدان چوون مالا خوا. وێ رۆژێ سەکنی، گەدە، دیسا بێ مەنی، کولەکێرا فریا نۆلا ستەیرکەکێ دارکات چوو کەتە پاشلا کەچکێ.

دیسا ژنا میر چوو دیوانێ، چوو، گۆتە مێرێ خوە، میرێ بەخدایێ، گۆ:

– دیسا گەدە هاتییا، وەللاهـ، ئەز قەبوول ناکم. میرێ بەخدایێ رابوو هات. چار هەسپێ وی فەلا هەبوون، گۆتە خولاما، گۆ:

– کۆدە جەهـ بدە سەرێ هەسپێ وی ئالین، قەراخێ وی ئالین، کۆدەکە دن ژی بدن سەرێ هاسپێ وی ئالین، هەردو هەسپێ ئۆرتێ تشتکی نەدنێ. دە، پێچەکا گەدە هلدن، گۆ، بینن تێکن ئۆرتا هەرچار هەسپێ فەلا. ئیژا برا گەدە راڤە هەرە پاشلا ستییا ئال؟

میرێ بەخدایێ دەری سەر هەرچار هەسپێ فەلا کلیتکر، چوو.

گەدە وێدەرێ خەبەردا، گۆ:

– هەسپێ قەراخێ ویالین هەسپەکی شێیە،
سەرێ دلا وی ئەردێیە،
تشتەکی نەڤێژنە فەرخێ بۆی خاترێ دێیە.
هەسپێ دنێ هەسپەکی کومەیتی چالە،
نیشانەک وی گەردەنێیە.
نزام نیشانە، یانێ خالە،
تشتەکی نەڤێژنە فەرخێ بۆی خاترێ ستییێیە.
هەسپێ دنێ هەسپەکی قەمەرە،
دۆخ و هەڤسار وی ل سەرە،
تشتەکی نەڤێژن فەرخێ بۆی خاتر بەخت و مرازایە.
هەسپێ دنێ هەسپەکی بۆزە،
گۆ:– گەلی بمبارەکا!
سەر منرا نەکن دوومان و تۆزە،
سۆزێ ئاپێ من دڤێژە نە تو سۆزە.
هەرچار هەسپێد فەلن،
هەرچار ژی ب سۆلە، بزمارن.
سەرێ خوە شقتاندن دۆخ و هەڤسارن.

ویالی-ویالی دۆرا فەرخێ کرنە ستارە.

یەکی سەرێ خوە کرە بنپییا وی، یەکی کرە بەر سێری، یەکی ژی بەر کێلەکا وی، ئێ دنێ ژی سەرێ خوە کرە بەر کێلەکا دن. هێلما خوە بەردان، بەری گەدە دان. گەدە کەتە خەوا شیرن، ما حەتا سڤێ.

میرێ بەخدایێ رابوو، دا کلیتێ، چوو دەرێ هەسپا ڤەکە. لێ نهێری، وێ هەرچار هەسپا وێ دۆخ و هەڤسار سەرێ خوە شقتاندنە، ویالی-ویالی هێلما خوە بەری گەدە دانە.

میر گۆتە خولاما، گۆ-کورۆ، وەرن، گۆ، دە پێچەکا وی هلدن، بڤن بدنە کولفەتا من. برا ئیدا خای بکە. نەشینە با دیا وی. برا وی و قیزا من تەڤ خایکە.

دە، ئیژار تەڤ هەڤ خای کرن، مەزن بوون ئیدی، بێ مەنی شەش-هەفت سالی بوون. دە ئیدی تەرکا هەڤ، بێ مەنی، ئیدی نکاربوون بکن. خارنا وان، رابوون-روونشتنا وان یەکە. رۆژەکێ دەرێ مالێ ئەو و کەچک سەکنی بوون: فەرخ و ستییا ئال. لێ نهێرین وێ مەریک ژێلا تێ، کولاڤەک وێ ملێ ویدانە.

ستییا ئال گۆتە فەرخێ:-دڤە، ک ئەڤ رێنجبێریێ دگەرە. وەعدێ شڤانێ مالا باڤێ من تەمام بوویە، چکا ئەز هەرم پێشیێ، وێ نەڤە شڤان؟

ستییا ئال چوو پێشیێ، گۆ:-کورۆ، گۆ، تو چ دگەری؟

گۆ:-ئەز خوەرا رێنجبەریێ دگەرم.

گۆ،-دە وەرە، باڤێ منێ تە بگرە. دا پێشیێ ئانی هات.

- کورۆ، گۆ، ئا دە لێدە هەرە دیوانا باڤێ من.

- ئێ، گۆ، ئەز رێ نزانم.

گۆ:-چما، تو کۆری، ئا وی دەرگەیی ڤەکە هەرە.

ناڤێ شڤین ژی خەلۆیە. دەرێ دیوانێ ڤەکر، سەلام دا جماعەتێ.

میر گۆ: - کورۆ، تو چ دگەری؟

گۆ: -ئەز خوەرا رێنجبەریێ دگەرم.

گۆ:-دە هەقێ خوە بکە.

گۆ:- ئەزێ چ هەق بکم، میرێ بەخدایێ، گۆ، ئەزێ هەفت سالا هەرم بەر پەزێ تە. پەزێ تە جارەکێ جێوی بینە، جارەکێ بەرخێ وی مێبن. گور بخون، ئەز بدە، لنگێ وی بشکێ، ئەز بدە. بەرخێ وی ژی پایزێ ماکێرا بێنە بەران. ئەو ژی سالێ سێ سالێ من تەمام بوونێ، ئەزێ بەر پەزێ تەبن. تو گەرەکێ ستییا ئال بدی من.

میر گۆ:-کورۆ، تو دینی، هەقێ خوە بکە، ئەز هەق بدمە تە؟

گۆ-ئاخر گور بخوە، دز بخوە، چ بێ سێری، جاڤدار ئەزم. لێ گەرەک تو ستییا ئال بدی من.

میرێ بەخدایێ لێ نهری، رۆکر-پیڤا: "کورۆ هەفت سالا هەرە بەر پەزێ من، پەزێ من جارەکێ جێوی بینە، بەرخێ وان گ مێ بن. ئەو بەرخ ژی پایزێ ماکێرا بێنە بەران، ئەو ژی جارەکێ جێوی بین. ئەو ژی جارەکێ مێ بین. ئەزێ قیزا خوە بدمێ".

میرێ بەخدایێ گۆتە خولاما:

- بێژنە شڤانێ کەڤن برا سایا ژمارا پێز بدن، بدنە دەستێ ڤی شڤانێ منی تەزە.

شڤانێ کەڤن لێدان چوون ئیدا. ئیدا شڤانێ تەزە چوو بەر پێز. شڤانێ تەزە ئیدا خەلۆ بوو. دە پێشێ ستییا ئال چ بوو؟ نیڤرۆ پەزێ بهاتا دەنا، وێ سیتلا خوە هلدا، ئەو فەرخێڤا وێ بچوونا بێریێ. شڤان وێ پەز بانییا نیڤرۆ. بێریڤانێ وان تونە بوون، پەزێ هەما خوە-خوە بکشیا باتا بێریێ. دە وێ ئیژا پەز ستییا ئال بدۆتا، فەرخێ ژی وێ سەری بگرتا. دە ئاشقێ سورێ بوون، دە وێ لاقردی هەڤ بکرانا، بێ مەنی هەڤ راموسانا. شڤێن ژێ کومرەشی کر، شڤێن گۆ: "جانم، ئەڤ نهاڤا وانە. میرێ بەخدایێ قیزا خوە دایە من، ئەز قەبوول ناکم، تەزە ئەڤێ سەری من داینە، ئەڤ ناسەکنە". ستییا ئال فەرخێ رابوون چوونە مال. شڤێن بێمەنە کولاڤێ خوە دانی، چوو دیوانا میرێ بەخدایێ شکیات.

میر گۆ:-کورۆ، تو هاتی چ؟

گۆ:-ئەز هاتمە، گۆ، قیزا تە قە من فەدا ناکە، ئەو برازیێ تە دکەڤن کێف و لاقردییا، هەما، گۆ، ئیرۆ چەند رۆژە ئەز چوومە بەر پەزێ تە، بنێرە هەقێ من چ دکە، بدە من، ئەزێ هەرم.

میر گۆ:-کورۆ، ئیرۆ هەرە بەر پێز، فەرخێ کو ئیرۆ هاتە مال، ئەزێ بەریدمێ، برا ئیدا نەیێ مالا من.

شڤان لێدا چوو، پەز بر چوو.

فەرخێ هاتە مال. میر گۆت:

– کورۆ، تو جارەکە دنێ رووێ مالا من نەڤینی.

گەدە لێدا چوو، پۆس-پۆسینە، هنگێڤا نەچووبوو مالا خوە. دەری ڤەکر. دیا وی گۆ:

– کورۆ، لاوۆ، تو چما هاتی؟

گۆ-خادێ قەبوول نەکە، گۆ، ئاپێ من بەری من دایە ناهێلە ئەز هەرم.

ما حەتا سڤێ. دل دینێ گەدە بەرهەڤ نەدا. ما حەتا نیڤرۆ، نێزیکایا پەز هاتنێ، لێدا چوو. کەلۆشکەک فێزا بێریێدا بوو. "پەز ک هاتە بێریێ، چکا ئەزێ هەرم بنێرم، حالێ ستیيا ئال، پێز دڤە چ چکا پەزێ بێ بێریێ، یانێ نایێ". لێ نهێری شڤان وێ پەز ژۆردا ئانی. ژۆردا پەز کوتا، کر-نەکر، نە چوو بێریێ. ستیيا ئال رابوو دەست ئاڤیتە لنگێ میکێ. ئەو پەزێ هەزێمەتی جارەکێ قیرچین پێ کەت، ژ بێریێ رەڤی، نە هات. کر، نەکر، نەهاتە بێریێ. هەزار هەیسد می بوو. لێ نهاری، خوودانێ سەر ستیيا ئالرا ئاڤیتییە فەرخێ هات ببەجە. فەرخێ (فەرخین) گۆت: "ئەز ڤرا کولامەکێ نەڤێژم، پەز بێریێ ناسەکنە"، گەدە وێ دەرێ گۆ:

خیلە-خیلا ڤان تشتیرا،
خەلۆ ئاڤدایە، ئاڤێ بیرا،
خێرا مالا خادێرا ببووما
تیرەمەرەکی بچووما سەر گوستیلا.

گۆ:-خیلە-خیلێ ڤان بزنا،
خەلۆ چێراندییە تەرەزنا،
خێرا مالا خادێرا ببووما
تیرەمەرەکی بچووما سەر بازنا.

گۆ:- خیله-خیلێ ڤان مییا،
خەلۆ چێراندییە دۆرێ بیرا،
خێرا مالا خادێرا ببووما
تیرەمەرەکی بچووما سەر گولییا.

پەز پێ بێریێ بوو، مووم سەکنی، کتک جیکیدا نەچوو ئیدی. خەلۆ سەرێ پێز گرت ستییا ئالا ژی دۆت. تەمام پەزێ خوە دۆتن، شیرێ خوە وێدا دانین، بەرخ بەری مییا دان. بەرخ بەری مییا دان، بەرخەکی جنو ناڤدا بوو، ژ ناڤا بەرخا تەرک بوو چوو، چۆلێ کەت. ستییا ئال دا پەی. ستییا ئال وێدەرێ، وێدەرە نزام کەڤر بوو" چ بوو، پییا کەت، دەڤەرووبا ئەردێ کەت. فەرخێ لێ نهێری ستییا ئال کەت: "وەیلێ، گۆ، خادێ مالا من خراڤکری، چکا دەستێ وێ شکەست، لنگێ وێ شکەست". ئەوی وێدەرێ دا سەر بەرخێ، پەی بەرخێ کەت، وەکی ڤەگەرینە. ستییا ئال لێ نهێری فەرخێ وێ دایە پەی بەرخێ، گۆ:

- خادێ مالا باڤێ من خراڤکرێ، پەز پێ بێریێ نەدسەکنی، فەرخێ وێدەرێ بوو، سێ کلام گۆتن، پەز پێ بێریێ سەکنی، ئەز ژی وێ کلامەکێ بێژم:

ئەرێ، گۆ، بەرخێ منی دەلالۆ!
ئەڤا سەحەتەکە تو فەرخێ دگەرینی پشت و پالۆ،
بمبارەک، بزڤرە وەرە،
ماکا تە وێ ناڤا هۆزا مییا کالە-کالە.

بەرخ گشت-گشت لیست هات کەتە بن ماکا خوە. ئەو شڤانێ دن-خەلۆ گۆ: "ئیدی، خادێ مالا من خراڤکری، ئەو زمانێ پێز ژی زانن. پەز پێ بێریێ نەدسەکنی، فەرخێ وێدەرێ کلامەک گۆت، پەز سەکنی. بەرخەک ناڤا مییا رەڤی، ئەوێ ژی کلامەک گۆت، بەرخ هات کەتە بن ماکا خوە،-ئەڤێ تەزە من بسەکنە، ئەز هەرم با میر شکیاتکم". شڤین دیسا کولاڤێ خوە ئاڤیت چوو. خەلۆ چوو دیوانا میرێ بەخدایێ، دەری ڤەکر. میر گۆ:

- کورۆ، تو دیسا هاتی چ؟

گۆ:-جانم، ڤیزا تە من ناسەکنە: پەزێ نیڤرۆ من ئانیبوو دەنا، برازیێ تە هاتبوو کەلۆشکا، من کر و نەکر، پەز نەدچوو بێریێ، وێدەرێ رابوو کلامەک گۆت، پەز وێدەرێ بوو مووم سەکنی، یەک جیکیدا نەچوو.

زمانێ پێز ژی زانن. ئەو ما حەتا مە بەرخ بەردانێ. بەرخەک ناڤا پێزدا تایا بوو، ڤیزا تە کلامەک گۆت، بەرخ هات کەت بن ماکێ. ئەڤێ تەزە من بسەکنە. برا، من چ چێراندییە، هەقێ من بدە، ئەز هەرم.

– کورۆ، گۆ، هەرە بگێژە پێزدا، دو کورێ من هەنە، ئەزێ پێشیێ دا بشینم، برا لێخن، بکوژن.

ستییا ئال فەرخێڤا چوونە ناڤا باخێ تۆرکری. هەردو کورێ وی هاتن. میر گۆتە کورێ خوە:

– کورۆ، شوورێ خوە گرێدن، ڤێ سەحەتێ هەرن کوراپێ خوە لێخن بکوژن.

ئەڤێ تە لێدان چوون. لێ نهێرین ستییا ئال فەرخێڤا دەستگەردەنێ وێ خوەرا ناڤا بێخدا سەیرانمیش دکن، کێف دکن. ستییا ئال جارەکێ سەر ملێ خوەدا زڤری، لێ نهێری، وێ هەردو برێ وێ وێ شوور ئاڤیتنە ملێ خوە. ستییا ئال گۆتە فەرخێ، گۆ:

– برێ من هاتن، وێ تە بکوژن.

فەرخێ گۆ: حالێ منێ چاوا بە؟

ستییا ئال گۆ:-دە تو ڤرا بسەکنە، ئەز پێشیێدا هەرم. گۆ، وەللەه برێ منی مەزن پاکە، برێ منی پچووک هەڤەکی دینە.

ستییا ئال هاتە پێشییا وان گۆ:

برێ منی مەزنی، چڤا ئاقلی-کەمالە،

سورا ئەڤینێ وێ ل بالە،

گۆ، فەرخێ نەکوژن بۆی خاترێ خووشکا خوە ستییا ئالە.

برێ پچووک گۆ:-وێدا، ئەز لێخم بکوژم، لەما باڤێ مە ئەم شاندنە، ئەم لێخن بکوژن

ستییا ئال گۆ:

برێ منی چڤا دینه، برێ من،

سەودەسەری ئاقل سێری دا تونه،

گۆ، من گازی رەبێ ئالەمێ کرییه،

خادێ کۆکا وە بەلکی بقەلینه،

ئا ل سەر خەلۆ بمینه.

برێ وێیی مەزن گۆتە برێ خوەیی پچووک، گۆ:

– برا، ئەڤا قیزا بکوره، نفریێ وێ نفرینه، دوایی وێ دوانه، وێ کۆکا مە ژی بقەله، سەر خەلۆ بمینه.

ئەڤان پشتا خوە دانێ، لێدان، هاتن. برێ مەزن گۆ:

– چرا ئەمێ کوراپێ خوە بکوژن؟

شڤێن وێدەرێ دیت، هەردو برێ وێ زڤرین، نە کوشتن. وێدەرێ کولاڤێ خوە دیسا ئاڤیت، خەلۆ هاتە دیسا با میرێ بەخدایێ شکییات:

– خادێ، گۆ، دین–دەولەتێ تە زێدەکە، تو سەر من دکەنی، کورێ تە لێدان چوون، قیزا تە پێشییێدا هات، نزام چ ژێرا گۆت ئۆ نەکوشتن. لێدان هاتن.

– کورۆ، گۆ، تو لێدە هەرە، گۆ، ئەزێ خوە–خوە هەرم.

میرێ بەخدایێ رابوو دا شوورێ خوە بەر باگدا لێدا چوو. ستییا ئال لێ نهێری باڤێ وێ هات. ستییا ئال گۆ:

– فەرخێ، گۆ، خادێ مالا تە خراڤکە، باڤێ من هات.

گۆ:–لێ حالێ منێ چاوا بە گەلۆ؟

گۆت، گۆ:–گلی–گۆتن بەر باڤێ من ناڤن، وێ تە بکوژە.

گۆ:–لێ ئەز چاوا بکم؟

گۆ: –برەڤە، هەرگێ تو رەڤێ خلاز بی، یا نا وێ تە بکوژە.

گەدە وێدەرێ چرپە بانزدا، میر شوور کشاند دا پەی. گەدە رەڤی. ئەوی دا سەر. وەکە چار زلاما دەرا هان جڤیا بوون، گەدە خوە لێگرت، دچوو، دگۆ: "بەلکی ئەز

هەرم ناڤا وانا، خلاز بم": ترسا میرێ بەخدایێ ئەو ژی درەڤییان. خالەکی فەرخێ هەبوو، ناڤێ وی ئووسف بوو. کووچا خالێ وی راست کەتە بەر. میر دا سەر، رانێزکایی مالا خالێ خوەیی ئووسف کر، دەرگە ڤەکر. ئووسف هەیاتێ سەکنی بوو. فەرخێ رەڤی، خوە ئاڤیت

پشت خاله خوە، گۆ: "خالۆ، بۆی خادێ، میرێ من بکوژە". میر دەرگە ڤەکر، شووریێ تەزی دێستدا، ئووسف گۆتە میر، گۆ:

– تو ئوود ناکی (شەرم ناکی) تە دایە پەی ڤی گەدەیی؟

گۆ:–وێدا، ئەزێ بکوژم.

گۆ:–ئەز ئووسڤم، گۆ، ئەزێ میرتییا تە دوورخم، هەرە سەر ناموسا خوە بسەکنە، یانێ نا، تو دەستێ من خلاز نابی.

گۆ:–دە برا هەرە، گۆ، قوربانا تەڤە، وەللەھ منێ بکوشتا، من دا خاترێ تە.

ئیژا ئەم هەرن سەر ستییا ئال. ستییا ئال ژ کەربا دەرگیستیێ خوە کەتە کۆچکێ، دەری خوە گرت، پێشێ وێ شەڤ–رۆ گری. دە ئاشقێ سورێنە، گۆ: "گەلۆ، ئەز چاوا بکم، خادێ، چەعڤێ من چەعڤێ دەرگیستیێ من کەڤە". دو خووشکێ وێیە دن هەبوون، گازی خووشکێ خوە کرن، گۆ:

– ژ بۆی خادێیە، ئیرۆ چارێ کوراپێ وەیە چوویە ئەز سەودەسەری بوومە، گۆ، گەرەکێ هوون منرا بێن، ئەم هەرن سەر کانییا هندا مالا ئووسف، بەلکی چەعڤێ من پێکەڤە، یان نا ئەزێ بمرم.

خووشکێ وێ گۆتن، گۆ:

– ئەڤ دەرگیستیێ تە ئوسایی بەدەوە، تو دنەلی؟

گۆ:–وەکێ چەعڤێ وگە پێکەڤە، وەکێ هوون بڤینن، دڤەک هوون بەر من بگرن.

ئەڤ هەرسێ تە رابوون، هەرسێ هەڤ گرت، چوونە سەر کانیێ–کانییا هندا مالا ئووسف. فەرخێ سەر ئۆتاخا مالا خالێ خوە سەکنی بوو، گۆ: "جانم، ئەڤا هان ستییا ئالە، ئەوێ دن ژی هەردو خووشکێ وێنە"، گەدە گۆ: "شکر ڤێ گاڤێرا، من دیندارا ستییا ئال دیسا دی، دە برا ئیژا، گۆ، خادێ روحێ من بستینە". ئەڤێ ژۆرێدا پەیا بوو. فەرخێ بەر وان لێدا چوو. چوو سەر کانیێ. هەردو قیزاپێ وێیە دن

دلەکی نا، هەزار

دلی گـەدە هەباندن. گـۆ: "بەدەویّ وا ژی دنیـیـایێـدا هەنە" ؟ خـووشـکا ویّیـە مـەزن کلامەک گۆت، گۆ:

ئەز ویکم هەر خادێیە!

وەکی ئەز ڤەکم دو بشکۆشکێ پێسیرێیە،

ئەزێ مریێ هەفتێ سالی دەرخم ژ تربێیە.

خووشکا وێیە مایین گۆ:

ئەز ویکم، هەر خادێیە!

ئەز ژی وەکی ڤەکم دو هەڤ بشکۆشکێ پێسیرێیە،

ئەزێ هەجیيا ڤەگەرینم ژ هەجێیە.

ستییا ئال لێ نهێری هەردو خووشکێ ویێ بەر گرتن: "ئەڤ چ دڤێژن"؟ ستییا ئال گۆ: "وەللەه، ئەزێ ژی کلامەکێ بێژم، چکا خادێ چ دکە". ستییا ئال گۆ:

گەلی خووشکا، جیێ ئەم لێ سەکنینە جیکی بەرۆژە،

وەکی ئەز ڤەکم دو هەڤ بشکۆژە،

من گومان هەیە، ئەزێ ئوندا بکم شەوقا هیڤ و رۆژە.

فەرخێ گۆ: "ئەز چاوا کم؟ تەلیتەنگیا من و ستـییـا ئال بەر هەڤدا دییـە، ئەزێ کلامەکێ بێژم، چکا چاوا دڤە"؟ گۆ:

ئەزێ دکم هەرمە مالە،

ئەزێ وە هەرسێ قیزاپارا دڤێژم ب زارە،

کولا دلێ من، کۆڤانا دلێ من ستییا ئالە.

ئەڤا هەرسێ قیزاپێ وی برا هەڤ بگرن و هەرن، برا فەرخێ بێ مالا خالێ خوە.

ستـییـا ئال لێدا چوو. دیسا کەتە کـۆچکا خـوە، رۆیێ تو کـەسـی نابینە. شـەکرۆ پێشێ وێ گرییە، دەردێ دەرگیستیێ خوە.

ئەم بێن سـەر فـەرخێ. مـا حـەتا ئێـڤـارێ. ئێـڤـارێ خـالێ وی ژی هـاتـە ئۆدا خـوە. ئێـڤـارێ جی دانـین: فـەرخێ کـەتە ناڤ ئۆرگـان–دۆشـەکـا. ئەو ژی رازا، خـالێ وی

باشقە، ئەو ژی باشقە. بوو نیشەڤ فەرخێ دینا خوە دایێ، خالێ وی ئاخینەکە ئوسا هاتە وی (هەزەرکر)، پێلێ خوونێ کەتنە

زکێ وی. گۆ: "ئەزێ دەنگ خالێ خوە بکم، ژێ پرس کم، چکا چرا ئاخینی هاتێ". دەنگ ل خالێ خوە کر. گۆ:

– خالۆ، راڤە!

گۆ:–کورۆ، تە چییە، تو ناهێلی ئەز رازێم؟

گۆ:–وەللە، ئاخینەکە ئوسا هاتە تە، چکا بنێر ئاخینی چرا هاتە تە، کولا تە چییە؟ گۆ، خالۆ، دڤەک با جانێ تەدا هەڤڤە؟

گۆ:–لاوۆ، مال–مالێ من زەفتر تونە. چما با جانێ من هەبە؟ وەکی باهەبوویا منێ بدا دوخترا، خوە ساگکرا. گۆ، خالەکی تە من مەزنتر هەبوو، ناڤێ وی میر ئالادینە. ئەڤا هەفت سالێ وییە چوویە ئیشەڤ من خەونا خوەدا دییە، ئەو ئاخنینەک بوو هات من.

فەرخێ گۆ: – وەکی ئوسانە، خەو خەما من، ئەزێ ئیشەڤ سەرێ خوە داینم، بزانم خالێ من کویە.

گۆ، گەدە خەونا خوەدا دی، وەکی خالێ وی شەهەرێ شێروایێدانە. وێدەرێ میرتیێ دکە. میرە. خالێ خوەرا گۆ:

– خالێ من چوویە ئەسکەریێ، میر ئالادین، تۆپ ملێ وی کەتییە، هەردو ملێ وی ئانیشکێدا فراندییە. هەردو ملێ خوە ئانیشکێدا زێر چێکرنە. گۆ، وەللەه، سڤێ با تە ناسکنم، ئەزێ هەرم با خالێ خوە.

سڤە رۆن بوو، گەدە رابوو سەر چەعڤێ خوە شووشت، دا شڤەکێ، دێریڤا دەرکەڤە.

خالێ وی گۆ:–کورۆ، تویێ کۆدا هەری؟

گۆ:–ئەزێ هەرم با خالێ خوە، ئەز ڤرا ناسەکنم.

– کورۆ، گۆ، دڤە تو دین بوویی؟ گۆ، تو چ زانی شەهەرێ شێورایێ ل کویە، وەکی تو هەری؟

گۆ.–ئەز زانم کویە.– گۆ، ئەزێ هەرم.

خالێ وی نهێری وێ هەر، ناسەکنە. خالێ وی نهێری جاهلە، فەم ناکە. رابوو ژێرا هەسپەک زین کر. هەسپێ وی دەرخستە دەرڤا، خورجین تەرکوویا وی گرێدا، گۆ: "ئەڤ گەدە نە سەروەختە". هنە پەرە کرە

خورجا وی، نان، ئێمەک تەرکوویا وی گرێدا و دا گەدە، گۆ: "وەرە". گەدە چوو. زەنگوویا وی گرت، گەدە سیاربوو گۆ:

– لاوۆ، دە هەرە، خادێ ئۆگرا تەئا بە ئیدی!

فەرخێ هەفت رۆژا ئاژۆت تەمام. تو شەهەر نەکەتن سەر رێ. گەدە ئوسا برچی بوو، دە ئیدا قودوومێ وی تونەبوو خوە سەر پشتا هەسپێ بگرە. دە هەفت رۆژ نە نان خارییە، نە ئاڤ، تی، برچی و نزانە تەرکوویا ویدا ژی نان هەیە. خالێ ژێرا دانییە، لێ نەگۆتییە. هەسپێ بن ویدا ژی ئوسا بوو، مەرڤ پفکێ، بن پفا مێر ئیدا دکەڤە، گۆ: "خێرا میر مرازارا شەهەرەک راستی من بهاتا، من هەسپێ خوە بفرۆتا، بدا کەری نان بخارا". وەختەکی داگلی ناڤا شەهەرەکی بوو، بەری ئێڤارێ چوو راستی فرنەکێ هات، گۆتە فرنەچی، گۆ:

– هوون هەسپێ من ناکرن ب نان؟

گۆ:–ئەمێ بکرن.

گۆ:–نانەکی بدنە من، ئەزێ بدمە وە.

گۆ:–ئەمێ کەریکی بدن، گۆ، چ تێدا مایە، هەسپێ دکەڤە.

گۆ:–خادێ مالا تە ئاڤاکە، ئەزێ کەریکی چاوا بدم؟

گۆ:–خادێ مالا تە ئاڤاکە، گۆ، چ تێدا مایە، گۆ، ئەمێ سەرێ وی لێخن، چەرمێ وی سەر بشقتینن و جەندەکێ وی بدنە سا، گۆ، چی مەرانە.

گەدە گۆ:–وەکی ئەز بمرم ژی، ئەز نادمە کەری نان.

گەدە ژ وانا دەرباز بوو، هەسپێ خوە نەدا. ئاژۆت، خێلەکێ چوو. لێ نهێری وێ سێ–چار مەرڤ کڤاڤا چێدکن، شیشا کڤاڤاڤا... "ئێ، گۆ، خادێ زانی، ئەزێ بدم ڤان کڤاڤا، بخوم". گۆتە وان، گۆ:

– هوون هەسپێ من ناکرن، چەند شیش کڤاف بدنە من؟

گۆ:–ئەمێ بکرن! کورۆ، گۆ، ئەم چەند شیشا بدنە تە؟

گۆ:–دو شیشا بدن، ئەزێ بدمە وە. گۆ:–وەللەھ ئەم دو شیشا نادن، تشت هەسپێ تەدا نەمایە، ئەمێ شیشەکێ بدنە تە، ددی بدە، نادی، تو زانی.

ژ وانا دەرباز بوو، چوو، گۆ: وەکی ئەز بمرم ئەز نادم. ئاژۆت ناڤا شەهەر، دەرکەت چوو راستی چایرەکێ هات، دینا خوە دایێ وێ کانیک وێدەرێ یە. لێدا، گۆ: "خادێ زانا، ئەزێ سەرێ ڤێ کانیێ پەیاڤم، گۆ، هەلا خادێ من ستەندییە، خو رسقێ ڤی هەیوانی هەیە". زینێ وی ژێ شقتاند. دینا خوە دایێ، خورجەک وێ تەرکوویێیە. دەرێ خورجێ ڤەکر: چاوا دەرێ خورجێ ڤەکر، وێ تژی لۆشێ کەڤەرن، هەولە، گۆشتێ سۆرکری تژی، ئێماک. گۆ: "خالۆ، خادێ مالا تە خراڤ کە، تە نان وەکی دادانی، تە چما منرا نەدگو، گۆ، هەسپێ بمبارەک، نەچە، خوەرا بچێرە، خادێ رسقێ من ژی شاهاند، ئێ تە ژی. حەتا تو نەیی سەر بەنگا خوە بەرێ، ئەز تە سیار ناڤم". گەدە خورجا خوە هلدا، چوو سەر کانیێ، سەر چەعڤێ خوە شووشت، ژ خورجێ نان دەرخست خار، قاپووتێ خوە کشاندە سەرێ خوە، خوەرا سەرێ کانیێ پال پا. هەر خادێ زانبە، نزام چەند رۆژا پالدا، وەختەکی بانزدا سەر خوە، سەر چەعڤێ خوە سەر کانیێ جان کر، پەری نانێ خوە خار، دێنا خوە دا هەسپێ، چ بنێرە: هەسپ ئوسا دووزلەمیش بوویە، چاوا کو مال سیاربوویە، دیسا ئوسانە. "ئێ، گۆ، شکر، ڤێ گاڤێرا، هەسپێ من رند بوویە". رابوو بەر ب هەسپێ چوو، وەکی هەسپێ بگرە بینە. چوو بگرە، هەسپ رەڤی. "لۆ، گۆ، بمبارەک، توێ کودا هەری، گۆ، بمبارەک، نە بهایێ تە بووبوو کەری نانێ فرنێیە". گاڤا ئوسا گۆ. هەسپ سەکنی. دەست ئاڤێتە بژوویا وی، ئانی بەر کانیێ، تەمز–دەلال شتاڤەک دایێ، تیمار کر، زینێ وی لێکر، تەنگێ وی شداندن، خورجا خوە گرێدا، سیار بوو، ئاژۆت چوو،

وەختەکێ ئاژۆت، داخلی ناڤا شەهەر شێروایێ بوو.

"گەلۆ گۆ، ئەزە کودا هەرم کەسی ناس ناکم". مالەکە پیرەکێ وێدەرێ بوو، هەما ئاژۆتە دەرێ مالا پیرکێ، ل دێری دا. پیرکەکە بەلەنگاز ژێ دەرکەت، گۆ:

دیا پیر، تو مێڤانارا چاوانی؟

گۆ:–لاوۆ، وەللەھ، مێڤان مێڤانێ خادێنە، لێ جیێ من تەنگە، جی تونەنە.

گەدە دەرخست زێرەک دایێ، گۆ:

– جیێ دلانی تەنگە، دیا پیر، گۆ، ئەزێ سێ رۆژا با تە بمینم، گۆ، ئەز خەریبم، ئەز نزانم کودا هەرم.

پیرک چوو هوندورێ مالا خوە: هەسپێ وی کشاندە هوندور، بر چوو قولچکەکی هەسپێ وی گرێدا. پرتی خسیلا وێ کەڤنک هەبوو، راخست وێدەرێ، گەدە چوو سەر روونشت. سێ رۆژێ گەدە وێدەرێ تەمام بوون. گەدە، نیڤرۆ بووبوو، قاما نیڤرۆ، گەدە دەرێ مالێ روونشت. ئەوی دینا خوە دایێ، ک خالێ وی میر ئالادین وەزیرێ خوەڤا وێ تێن. ئەوی خالێ خوە ناس کر، خال گاڤا چەعف پێکەت، دللکی نا، هەزار دلی هەبەند. ئەوی زانبوو ئەو نسلا مالا وانە. ناڤێ وەزیرێ وی سمۆ بوو.

وەزیر گۆ:–مالا تە ئاڤابە، تو چ ڤی گەدەیی تما بوویی، بلڤ ئەم هەرن.

گۆ:– وەللەھ، حوبا من ئوسا کەتییە دلێ وی، ئەڤ بڤە–نەڤە، ئەڤ نسلا مال مەیە.

گۆ، گەدە لێ نهێری، دینا خوە دا سمۆ، سمۆ ناهێلە خالێ وی لێ بسەکنە، گەدە وێدەرێ کولامەک گۆت، گۆ:

ئاڤرووێ سمۆ ئاڤرووێ شێرن،

ناهێلە میر ئالادین خارزیێ خوەیی فەرخێ بنێرە.

گۆ، من خەونا خوەدا دییە،–

هەردو ملێ خالێ من ئانیشکێدا زێرن.

میر ئالادین گۆتە سمۆ، گۆ:

– تو زانی، ملێ من هەردو ئانیشکادی زێرن؟

گۆ:–نا!

گۆ:–بەردەستەکی منی باش هەبوو، میر ئالادین دڤێژا، گۆ، دەستێ من زێربوون، نە دچوون، نە دهاتن، گۆ ئەوی بەردەستیێ من مشتکا من دپێچا ددا من، خەلقێ هەو زانبوو، ئەزی کوبارم، گۆ، چقا خارنا من هەبوو، ئەوی ددا من. بەردەستیێ من

ئێڤارەکێ جیێ خوە و من دانی. گۆ، ئەز گەلەکی بەر خوە کەتم، من دگۆت مرن ژ ڤی حالی چێترە، گۆ، ئەز رازام، سڤێ رابووم، من لێ نهێری روح بەر دەستێ مندا هاتییە، تلیپێچییێ من دچن و تێن.

وێدەرێ گەدە رابوو، بوو کورینییا وی، خوە ئاڤیتە پێسیرا خالێ خوە.

خالێ وی گۆ:–لاوۆ، دە کەرەمکە، ئەم هەرن مالا من.

گەدە گۆ:–ئەز نایێم، خالۆ!

خالێ وی گۆ – لاکۆ، تو کو دمینی؟

– ئا، گۆ، ئەز ڤێ مالکا هاندامە.

گۆ:– لاوۆ، ئەزێ چوومە مال، ئەزێ دو خولاما بشینمە پەی تە، لێدە وەرە.

لێدا چوو مالێ، دو خولامێ خوە شاندن، هاتن پەی گەدە. خولامێ وی هاتن پەی گەدە. دیوانا، وی تژەیە، سمۆ گۆ:

– دیوانێ، گۆ، ناکا خارزیێ میر ئالادینێ بێ، سلاڤێ بدە وە، ڤە یەک سلاڤێ نەدە، گۆ، میر ئالادین دڤێ "خارزیێ من گەلەکی کەمالە".

ئێژا گندە خوە – خوە سلاڤا خوە ک هلدا، "جیێ ئۆرتا هەردو کورخالێ من، ئەزێ هەرم وێدەرێ روونێم"، چکا خارزیێ وی وێ فۆرمێ دکە، یانێ نا؟

خولام چوون گەدە ئانینە دیوانێ. "سەلام–ئەلێکم،–گۆ، گەلی مجلیسێ". یەکی سلاڤا وی ڤەنەگرت، خوە–خوە گۆ:–"ئەلێکم–سەلام، خارزیێ میر ئالادینێ، جیێ تە ڤێ ئۆرتا هەردو کورخالێ تە، کەرەمکە روونی".

میر ئالادین گۆتە سمۆ:

– من نەگۆ، خارزیێ منی ئاقلی کەمالە؟

سمۆ گۆتە میر ئالادینێ، گۆ:

– تو دڤێژی، گۆ، ئەز قەبوول ناکم.

میر ئالادین گۆ: – سمۆ، گۆ، هەرە بێژە مالێ، گۆ، برا نانەکی تەمز چێکن بیننە دیوانێ. نان چێکرن.

سمۆ گۆت کەڤانیا، گۆ:

– لەنگەرییا خارزێ میر ئالادین کفشکن، گۆ، باشقە داینن.

ئانین، لەنگەرییا وی بنیدا سۆل–بزمارێ هەسپا دانین، تژە سەر برنج کرن سەر وان بزمارا، گۆ: "ئەڤێ لەنگەریێ شاش نەکن. میر ئالادین دڤێ خارزیێ منی ئاقلی –کەماله، چکا تێ دەردخە، ئانێ نا"؟ برن، گۆ: "کورۆ، لەنگەییا خارزیێ میر ئالادین باشقە بدنە بەر وی." جماعەت هاتە سەر نین. ئەو نەهات سەر نین: فەرخین نەهات سەر نین، نان نەخار.

میر ئالادین گۆ:–کەرەمکە، وەرە سەر نین!

گۆ: – خالۆ، ئەز نان ناخوم حەتا ئەز کولامەکێ نەڤێژم، نان ناخوم، گەدە گۆ:

خالۆ، ئەز ویکم هەر خادێیە.

وەزیر سمۆ من دگەرە ڤان فەنانە.

تو وەرە بنێرە،

گۆ، بنێ لەنگەرییا مندە سۆلبزمارێ هەسپانە.

گەدە دەستێ خوە لێخست وەلگەراند: تەمام سۆلبزمارێ هاسپا.

میر ئالادین گۆ، گۆ:–چاوانە، گۆ، من نەگۆ، خارزیێ منی ئاقلی کەماله.

– ئێ، سمۆ دیسا گۆ، ئەز قەبوول ناکم.

– وەزیر، گۆ، ئەز تەرا دڤێم هەرە لەنگەریکە باش چێکە بینە خارزیێ منرا.

لەنگەری برن چوون، بنیدا کشمیش، کاکلێ گووزا دانین و سەردا دیسا برنج رۆکرن. لەنگەرییا وی ئانین دانین بەر،

خالێ وی گۆ:– لاوۆ، کەرەمکە سەر نین، نان بخوە.

دیسا گۆ:–ئەز نان ناخوم حەتا کلامەکێ نەڤێژم، گۆ:

ئەز ویکم هەر خادێیە،

ئەزێ ڤێ مجلیسێدا بێژم پرسا راستیێیە،

وەرن بنێرن سمۆ بنێ–

لەنگەرییا مندا دانییە کشمیش. کاکلێ گووزانە.

جماعەتێ نانێ خوە خار، نانێ وان هلدان، نان برن، ما حەتا ئێڤارێ. ئێڤارێ ئەو

و خالێ خوە دیوانا خوەدا رازان. ئێڤارێ نڤینێ وان ئانین، جیێ وان دانین باشقە-باشقە. ئەڤێ تە کەتن ناڤا جیبا رازان. شەڤ خێلەک چوو، لێ نهێری ئاخینەک هاتە وی خالێ وی ژی: بوو ئاخ-ئاخا وی. فەرخێ گۆ: "خادێ زانە، کولەکە ڤی ژی هەیە، ئەزێ دەنگ لێکم، راکم، چکا کولا ڤی چییە". دەنگ ل خالێ خوە کر، گۆ:

- خالۆ، جا راڤە سەر خوا!

خالێ وی رابوو، گۆ:-کورۆ، تو چ دڤێژی؟

گۆ:-خالۆ، وەللەھ ئاخینەکە ئوسا هاتە تە، مەرڤ دڤێ خوون کەتە ناڤ دلێ تە. کولا تە چییە، منرا بێژە؟

گۆ:-لاوۆ، کولا من کەس نکارە دەرمانکە، گۆ، تو زانی کولا من چییە؟ گۆ، خولامەکی منی باش هەبوو، گۆ، باخەکی منی شەهەر دەرە، گۆ، وێدەرێ، چڤا هۆرینە تێنە وێ، گۆ، ئەوی دگۆ: "ها ئیرۆ ئەزێ یەکێ تەرا بینم، ها سڤێ"، نانی.

- ئێ، گۆ، خالۆ، خەما مەکە، ئەزێ سڤێ تەرا هۆرییێ بینم.

گۆ، سڤە لێ سافی بوو.

گۆ:-خالۆ، دە راڤە، پێشییا من کەڤە. تو رمەکێ منرا بینە، بڤی ناڤا بێخ.

چوون ناڤا بێخ. خالێ وی گۆ:

- قاما نیڤرۆ دڤە پرە-پرا وان. تێن ناڤا بێخ پەیا دڤن.

هەوزەکی مەرمەرکری ئۆرتا بێخدا هەبوو.

- خالۆ، گۆ، تو هەرە ئیدی، کەنگێ تۆپا نیڤرۆ چوو، تو ب دەف، ب زورنە، ب سیار بێیی دەرێ بێخ.

گەدە رما خوە گرت، گەدە کۆکا دارەکێ جارەکێ لێ نهێری. بوو پرە-پرا کەڤۆتکا ل سەرێ دارێ پەیا بوون. ژۆردا پەیا بوون، لباسێ خوە ئاڤیتن کەتن هەوزا مەرمەرکری، کەتن، دەرکەتن. ئەڤێ تە چەکالێ رمێ ئاڤیتە یەکێ، کاشکر ئانی بال خوە. ئەوا تە رووت – تەزی هەوزێدا ما، هۆرییا تە. هۆرییێ گۆ:

- بۆی خاترێ خادێ بە، گۆ، تو چ بەندەیی. گۆ، پۆستێ من بدە، ئاخرییێ ئەز بووم رسقێ تە. گۆ، جیکیدا ناچم.

کنجیّ ویّ رابوو داییّ. ئەویّ خوە کر، گەدە رابوو، ئشک قیتکا دەستیّ ویّ گرت، وەکی نەچە. ئەوی ک دەستیّ ویّ گرت، بوو گرمینا تۆپا نیڤرۆ. میر ئالادین ب دەف، ب زورنە و ب سیاراڤا هاتە دەریّ بێخ.

هۆرییّ گۆتیّ، گۆ:-ئەڤ چ دەفە، ئەڤ چ هەوالە؟

گۆ:-من تو خوەرا نانی.

گۆ: - خێرا مالا خادێرا، تە زوو منرا بگۆتا، من تو بکرایی ئاڤ. تو بەردایی، گۆ، نها سێرا من بەتال بوویە، گۆ، لێ تو من کێرا دڤی؟

گۆ:-ئەز تە دڤم خالیّ خوەرا.

ئەڤی ئانی، دەستیّ ویّ گرت، کرە کارێتیّ، دا میر ئالادین. ستییا ئال هێژا کەتە بیریّ. دارەک وێدەر بوو، بەر داریّ فری کەت، وی ئالی-وی ئالی سەر کێلەکیّ زکۆپشت قولبی. "ئاخ کولا ستییا ئال، ئاخ کولا ستییا ئال". ئیدی نەهش کەت بەر داریّ، بوو پرینا سیّ کەڤۆتکا هاتنە سەریّ داریّ، فێزا ویدا. یەکیّ گۆتە یەکیّ:

- چ ل ڤی قەمییە، وا کەتییە بەر داریّ. دەف، زورنە، ساز، حال-هەوالیّ ڤی چییە؟

یا دن گۆتیّ، گۆ:-خاییّ، تو نزانی، گۆ، ئەو فەرخێیە، خارزییّ میر ئالادینیّ یە، گۆ، دەردیّ ستییا ئال کەتییە ڤیّ رۆژێدا.

- ئیّ، گۆ، ستییا ئال ئوسا بەدەوە؟

گۆ:- ستییا ئال بەندە یە، ئەم هۆرینە، گۆ، خێرا مالا خادێرا، مسقالەک بەدەوییا ویّ مەرا هەبوویا.

- لێ، گۆ، ئاخرییا وی ویّ چاوا بە؟

گۆ:-خوە-خوە خونەدایە، گۆ، برا راڤە کاخەزەکیّ بنڤیسە ستییا ئالرا، وەکی ئەز شەهەر شێورایێ فریمە کەتمە ژ بۆنا تە.

گەدە رابوو گۆ، "کۆلا سالیّ مدا هاتیّ، ئەز لاپ ئوندا بووم، چاوا بوو، خوەندنیّ، قەلەمیّ زانم، تێدا نڤیسی. "وەکی تو رۆژێدا نەگهیژی من، ئەزیّ بمرم". نڤیسی، ئاڤیتە وێدەریّ. کەڤۆتکا هلدا "یا ئاللاه"، هلدان برن. برن ئاکووشکا ستییا ئالدا

ئاڤێتن. ستييا ئال كاخەز هلدا خوەند، لێ نهێرى فەرخێ ل شەهەرێ شێورايێ بەر دارێ کەتییە: "وەکی تو رۆژێرا نەگهیژی من، ئەزێ بمرم". ستییا ئال گۆ:

رەبی، تو بکی فەرواره،

پۆستەکی کەڤۆتکا منرا بکی خاره،

بەلکی ئەز ئیرۆ فەرخێرا بڤم هەڤاله.

پۆستێ کەڤۆتکا کەتە ستوێ ستییا ئال و هەوابر بوو. رۆ هەما دەڤ-دەڤی ئاڤا ل بەر سەرێ وی دانی، پۆستێ خوە ل کێلەکا خوە دانی. فەرخێ نەهش کەتبوو. سەرێ وی هلدا دا سەر چۆکا خوە. جارەکێ چەعڤێ خوە ڤەکر، لێ نهێری ستییا ئال وێ ل بەر سێری روونشتیە. دینا خوە دا سفەتێ وێ، سفەتێ وێ خەیدییە، نۆلا بەرێ نەمایە. گۆ:

– ستییا ئال، ئەزێ گلیکی تەرا بێژم، دلێ تە نەمینە. ئەزێ دنێرم سوورەتێ تە خەیدییە سەر فۆرما بەرێ نەمایی، گۆ، نزام، شڤێن تو راموسایی؟

گۆ:-مالا تە خراڤ نەڤە، وەکێ شڤێن ئەز راموسامە، چما ئەز ئاڤا ئەرد دهاتم؟

گاڤا ئوسا گۆت، ل ستییا ئال کەت ئەو خەبەر ئۆ ستییا ئال سەرێ وی دانی، پۆست ل خوە کر و هەوابر بوو،

جیدا هشت و چوو. ئەڤی رابوو، گۆ: "خادێ مالا من خراڤکرۆ، لێ ستییا ئال دەستێ من دەرکەت، من چ یەک سەرێ خوە کر". رابوو، وان دەرا دارەک کەتە دێست و ل پەی ستییا ئال کەت. رێ نیڤیکر، جارەکێ تێلێ سپی کەتن رووێ وی، روودان لێ درێژ بوون. چوو گهیشتە پەرێ شەهەرێ خوە، لێ نهێری وێ دو سێ گەدە ل وێدەرێ ل هەڤ جڤیانە، کاپ دلیزن ل گەدا ها تما بوو.

گەدە گۆ:-ئاپۆ، تو چما ها ل مە تما بوویی؟ گۆ، ها هەرە، خێرا ستییا ئال ددن، هەرە خێرێ بخوە.

قودوومێ وی لاپ شکەست، گۆ:

– دە، ئەڤ گەدەنە،-خوەرا گۆ، ئەز خوە بگهینم مالا خالێ خوە.

دەرگە ڤەکر، گۆ:-سەلام عەلیکم، خالۆ!

خالێ وی ل ئۆرتا هەیاتێ سەکنی بوو، گۆ:

– عەلێکم سەلام، سەر چەعڤا بێیی، سەرسەرا، گۆ، تو چرا من گونەکار دکی، تو منرا دڤێژی خالۆ، تو ریسپیی؟

گۆ:–خالۆ، نە ئەز خارزیێ تەمە، تو من ناس ناکی، مالا تە خراڤ نەڤە؟ گۆ، خالۆ، تو منرا بێژە ستییا ئال مرییە، یانێ ساخە، هاتییە، یان نە هاتییە؟

گۆ:–وەللەهـ، ئیرۆ سێ رۆژێ وێیە هاتییە، گۆ، چاوا گهیشتییە جی، مرییە.

گاڤا ئوسا گۆت، فەرخێ هەما جیدا کەت، گۆ:

– خالۆ، بدە خاترێ خادێ، دەستێ من بگری بڤە سەر تربا ستییا ئال.

خالێ وی دەستێ وی گرت، بر چوو، برە سەر تربێ.

– دە خالۆ، تو رێ بگرە هەرە مالە.

تو من و ستییا ئالرا چێکە تابووتەکە

زەف دەلەلە،

هەتا تو بێیی، بەلکی ئەز ستییا ئالرا

بڤمە هەڤالە.

خالێ وی رێ گرت دچوو مالە،

چێکر تابووتەکە زەعف دەلالە.

هەتا خالێ وی تابووت ئانی، ئەوی ژی سەرێ خوە داییە سەر تربێ، تەگدیر بوویە. خالێ وی تربا ستییا ئال ڤەکر، هەردو، کرە تربێدا ئۆ هەقکر ڤەشارت...

"دی ئەڤ بوو، کوتا بوو.

گۆت: تەفوورێ دووکۆ، ٨٠ سالی، نەخوەندی، مەهەمدی، هاوێری. تەفوور ژ گوندێ قۆربۆگازێ یە، سەر نەهیا ئاپارانێ. "زانە مەمێ و زینێ"، "سیابەندێ سلیڤێ" و گەلەکێ دنێ.

ئووسڤ و خەزال

وەختەکێ ئووسڤ شڤانێ ئاخاکی بوو، هەفت سالا بەر پەزێ وی بوو.

قیزەک ئاخێ زەعف بەدەو هەبوو، ناڤێ وێ خەزال بوو.

خەزالێ و ئووسڤ هەڤ حزدکرن و هەردو ئالییادا ژی حزکرن هەبوو، لێ ئووسڤ نەوێربوو، ترسا ئاخێ خوە بەیان بکرا، چمکو ئەو ئاخایێ خوونخور بوو، لەما ژی ئووسڤ نکاربوو خەزالێرا خەبەردا. ژ گوندێ جیناریێ وان ژێرا دگۆتن گوندێ مەحموود ئاخا، کورەکی مەحموود ئاخا هەبوو، ناڤێ وی حەسەن بەگ بوو، و رۆژەکێ مەحموود ئاخا هاتە مالا باڤێ خەزالێ، وەکی خەزالێ بخوەزە کورێ خوەرا. باڤێ خەزالێ سۆز دا، وەکی خەزالێ بدە کورێ وی.

وەختا خازالێ ئەڤا یەکا بهیست، گەلە بەر خوە کەت، پرچوکری بوو.

پەزێ نیڤرۆ هات بەلا بوو، ئووسڤ چوو ئالیێ مالێ گازی کەڤانییا کر، گۆ:

– وەرن، پێز بدۆشن.

کەڤانیێ بەرۆشا بێریێ هلدا، چوو بەر بێریێ و گازی کر:

– خەزال، وەرە، پێز بدە بێریێ!

خەزال هات، ئووسڤ سەرێ پێز گرت، خەزالێ ژی پەز دا بەریێ، لێ هەرگاڤ خەزەل ئەشقبوو و لاقردی، هەنەک

دکرن، دکەنییا، شادبوو. ئووسڤ لێ نهێری خەزالە مەدەکرییە، ئووسڤ گۆتە کەڤانیێ:

– ئیرۆ، خازالە چما مەدەکرییە؟

کەڤانیێ گۆت:–باڤێ خەزالێ سۆز دایە مەحموود ئاخا، وێ خەزالێ بدە کورێ وی، خەزالێ بهیستییە، لەما ژی مەدەکرییە.

گاڤا ئووسڤ ئەڤا گلییا بهیست، شەوات کەتە دلێ وی و دوشرمیش بوو، رەنگێ وی نۆلا گولەکێ چلمسی. پەز تەمام دۆتن، بەرخ بەردانێ و بەرخ کیس کرن. ئووسڤ دزیڤا خەزالێرا گۆت:–خەزال، ئەزێ تە برەڤینم، وەکی تو بێیی.

خەزالێ گۆت:–ئووسڤ، چاوا ئەز نەیێم، تو عەسە ئێڤارێ وەرە من بڤە.

خەزال چوو مال، ئەوێ دزیکاڤا تڤدارەکێ خوە دیت، وەکی ئێڤارێ هازر بە، حەتا ئووسڤ تێ وێ دڤە.

ئووسڤ پەزێ خوە چێراند حەتا ئێڤارێ، ئێڤارێ پەز برە گوهێرێ و پەز تەسلیمی یانچییێ خوە کر، گۆت:

– تو مقاتی پێزبە، حەتا ئەز دچمە ناڤ گوند، شخولێ خوە دڤینم و ئەزێ بێم!

ئووسڤ هاتە ناڤا گوند، خوە ئەگلەکر، کو گوند تەمام بستەقرە. دینا خوە دایێ، وەکی گوند تەمام ستەقرییە. چوو بەر دەرێ ئاخێ خوە سەکنی. خەزال ژ هوندور دەرکەت، هوور-مووری وێ د دێستدا، گۆت:

– ئووسڤ، زووکە، رێکەڤن، هەلا کەس مە نەهەسییایە!

ئووسڤ هوور-موور ژ دەستێ خەزالێ گرتن، گرتە دەستەکی خوە، ب دەستەکی ژی دەستێ خەزالێ گرت و ژ گوند دەرکەت. ئووسڤ و خەزال پر چوون، هەرکێ هندک، خەزالێ گۆت:

– ئووسڤ، گەرەکێ تو من بڤی جیکی ئوسا، وەکی باڤێ من پێ نزانبە، هەرگێ جیێ مە زانبە، ئەوێ بێ مە بکوژە.

ئووسڤ گۆت:-خەزال، تو فکارا مەکە، ئەزێ تە بڤم جیکی ئوسا، وەکی کەس نزانبە جیێ مە!

خەزالێ گۆت:-تویێ مە بڤی کو؟

ئووسڤ گۆت، -ئەمێ هەرنە چیایێ شەنگالێ، ئەو جیکی خالی مێشەیە.

ئووسڤ خەزال بر چیایێ شەنگالێ، ئەوی گەلیکیدا شکەفتەک خوەرا دیت. ئەو و خەزالێ پێکەتن هوندورێ شکەفتێ تەمزکرن و خوەرا تێدا مان. ئووسڤ هنە دار ژ مێشە ئانین، هەڤڤا دا مخکرنێ، دەریکی چووک چێکر دا بەر دەرێ شکەفتێ. ئووسڤ دوشرمیش بوو، گۆت:

– خەزال، ئیدارە مەرا لازمە. ئووسڤ ب کرین، هەرکێ ب بەرەڤکرن، ئەوی ناڤ گوندا نان دانی خوە و خەزالێرا، ب وی جوورەیی هەردوا ئەبوورا خوە دکرن. ئەوانا خوەرا چاربەرەک چێکرن، خارنا خوە سەر چێدکرن. رۆکێ ئووسڤ و خەزالێ خوەرا خەبەردان. خەزالێ گۆت:

– ئووسف وەکی ئەز نەهاتاما، باڤێ منێ ئەز بداما کورێ مەهمەد ئاخا، لێ منێ خوە بکوشتا، چمکو من نکاربوو دەستێ کورێ وی مرداردا دەرباز کرا، ئیرۆ ئەز هوندورێ شکەفتا کەڤریدا زاف شامە و ئەشقم، تەک نە لازمی وان خوونخورامە. ئووسڤ جان، تو مێری و خەباتچیی، دە بخەبتە و من خای بکە، حەتا چکا کیژان ئالیدا ل مە دکە رۆنایی، ئەم ئازا بن و ئازا بگەرن.

چەند سال دەربازبوون، خەزالێ دو کور ئانین و هەردو زارو هەلا هێ چووک بوون. سڤەکێ ئووسڤ رابوو، تۆرپێ خوە هلدا و گۆت:

– خەزال، رابە بەراڤێ داینە و کنجێ مە بشۆ مقاتی زارابە، ئەزێ هەرمە سەر خەباتا خوە و مەرا نان، خارنە بەلکی بینم. ئووسڤ وا گۆت و چوو.

ئووسڤ چوو، خەزال رابوو بەراڤ دانی، دەست ب کنجا کر، شووشت، هنە ئاڤ ژی گەرمکر، وەکی سەرێ خوە بشۆ، گاڤا خەزال ڤەگەرییا پش خوە بنهێرە، لێ عەجێڤەکە رەشە گران، وەکی برە سیار پێرا دەرکەت. سیارا خوە پێرا گیهاند، خەزالێ کر ک برەڤە

هوندورێ شکەفتێ، لێ سیارا پێشی لێ گرتن، دانە سەکناندنێ. ئەوانا خەزال گرتن و تۆپی سەر هەڤ بوون، لێ ئەو سیارێ ئەلۆ مەحموود پاشا بوون. گاڤا ئەلۆ خەزال دیت، گۆت:

– ئەڤا چ نێچیرەکە باشە، گۆت، لاوکنۆ، ئەڤا پەرییە، خوە نە عەڤدە، ئانجاخ لایقی منە.

ئەوانا خەزال سیارکرن و ڤەگەریان. خەزال برن چوون. خەزال ب دلێ کول، دەستێ وێ ژ زیارێ وێ قەتاندن، برن چوونە گوندێ خوە.

ئووسڤێ وەستیيایی بەلەنگاز هنە نان و خورەکێ تۆپکری کرە تۆرپێ خوە و هاتە مالا خوە. گاڤا ئەوی دەرێ شکەفتێ ڤەکر، لێ نهێری کەس شکەفتێدا تونە، خێنجی هەردو زیارێ وی، ئەو ژی دگرین. ئووسڤێ بەلەنگاز زاروێ خوە کەرکر و دەرکەتە دەرڤا: وی ئالی– وی ئالی نهێری، کەس تونە، بەر ب بەراڤێ چوو، گاڤا کو دینا خوە دایێ، کنج جیدا مانە، لێ خەزال تونە. گەلەکی دوشرمیش بوو، لێ نهێری، وەکی دەوسا نگێ مەرییا، رێچا هەسپا ژ بەراڤێ چوونە (جیێ کنج شووشتنێ). ئووسف

دوشرمیش بوو و کەلا وی تژی بوو، هێرسا وی رابوو، ئیدا زار ژ بیرا وی چوون، کەتە رێ دا پەی ئیزا وانا، چوو. پر چوو، هەرگێ هندک چوو گهیشتە گوند، راستی مۆزەلانا دێوێر هات، چوو جەم گاڤین، سەلام لێ کر. گاڤان سەلاما وی ڤەگرت، گۆت:

– سەر چەعڤا هاتی، خورتێ دەلال.

ئووسڤ ژێ پرسی: – برا، ئەڤ چ دەواتە گوندێ وەدا؟

گاڤان گۆت:–خورتێ دەلال، ئەو دەواتا ئەلۆ مەحمیوود پاشایە، ئیرۆ دو رۆژە ئەوی ژ چیایێ شەنگالێ خوەرا ژنەک ئانییە، لێ هنک ژی دڤێن: پەرییە ئانییە، ب ئەشق و هوربوونا دەفێ دخە–دەواتا وییە.

گاڤا ئووسڤ ئەو گلی بهیست، لێڤا خوە گەست، دلێ خوەدا گۆت: "ئەوا کو ئانینە خەزال ب خوەیە". ئەوی گۆتە گاڤین:

– برا، تو دکاری مالا ئاخێ نیشانی مندی.

گاڤین دا پێشییا وی، برە بەر دێرێ ئاخێ، ناڤ دەواتێ، گۆت:

– خورتە دەلال، ئەڤایا مالا ئاخێیە، ب تلییا خوە مالا ئاخێ نیشانی ئووسڤ دا، گۆت:

– تو هەرە ئیزنێ ژ دەرگەڤانێ وی بخوەزە، وەکی تو هەری هوندور.

ئووسڤ چوو جەم دەرگەڤانێ ئەلۆ مەحموود پاشا، سەلام دایێ. دەرگەڤان سەلەما وی ڤەگرت، گۆت:.

– چ دخوەزی، خورتێ دەلال؟

ئووسڤ گۆت: – گەرەکێ تو ئیزنێ بدی ئەز هەرمە هوندور، جەم ئەلۆ مەحموود پاشا، چەند کلاما ژێرا بێژم، بەلکی چەند کاپێکا بدە من فرەیا مرازێ خوە و پەریێ، وەکی ئەز ئەبوورا خوە و زارێ خوە بکم.

دەرگەڤان گۆت: –کەرەمکە، برێ من، هەرە هوندور.

گاڤا ئەو چوو هوندور لێ نهێری خەزال روونشتییە، ئەلۆ ژی سەرێ خوە دایە سەر چۆکا وێ، و خەزال ژی دگری. خەزالێ سەرێ خوە هلبری لێ نهێری–ئووسڤ بنپییا

ئۆدێ سەكنییە. ئەوێ بن چێڤارا ئەلامی ئووسڤ كر. ئووسڤ جیێ خوەدا سەكنی. ئەلۆ سەرێ خوە ژ سەر چۆكا خەزالێ هلبری، لێنهێری خورتەكی دەلال ل بن پیا ئۆدا وی سەكنییە، ئەلۆ گۆت:

– خەزال، بنێرا، ئەڤا بەلەنگازا چ دخوەزە، دەست تێخە جێڤا چەوكانێ من، چەند كاپێكا بدێ، برا هەرە.

خەزالێ بن چەعڤارا ئووسڤ نهێری، گۆت:

– ئەلۆ پاشا، ئەڤا مەرڤا مەرڤەكی گازنچییە، تو ئیزنێ بدە، برا چەند كلاما بێژە سەبا من و تە وەكی دلێ من هەڤكی رەهەتبە.

ئەلۆ گۆت:–ئیزنە تەرا لاوۆ، چەند كلاما خەزال خانمێرا بێژێ.

ئووسڤ گۆت: – ئەلۆ پاشا، كلامێ من هەنە، لێ من ژ مەرییا هلدایە، گۆتنا من دبە ل تە خوەش نەیێ.

ئەلۆ مەحموود پاشا گۆت: –بێژە، لاوۆ، وەكی تو ژ منرا بدی خەبەرا ژی، ئەز دەنگێ خوە ناكم بۆنا خاترێ خەزال خانمێ، بێژە لاوۆ، بێژە!

ئووسڤ لێ نهێری چەعڤە ئەلۆ ژ خەوا ژەڤ رانابن، ئەوی دەست ب كلاما كر و گۆت:

چیایێ شەنگالێ وێ ب مژە،
خەزالێ دەركەت جەردا ئەلۆیێ مێركوژە،
ئەلۆ پاشا، ئەزێ بەختێ تەمە.
تۆیێ خەزالێ نەڤی،
ل چیایێ شەنگالێ مایە جۆتە زارێ– شیرمێژە.
چیایێ شەنگالێ ب دارە،
خەزالێرا دەركەتییە جەردا ئەلۆنگێ كالە،
ئەلۆ پاشا، ئەزێ بەختێ تەدامە،
خەزالێ بەردە، نەڤە،
ل چیایێ شەنگالێ مایە جۆتە زار، زارە–زارە

چیایێ شەنگالێ وێ ب تری،
خەزالێرا دەرکەتییە ئەلۆیێ ملی،
ئەلۆ– پاشا، ئەزێ بەختێ تەدامە
خەزالێ بەردە،
ل چیایێ شەنگالێ مایە جۆتە زار دگرین.
چیایێ شەنگالێ وێ ب قچی،
ل چیایێ شەنگالێ جەردا ئەلۆ دخەرجی،
ئەلۆ پاشا، ئەزێ بەختێ تەدامە،
خەزالێ نەڤە،
ل چیایێ شەنگالێ مایە جۆتە زارۆیێ برچی.

ئووسڤ کلاما خوە کوتا کر. ئەلۆ ژی رازا بوو، خەزالێ گۆت:

– ئووسڤ، شوور بینە.

ئووسڤ شوور ژ دیوەر ئانی خار، گهیشتە ئەلۆ، سەرێ وی ژێکر، کنجێ وی ل خوە کر، شوورێ وی ئاڤیتە ستوێ خوە و باشلخ دا سەرێ خوە، سوورەتێ خوە پێچا، دەرکەت سڤدەرێ، گازی سەیسێ هەسپا کر. گۆ:

– دو هەسپا زین و بووساتکە، ئەز و خەزال خانم ئەمێ هەرن هەمامێ، کەسە سەر مەدا نەیێ حەتا سێ رۆژا. خولام دو هەسپێ کهێل باش ژ تەولێ کشاندە دەرڤا. ئووسڤ و خەزال ژ هوندور دەرکەتن، هەسپا سیاربوون، خولاما ژی هەو زانبوو ئاگێ وانە، ئاژۆتن.

ئووسڤ و خەزالێ ئاژۆت، چوون چیایێ شەنگالێ، گهیشتنە زارا، زارێ وان نێز – نێز ژێ دهاتن. وانا زارێ خوە هلدان چوون دەرکەتنە وەلاتەکی ئوسا، وەکی ناڤ و دەنگێ ئاخا لێ تونەبوون.

گۆت: ئاهمێ چۆلۆ، ٧٠ سالی، ئاشق، ژ گوندێ ئەلەگەزێ، ل سەر نەهیا ئاپارانێ.

خاتێ خانم

کورێ خاتێ خانما پیر دڤێ:

دەلیلێ، دایێ، دلێ من دبێیە،

دەلیلێ. دایێ، دلێ من دبێیە،

قایمەقامێ رۆمێ-ملازمێ دەولەتێ،

ب منرا کەتییە کین، دەوێیە.

وێ سبێ گازی من کرییە ئەرزنگانێیە،

سۆند ب سۆندا مێرێ د بەرێیە،

ژ من قایمەقامێ رۆمێ-ملازمێ دەولەتێ،

یەکێ تێکەڤە ئەردێیە.

خاتێ خانمێ گۆتە بووکا خوە زەینێ خانمێیە:

بشەوتە مالا باڤێ من و تە تەنێیە،

کەسەکێ تونە ئەم بشینن تەسەلیێیە،

کەسەک نەهات ئەم ژێ بکن پرسێیە.

پەیاکێ دەرکەت کێرتا پێش مالایە،

خاتێ خانم چوویە پێشییا پەیێیە،

گۆ:-پەیایۆ، تو خوەکی، خوە خادێیە،

بدە من جاڤەکە خێرێیە!

پەیێ گۆ: خاتێ خانمێیە،

گۆ، توی خێرێ تێ تونینە،

سولتان پاشێ کورێ تە کوشتییە

قایمەقامێ رۆمێ-ملازمێ دەولەتێیە،

رۆژا شەشا شونا وی دارا داراگاجێیە.

خاتێ خانمێ گۆتە زەینێ خانمێیە:

گۆ، گومانا مە ژۆر مایە خادێیە،
ل ژێر مایە ئەمین پاشێ باڤێ تەیە،
هەرە جەم ئەمین پاشێ باڤێ خوەیە،
بێ سولتان پاشێ زەڤێ تە کوشتییە
قایمەقامێ رۆمێ–ملازمێ دەولەتێیە،
رۆژا شەشا شوونا وی دارا داراگاجێیە،
بێ، برا برەشینە مالێ دنێیە،
ب قووەتا مالێ دنێ سولتان پاشا دەرخە ژ کەلێیە.
هەی گدی، هەی دەولەتێ،
نە من گۆ، لاوۆ، مەکۆژە قایمەقامێ
رۆمێ–ملازمێ ڤێ دەولەتێ
نەخە کەلەکێ گران سەرێ من هەرمەتێ.
وێ، وێ، وێ، ڤێ دەولاتێ.
زەینێ خانم چوو جەم باڤێیە،
گۆ: سولتان پاشا کوشتییە
قایمەقامێ رۆمێ–ملازمێ دەولەتێیە،
رۆژا شەشا شوونا وی دارا داراگاجێیە،
خاتێ خانمێ دگۆ:
برا هەرە جەم سەرەکێ دەولەتێیە،
برا برەشینە مالێ دنێیە،
ب قووەتا مالێ دنێ
سولتان پاشا دەرخە ژ کەلێیە،
هەی گدی، هەی دەولەتێ،
نە من گۆ، لاوۆ مەکوژە
قایمەقامێ رۆمێ ملازمێ ڤێ دەولەتێ،

نەخە کەلەکا گران سەرێ من هەرمەتێ
وێ، وێ، ڤێ دەولەتێ.
ئەمین پەشا گۆتە ژنا خوە فاتێ خانمێیە،
گۆ:-هەرە جەم زەینێ خانمێیە،
بێ، باڤێ تە چوو جەم سەرەکێ دەولەتێیە،
زەف رەشاند مالێ دنێیە،
تو ئیلاج نەبوویە،
بێ، باڤێ تە دگۆ مێرێ وێ چ
کورمانجەکی قافسەرە،
کوشتییە قایمەقامێ رۆمێ-ملازمێ دەولەتێیە.
بێ، باڤێ تە دگۆت، تو شوخولێ وێ پێ نەکەتییە،
برا هێدی-هێدی جەم وان راڤە
بدە پەی تە بێیە.
فاتێ خانمێ گۆتە زەینێ خانمێیە،
گۆ: باڤێ تە چوو جەم سەرەکێ دەولەتێیە.
زەف رەشاند مالێ دنێیە.
تو ئیلاج نەبوویە.
دگۆت، مێرێ وێ چ کورمانجەکی قافسەرە،
کوشتییە قایمەقامێ رۆمێ – ملازمێ دەولەتێیە،
دگۆت، تو شوخولێ وێ پێ نەکەتییە،
برا هێدی-هێدی جەم وان راڤە
برا پەی تە بێیە.
زەینێ خانمێ گۆت:
دایێ، رووچکێ تە ل من هەرامبە،
ئیرۆ نە رۆژا وێ پرسێیە،

راستە، مێرێ من کوشتییە
قایمەقامێ رۆمێ–ملازمێ دەولەتێیە،
ئی ساخە ل هەیاتا رووبارێ دونیایێ،
هەلا ئەزێ چەند سالا بسەکنم بەر رەما خودێیە
هەی گدی، هەی، هەی دەولەتێ،
جانێ جان، جان قودرەتێ،
نە من گۆ، لاوۆ، نەکوژە
قایمەقامێ رۆمێ–ملازمێ دەولەتێ،
نەخە کەلەکێ گران سەرێ من هەرمەتێ،
وێ، وێ وێ دەولەتێ.
خاتێ خانمێ گۆتە زەینێ خانمێیە:
دەست باڤێژە کوژێ ساندۆقێیە،
چەند زێرا باڤێژە خورجێیە،
گرێدە ل تەرکوویا دووبرێ هەسپێیە.
ئەمێ هەرنە بەر سەرێ تێلێیە،
لێخن ل تێلێیە،
هەچی گاڤا تێل ب خێر بێیە،
ئەزێ سەد زێرێ زەر داینمە مزگینیێیە،
ئوسا لێخە ل تێلێیە:
"مالا منە گرانە،
ناچە ب پێیە
بووکا منە ب تەرە ب جانە
ئەزێ چاوا بکم حالێ ڤێ بووکێیە،
پادشا پادشێ ئیسلامێیە،
کورێ من بدە سەڤ خاترێ ناڤێ خودێیە".

تێل گهیشته ستەمبۆلێیە،
پادشا ل سەر قامەتا نمێژێیە،
گازی وەزیر–وەکیلا کر هاتنە وێدەرێیە،
گۆ:–وەرن، بدن جاڤا تێلا خاتێ خانمێیە،
ملێ پیرێ بگرن باڤێژن بەر سەرێ تێلێیە،
مالێ پیرێ بەلاکن ل ئەسکەرێ دەولەتێیە.
هەی گدی، هەی، هەی دەوەلەتێ،
جانێ جان، جان قودرەتێ،
نە من گۆ، لائۆ، نەکوژە
قایمەقامێ رۆمێ–ملازمێ دەولەتێ
نەخە کەلەکێ گران سەرێ من هەرمەتێ،
وێ، وێ، وێ، دەولەتێ
خاتێ خانمێ گۆتە زەینێ خانمێیە،
گۆ: –وەرە ڤێ جارێ ژی منرا لێخە ل تێلێیە
هەچی گاڤا تێلا مە ب خێر بێیە،
ئەزێ دوسد زێر داینم مزگینیێیە،
ئوسا لێخە ل تێلێیە، "کەلا ئەزرگانێ وا ل کرا،
هۆگەجێ کەلی کور دکشە
دانزدە تیشا، پانزدە برا،
وەرە دیهارێ کۆنێ رەشی عەرەبی
تێدا پەیدا ناڤە ناڤێ کورا،
پادشا، پادشێ ئیسلامێیە،
کورێ من بدە سەڤ خاترێ ناڤێ خۆدێیە".
هەچی گاڤا تێل گهیشتییە وێدەرێیە،
پادشا ل سەر قامەتا نمێژێیە،

گازی وەزیر–وەکیلا کر هاتنە وێدەرێیە
گۆ: "وەرن، بدن جاڤا تێلا خاتێ
خانمێیە،
گۆ، سەرێ پیرێ ژێکن بەر سەرێ تێلێیە،
مالێ پیرێ بەلاکن ل ئەسکرێ دەولتێیە".
های گدی، هەی، هەی دەولەتێ
جانێ جان، جان قودرەتێ،
نە من گۆ، لاوۆ، نەکوژە
قایمەقامێ رۆمێ ملازمێ دەولەتێ،
نەخە کەلەکێ گران سەرێ من هەرمەتێ،
وێ، وێ، وێ دەولەتێ.
خاتێ خانمێ گۆتە زەینێ خانمێیە،
گۆ:–دانزدە ئەسکەرێ رەشە ل بەر سەرێ تێلێنە،
هەرەکێ چەند زێرا باڤێژە جێڤێیە،
ب خو دەرکەڤە وێدەرێیە
لێخە تێلا خەزەڤێیە.
راستە کورێ من کوشتییە
قایمەقامێ رۆمێ – ملازمێ دەولەتێیە،
دوومکا دنێ نەدرێژە، ئا کورتە،
هەرگێ کورێ من بەرددی، بەردە،
بەر نادی،
خۆدێ کۆکا تە کۆکێدا ببرە.
تێل گهیشتە وێدەرێیە،
پادشا ل سەر قامەتا نمێژێیە،
گازی وەزیر–وەکیلا کر هاتنە وێدەرێیە،

گۆ:–وەرن، بدن جاڤا ئێلا خاتێ خانمێیە،
گۆ، ئەز خۆفێ دکم وێ پرسێیە،
ئەڤا تێلا خەزەڤێیە،
گەلۆ ل کێدەرێ ئەسکەر کەتییە تەنگیێیە،
دخوەزە ئیمدادێیە،
کو پیرێ گێل وانا ستەندییە.
پادشا کەتە متالایە،
گۆ: – هەلبەت کورێ ڤێ دێیە،
ئی مێرخاسە،
بەردن بەرا هەرە بگهیژە پیرە–دێیە...

گۆت، بارێ کورێ نەڤۆیێ حەسەن، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩١٢–ئا، دەنگبێژە، گەلەک کلاما زانە نیڤخوەندییە. باری نها دمینە ل گوندێ هەبلکەندێ ل سەر نەهییا ئێجمیادزینێ، کۆلخۆزڤانە.

دمدم–خانێ کوردا

خورمینە ها خورمینە،
قەستا خانێ چەنگزێرینە،
ئەو ژی راستە، دەرەو نینە–
خان مێڤانەکی خوەیی نەناسە،
بوو مێڤانێ شاه عاباسە،
ئەوی دایێ کێر ئالماسە.
خان مێڤانێ دەرۆدەرە،
بوو مێڤانێ شاه قەجەرە،
ئەوی دایێ کێر و کەمبەرە.
خان سبەکێ زوو رابوویە،

ها، ها زوو رابوويە،
قەستا قۆناخا شاھ كرييە.
شاھ قۆناخێ دەركەتييە،
گۆ: – هەرێ خانۆ، تە چ مرازييە؟
ئەوی مرازێ خوە خوەستييە.
گۆ:–ئەز هەفت سالا قاوەچی بووم،
بدە من رەڤۆچیێ هەسپانە،
شاھ رەڤۆچییا هەسپا دایێ.
خان هەسپێ خوە تەرقاندن،
چییا و بانییا گەراندن
دەڤێ بەرا دچێرندن.
خان وێدەرێ بەرەک دییە،
وی بەری هەیری مایە.

خان دی شڤانەک وێدەرێ بوو. چوو جەم شڤین. شڤان رازا بوو. گۆ: "گونەیە"، دەی لێ نەکر، گۆ: "برا خەوا خوە هلینە، ئەم تەڤایی بخون". شڤین تاسا خوە تژی شیر کربوو، بلوورا خوە دانیبوو سەر تاسا شیر. خان دی مێشەک بێڤلا شڤین دەرکەت، چوو کەتە دۆلا بلوورێ، ژ وێ دەرکەت، چوو کەتە وی کەڤری (بەری). جارەکە دنێ لێ نهێری مێش ڤەگەرییا هات کەتە پۆزێ شڤین. شڤان هشیار بوو، گۆتە خان، گۆ:

– تە چما دەی ل من کر؟ ئەز رازا بووم.

خان گۆتێ:–مێش کەتە بێڤلا تە، تو هشیار بوویی. شڤان گۆت:–من خەونەک دیت!

خان گۆ:–خوەدێ خێرکە، تە چ خەون دیت؟

ئەوی گۆت:–من دیت ئەز سەر بەرا سپرا، پرا هەفت چەعڤیرا دەرباز بووم. چووم کەتمە وی بەرێ تو لێ هەیری بوویی. من ئوسا خزنە دیت، نە کارێ ئاقلە.

خان لێ کره دەراو، گۆت:

– ته ژ منرا گۆت، کەسیرا نەڤێژە، وێ ل ته بکەنن.

ئەوی ژی گۆت: –وەکی خەلق من نەکەنن، ئەز ناکمە خەبەردان، ژ کەسەکیرا ناڤێژم.

ئەوی پەزێ خوە بر، ئێ دن هەسپێ خوە بر.

خان هەسپێ خوە تەرقاندن،
جەردەکە گران دەرکەتییە،
وێ رەڤۆیێ شاه ختییە،
نه هەوارە، نه گازییە.
خان دوو وێ جەردێ کەتییە،
سیارەک وێ جەردێ گرتییە،
هەسپێ وی سیار بوویە،
سیلهێ وی هلانییە،
وێ جەردێ کر گازییە:
گۆ:–ئەو تالانێ بێخوەی یە؟
ئەوی و جەردێ ل هەڤخستییە.
پێنجی مێر جەردێ کوشتییە،
پێنجی ئەختەرمە ژێ گرتییە،
ملەکی خان فرییە،
هەیاتا شاهدا دانییە.
شاه قۆناخێ دەرکەتییە،
عەجێڤەکە گران چەعڤێ خوە دییە،
گۆ:–ئەڤ چ بازرگانە هەیاتا من دانییە؟
گۆ:–خان هەسپێ خوە تەرقاند،
جەردەکە گران دەرکەتییە.

وێ رەڤۆیێ شاھ خستییە،
نە ھەوارە، نە گازنیە.
خان دوو وێ جەردێ کەتییە،
سیارەک وێ جەردێ گرتییە.
ھەسپێ وی سیار بوویە،
سیلاھێ وی ھلانییە،
وێ جەردێ کر گازییە:
گۆ:-ئەو تالانێ بێخوەیە؟
ئەوی جەردێ ل ھەڤ خستییە،
پێنجی مێر جەردێ کوشتییە،
پێنجی ئەختەرمە ژێ گرتییە،
ملەکی خان فرییە.
ھەیاتا شاھ دانییە.
شاھ گۆ:-بکن، بلەزینن،
قورسێ زێرا مال دەرینن،
ناڤ لەگانا بھەلینن،
ملێ خانێ من بکشینن.
ئەوان کرییە، دلەزاندن،
قورسێ زێرا مال ئیناندن،
ناڤ لەگانا ھەلاندن،
ملێ خانێ وی کشاندن.

ملێ وی بوو خوون و گۆشت. ژ وێ شووندا شاھ ئەو کر سەرکارێ مالا خوە. ئایلخا وی ژی تاس مەرتالا گوھێ فیل ژی ئایلخا وی دایێ. وێ شووندا ناڤێ وی کرن خانێ چەنگزێرین.

خان سبەکێ زوو رابوویە.

ها تێجیبێ زوو رابوویە،
قەستا قۆناخا شاھ کرییە،
شاھ قۆناخێ دەرکەتییە،
گۆ:-ھەرێ خانۆ، تە چ مراز؟
ئەوی مرازێ خوە خوەستییە.
گۆ:-سەرێ شاھی، باڤێ شاھی،
تو بدە من قەدەرا چەرمێ گاھی،
خوەرا بکم، ستار ئاڤایی.
شاھ گۆتێ:-تو ئاڤایی چێ نەکە،
گێژێ دۆرا من و خوە نەکە،
کێڤر ل کێڤر زێدە مەکە.
شاھ ل سەر سۆزێ وی دایێ چەرمێ گێ. خان چەرمێ گایێ پێل بر کرە ئاڤێ.
ئەو چەرم، چەرمێ گایێ پێلە،
ئەو خانەکی فەنی-فێلە،
ھوورک-ھوورک کر دوھێلە،
گرتییە دەشت و نەوێلە.
خان سبەکە زوو رابوویە،
ھا تێشیلێ زوو رابوویە،
قەستا قۆناخا شاھ کرییە.
شاھ قۆناخێ دەرکەتییە،
گۆ:-ھەرێ خانۆ، تە مراز چییە؟
ئەوی مرازێ خوە خوەستییە،
گۆ:-سەرێ شاھی، باڤێ شاھی
دەستە پالە ژێ خوەستییە.
شاھ وێ دەستە پالە وی دایە.

گۆ،–کورۆ، بکن، بلەزینن،
سێسد پالەیی خانرا بینن.
ئەوان کری، دلەزاندن،
سێسد پالە وان ئیناندن،
سەر خانێ کوردادا شاندن.
خانێ کوردا کەتییە رێیە،
سێسد پالە دایە پێیە.
سەر خزنا خوەدا هاتییە.
خانێ کوردا چی جندییە،
پێشییا پالێ خوە کەتییە،
سەر خزنا خوەدا هاتییە.
هنگێ خزنە دەرانییە.
ها رکنێ کەلێ ژێ چێکر،
خانێ کوردا یەکە چ کر،
سێسد پالە ڤەرێ کر.
ئەو مەحموودێ مەلەکانی،
ئەو ئەمینێ مالا خانی،
خان باوەرییا خوە پێ ئانی.
پزکا خراب بێ سەرێ زمانی.
خانێ کوردا تو ل بەرانی،
تە ئەول چێکر گەرە–کانی.
رکنێ کەلێڤە دەرانی.
خان سبەکێ زوو رابوویە،
قەستا قۆناخا شاه کرییە،
شاه قۆناخێ دەرکەتییە.

گۆ–هەرێ خانۆ، تە مراز چییە؟
ئەوی مرازێ خوە خوەستییە،
گۆ:–سەرێ شاهی، باڤێ شاهی،
ئەو پالەنگێ تە دوهـ دایی،
شەڤێ دنێ درەڤینە،
قە شوخلەک منرا نەکرنە،
تو ئاخچە پەرە نەبرنە.
گۆ: –کورۆ، بکن، بلەزینن،
پێنسد پالا خوەرا بینن،
سەر خانێ کوردادا بشینن،
خانێ کوردا کەتییە رێیە.
رێدا پێنسد پالا دایە پێیە.
خانێ کوردا چی جندییە،
پێشییا پالێ خوە کەتییە،
سەر کەلا خوەدا دهاتییە.
دمدم هاتە ل بەر قاتێ،
پێنسد پالە لێ دکە ساتێ،
ئەو چێدکە جیێ سەلەواتێ.
دمدم هاتە بەر پەستنێ.
پێنسد پالە لێ کەتنێ،
ئەو چێدکە جیێ مرنێ.
دمدم هاتە دەڤێ دۆلێ،
پێنسد پالە لێ دک شۆلێ،
ئەو چێدکە جیێ خوردۆلێ.
دمدم هاتە بەر ڤەدانێ،

پێنسد پاله گرت بەردانێ،
ئەو چێدکە جیێ مەیدانێ.
خان وێ کەلا خوە چێکرن،
هەفت رۆژ نینن، هەفت شەڤانن،
هەفت شەڤ نینن، هەفت مەهانن،
هەفت مەهـ نینن، هەفت سالانن.
خان وێ کەلا خوە چێکری،
خولام، خزمەتکارێ خوە خەلاتکری،
ها سەر مالێ دا رێکری.
ما مەحموودێ مەلەکانی،
ئەو ئەمینێ مالا خانی،
خان باوەرییا خوە پێ ئانی،
پزکا خراب بێ سەر زمانی.
خان گۆ: –لێ دایێ، لێ، لێ دایێ،
بکە نمێژە ژ دۆئایێ.
گۆ: – کورێ من، خوەش کەلایە، تە چێکری،
خوەش هەڤرازە تە چێکری،
هەرچار بەدەن قوساسکری،
بنێ وێنێ پۆلا کری،
سەرێ وێنێ مفرقکری،
تو وەرە، تو خوە بەر دەرپا کێفر نەگری.
خان گۆ:–بینن تۆپا مەزنە،
تۆپچیێ تۆپێ وێ تۆپێ گازنە،
ئەو داڤێژە برجێ بنە،
نافرینە یەک بازنە.

گۆ:–بینن تۆپا دەڤبری،
تۆپچیێ وێ ل تۆپێ دخوری،
ئاخچە کەلێ قە نەفری.
گۆ:–بینن تۆپا بچووکە،
دەرێ وێ مینا دوچیکە
ئەو ئێڤاردا زووکە–زووکە،
ئەو داڤێژا برج و سووکە،
نەفراندییە یەک نەینووکە.
گۆ:–بینن تۆپا ئەنگەلێ،
ئەو داڤێژە برجا کەلێ.
خان ئاڤیتە کەلێ هەزار گوللە،
تۆبە وەرێ لێکەت یەک دلۆپە.
بەرفە ل چییا دلیلینە،
باران دەشتێ درەشینە،
خان بازرگانباشییا دشێلینە،
مێرێ کۆتی دقەلینە،
مێرێ چێ دگرە، تینە.
ئەم هەرن سەر قسەتا پالێ وی.
پالێ وی چوون شەهەرێ تەهرانێ خوەرا بازارکرن
خەلیفە هات، دێنا خوە دا مەیدانێ،
مەرڤ دیتن،
گۆ:–هوون چ تەڤانە؟
وە شەهەرێ مە کر باهایێ،
وە نان باها کر،
پەرچە لێ باها کر؟

گۆ:–ئەم خەباتچینن، ڕێنجبەرن،
ئیسال هەفت سالە مە کەلا چێکرییە،
ئەم پێنسد پالە بوون،
مە کەلا خانێ چەنگزێرینرا چێکرییە.
گۆ:–کەلا مە چێکر،
مە ڕۆژێ کەلپیچەک
ڕاست دادانی،
یەک چەپ دادانی،
مە زریش دهەلاند
بەری ددا ئۆرتێ،
مە سنگێ پۆلا ئۆرتێدا دکوتا.
گۆ:–ئەو کەلا وە ژێرا چێکری،
ئایلخا وە چ بوو،
کێرهاتنا وە چ بوو،
وەکی وە ژێرا ئەو کەلا چێکری؟
ئەوان گۆتن:– چقاس هۆستا هەبوون خەلات کرن،
وەکی دنێ ئایلخا مە–
دەستەک مەرتالێ گوهـێ فیل زێر ددا مە.
خالیفە ڕابوو چوو جەم شاه، گۆ:
– خوەدێ ژ تە ڕازی بە،
نە تو خودان تاجی.
تە کەلا دا ڤی کورمانجی،
سەرێ مە کرییە ئارمانجی،
ئەم دەرخستن ڤی قراجی.
شاه گۆتێدا:

خورمینه ها خورمینه،
خان خولامەکی ئەمینه،
ملکی وی کریه زێرینه،
باوەر مەکە–
پشت مدا ببە خایینه.
خەلیفە هلدا گۆته شاه، گۆ:
تو دبێژی پش منڤا نەبە خایینه،
تو رابە کاخەزەکی منرا بینه،
حوبرێ کاخەزێ برەشینه،
گەفا، گورا سەردا بشینه،
هەرگێ کاخەزێ تە هلانی،
تو لێخە، سەرێ من بفرینه.
ئەو کاخەزا هاتییە دەرە.
خان رابوو، دانی سەرە،
دێنا خوە دا کاخەزدا
گەف و گور نڤیسینه،
رابوو ئەو هەردو قاسدێ کاخەز نەئانینه،
ملەکی یەکی ژێ کر،
چەعڤەکی یەکی کۆرکر.
خەلیفە رابوو سەر منارێ،
دینا خوە دایێ،
چکا قاسد هاتن، یان نا.
قاسد هاتن،
یەک ملەکی وی ژێکرییە،
یەک چەعڤەکی وی کۆرکرییە،

خەليفە گۆ:

– وەرە، وەرە، قاسدێ كۆرە،

حالێ خوەدا پۆرە–پۆرە،

حوكومێ ڤی خانی چقا زۆرە.

وەرە، وەرە، قاسدێ قوتە،

حالێ خوەدا كورت–كورتە،

حوكمێ ڤی خانی جەگەرا دلێ من دسۆتە.

خەليفە گۆ:

– تە ديت سۆزێ من چاوا هاتە سێری و خوە منارێدا ئاڤيت.

شاه دبێ:

– كاخەزێ منرا بينە،

حوبرێ كاخەزێ برەشينە،

سەر خانا دا بشينە.

كاخەزەک شاند سەر خانا، جيێ ئيرانێدا، وەكی ئەسكەر بەرەڤكن. ئەسكەر كشيا:

خانەک هاتە ئۆرميێ،

زێر بەلا دكر تەمسيێ،

سەفەرلخی سەر خانێ كورمانجيێ.

خانەک هات سەلەماستە،

هنک دبێن: "دەرەوە"،

هنک دبێن: "راستە"،

سەفەر سەر خانێ چەنگچۆلاستە.

خانەک هاتييە ژ تاورێزە،

پێنسد هەزار تۆپ و تڤنگ پێ بوويە رێزە،

سەفەر سەر خانێ چەنگقەلێزە.

خانەک هاتییە کەلا خوێیە،

خوەدێ نەکە خوەدا بێیە،

وێ بکە گۆلا خوونێیە،

هەتا ک بەرا وانێیە.

خانەک هات بەلووبوقارێ.

دورە مینانی ئەورێ دەرێ نیسانێ،

دڤێ:-وەکی ئەز بێم،

نا شیڤا منە، نە پاشیڤا منە.

ئەسکەر بەرەڤ بوو هات، پێنجی خان، سەرەکێ خانا، هەر خانەکی پێنسد هەزار ئەسکەر سەر، هاتن دۆرا کەلێ گرتن.

ئەڤدلا (ئەڤلا) بەگ کورێ خانێ چەنگزێرین بوویە.

ئەڤدلا بەگ سبەکێ زوو رابوویە،

قەستا نمێژا سبێ کرییە،

عەجێڤەکە گران چەعڤێ خوە دییە،

نمێژا سبێ نەکرییە،

جاهاب باڤێ خوەرا ئانییە.

گۆ:-باڤۆ، گۆ،

چقا ستێرکێ عەزمانا،

چقا چلۆیێ سەرێ دارا،

چقا قوومێ دەڤێ بەرا،

چقا تووکێ پشتا کارا،

هەڤا چادر-خێبەت دۆرا کەلا تە گرتییە.

گۆ: -کورێ من، وان چادرا نەفکرن

ئەو هەموو دەڤەنە،

وێ ل جیێ باڤێ تە دانینە،

گۆ، باجەک باڤێ تەیە سەر وانە.

سبێ بوو شەر. ب گۆتنا-گۆتییا هەفت سالا بوو شێر. پیرژنەک چوو جەم خان، گۆت:

– وەکی ئەز ڤی ئەسکەری سەر کەلا تە بدم ئالیکی، تێ چ بدی من؟

خان گۆت: – ئەزێ تە بکم تەزاز، بەرانبەرییا تە زێر بکشینم بدمە تە.

پیرێ دێلکا خان دۆت، کرە قاتخ، بر ناڤا ئەسکەرێ عەجەما، هنە کلس ژی ب دیوێر رەشاند.

پالە و ئەسکەرێد خان دکرن شەر. ئێڤارێ هاتن، نان خارن، نان ژ مەحموودێ مەلەکانێرا نەما. ئێوی رابوو، رابوو چوو ئۆتاخا خوەدا روونشت. کاخەز نڤیسی، ئاڤیتە ناڤا ئەسکەرێ شاه.

گۆ، کاخەزێ تیرێ وەرکری،

خێبەتا کافری داکری.

"سەرەکانیێ بن کەڤری".

گۆ، کاخەزا تیرێ پێچایی،

ئاڤیتا ناڤ خێبەتا شاهی،

گۆ:-"سەرەکانیێ بن چییایێ".

ئەوی قەبوول نەکر، ب خوە رابوو چوو، گۆ:

– ئاڤێ سەر ببرن، یانێ نا، هوون نکارن ئالت بکن.

شاه گۆت:

ئەوی چ کێم قولخی ژ تەرا کر،

وەکی تە ئەڤا وا کر؟

گۆ:-ئەز سەرکارێ مالا خان بووم،

سەبا پاشیڤا شەڤەکێ من وا کر.

شاه گۆت:

مەحموود بگرن، بینن جەم من.

لێخست، کوشت، پرتی-پرتی کر.
گۆ:-ته ویرا چ کر، تو منرا چ بکی.
ئاڤ سەر خان برین،
دەوسا ئاڤێ خوون بەردا.
ئەڤدلا بەگ سبەکێ زوو رابوویە.
قەستا نمێژا سبێ کرییە.
نمێژا سبێ بیر کرییە،
جاڤ باڤێرا ئانییە.
گۆ:-ئاڤ سارنجخانا برییە.
خوون سارنجخانا قەرمییە،
ل مالا مە بوویە شین و گرییە.
خان ل وێدەرێ گۆتە دێ، گۆ:
- لێ دایێ، لێ، لێ دایێ،
بکە نمێژا ڤێ دوایێ!
دێ سەکنی، دوا کر-
گۆ:-خوەدێ،
هیڤییا، مە ئەورێ رەشی درێژ،
تەڤی باران هوور-هوور برێژ،
مالا خان پێ بکە فەرز و نمێژ.
ئەورێ رەشی تاری، تەڤی باران هوور-هوور باری،
مالا خان کر فەرز و نمێژا ئێڤاری،
هەفت رۆژا ئیدارە کر پێ وێ ئاڤێ.
گۆ:-کاخەزێ بدنە خانێ بەدەنشێرە،
ببنە جێرێ پێسیرا وینە سوورە،
ئیسال هەفت سالە چەعڤێ وینا کۆرە.

گۆ: -کاخەزەکێ بشیننە خانێ بەدەنرەشە،

ئەو پێسیرا وینا نەقشە.

ئیسال هەفت سالە ئەو نەخوەشە.

ئەو کاخەزا حوبرا شینە،

حوبرێ کاخەزێ درەشینە،

ئەو شاندییە سەر هەردو خانانە.

وان خانا وەختا کاخەزا خانێ چەنگزێرین ستاندن، کاخەز نڤیسین، گۆتن: "برا خان هەفت رۆژا بەر خوە بدە، رۆژا هەیشتا ئەمێ ل جەم وی بن". ئەوانا وێدەرێ گۆتێدا: "هەفت رۆژا بەر خوە بدا، رۆژا هەیشتا ئەمێ هەوارا وی بێن".

قاسدێ وی کاخەز کرە بەر سەرێ خوە، هات بەر کەلێ رازا، ترسا عەجەما نەوێربوو بکە گازی.

سەیدایێ عەجەما هەبوون، رەمدارێ وان هەبوون، گۆ: "خان کاخەز شاندییە خانێ بەدەنشێرا و بەدەنرەشرا، کاخەز هەلا نەگهیشتیێ". سبێ رابوو، هاتە بەر نمێژێ، دینا خوە دایێ، فەقیرەک رازایە بەر کەلێ. کاخەزا بەر سەرێ وی دخوونە. کاخەزا بەر سەرێ وی هلتینە، دنهێرە نڤیسییە: "بلا هەفت رۆژا بەرخوەدە، رۆژا هەیشتا ئەمێ بگهیژنێ". ئەوی ژی دەوسا وی نڤیسی: "بلا بەرخوەدە هەفت سالا، سالا هەیشتا ئەمێ بگهیژنێ".

سبێ زوو رابوو. چوو کاخەز دا دەستێ خان، گۆ، گۆتییە:

– بلا هەفت رۆژا بەرخوەدە، رۆژا هەیشتا ئەم هەوارا تە هاتن.

ئەوی گۆت:-خوەدێ مالا تە خرابکە، ڤرا نڤیسییە: "هەفت سالا بەرخوەدە، سالا هەیشتا ئەمێ هەوارا تە بێن". چما ئەز وا خاپاندم، یانێ ئەزێ دەرکەتاما شەر بکرا، یانێ منێ تڤدیرا خوە بدیتا. دیا وی وێدەرێ تەن لێخست، گۆ:

بەس بکشینە ڤێ خیرەتێ،

کول کەتییە عەشیرەتێ.

دەستەشوور هەرە خێبەتێ.

بەس بکشینە ڤێ دەمێ.
کول کەتییە ناڤا کۆمێ،
دەستەشوور هەرنە ناڤا رۆمێ.
ئەوی گۆ: لێ دایێ، لێ، لێ، دایێ!
تە کورتەکێ ژ لەبایێ
بکە نمێژا دوایێ،
سبە دچنە خەزایێ،
کارەک مە ناچە سۆمایێ.
خانێ چەنگزێرین گۆت، گۆ:
کورۆ، بکن، بلەزینن،
قورسێ زێرا مال دەرینن.
ناف لەگانا بهەلینن،
مسریێ خانا بکشینن.
پاشی خانە چەنگزێرین
ئەڤ زێر کێرا بمینن.
چار کورێد وی هەبوونە،
ئەو ژی سەر پێنج بوویە،
وەکی دنێ مەرڤێ وی زەفبوونە.
سبێ کارێ خوە کرن،
وەکی دەرکەڤن.
ها رابوو، رابوو، رابوو،
خان قرال کەلێ رابوو،
دەرابێ راوەستا بوو،
سیلە بەژنێ ئاڤا بوو،
خەنجەر، بەژنێ دوتا بوو،

چەعف ڕێنگا برا مابوو...
ها رابوو، رابوو، رابوو،
خان بوکری کەلێ رابوو،
دەرابێ راوەستا بوو،
سیلە بەژنێ ئاڤا بوو،
خەنجەر بەژنێ دوتا بوو،
چەعف ڕێنگا برا مابوو.
ها رابوو، رابوو، رابوو،
خان ئەڤلا بەگ کەلێ رابوو،
دەرابێ راوەستا بوو،
سیلە بەژنێ ئاڤا بوو،
خەنجەر بەژنێ دوتا بوو،
چەعف ڕێنگا برا مابوو.
ها رابوو، رابوو، رابوو،
خان عاباس کالێ رابوو،
دەرابێ راوەستا بوو،
سیلە بەژنێ ئاڤا بوو،
خەنجەر بەژنێ با بوو،
چەعف ڕێنگا باڤێ مابوو.
ها رابوو، رابوو، رابوو.
خانێ چەنگزێرین رابوو،
دەرابێ راوەستا بوو،
سیلە بەژنێ ئاڤا بوو،
خەنجەر بەژنێ با بوو،
چەعف ڕێنگا ستییا مابوو.

گۆ:–ستینۆ، ها ستینۆ،
پاشی مه کورمانجینۆ...
گاڤا خان ئەو خەبەر دگۆتن،
دلێ بووکا دسۆتن،
گۆتن: مرن خوەشه ژ ڤێ ژیینێ
خان هاتن دەرگێ ناڤێ،
گۆ:–ڤان دەرگا هوون بەر باڤێن.
خان هاتن دەرگێ شەشا،
سلاڤەک دان فەراشا،
گۆتن:– شەرێ مه قزلباشا.
خان هاتن دەرگێ سسییا،
بوو شنگە–شنگا مسرییا،
گۆتن:–شەرێ مه پاپاخگەنییا.
خان کەلێ دمەشییا،
عەجەما تاجەک شانده پێشیێ،
گۆ: – هەرێ، خانۆ، تو کورمانجی،
خوەرا هلینه ڤی تاجی،
هێ من شەر نەکرییه ئارمانجی.
گۆ:–تاجێ ته سەرێ ته بە،
گوو د ناڤ مەسەبێ ته بە،
هەر ناڤێ کورمانجیێ برا هەبە.
خان بوکری دکە، دلەزینه،
خوە وی تاجیرا دگهینه،
ئەوی تاجی ددرینه،
ناڤ کووکێ وان دخینه.

دبێ–
کافر، تاجێ تە سەرێ تە بە،
گوو ناڤ مەسەبێ تە بە،
کوشتنا مێرا هەر، هەر هەبە.
باڤێ وی گۆتێدا:
– لاوۆ، لاوێ چوخوری.
تو د شەرادا ناستری،
گۆ، بهێلە ئەز خوە بگهینم
خێبەتا وی کافری.
گۆ: – باڤۆ، نە بەرانم کۆزیکری،
نە گامە تە خوەیکری.
نە گۆلکم ستو کاپکری.
گۆ، کورێ مێران هەر، هەر مێرن،
ناڤ شەرادا ناسەبرن،
ناڤ دەوادا خوە ناگرن.
گۆ:–کورێ من، پرس–پرسیار
بێ عەیبن،
پرس، پرسیارێ وە کێ بن؟
گۆ:–ئەمێ مالا خان خەلیفە بن.
ئەو چوون مالا خان خەلیفە،
خان بوکوری چوویە–
خەلیفە بەرڤا رابوویە،
شوورەک بەژنا وی دییە.
گۆ: – خەلیفە، ئەو شوورێ تە چییە؟
گۆ:–شوورێ من مادانییە،

من کرییە هەفت گوند،
هەفت ئاشانە.
گۆ: -کانێ شوورێ تە چاوانە.
ئەوی شوور دابوو دەستانە،
خەلیفە بوویە پۆژمانە.
گۆ:-خەلیفە، گۆ، شوورێ تە مسرییە،
قەڤزا وی دەرزییە،
تیرا وینی بچووسییە،
گۆ، شوورێ تە منرا بمبارەک.
گۆ:-تەرا دەست نادە،
شوور لێ ستەند،
خەلیفە ژێرا تەگلیف کر،
گۆ:-خانۆ، خانێ نسرەتێ،
گاڤەکێ من بدە مۆلەتێ،
هەرم قۆناخا شاه
تەرا دەرخم ئەزەتێ.
ئەوی گۆت:
– خەلیفە، کورێ دێلێ،
تە تێ وەرە دێلا چێلێ،
تو من دکی فەندە-فێلێ،
تە بکوژم ڤێ سمبێلێ.
گۆ، خەلیفە، ها خەلیفە.
گۆ، تو بدی من سەد تۆپ قەدیفە،
گۆ، ئەو پووشە، ئەو تەگلیفە،
خانێ بوکوری شوورێ خوە کشاندی،

هێدی–هێدی دهەژاندی،
سەرێ خەلیفە، هەرچار برا فراندی.
هەرچار برا کرنە جنازە،
ئۆردیێ گازە–گازە
گۆ: "شەرێ پلنگ و بەرازە".
باڤێ وان کەلێ ژۆردا تێیە،
عەجەما لێکرییە شێنییە.
لنگەکی وی لێ فراندییە.
خان قرال دکە–دلەزینە،
شەقێ خوە ستوێ باڤێ داتینە،
سێسد مێری وێدەرێ دخوشڤینە،
پێلێ خوونێ وی هلتینە.
خان بوکوری، دکە–دلەزینە،
شەقێ خوە ستوێ باڤێ داتینە،
چارسد مەری وێدەرێ دخوشڤینە،
پێلێ خوونێ هلتینە.
خان ئەڤدلا بەگ دکە–دلەزینە،
شەقێ خوە ستوێ باڤێ داتینە،
پێنسدی وێدەرێ دخوشڤینە،
پێلێ خوونێ وی هلتینە.
خان عاباس دکە–دلەزینە،
شەقێ خوە ستوێ باڤێ داتینە،
شەسدی وێدەرێ دخوشڤینە.
گۆ:–رەمە نە دێ و باڤێ هۆستانە،
نەدایە سەقێ شوورانە،

ئەم بوونە پۆشمانە.
باڤێ وی گۆت:
– لاوۆ، لاوێ نەزانی،
شوور بکشینە کالانی،
باڤێژە هەسپ–خودانی،
بفرینە باڤێژە دەرا هانی!
خان عاباس شوور دکشینە کالانی،
داڤێژە هەسپ خودانی،
دبرە داڤێژە دەرا هانی.
گۆ:–رەمە دێ و باڤێ هۆستانە،
دانە سەقێ شوورانە.
دبرە هەسپ–خودانە.
باڤێ وی گۆ:
– لاوۆ، لاوێ بەرازی،
گۆ، ئەسکەرا بکە گازی!
ئەوی ئەسکەرا کرە گازی:
گۆ، دۆر هاتە لاوێ پیرێ،
پێنسد هەڤ کوشتییە تیرێ،
قە یەک ژی نەهاتییە بیرێ.
دۆر هاتە لاوێ پەرێ،
بن پالانا دەرکەت دەرێ.
پێنسد هەڤ کوشتییە خەنجەرێ.
دۆر هاتێ لاو هەکاری
ل سێری تۆرا تاری،
ئەوی نگدا هەزاری.

دۆر هاتە لاوێ هەرتۆشی،
تە ل سێری قەرەپۆشی،
ئەوی نگدا کۆما بەرۆژی.
دۆر هاتە لاوێ دڤینی،
خودانێ شەشخانا مەزنی،
تو شەرادی کەسێ منی.
دۆر هاتییە لاوێ ئێزدی،
شەر خوەش کرییە چادرا سپی.
دۆر هاتییە لاوێ مەللە،
لێ کرنە هەلا-هەلا.
دۆر هات لاوێ بەراڤی،
خودانێ رما زراڤی،
خوەزییا وی شەری تو ل ناڤی.
دۆر هاتە لاوێ تیماری،
خودانێ سۆرە - ساڤاری،
شوور هلدا چوو قیفاری.

ئەسکەرێ شاه چوو تژی کەلێ بوو. وی چاخی شاه تاجەک هلانی ئانی بدە دیا خانێ چەنگزێرین، گۆ:

- ئەمێ ئاڤێ بەردن سەر کەلێ، وەرن تەسلیم ببن.

دیا خانێ چەنگزێرین دینا خوێ دایێ، هاتنە کەلێدا. تۆپ -جێبرخانە دکە رکنێ کەلێ، خوە ژی دچە سەرێ کەلێ. دەرابەدانە. مشتکا خوە تژی تتوون کر، ئاگر دانی سەر. شاهرا گۆت:

- کافر، پاشی ڤان نەڤییا، پاشی ڤان کورا، ئەز تاج نادمە سەرێ خوە، ئەز خوە دکوژم، نایێمە جەم تە.

جگارا وێ سۆربوو، ژۆردا ناڤ جەبرخانێ دا کوتا. لێدا کەلا بەلا-بەلا کر، ئاڤیت،

ئەو موخولقەتێ تێدا قرکر. هەر ئۆتاخەک ما. ژنەکە هەملە تێدا ما، وی موخولقەتی. ئەو ژنک ژێ خلاز بوو–ژنا ئەڤدلا بەگێ. مالا باڤێ وێ هەکاری بوو. چوو ناڤا هەکارییا. وێدەرێ کورەک خوەدێ دایێ. سلسلەتا وێ مالێ هێ هەیە. سالێ جارەکێ ل وێ دەرێ و وێ رۆژێ پادشێ عەجەمەرا و رۆمێرا شەر دکن و کوشتیێ کەلێ بیر تینن.

گۆت: هامێیی مامەد، ژ گوندێ سابوونچیێ ل سەر نەهیا تالینێ، ٥٠ سالی، نەخوەندی، کلاما و سەرهاتییا گەلەکی زانە. نڤیسین: جەردۆیێ گێنجۆ و ح. جندی.

٢٦/٤/ سالێ ١٩٣١، سابوونچی.

عەلیێ خارزییا

لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
دیوانا گوندێ مە خوەش دیوانە.
دیوانا تێلی تەمۆ، تێلی هەمزە،
ئووسڤێ جازێ دیوانەک ب رەنگینە،
گوندی، جینارێ مە تێدا روونشتنە.
بەرپالێ وان بەلگیێ قووشتووکینە،
ئووسڤێ جازێ فینجانا قاوێ دگەرینە،
بەر تێلی تەمۆ و تێلی هەمزە داتینە.
تێلی هوجێ دەستێ خوە فینجانا
قاوێ دخە وەلدگەرینە.
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
– یەک گاڤا دنێ هاتییە ژ حەسەنقەلا
رەنگینە.
من لێ کرییە پرس و پرسیارێ دنێیە
دڤێ–گرتیک حەسەنقەلا رەنگیندا گرتییە،

عەلیێ خاززانە.
سێ سەحەت دچە نیڤێ شەڤێیە،
سیاری بینباشی دەردخە
کێلەک–کێلەک وەلدگەرینە،
دڤێ: من بهیستییە
خالێ تە مێرەکی زۆری ب زۆربەیە.
برا بێ دەستێ زۆر تە دەستێ من دەرینە.
لۆ سیارۆ لۆ، لۆ خالۆ لۆ!
وێدەرێ تێلی هەمزە دکە قیرینە،
دڤێ: "تەمۆ، لاوۆ، رابە گازی سڤکێ
ئەلۆکە ژ منرا بینە".
تەمۆ رادڤە گازی سڤکێ ئەلۆ دکە–تینە،
تێلی هەمزە دڤێ:
"سڤکێ ئەلۆ، تو باڤێ من کربی،
بکە و بلەزینە،
ریا دەه سەحەتا ناڤا سەحەتەکێدا بقەدینە،
خوە ناڤا حەسەنقەلا رەنگینرا بگهینە
ل وێدەرێ مستەفە چاویش ببینە،
بەرێ دا ناسێ مالا مە یە،
دەست تێکە جێڤا خوە ژێرا دو زێرا دەرینە،
بێ هەمزێ کەکێ من ژ تەرا سلاڤ و دوا دشینە.
دگۆت، هەرە عەلیێ خارزیا ببینە،
جاڤەکێ ژێ هلینە،
خەبەرەکێ کەکێ خوەرا بینە،
کانێ بنهێرە ئەڤا خەبەرا هانا

راستە، دەرەو نینە"؟
لۆ سیارۆ، لۆ، خالۆ لۆ!
سڤکێ ئەلۆ دکە–دلەزینە،
بۆکە ژ مال دەرتینە.
سێ تەنگا ب تەنگەکی دشدینە،
دو زێرا ژ تولسما زەر هلتینە،
ریا دەھ سەحەتا ناڤا سەحەتەکێدا دقەدینە،
خوە ب حەسەنقەلا رەنگینرا دگهینە،
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ.
مستەفە چاویش دچە چەعڤێ خوە ناڤا
 گرتییا دگەرینە،
عەلیێ خارزییا وێدەرێ مستەفە چاویش
 دبینە،
قولاپەکێ جخارێ دخینە.
دەستێ خوە مستەفە چاویشرا دهەژینە.
دڤێ: "مستەفە چاویش، ڤردا وەرە،
ئەز زانم تو جەسووسێ هەمزێ خالێ منی،
هەرە بێژە سڤکێ ئەلۆ،
برا هەمزێ خالێ منرا بێژە،
بێ ناڤێ وێ مێرانیێ تە هەرام بە،
وەکی ئەو دەوسا من گرتی بوویا.
گالۆ منێ بهشتا ڤان ئەردا چەعڤێ
 خوە ببینە.
برا بێژا هەمزێ خالێ من،
سیاری بینباشی رۆیێ سێ جارا

قامچییێ خوه دەڤێ من دخینه،
دڤێ: "من ماکا دەڤێ ته، هەمزێ خالێ ته...
هەرگێ هەمزێ خالێ ته مێرەکی خورته
برا بێ دەستێ زۆرێ ته ژ من بستینه".
لۆ، لۆ خالۆ، ئافاتۆ خالۆ!
مستەفه چاویش خوه سڤکێ ئەلۆرا دگهینا.
گۆ: "هەره بێژا تێلی هەمزێ،
بێ، خوادێ مالا ته خرابکه،
حالێ عەلیێ خارزییا دەستێ
کافره سیاری بینباشیدا تونینا.
عەلیێ خارزییا دگۆت:
"هەرا بێژا سڤکێ ئەلۆ
برا هەمزێ خالێ منرا بێژا،
بێ ناڤێ مێرانیێ ته هەرام بە،
وەکی ئەو دەوسا من گرتی بوویا،
گالۆ منێ بهشتا ڤان ئەردا چەعڤێ خوه ببینه.
برا بێژا هەمزێ خالێ من
سیاری بینباشی رۆیێ سێ جارا
قامچییێ خوه دەڤێ من دخینه،
دڤێ، من ماکا دەڤێ ته هەمزێ خالێ ته...
هەرگێ هەمزێ خالێ ته مێرەکی خورته،
برا بێ دەستێ زۆرێ ته ژ من بستینه"،
لۆ، لۆ خالۆ، ئەفاتۆ خالۆ!
سڤکێ ئەلۆ دکه–دلەزینه،
ریا دەه سەحەتا ناڤا سەحەتەکێدا دقەدینه،

ده وێ خوە ب قەلەنیێرا دگهینا.
سیارۆ لۆ، لۆ، ئەفاتۆ لۆ. لۆ!
تێلی هەمزە دکە قیرینە:
"تێلی هوجێ، بکە-بلەزینە،
دوورابینێ منرا بینە".
دینا خوە ددێ
رەنگێ وی شاندنێ نۆنی ئێ زڤراندنێ نینە.
سڤکێ ئەلۆ دڤێ:
"مالا تە خراف بە،
کۆنێ تەیی پێچایی بە،
شریتێ کۆنا قەتیایی بە
ئەڤا خەبەرا هانا راستە
دەرەو نینە".
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێلی هەمزە دکە قیرینە:
"تێلی هوجێ، بکە-بلەزینە،
دەفا هەوارێ خینە.
سەرێ مالێ سیاراکی منرا ژێ دەرینە".
تێلی هوجێ دەفا هەوارێ دخینە،
سەرێ مالێ سیارەکی ژێ دەرتینە.
سیار دادکەڤن بەرییا ژێرینە،
تێلی هوجێ هێشیا کۆن دسەنە،
فەنانی تاڤێ-تەیرۆکێ هێسرا سەر سوورەتێ سۆردا دبارینە،
تێلی تەمۆ دڤێ:
"دایێ، تو چما هێسرا سەر سوورەتێ سۆردا دبارینی"؟

دڤێ: "ئەزێ بالا خوە ددمە سیارا کورێ خەلکێنە،
تڤنگێ دێستدا قاپاخلینە،
فشەکێ وانە ب رزینە،
گاڤا بکەڤە قایمە – قایمێ گران،
تەڤێ خوە کۆلە – کەندالادا بتەلینە.
کەس پشمێریێ کەکێ تە تونینە،
رۆما رەشێ عەلیێ خارزییا
دەستێ کەکێ تە دەرینە".
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێلی تەمۆ دکە–دلەزینە،
بۆکێ خوە مال دەرتینە،
سێ تەنگا ب تەنگەکی دشدینە،
کوچووکچاپەکێ ناڤا کوچووکچاپا هلتینە
هەزار هەفسد پاترۆنی ددە ئۆرتا خوە ب زینە.
دادکەڤە بەرییا ژێرینە،
چەند گوللا سەر کەکێ خوە
ئوو سیارادا دبارینە.
دینا خوە ددێ کورێ دێکۆتییا
و باڤکۆتییا خوە کرا
و کەندالادا دتەلینا،
کورێ دێچێیا و باڤچێیا سەر مەیدانێ
تەنگ و بەرێ مەنەگییا دشدینە.
وێدەرێ تێلی هەمزە بالا خوە
ددێ تاپا سیارا بەر گوللێ
تەمۆ لاوێ وی تونینە.

وێدەرێ ب تێلی تەمۆ دکە قیرینە:
"تەمۆ، لاوۆ، من د ماکا دەڤێ تە...
تە چار تایێ سپی ناڤا رووێ من دا دینە
تو دکی چەند گوللەکا کەکێ خوە بترسینی".
وێدەرێ تێلی تەمۆ دکە قیرینە،
"کەکۆ، بباخشینە،
من ئەڤ خەبەرا هانێ بهیستییە،
سەرێ منێ دێشە،
هشێ من سەرێ من نینە.
میراتێ بۆکە من درەڤینە،
بێخوەییا کوچووکچاپێ خوە-خوە
گوللا سەر چۆکا من دتەقینە".
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێلی تەمۆ وان سیارا گشکی پاشدا دزڤرینە.
ئووسڤێ جازێ و دو سیارا خوەرا ناڤ هلتینە.
بەرێ خوە ددنە کاڤلا حەسەنقەلا ب رەنگینە.
تێلی هەمزە دڤێژە:
"تەمۆ، لاوۆ، ئەو کۆنێ هانا کۆنێ
ئەمە رەشکێیە،
من بیستووچار سالا ڤرا قاچاخی کرییە
پێشیا پادشێیە.
ئەمە رەشکێ،گۆتییە -
"تو دەگمیشی دەولەتا من نەڤە،
تو کەتی قایمە-قایمێ گراندا،
ئەڤا دەولەتا هانا یا تەیە،

یا من نینە".
هەرە، بێژێ، بێ: کەکێ من
گەلە تو سلاڤ دکری،
گۆتییە، ئەمە تێجرینە،
زێرێ مەرا سەد زێرینە،
پەرێ هوور مەرا تونینە،
برا سەد زێرا مەرا بشینە،
گاڤا، ئەم ک قەزیایێ زڤرین،
برا دوسدی ژی سەلەفێ خوە بستینە"،
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێلی تەمۆ داژۆ، دجەدینە،
بالا خوە ددێ برە قازی
مەللە و مفتی دیوانێدا روونشتینە
تێلی تەمۆ سلاڤەکێ لێ دکە،
سلاڤا ئەلە رەشکێ شیرن هلتینە.
دڤێ.–"کەکێ من تو گەلەک سلاڤ دکری
گۆتییە، برا سەد زێری منرا بشینە،
گاڤا کو ئەم قەزیایێ ڤەگەریان،
برا دوسدی سەلەفێ خوە بستینە".
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
ئەلە رەشکێ چەعڤێ خوە وان دەرا دگەرینە،
قورانێ ژۆردا تینە،
دەستێ خوە ل قورانێ دخینە،
گۆ: "تەمۆ، خوەدێ خرەب بکە سالا
ئیسالن هنە پەرێ من تونینە.

چار کەری پەزێ منە نێر هەنە ل دەشتێنە
دۆنزدە ناخرێ منە ستەور هەنە
ل ئەیلێ سەرێ چیانە،
خێرێ ژ کورێ خوە نەبینم،
هەرگێ ناڤێ سکا پەرا مالا مندا هەیە،
بلمیش دبە"..
تەمۆ گۆ: "ئەلە رەشکێ، هەمزێ کەکێ من
هەوجێ پەرێ تە نینە،
مێرانییا جامێرا دجێرببینە،
ژ تەخمینا ئەقلە من کەسە خۆرتێ
مینا من ژ دەر مالا خوە
بێقەدر ڤەناگەرینە".
تێلی تەمۆ دەڤێ بۆکە دخە دزڤرینە
ئەیشانا ژنا ئەلە رەشکێ دکە قیرقینە
خوە دزگینا بۆکێرا دگهینە،
دڤێ: "برایۆ، بباخشینە،
کۆتی دەوارێ مێرێ من
دەوێ ترش خارییە،
هاژ قافێ خوە تونینە"!
دەستێ خوە خەملا
کۆفییا خوە دخینە،
سێسد زێرێ زەر بەر داتینە.
تێلی تەمۆ دەستێ خوە چەپێ رکێفێ دخینە،
زێرەکی تولسمێ جێڤا خوە دەرتینە،
دڤێ: "بۆنا خووشک براتیێ بال خوە هلینە،

کۆتی دەوارێ مێرێ تە بڤینە،
وێ ئارکۆتکێ تەندوورێ هلینە،
تە کێلەک-کەلەک وەلگەرینە،
رۆما رەش مە بهەسینە،
عەلیێ خاررزییا دەستێ مە دەرینە،
کۆتی دەوارێ مێرێ خوەرا بێژە،
گاڤا ئەم زڤرین ئەمێ تالانێ وی خن،
وەکی کەرێ شڤانتیێ بەر دەرێ وی نەمینە".
ئەمە رەشک دکە قیرینە،.
"ئەختەچی، منرا ئەختەکی بینە".
خورجا زێرا ددە ئۆرتا خوە و زینە،
دکە-ناکە ئەختە تۆزا بۆکە ناقەدینە.
تێلی هەمزە دوورەبینێ بەر چەعڤێ خوە داتینە.
دڤێ: "تەمۆ، لاوێ من چقاسی خراڤە،
گەلەکی داولەتییا دێشینە".
ئووسڤێ جازێ پێشییێدا دشینە،
دڤێ: "بێژێ زێرێ وی من لازم نینە".
داژۆن، دچن کەوشەنێ ئیبۆیێ چۆپرۆگلی.
دڤێ: "وەکی سەرێ شەبەقێ،
بەرێ قەرەبەربانگا
مە بنییا کەوشەنێ خوەدا بڤینە،
وێ فەنا تاڤێ-تەیرۆکا
گوللا سەر مەدا ببارینە،
تابا مە بەر گوللێ وی تونینە".
رۆژا ئینیێیە

وەختێ دەستنمێژا ئیبۆیێ چۆپرۆگلی یە،
دەردکەڤە قۆناخا نمێژێیە،
بالا خوە ددێ برە سیار
کەوشەنێ ویدا سەکنینە
دکە قیرینە:
"ئەلی، لاوۆ کوچووکچاپا من منرا بینە،
ئەزێ چەند گوللا سەر وانرا ببارینم،
برا نەڤێژن کۆنێ ئیبۆیێ چۆپرۆگلی بێخوەییە.
کەسەک تێ تونینە".
چەند گوللا سەر سیارادا دبارینە،
تێلی تەمۆ بالا خوە ددێ
تاپا سیارا بەر گوللێ وی تونینە،
دەستێ خوە رەنێ رکێڤێ دخینە،
دڤێ: "من ماکا دەڤێ ڤی...
کوردێ گوهێ گوندانە.
دەوێ ترش خارییە،
هاژ قافێ خوە تونینە.
ئەزێ گوللەکێ بەری قافێ ڤی دم
برا گول–گیهایێ ڤان دەرا خوەرا بجڤینە.
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێلی هەمزە دەستێ خوە تڤنگا وی دخینە
هەوایێ دتەقینە.
وێدرێ ئیبۆیێ سۆپرۆگلی دکە قیرینە:
"شڤانۆ، کورێ سانۆ،
منرا قەردەکێ ناڤا قەردا بینە،

ئەزێ بالا خوە ددمێ شەڤخونمووگێ،
میراتا تێجریێ سەرکێلا لێدخە،
سیلابەندێ دقەتینە،
کالە ئاپێ من سەر پشتا خوە دێشینە،
برا پەیا بە مالدا،
قەوارتیکێ بقەدینە".
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێلی هەمزە دڤێ:
"نانێ تە من لازم نینە،
دڤێ، عەلیێ خارزییا کەلا
هەسانقەلا رەنگیندا گرتییە،
سێ سەحەت دچە نیڤێ شەڤێیە
سیاری بینباشی دەردخە،
کێلەک-کێلەک وەلدگەرینە.
دڤێ: "من بهیستییە،
خالێ تە مێرەکی زۆرە،
برا بێ تە دەستێ من دەرینە.
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
ئیبۆیێ چۆپرۆگلی دڤێژە،
"ئاپۆ، بباخشینە من هاژێ نینە"!
تێلی هەمزە ئیبۆیێ چۆپرۆگلی دشینە،
دڤێ: "هەرە بنهێرە،
خەبەرەکێ هلینە،
کانێ سیارێ بینباشی
سڤێ گرتییا کێ رێ دەرتینە".

ئیبۆیێ چۆپرۆگلی دچە،
بالا خوە ددێ،
کەری پەز وێ دۆرا کەلێ دچێرە،
دڤێ: "شڤانۆ، ها شڤانۆ،
تو عەسلێ خوەدا چیی"؟
دڤێ: "ئەز عەسلێ خوەدا شێخبزنیمە".
دڤێ: "گەلۆ تو هاژ گرتییا تونینی"؟
وێ دەمێ عەلیێ خارزییا چۆپرۆگلی ناس دکە،
دکە قیرینە. دڤێ: "هەرە بێژە هەمزێ خالێ من،
هەرگێ مێرانیکە وی هەیە،
سبە چار سەحەتێ نیڤرۆ داگەرن،
سیاری بینباشی وێ لنگێ
بیستووچار گرتییا قەیدێ خینە،
ستوێ مە لەلەخینە،
دەستێ مە ژی کەلەمچا خینە،
وێ سۆل و گۆرا ژ لنگێ مە دەرینە،
مە پێخاس و پشتڤالا سەرێ ریا خینە،
ئەجەلێ گران هێژا خارتزیێ وی وێ ب
چەعڤێ خوە ببینە،
بەرێ مە بدە وەلاتێ تێموورخانە،
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
هەرگێ مێرانیکە هەمزێ خالێ من هەیە،
برا سڤە رۆ ناڤا رۆژێ
ریا ژۆرین نا، ریا ئۆرتێ نا
ریا ژێرینرا مە دەرکەڤە

من دەستێ وی کافری دەرینە،
هەرگێ مێرانییا وی تونینە،
برا ڤرا وێدا ئۆدێ قەلەنییادا روونێ،
برا لنگێ خوە جەم ژنا خوە درێژکە،
لافا نەکە،
لاف پێشێ مێرێ جامێر نینە".
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
چۆپرۆگلی وێدەرێ ڤەدگەرە،
تێلی هەمزە دخاپینە،
دڤێ: "من پرسییە – وێ گرتییا ریا ژۆرین دەرینن".
تێلی هەمزە و تێلی تەمۆ
دچن سەر ریا ژۆرین.
ئووسڤێ جازێ و سێ سیاراڤا
دشینن سەر ریا ئۆرتێ،
ئیبۆیێ چۆپرۆگلی و کورێ خوە
عەلی دچنە سەر ریا ژێرین.
بالا خوە ددێ سیووهەفت سیارێ سیاری بینباشی
بیستووچار گرتییاڤا وێ رێدا تێنە.
ئیبۆیێ چۆپرۆگلی ل وێ دەرێ شڤانەکی دبینە.
دەست دکە جێڤا خوە،
ژێرا سێ زێرا دەردخینە،
گۆ: "شڤانۆ، سەرێ من قوربانا سەرێ خوەکە،
کا، کنجێ خوە بدە من،
هان کنجێ من ل خوەکە"
ئیبۆ کنجێ خوە ددە شڤێن،

کنجێ شڤین ژێ دستینه،
خوه ب دەوریشی سیاری بینباشیرا دگهینه.
ئیبۆ گۆ: "سیاری بینباشی،
ئەز دەستێ تە رادمووسم.
گۆ، تو عەلیێ خارزییا بەردی،
عەلیێ خارزییا سڤکە، چووکە.
توجارا تشتێ وا چەعڤێ خوە نەدینە".
سیاری بینباشی گۆ: "وێدا هەره!
ئەز زانم تو کورمانجەکی سەرێ چیایێ،
تە دەو خارییە ئاقلێ سەرێ تە تونینە.
ئەم بیست و هەفت سیار سیاربوونە
بۆنا وی خورتێ هانە.
مەیێ بهیستییە خالێ وی مێرەکی زۆری ب زۆر هەیە،
برا بێ دەستێ زۆرێ دەستێ من دەرینە".
ئیبۆیێ چۆپرۆگلی زێرەکی داڤێژە بنێ کەشکوولێیە،
کەشکوولێ داتینە سەر کەڤرانە،
دڤێ: "برا ئەڤا زێرێ هانێ بڤە
خورێ کەسیب و کووسیبا، شڤان و گاڤانانە".
کوچووکچاپێ ژۆردا تینە،
گوللەکێ دتەقینە
قۆتکا سەرێ سیاری بینباشی دفرینە،
خوه ب سیاری بینباشیرا دگهینە
گۆ: "سیاری بینباشی، من ماکا تە...
توێ عەجێڤا چەعڤێ خوە ببینی.
تێ فکرا تە –

ئەڤا ئەو کورمانجێ دەما دنێ
دەورێشی هاتە جەم تە،
تە دگۆت، "من ماکا دەڤێ تە...
تو کورمانجەکی سەرێ چیایێ،
تە دەو خارییە،
ئاقل سەرێ تەدا تونینە".
وێدەرێ تێلی تەمۆ دکە قیرینە،
وێدەرێ بۆکە دێشینە،
دڤێ: "کەکۆ، من ماکا دەڤێ ئیبۆیێ چۆپرۆگلی...
دخوەزە مێرانییا من کەکێ من دەستێ مە دەرینە".
لۆ خالۆ لۆ خالۆ!
خوە سیاری بینباشیرا دگهینە،
شەش سیارێ بینباشی گوللەکێرا وەلدگەرینە،
سیارەکی کەوشەنێ دۆنزدەھ گوندا دگەرینە.
دکە-ناکە میراتێ بۆکە تۆزا هەسپێ وی ناقەدینە!
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێ لی هەمزە خوە ب ئیبۆیێ چۆپرۆگلیرا،
سیاری بینباشیرا دگهینە،
شوورێ شین ژ بار خوە دکشینە،
قەید-زنجیرێ لنگێ بیستووچار گرتییا دفرینە،
عەلیێ خارزییا ناڤا دەست - پێ
سیاری بینباشی دەردخینە،
عەلیێ خارزییا دکشینە
ئۆرتا خوە و زینە.
داژۆن تێن گوندێ فەقیانە،

بلا مالا فەقیر بابا کامباخا کولێ بە،
نە خانە ژ خانا خودێ بە،
بەر بەخیریێ روونشتییە.
قاپاخلووکە وی هەیە،
قاپاخلوویا خوە تەمز دکە،
بالا خوە ددێ برە سیار هاتنە گوندێ وی.
دڤێ: "ئەزێ گوولەکێ باڤێژم ڤان سیارا،
بلا نەڤێژن گوندێ فەقییا بێخوەیە،
کەس تێ تونینە".
داڤێ سیارێ تەرکییا خالێ وەلدگەرینە،
لۆ خالۆ. لۆ خالۆ!
تێلی هەمزە چەعڤێ خوە وان دەرا دگەرینە
کەسی وێدەرێ نابینە،
گۆ: "ئەلییۆ، لاوۆ!
دلێ من دبێیۆ،
دلێ من دبێیە.
ئەزێ دنهێرم پێش مەڤا
رۆما نەبیچایە،
کێلەکا مە رۆما حەسەنقەلێیە،
بنییا مەدا
رۆما یاسیتاشێیە،
برا قەول – قرارێ خادێ بە،
هەتانی ئیرۆ هەیفا عەلیێ خارزییا
دەستێ خوە هلنەدم،
ئەزێ تۆبە بکم جی و بەلگیێ هوجرێیە"،

لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێلی هەمزە دڤێ.
"دلێ من قەسەما ڤێ هاڤینێ،
ئەز کالەمێرێ خودێ قارمیمە
سەر پشتا ڤێ مهینێ و ڤێ هەیوینێ
منێ گۆتییە حەتا ئەز عەلیێ خارزییا
نەزڤرینم ڤێ گرتنێ،
برا من تۆڤەڤە نڤینا ڤێ شەڤینێ".
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
تێلی تەمۆ دڤێ:
"دلێ من گەرمە ڤێ هاڤینێ کینە–کینە،
پاشییا کورخالێ تە رۆما رەشە،
پاشیێ ئیستامە، ئۆرتێ قەرەنەزەما رەنگینە،
بلا مالا فەقیر بابا نە خانڤەخانا
ژ خودێڤە،
گوللەکێ بەری بەدەنا خارزیێ من دایە،
گوللا وی گەلە برینا خارزیێ من دێشینە".
ئووسڤێ جازێ (برێ وی) گۆ:
"لۆ برا، راڤە و راڤە.
مێرانییا خالێ من کر،
تو کەسی نەکر.
مالا فەقیر بابا نە ئاڤا بە،
گوللەکێ بەری بەدەنا برێ من دایە،
مێرانییا خالێ من ئوندا کر".
عەلیێ خارزییا دڤێ:

"لۆ خالۆ، لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!
بەس بێژە، بەس ببلینە،
گوللا فەقیر بابا گەلە برینا خارزیێ
تە دێشینە،
سەرێ من دێشە، بەر چەعڤێ من دوومانە
مژێ و دوومانێ خوە دایە پرا
کۆرپیێ کەڤرێ ئوورتداشێ،
دەڤەبۆینا خۆپان قوونتارا چییانە.
سێ سیارێ دەرکەتنە،
وەلاتێ تێمموورخانە،
ئێ پێشیێ هەمزێ خالێ منی پەلەوانە،
ئێ ئۆرتێ تەمۆیێ کورخالێ منی کەفیلی
ئوو دەمانە.
ئێ پاشیێ ئووسڤێ جازێیی،
برێ منی ناڤی-نیشانە،
هاتنە سلاڤێ مە و سیارێ بینباشی
بیستووچار گرتییانە.
سەرێ خارزیێ خوە دۆر
بەژنا خوە بگەرینە،
خێرا من تەرا تونینە
ساپۆکێ من نگێ من بکشینە،
سەحەتا من پێسیرا من دەرینە،
هەیفا من نایێ کوشتنا من،
هەیفا من تێ وێ هەیفێ،
ئەو سیارێ گاڤا دنێ-

وێ رۆما رەش تە بهسینە،
سەر ئێلا مەدا بینە،
مالێ مە تالانکە".
ئووسڤێ جازێ دڤێژە:
"چیڤیملییا شەوتی وێ ئاخپینە.
ژنخالا منە تێلی هوجێ
وێ بنهێرە عەلیێ خارزییا مەرا نینە،
وێ هێسرا سەر سوورەتێ سۆردا ببارینە"
لۆ خالۆ، لۆ خالۆ!

گۆت: کەلەشێ خەلیل، ٣٥ سالی، دەرسدارێ مەکتەبا گوندێ سۆریکێ (زوربە) ل سەر نەهییا تالینێ.

کارڤان رابوو

کارڤان رابوو ب گرانی:
شەڤێ داژۆ، ب رۆژێ دانی،
سەر کانیێ بادەرەشێ ب خوە دانی،
قاسۆ، فێرۆ، سلۆ، پوورتۆ دگۆ:
"فلیتۆ، کارڤانەکی دانی ل کانیێ بادەرەشێ،
توجار تەرزێ ڤا کارڤانی من نەدیتییە،
کاران، کارڤانێ دانە،
هەریەکی تڤنگەک هەیە ملێ وان،
ئاڤێ باڤێژن، هێژەیە چار زێران".
قاسۆ، فێرۆ، پوورتۆ، سلۆ. فلیتێ قوتۆ،
رادڤن، کو پێشیێ کارڤان هەرن،
شەمێ دبێ:

"فليتۆ، لاوۆ، وەرە نەچە پێشییا ڤی كارڤانی،
كارڤان كو هەنە گونەنە،
ئیسال سالا نان گرانە،
چەعڤێ ژن و زارۆكێ وان ریا وانە".
فلیت دبێژی:
"شیرێ سنگێ تە ل من هەرامبی.
توجار كارڤان بێ بێشوودەمان (خەرج)
سەر كانیێ بادەرەشێ نەبۆرییە،
ئەڤ كارڤانێ هانێ ئیرۆ دو رۆژ بێ بێشوودەمان
سەر كانیێ بادەرەشێ دانییە".
قاسۆ، فێرۆ، پوورتۆ، سلۆ، فلیتێ قوتۆ، رادبن،
سەر كانیێ بادەرەشێ سەرەژێر دبن،
فلیتێ قوتۆ دبێ:
"گەلی كارڤانۆ،
كارا شێلاندنێ خوە بكن".
مامێ زەری دبێ:
"فلیتۆ، وی خەبەری تو مەڤێژە،
یەک هەیە ب مەرا دینە، ئەلەتاوشا.
چڤیک، كو چڤیكە، هەوا دپەكینە".
فلیت دبێ: "ئەز بۆی شێلاندنێ وە نەهاتمە،
هاتمە ژ بۆی خەنجەرێ پشتێ وەیە،
هاتمە ژ بۆی قەمەیێ بەر بەژنێ وەیە،
هاتمە ژ بۆی شەشخانێ ملێ وەیە".
ئامێ گندر دبێژە:
"شەشخانا ملێ من قەلەنێ دیا تەیە".

ئامێ گندرێ دبێژە:
"خەنجەرا پشتێ من قەلەنێ قیزا تەیە".
ئامێ گندر دبێ: "قەما بەر بەژنێ من قەلەنێ خووشکا تەیە".
ئامێ گندر بار سەر بارا وەلدگەرینە،
بازنزەریا (تڤنگ) سەر باران داتینە،
تەنشتێ بۆزێ دخە،
تەپشتێ راستێ دفرینە.
فلیتێ قوتۆ بێ هەسپ دمینە.
ب پەیاتی خوە مالا ئۆهانێ قۆبینی دگینە.
جانیێ ئۆهانێ قۆبینێ ژێ دستینە
دیسا خوە سەرێ قچە دگهینە.
مامێ زەری دبێژە:
"سوارەک هاتە ژ وێڤا.
سەری هەیا بنی کنجێ شینە،
مینا سوارێ ئەو گاڤینە".
فلیتێ قوتۆ سەر کانیێ بادەرەشێ خوە دگهینە،
دبێ: "هەسپێ من ژن و ماکێ وە...
توجار بێ بێشوودەمان کارڤان ل ڤر دانانییە".
ئامێ گندر بار سەر باران وەلدگەرینە،
بازنزەرێ ل سەر باران داتینە،
ل ئانییا فلیتێ قوتۆ دخە کۆرتا ستوو دفرینە.
ئامێ گندر دبێژە:
"هەسپێ من ژن و ماکا تە...
وەرە ئیرۆ بێشوودەمان من بستینە".
سوارۆ، سوارێ سەدێ،

چەعڤێ من قەرمی دەلانێ پاشۆ
رییا جیدێ.
مەمانی، خوش مامانی،
شەمێ پێڤا کەس نەڤێژە،
کو من چۆک دانی کور ئانی.
کارڤان رابوو کارا خوە دکر
های بای ژ مرنێ خوە، هەبوو
شێلاندنێ خوە فکر نەدکر.

گـۆت: تیگران ئێگۆیان، ۷۰ سـالی، نەخـوەندی، ژ گـوندێ نۆراشـێنێ سـەر تیگراناکێرتێ، نها دمینە گوندێ ئووجانێ، نەهییا ئاشتاراکێ. زەعف تشتا زانە: "مەمێ و زینێ"، "ستی و فەرخێ" و ئێ دن.

روودەڤە

(شاخەک "رۆستەمێ زال")

قیزەکە سەلیانی سندی هەبوو، تو پەلەوانا پێ نکار بوو. ئەو رۆژەکێ چوو مێشا، دار چنی، دانی سـەر شـریتا خـوە. چقـەک دارا سـوورەت کـەت. زەعف بەتەر کـەت، سوورێتێ وێ قەلاشت. سوورەتێ خوە پێچا، دارێ خوە هلگرت ئانینە مالێ. شەرما، روو باڤێ خوە نەکەت دو رۆژ، سێ رۆژا. باڤێ وێ پرسی، گۆ:

– یانێ، گۆ، چما قیزا من نایێ دیوانا من؟

گۆ:–سوورەتێ وێ بریندارە؟

گۆ:–گازیکنێ، برا بێ.

گازیکرنێ، ئانین هاتن.

سەلیانی سندی گۆ:–هەلا، گۆ، لاوۆ، تە چما سوورەتێ خوە پێچایە؟

گۆ،–باڤـۆ، چوومـە–مـێشـە، گـۆ، چقـەکی دارا سـوورەتێ من کـەت، سـوورەتێ من قەلاشت، شەرما نەهاتمە جەم تە!

گۆ:-لاوۆ، نه شوخولێ چڤێ دارانه، گۆ، ته چوویه دەستبازی خەلقێرا کرنه.

ئەڤا دینا خوه دایێ، ک وا گۆت، ڤیزا وی ژێ خەیدی. دەستێ کنجێ پەلەوانا وەرگرت، چوو ئەختەخانێ. هەسپەک دەرخست. گورزێ باڤێ خوه هلدا، دزیکا بەرێ خوه دا کەلا زابلێ، کەلا زالێ، چوو دەرکەته زابلێ. مەیدانا پەلەوانا سەکنی. ناڤێ زالێ بهیست بوو، گۆ: "ئەزێ هەرم، گۆ، پەلەوانەکی خورته، گۆ، ئەزێ تێکەڤم، هەرمە مەیدانا وی. ئەگەر دێستێ وی سەر دەستێ منرا بوو، ئەزێ بستینم، هەرکێ نه سەر دەستێ منرا بوو ئەزێ لێخم بکوژم". سڤێ شەبەڤێ ل مەیدانێ سەکنی، گورزێ خوه ڤولۆز کر. پەلەوانێ مالا زالێ، پەلەوانێ زابلێ دەرکەتن. دینا خوێ دانێ، دەنگێ گورزا وێ تێ. کەسی توروش نەکر خوه بده مەیدانا وێ.

جاڤ دانه زالێ، گۆ:

-پەلەوان مەیدانێ سەکنییه، گۆ، دەنگ ژ گورزێ

وی تێ، گۆ، ئەم توروش ناکن، گۆ، دەنگ ژ گورزێ وی تێ شڤێتا ئەورێ نیسانێ، هەرکێ تو نەچی مەیدانا وی، کەس مه توروش ناکه.

پەلەوانا گۆتنه زالێ. زال رابوو، کنجێ پەلەوانا وەرگرتن، ئەشقەریدێمزەر سیار بوو. ئەشقەریدێمزەر هەسپێ وی بوو. هەیشت پووت هەسنێ ساماخۆر گورزێ وی بوو. گورزێ خوه هلدا و چوو مەیدانێ. گورزا ل هەڤ خستن حەتا نیڤرۆ یەکی یەک ئالت نەکر، زالێ گۆتێ، گۆ:

– پەلەوان، گۆ، ئەڤا هەسپێ بن مەدا ئەو ژی خوون و جانن. ئەم پەیاڤن گولاش بگرن.

سڤێ حەتا نیڤرۆ هەسپا پەیا بوون. فراڤینا خوه خارن. رابوون کەتنه گولاشێ. حەتا بەری ئێڤارێ گولاش گرتن، هەڤ برن ئانین. روودەڤێ زۆر داێدا. ژ وێ برینا وێ ناڤێ وێ دانینه روودەڤه. زانی بەرێ ناڤێ وێ گێلاپرووزییا بوو. حەتا بێرییا ئێڤارێ شەر کرن. زال دینا خوه دایێ زۆر دایێ، وێ زال باڤێژه. نەدا ژ خوەدێ خوەست. قەواتا چل فێرزی ل زال زێده بوو. دەست ئاڤێته چچکێ وێ. ئەو چچکێ خوەدا قەلس بوو. زال ئەردێ خست. شوور کشاند سەرێ وێ لێخە.

گۆ:- زال، مۆلەتێ بده، گۆ، ئەز بشکۆشکێ خوه ڤەکم.

بشکۆشک ڤەکر. زال دینا خوە دایێ جۆتە مەمکێ وێ زەر دەرکەتن، دینا خوە دایێ قیز. زال پۆشمان بوو، گۆ:

– ئەز چاوا، ئەز زالبم، رۆژەک حەتا ئێڤارێ، من قیزەک ئانجاخ ئالت کر.

گۆ:–زال، گۆ، قەواتا چل فێرزی نا، یا هەیشتێ فێرزی ژی وەکی تە زێدە بوویا، دیسا تە ئەز نکاربووم باڤیتا. دیسا، ئانجاخ ئەز ژ باڤێ خوێ خەیدیم، لەما هاتم تە بستینم، من ناڤێ تە بهیست بوو.

رابوون سیاربوون و چوون مالا زال. ئۆ زال ستەند. نەه مەه، ناه سەحەت، نەه دەقە تەمام بوون ئۆ روودەڤە وەلدی، کەتە بەر وەلانلێ ئۆ نکاربوو بوەلدییا. گازی ژنێ ژیر کرن. ژنێ ژیر گۆتن:

– نکارە بولدە ب عەدەتێ ژنا.

ژنا گۆ:–لێ ئەم چاوا بکن؟

گۆ:–ئەم پارخانا وێ راستێ بقەلێشن.

ئانین پارخانا وێ راستێ قەلشاندن. زارا وێ دێرخستن. دەرخستن، دینا خوە دانێ، کور. ئانین تافیل کرن، شووشتن، کنج لێ پێچان. ئەڤی کوری خوە باکر. ئەو کنج قەلاشتن.

گۆ:– ئیژا ئەم چاوا بکن؟

گۆ:–بینن کولاڤێ یەک بۆرا، گۆ، بینن تێدا بپێچن، گۆ، بەلکی ڤی کولاڤیدا دسەکنە و تێدا ما.

ئانین" گۆ:–ئەم ناڤێ داینن چ؟

– ناڤێ وی داینن رۆستەم.

رۆستەم هنەکی گڤرک بوو، سێ سالی، چار سالی بوو. کالکێ وی سەلمیانێ سندی، کالکێ وی گۆ: "چووکەکێ ل مالا زالێ راڤە، گۆ، وێ قەساسە سەرێ من بە، ئەجەلێ من دەستێ وی بڤە، ناڤێ وی ژی رۆستەم".

دەه سالییا رۆستەم تەمام بوو، سەلمیانێ سندی رابوو، چادر و خێبەتێ خوە هلدان، گۆ:

– ئەزێ هەرم بەر ب زابلێ، مالا زالێ، هەرم بەلکی بکاربم رۆستەم بکوژم، خوە ژێ خلاز کم.

سەلمیانێ سند هات کەوشەنێ زال دا چادرا خوە ڤەگرت.

زال رابوو سیاربوو هەرە نێچیرێ. دینا خوە دایێ چادرەک وێ د سینۆرێ ویدا ڤەگرتییە. ئاژۆت سەر. دینا خوە دایێ دێوەک تێدایە، پەلەوانەک تێدایە. زال ژ وی ترسیا، گۆ: "زرارا من وێ ژ ڤی هەڤە. ئەو هاتییە سەر مە شێر، ئەز زانم". گورزێ خوە دەستێ خوەدا چێکر ئۆ ملێ خوە باکر، گورزەک داییدا، هوندور چادرێدا. ئەڤی دەست ئاڤیتە گورزێ وی گرت، گۆ: بەلەنگاز، ئەڤا سینۆرێ زالە، زال مە بهسە وێ من ژی بکوژە، تە ژی بکوژە. گۆ، بەلەنگاز، هانێ گورزە خوە بڤە هەرە. هەرە لاقردییا نەکە.

گورزێ وی دایێ. زال بەر خوە کەت، گۆ: "ئەز زال بم، ئەڤی گورزێ من گرت شڤێتا تۆپەکە دەستا". گورزێ خوە هلدا، دوشرمیش بوو، بەر خوە کەت هنەکی ئاژۆت وێدا ئۆ ڤەگەرییا. جارەکە دنێ گۆت، "ئەز زال بم، ئەڤا یەکا بێ سەرێ من". گورزێ خوە جارەکە دنێ دەستێ خوەدا چێکر ئۆ بۆریا (هێرس) هەسپ ئاژۆتە سەر، گورزەک داییدا. ئەوی دەست ئاڤیت دیسا گورزێ وی گرت، گۆ:

– ئاخر، نە ژ تەرا دڤێژم، ئەڤا سینۆرێ زالە گۆ، زال پێ بهسە، وێ من ژی بکوژە، تە ژی بکوژە. جارەکە دنێ گورزێ وی دایێ ئۆ جارەکە دنێ لێدا چوو. زال دوشرمیش بوو، بەر خوە کەت و جارەکە دنێ ڤەگەرییا. سێسد شێستووشەش تامارێ ملێ خوە راستکرن ئۆ گورزەکی دنێ لێخست، داییدا. ئۆ دەست ئاڤیتێدا، گورزێ وی گرت، سەر پشتا هەسپێ هلدا، کرە بەر ملێ خوە، شڤێتا بەلگییا. بوو نەلە نەلا زالێ.

– ئەمان، گۆ، تە ئەز کوشتم.

گۆ:–وەکی ئەز تە بەردم، توێ بێژی رۆستامی زال، سەلمیانی سندی کالکێ تە هاتییە، مەیدانێ ژ تە دخوەزە ئۆ زال بەردا. ئۆ زالێ تە رابوو پۆشمان ئۆ مەلوول هاتە مالا خوە. حالێ وی تونە، زەعف بەر خوە دکەڤە. گازی رۆستەم کر. دینا خوە دایێ رۆستەم زارویە. ڤێمیش نەبوو ژێرا بێژە ئۆ هات، لێنهێری، گۆ:

– باڤۆ، تە چما شاندییە پەی من؟

– قەت، گۆ، لاوۆ، قەت!

ئۆ رۆستـەم چوو. ئەوێ سالێ سەکنی. جارەکە دنێ گازی رۆستـەم کر. بوو یانزدەھ سالێ رۆستەم، رۆستەم هات، دینا خوە دایێ هێ رۆستەم زارویە، سوورەتێ وی هێ هەڤدو نەگرتنە، گۆ:

– باڤۆ، تە چما شاندییە پەی من؟

گۆ:–لاوۆ، جا شەکی سوورەتێ خوەدا داینە، چکا شە سوورەتێ تەدا دسەکنە!

رۆستەم شە ئانی سوورەتێ خوەدا دانی. شە سوورەتێ

ویدا نەسەکنی. ئۆ قێمیش نەبوو ژێرا بێژە ئۆ لێدا چوو.

سەکنی سالا دنێ. بوو دانزدە سالییا وی. لێدا هات. گۆ:

– لاوۆ، جا وەرە!

گەدە هات. دینا خوە دایێ سوورەتێ وی، هنەکی هەڤدو گرتییە.

گۆ: – باڤۆ، چرا تو گازی من دکی؟ دڤە هنەکا مەیدان ژ من خوەستبە؟

گۆ:–نا، لاوۆ!

رۆستـەم چوو. رۆژەکێ چوو ل بەر دەرێ خزنا مالا باڤێ خوەرا چوو. دینا خوە دایێ خەلەق وێدەرێیە، خەلەقەک وێ د ئەردێدایە، گۆتە قەرەولێ خەزنێ، گۆ:

– ئەڤا چ خەلەقە د ئەردێدا؟

گۆ:–خەلەقا گورزێ نەهرانێ کالکێ تەیە!

گۆ:–ئەزێ راکم!

قەرەول گۆ:–لێ کۆکا وە قەلیایی، کۆکا مالا زالێ قەلییا، گۆ، ئاوقا ژ رابوو، کەسی رانەکر، گۆ، ئیژا توێ راکی. قەرفێ خوە پێکر. وەختا کو دەست ئاڤیتێدا، گۆ:

– یا ئەللاھ، یا خوەدێ، ئۆ دەست ئاڤیتێ و راکر. وەختا کو راکر، وا هەژاند، گۆتە قەرەولێ خزنێ، گۆ:–کووچکێ سانێ، لێ تە دگۆت تو نکاری راکی، گۆ، ها، ها، هاتە تە، ئاڤیتێدا، ئەو ژ بەر رەڤی. لێخست، ئالیکی خزنێ خراڤ کر، چوو. قەرەول بەزی چوو جەم زال. زالێ گۆ:

– کورۆ، تە خێرە؟

گۆ:–من چ خێرە–بەلکی تو خێرەکێ ژ رۆستەم نەڤینی، گۆ، گورزێ نەهرانی باڤێ تە راکر، هلدا، گۆ، ئاڤیتە من، گۆ، ئەز ژ بەر رەڤیم. ئالیکی خەزنێ دا و خراڤکر چوو.

زالێ گۆ:–کووچکێ سان، چما مزگینییا خوە ناخوەزی، گۆ، کورۆ، گازی رۆستەم کن برا بێ.

رۆستەم هات.

گۆ:–لاوۆ!

گۆ: –بەلێ!

گۆ:–دەهـ سالیيا تەدا حەتا دانزدە سالیيا تەدا من سێ جارا شاندە پەی تە. گۆ، زانی سەڤا چ بوو؟ گۆ، سەلمیانی سندی کالکێ تە، گۆ، مەیدان ژ تە دخوەست، گۆ، تو زارو بوویی، ئەز ڤێمیشی تە نەدبووم، گۆ، هەرکێ ب تە تێ، گۆ، هەرە مەیدانا وی.

گۆ:–باڤۆ، سەر چەعڤێ من! ئۆ چوو دەستە کنجێ پەلەوانا ژ خوەرا دانە دروونێ. ئۆ چوو گورزێ نەهرانێ کالکێ خوە، چل پووت هەسنێ سامەڤور سەردا زێدە کر و کارێ خوە کر. ئەشڤەریدێمزەر کشاند ئۆ کار کر سیار ڤە.

جاڤ دانە زالێ، گۆ:–رۆستەم دچە!

گۆ:–گازیکنێ بەرا بێ. ئۆ لێدا هات، گۆ:

– باڤۆ، چ دڤێژی؟

گۆ:–لاوۆ، توێ چاوا هەری؟

گۆ:–باڤۆ، ئەزێ گورزێ خوە هلدم، ئەشڤەریدێمزەر سیار بم ئۆ هەرم شەرێ سەلمیانی سندی.

گۆ:–نا، لاوۆ، گۆ، ئەشڤەریدێمزەر خوەرا نەڤە، ل کێدەرێ، گۆ، تو کەتی تەنگیێ، گۆ، گازی خوەدێ و پێخەمبەرکە ئۆ چ وەختا تە خوەست،. وی چاخی ئەشڤەریدێمزەر هازرە. پەیا هەرە.

گۆ، ئەو رابوو، کارێ خوە کر، رێ کەت. بێژەنگ خارزیێ وی بوو. بێژەنگ ژ پارا پەی کەت، رۆستەم سەر ملێ خوە نهێری، گۆ:

– لاوۆ، تویێ کودا هەری؟

گۆ:–خالۆ، تو تەنێیی، گۆ ئەز ژی وێ تەرا بێم، قولخی تە بکم.

گۆ:–لاوۆ، ڤەگەر، تو گونەیی، تو زارویی.

گۆ: –وەللەهـ خالۆ، ئەزێ تەرا بێم.

گۆ:–لاوۆ، تێیی، وەرە، ئۆ رێ کەتن چوون.

گەلەکی چوون، هندکی چوون، چوون سەر کانیکێ سەکنین، دەست و دەڤوویێ خوە شووشتن و هنە نان خارن.

رۆستەم رازا. هەفت رۆژا رازا، هشیار نەبوو. هەفت رۆژا هشیار بوو، قەت رانەزا، گۆ:

– لاوۆ، ئەزێ ئیدی رازێم ئۆ رۆستەم رازا سەر کانیێ. بێژەنگی هشیار بوو. وەختەکێ بێژەنگ دینا خوە داییدا، دێوە فرندە کولفەتەکە دێستدا هات بر چوو. گۆ: "کڤشی هەیە، ئەڤا کولفەتا رەڤاندییە، قە دبە، گۆ، ئەم ل مالا زالێ بن، بێن سەر مەرا ئەرزێ خەلقێ برەڤینن بڤن، ئەم ژی قە دەنگێ خوە نەکن". بێژەنگ رابوو. ئەو دەر مێشە بوو. گهیشت، دەست ئاڤیت، هەما کێرانەک ئەردێ راکر و دەستێ خوە چقێ وێ خستن. شڤێتا شڤەکێ ئاڤیت سەر ملێ خوە. ژ پارا پەی کەت چوو. بنیا خوەدا نهێری، دینا خوە دایێ گەلییە. ئەڤی دێوی ئەڤا کولفەتا بر و کرە مخارەکێ. چوو ل بەر دەرێ مخارێ سەکنی، گازی کرێ، گۆ:

– رۆ، رۆ، تو خودانێ خوە و چەند سەریانی، گۆ، تو کولفەتێ خەلقێ ب زۆر سەر مالا زالەرا دەرباز دکی؟

دێو گازیکرێ، گۆ:–تێشکی کورێشییانۆ، گۆ، ئیسال هەفت سالە درانێ من دێشە، گۆ، ئانجاخ، گۆ، تو راستی من هاتی، ئەزێ تە باڤێژم بەر کۆکا درانێ خوە.

بێژەنگ گۆتێ:–کافری پیرۆ، گۆ، بوخوە، پاشێ بشێکرینە.

دێو گورزەک هلدا گۆتە بێژێنگ، گۆ:

– دۆرا منه، دۆرا تەیه؟

گۆ:–کافری پیرۆ، گۆ، مالا مه پێشدا دەرپا خوه ل کەسی ناخه، گۆ، دۆرا تەیه،– بێژەنگ گۆتێ.

ئەوی گورزەک دا بێژەنگ. بێژەنگ خوه ژ بەر دا ئالیکی. بێژەنگ دارەک لێخست، دار ژی کێران بوو. مالا وی بشەوته ئۆ جی ب جی هشک بوو ئۆ ملێ ژنکێ گرت ئانی هات، گۆ:

– دایێ، دەوسا دێ و خووشکا منی، گۆ، تو ژ کویی؟

گۆ:–برایۆ، ئەز ژ فلان گوندیمه، ژنا مەزنێ وی گوندی بووم ئۆ، گۆ، دێو ئەز زۆرەزۆر ئانیم هاتم.

بێژەنگ ژنک بر چوو جەم رۆستەم. رۆستەم هشیار بوو، گۆ:

– بێژەنگ، ئەڤا، گۆ، چ کولفەتە؟

گۆ:–دێوەکی فرنده رەڤاند بوو، بربوو چوو بوو، گۆ، ئەز ژ پارا پەی کەتم، گۆ، من لێخست، گەڤەرمیش کر ئۆ من ژێ ستەند، ئانی.

گۆ:–لاوۆ، ژ کێدەرێیی؟

گۆ:–ئەز ژ فلان گوندیمه.

گۆ:–لاوۆ، دەوسا دێ و خووشکێ مەیی ئۆ رابوو سەر چەعڤێ خوه شووشتن، پەری نانێ خوه خارن، دینا خوه دانێ سیارەکی پەڤکەتی ژ وێدا چاوا تێ. گۆتنه ژنکێ، گۆ:

– خایێ، تو ڤی سیاری ناس ناکی؟

گۆ:–رووێ من ژ وه رەش، ئەڤا، گۆ، مێرێ منه.

مێر هات نێزیکی وان، مێر دینا خوه دایێ: ژنا وی، دو مێر وێ سەر کانیێ روونشتنه. مێر هنەکی فکرکرن، ترسییا. ئەوانا گازیکر، گۆ:

– لاوۆ، وەره، مەترس، گۆ، لاوۆ، ئەڤا ژنا تەیه؟

گۆ: – بەلێ!

گۆ:–دێوێ فرنده بر چوو، مه ژێ ستەند، گۆ، لاوۆ، تو خێرەکی ژنا خوه بڤینی.

گوهـێ دێو ژێکرن، دانێ، گۆ:

– بڤە هەرە، بێژە من دێو کوشتییە، ژنا خوە ئانییە، ئەڤا ژی گوهـێ وی.

ئەوی ژنا خـوە ئـاڤیـتـە تەرکـوویـا خـوە، لێـدا چوو. ئەوانا ژی رابوون، پەیا بوون، خـوەرا هێدی دان سـەر رێ، چـوون دەرکـەتنە گوندێ وی خـۆرتی. چـوون ناڤـا گـوند، پرسین، گۆ:

– مالا مەزنێ ڤی گوندی کیژانە؟

مالا وی نیشان دان، گۆ:

– ها، مالا هانە!

چوون دینا خوە دانێ مالا وی مەرڤییە. مالا

مێرێ ژنکێیە. ئەڤا مێرکا چەعڤ رۆستەم، بێژەنگ کەت گۆ: "وەللە، خـادێ هەقە، ئەڤێ دەرەوا من دنیایێخن. من چاوا پەسن دابوو خوە". رۆستەم گۆ:

– خۆرتێ دەلال، دە شاییشا مەکشینە، هەما مە خایی بکە.

گۆ:–هوون سەر چەعڤێ من، باڤێ منرا هاتنە؟

ئۆ ل ور ئەو مـــان دو رۆژ، سێ رۆژا. ژێرا هـورمـــەت کـــرن، کنجێ وان دانە شووشتنێ. دینا خوە دانێ ئەڤا شەهەرا وێ تەڤ دچە تێ، گۆ:

– خۆرتێ دەلال، ئەڤا شەهەرا چما وا تەڤ دچە، تێ؟

گۆ:–مێڤانێ منی دەلال، گۆ، ئەمە دەستێ سەلمیانی سندی دانن (کووتالی کـافـر دانن)، گۆ، سالێ جارەکێ تێ خەرجێ خوە ژ مە دستینە، گۆ، قیزەکێ ژی گـەرەکێ خـوەرا بڤـە. ئۆ، گۆ، ئیسـال، گۆ، دۆرا خـووشکا منە، گۆ، ئەز کـارێ خـووشکا خـوە دکم، خووشکا من خوەرا بڤە، گۆ، وێ سڤی بڤـە، لەما ژی گۆ، بەر خوە دکەڤن، گۆ، شینە گرییە، لەما تەڤ دچن– تێن.

رۆستەم گۆ:– لاوۆ، لەما ژی پادشانە، وێ ئوسا ژی بکن.

سڤە زەلال بوو، رۆستەم گۆتە وی مەرڤی، گۆ:

– لاوۆ، قەوازێ وی وێ ل کێ رێ هەرن؟

گۆ:–ریا ئەو تێدا دچە، ئەم وێ رێ ناچن. بەرا بەلاپێژگەری مە نەڤە. گۆ، ئەوێ ل

ڤێ رێ هەرن.

ئەوانا ژی دانە سەر وێ رێ چوون، رۆستەم، بێژەنگ چوون. دو ڤێرست رێ ئەرد چوون. رۆستەم وەختا وەعدێ خەوا وی هات رازا. بێژەنگ روونشتبوو، دینا خوە دایێدا، قەوازێ کووتالی کافر وێ قیز سیارکرنە ئۆ کەتن ئالایا، لیستکێ، دلیزن ئۆ تێن. بێژەنگ رابوو پێشیێ، گۆ:

– گەلی خورتا، ئۆخربە ژ وەرا!

گۆ:–ئۆخرا خێرێ بە!

گۆ:–ئەو بووکە هوون تینن، چییە؟

گۆ–بووکە!

گۆ:– یا کێدەرێیە؟

گۆ:– یا ڤی گوندییە. گۆ، ئەڤا گوندا دەستێ کووتالی کافر دایە، گۆ، سالێ جارەکێ ئەم تێن، خەرجێ خوە ژ ڤی گوندی دستینن ئۆ قیزەکێ ژی کووتالی کافرا دڤن.

– ئێ، گۆ، کورۆ، هوون پادشانە، گۆ، هەقێ وە هەیە هوون خەرج بڤن، ئێ، گۆ، ئەڤ چ قیزە، هوون دڤن چ؟

–ە، گۆ، لاوۆ، گۆ، تو چما نە ژ ڤی وەلاتیی؟ وانا گۆتە بێژەنگ. ئۆ بێژەنگ دارێ خوە هلدا ئۆ ناڤا وانا کەت، سەرێ وانا پەلخاند ئۆ یەک ژی گرت، ساخی گرت، درانێ وی کشاند، ئانییێدا کوتا، گۆ:

– لاوۆ، هەرە جاڤێ بدە کووتالی کافر، بێ هەرکێ خورتە، برا بێ سەر مە شێر. گۆتە قیزکە ژی، گۆ، دایێ، تو هەما ڤی خەرجێ خوە هلدە ئۆ ڤەگەر هەرە.

ئەڤا کەچکا چوو ئۆ چوو مالا باڤێ خوە. ئۆ گوند هات سەردا هەدمی، لۆما ژ برێ وێ کرن، گۆ:

– تو پێلا هان چوویی، گۆ، تە دێوێ فرندە کوشت، تە ژنا خوە هلدا. ئانی. ئیژار تو پەی وان مێرکا کەتی، پەی قەوازێ کووتالی کافر کەتی. تە هم خەرج ڤەگەراند، هم قیزک، گۆ. کووتالی کافرێ بێ کۆکا مە وێ بینە.

ئەو قـەوازێ کـووتالی کـافـر چوو ئۆ درانـێ وی سـپـی دکن. کـووتالی کـافـر رابوو دووربینێ نهێری، دینا خوه دایێ درانێ وی سپی دکە، گۆ: "خادێ زانـە، پاکە، گۆ، قـەوازێ من وێ دکـەنە، گۆ ئیسـال خـەرج زەعف ئانیـیـە، ئۆ، قـیـزەک باش ژی منرا ئانییە". ئەڤا چوو نێزیکی کووتالی کافر، دینا خوە دایێدا، وێ درانێ وی کشـاندنە ئۆ ئانییێدا کوتانە.

– کورۆ، گۆ، چ سەرێ تە قەومی؟

گۆ:–مە چوو خـەرج ئانی، گۆ، دو مەری راستی مـە هـاتن، گۆ، یەکی رازا بوو، یەک ژی هشـیار بوو، گۆ، ل مـەڤا کـەت، گۆ، هەڤـالێ من کوشـتن، ئەز ژی گرتم، درانـێ من کشاند، ئانییا من خست ئۆ گۆ: "هـەرە، هـەرکێ کووتالی کافر خۆرتە برا بێ سـەر مە شـەر". ئۆ قیزک ژی مە ستەند، ئۆ ڤەرێکر ئۆ چوو.

کووتالی کافر دەست ب ئەسکەر کر. سەد مەری شاندن، گۆ:

– کورۆ، هـەرن هـەردو مەرییا بگرن بینن وەرن.

ئۆ چوونە سـەر. رۆستـەم هـێ رازایە، بێژەنگ رابوو، دارێ خوە هلدا ئۆ ناڤ کـەت، ئێ پاک ئەو بوو، ژ مـالا خوە نـەهـات، ئێک رەڤین، ئێک کوشـتن ئۆ جاڤ دانە کـووتالی کافر، گۆ:

– خادێ مالا تە خراڤ بکە، گۆ، ئەو نایێنە زەفتێ.

کووتالی کافر رابوو، گۆ:–کورۆ، ئیرۆ دوسد مەرڤ هـەرن، گۆ، هـەرن، بینن وەرن.

ئۆ سـڤی دوسـد مـەرڤ چوون، لێدان چوون، بێـژەنگ دارێ خـوە هلدا و ناڤ کـەت، ئێ پاک ئەو بوو، ژ مالا خوە نەهـاتبوو. کووتالی کافر دینا خوە دایێ، گۆ:

– وەللە، ئەڤانا نایێنە زەفتێ، گۆ، چەلا بکۆلن، رووێ چەلا بگرن، ئۆ، گۆ، هنەکی ژ بەر هلبن، گۆ، بەر برەڤن، بەلکی دکەڤن چێلێ، ئەم دگرن.

ئەفەندم، چوون کۆلان. ئەسکەر هاتە سـەر. بێژەنگ دارێ خوە هلدا بەر ب ئێسکێر چوو. ئەڤـانا هنـەکی ژ بەر رەڤین ئۆ بێژەنگ کـەتە چەلێ. شـەوکـە (کـەبـەند) ئاڤیـتنێ گرتن و گرتن برن، ئۆ برنە جەم کووتالی کافر.

نەڤییا کووتالی کافر جاڤ دا، گۆ:

– ئەوی بنین جێم من، گۆ، ئەزێ وی چیتی– چیتی بکم، رۆژێ، گۆ، دەرێمەکی ژ گۆشتێ وی ژێکم.

برن دانە نەڤیێ و دلێ نەڤیێ کەتێدا. شاندە هەمامێ، هێمامیش کر ئۆ کشاندێ سەرا خوە.

ئەوی گوندی دینا خوە دایێدا، مەریک گرتن برن، مەریک ژی وێ کوشتییە:

– کورۆ، گۆ، یەک برن، یەک ژی کوشتن! دە ئەم هەرن ئێ کوشتی ژی ڤەشێرن، گونەیە ئۆ رابوون چوون. مەرێ خوە، تەڤرێ خوە هلدان چوون. دینا خوە دایێ

رۆستەم وێ ڤەلەزیایە، وان ترێ کوشتییە. ئەفەندیێ خوەرا بەژم، ئەوانا هەما ل کێلەکا رۆستەم تربا وی ڤەدان ئۆ تربا وی تەمام ڤەدان ئۆ نکارن هلدن. ئانین لۆم دانێدا، دانە بن لنگێ وی، گۆ:

– هەما وەلگەرینی تربێ ئۆ وەعدێ خەوا وی ژی تەمام بوویە یا رۆستەم تەمام بوو، رۆستەم گۆتێ، گۆ:

– کورۆ، هوون هەما من ساخە–ساخ دکنە چەل، چاوانە؟

گۆ:–لێ خادێ مالا تە خراڤکری، گۆ، مە قەی گۆت تویی کوشتیی، گۆ، هەڤالێ تە کووتالی کافر (سەلمیانی سندی) گرت بر چوو، گۆ، مە ژی ترێ تو کوشتیی، ئەم هاتن تە چەلکن و هەڤالێ تە ژی گرتن برن.

گۆ:–لاوۆ، زرار ناکە، ڤەگەرنە مالێ خوە، گۆ، ریا شەهەرێ سەلمیانی سندی کیژانە؟

– ئا، گۆ، ریا هانە، هەرە ئۆ دەرکەتە نێزکایا شەهەرێ سەلمیانی سندی ئۆ گازی خادێ کر. ئەشقەریدێمزەر هەسپێ وی بوو ئۆ گورزێ وی ل سەر پشتێ گرێدایی بوو، چوو چەعقێ ئەشقەریدێمزەر رامووسا ئۆ لنگ کرە زەنگووێ، سیاربوو ئۆ دەرکەتە مەیدانا پەلەوانا ئۆ گورزێ خوە ئاڤیت، دەنگە گورزێ وی شڤێتا ئەورێ نیسانێ. مەیدان سەلمیانی سندی خوەست و سەلمیانی سندی رابوو، سیار بوو چوو مەیدانا رۆستەم.

ئەفەندم ل گورزا راستسەری هەڤدو هاتن. ئەوێ رۆژێ حەتا ئێڤارێ ل سەر پشتا هەسپا ل هەڤدو دان، تو چارە ب هەڤدو نەکرن. سەلمیانی سندی گازی کر، گۆ:

– لاوۆ، گۆ، مە هەسپ قرکرن، ئیشەڤ، گۆ، تو مێڤانێ منی. سڤی سیاربوون، دەرکەتنە مەیدانا پەلەوانا ئۆ ل هەڤ خستن حەتا نێزکایا نیڤرۆ. سەلمیانی سندی گۆتێ:

– لاوۆ، ڤا هەسپانا، ئەو ژی خوون و گۆشتن، گۆ، بن مەدا پەرتین، گۆ، ئەمێ ئیژار گولاش بگرن ئۆ راهشتنە هەڤدو گولاشێ. گولاش گرتن. دەوسا

لقگێ وان شڤێتا خەتا کۆتانا ئەرد قەلشی. بەرێ رۆستەم کەتە بەر ب سێرا نەڤییا سەلمیانی سندی، رۆستەم دینا خوە دایێدا بێژەنگ نەڤییا سەلمیانی سندی دەستێ خوە ستوێ هەڤرا برنە و ب هەڤ شادبن. رۆستۆم گۆتە سەلمیانی سندی گۆ:

– کالکۆ، توێ بەژی، نەڤیێ من زۆر دا من، چقایی بێبەخت بوو، قە نەهشت ل خان و مانێ خوە بنهێرم ئۆ سەلمیانی سندی جارەکێ ل خان و مانێ خوە، ل نەڤییا خوە نهێری. دینا خوە دایێدا ناڤییا وی و بێژەنگ ل هەڤدو شادبن: قەوتا چل پەلەوانی ژ سەلمیانی سندی کێم بوو، قەوتا چل پەلەوانی رۆستەم زێدە بوو. رۆستەم سەلمیانی سندی ل ئەردێ خست. لێخست سەرێ سەلمیینی سندی فراند ئۆ ناڤا شەهەر کەت، تەسلیمی خوە کر. ئۆ شاند ئەو خۆرتێ برێ قیزێ، مێرێ ژنکێ ئانی کرە مەزنێ شەهەری. نەڤییا سەلمیانی سندی ژی بێژەنگرا هلدا و دەرکەت چوو مالا خوە ئۆ خلاس بوو.

گۆت: هەسۆیێ کەلەش مامۆیان، ٧٠ سالی، ژ گوندێ سۆریکێ ل سەر نەهییا تالینێ، نەخوەندی.

کۆرۆگلی و پۆلیبەگ

پادشێ رۆمێ گۆ:–کیژانێ ک هەسپێ کۆرۆگلی ژ منرا ئانی، ئەزێ قیزا خوە بدمێ.

پۆلیبەگ ل وێدەرێ دەست ل سینگێ خوە خست، گۆ:

– ئەزێ بینم.

پادشا رابوو تۆپ، تەکەرە، ئەسکەر دایێ. پۆلیبەگێ دا پێشیێ. تۆپ و تەکەرە بێرەڤ کر، هات سەر کۆرۆگلی شەر. هات چارداگلی چاملی بێلێ، چادرێ خوە لێخستن.

کۆرۆگلی وەختەکێ دەرکەت دەرڤا ژ ئۆتاخا خوە لێ نهێری – هەسابێ ستەیر و

پەیرا هەیە، هەسابێ چادرا تونە.

کۆرۆگلی رابوو خوە کرە فۆرما دەورێشا، هەسپێ وی ژی بوو ئەختەکی. رابوو، گۆ،

– ئەزێ هارم، چکا چ ئەسکەر هاتییە، چ ئۆردییە هاتییە،

رابوو چوو ناڤا ئۆردیێ. چوو سەلام دا پۆلیبەگێ، پۆلیبەگ سێلاما وی ڤەگرت، بر چوو بەر چادرێ پەیا کر، ژێرا هورمەت کر. کۆرۆگلی فۆرما دەورێشادا بوو، روونشتیبوو دیوانێ. دەورێش ژێرا گۆت:

– تو سەڤا چ هاتی؟

پۆلیبەگێ گۆت:–ئەز سەڤا هەسپێ کۆرۆگلی هاتمە.

ئەسکەرەکی پۆلیبەگێ وەختەکێ بووبوو خولامێ کۆرۆگلی. گاڤا هاتە چادرێ، لێ نهێری ئەڤا کۆرۆگلییە، نە دەورێشە. ئەوی ئەسکەری پۆلیبەگ دەرخست بەر دێری ژێرا گۆ:

– مالا تە ئاڤابە، ئەڤا کۆرۆگلییە، نە دەورێشە، گۆ، ئەز ناس دکم.

پۆلیبەگێ تا رابوو، کۆرۆگلیێ تە دەست و پیێ وی گرێدان. ئەوی ژێرا گۆت:

– ئەز دەورێشم ئەز نە کۆرۆگلیمە.

گرت و بر.

کۆرۆگلی ئیسمەکە خوە خوەند بوو: بووبوو دەورێش، هەسپێ وی ژی بووبوو ئەختە. ئەوی ئەسکەرێ پۆلیبەگێ گۆ:

– کۆرۆگلییە، گۆ، ئەز ناس دکم. پۆلیبەگ دەورێش گرت، دا پێشییا خوە و بر. گەلەکی چوو، رێڤا دا هشێ خوە، گۆ: "ئەز دچم جەم پادشێ، پادشا منرا گۆتییە: "کۆرۆگلی بینە"، من دەورێش ئانییە. وێدەرێ گۆ: "کۆرۆگلی نینە، دەورێشە". وێدەرێ دەورێش ئازا کر. ئەو دەورێش کی بوو؟ ئەو دەورێش ژی کۆرۆگلی بوو. دەورێش هات، ئیسمەکی خوە خوەند بوو کۆرۆگلی، هەسپێ وی ژی قرات بوو. کۆرۆگلی رابوو ل پۆلیبەگێ ڤەگەرییا، ئوسا کر، ئەوی ئەسکەرێ پۆلیبەگێرا کرە شەر، ساخ ئەو بوو، مالا خوە نەهات. ئەسکەرێ پۆلیبەگێ گ قر کر.

پۆلیبەگ ژی گرتە دیل. پۆلیبەگ گرت ئانی هات مالا خوە. پۆلیبەگێرا گۆت:

– تو سەڤا چ هاتی، منرا راست بێژە، ئەزێ تە ئازاکم.

ئەوی ژی گۆ، گۆ: – پادشا منرا گۆتییە، ک وەکی "کیژانی هەسپێ کۆرۆگلی منرا بینە، ئەزێ قیزا خوە بدمێ، پێشکێش کم"، گۆ، ئەز ئیدی چ ژ تە ڤەشێرم، گۆ، ئەز سەڤا وێدەرێ هاتم، من دکوژی ژی تو زانی، ئازا دکی ژی تو زانی.

ژنا کۆرۆگلی ژێرا گۆ، گۆ:

– گەرە تو مرازێ پۆلیبەگێ بکی، وەکی سەڤا خوە هاتییە.

کۆرۆگلی پۆلیبەگێرا گۆ، گۆ:

– پۆلیبەگ، تو سەڤا کوشتنا من هاتبوویی، من بکوژی، هەسپێ من ژی بڤی. گۆ، ئەز نها تە ناکوژم، ئەزێ تە ئازاکم، مرازێ تە بکم.

کۆرۆگلی پۆلیبەگێڤا رابوون سیاربوون، بەرێ خوە دان شەهەرێ پادشێ، وەکی قیزا پادشێ بینن پۆلیبەگێرا. پۆلیبەگێ بێبەختی کر کۆرۆگلیرا: بر جەم پادشێ، گۆ:

– من گرتییە، دیل ئانییە.

پادشێ کۆرۆگلی گرت ئاڤیت زیندانێ. هەسپێ کۆرۆگلی نەهشت کەس سەردا هەرە. پادشا رابوو قیزا خوە دا پۆلیبەگێ. قیزا پادشێ دلێ وێ پۆلیبەگێدا تونە بوو، گۆ: "چکا ئەز هەرم جەم کۆرۆگلی، کۆرۆگلی پرسکم، چکا ئەز زانم پۆلیبەگ کۆرۆگلی نکارە بگرە دیل". چوو جەم کۆرۆگلی، پێرا خەڤەردا، گۆ:

– کۆرۆگلی، پۆلیبەگێ تو گرتی دیل؟

کۆرۆگلی ژێرا گۆت، گۆ:– ئەز بێبەختییێدا گرتم.

قیزک وێدەرێ پێ هسیا: "ئەرێ وەلە، کۆرۆگلی بێبەختییێ گرتییە، ئانییە". وێدێرێ کۆرۆگلی قیزکێڤا ناسییا خوە دانە هەڤ. قیزکێ دەن ب دەن نانێ کۆرۆگلی دبر ددایێ. کۆرۆگلی ژ زیندانێ دەرخست. کۆرۆگلی رۆژێ فۆرما دەورێشا، شەڤێ ژی دچوو جەم قیزکێ.

کۆرۆگلی دەورێش بوو. جارەکێ کووچێدا دچوو، پۆلیبەگ راست هات، گۆ:

– دەورێش بابا، گۆ، تو کاخەزا ناکی؟

گۆ:–ئەز دکم.

– ئێ، گۆ، هەسپێ کۆرۆگلی من ئانییە هاتییە، ناهێلە کەس نێزیک بڤە،

کۆرۆگلی بر چوو. ژێرا کاخەز کر. کۆرۆگلی چوو جەم هەسپێ، هەسپ خایی خوە ناس ناکە، نزانە خایێ وی یە؟ مزگینی برن پادشێرا، گۆ:

– وەلە، گۆ، دەورێش بابا ئیرۆ ئانینە، گۆ، گۆ، هەسپ ئیدا ئاڤاش کرییە، مەری دچن جەم، ئالفێ وی ددنێ.

کۆرۆگلی لێخست هات جەم کەچکێ. ناڤێ کەچکێ پەریشان خانم بوو. رۆکێ، دودا، سسیا، چارا ئوسا کشاند. کۆرۆگلی دکەت فۆرما دەورێشا، دچوو جەم هەسپێ. رۆکێ گۆ:

– ئەزێ ئیرۆ لێ سیاربم. پەریشان خانمێرا گۆ: –تو هازربە، ئەزێ سیاربم، تە هلدم بڤم.

کۆرۆگلی سیاربوو، ئیسمەکی خوە خوەند، بوو کۆرۆگلی. مەیدانەک دا خوە، چوو، هات گۆ:

– ئەز هەسپێ خوە نادم هەیشتێ قیزی، نادم هەیشتێ هەسپی، نادم هەیشتێ گا.

شەهەر تەمام پێ هسیا: "ئەڤا کۆرۆگلییە". جاڤ برن پادشێرا، گۆ:

– کۆرۆگلی هەسپێ تە سیار بوو، وێ بڤە.

کۆرۆگلی پەریشان خانم ئاڤێتە تەرەکوویا خوە

گۆ: "هایدێ".

جاڤ برن پۆلیبەگرا، گۆ:

– کۆرۆگلی پەریشان خانم بر، هەسپێ خوە ژی بر.

پۆلیبەگ ئۆردی هلدا و پەی کەت، کۆرۆگلی چوو سەر رێ سەکنی. کۆرۆگلی ل ئۆردییا پۆلیبەگێ ڤەگەرییا، ئوسا کر، ئێ ساخ ئەو بوو، مالا خوە نەهاتبوو.

تەمام قر کر، پۆلیبەگ کوشت. پەریشان خانم ئانی هات دا هەڤالەکی خوا. دو رۆژا دەوەت کر، ئەو چوو مرازێ خوە شابوو، هوون ژی هەرن مرازێ خوە شابن. کوتا بوو.

گۆت: باسۆیێ بەکر، ٤٠ سالی، بلوورڤان و دەنگبێژ، دمینە ل باژارێ تبیلیسیێ، سنەتکارییێ دکە.

داڤیتێ ساسوونێ

ل ساسوونێ هۆهان مەزنایی دکر، داڤیت برازیێ وی بوو، پچووک بوو.

مێلیک مسرێدا بوو: مێرخاسێ مسرێ مێلیک بوو، چ کو هەبوو دەستێ ویدا بوو. مێلیک دکر – نەدکر ساسوون نەدانی رایێ. رۆژەکێ ژی سێسد شێست و شەش تامارێ وی تەڤ رابوون، هێرسا وی رابوو: چەعڤێ وی تژی خوون بوون، تڤدیرا خوە دیت، عەمری سەر ئەهەلیێ مسرێ کر: "جاهل، کال، پیر، هەرچێ دەستێ وی دار دگرە، تڤدارەک ببینە، ب زەخیرا خوە، ب چادر، ب خێبەتێ خوە. ئەمێ هەرن سەر ساسوونێ یانێ هۆهانێ مسرێ ژ من بستینە، یانێ ئەزێ ساسوونێ بستینم".

عەمرێ مسر مێلیک دەرکەت: زار، کال، پیر، هەرچێ دەستێ وی ک دار دگرت، تڤدارەکێ خوە دیت، چادر و خێبەتێ خوە هلدان. ب ئەسکەرێ گران بەرێ خوە دانە تخووبێ ساسوونێ.

ئاڤەک دهات سەر ساسوونێ. ئەو ل سەر ساسوونێ دانە برینێ. مسر مێلیک عەمر کر، چادر و خێبەتێ خوە لێخستن. چادرا مسر مێلیک تەک لێخستن، ژ ئۆردیێ دوور. ئەو هەفت رۆژا رادزا، هەفتا هشیار دما.

ئەهەلیێ ساسوونێ نهێرین، دیتن، کو ئاڤ نایێ. دو مەرڤ شاندن، وەکی تەسەلییا ئاڤێ بکن، چکا ئاڤا

وانا چرا نایێ. وان مەرڤا لێنهێرین، کو سەر ئاڤێ هەسابێ ستەیرێ عەزمانا هەیە، هەسابێ چادر خێبەتا تونە. هاتن جاب دان هۆهان.

هۆهان دەرکەتە هێسووێ. دووربینا خوە نهێری: "راستە، خەبەرا ئەهەلییە". گەلەکی ترسیا، چوو کەتە هوندور، دەری ل سەر خوە دادا.

داڤیت برازیێ هۆهان بوو: جاهل بوو، ئێتیم بوو ناڤا ساسوونێدا دچوو دهات. لێ نهێری ئەهەلیێ ساسوونێ دبێژن: "ئەمێ مسر مێلیکرا شەر بکن". داڤیت زڤری چوو مال، هۆهانێ ئاپێ خوەرا گۆت:

– تو چرا کەتی هوندور؟ ئەهەلیێ تە ژ دەستێ تە دچە.

گۆ:–ژ قەواتا من دەرە، ئەز پێ نکارم.

داڤیت زڤری ئالیێ مالێ: چەک و سیلهێ خوە گرێدا، هەسپێ هۆهان کشاندە دەرڤا، لێ سیاربوو، ئاژۆتە ناڤا ئۆردییا مسر مێلیک، لێ نهێری یەکی کال کێلەکا ئۆردیێ سەکنییە، ژێ پرسی:

– باڤێ کال، گۆ، ئەڤ چ ئەسکەرە، چ هەلا–هەلایە؟

کالێ گۆت:–ئەسکەرێ مسر مێلیکە، هاتییە ساسوونێ زەفت بکە، هۆهان بکە بن دەستێ خوە.

داڤیت ژ کالێ پرسی:–نها مسر مێلیک ل کویە؟

– ها، گۆ، چادرا هانێ تەک یا مسر مێلیکە.

داڤیت گۆ:–گەرەکێ ئەز هەرم مسر مێلیک ببینم.

کالێ گۆت:–چ کارێ تە ب چادرێ کەتییە. مسر مێلیک هەفت رۆژا رادزێ، ئیرۆ سێ رۆژە رازایە، مایە چار رۆژ هشیار ببە.

داڤیت گۆت:–ئەز هاتمە، وەکی خەوا وی بهەرمینم.

کالێ گۆت:–وەختێ تو نێزیکی چادرا وی بی، وەکی بینا خوە بەردە، توێ هەری ب چیا کەڤی، وەکی بینا خوە بکشینە، لۆلا مێشەکێ توێ بکەڤی فرنا وی.

کالێ ئوسا زەرپا مسر مێلیک دیتبوو. هێرسا داڤیت هات: سێسد شێست و شەش تەمارێ وییە قەواتێ رابوون، هەسپێ خوە ل بەر کالێرا ئاژۆت، گۆت:

– کالێ، نها توێ بنهێری، چکا کی مە بەرخە، کی بەرانێ، و ئاژۆت بەر دەرێ چادرا مسر مێلیک.

مسر مێلیک رازایی بوو، لێ کرە قیرین، گۆ: مسر مێلیک!

مسر مێلیک ژ خەوێ بانزدا سەر خوە، گۆ:

– تو چ تەڤاکی، تە خەوا من هەرماند؟

گۆت:–ئەز داڤیتم، لێ تو کیی، وەکی تە ئاڤا ساسوونێ برییە؟

گۆت:–ئەز مسر مێلیکم!

مسر مێلیک شوور هلدا دەرکەت دەرێ چادرێ قال و جەنگێ، شەر داڤیترا دانی. لێ کر و نەکر، ماشەلا داڤیت نکار بوو. مسر مێلیک بەر سەکنی، گۆ:

– داڤیت ئێ لۆلا تە، مەرڤ نانێ خوە ددێ، پاشێ پێرا شەر دکە، پەیا بە، پاری نانێ من بخوە، دیسا دەوا من و تە دەوە.

گۆ: –نا، ئەز پەیا نابم، نانێ ئێ نۆلا تە ناخوم، تو مخەنەتی، شەرێ من تەرا شەرە.

هەفت رۆژا ل هەڤدو خستن هەردویا. مسر مێلیک لێ نهێری چارە داڤیت ناکە، داڤیت وێ ب شوور بکوژە. ئەو دۆرێ نکارە ژێ بستینە. شوور و مەرتالا شەر دکن، گۆ:

– داڤیت، ئەڤا کنجێ خەوێنە ب تەرا شەر دکم، بسەکنە، ئەز هەرم کنجێ شێر ب خوەکم.

مسر مێلیک (مێلیک مسر) چوو هوندور، دەرێ چادرێ گرت. هەفت چەرمێ گامێشا ل خوە کرن، سەردا زرخ ل خوە کر، دەرکەت داڤیترا شەرکر.

هێرسا داڤیت هات، تامارێ ئانیا داڤیت رابوون. داڤیت مەیدانەکێ دۆرا ئەسکەرێ ویرا هات–چوو، زڤری، بایێ هەسپێ ژ وێدا هات، شوور د ئۆرتا مێلیک مسردا لێخست، مێلیک مسر کر دو قەتا. ئەسکەرێ

مسرێ هاتە رایێ، ئاڤا ساسوونۆ (سامسوونێ) بەردا. هات هۆهانێ ئاپێ خوەرا گۆت:

– مسر مێلیک چ بوو، وەکی تو ژێ دترسیایی؟ چرا کەتی هوندور، تە دەری ل خوە دادایە؟ من مسر مێلیک کوشت. ئەسکەرێ مسرێ هاتە رایێ. من ئیزنا ئەسکەرێ کەسیب و کووسیب، ئەسکەرێ بەلەنگاز دا، گۆ: هەرن بگهیژن ژن و زارێد خوە و خەباتا خوە بکن.

ئەهەلیێ ساسوونێ بەرەڤی سەر هەڤبوون. داڤیت دانین دەوسا هۆهان. جماعەتێ گەلەکی ژێ حزکر، گۆتن:

– داڤیتێ مە ژ تەنگاسییا تمێ خلاز بکە.

گۆت: ئاشق ئاحمێ چۆلۆ، ٧٠ سالی، نەخوەندی، ئەهەلیێ گوندێ ئەلەگەزێ ل سەر نەیییا ئاپارانێ. ئاهمێ گەلەک سەرهاتی هکیاتێ جماعەتا کورمانجیێ زانبوو.

ئاحمێ چۆلۆ مر سالا ١٩٤٦–ئا ل گوندێ ئەلەگەزێ.

چیرۆک، مژوولی

درانزێرین

خاتوون و درانزێرین خووشکێ هەڤبوون. رابوون رۆژەکێ تەرکەسەلاتی دنێ بوون، رێکێدا چوون. چوون بەر دارەکێ، کانیکێ ژ خوەرا روونشتن، لێ نەهێرین کو رێ پادشاکی را و نێچیرا خوەڤا هاتە وێدەرێ، هات راستی هەردو کەچکا هات. گۆ:

– ها هوون چ دگەرن، هوونێ کودا هەرن. ژ خاتوونێرا گۆ:–خاتوون، چ ژ دەستێ تە تێ؟ ژ یا دنێرا ژی گۆ:–چ ژ دەستێ تە تێ؟

ژ برێ خوەرەئا بێژم، خاتوونێ گۆ:

– خارنا پادشایێ کارم چێکم.

درانزێرینێ ژی گۆ:–ئەزێ کور، قیزەکی گوهارزێرین بینم.

هەردو کەچکا ژی ژ خوەرا دخازە، دڤە دچە.

هەرچێ ک خاتوونێ گۆ، دەرەو دەرکەت. درانزێرین رازا، کور قیزەکە گوهارزێرین ئانی.

خاتوونا تە رابوو رێ کەت، پیرەکە نۆلا من بێ خادێ دیت، گۆ:

– ژ بۆی خادێ بە، گۆ، کور و قیزێ ڤێ ئوندا بکە.

ئەو هەردو زارو ئانین کرن قوتیکێ، شەما کرن، ئاڤیتن رووێ ئاڤێ چوو. چوون گهیشتن دەولا ئاشەکی.

ئاشڤان خوەرا دی، بر چوو. لێ نهێری، گۆ:

– ژنک، خادێ رسق دا مە.

دەری ڤەکر، گاڤا ک دەرێ قوتیێ ڤەکرن، لێ نەهێرین دو زارو مینا دو شەمالا دشخولن. ئیژا رابوون، ئانین ئاڤ ل وان زارا کرن، تەشتا وان ئاڤێ

دانین وێدەرێ سـەکنـین. لێ نهێری، تەشـتـا ئـاڤێ نیڤـەک بوویە زێر، نـیڤـەک بوویە زیڤ. ئاڤا کەچکێ بوویە زێر، یا گەدە بوویە زیڤ.

سـڤێ رادڤـن، شـا دڤـن: قـولـۆز دڤـن، دڤـێن: "وەلە، شـکر، خـادێ رسـقـەکی چاوا دا مە". سڤێ ئاڤێ لێ دکن، ئێڤارە ئاڤێ لێ دکن. دنییا ب سالا مەزن دبن، ئەو ب رۆژا، رابوون کەچک، گەدە بیروەری خوە بوون، مەزن بـوون. رابوون خوە دانە بەر نەینکێ، گۆ:

– ئاشڤان، ئەم نە کۆر و قیزێ تەنە. ژ مەرا راست بێژە.

ئاشـڤان، دیا ئاشـڤـان، ژنا ئاشـڤـان خـوە داڤێن دەست و پییـا، دڤێن: "ئەم قـوربانا وەنە، هـوون کور و قیزێ مەنە" گۆتن: "نا، ئەم کۆر و قیزێ وە نینن". گاڤا ئیلاجا وانا هـاتە برینێ، گۆتـن: "وەلە، حـال و هـەوال ئەڤـە". ئاشـڤـان ددن پێشـیـیا خـوە، ئەو ژی وانا تینە ئاڤێ نیشـان ددێ، دڤێ: "ئا د ڤێ ئاڤێدا هـوون هـاتن خـار". کورک، کـەچک ئیزنا خـوە دخـازن، بەر ب وێ ئاڤێدا هەڤراز دچن. شـەڤـەدەر دمـینن، سـەر کـانیکێ دسـەکنن. برا دڤێ: "خووشکێ، ئەزێ رازێم، تو روونی لەزەکی!" خووشک دنهێرە یەک دڤێ: "ئـەز بێم، ئـەز بێم". خـووشک کـەر دڤـە دسـەکنە. برا هـشـیـار دڤـە، دڤێ: "خـووشکێ، دە تو نهـا رازێ، ئەزێ نهـا هشـیـارڤم". برا هشـیـار دمـینە، دنێرە، یەک دڤێژە: "ئەز بێم، ئەز بێم". خادێ جلەدێ ددە برێ، دڤێ: "زوو وەرە، نە دەرەنگ".

دنێرە خوشـین کـەتە خزنێ، ڤەدڤە تێ. رادڤن، سڤـە لێ سافی دڤە، هـەردو ژی دچن سـەر خـزنێ دسێکـنن. دچن کەڤرێ قیمـەتی ئوسا دادگرن، هـەر خادێ زانبـە: زێرا ج ب ج دهێلن دچن. دچن شەهـەرێ باڤێ خوە–دیا خوەڤا دەرتێن.

ئەڤ گەدە رادبە کۆچک–سـەرا باڤێ خـوە دڤینە. کۆچک–سـەراک ئوسـا خوەرا چێ دکە.

ئاڤـاییکی خـاس کـوتا دکە، گـەدە رادڤە راڤ و نێچیرێ. خـووشک دمینە بەر مـالێ. باڤێ وی ژی رادڤـە راڤ و نێـچیرێ. باڤێ وی ئێڤـارێ دچە دیوانا خـوە جەم عـەیان، کوبارێ خوە روودنی، دکەڤە متالا. وەزیرێ وی دڤێ،

– پادشا، تو چما متالادانی؟

ئەو دڤێ: – ئیـرۆ گـەدەک هـاتیـیە راڤ و نێـچـیرێ، ئـەز دکم–بکم ناڤ دلێ خـوە،

حوبا من چوويه جەم وى. ئەز دفكرم ئەو گەدە (ژ كو هاتييە) ژ كورا هاتييە؟

ناڤێ كەچكێ شا سەنەم بوويە، ناڤێ گەدە – میرزە – مەموود. خووشكا ديا وانا وى گلى دبهێ، دچە جەم پيرێ، دڤێ،

– پيرێ، ها پيرێ، گەدە هاتييە، رێكێ بڤينە.

پيرێ خوە دگهينە كۆچكا وى، پيرێ گۆ:

– قيزا قەنج، تو تەنێ ڤى ئاڤاييدا چما روونشتى؟ برا برێ تە هەرە مەيرەمێ ژ خوەرا بينە، بينا تە پێ دەرێ.

ئێڤارێ برا ژ نێچيرێ تێ، دنێرە خووشكا وى خەيدييە.

– خووشكێ جان، چرا خەيدييى؟.

– ئەز تەنێ ڤى ئاڤاييدا نكارم بسەكنم، هەرە مەيرەمێ ژ خوەرا وەرين، بينا من پێ دەرێ، ئەز پێ بسەكنم.

گۆ :–خووشكێ، ئەز هەرم مەيرەمێ، ئيدى ئەز نايێم، قەستيكا ناڤ تە دانە، ئەزێ بڤم كەڤر.

خووشت دگرى، دڤێ:–هەرە بينە.

گەدە سڤێ سيار دڤە، بەرێ خوە ددە مەيرەمێ.

پيرێ دچە دنێرە برا چوويە، قولۆز دڤە، تێ، دڤێ: "چوو".

میرزە–مەموودێ تە ژى دچە، خادێ ئۆخرێ بدێ. چوو مەيرەمێ. وى ئالى سێر بوو، گۆ: "هم ها، هاتم ها". كەربوو ژ خوەرا چوو. چوو كالك راست هات، گۆ:

– هەيفا تە ميرزە–مەموود، هەرچێ چوويە، نەهاتييە، مەيرەمێ تە بكە كەڤر.

كالێ رێ نيشان دايێ. ئەڤێ تە چوو گهيشتە هندا سێرا مەيرەمێ: گۆشتى ل بەر ميێيە، گيهايێ ل بەر گورە. داچڤيا گيها ئاڤيتە بەر ميێ، گۆشت ئاڤيت بەر گور. چوو دەرباز بوو. هەفت بالتەچى ڤى ئالى رێيە، هەفت بالتەچى ل ڤى ئالى رێ، گۆ: "هم ها، هات ها". ئەوى گوهـ نەدا، چوو. دە كالێ ژێرا گۆتبوو. چوو گهيشتە مەيرەمێ، بنيا كۆچكا مەيرەمێدا سەكنى، گۆ: –مەيرەم!

مەيرەمێ گۆ:–كەڤر.

هەتا گووزەکێ بوو کەڤر. جارەکە دنێ گازی کر:

– مەیرەم!.

گۆ:–کەڤر.

هەتا چۆنگا بوو کەڤر.

گۆ:–مالخراف، هەلا من بنێر، پاشێ بێ "کەڤر".

گاڤا، وسا گۆ، سێرا وێ هنەکی بەتال بوو. مەیرەمێ ک ئاکووشکێدا نهێری، خادێ حزکربوو، بەدەویا میرزە–مەموود، هش و ئاقلێ وێ چوون. وێدەرێ مەیرەمێ جارییا خوە شاند، دەزمالا خوە شاند، جار دن ساخکر، بر دیوانێ. مەیرەمێ میرزە–مەموود بر هەرەما خوە، بر ژۆر، گۆ:

– میرزە–مەموود، هەیفا تە، تو چرا هاتی، تو هاتی ک تە ئوندا بکن.

مەیرەمێ کارێ خوە کر، رابوو ئیشێ خوە دیت، هەرچێ ک بهێ وی گران، خوەڤا سڤک، بلبلا هەزارە ژی هلدا هات. لێخست هات–هەیا خۆرجەکێ گووزێ هندێ ئانین. هاتن جەم کالێ. کالێ جاهلکرن. هەرچێ کربوو کەڤر، گشک ساخکرن لێخست هات کۆچکا خوە، پەیا بوو جەم بالتووزا خوە. ئیڤا گۆ:

– میرزە مەموود، گۆ، تو سڤێ، تو وی پادشایی ک تێ تەرا راڤ و نێچیرێ، وی تەگلیفکی، سڤێ بینی.

سڤێ میرزە–مەموود پادشێرا گۆ:–پادشا، تو ئیرۆ تەکلیفچییێ منی.

ئەو سێ–چار رۆژ بوو، ئەو پادشا بۆینا وی گەدەیی نەخاوەش بوو. پادشا هاتە مالا وی. ژنکێ رابوو سڤرا جنەتێ دانی، شڤا قودرەتێ لێخست، هەزار–هازار تەم هات بەر پادشێ، گ تووسیێ زێریندا. ئیڤا وەختێ رابوونێ ژنکێ گۆ:

– وان زەلفێ زێرین، گۆ، خوەرا بڤن هەرن، لێ، گۆ، پادشا، تو روونی.

رابوون بەلا بوون.

مەیرەمێ گۆ:–پادشا خوەشبە، کێ دییە، ژنا پادشا جەورکێد کووچکا بینە؟ گۆ، ئەڤانا کور و قیزێ تە، گوهارزێرین ئەڤن. مخەنەتی ژ بەر دێ هلدانە، جەورک ئاڤیتنە بەر.

پادشا دچه رووێ وان، ئەوانا ژی دەستێ وی. دیا وی گەدەیی ئیژا هەمیش دکە تینە دیوانێ. ئەوێ پیرێ، وێ ژنا خوە مەزن ژی بەر ب جەنمێ دکە، داڤێژە دچە.

ئەو، درانزێرین، میرزە–مەموود، مەیرەم، شا سەنەم، هێژا دگێژن هەڤ.

گۆت: وەردا شەمۆ، ١٠٠ سالی، ژ گوندێ پامپێ ل سەر نەهییا ئاپارانێ.

شاترشوومان

پیرەک هەبوو، چەند زێرێ پیرێ هەبوون. پیرێ دوشرمیش بوو، گۆ: "ئەز چاوا بکم، وەکی زێرێ من نەدزن. گۆ، لازمە ئەزێ زێرێ خوە خوەرا بڤم، تێخم تاسەکێ، وەکی کەس من نەدزە". پیرێ زێرێ خوە هلدان برە چوو جەم زێرکەر، خوەرا کرە تاسەکێ، ئانی هات. گۆ: "وەلە، لازمە ئەز پێ ڤێ تاسا خوە هەلیسێ بینم، بخوم".

ئێ هەلیسە دفرۆت، ناڤێ کی عەمر هەلیسە بوو. پیرێ تاس بر چوو جەم عەمر هەلیسە، گۆ:

– عەمر هالیسا، ئەز چ بدمە تە، تو ڤێ تاسا من تژە هالیساکی؟

عەمر هەلیسە تاسێ نهێری، تاسا زێر، گۆ:

– پیرێ، تو داینە، ئەزێ تاسێ خێرا خوە تەرا تژەکم.

پیرێ تاس دانی، چوو. عەمر هالیسە تاساکە دنێ وارشەق ژێرا تژە هالیسە کر، دانی ورا. پیرێ هات تاس هلدا بر. هەلیسە خار، لێ نهێری، تاس گوهێرییا، تاس هلدا چوو جەم عەمر هەلیسە، گۆ:

– عەمر هەلیسە، خادێ خێرا تە قەبوول نەکە، تە چرا تاسا منا زێر هلدایا، ئەڤ تاسا وارشەق دایە من؟

عەمر هەلیسە تاس نەدا پیرێ. پیرێ گرییا، هات بەر دەرێ خو روونشت. شاترشوومان ژێلا هات:

– هان، گۆ، پیرێ، دەردێ تە چییە، تو دگریی؟

گۆ:–دەردێ من گەلەکە، کەس نکارە دەردێ من دارمانکە.

گۆ:–پیرێ، بێژە، چییە، گۆ، ئەزێ دەردێ تە دەرمانکم.

گۆ:-حال و هەوالێ من و عەمر هەلیسە ئەڤە.

گۆ:-پیرێ، تو ڤرا روونی، حەتا چ وەختی هەڤە، ئەزێ تاسا تە بینم.

شاترشوومان چوو جام عەمر هەلیسە،

- سەلام عەلیکم!

عەمر هەلیسە گۆ:-ئەلێکم سالام، شاترشوومان.

شاترشوومان گۆ:-عەمر هەلیسە، خولام تە نە لازمن؟

عەمر هەلیسە گۆ:-نا.

شاترشوومان بەرێ خو دا مالا عەمر هەلیسە، چوو لێ نهێری ژنا عەمر هەلیسە ڤا مال، گۆ:

- عەمر هەلیسە ئەز گرتمە خولام، گۆتییە هەرە ژنا منرا بێژە برا تڤدارەکێ بیست مێری بکە، ئەزێ تەگلیفکم بینم مال.

ژنک رابوو دەستپێکر تڤدارەک کر. شاترشوومان رەڤی کەت بن دارا سڤدەرێدا. ئێڤارێ، هەلا سەحەتەک رۆ هەبوو، عەمر هەلیسە هات، ئەشقی تاسێ سەحەتەکێ زوو هات، هات لێنهێری ژنا وی تڤدارەک کرییە. گۆ:

- ژنک، ئەڤ چ تڤدارەکە تو دکی، دەفە، دەوەتە؟

گۆ:-نە تە خولام شاندبوو، گۆتبوو برا تڤدارەک بکە، ئەزێ بیست مێری بینم.

گۆ:-تو کەربە، ئەو خولام چوو، یان ڤرا ما؟

ژنکێ گۆ:- ئەز هاژ پە تونەمە.

گۆ:-ڤا، من تاسا پیرێ زێر ئانییە، ئەو شاترشوومانە، وێ ئیشەڤ تاسێ بڤە، گۆ، راڤە، ئەم دەری دادن. خانیێ خو بنهێرن.

رابوون، ئەو، ژنا خو دەرییێ خو دادان. خانیێ خو نهێرین، شاترشوومان نەدیتن. گۆ:

- ژنک، ئەم چاوا بکن شاترشوومانێ تاسێ بڤە؟

گۆ:- ئەمێ تاسێ تژە ئاڤکن، ئۆرتا خو هەردودا داینن. شاترشوومان سرییا بێ تاسێ هلدە، ئاڤێ برێژە، ئەمێ پێ بهسن.

ئەو هەردو کەتنە جیێ خوە، تاسا خوە تژە ئاڤکرن، دانین ئۆرتا خوە. شاترشوومان سڤدەرێدا ئەو گش بهیست. ئەوانا رازان. شاترشوومان چوو دەری ڤەکرن. هات لهێف هێدیکا سەر وان هلدا، تاس هلدا، ئاڤ سەر سەرێ عەمر هەلیسەدا کر. ئەوی بانزدا. عەمر هەلیسە رابوو، گۆ:

– ئەوێ تاسێ بڤە بدە پیرێ، ئەز چاوا بکم هەرم بەر دەرێ پیرێ؟ عەمر هەلیسە ریا کەسە زوو هاتە بەر دەرێ پیرێ. پیرێ ژی سەرماکربوو، زوو چوو بوو هوندور. عەمر هەلیسە پۆتێ پیرێ ئاڤیتە سەر سەرێ خوە، بوو کووندە-کووندا وی. شاترشوومان وێدا هات، گۆ:

– پیرێ، هان، من تاسا تە ئانی، هان تاسا تە.

عەمر هەلیسە تاس دەستێ شاترشوومان گرت. شاترشوومان هەڤەکی وێدا چوو، گۆ:

– دڤە، عەمر هەلیسە تاس من ستەند؟ شاترشوومان زڤری، هات لێنهێری پیرێ بەردێری، گۆ:

– پیرێ، من تاسا تە دا تە؟

گۆ:-شاترشوومان، ئەز قوربانا تە، تە تاس نەدا من.

شاترشوومان گۆ:-عەمر هەلیسە تاس بر. شاترشوومان بەزی هات مالا عەمر هەلیسە. جۆلانا کورێ عەمر هەلیسە دەرخستە دەرڤا، کنجێ ژنا عەمر هەلیسە ئاڤیتە سەر خوە. گەدە قورجاند. گەدە گرییا. عەمر هەلیسە هات:

– ها، گۆ، چ قەومییە، تو دەرکەتی دەرڤا؟

گۆ:-تو چاوا دەرکەتی، چێلەکا مە رەڤی، هوندور دەرکەت.

گۆ:-دە هانێ تاسێ بگرە، ئەز هەرم چێلەکێ بینم.

شاترشوومان تاس دەستێ وی گرت. عەمر هەلیسە هەڤەکی چوو، گۆ:

– هەلا شاترشوومان نینبوو تاس دەستێ من گرت؟ زڤری هات، لێنهێری ژن دەرڤا تونە. چوو لێنهێری ژنا وی رازایە. پهینەک ل سەرێ ژنا خوە خست، گۆ:

– کا تاس؟

ژنا وی گۆ:–تاسا چ؟ ئەم ئێڤارێ چاوا رازانە ئەم هێ رازانە.

گۆ:–شاترشوومان تاس بر.

شاترشوومان وێ ئێڤارێ تاس بر دا پیرێ. شاترشوومان سڤێ چوو جەم عەمر هەلیسە :

– سەلام عەلیکم، عەمر هەلیسە !

عەمر هەلیسە سەلاما وی ڤەنەگرت.

گۆ:–عەمر هەلیسە، تو خولاما ناگری؟

گۆ:–تو راستی رەنگرەش بێیی، گۆ، ئەز خولاما ناگرم.

گۆ:–چرا، عەمر هەلیسە، رەنگرەش من زۆرترە؟

گۆ: – دە ئەز نزانم، تو راستی رەنگرەش بێیی.

گۆ:–قراربە، ئەزێ هەرم رەنگرەش بڤینم، بجێربینم، چکا ئەز زۆرم، یان رەنگرەش.

شاترشوومان چوو جەم رەنگرەش، گۆ:

– سەلام عەلیکم، رەنگرەش!

گۆ:–ئەلێکم سەلام، سەرسەرا، سەر چەعڤا، شاترشوومان!

گۆ:–رەنگرەش، هنە ریسێ من هەیە، ئەز چ بدمە تە تو دەنێخی؟

گۆ:–شاترشوومان جان، هەرە بینە، ئەز بڤینموو ئەزێ تەرا ئەرزان لێخم.

گۆ:–رەنگرەش، وەکی هۆقەکێیە، هندکە.

گۆ:–ئەزێ دەه پەرا بستینم.

دەرخست دەه پەرێ وی داییدا.

رەنگرەش گۆ:–شاترشوومان، چرا پەرا ددی، هەرە ریس بینە، پاشێ پەرا بدە.

گۆ:–نا، ئەز بەرێ هەقێ خوە ددم، دەه پەرە دا رەنگرەش، چوو گازی کر، گۆ:

– من هەقێ خوە دایە، ریسێ کێ هەیە، بینە ئەزێ دەنێخم.

رەنگرەش گۆتە شاگرتێ خوە، گۆ:

– شاترشوومان تێ، بێ رەنگرەش گەلەکی نەخوەش بوو، چوو مالا خوە.

شاتشوومان ریس تۆپکر، هاته بەر دکانێ، گۆ:

– کا رەنگرەش؟

گۆ:–رەنگرەش نەخوەش کەت، چوو مالا خوە، دڤە نها مریڤە ژی.

گــۆ:–وێ چاوا بمرە، من هەقێ خــوێ دایە، گــەرەکێ ریسێ من دەنێــخــە. شاترشوومان چوو مالا رەنگرەش. چوو لێنهێری رەنگرەش مرییە، گۆ:

– رەنگرەش، راڤــە، تو کــورێ مــەریانی، من هــەقێ خــوە دایە، راڤــە ریسێ من دەنێخە.

رەنگرەش دەنگێ خوە نەکر.

گــۆ:–قراربە، رەنگرەش، ئەزێ سـیـتلـە ئاڤ بکەلینم ســەر تەدا کم، وەکی تـو پێ بمری، راڤە ریسێ من دەنێخە.

شـاترشـوومـان دوشـرمیش بـوو، گۆ: "وەکی ئەز ئاڤێ بکەلینم ســەرداکم، تو وەرە بمرە، دەه پەرێ من هـەرن". ئاڤ ئانی لێکر، گۆ:

– رەنگرەش، راڤە، تو کورێ مەریانی، گۆ، وەلە قراربە، من هێـژا ئاڤا سـەر تەدا کر، ئەزێ ئیژا جانێ تە کەفەنڤا بدرووم.

شـاترشـوومـان خـوە خـوە گۆت: "تو وەرە، ئەز جانێ وی کـورێ کـەرێ کەفـەنڤـا بدرووم، تو وەرە بمرە دەه پەرێ من هـەرە". ئانی کـەفـەن ژی لێکر. رەنگرەش هلدان برن سەر مەخبەر، گۆ:

– رەنگرەش، تو کورێ مەریانی، راڤە ریسێ من دەنێخە، من هەقێ خوە دایە تە.

رەنگرەش دەنگێ خوە نەکر.

گۆ:

– ئەزێ نـها تە تێـخـمـە تربێ، خـوەلیێ تژە سـەر تەکم، تویێ بمری، راڤـە، هەقێ من سەر تەیە.

رەنگرەش دەنگێ خـوە نەکر. شاترشـوومان گۆ: "تو وەرە ئەز تێکمە تربێ، خـوەلیێ تژە سـەرکم، بمرە، دەه پەرێ من هـەرن". شاترشـوومان گۆتە جماعەتێ، گۆ:

– هـوون ســەر چەعـڤێ من، ســەر ســەرێ منرا هـاتنـە، تەمـا برێ منە، گــەرە ئەز

ئیشەڤ قەرەولێ وی بم، سڤێ ئەزێ چەلکم.

جماعەت ڤەگەرییا چوو. شاترشوومان تەنێ بەر رەنگرەش ما. بارانێ دەستپێکر باری. با پێرا دهات. شاترشوومان گۆ:

– کورۆ، رەنگرەش، راڤە، تو کورێ مەریانی، تو شەوتی.

رەنگرەش دەنگێ خوە نەکر.

شاترشوومان تابا خوە نەدیت. گەرییا شکەفتەک دی. هات لنگە رەنگرەش گرت، کاشکر، برە هوندورێ شکەفتێ. وەختەکێ لێنهێری بیست هەراڤی دەر شکەفتێ گرت. شاترشوومان رەڤی خوە دا قولچ. جنیازێ رەنگرەش وێ ئۆرتێ ما. هەرەڤباشییا ژی خزنا پادشێ دەرەڤەکرنە، ئانینە هاتنە. هەرەڤبایيشیا زێرێ خوە کرن بیست دووچکا. شوورەک ئۆرتا واندا ما، ئەوی گۆ:

– منرا.

ئەوی گۆ:–منرا.

هەڤ روونەنشتن. یەکی گۆ:

– چرا هوون ئوسا دکن، بینە ئەمێ شوورێ خوە بجێربینن.

گۆ:–چاوا بجێربینن؟

گۆ:–ئەمێ باڤێژنە ڤی جنیازەیی، هەرگێ قەتکر، ئەمێ بهێ وی زانبن، ئەمێ بهێ وی کڤشکن، هەرگێ نەبری، کێری چ تێ، هەسنەکی خامە.

یەکی رابوو، شوور کشاند، گۆ: – ها!

رەنگرەش رابوو سەر خوە. هەرەڤباشییا زێرێ خوە هشتن رەڤین. شاترشوومان هات، گۆ:

– دەهـ قووچکێ من، دەهـ قووچکێ تە، گۆ، دە کا، دەهـ پەرێ من ژی بدە.

ئەوی رەنگرەش ل هەڤخست. هەرەڤییا گۆ:

– مالا وە خراب بە، مەریک بوو، قۆترمیش بوو، وە زێر هشتن، هوون رەڤین.

هەراڤیک هات سەرێ خوە شکەفتێرا دەرخست، نهێری، لێنهێری وێ هوندور شکەفتێدا ل هەڤ دخن. رەنگرەش دەست ئاڤیتە کومێ هەراڤی:

– ئا، گۆ، ئەڤا ژی دەه پەرێ تە، ئەز گۆرا باڤێتە…

هەراڤی رەڤی، گۆ:– خوەدێ مالا وە خراڤ نەکە، مری ئوسا رابوونە، زێر، سەرێ مەری دەه پەرە کەتنە، پارا یەکی نەما بوو، هەڤخستن، کومێ من ژی من ستەندن دانە وی.

گۆت: تەمۆیێ مۆرۆڤێ خالت، ژ دیا خوە بوویە ١٩١٢ سالێ، ژ گوندێ قبختەپە ل سەر نەهییا تالینێ، کۆلخۆزڤانە، نیڤخوەندی.

گورگانێ کورێ پیرێ

پیرەک هەبوویە، کورەکی پیرێ هەبوویە. ناڤێ کورێ وێ گورگان بوویە. کورێ پیرێ زەعف قەوات بوویە. رۆکێ ئەو دچە ناڤا گوند. دلیزن، دەستێ خوە داڤێژە کیژانی ملێ وی دقەتە، دەست داڤێ لنگێ کێ دقەتە. جاڤ دچە جەم پادشێ، دڤێ:

– تابا مە دەستێ کورێ پیرێ تونە.

کورێ پیرێ دگرن. پادشا گازی دکێ، دگرن داڤێژن زیندانا کەڤری. گورگان نەقەڤ دکە، دچە دگهێژە قیزا پادشێ. قیزا پادشێ دڤە دلکەتیا وی. خوەرا موخدارەکی دەرباز دکن.

پادشاکی دنێ تێ سەر وی پادشایی شەر، دڤێ:

– بدە من خەرجێ من هەفت سالا، یان ژی شیشا پۆلا، مەرتالێ پۆلارا دەربازکە دەوسا خەرجێ هەفت سالا.

شیشا پۆلا داتینن، مەرتالا پۆلا داتینن مەیدانا شێر. پادشا گازی چل پەلەوانێ خوە دکە، هەر چل پالە دکن ناکن نکارن شیشێ ئەردێ هلبرن، مەرتالا پۆلا قولکن. گازی شەهەر دکە، کەسە نکارە ناڤ شەهەرێ ویدا، کەسە نکارە. قیزا وی تێ جاڤ ددێ پادشێ، دڤێ:

– باڤۆ، یەک تە گرتبوو کەلا زیندانێدا، ئەو گورگانێ کورێ پیرێ بوو، تەنێ ئەو کارە.

پادشا گورا قیزا خوە دکە، دچە دەرێ کەلێ ڤەدکێ. چل دەرێ کەلێ هەبوویە. دچە دەرێ چل دەرگەیی ڤەدکە، گورگانێ کورێ پیرێ لێ دەردخە، دڤێ:

– گورگان، تو کاری شیشا پۆلا مەرتالێ پۆلارا دەربازکی، ئەزێ قیزا خوە بدمە تە، یان دیسا ئەزێ تە باڤێم زیندانێ.

گورگان دڤێ:–بدە من مۆلەتا چل شەڤی، خارنا چل شەڤی، ئەزێ شیشێ مەرتالا پۆلارا دەرباز کم.

پادشا خارنا چل شەڤی ددێ. چل شەڤێ گورگانێ کورێ پیرێ تەمام دڤن. گورگان دەردخن،

چەعڤ لێ سۆربوونە، زەند لێ قالم بوونە، جماعەت لێ ساوێ دگرە. وێدەرێ شیشا پۆلا هلدبرە، پێ دەستەکی مەرتالا پۆلا قول دکە. جماعەت لێ زەندە دڤە. شیشا پۆلا هەفت مێترا ئەردێدا دچە. گورگان دڤێ:

– پادشا، گازی پەلەواناکە، شیشا پۆلا ئەردێ دەرخە!

پادشا دڤێژە پەلەوانا. چل پەلەوان دەست داڤێژنە شیشێ، نکارن ئەردێ دەرخن. گورگان پێ دو تلییا دگرە، ئەردێ دەردخە. گازی پادشێ دنێ دکە.

– شەرێ تە ئیدا منرا تونە، من شیشا پۆلا مەرتالا پۆلارا دەربازکر.

پادشێ دنێ دها دچە ئێرا خوە.

گەرما هاڤینێ بوویە. گورگان خوەرا دچە چۆلێ، ناڤا زەڤیا. دینا خوە ددێ مەریک وێدا تێ، سمێلێ وی بووز بوونە، دڤێ.

– یا، یا، ئەڤ عەجێڤە، گەرما هاڤینێ سمێلا تە بووز گرتییە، ناڤێ تە چییە؟

دڤێ:–ناڤێ من پووسۆیە، دڤێ، عەجێڤ ئەو عەجێڤە، گورگانێ کورێ پیرێ شیشا پۆلا مەرتالا پۆلارا دەرباز کرییە.

دڤێ:–ئەز گورگانێ کورێ پیرێ مە.

پووسۆ دڤێ:–تو برێ مەزن، ئەز برێ چووک.

هەردو رەخ هەڤ دکەڤن دچن. راستی مەریکی تێن. ئەو مەری بەر ئاڤەکێ سەکنییە، لنگەکی خوە دایە وی ئالی ئاڤێ، لنگەکی خوە دایە ڤی ئالی ئاڤێ، دەڤێ خوە کرییە ئاڤێ، ئەو چەم دچە دەڤێ وی، دکە گازی:

– ها ئەز تینا شەوتیم، ها ئەز تینا شەوتیم!

پووسۆ، گورگان دڤێژن:–یا، یا خورتۆ، ئەڤ چ عەجێڤ؟

دڤێ:–عەجێڤ نە ئەڤ ئەجەڤە، عەجێڤ ئەو عەجێڤە ک گورگانێ کورێ پیرێ شیشا پۆلا مەرتالێ پۆلارا دەربازکرییە.

دڤێ:–ئەز کورێ پیرێمە.

دڤێ:–هوون هەردو برێ مەزن، ئەز برێ وەیی چووچک.

هەرسێ برا رەخ هەڤ لکەڤن دچن. دینا خوە ددنێ یەک وێ مەر سەر مەلایە چیایێ بۆقەتین دڤە ئێگرداخ، ئێگرداخ تینە بۆقەتین، بۆقەتین دڤە ئەلەگەزێ. گورگانێ کورێ پیرێ دڤێ:

– ئەڤ چ عەجێڤە؟

دڤێ:–عەجێڤ ئەڤ نە عەجێڤە، گورگانێ کورێ پیرێ شیشا پۆلا مەرتالا پۆلارا دەرباز کرییە.

دڤێ:–ئەز کورێ پیرەمە.

دڤێ:–هوون هەرسێک برێ منی مەزن، ئەز برێ وەیی چووچک.

هەرچار رەخ هەڤ دکەڤن دچن. دینا خوە ددنێ خۆرتەک وێ بەر پێز بلوورا وی دێستدا بلوورێ دخە. پەز درەقسە، کەڤر درەقسن، چیا و بانی درەقسن. گورگان برێ خوەڤا پێڤا. گورگان دڤێ:

– خورتۆ، ئەڤ چ عەجێڤ، ئەڤ چ ئەجەڤ؟

بلوورڤان دڤێ:–عەجێڤ ئەو عەجێڤە، گورگانێ کورێ پیرێ شیشا پۆلا مەرتالا پۆلارا دەرباز کرییە. دڤێ:–گورگان ئەزم.

دڤێ:–هوون برێ من مەزن، ئەز ئێ چووچک.

پێنج برا رێدا دچن، دینا خوە ددنێ شەهەرەکی ڤایە. دچنە ناڤا شەهەر. دینا خوە ددنێ فرنەک ڤایە، خۆرتەک ئۆرتێدا سەکنییە، نانێ فرنێ دەرتێ–سۆمیێ ساخە–ساخ داڤێ دەڤێ خوە. فرنە پێرا ناگیهینە، دکە گازی:

– ها من تێر نەخار، ها من تێر نەخار.

گورگان دڤێ:–یا، یا، ئەڤ چ عەجێڤ؟

تێرنەخار دڤێ:–عەجێڤ ئەو عەجێڤە گورگانێ کورێ پیرێ شیشا پۆلا مەرتالا پۆلارا دەرباز کرییە. دڤێ:–گورگانێ کورێ پیرێ ئەزم.

تێرنەخار دڤێ:–هوون برێ من پێنجا، ئەز برێ وە شەشا.

هەر شەش برا رێکێدا دچن. دینا خوە ددنێ مەرڤەکی وێ سەرێ خوە دانییە سەر کەڤرەکی، دڤێ:

– ها من تێر نەبهیست، ها من تێر نەبهیست. وەکی ژ مۆسکڤایێ خەبەردن – ئەو دبهێ، وەکی ژ جوولفێ خەبەردن–ئەو دبهێ.

گورگانێ کورێ پیرێ دڤێ؟–خورتۆ، یا، یا، ئەو چ عەجێڤ؟

دڤێ،–عەجێڤ ئەو ئەجەڤە، گورگانێ کورێ پیرێ شیشا پۆلا مەرتالا پۆلارا دەربازکرییە.

دڤێ:–گورگانێ کورێ پیرێ ئەزم.

دڤێ:–هوون برێ منی هەفتا، ئەز ئێ هەیشتا.

هەیشت برا رێ دکەڤن، دچن. برێ مەزن گورگان بوویە. راستی شەهەرەکی تێن. مالا پادشێ پرس دکن، دچن مالا پادشێ مێڤانی. پادشا وانرا گەلەکی ئەزەت، ئیکرام دکە. پادشا دبهێ، وەکی "ئەڤا برێ سێرێنە". گازی چل پەلەوانێ خوە دکە، دڤێ:

– وەرن، ئەم ئیشەڤ وانا بکوژن یانێ راکێ سێری کن.

پەلەوان دڤێن:–ئەمێ ئاگر بەری وان دن.

تێرنەبهیستێ برێ گورگان دبهێ، دڤێ:

– گەلی برا، پادشا پەلەوانێ خوە وێ ئاگر ئیشەڤ بەری مەدن. تشتە هونرێ وەدا هەیە، یان تشتە تونە؟ وەرن، ئەم هەرن.

پووسۆ دڤێ:–ئەو یا دەستێ منە.

پادشا گازی وان دکە، دڤێ:–گەلی مێڤانێد عەزیز، کەرەمکن، ئەم هەرن مال.

پادشا گازی وانا دکە، نان ددە خارنێ، ئاراقێ ددنێ. پادشا دڤێژە جاریێ خولامێ خوە:

– جيێ وان بڤن مەرەكێدا داينن، ئەمێ ئيشەڤ ئاگر بەری وان دن.

دڤن، جيێ وان مەرەكێدا داتينن. دڤێژن:

– كەرەمكن، وەرن سەر جيێ خوە رازێن.

گورگان هەفت برێ خوەڤا دچن سەر جيێ خوە رادزێن، پووسۆ رانازێ. نيڤێ شەڤێ دەرباز دڤە. پووسۆ هشيارە. دينا خوە ددێ، دڤە خرتە–خرتا بانێ

ئاڤايی، بۆجكێ نفتێ، دەنگێ وان تێن. هەفت بۆجكا بەری سەر مەرەكێ ددن، ئاگر پێ دخن. پووسۆ دينا خوە ددێ ئاگر پێخست. پووسۆ دكە باگەر، هەی برێ خوەرا دڤەژا:

– مقاتبن، هوون سەرما نەكن.

برا لهەفا سەرێ خوە دپێچن، سەرما مێترە بەرف ئۆرتا مەرەكێ دكەڤە، ئاگر ڤێدسە. پادشا شەڤ خولامێ خوەرا دڤێ:

– هەرە، لنگێ وان بگرە باڤێژە، ناكا ئەو شەوتينە.

خولام لێدخە دچە مەرەكە، دەری ڤەدكە، دينا خوە ددێ مێترەک بەرف ناڤ مەرەكێ كەتييە. گورگان هشيار دڤە، دڤێ:

– خولام، ڤردا وەرە، مالا پادشێ خراڤ بوويێ، مەرا سۆڤە بانييا دانييا، ئەم سەرما شەوتين. درانێ خولام دكشينە ئانيێدا دكوتە.

خولام پۆر–پۆشمان ڤەدگەرە جەم پادشێ، دڤێ:

– پادشا، نە توبی، نە پادشاتييا تەبە، گورگانێ كورێ پيرێ درانێ من دەرخستييە ئانييا مندا كوتايە، مێترە بەرف مەرەكێدا ژێ كەتييە، دڤێ، مەرا سۆڤەكێ بينە، ئەم سەرما شەوتين.

پادشا ديسا گازی چل پەلەوانێ خوە دكە، دڤێ:

– وەرە ئەمێ ئيشەڤ ئاڤێ بەری سەر واندن، بخەنقينن.

خولامێ پادشێ جيێ وان دڤە ئاشدا داتينە. خولام گازی گورگان، هەفت برێ وی دكن، دڤێ:

– كەرەمكن، هەرن سەر جيێ خوە رازێن.

دڤه نيڤێ شه‌ڤێ. گورگان شه‌ش براڤا رادزێن، چه‌مچکين هشيار دمينه. دڤه نيڤێ شه‌ڤێ، ده‌نگێ ئاڤێ تێ، دينا خوه ددێ، ئاڤێ ديوار قولکر، ژۆردا هات. چه‌مچکين ده‌ڤێ خوه دده به‌ر ئاڤێ، ئاڤێ دچکينه و رادزێ.

سبێ شه‌به‌ڤێ پادشا خولامێ خارا دڤێ:

– هه‌رن، ناکا ئه‌و خه‌نقينه، جنيازێ وان بگرن باڤێژن.

خولام دچنه به‌ر ئاش، ده‌رى ڤه‌دکن، گورگان نشکێڤا هشيار دڤه، خولام دکوته، درانێ وى ئانيێ دکوته، دڤێ:

– مالا پادشێ خراڤ بوويه، ڤێدرۆ ئاڤ مه‌را بانييا، ئه‌م تينا شه‌وتين.

خولام دچه جه‌م پادشێ، دڤێ:

– حال هه‌والێ گورگان هايه، ئه‌ز کوتامه، درانێ من ژى ئانييا من خستينه.

پادشا دڤێژه خولاما: – هه‌رن گازى گورگان، برێ وى کن، برا بێن مال.

خولام دچن په‌ى گورگان، برێ وى. گازى دکنێ، ته‌شتييا وان ددنێ، پادشا دڤێژه گورگان:

– حه‌تا ناکا من تو خايکرى، ئيرۆ شووندا شه‌رێ من ته‌را شه‌ره.

گورگان دڤێ:–سه‌ر چه‌عڤێ من. گورگان هه‌فت برێ خوه هلتينه دچه مه‌يدانا شێر، گورگان دڤێ:

– گه‌لى برا، ئه‌زێ زۆرا شوورێ خوه شه‌ر کم.

پووسۆ دڤێ:–ئه‌زێ ب باگه‌رێ وان بخه‌نقينم.

چه‌مچکين دڤێ:–ئه‌زێ ئاڤێ به‌رى سه‌ر وان دم بخه‌نقينم.

چياگوهێز دڤێ:–ئه‌زێ مه‌رێ بن وانرا کم وه‌لگه‌رينم.

بلوورڤان دڤێ:–ئه‌زێ بلوورێ خم، برا گوللێ وان مه نه‌که‌ڤن، هه‌رکه‌سه ده‌وسا خوه‌دا بره‌قسه.

تێرنه‌به‌ز دڤێ:–ئه‌زێ دۆرا وان هه‌رم–بێم، مينا که‌رى په‌ز ناهێلم يه‌ک ناڤ ده‌رێ.

نيڤرۆ شووندا پادشا ده‌فا هه‌وارێ دخه، گازى په‌له‌وانێ خوه دکه، دچنه مه‌يدانا شێر. وێ شه‌ڤێ مه‌يدانا شێردا رادزێن. سبێ شه‌به‌ڤێ ده‌ست ب شێر دکن. گورگان

ب شوور ناڤ دکەڤە،

پووسـۆ لێدکە باگەر، چەمچکین ئاڤێ بەری سـەر وان ددە، چیاگوهێـز مـەرێ بنرا دکە وەلدگەرینە، بلـوورڤـان بلووری دخـە، هـەر کـەسـە جیێ خـوەدا درەقسـن شـاش دمـینن، تێرنەبەز دۆرا وان دچە تێ، ناهێلە یەک مـەیدانا شـێر دەرێ، گشـتا دکوژن، ئێ سـاخ ئەو بوویە مالا خوە نەهاتییە. گورگان دڤێژە برێ خوە:

– ئەم هەرن مالا پادشێ.

دچنە مـالا پادشێ، پادشێ دکوژن. گـورگـان قـیزا پادشـێ خوەرا دسـتینە، جاریێ قـیزا پادشێ ددە برێ خوە. هەفت شـەڤ، هـەفت رۆژا دەف دەوەتێ خـوە دکن. هـوون چوون مرازێ خوە شابوون، ئەو چوون مرازێ خوە شابوون.

– تو ژی هەری مرازێ خوە شابی.

ئیدا ئەوە، کۆتا بوو.

گۆت: ئیسکۆییێ سیابەند، ژ دیا خـوە بوویە سـالا ١٩١٢–ئا، ژ گوندێ هەکۆ ل سـەر نەهییا تالینێ، کۆلخۆزڤان، نیڤخوەندی، گەلەک هکیاتا زانە.

کالێ ئاقلبەند

وەختەکێ، شـەهـەرێ عاباس شـاه، ئـسپهانێ دەورێشـەک هات، ل مەیدانێ چادرا خوە لێخست، تێدا روونشت، نە ژ کەسا خـەبەردا، نە جابا کەسی دا. سـێ رۆژا سـەکنی، هـەما ئوسا ما. جاڤ دانە عاباس شاه، گۆ: "حال، هەوالێ مەیدانێ ئاوا. دەورێشـەک هاتییە، چادرا خوە ل مەیدانێ لێخستییە، نە خەڤەر ددە، نە جاڤا مە ددە".

عاباس شـاه گەلەک ئاقلمـەندێ خوە، وەزیرێ خـوە شـاندن، تو تشـتێ دەورێش فەم نەکرن: نا خەڤەر دا، هەما ئوسا چادرا خوەدا روونشـتییە. عاباس شاه لەلایی خوە، ئاقلبەندێ خوە گشک گرتن. وەزیرێ خوە شـاند، وەزیرا گۆ:

– تو گـەرەکێ مـەرڤـەکی ئوسـا بڤـینی، وەکی رەمـا دەورێش زانـبـە، چکا سـەڤـا چ هاتییە، نە خەڤەر ددە، نە تشت، ئەرکێ تە دیت، دیت، نە دیت، ئەزێ سـەرێ تە لێخم.

وەزیر رابوو کـەت ناڤـا شـەهـەر، گـەریا: سێ رۆژا، سێ شـەڤـا گـەریا، مـەرڤێ ک ئوسـا بێ جاڤێ بدە، تونە. دو هەڤال ژی هەڤالارا بوون، مەرڤێ ئەلهەدە بوون (توجار

بوون)، چوون نهێرین ک جیکی وێ هنه نان وێ سەر ئاڤایکی راخستییه. جەندەکێ هەساڤێ زارەکێ وێ سەر دارەکی چێکرنه ناڤا وی گەنمیدا، هەما ئەو شکلێ نه زارایه، کاخەزه چێکرنه. لێ نهێری چڤیک تێن سەر وی گەنمی، ئەو زارۆ دەستێ خوه خوه-خوه هلدبره کشه چڤیکا دکه، ناهێله چڤیک گەنم بخون، مریشک گەنم بخون. وەزیر ژ هەردو هەڤالێ خوەرا گۆت:

– ئەم هەرن هوندورێ ڤی ئاڤایی، چکا ئەو چاوا ئاڤایه ؟

چوونه هوندور، لێ نهێرین مەرڤەکی کالی ئەختییار روونشتییه، دو بێشیکه ل جەمن، دو زارێ چووکه تێدانن: یەک دانییه ئالیێ راستێ، یەک دانییه ئالیێ چەپێ، بەنک ئاڤیتییه وێ بێشیکێ، یەک ملێ راستێ، یەک ملێ چەپێ، وێ دهەژینه. چۆلانگا چێ دکه، چۆلاناگچییه، گاڤا ماسوورێ خوه داڤێژه، هم ئەو بێشیک دهەژه، هم ئەو بێشیک، هم ژۆرێ ژی ئەو مەرڤ خایدکه وی گەنمی، سەرێ خوه وا دکه، دهەژینه، کشی مریشکا، چڤیکا دکه، گەنم ناخون. ئەو ڤێ یەکێ دڤین. دچن هوندور. ژێ دپرسن:

– کالێ، ئیشەکی وا شەهەرێ مه قەومییه. دەورێشەک ئیرۆ سێ رۆژه هاتییه مەیدانێ، چادرا خوه لێخستییه، بێ دەنگ و بێ هس، نه جاڤا مەرییا دده، نه مەرییارا خەڤەر دده.

کالێ گۆ:-قوربا، ژ منرا بینن شڤەکه پێچایی، سیرەکێ، بینن مریشکەکه زێرین.

ئەوان دوشرمیش بوون، وەزیرێ شاه گۆ:

– جانم، ئەم سیرێ دکارن بینن، شڤێ دکارن بینن، ئەم مریشکێ ژ کو بینن؟

کالێ گۆ:-قوربا، هوونێ چ بدن من، ئەز شڤێ ژی بینم، سیرێ ژی بینم، مریشکا زێرین ژی بینم؟

گۆ،-چ دخوەزی، ئەمێ ب ته دن؟

گۆ،-هەر یەک وە کومه زێر بدنه من.

وەزیر گۆ:-بەرابه.

هەریەکێ کومێ خوه تژی زێر کر، دایێ، گۆ:

– ده هەرن، گۆ، هوون هەرن، ئەزێ سڤێ دەورێش راکم.

ئەو لێخستن چوون. وێ شەڤێ سەکنی حەتا سڤێ. کالێ رابوو، شڤکا خوە، سیرک، مریشکا خوە دا بن پۆتێ خوە، بەرێ خوە دا مەیدانێ. چوو، ک دەورێش راستە، روونشتییە. قە ژێ خەبەر نەدا. دیسا ئەو شخیزا دەورێش، چادر لێخستبوو. کالێ شڤ دا ئۆرتێ. جیزک نیڤی کر. ئالیێ دندا روونشت. دەورێش نهێری ک ئەڤا مەریکی بلییانە. دەورێش دەرخست پیڤازەک ئاڤیتە بەر وی. ئەوی ژی دەرخست سیرک ئاڤیت ئالیێ دەورەش. دەورێش دەستێ خوە کرە جێڤا خوە، کولە گارس دەرخست ئالیێ کالێ رەشاند. کالێ دەست کر بن کورکێ خوە، مریشکا خوە دەرخست، بەری ناڤ گارس دا، گارس ئوسا بەرەڤ کر، لڤەک ل ئەردێ نەهشت. دەورێش رابوو چادرا خوە تۆپکر، کەرە–کەر ژ ناڤ جیزێ دەرکەت چوو.

مەرییا جاڤ دا شاه: "ئەو دەورێش کالک هات راکر. دەورێش چوو".

– کورۆ، گۆ، هەرن کالێ بینن، ئەو چاوا کالبوو، لەلە، وەزیرێ من، شەهەرێ من نکاربوو، ئەڤی دەورێشی راکرا، ئەوی راکر.

وەزیر رابوو چوو کال ئانی جەم شا. شا ژ کالێ پرسی:

– ئەو چاوا بوو، شەهەرەکی نکاربوو ئەو راکرا،

تە راکر، من سێ قازێ خوە شاندن جام تە، تە ئەو پاک رووچکاندن؟ کالێ گۆ: – بەلێ!

یەک ژی گۆ:–کالێ، سیر هەیە، شڤا پێچایی هەیە، لێ مرنشکا زێرین ب روح تونە!

کالێ گۆ: –شایێ من، من هەرسێ مەریێ تە، من هەرەکە کومە زێر ژێ ستەند، مریشکا من بوو زێر. ئوسا ئەز ژ تەرا، شایێ خوەرا بێژم، ئەو دەورێش، نە دەورێش بوو، ئەو پادشا بوو، دخوەست ئسپهان زەفت بکرا، من جیز دا ئۆرتێ، من گۆ: نیڤی ژ شایێ منرا، نیڤی ژ تەرا. ئەوی فەمکر. ئەوی پیڤازەک ئاڤیت بەر من، یان ئە لۆلا ڤێ پیڤازێ تووژم. من دەرخست سیر ئاڤیت بەر وی، من ژێرا گۆت ک (ئەوی فەمکر) تو لۆلا پیڤازێ تووژی، ئە لۆلا سیرێ تووژم. ئەوی دەست کرە جێڤا خوە، کولە گارس دەرخست، ئالیێ من رەشاند، بەر من رەشاند، من مریشکا خوە زێر

دەرخست، ئەو گارس گشک بەرەڤکر. ئەوی ژ منرا گۆ: "ئەسکەرێ من قاسی ڤی گارسی زەفە"، من ژی مریشک بەردایی، من گۆ: ئەزێ ئەسکەرێ تە قرکم.

رابوو چادرا خوە تۆپ کر، ڤە خەبەر نەدا، دەرکەت، لێخست چوو. شەهەرێ تە دەرکەت چوو.

شا شاش و مەت دمینە.

گۆت: بەندۆیێ ئیبۆ، ٢٢ سالی، دەرسدارێ گوندێ ساریبلاخێ ل نەهییا ئاختایێ.

باڤ و کور

مەرڤەک کورەکی وی هەبوویە. ژنا وی دمرە، کورێ خوە دزەوجینە. مێرک یا خوە دکەڤە، کال دڤە. ژنا گەدە دڤێژە مێرێ خوە، دڤێ:

– نا تێ باڤێ خوە بکوژی، نا ئەز تەرا ژنتیێ ناکم.

گەدە سڤێ رادبە سەپەتەکێ چێ دکە، ژنا وی دڤێ:

– تو سەپەتێ چرا چێ دکی؟

دڤێ:–ئەزێ باڤێ خوە تێخم، بڤم، دڤێ، دەستێ من ناچە باڤێ من، ئەزێ باڤێ خوە بڤم سەرێ چیاکی، جیکی، لێدم بێم.

سڤێ رادڤە، باڤێ خوە دکێ، باڤێ وی دڤێژە:

– کورێ من، توێ من کودا بڤی؟

دڤێ:–باڤۆ جان، ئەزێ تە هلگرم بڤم سەرێ چیێ.

باڤێ خوە هلدگرە، دڤە سەرێ چیێ. باڤێ خوە دهێلە، کو بێ. باڤێ وی دڤێ:

– لاوۆ، وەرە سەپەتێ بڤە.

کور دڤێژە:–بۆنا چ؟

– سەپەت لازمی تەیێ بێ، کورێ تە ژی وێ تە تێخێ، بینە ڤرا.

گەدە جارەکە دنێ ل باڤێ دزڤرە، جارەکە دنێ تینە مال.

ژنا وی دڤێ:

– تە چما ئانی؟

دڤێ:–تو بهێله حەتا سڤێ، ئەزێ تەرا خەڤەردم.

سڤێ ژنا خوە بەردده، دچە، دڤێژە یەکە دنێ:

– توێ من بستینی، باڤێ منی بەلەنگازی نەخوەشە، هەرگێ توێ باڤێ من خایی بکی، ئەزێ تە بستینم،

ژنک دڤێ: –ئەرێ.

ئیجا تینە وێ ژنکێ دستینە.

گۆت: مردێسییا شەمۆ، ٧٠ سالی، نەخوەندی، دەرگەڤان (دڤۆرنیک)، دمینە ل باژارێ تبلیسیێ، دێپووتاتا باژارێ تبلیسیێیە.

دێ و کور

دلێ کورەکی دکەڤە قیزەکێ، قیزک دڤێژێ گەدە:

– حەتا تو دیا خوە نەکوژی، ئەز تە ناستینم. دیا خوە بکوژە، دل و جەگەرێ وێ بینە نیشانی من بدە، ئەزێ تە بستینم.

گەدە دچە دیا خوە دکوژە، دل و جەگەرێ دگرە خوە. شەڤ دەرتێ دەرڤا، لنگێ وی کێڤر دکەڤە. دل و جەگەر دەستێ ویدا خەبەر ددە، دڤێ:

– چەعڤێ دیا تە برژە، لنگێ تە کێڤر کەت؟

گەدە دل و جەگەر دڤە، ددە قیزێ، دڤێ:

– ئەڤا دل و جەگەرێ دیا منە.

قیزک دڤێ:–من هەنەکێ خوە کر، تە چرا دیا خوە کوشت. تە ئیرۆ دیا خوە کوشت، سڤێ ژی توێ من بکوژی، هەرە، ئەز تە ناستینم.

گۆت: مردێسییا شەمۆ.

ئیرۆ ژی زرار کر

گۆ، وەختەکێ خۆجەک هەبوو، گۆ، گەلەکی ئارش ڤێرش دکر بەر دکانا خوە. مخازینا خوەدا، گۆ، گەلەک ئارش ڤێرش دکر. دکانچی، خۆجەیێد دۆرا وی هەما وا

بەتال دسەکنین. گۆ، ئارش ڤێرشا وی زەفبوو، گۆ، وێ سڤێ ئارش ڤرشا خوە بکرا، ڤالا نەدبوو، ک نانێ خوە بکە دەڤێ خوە. ئێڤارێ وێ دەرکەتا، دەرێ خوە دادا، ل بەر دێری بگۆتا: "بوو گیووندا زەرار ئێتتخ" (مە ئیرۆ ژی زرار کر). گۆ، ئەهەلیێ دۆرێ دبهیست، ک ئەڤا خۆجا، ئاوقا ئارش-ڤێرشا وی هەیە، لێ تم-تم دڤێ: ئەز زرارێ دکم، دڤێ: "من ئیرۆ ژی زرارکر"، ئەڤ چاوانە؟ ئەو چرا وا دڤێژە؟ مەزنێ ڤی شەهەری، ئەوی ژی بهیست.

مەزن رۆژەکێ گازی کرێ: "خۆجە، گۆ، بوویوور، گۆ،

خۆجە، گۆ، تو گەلەک ئارش-ڤێرشێ دکی"؟ گۆ، "تو خوەش بی، ئەز زەعف دکم". گۆ: "نە ئارش-ڤێرشا تە پرە"؟ گۆ: "ئەرێ". "لێ، گۆ، کەس تشەکی ژ تە ناستینە"؟ گۆ: "نا".گۆ: "تو کارێ دکی"؟ گۆ: "هەی مالا تە ئاڤابە، دەولەت خادێ سەرێ تە، گۆ، کارا من پرە". گۆ: "لێ ئەزێ پرسەکێ ژ تە بکم"؟ گۆ: "بەلێ". گۆ: "تو چما دڤێژی ک من ئیرۆ زرارکر، من ئیرۆ زرارکر". گۆ: "لێ مالا تە ئاڤابییۆ، گۆ، هلبەت ئەم زرارێ دکن". گۆ: "چما زرارێ دکی"؟ گۆ: "لێ رۆژ ژ عەمرێ مە دچن، عەمرێ مە کێم دڤە، ئەز ناکەڤم ئەترا کارێ، ئەز دکەڤم دەردێ ڤێ دەرێ. ژ عەمرێ مە دچە، ئەمێ رۆکێ بکەڤن بمرن، ئەو زرار نینە لێ"؟ ئەوی مەری گۆ: "ئەفەرم خۆجە، وەکی ئەو دەر بیرا تەدانە، تو نە دەردێ مالێ دنێیی، تو دەردێ مرنێ و ئاخرەتێدانی، ئەو یەک بیرا تەدانە. ئەو ژ تەرا باریکەلا.".

گۆت- بەکرێ شەمۆ، ژ گوندێ پامپێ سەر نەهییا ئاپارانێ، ۸۰ سالی، نەخوەندی.

دەورانا پەرا

جمشید شاە کەتە دلڤێ گوندییا، ناڤ شەهەرێ خوە گەرییا، چوو جەم دەلاک، سوورەتێ خوە کورکە. دەلاک سوورەتێ وی شلکر، ساپۆن کر، لێ نهێری یەکی دەولەتی دەریرا هات. دەلاک جمشید شاهرا گۆت:

– فەقیر، ژ وێ راڤە هەرە دەرا هان روونی، ئەزێ سوورەتێ ئاخێ کورکم، پاشێ ئێ تە.

جمشید شاە گۆت:–ئاخر تە سوورەتێ من شل کرییە؟

گۆ:–بەسە خەبەردی، ئەزێ سوورەتێ ئاخێ کورکم، پاشێ ئێ تە.

جمشید شاھ گۆ:– ھەی گدی–دنییا، ھەی گدی

دەوران، دەوران دەورانا پەرایە، وەکی مەرڤ جمشید شاھ بە، بێ پەرە کاپێکەکی نەھێژەیە.

دەلەک تەزە خوە ھسیا: "ھایلۆ، لێ ئەڤا جمشید شاھیە".

ئیدا ژ دێست دەلاک چوو.

گۆت:–ئووسڤێ حەسەن، ٦٥ سالی، نیڤخوەندی، ژ گوندێ پامپێ، نەھییا ئاپارانێ.

ھوسن، گولسن

ھوسن، گولسن دچن مالا باڤێ گولسنێ. وێدارێ مالا باڤێ وێ ژێرا کووپە دمس ددێ، تۆپە قوتنی ددێ، جۆتە سۆل ژی ددێ.

لێدخن تێن.

دنێرن گەرمێ ل ئەردێ خستییە. ئەرد قەلشییە.

گولسن دڤێ:–ھوسنۆ، ئەڤ ئەرد چڤا تی بوویە، ئەمێ دمسێ خوە بکنێ دەڤێ ئەردێ، برا بخوە.

دمسێ خوە بەردان ئەردێ. ژ خوەرا دچن. دنێرن دارەک ژ خوەرا دھەژە، با لێدخە، دچە–تێ.

گولسن دڤێ:–ھوسنۆ، وەللەھ ئەڤا دارا سەرما دکە، دھەژە، وەرە ئەزێ تۆپا قوتنی لێ وەرکم.

تۆپا قوتنی لێ وەر دکە. دچن.

دنێرن چڤیکەکێ سەر کەڤرەکی دانییە، لنگەکی خوە ھلدایە، یەک دانییە.

گولسن دڤێ:– وەللەھ، لنگێ چڤیکێ شەوتییە، ئەزێ جۆتکێ سۆلا تێخم لنگێ چڤیکێ.

تێن مالا خوە.

ئەو دڤێ،–ژنێ، تە کرا تە چما ئوسا کر، مەیێ نها دمسێ خوە بخارا، قوتنیێ خوە بکرا کنج، سۆلێ خوە بکرا پێ.

ئەو دڤێ:–مێرۆ، تە کرا

ﻫ

هێ–هێ شەرێ وانە!

گۆت: وەردا شەمۆ.

***

رۆکێ پادشا–لۆشی زالم، دگەرە. دچە دنهێرا کوندەکی دڤێ کوندەکی:

– قیزا خوە بدە کورێ من،

دڤێ:–هەفت خربێ خەرابە بدە من، ئەزێ قیزا خوە بدمێ.

ئەو ژی دڤە:–دەولەت خادێ سەرێ لۆشی زالم. خربە زەفن، خەرابە زەفن، دنیا، گۆ، هلشیایە چوویە، خەرابا زەفبوون.

لۆشی زالم رادڤە دزڤرە دچا ئێرا خوە، دڤێ: "هەی، دنییا، چاوا ئاخر ئەز زالم بوومە". دنییایێ دکە عەدلایی.

سالا دن دیسا دچە دگەرە. دنێرە دیسا کوند دڤێ:

– کا، قیزا خوە بدە کورێ من.

دڤێ:–هەفت ئاخلێ خراڤە بدە من، ئەزێ قیزا خوە بدمە کورێ تە.

دڤێ:–هەوی، دڤێ، دەولەت خادێ سەرێ لۆشی ئادل، عەدلایی دانییە، دنیا شێن بوویە، خرابە تونە.

گۆت: شەردا شەمۆ

گور، رووڤی، هرچ

گور، رووڤی، هرچ بوونە برا. چوون، هەیوانەک دەستێ وان کەت. هرچێ گۆ:

– برا، دە بینە، ئەم پارەڤەکن، چکا هوونێ چاوا پارەڤەکن.

گور گۆ:–چییە، ئەمێ چاوا پارەڤەکن، گۆ، هەچا بوو گۆشت، نیڤی من، نیڤی هرچێ، جەگەر ژی بەسی رووڤییە. رووڤی نکارە هاقا گۆشت بخوە.

هرچێ گور هلدا دا سەر دەستێ خوە، ئاڤیت لیلێ، لیلێدا باتمیش بوو، هەر پۆچکا وی تەنێ لیلێدا ما.

هرچێ ئیژا گۆ، گۆ:–برێ رووڤی، دە ئیژا تو وەرە، چکا توێ چاوا پارەڤەکی.

گۆ:–برا، دەوارەک راستی مە هاتییە، خادێ پارڤەکرییە: نیڤی تەشتییا تێ، نیڤی فراپینا تە، نیڤی ژی شیڤا تە.

گۆ:–ها، ها، پێدا هاتۆ، گۆ، تە دێلا رەپ هەرییێدا دیتییە، لەما تو هاتی سەر هەقیێ.

گۆت: سەیدۆیێ شێکۆ، ٢٥ سالی، ژ ئێرێڤانێ.

مەر و رووڤی

رۆژەکێ مەر و رووڤی دڤنە دەستەبراکێد هەڤ. گەلەکی دگەرن. دژمنایی هەڤرا دکشینن، یەک دخوەزە عەجێڤەکێ بینە سەرێ یا دن. یەک یەکی نکارە.

ئەڤانا وەختەکێ دچنە بەر ئاڤەکێ، دخوەزن دەربازبن وی بەری ئاڤێ،

رووڤی دڤێژە: –برا، توێ ئاڤێ دەرباز بڤی، لێ ئەز نکارم. ئەز نایێم. تو دەرباز دڤی، دەربازبە هەرە، لێ مە گەلەک ئێمەک ل هەڤ دایە، مە گەلەک تەڤ کرییە، تەڤ خارییە. وەرە بەری چووینێ ئەم ئێمەکێ خوە ل هەڤ حەلال بکن. دەڤێ خوە بینە، ئەم هەڤدو پاچکن، پاشێ دچی، هەرە، هەمین ئەز نایێم.

مەر دەڤێ خوە درێژی بەر دەڤێ رووڤی دکە. رووڤی سەرێ مەر دکە ناڤا درانێ خوە دقەتینە. پەی وێ یەکێ جەندەکێ مەر خەزە راست دڤە.

– ئا، دڤێ، برا، ئا براتی ئاوا راست دخوەزە.

گۆت: سهیدێ بەکر، ٤٠ سالی، خوەندی، ل تبیلیسیێ دما، سنەتکار بوو.

خەزال

نێچیرڤان خەزالا گەریان. نێچیرڤانەکی تیرەک خەزالەکێ خست، بریندار کر.

خەزال هات دەڤە ئاڤێ، دەڤێ خوە کر ئاڤێ، دە بریندارە. دنێرە دڤە شەرپینا کووسیکی.

کووسی دڤێ:- خووشکا خەزال، حالێ مە وێ چاوا بە ژ دەستێ ڤان نێچیرڤانا؟

خەزال دڤێ:-کووسی پیسۆ، ئەز نامرم تیرا ناڤ دلێ خوە، ئەز دمرم پرسا تەرا- نێچیرڤان من ژی دگرن، تە ژی دگرن. دڤێژە: "نامرم تیرا تێرا، ئەز دمرم خەبەرا پێرا".

خەزال ئیدی ئاڤێ ناخوە، ڤەدگەرە دچە جیێ خوە بەرێ، چیێ.

گۆت: وەردا شەمۆ. ١٠٠ سالی، ژ گوندێ پامپێ ل نەهییا ئاپارانێ.

وەردا شەمۆ گەلەک چیرۆک، کلامێ جماعەتا کورمانجا زانە.

کلامێد حزکرنێ

وەی کولمالێ

وەی کولمالێ،
تاخا ژێرن گالە–گالە،
تاخا ژۆرن گالە–گالە،
ئەزێ چوومە یالێ مالێ ئێنگا دلێ من
دهەبینە ب نە مالە!
کەلەش لاوکێ من شڤانێ پەزێ زایی،
قەمە قاییش زێرکلدایی،
وەی گدی، کێ جارا چەعڤێ من چەعڤێ
کەلەش لاوکێ من دکەڤە!
چما سەر منرا دڤە سایی؟

کولمالێ چیا بلندە

کولمالێ، چیا بلندە، تە ناڤینم،
ئەزێ تو گولا، تو سۆسنا ناچرپینم،
گوندۆ، ئەزێ ناڤا چار قلبێ دنیا
گەور گەریامە،
ئەزێ تو دلا سەر دلێ خوە و تێلی
گولا خوەرا ناهەبینم.

گۆت: ئەگیتێ هەمید، ٣٠ سالی، خوەندی، ژ گوندێ پامپێ ل سەر نەهیا ئاپارانێ، بریگادیرێ کۆلخۆزێ.

ئێلیَ باشێ

ئێلیَ باشیَ قوربە، تە چەعفرەشیَ ب خوە شووشیَ،
بەرا باشا من خوەش بە لووساگبیووریَ دەشتا مووشیَ.
ئەز تەرکا چەعف و برووێ بەلەک نادم،
هەیا باشا من نەڤیَ: لووری، لووری،
نەکەڤە بەر دارا ڤیَ دەرگووشیَ.
ئێلیَ باشیَ قوربا، ناڤیَ لاوکیَ من ئەمەرە.
قەڤزا قەمیَ زێریَ زەرە.
ئەزیَ دکم راموو‌سانەکیَ ژ باشا خوە بخوەزم،
دڤیَ: "لاوکۆ، دووری من هەرە،
کۆتی، شندۆکیَ دەواریَ مێرا
ل سەر خێنی، ل بەر دێری قەرەولە".
ئێلیَ باشیَ قوربا، گوندیَ مە ویَ ب تلە،
باشا منیَ وێدا تێیە دەڤی کەنە، پۆری شلە،
ئەزیَ دکم راموو‌سانەکیَ باشا خوە بخوەزم
کۆتی، شندۆکیَ دەواریَ مێرا
ل سەر خێنی، ل بەر دێری قەراولە.
ئێلیَ باشیَ قوربا، ناڤیَ لاوکیَ من ئەتارە
قەڤزا قەمیَ کار و بارە،
ئەزیَ دکم راموو‌سانەکیَ باشا خوە بخوەزم
کۆتی، شندۆکیَ مێرا خوەلی سەرە.

ئێلیَ زەریێ

ئێلیَ زەریێ زەری دڤێن:
"هەموو ئەم زەرینە".

هنه زەری، هەنە پەشکێ وان گامێشینە.
زکێ وانە ساکارینە،
سوورەتێ وانە رەشە قاییشینە،
درانێ وانە کەرینە،
لێڤێ وانە پەلۆچینە،
پۆرێ سەرێ وانا تژە رشکە ب سپینە.
کەسەکێ خودان خێر تونینە،
هەرە کاڤلا گوندێ شەوتی دەڤۆکی نەفتێ بینە،
ئاگرەکی بەردێ بشەوتینە.
دلێ من عەڤدالا خادێ هێژا دەرمان تینە.
دە لۆ، لۆ لاوکۆ،
سەرێ من قوربانا جانێ تە بیۆ،
وەرە وەزێ سالخ-سوولخێ
زەریێ مالا قۆتۆ تەرا بدم.
ئێلێ زەریێ، ناڤ نیشانێ زاریێ
مالا قۆتو چنە، چ نینە؟
ئۆلۆ، لاوکۆ، قوربان.
زەریێ مالا قۆتۆ د ئوسانن،
ناڤکێلێ وانە زراڤینە،
بەژنێ وانا قازاخینە،
لنگێ وانا کۆندەلێ سۆرا فرەنگینە،
گۆرێ وانا ساقێ عەجەمینە،
دەڤ، لێڤێ وانا مژمژکینە،
سوورەتێ وانا سۆرە خال-خالینە،
درانێ وانە سەدەفینە،

چەعقێ وانە رەشە لەگ-لەگینە،
برویێ وانا رەشە قەیتانینە،
پۆرێ سەرێ وانا سۆرە هنارینە،
مەرڤ مالێ خوە بدە، جانێ خوە بدە،
یەکە ئوسا خوەرا بینە،
توجار، توجار پۆشمان نینە!

ئێلێ بەدەوێ

ئێلێ بەدەوێ، ئەمینێ مە ددونە،
یەک قیزاپە، یەکە دنە.
قیزاپ روحستینێ جانێ منە،
قیزا خەلقێ خەریب کراسێ جانێ منە.
ئەمینێ، ئەز بەنی، خوبەر بەنی،
ئەزێ چوومە ناڤا خۆرتێ، قیز و بووکێ
ئاخێ، ئاخەلەرا،
تالەبەختێ من و تە کەنی.
بەرا دێ و باڤێ من ژی خێرێ وایێ قە نەڤینە،
دلێ من خۆرتەکی چاردە سالی مال د گونددا هەبوو،
ئەز نەدامێ.
دامە خانێ رەوانێ پاپاخ گەنی.
ئێلێ ئەمینێ، زۆرێ هەیانی زۆرێ،
برا کولا کۆر تێکەڤە هەرچار مالێ دۆرا ئاخێ،
ئەزێ دکم ئەمینا خوە برەڤینم،
ئەزێ باڤێم گوندێ زۆرێ مالا مەمێ.

ئێلێ کولمالێ

ئێلێ کولمالێ،
وەرە ئەم ملێ خوە ملێ هەڤخن،
بەرێ خوە بدن کاخێتا خۆپان وەلاتێ
گورجانە، گورجستانێ!
ئەمێ بەرێ خوە بدنە داری سنجێ،
دەستێ خوە باڤێنە داری سێڤێ،
دە من گۆ، سنگ و بەرێ کاوی گۆزەل ئوسانن،
نۆتلا کەڤۆدکەکە سڤێ زوو راڤە
پەر و باسکا بکوتە ڤێ خوناڤێ،
لێ، لێ، لێ، لێ، لێ...
ئێلێ کولمال، من گۆ بهارە،
برە مالێ مە دانینە زۆزانێ بلندێ
بلند ل ڤێ رێزێ،
دە من گۆ کەری بەرگەل بەرگەلێ (بەرخ) گرانە
خوە دانە فێزێ،
ئۆلۆ، گەدە، هەکی تو کۆنێ کەوا
گۆزەل ناسناکی،
کۆنێ رەشی عەرەبی سەرکێ تەوری فێزێ.
لێ، لێ، لێ، لێ، لێ...
ئێلێ کولمال،
سەرییا بشۆ، ئاڤێ مەرێژ،
دە، تو راڤە گولییا ڤەگر کن و درێژ!
ئێلێ کولمالێ،

ئەزێ راموسانەکێ نەفسا جانێ تە کەرەمکم،
دە، تو نەچە کۆتی–شندۆکێ مێرێ خوەرا نەڤێژ!
ئێلێ لێ کولـالێ!
بەژنا کولـالا من منێ دیتییە ل سەر تەڤنێ،
ئێلێ تەرەزێ!
بەژن بلندێ مێزەر کەڤنێ،
وەختا کەوا گۆزەل شەڤێ رادزێ،
ئەزێ دلێ خوەرا دچمە خەونێ.
کولـالا منێ ئاڤێ تینە، کانییا گەرێ،
منێ گازی خادێ کرییە
جێر و قەینتەر بشکێ، بدە سەر رێ،
ئێلێ کولـالێ!
زۆزانێ مە سسێنە،
هەرەکێ سێ بەلەکی لێنە،
قۆمسی–نەمامێ خەلقێ تێلی دالال ژ مالێنە.
لێ، لێ، لێ دۆمام، لێ، لێ، لێ دۆمام،
خەما نەکە، خەم خراڤن،
دە تو راڤە گولا بچن، سۆسن دەوسێ راڤن.
ئێلێ کولـالێ،
من، گۆ، شەرا سەرێ تە مادانە،
تەیێ ریشیێ شەرێ گول بادانە،
وەی، وەی گەدە، وەی، وەی گوندۆ!
ئێلێ تەرەزێ،
گەلەکا چەعف و برووێ کەوا گۆزەل مێر و
ژنێ خوە بەردانە!

ئێلێ کولالێ،
ئەزێ نە ل ڤرم،
نە ل وێ مە،
ئەزێ تەڤینگا بەرفێ تەڤی بێمە،
ئەزێ ژنا مێرێ کۆتیمە،
دۆستا مێرێ چێمە.
ئێلێ کولالێ،
دە، من گۆ شەرا سەرێ تە گەڤەزە،
تەیێ دانییە بەر نەتکا کەڤەر تەزە ب تەزە!
ئێلێ کولالێ،
دنێدا مرن هەقە، کەفەن فەرزە.
وەی، وەی گەدە، وەی، وەی گوندۆ.

گـۆت: هەمـیـدێ هامـۆ، ژ دیا خـوە بوویە ١٩٢٣ سـالێ، کـۆلخـۆزڤـانێ گـوندێ کەلەکووتا ژۆرن، ل سەر نەهییا تالینێ.

کولالێ

وەی کولالێ، مە زۆزانێ بلند هافا دەشتێ،
خەلقێ تێلی دەلال پشتا خوە دا بارا، کلدا مەشکێ!
وەی کولالێ، وەرە راموسانەکێ نەفسا جانێ من خە،
تێ دچی وەلاتێ خەریبا،
برا شووشەنگا دلێ من تە نەشکێ.

گۆت: ئاحمەدێ سامسۆن، ٣٥ سالی، نیڤخوەندی، ژ گوندێ کەلەکووتێ ژۆرن ل سەر نەهییا تالینێ.

لێ یەمان

لێ یەمان،
ئاخایۆ، ئەزێ شام–حەلەب، دیاربەکرێ گەریامە، گۆڤەکا دنێ،
زۆزانێ مالا گولی جەوار ئاخا سۆربوونە خال کەتنێ،
خەلقێ سڤێ زوو بەخت و رەجایێ خوە دخازە خادایێ خوە،
ئەز مەرووما خادێ سڤێ زوو بەختێ خوە
دخازم مالا شەرۆ ڤێ تۆرنێ.
لێ یەمان، لێ یەمان!
ئەز بەسۆمە، کولیلکا بەر ب رۆمە،
ئەزێ پار ڤی چاخی دەلالیا دلێ
دانزدە هەزار مالێ عەشیرەتێ بووم،
ئیسال پێرا بەر دلکا بەر دلێ سنجانێ ب تەلۆمە.
لێ یەمان، لێ یەمان!
ئاخایۆ، تو خوەکی، خو خوەدێکی،
تێ پراکێ ئۆرتا مە و چەمێ پایێدا ها ل چێکی،
قەید و دارێ لنگێ سنجانی تەلۆ، زەڤایێ تەزە ڤەکی.
قەیدێ وی گرانن، زنجیرێ وی خەدارن،
لنگێ سنجانی تەلۆ دێشین
تێ هەر هەفت برانگێ من،
عەلیێ گەلتووری، ئۆزێری قورمۆ ب دەوسێکی،
لێ یەمان، لێ یامان!
ئاخایۆ، چەمێ پایێ حالێ دلێ منرا تێیە دململی،
دە وێ ئادە–ئادە دۆرا وانا شەوتی دفتلی،
خەلقێ کەتییە دەردێ مال و حالێ دنیا گەورک،

ئەز مەرووما خادێ کەتمە دەردێ سنجانێ تەلۆ، خوە ڤی دلی.

لێ یەمان، لێ یەمان!

گۆت: وەزیرێ ئەشۆ، ٢٢ سالی، خوەندکارێ ئوونیڤێرسیتێتا دەولەتێ ل ئێرێڤانێ.

لۆ ئاخایۆ

لۆ ئاخایۆ، لۆ ئاخایۆ،
تو خوەکی، ب خادێکی،
توێ پراکێ ژ من و سنجانێ تەلۆرا،–
سەر چەمێ پایێ چێکی.
عەڤدالۆ، ئەز بەختێ تەمە،
قەید و زنجیرێ تە گرانن،
تێ ستوێ سنجانێ تەلۆ ڤەکی:
عەلیێ گەلتووری، ئەزێرێ قورتۆ،
هەر هەفت برانگێ من بگری.
دەوسێکی.
لێ یەمان، لێ یەمان!
لۆ ئاخایۆ، لۆ ئاخایۆ،
ئیشەڤ شەڤ هیڤەرۆنە،
د کۆنێ رەشی عەرەبیدا چرا دشخولە مووم و دۆنە،
عەڤدال ئاخا، ئەز بەختێ تەمە،
قەید و زنجیرێ تە گرانن،
توێ ستوێ سنجانێ تەلۆ دەرخی:
تلی پێچیێ منە پۆلەرموودینە،
ل سەر ستوونێ پێش مالا تە قەرمینە،
لێ یەمان، لێ یەمان.

لۆ ئاخايۆ، لۆ ئاخايۆ،
چەمێ پايێ تێ گورە-گورە،
ئەزێ بەر کەتمە:
نە قامە، نە بوهورە!
عەڤدالۆ، بەختێ تەمە،
قەيد و زنجيرێ تە گرانن!
تویێ ستویێ سنجانێ تەلۆ دەرخی،
هەکو ستویێ سنجانێ تەلۆ دبرە،
لێ يەمان، لێ يەمان!
لۆ ئاخايۆ، لۆ ئاخايۆ،
ئەز بەسۆمە، ئەز بەسۆمە،
کوليلکا بەر ب رۆمە،
ئەز دەلالا دلێ سنجانێ تەلۆمە،
لێ يەمان، لێ يەمان،

گۆت: فێريکێ ئووسف، ٢٠ سالی، خەندکارێ ئينستيتووتا پێداگۆگيێ سەر ناڤێ خ. ئابۆڤيان ل ئێرێڤانێ.

سەيرانا مەللە مووسا

دە يۆ، يۆ، يۆ، يۆ، يۆ، دە يۆ، يۆ!

ئێلێ سەيرانێ، منێ ب خولاما تە وان دەڤ لێڤێ شەکری وێ گۆتنێ مەمکێ سەيرانا مەللە مووسا هاتنە

چارسوویێ، بازارێ، کرينێ و فرۆتنێ.

ئەرێ، سەيرانێ، ئەوران عەزمانێ نيسانێ رنگە-رنگە،

سەيرانا مەللە مووسا مێکوت هلدا بوو، چووبوو دۆر کۆنی سنگە،

دە برا مالا خايێ کۆن و سنگی شەوتی بە،

سەر هەڤ گەرییایی بە،
مێکوتێ فری بوو گووزەکا لنگێ سەیرانا مەلله مووسا کەتبوو،
خرخالێ لنگێ سەیرانا مەلله مووسا شکێناند بوو.
منێ خرخالێ لنگێ سەیرانا مەلله مووسا هلدایە،
ئەزێ چوومە ئەزورما شەوتی،
سەرێ سەرەکباشییا، قوومباشیا گەریا بووم،
منێ گۆ سەرەکباشییا، قوومباشییا:
"تو خوەکی، ب خوەدێکی،
تێ خرخالێ لنگێ سەیرانا مەلله مووسا تێ پاک چێکی،
تێ خرخالێ لنگێ سەیرانا مەلله مووسا نەدی سەر هۆرس،
چاکووچ، سندیانە،
تێ خرخالێ لنگێ سەیرانا مەلله مووسا چێکی ب پودوویا،
ب لێڤانە،
هەرکێ هوونێ پرسا تەمام ژ من دپرسن،
باهایێ خرخالێ لنگێ سەیرانا مەلله مووسا رەڤۆنگە
ژێ رەڤۆنگێ هەسپا کهێلانە،
نا وەلله، گا و جۆتێ کۆتانانە،
نا وەلله، ناخرێ چار–پێنج سال تارسانانە،
نا وەلله، کەری–سووریێ میێ سەر کۆدانانە،
نا وەلله، خەرجێ هەفت سالا ئێلانە،
باڤۆ، وەلله نایێ، بلله نایێ،
سەیرانا مەلله مووسا سۆند خارییە،
ب هەفت قورانێ، ب مەسەبێ، ب کتێبا،
هەرسێ قەسەم سۆندێ خادێ،
دکم–ناکم سەیرانا مەلله مووسا منرا نایێ.

باهایێ لنگێ وێ قەیندەرە دەڤەنە،
هەفت کۆدە شیرە، شیرێ ژ تەیرانە،
باڤۆ، وەللە نایێ، بللە نایێ،
سەیرانا مەللە مووسا منرا نایێ.
مانووکێ فلەیۆ،
راڤە زورنا رەشبەلەک ژ مال دەرینە،
دەفا مەزن هلینە،
ل بەر دەرێ مالا باڤێ سەیرانا مەللە مووسا بسەکنە،
چەند چۆماخا ل دەفا هەوارێ خینە.
ملێ خوە ب ملێ سەیرانا مەللە مووسا خینە،
سەیرانا مەللە مووسا حەلالبە جانێ تە،
سێیرانا مەللە مووسا ب کێف، هەنەک، لاقردییا
ژ خوەرا مال دەرینە.

گۆت: مۆرۆڤێ ئەمۆ، ژ گوندێ سووسز، ئالیێ قەرسێ، ٥٠ سالی، نها تبیلیسییێدا دمینە، دەرگەڤانە.

/٢٠ف-١٩٤٠ س. تبیلیس.

کلاما عەڤدال و گولێ

عەڤدال گۆت:
ئێلێ گولێ، چوومە خامووریێ، خاموورپێتێ،
بەژنا گولا من زراڤە، دێرە لێ تێ،
برا دەڤێ من دەقا ناف سینگ و بەرێ گولێ کەتا،
برا فەرمانا من رابوویا ڤێ دەولەتێ،
وەرە، وەرە گولا منی،
دە وەرە-وەرە سێڤا منی!

گولێ گۆ،
عەڤدالۆ، خانیێ کەشیش چی قوبەیە،
هارێ، عەڤدالۆ، ئەو خەبەرا تو دبێژی،
دەڤێ تە، هەفت گۆڤەک باڤێ تە زێدەیە.
خەتا-بەلا دووری من هەرە،
تەنییا دنێ من بگەرە!
عەڤدال گۆ:
ئەرێ گولێ، منێ بۆستانەکی ئاڤیت کوندرێ بەژی،
من ئاڤەک دایێ هێسرێ چەعڤێ خوە و تە ژی،
منێ رەبێ ئالەمێ، میرێ مەزن هیڤی کرییە،
ئەو ئاگرێ کەتییا دلێ من
برا بفرە حوبییا دلێ تە ژی.
گولێ گۆ:
ئەرێ، عەڤدالۆ، چەعڤێ من رەشە رەشبەلانە،
منێ رۆژێ هەڤ جارا کلێ سپهانی ب کلدانە،
هەرکێ تو باوەر ناکی، دەر جینارا بپرسە،
هەیا نها من دۆنزدە ژنێ مێرا هەڤ بەردانە،
عەڤدال گۆ:
هەرێ، گولێ، چوومە خامووریێ، خامووریێتێ،
بەژنا گولا من زراڤە، دێرە لێ تێ،
بەرا دەڤێ من دەقا ناڤا سینگ و بەرێ گولێ کەتا،
برا فەرمانا من رابوویا دەولەتا رۆمێ.
گولێ، چوومە خامووریێ، ناڤ دەواتێ،
بەژنا گولا من زراڤە، دێرە لێ تێ،
ئێلێ گولێ، سەر سوورەتیێ خادێ مرازێ

مه هەڤ نەبوو،

وەرە، ئەز و تو بڤن خووشک و برێ ئاخیرەتێ.

وەرە، وەرە گولا منی،

دە وەرە، وەرە سێڤا منی!

گۆت: جندیێ قورشووت، نیڤخوەندی، ٥٠ سالی، شڤانێ کۆلخۆزا گوندێ هەکۆ ل سەر نەهییا تالینێ.

زالم

زالم، زالم، زالم،

ئەزێ تەیرانە تەیرێ رەشم،

منێ دانییە سەر سوورا دیاربەکری وێران،

پەر و باسکێ من وەستییانە،

قام قاناتێ من وەشیانە،

ئەزێ ڤێ سبێ نکارم پێ بمەشم.

زالم، زالم، زالم،

ئەزێ ل تەیرانە تەیرێ هورم،

منێ دانییە سەر سوورا دیاربەکری وێران.

پەر و باسکێ من وەشیانە،

قام قاناتێ من ماشیانە،

ئەزێ ل ڤێ سبێ نەدکارم پێ بمەشم،

نە دکارم پێ برەڤم.

کەسەکی خودانی خێرێ تونینە،

جاڤەکێ بڤە شێخانییا شەوتی

سیارێ گولیرا،

هەرگێ تێ من برەڤینە،

برا برەڤینە،
هەرگێ من نارەڤینە،
مشتەریێ منە زەفن،
خازگینیێ منە مالا باڤێ من دا
روونشتنە، وا ب پرن.
زالم، زالم، زالم،
وەزێ ل تەیرانە تەیرێ سورم،
منێ دانییە سەر سوورا دیاربەکری
شەوتی،
پەر و باسکێ من ماشیانە،
قام قاناتێ من وەریانە،
وەزێ ڤێ سبێ نەدکارم پێ بفرم،
نە دکارم پێ بمەشم،
کەسەکێ تونە جاڤەکێ بڤە شێخانییا
شەوتی، سیارێ گولیرا،
هەرکێ تێ من برەڤینە،
برا برەڤینە،
هەرگێ من نارەڤینە،
مشتەریێ منە زەفن،
خازگینیێ منە مالا باڤێ مندا
روونشتنە بیست و شەشن.

هەسۆیێ سلیڤی

هەسۆیێ سلیڤی مەرڤەکی زەڤی ناڤ دەنگ بوو، بەر دانزدە کەری پەز بوو. جارەکێ پەز برە شـامێ، چوو سـەر پرا باتمانێ. دینا خـوە دایێ وێدا بازرگـانەک هات، بازرگانێ خەجۆ خانمێ، قیزا زۆر تەمر پاشێ ملی. قیزا وی، خەجێ خانم، سەر دەڤا پێشن سیار بووبوو، چاوا چەعڤێ هەسۆ پێ کەت، هەسۆ هەزار دلی هەبەند. هەسۆ گۆ:

– رێ بدە من، پەزێ من دەرباز بە.

ئەوێ گۆ:– نا خێر، بازرگانێ منێ دەربازبە. ئەو ل وی ئالی سەکنی، ئەو ل وی ئالی سەکنی.

هەسۆ گۆ:

خەجێ خانم،
ئەز هەسۆمە، هەسۆیێ سلیڤی مە،
شڤانێ دانزدە کەرییامە،
سەرکارێ بیستووچار شڤانامە.

خەجێ گۆ:

هەسۆ، وەللە، تویی پیسی،
سەر–چەعڤێ تە قالکێ کووسی

هەسۆ گۆ:

ئەز نە پیسم.
نۆلا شەمدانەکێ
دەرێ مالا باڤێ تە دچرووسم
ئەزێ ل سەر پرا باتمانێ
هەردو دەستێ تە بگرم،
هەردو چەعڤێ تە راموسم.

ئەرێ، گۆ، حەیرانۆ، وەللە، تو شڤانی،
لنگادا چەرمێ گانی،
پشتێ کۆد هەڤانی،
تو نە لایقی
دیوانا میر و حاکمانی.
گۆ:
کولاڵێ، وەللە ئەز نە پیسم،
نە من بەرچهنگێ ژ تەرا گۆت.
ئەز هەسۆمە، هەسۆنگێ سلیڤی مە،
شڤانێ دانزدە کەرییانمە،
سەرکارێ بیست و چار شڤانامە.
کەچکێ گۆت:
هەسۆ، پەزێ تە نەمایە، تەڤ
کاڤرن،
تەمامی کەلی کورە.
کەچێ، کولاڵێ، ئیشەڤ شەڤە، شەڤ شلییە،
گوهێرا پەزێ من هەرییە،
ئەز نزانم قەلنێ تە چییە؟
گۆ:
هەسۆ، ئەز ب قوربا،
نە من گۆ: ئیشەڤ شەڤە،
شەڤا منە،
زێرێ مالا باڤێ تە
نە وەکە زێرێ مالا باڤێ منە.
هێسۆ گۆ:

خەجێ خانمێ، وەرە سەر پرا
باتمانێ،
تو بدە من سۆزێ تەمامە،
ئەزێ تە هلدم خوەرا بڤم.
ئیژار سەر وێدەرێ هەسۆ پەزێ
خوە
هەفت رۆژا ئەگلەکر، وێدەرێ
کەچک ژ خوەرا رەڤاند.

گۆت: تەیۆیێ مامۆ، ٥٠ سالی، نیڤخوەندی، شڤانێ کۆلخۆزا گوندێ هەکۆ سەر نەهییا تالینێ.

های دەلال

های دەلال، های دەلال،
بایێ سەرێ سبێ تێ و دلیلینە،
دایە باخچە، بۆستانێ خەلقێ تێلی
دەلال، هێلینێ شاروور و بلبلان،
سەرێ سپندارا دهەژینە.
نا وەلە، دایە باقێ رەشکەزییا هەنەکری،
ناڤا ملا وەردگەرینە،
سەد کولا خادێ تێکەڤی مالا تزووێ
و ئەوانان،
چاوان سالا ئیسالین، دەستێ من
و کەلەش لاوکێ من
ژ هەڤدو دقەتینە.
لێ، لێ، لێ، لێ، لێ.

هـای دەلال، هـای دەلال،
هیڤێ مە خەیدییە ناچە ئاڤا،
خوەسکا ئەزێ ببووما پەلەک ئەورێ
رەشە تاری، تێکەتاما ناڤا –
سینگ و بەرێ تە،
منێ شەڤەکێ نیڤێ شەڤان پێدا
بکرا تەسەلیێ بەلەک چەعڤا.
لێ، لێ، لێ، لێ، لێ.
هـای دەلال، هـای دەلال،
دلێ من دو دلە،
هەسەس دێلا خاسیێ ل من و ل تە
گرتی قەرەولە،
هەرێ کەچێ دینێ،
تو وێ رابە راموسانەکی ب مندە،
خووینێ هەفت مێرا بەر من قەبوولە.
لێ، لێ، لێ لێ، لێ.
هـای دەلال، هـای دەلال،
ئەزێ ژ خەما فلیتم کەتم دەردا،
هێشینکری گیها و کولیلکێ هەموو ئەردا،
لێ، لێ، لێ، لێ، لێ.

های لۆ دەلال

هـایلۆ دەلال، هـایلۆ دەلال
ئیشەڤ شەڤە، شەڤا منە:
تو گۆشێ ئۆرخانێ هلدە، ئەز بێم بنە

سڤێ ئێقین زانبە:–
یان گرتنە، یان کوشتنە،
یان فەروارا سەرێ منە.
هایلۆ دەلەل، هایلۆ شێنی،
دەڤرا نەسەکنە، وەرە خێنی،
کێ دترسی، کێ نەوێری؟
سینگێ من ژ تەرا سڤرە سنی،
زەر مەمکێ منە توننجی
شەڤەک شەڤێ پایزا ژ خوەرا بکە
شەڤبهێری.
هایلۆ دەلال، هایلا شێنی،
ئیشەڤ شەڤە، شەڤە ئینیێ،
دەستەکی ساری هاتییە ناڤا سینگ و بەرێ
من خانمێ،
وەکی سڤێ دێ و باڤێ من ژ من پرسین،
ئەزێ بێژم ئەو پشیک بوو بانزدا سەر کولینێ.
هایلۆ دەلال، هایلا شێنی،
باران باری ژ خادێدا،
سێلاڤ رابوو دەڤێ رێدا،
بلا خادێ مرازێ مرازخوەزا بکرا،
پاشێ مرازێ من، مرازێ کەلەشێ من
وێ د مالا باڤێدا.

ها هۆ ل من

ها هۆ ل من، ها هۆ ل من،
سەر خانییا سەکنییە لاوکێ منە:
شالڤار یەکە، جێڤ دودونە.
(گولا شامیرانێ ئەز و تونە)،
لاوکۆ، دە تو وەرە من برەڤینە،
گولا وەلێت ئەز و تونە!
ها هۆ ل من، ها هۆ ل من،
لاوکێ من سەکنی سەر خانییا،
ساپۆک تەنگە ناچنە پییا،
لاوکۆ، تو وەرە من برەڤینە،
برا قەلەن بڤە جرما ڤان گوندییا.
ها هۆ ل من، ها هۆ ل من،
لاوکێ من سەکنی سەر سڤدەرێ،
دەست دابوو سەر قەڤزا ڤێ خەنجەرێ،
گەلە گوندی و جینارنۆ،
گازن، لۆما ژ من نەکن،
دەردێ دل دابوو سەر دەردێ ڤێ جەگەرێ.

دیلبەر

ئەرێ دیلبەر!
ئەڤا جانا نەمرە، جانێ تەیە،
کەلەش لاوکێ من سیارێ ئەختەیە،
هێدی–هێدی داژۆ ل پەی مەیە.

منێ گۆتییە: "کەلەش، لاوکۆ قوربا،
ئیشەڤ ئێڤاردا مالا باڤێ من قۆناخا تە
ناڤا سینگ و بەرێ منە".
منێ کالەکی دیتییە
عەمرێ وی کالی نۆدسالی سالەک کێمە.
من گۆتییە: "سیارۆ، قوربا،
تو جیێ باشا، بەدەوا، قازاخا قە نزانی"؟
گۆ: "سیارۆ، قوربا،
باژۆ، هەر سەر کانییا ئەردەکایێ،
سێ زەرییە سەر روونشتینە،
چارشەڤێ وانە سپینە،
فینۆ سۆرە تۆلزینە،
قۆتکە رەشە مەجیتینە
ئەنییە کەڤەرە مەیدانینە،
چەعڤە رەشە کلداینە،
بێڤلە ب پیژینە،
سوورەتە سۆرە سنجرینە،
چەنە کورە دەگرمانینە،
دەڤە، لێڤە بێ ئینجەینە،
خەڤ–خەڤێ وانە کورە دەگرمانینە،
سینگە سپییە سەدەفینە،
دێرە سپییە، سیپکینە،
ساقە سپییە، عەجەمینە،
کۆندەلە رەشە فرەنگینە،
پەنیێ کۆندرا چارتلییا ئەردێ بلندبوونە،

دیلبەرێ، قوربا، گەلەک زولە".

گۆت: مامەدێ عەمر، ژ گوندێ ئارجاخێ ل سەر نەهییا هۆکتێمبێریانێ، ٢٥ سالی.

بشێریۆ

بشێریۆ، قوربان،
گەردەنا تە گەردەنا قازێ،
تو وێ سەرێ خوە داینە سەر چۆکێ
من رەبانێ ژ خوەرا رازێ.
سنگ و بەرێ خەلقێ تێلی دەلال
مینا پەلەک بەرفێ د سەوازێ.
هەزار خازیا من ب وی لاوی،
شەڤێ چلە کانوونا ل پاشلا تەدا رازێ.
بشێریۆ، قوربا،
گەردانا تە گەردانا باتێ،
چەعف و برووێ تە عەڤدالا خادێرا
مینا هبرێ سەر کاخەتێ،
خودێ مرازێ من و کەلەشێ من
ب هەڤرا بکە
سەر حەلالیێ و ئاخیرەتێ.
بشێریۆ، قوربا
ئەوانییا شەوتی وێ ب بییە،
ڤان بییا گرتی سییە،
کەروانێ باش بازرگان ل بن دانییە.
کەچکێ دگۆت: "لاوکۆ، قوربا

تو وێ راڤە، ئەمێ شەڤەکێ
نیڤێ شەڤێ پێدا ب هەڤرا بکن
کێف، هەنەک و لاقردییا،
ئەزێ ژ قانترێ تەرا ببم نۆباتچییا".
بشێریۆ، قوربا،
ژ بیرا هەیا بیرا،
ئاڤ کشاندن ب زنجیرا،
عەجێڤێ گران کێ سالخ دایە
کهێل بگرن بەر بەرگیرا.

گۆت: هاکۆب هارووتیوونیان، ٧٠ سالی، نەخوەندی، ژ شەهەرێ هازۆ. نها کۆلخۆزڤانێ گوندێ ئووجانێیە ل سەر نەهییا ئاشتاراکێ.

دۆمام

دۆمام، ئەورێ رەش بارانە رنگە-رنگە.
زەری دۆماما من هلدا مکوت،
چوویە ئالیێ کۆنی سنگە.
ژ من ئەترەکێ وێدا کەڤر-کۆچکێ
ئالامێ ل بارێێ.
زاری دۆماما من خوەڤا چوویە،
روونشتییە، تێر گرییایە،
خزێم ژ پۆزێ زەری دۆماما من کەتییە.
زەری دۆمامێ، هەوار، سەد جار هەوار،
هەرێ زەری دۆمامێ،
ئەورێ رەش بارانن،
زەری دۆماما من زەند و بەندێ خوە هلدایە

چوویە بێرییا مییانە.
خزێم ژ پۆزێ زەری دۆماما من کەتییە.
بهایێ خزێما زەری دۆماما من گرانە:
چل گامێشێ بەر نیرانە،
چل گایێ بەر بارانە،
چل نۆگنێ بەر بوخانە،
کەری–سووریێ د مییانە،
رەڤۆنگێ هەسپانە،
قانتر قانترێ دەڤانە،
کۆدەک شیرێ تەیرانە،
بارەک ستروێ مەرانە،
هێ بهایێ خزێما زەری دۆماما من نینە.

شیرنێ

شیرن شێنیێ، شیرن شێنیێ،
شیرنبوونا ناڤێ تە نەڤاتێ،
قیزا کەرێ، شەرێ باڤێ سەر هێراتێ،
کێ سەبابا دلا، چار چەعڤا بکە.
کور لێ بمرە، مال هەرە بەر میراتێ.
شیرن شێنیێ، شیرن شێنیێ،
تو پالکۆنێ ژۆرن چ دگەری،
قیزێ، داو و دێرا خوە نەکە هەری،
تو کوشتنا جانێ من دگەری.
***
لاوکۆ، دلێ من واسکە–واسکە،

لنگا هلده، هەرا تێکە باسکە،
وەکی باتا سەر مالێ دنییایێ،
بدە مالێ دنێ، گەدە لاوکێ خوە خلاسکە.
قوتییا لاوکێ من شیرمەیە،
گلی دانی پێشییا خوەیە.
وەکی من بڤینە ناڤ دەواتێ،
پێشییا گلی سەبر کەتێ.
تەمام بۆنا من بێ بەختێ،
بەختێ خراڤ ئەردێ کەتێ.

گۆت: گەردەنا ئووسف، کۆلخۆزڤانا گوندێ پامپێ ل سەر نەهیيا ئاپارانێ، ٢٣ سالی، خوەندی.

گەرما ڤێ هاڤینێ

گەرما ڤێ هاڤینێ کینە-کینە،
سەرێ من دێشە حالێ من تونینە،
کەچکێ، کوڵالێ، کوڵالباڤێ،
وەرە کێلەکا من روونی،
ئەزێ تەرا سالخێ کاوا و کوبارا،
چالام و باشا بدم-
کانێ چ ب چنە.
خەلەکی دەڤ لێ کەنی، زار شرینە،
دەڤە لێڤە زراڤە قودرەتینە،
خەبەردانێ وانە حاکمینە،
سۆلێ لنگێ وانە فرەنگینە،
مەمکێ وانە فینجانینە،

سەرییە سۆرە، بنییە د سپینە.
هەرچا دەستێ من خەلقێ
تێلی دەلال هەڤ بخینە،
وێ جنەتێ چەعڤێ سەرێ خوە ببینە.
دبێ بەژنا خەلقێ تێلی دەلال
نۆتلا تا رهانا ناڤ گەلیا،
منێ حوبا دلێ خوەرا دەست
ئاڤێتە هافا دو گولیا.
بەژنا خەلقێ تێلی دەلال بلند بوو،
ئەزی نمزبووم،
ئەزێ رابوومە سەر پێچیا،
ئانجاخ دەڤێ منێ گهیشتیە
خال – خەتێ روویا،
شێ و شێبسکێ دەلالێ سەر سمبێلێ
سۆرە نارنجیدا هەڤ ئالیان.
گۆت: سەبریێ عەسلان، دەرسدارێ گوندێ گەلتۆ ل سەر نەهییا تالینێ.

کەچێ دینێ

کەچێ دینێ، تو سەکنیی، وەی ل سڤدەرێ،
کۆفی گرێدا، زێر دا ل بەرێ،
راموسانەکێ بدە ژ منرا
خاترێ تە شیرنێ تە کەچکێ.
کەچێ دینێ، سال ک هەیە،
دانزدە مەهیە،
راموسانەکێ بدە،

چی کو ژێ د هەره،
ژ عەمرێ من و تەیە.
بهاره، هەیامێ دلان و خاتران،
بەلەکی کەتنە دۆر کەڤران،
زەری کشیانە سەرێ چیان،
ئمرم چەعڤێ من مایە رێکا زەریان.
کەچێ، وەرە، خەبەرێ بێژم گوهێ تەدا،
نەبی سەه بکە مۆری، مرجان،
کار و بارێ ستووێ تەدا،
رامووسانەکێ بدە ژ منرا،
هەیانی بهارێ دکەڤی
خادێ دزانی بەسە ژ منرا.

وەی تێجرۆ

وەی تێجرۆ، وەی تێجرۆ،
تێجرێ من جەلەڤە،
دە تو وەرە ئالیێ شاما شەریفنەڤێ،
گورێ بخون، دزێ بڤن،
وێ بێ: "تۆلا یارا وی سەبەبە".
پەزێ تیێجرێ من پەزی نێره،
پەز بەردایە دۆر زنێره،
ئیسال هەفت سالێ من تێجرێ منە،
ئیسال پێرا چەعف بەردایە ژنا مێره.
وەی تێجرۆ، وەی تێجرۆ،
تو بێبەختی، کور لێ مرۆ

پەزێ تێجرێ من پەزێ خەسی،
تێ سەر منرا ئاڤرێ چەعڤا،
نەدی هەموو کەسی.
ئەزێ ئیسال پێرا یانگا تەمە،
تو دەستتەنگی وەکیل نەفسی.
ئاڤرێ چەعڤا منرا، منرا،
قنیاتێ دلا هنکە دنرا،
برا یا من و تە هەرە جەم میرێ
مەزن خالقێ سەرا.
مێرگا مالا باڤێ من گولی-ملی،
کۆچکا کوراپێ من کەسکەسۆرە تەڤ خەملی،
خەلقێ کەتیە دەردێ مال و حالێ دنیالکێ،
ئەزێ کەتمە دەردێ خوە کوراپێ
مەزن ها ل ڤی دلی.

خەزالێ جانێ

خەزالێ جانێ،
ئەزێ بەلەکییا بەرفێ چیانگێ بلند مامە،
تاڤا سڤێ، بانگێ عەجەم دایە منێ
هێدی-هێدی ئەز هەلیامە.
ئەزێ پار ڤی چاخی بەردیرەکە
پالە-پوولە، بسکە دارکە ناڤ کەرییا بووم،
ئەزێ ژ ئیسال پێرا کەتمە،
دەستێ کۆتی شندۆکێ لاوکی مێرا،
پەر و باسکێ من وەشیانە.

خەزالێ جانێ،
ئەزێ خەزالم، خەزالا چیانگێ ڤێ حەلەبێ،
هەڤال، هۆگرێ من چوونە چیانگێ ئەلەگەزێ.
ئەز عەڤدالا خادێ مامە گەرمێ–گەرمستانێ.

گۆت: ئەفۆیێ برۆ، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩١٣–ئا، گوندیێ بایسزێ، کۆلخۆزڤان، ل سەر نەهییا تالینێ. نیڤخوەندی، دەنگبێژە.

دلی دل بە

بەرا دلی دل بە،
سەر من جل بە،
مل من شل بە،
تووڕێ پارسێ ملێ من بە،
کۆتکا من ڤالکێ کووسی بە،
پێخارنا من پەساریێ چۆلێ بە،
کراسێ جانێ من تونە بە،
گایێ منی بێ جل بە،
توورکێ پارسێیی مل بە،
بنێ تووری قولبە،
پارسا ڤرا نین بە،
پارسا وەلاتێ دوور بە،
تەکدەر بەرا دلی دل بە.

وەی پالەنگۆ

وەی پالەنگۆ، پالێ دەسێ،
دە برا دەسا تە تێکەڤە جیکی هاسێ،

دە تو وەرە شەڤەک شەڤێ پاییزێ
سەر سینگ و بەرێ من زەریێ رازێ–
ئەزێ هەڤینتییا دلا
توور هلدم هەرم پارسێ.

ئەزێ چوومە باشلکێ

ئەزێ چوومە باشلکا شەوتی وێ ب هەزە
ئاڤا گەلیێ قەرەجرێ تێ ب لەز و بەزە،
دێ و باڤێ من ژ ئایێ من
خێرکێ ئایێ نەبینن،
چاوا دەلالکێ دلێ من کوشتنە
ب خایین و نەمەردە.
وەرە هۆی، هۆی، دێران ئەزم،
وەرە هۆی، هۆی، شیڤار ئەزم.
ئەزێ چوومە ئەزورما کامباخ گوندێ ڤان ئێزدیان،
دێ و باڤێ من ژ ئاخەکێ خێرێ وایێ نەبینن
چاوا من دانە کۆتیکی پیسی مێران،
من نەدانە لاوکەکی چاخێ منرا،
وەرە هۆی، هۆی، دێران ئەزم،
وەرە هۆی، هۆی، شیڤار ئەزم.
ئەزێ چوومە ئەزورما کامباخ ل ڤان ئاشا،
دێ و باڤێ من ژ ئاخێ من خێرکێ
وایێ نەبینن،
من نەدانە لاوکەکی چێ،
من دانە لاوکێ دلباشا، پیسی مێران،

من نەدانە لاوکەکی چاخێ منرا،
وەرە هۆی، هۆی، دێران ئەزم،
وەرە هۆی، هۆی، شیڤار ئەزم.

گۆت: گابریێل ئێخیازاریان، نیڤخوەندی، ژ مووشێ، نها دمینە نەهیا ئاشتاراکێ، گوندێ ئاڤانێ.

سڤا تە خێر

سڤا تە خێر، ئەیدا تە بمبارەک،
تەیێ سەر منرا گرتییە تۆلە یارەک،
هەرگێ من رندترە،
تە بمبارەک، هەرگێ من یاخترە
بایێ سامێ، کۆلا مووشێ تێکەڤە
مالا باڤێ تە سالێ جارەک:
تەولیا مەنەگیا بمینە تەک خەزالەک،
هۆزا میا بمینە کار و بەرخەک،
ئەو ژی بایێ سامیێ لێ بێ،
هەردوا ژی برەڤینە
بزنا کووڤی بمێژینە.

دەردێ هێویێ

دەردێ هێویێ دەردەکی گرانە،
نەیێ سەرێ گورێ چیانە.
ئەز مێر ناکم
دەستێ خوە گوستیل ناکم،
پۆرێ خوە هنە ناکم.

ناچم سەر هێوییێ.
دەردێ هێوییێ گرانە،
نەیێ سەرێ گورێ چیانە،
نەیێ سەرێ دار و بەرانە،
نەیێ سەرێ کەڤرانە،–
کوچکێ–سەرێ چیانە،
دەردێ هێوییێ زەعف گرانە،
نۆلانی قۆلنجا رووڤیانە.

گۆت: ساسوونا عەمر، ٣٥ سالی، ژ گوندێ ئەمەنچاییرێ ل سەر قەزا قەرسێ، سالا ١٩٢٠ مالا وانا دچە تبیلیسیێ، کەڤانتی دکر، نها مرییە.

هەی کومالێ

هەی کولمالێ، ئەورێ رەش بارانە،
ئەورێ سپی زڤستانە.
خزێما کەلەش گەورا من
زێرکی زیڤە ب مادانە،
منێ دایە سەر ئۆستانە.
من گۆ: "ئۆستایۆ، ها ئۆستایۆ،
تێ خزێما کەلەش کاوا من
نەدی سەر سندیانە،
لێنەخی چاکووچانە،
تێ بگری ب دەڤانە،
تێ بکوتی زمانانە.
گوندینۆ، خزێما کەلەش گەورا من،–
چاوا بێژی د ئوسانە.

ڤان عەورا

ڤان عەورا سەر مەدا تێ چ عەورە سلە،
دلێ من سێفیل عەڤدالا خوەدێ هن ب دەردە،
هندە خەمە، هن ب کولە.
منێ راموسانەکێ ژ گەورا خوە خوەستبوو،
شیرنا رووکا گەورا من شیرن بوو،
ددانێ من وەشییا،
لێڤا من پکیا،
نا وەلە، سەرێ عەزمانێ من بەرکولە.
ئەورێ سەر منرا بۆرینە کۆم-کۆمی،
تاڤیکێ باران گرتبوو،-
بینگۆلا شەوتی، یا دەشتا خنووسێ بەر نۆخۆمی،
منێ راموسانەکێ ژ گەورا خوە خوەستبوو،
هەچکۆ روون هنگڤێ هەلاندی،
توێ سەر سیتلێ، ماستێ مادەکان
بەردە سەر پارچە نانێ گەنمی.
چ سبەیە، سبەکە زوویە،
پەزێ مالا زەری دۆمامێ هاتییە بەر بێرییە،
خودێ مالا خایێ مەهەکا کورەبەش خراڤ بکە،
ژ سەرێ بێریێ رەڤییە.
زەری دۆماما من پەی کەتییە،
جۆتێ بشکۆشکێ بەدەنێ خورمییە،
جۆتێ زەر مەمکا خویا کرییە،
سەری سۆری، بنی سپییە.

مینا تریێ سنجێرییە،
مینا سێڤێ ئارتەمێتێیە،
چۆک و قەدەمێ من شکەستییە
هن دبێ: "ساخە".
هند دبێ: "مرییە".

دلێ من

دلێ من هێلینا تەیرێ بەر نوالان،
سەرا بۆرین جۆتێ کارێ کار خەزالان،
تە مالا من خراڤکری،
ب ڤان چەرخان، ب ڤان درەوان.
دلێ من هێلینا تەیرێ بازی،
تە پر دابوو چۆبوو بەر نزاری
تە گۆشتێ لەشێ من هەلاندی،
ژ هەستووێ من چ دخوەزی؟
شەڤ چوو بوو نیڤا شەڤێ،
ئەزێ دەڤێ خوە دابوومە نقابا خالا گەردەنێ،
جۆتێ زەر مەمکان کار و باران
دکن هەوار و گازێ.

دو زەریکان

دو زەریکان ل تاخا ژێرین گالە–گالە،
تەژی بەردا پێ خەزالە –
ئەز چۆمە سەر دەری،
هەبا دلێ من نە ل مالە،
منێ قول–قولکا دەری گوهداری کر،

ب کۆتیکێ مێرانرا روونشتییه
ب دەڤ و لێڤێ شیرن گاله-گاله.
دێژی: "من ئیشەڤ خەونەک دییه،
دو مری ل گوندێ مه مرنه،
یەکێ کۆپەکێ مێرێ منه،
یەک ژی دێلا ژنا تەیه".
گۆت: هاکۆب هارووتیوونیان، ژ گوندێ ئووجانێ.

دە وێ گولێ
دە وێ گولێ، حالێ منرا بانزدا سەر جۆجخێ (کولیلک)،
هەرچێ ئۆرتا دو دلا، چار چەعڤا قۆمسیێ بکە،
برا هلدە دەردێ کوتیبوونێ،
مۆرینگا ئیلانجووخێ.
قەمەرێ، برا مالا مه جینارێ مالا وه به،
ئۆرتا مالا مه و وه شووشه، ئاکووشکه،
پەنجەره به،
دە تو وەره رامووسانەکێ نەفسا جانێ
من کەرەمکه،
هەرچا قاف-قۆرێ من هەنە،
برا ئیشترافا رامووسانا تەڤه.
قەمەرێ، کوبار، کوبار خوه با مەکه،
دە تو جێرێ ئاڤێ هلدە کانییا
پشتا مالا مه قەست مەنەکه.
کول مالا باڤێ کەتێ،
ئالیکی جەگەرێ من مایه،-

خراڤ نەکە.
قەمەرێ، دلێ منێ تو دلا ناهەڤینە،
کەوا گۆزەل خەیدییە رەفا ناگەرینە،
کێ دیتییە، کێ بینایە،
دو دل بڤنە ماشۆقێ هەڤدو،–
یەکێ هەرە وەلاتێ خەریبا،– یەک بمینە.

گۆت: هاجا باسۆ، ٦٠ سالی، نەخوەندی، کەڤانی، ژ گوندێ پامپێ ل سەر نەهیيا ئاپارانێ.

وەی لێ
وەیلێ، وەیلێ، وەیلێ، وەیلێ،
دۆمام،
رەوانێ باخ و رەزە،
ئەزێ گەریامە دۆشا ئەلەگەزێ–چیایێ قازا،
بەدەوا، بووکێ تەزە.
کەلەش لاوکۆ،
تێ بەرێ خوە ددی وەلاتێ خەریبا،
دە تو وەرە رامووسانەکێ نەفسا
جانێ من کەرەمکە،
برا دلێ تەدا نەڤە تو دەرد و تو مەرەزە.
دۆمام،
دیکێ نیشەڤ من خولخولاند،
دو زەری بەر سەریێ من روونشتبوون،
یەکێ کەفەنێ من دبری،
یەکێ ئانییا زێرا دخەملاند.

دۆمام،
ئەمێ چاواکن مالێ دنێ،
مالێ خەلقێ تێلی–دەلال دوورە رێ ناچنێ،
ئەزێ تەرکا چەعف برووێ بەلەک نادم
هەتا من داهێلنە قەبرێ، رۆژا ڤێ مرنێ.

فیدان
فیدانێ، ناڤێ تە نزانم،
ناڤێ تە فیدانە،
مالێ دنێ قرێژا د دەستانە
کۆتی–شندۆکی دەواری مێرێ تە
چرا قەدرێ ژنا چێ نزانە.
***
هیڤا گوندێ مە بلندە.
شەوقێ دایە ئۆرتا گوندە،
ئەزێ بێژم گەلی گاڤانا:
سووتۆ، ڤالۆ، هوون خێرێ هەقێ خوە نەڤینن،
هوون ئێڤارێ هەقێ خوە ک تۆپ دکن،
بنێرن دۆستا من و وە کیژان رندە.

تە چەعڤرەشێ
تە چەعڤرەشێ، بروو بژانگا،
تەڤێ دایە سەرێ ئەلەگەزێ ڤان زانگا،
تەیێ چاوا من هەرماندییە خەوێ شەڤا
دەست بەربانگا.
تە چەعڤرەشێ، کانییا کلا،

سی و شەش گولی من ژمرین قۆلێ ملا،
خازل وێ چاخێ، تە برەڤینم،
باڤێم شووراڤێلێ گوندێ دۆستا.
تە چەعڤرەشێ، چەعڤێ مەرا،
کتێ گولیێ تە دنێرم،
نۆلا شریت قەیتانێ دۆر خرارا،
کۆتی شندۆکێ مێرێ تە دنێرم
نۆنا گیسکەکی گوری،–
تەڤی تەیرۆکێ بهارێ لێخن،
خوە بدن قەفێ ڤان زنارا.

کانی کانییا

کانی، کانییا ڤێ بەروارێ،
خەلقێ دەلال مەشیا ئاڤا شیڤێ ڤێ فتارێ.
دە برا کولفەتێ مالێ کول و ژەربن
خێن ژ سڤکا ناڤا مالێ.
سێری بشۆ، ئاڤێ مەرێژ.
بسکا بەردە کن و درێژ،
هەرگێ شونەدێ مێرێ تە هات ژێرا نەڤێژ.
کاوێ، سێری بشۆ بەردا.
کەفا سابوونێ برێژ سەر سینگدانا زەردا.
هەیفا من تێ کاوا من
کەتییە دەستێ شونەدی مێرا
نە تێ کوشتن، نە تێ بەردان.

سەرێ سیپانێ

سەرێ سیپانێ خەلەتێ وێ ب گەرە،
لاوکۆ، قوربا، می دکالە، بەرخا خوە دگەرە،
وەرە ئیسال من و تە کیژان سۆز
 قرارێ خوە پۆشمانە،
برا بەختێ بێبەختا لێ وەلگەرە.
سەرێ سیپانێ خەلاتێ وێ ب گۆنگلە،
بەرا وانێ، کاڤلیا مووشێ مقابلە،
منێ کەوا گۆزەل دیبوو ڤان چەعڤا، ئەشقا دلە.

***

بەژنا کاوا من منارە،
سێری هاتمە خارە،
خوەزیبا من وی عەڤدی بێ،
شێنییا هەسۆ، قەمەرا رەشە تاری مال-جینارە.
خانیە شێنییا من دوتاقە،
نە من سەبرە، نە من تەباتە،
نە من پەرە، نە من باسکە،
مە کاڤلا بێرلینێ ئالتکرییە،
ئەزێ بفرم بێمە با تە.

***

دلێ من هێلینا تەیرێ مازی،
منێ سێ دەنگا تە کر گازی،
"تەیێ گۆشتێ جانێ من خارییە،
چ هەستوونگێ من دخوەزی"؟

باران

باران باری سەر شیلانا،
کەڤر، کۆچک ببارن دەر جینارا،
هەرچێ ئۆرتا چار چەعڤا، دو دلا خەڤەر ددە،
برا هەفت سالا بکشینە ئێشا دەڤ–درانا.

***

باران باری د خادێدا،
ئاڤ شێلووکر دەر مالێدا،
برا مرازێ من کەوا گۆزەل هەڤدا بڤە
بالکۆنا ژۆرن پاشلا دێدا.

چیلێ

چیلێ، ها چیلێ،
گەلە زەری هەنە دەڤێ وان گەنینە،
سمێ وانە قەلشینە،
پێچیێ وانە مینا مەرێ کازۆنینە،
مەرڤ پێ بکۆلە کارتۆلا دەرینە.
هنە زەری ژی هەنە،
دەڤێ وانە دکانینە،
درانێ وانە ئێنجینە،
ئەنیێ وانە دەقانینە،
جارا دۆنزدەهـ قۆل زێرێ مەموودی هلتینە.
کی پاشلا واندا رازێ،
وە جنەتێ چەعڤێ خوە بڤینە.

کەچ خەزال

کەچ خەزالا ڤی بێلانی،

خەزال رابوو،

نێچیرڤانا دەوسێ هلانی.

ئەزێ دکم کەلەشا خوە برەڤینم،

کەتییە ئۆرتا من و کەلەشا

مندا مێرگ و زەڤی،

دەشت و زۆزان، چیا و بانی.

گۆت: قاناتێ برۆ، ٣٠ سالی، کۆلخۆزڤانێ گوندێ شامیرامێ ل سەر نەهیيا ئاشتاراکێ.

***

دلێ من نێزە–نێزە،
ئاگر کەتییە گۆما شەمیێ جندی ناڤا پێزە.
دەستێ خەجا ئیسۆ گرتنە
دانە یەکی کال خایی پێزە.
لاوکۆ، تو بچی ئەز ب تەرا،
شیڤهەسپەکێ بچینم جەنوویا تەرا،
من کەوا گۆزەل قۆرخ کریە
نەفسا جانێ خوەرا.

با تێ
با تێ، باران دلیلینە،
کاوا کوبار ئاڤێ کانییا قەجۆ تینە،
چوومە پێشیێ،
من راموسانەکێ ژێ خوەستییە،

گۆ: "کوریێ کەریێ، دووری من هەره،
رامووسانا پار نا پێرار بیرێ کێ تێ"؟
گۆت: جەویکا بەکۆ، ٤٠ سالی، نیڤخوەندی، ل ئێرێڤانێ دمینه، کەڤانییه.

ئەز نه ل ڤرم
ئەز نه ل ڤرم،
ئەز نه ل ڤرم،
قالچیچەکا دەڤ کەڤرم.
کاڤلا پامپا شەوتیدا
قەنجا خوەستم،-
خراڤا برم.

رووڤی

رووڤی دگەره گره-گره،
شارستانا بۆینا دله،
گەده، لاوکۆ،
وەره من برەڤینه،
مرن حالێ ته چێتره!
گەده لاوکێ من چوو گوندێ گورجا،
هەسپا خوه تەولاند دارێ سنجا،
کەدا وی هەفت سالەتیێ هەبوو
منرا دابوو مۆری-مرجان.

کەلەش جانۆ
کەلەش جانۆ!
دچی وەلاتێ خەریبا، من بیر نەکه،

ده تو راڤه،
من سێڤەکە سۆرکە،
جێڤا خوەکە،
وەختێ دچی ناڤ قازان و بەدەوا،
قاسەکێ دەرخە،
تەماشەکە،
من بیر نەکە.

گەدە لاوکێ من
گەدە لارکێ من دەرکەت کۆنێ مەزن،
کۆلۆز خار کر، دەلیل ئەزم،
گەدە لاوکۆ، زۆزانێ بلند
چ خەزالا دگەری؟
وەرە، چۆلبیێ گوندا خەزال ئەزم.

تاخا ژۆرن
تاخا ژۆرن، تاخا مەیە،
کەوا گۆزەل تاخا ژۆرن زبارەیە.
ده گاڤا چەعقێ من چەعقێ کەلەش لاوکێ
من ناکەڤە،
من ترێ گوندێ هەکۆ خراڤەیە.

دەردێ من
دەردێ من، دەردێ تە خانمێ،
مینا شمامۆکا داینە سەر تاخمێ.
لاوکۆ، قوربا!

مالا باڤێ تە بڤە زیارەت،
توجار، توجار بەرێ خوە نادمێ.

قەمە رەشۆ
قەمە رەشۆ، قەمە بەرا،
تە سڤکۆ، چاخێ منرا،
بەر دەرێ مالا باڤا منرا نەچە نەیێ،
نەزەرا دێ و باڤێ من خراڤن بەژنا تەرا.

ئەز سێڤم
ئەز سێڤم، سێڤا تەرم،
قەرەفیلا پانزدەھ پەرم،
گاڤا چەعڤێ من
چەعڤێ گەدە لاوکێ من ناکەڤە،
قودوومێ چۆکێ من تونەنە پێ بگەرم.

ئیرۆ شەشە
ئیرۆ شەشە، سڤێ ھەفتە،
ئەزێ سەر ریا کاڤلا قەرسێ بوومە دار و تەختە
گاڤا چەعڤێ من چەعڤێ کەلەش لاوکێ
من ناکەڤە،
من ترێ نە دو رۆژە، سالەوەختە.

***

کاڤلێ گوندێ مە گێلیدا.
کەرخانا شەوتی سەر دا سیدا،
ھەیفا من قیزێ،

هەیفا من بووکێ،
دەستێ تە دەوارێ مێرێ بیدا.
***
تە چەعڤرەشێ، دل خوشووشێ،
زۆزان خوەشە دەشتا مووشێ.
ئەزێ تەرکا چەعف-برووێ بەلەک ناکم،
هەیانی بکەڤە بەر دارا دەرگووشێ.
***
ناڤێ هەسپێ گەدە لاوکێ من تاهارە،
قەڤزا قەما وی کاربارە،
دە تو وەرە من برەڤینە،
ئالیکی سوورتێ من سێڤە، یەک هنارە.
***
گەدە لاوکۆ، خەڤاتێ وەرە رازێ،
سەرێ خوە بدە سەر چۆکێ من فێلبازێ،
دلێ من عەڤدالا خادێ ئوسا تەنکە،
نۆنا تۆفلێ سەر پیڤازێ.
***
دلێ من هێلینا تەیرێ لالە،
جۆت خەزالا گالە-گالە.
دێ و باڤێ من دەستێ من گرتن
دانە یەکی کالە.
***

گەدە لاوكێ من خەیدییە باڤێ، برێ،
دای سەر ریا ڤێ ئیدرێ،
كەسەكی خودانێ خێرێ تونە،
ڤەگەرینە بینە بەر سییا ڤێ چادرێ.

***

ناڤێ یارا من ئەیشانە،
مۆری، مرجان زەندا زەر قەتیانە،
كۆكا درانێ من ئێشیانە،
ڕامووسانەك قیزا كەرێ پر دەرمانە.

***

ئەم هەمبەرێ هەڤ روونشتن،
مە كەسەرێ كوور داهشتن،
كەڤر هەلییان، دار گهیشتن.

***

گەرما رەوانێ كینە-كینە،
جەه چنینە، گەنم شینە،
خوەزلا من وی عەڤدی بە،
گەدە لاوكێ خوە ب چەعڤێ خوە بڤینە.

***

هەڤرازە، بینا من دمینە،
بەرژێرە بینا من دچكینە.
خادێ ئاخێرا نەهێلە،
چاوا ناهێلە لاوكێ من
دو رۆژا مالا خوە بمینە.

لاوکۆ، ئەز بەدەوم نۆلا هیڤێ،
کورێ کەرێ، وەکی من زانبوویا تو ئەڤسەنەیی،
توجار یارتی تەرا نەدکر،
سەڤا دلکەتنا مەهـ و نیڤێ.
لاوکۆ، چ ئەڤینتییا من و تە کر
کەسی سەرێ کەسی نەکر.
وەکی من زانبییا تو بێبەختی،
توجار یارتی تەرا نەدکر.
گۆت: ئەگیتێ هەمید، ٣٠ سالی، خوەندی، ژ گوندێ پامپێ ل سەر نەهیا ئاپارانێ.

کلامێ گۆڤەندێ

ئەز وێ گەریام

ئەز وێ گەریام ها ژ تە پرتر،
من کەس نەدی ها ژ تە رندتر،
قام، قدوومێ چۆکێ من،
تو دەلالا دلێ من:
کنکا مالا باڤێ من.
گۆڤەند گەرییا بانێ مەزن،
قیزکا ریسپی دەست ب هەنە هەیا بازن،
قام، قدوومێ چۆکێ من،
تو بەرمالییا مالا من،
تو دەلالا دلێ من.
گۆڤەند گەرییا بانێ پچووک،
قیزکا ریسپی دەست ب هەنە، هەیا نەینووک،
قیز دگری: "من نەکنە بووک"،
کنکا مالا باڤێ من،
قام، قدوومێ چۆکێ من،
تو دەلالا دلێ من،
تو بەرمالییا مالا من.
راڤە دەری دادە.
عەینی داینە، زلفا شەکە،

بسکا بادە،
من ئۆرتا خوە و دلکە.
کنکا مالا باڤێ من،
تو دەلالا دلێ من،
تو بەرمالییا مالا من.

چەعقبەلەک

چەعقبەلەک، تو من حەلال بی،
نۆنا شەکر شیرن بی،
نۆنا دمسێ هیزا بی.
دەزمالا تە گول–گولی،
کەسک و سۆردا خەملی،
دەزمالا تە تەزەیە،
گۆشە–گۆشە زێدەیە.
دەزمالا تە بەلەکە،
دنێ چەرخ و فەلەکە.
گۆت: چیچەکا حەسەنیکێ، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩٣٢–ئا، گوندیی ئا پامپێ.

بازنزیڤێ

بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، قالپاخ زێر.
بازنزیڤێ، ئەم یەکن،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، قالپاخ زێر.
باخ و بۆستان کەڤۆدکن،

بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ قالپاخ زێر.
بازنزیڤێ، ئەم جۆتن،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، قالپاخ زێر.
باخ و بۆستان کەڤۆدکن،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، قالپاخ زێر.
بازنزیڤێ ئەم سێنە،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، چالپاخ زێر.
باخ و بۆستان هورمێنە،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، قالپاخ زێر
بازنزیڤێ، ئەم چارن،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، قالپاخ زێر.
باخ و بۆستان هنارن،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، قالپاخ زێر.
بازڤزیڤێ، ئەم پێنجن،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،
بازنزیڤێ، قالپاخ زێر.
باخ و بۆستان برنجن،
بازنزیڤێ، بازنزیڤ،

بازنزيڤێ، ڤالپاخ زێر.
گۆت: چیچەکا حەسەنیکێ، گوندییا پامپێ ل سەر نەهییا ئاپارانێ.
نڤیسی: فریدا جەواری.

زۆزان بەر زۆزان

زۆزان بەر زۆزان، زۆزانێ مەنە،
زۆزان بەر زۆزان، زۆزانێ مەنە.
تە چەعڤە بەلەکن، بروو سورمەنە،
سینگی قەرقاشە، مەمک خورمە نە.
زەریێد ڤان سالا تو دڤێ نە ژ مەنە.
زۆزان بەر زۆزان، زۆزانە خوەشن،
تە چەعڤە بەلەکن، بروونگە رەشن.
سینگی قەرقاشە، مەمکە نەخشن،
زەریێ ڤا سالا چاوا کومرەشن.
زۆزان بەر زۆزان، زۆزانە سارن،
تە چەعڤە بەلەکن، بروو قەیتانن،
تە سینگی قەرقاشن، مەمکە خالن،
زەریێ ڤا سالا تو دڤێ سورمانن.
زۆزان بەر زۆزان، زۆزانێ گەرمن،
تە چەعڤە بەلەکن، بژانگە جەمن،
سینگی قەرقاشە، مەمکە نەرمن،
زەریێ ڤا سالا تو دڤێ عەجەمن.
یارم خنگلی، دۆستم خنگلی،
هەتا خنگلی، دەوات بەتلی،
زۆزان بەر زۆزان، زۆزانێد مەنە،

وێدا وەلگەرە، رەشکۆنێ مەنە.
گۆت: چیچەکا حەسەنیکێ.

هەوار بێری

هەوار، بێری، بێری، بێری،
مەدەت، بێری، بێری، بێری.
هەوار، بێرییا وان بەرۆژا.
مەدەت، بێرییا وان بەرۆژا.
هەوار، بێرییا وان بەرۆژا.
دەڤێ من خالا بەر بژکۆژا.
هەوار، بێرییا وان بەیارا،
مەدەت، بێرییا وان نەوالا.
هەوار، بێرییا وان بەیارا،
دەڤێ من خالا بەر گوهارا.
هەوار، بێری، بێری، بێری،
هەوار، مێرکێ من کومتووژە.

من حەیران

من حەیران، حەیران، حەیران،
من، حەیرانێ، قۆنجۆ قوربان.
هەرچکێ ژنێ وان رندن،
نۆلا زەڤییا دۆر گوندن،
مێرێ وان بەر کوندن
هەرچا ژنێ وان رەشن،
مینا بۆستانێ زەڤەشن،

مێرێ وانا کێفخوەشن.
هەرچا ژنێ وان قوتن
بەر هێشییا پتە–پتن،
خورێ وان یەک مێکوتن.
هەرچا ژنا وان سپینە.
نۆلا زەڤییا سترینە،
مێرکێ وان بەر مرینە.

ناری

ناری، ها ناری،
یارا من ناری.
تە بەژنە هەفشدی،
کێلمە هەزاری.
خانم خەیدییە
گلیێ مەیی پاری.

***

شەڤێد پایزا شەڤنە تاقەتن،
رۆژێد بهارا رۆژنە تاقەتن،
بەرینگێ ژێرن رهانە کەتن،
شەڤێ پایزا شەڤنە درێژن،
رۆژێ بهارا رۆژنە درێژن،
رەوشێد گۆڤەندا خورتێد دەنگبێژن.

***

کیم، کیم ناڤێ بمبارەک.
هەرچا نەڤێ بمبارەک،

سەردا هولشە دیوارەک،
لێڤەنی تیرەمەرەک.

کەچکێ

کەچکێ، تا هەسنی،
تا کەمبەرا مەزنی،
بەختێ منرا تا ژنی.
کەچکێ، تا رەمۆشی.
سەر سێری قەرەپۆشی،
زەر مەمکا نافرۆشی؟
دفرۆشی بکرچیمە،
نافرۆشی ئالنچیمە.
کەچکێ، تا سیپکی.
تا ب کێرە، کیسکی،
بەختێ منرا – قیزکی.
کەچکێ، تاو جەلالی،
تاو کەمبەرا سۆرانی،
بەختێ منرا–قیزخالی.
کەچکێ، تا برووکی،
تاو کمبەرا چرووکی،
بەختێ منرا–تاو بووکی.
گۆت: جەوۆیێ مامۆ، ٨٠ سالی، نەخوەندی ژ گوندێ هەکۆ ل سەر نەهییا تالینێ.

لەیلێ

لەیلێ. لەیلێ، زراڤێ،

وەی دێلێ کۆپەک باڤێ.
ها دارە، دارە، دارە،
ڤا دارا گرت هنارە،
دەردێ من قیزا موختارە،
دەردێ من قیزا موختارە.
ها بیێ، بیێ، بیێ،
ڤا دارا گرتییە سیێ.
دەردێ من قیزا ریسپیێ،
دەردێ من قیزا ریسپیێ.
خانینگۆ، دەر مەزنۆ،
لێ دەرکەت قەلفەک ژنۆ.
دەردێ من یانگا مەزنۆ.
خانینگۆ دەر پچووکۆ،
ژێ دەرکەت قەلفەک بووکۆ،
دەردێ من یانگا پچووکۆ.
لەیلێ، لەیلێ، زراڤێ،
وەی دێلێ کۆپەک باڤێ.
ها ئاڤە، ئاڤە، ئاڤە،
سێ زەرییا دایە ناڤە،
دەردێ من یانگا زراڤە.

بشێری

بشێری ها بشێری،
لۆ وەیلۆ، وەیلۆ، وەیلۆ،
بشێری بزنەکە و دو نێری،
پالا هانا دچێری،
چ بکم تا ب مێری.
شام، حەلەب، دیاربەکر،
سەر باژێردا مێزە کر،
بازارا سۆلا تە کر،
شابوونا نالچە نەکر.

نار، نار

نار نار ناچمە بەر نۆکا،
نار، نار رەشکەزی کەتنە چۆکا،
تە ئەز کوشتم، تە ئەز هەلاندم ڤان تۆکا.
نار، نار، وەلە ناچمە بەر ئاڤێ،
نار نار، رەشکەزی کەتنە ناڤێ،
نار، نار، تە ئەز کوشتم، تە ئەز
هەلاندم بێ باڤێ.
نار، نار، وەلە ئەز ناچمە بەر نیسکا،
رەشکەزی کەتنە گووزەکا،
تە ئەز کوشتم، تە ئەز هەلاندم ڤا قیزکا.
نار، نار ها یانە، یانە، یانە،
نار، نار ئانییا تە یا زێرانە،

نار، نار، پێنج قۆل زێر لێ کوتانه،
نار، نار، ئەو قسمەتێ خۆرتانە.

شام – حەلەب

شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانێ ڤەکر
من بازارا کاستوومێ تە کر،
من شابوونا ئا چۆتکە نەکر،
شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانێ ڤەکر،
من بازارا تووفلیێ خوە کر،
من شابوونا بەیێ نەکر.
شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانێ ڤەکر.
من بازارا خلخێ تەکر،
من شابوونا گولاڤدوون نەکر.
شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانێ ڤەکر.
من بازارا شەلکا خوە کر،
من شابوونا قەیتان نەکر.
شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانێ ڤەکر.
من بازارا دێرێ تە کر،
من شابوونا نامل نەکر.
شام، حەلەب، دیاربەکر،

جان، من دەرێ دکانێ ڤەکر.
من بازارا گوهارێ خوە کر،
من شابوونا زنجیل نەکر.
شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانا ڤەکر.
من بازارا شەرا خوە کر،
من شابوونا ریشی نەکر.
شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانێ ڤەکر.
من بازارا خزێما خوە کر،
من شابوونا ئاڤزێر نەکر.
شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانێ ڤەکر.
من بازارا بازنێ خوە کر،
من شابوونا شرک نەکر.
شام، حەلەب، دیاربەکر،
جان، من دەرێ دکانا ڤەکر
من بازارا فایکێ خوە کر،
من شابوونا بشکۆشک نەکر.

هەرداد

هەرداد، هەرداد، هەرداد،
دادۆ کیسک نقشاند،
ها ل کێلەکێ،
ها ل بەر پشتێ،

ها ل تەنشتێ
هلكشاند.
جەگەرێ لاوكا، جەگەرێ خورتا
جەگەرێ گەدا هەرشاند.
هەرداد، هەرداد، هەرداد،
دادۆ كیسك چێدكری،
ها ل كێلەكێ،
ها ل تەنشتێ،
ها ل بەر پشتێ هلكری،
جەگەرێ لاوكا، جەگەرێ خورتا
جەگەرێ گەدا كولكری.

گۆت: بەدرێ رەشۆ، ژ دییا خوە بوویە ١٩٠٨ سالێ، نیڤخوەندی، شڤان، ژ گوندێ شامیرامێ سەر نەهییا ئاشتاراكێ.

سینێ، سینێ

سینێ، سینێ، سینەمێ،
سینێ مالا بەرژێر چوو،
داو و دلە بەلا چوو.
سینێ قیزا كەشیشە،
راموسانێ ئێمیشە.
سینێ قیزا مەللەیە،
راموسانێ خورمەیە.

یارم

یارم ها یارم،

چەعقبەلەک، نازدارم.
کراس کتانە بەدەن شلەیە.
یارم خنگلی،
هەتا خنگلی
گۆڤدند بەتلی
رۆژ بەژنا تەیە
ئەم کرنە ئێڤارێ،
یارم ها یارم،
چەعقبەلەک نازدارم.

وەی بارانێ

وەی بارانێ، وەی بارانێ،
وەی بارانێ، وەی بارانێ.
وێ بارانێ چ کر، چ کر،
ئینیێ باری، شەمیێ ڤەکر.
کنجێ بووکێ تەمام شلکر،
خێلیا بووکێ شەرپەزە کر.
لاوک چوونە هایاستانێ،
ئانین برنجێ ڤێ نیشانێ.
چ بارانا سەر پایزا،
لاوک چوونە کاکلێ گووزا.
خەو خوەشبوونە پاشلێ قیزا.

چ بارانا سەر بهارا
لاوک چوونە کاکلێ دارا
خەو خوەشبوونە پاشلێ یارا.
گۆت: سێڤازا سەفۆ، ژ گوندێ پامپێ ل سەر نەهییا ئاپارانێ، ١٥ سالی.
نڤیسی: فریدا جەواری.

ها نەلێ

ها نەلێ، نەلێ، نەلێ،
ئەز چووم دەری دادایی،
جی و بەلگی پالدایی،
نەلێ ناڤدا رازایی.
من پەهینەک لێ دایی،
وێ پەهینێ جان دایی.
دەرکێ مە دەرێ وەدا،
بەر دەرێ وە بووم قەدا،
قیز خوەستی، باڤێ نەدا،
تلیێ من چەعڤێ دێرا.
چ مێر دیت قیز دا ژێرا،
جووجکێ کا ڤەدایی،
کنجێ زرتێ ناڤدایی.
گۆت: چیچەکا جەمال، ١٣ سالی، ژ گوندێ پامپێ ل سەر نەهییا ئاپارانێ.

هەسکۆ

هەسکۆ وێلی، وێلی، ها وێلی،
هەسک زەوجی، بەسک بەردێلی.

هلده شەشخانێ داکەڤە گێلی.
هەسکێ من چوویە برجا بەلەکە،
ستەیر عەزمانا بوونە خەلەقە.
هەسکێ من چوویە برجا هێشینە،
ستەیر عەزمانا بوونە مێزینە،
زۆزان بەر زۆزان، زۆزانێ مەنە،
وێدا وەلگەرە رەشکۆنێ مەنە.
وێلی ها وێلی، هەسکۆ وێلی.
گۆت: چیچەکا جەمال، گوندییا پامپێ.

ئەز شێمیکێ

ئەز شێمیکێ، تو شێمیکێ،
چەند زێر کوتان بەر جێنیکێ.
ئەز هەیاتێ، تو هەیاتێ،
چەند زێر کوتان بەر هێراتێ.
ئەز سڤدەرێ، تو سڤدەرێ،
چەند زێر کوتان بەر کمبەرێ.
چەعڤکێ من کەمەرێ کەت،
دلکێ من ئاگر پێ کەت،
سەرکێ من شێمیکێ کەت،
ملکێ من رەخدەری کەت.
دەلیل، دەلیل خانا من.
دایکا تە قوربانا من.

زەردێ

زەردێ، زەردێ، زەردەلایێ،
زەردێ ئاڤا سەر مسینا،
زەردێ دەرمانێ برینا،
زەردێ ئاڤا سەر لەگانا،
زەردێ دەرمانێ درانا،
زەردێ، زەردێ، زەردەلایێ
زەردێ، چما بازن تە نایێ.

یار گەڤەزە

یار گەڤەزە، گەڤەزە،
ئەز هاتم تە ببینم،
دێ و باڤێ تە ناهێلن،
ئەو قەلەنێ زەعف دستینن.
ئەز هاتم تە بخوەزم،
دێ و باڤێ تە من نازن،
ئەو قەلەنێ زەعف دخوەزن.
دەرکێ مە دەرێ وەدا
دەرکێ دێری قول نەدا،
قیز خوەستی، باڤێ نەدا،
باڤێ دا، برێ نەدا.

هۆینار

هۆینار، هۆینار، هۆیناری،
مەمک هەڤا هناری،

رەش گولیێ بەلەک دارێ.
ناڤێ یارا من تووکاسە،
کێ تووکاسێ بخوەزە،
نەڤینە بەخت، مرازە.
ناڤێ یارا من ئەمینە،
باڤێ لێ کر تەمینە،
"تو ژ گۆڤەندێ نەمینە".
ناڤێ یارا من بەیازە،
شەرا سێری گەڤەزە.
ناڤێ یارا من کوبارە،
مۆریێ ستودا کار و بارە
هۆینار، هۆینار، هۆینارێ
من چەعڤێ بەلەک خارێ.

هەر زەری

هەر زەری، زەری، زەری،
سەکنی نیڤێ دەری
دەست ئاڤیت شەرا سێری.
شەرا سەری نە تو شەرە
ژنا مێر نە تو یارە.
یارتی، یارتییا قیزینە،
نۆنا شەکرێ شیرنە،
نۆنا روونێ سەر نینە،
نۆنا دمسێ هیزینە.

دینێ

دینێ، دینێ، دینێ جان،
دینێ مالا بەرژێر چوو،
داو و دلە بەلا چوو،
دینێ قیزا کەشیشە،
راموو سانێ کشمیشە.
دینا منە هەکاکی،
تو مرا مالێ ناکی،
بەختێ منرا چووچکی.
دینا منە رەمۆشی،
زەر مەمکا نافرۆشی؟
دفرۆشی، ئالنچیمە،
نافرۆشی، بکرچیمە،
بکرچی ئەز ئەینیمە!

شێنا من

شێنا من، گول شێنا من،
ئندا نەکە زێنا من،
کولیرکا بەر بینا من.
شێنا من سێلێ تینە،
با تێ بسکێ وێ دخینە،
دوومانە رێ نابینە.
شێنا من،
گول-گول شێنا من!

زەری

زەری هەماما تێنە،
زەریێ، زەریێ، دۆمامێ.
زەری هەماما دمەشن،
زەریێ، زەریێ، دۆمامێ،
من خولامێ.
رووسۆرن، بسکە رەشن،
زەریێ، زەریێ دۆمامێ،
من خولامێ.
دەرێ مالا مە ئاڤە،
سۆل، گۆراڤا دا ناڤە.
زەری هەماما تێنە،
زەریێ، زەریێ،
دۆمامێ، من خولامێ.

لێ، لێ

لێ، لێ، لێ، لێ ب رووڤی،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، رووڤی، رووڤی.
لێ، لێ، لێ، لێ، نە ب رووڤیمە، نە شێرم،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، نە ب رووڤیمە، نە مێرم.
لێ، لێ، لێ، لێ خوە کووچادا ڤەدشێرم،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ خوە کووچادا ڤەدشێرم.
لێ، لێ، لێ، لێ، عەلی بەگێ نەوێرم.
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ عەلی بەگێ نەوێرم.
لێ، لێ، لێ، لێ رووڤی هاتە بێدەرا،

ل ئۆ، لۆ، لۆ، لۆ، رووڤی هاتە بێدەرا.
لێ، لێ، لێ، لێ، جاڤێ بدنە هەیدەرا،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، جاڤێ بدنە هەیدەرا.
لێ، لێ، لێ، لێ، برا سیاربن شێزەرا،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، برا سیاربن شێزەرا،
لێ، لێ، لێ. لێ، خاسییا منە هزمزی،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، خاسییا منە هزمزی.
لێ، لێ، لێ، لێ، کۆچکا تەژان لێ دزی،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، کۆچکا تەژان لێ دزی.
لە، لێ، لێ، لێ، خاسییا منە دمدمی،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، خاستییا منە دمدمی.
لێ. لێ، لێ، لێ، کولین سەردا هەدمی،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، کولین سەردا هەدمی.
لێ، لێ، لێ، لێ، رووڤی نینە، بزنە،
لۆ. لۆ، لۆ، لۆ، رووڤی نینە، بزنە
لێ، لێ، لێ، لێ، پۆچکا خوە کر شووژنە،
لۆ. لۆ، لۆ، لۆ، پۆچکا خوە کر شووژنە.
لێ، لێ، لێ، لێ، رووڤی هاتن سەر بیرا،
لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، رووری هاتن سەر بیرا.
لێ، لێ، لێ، لێ بوو پزمامێ وان پیرا،
لێ، لێ، لێ، لێ بوو پزمامێ وان پیرا.
گۆت: چیچەکا جەمال.

لۆ دلۆ

لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ،

لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ.
ئەمێ ئیشەڤ ل کوبن،
لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ.
ها ل سەر پرا قەرسێ بن،
سێفیلۆ دلۆ، سۆرگولۆ.
ئەمێ مێڤانێ بەسێ بن،
لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ.
ئەمێ گرتیێ هەفسێ بن،
سێفیلۆ دلۆ، سۆرگولۆ.
سڤەیە، سڤە ناڤە،
لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ.
سڤەیە، سڤە ناڤە،
سێفیلۆ دلۆ، سۆرگولۆ،
زەری رازا، رانابە،
لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ،
زەری رازا، رانابە،
سێفیلۆ دلۆ، سۆرگولۆ.
دل کەتییە، چارە نابە
لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ.
دل کەتییە، چارە نابە،
سێفیلۆ دلۆ، سۆرگولۆ.
سڤەیە، تەڤێ دایە،

لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ.
سڤەیە، تەڤێ دایە،
سێفیلۆ دلۆ، سۆرگولۆ.
زێرا ل ئانیێ خوودایە،
لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ.
زێرا ل ئانیێ خوودایە،
سێفیلۆ دلۆ، سۆرگولۆ.
سەر سینگێ زەر ڤەدایە،
لۆ دلۆ، دلۆ، لۆ دلۆ
سەر سینگێ زەر ڤەدایە
سێفیلۆ دلۆ، سۆرگولۆ.

لۆ دلۆ یەمان

لۆ دلۆ، یەمان، یەمان،
ها ل مە چوونە سال و زەمان،
خەل زەوجی، هیڤیا تە مام،
خورتێ مە چوونە کالێ مە مان.
پاپاخرەشا کەس تێ نەمان.
لۆ، لۆ دلۆ، دلکێ کارێ،
ئاگر کەتییە کۆکا دارێ،
دشەوتە کراسێ یارێ.
لۆ، لۆ دلۆ، دلکێ بەرخێ،
ئاگر کەتییە کۆکا مەرخێ،
دشەوتە کراسێ زەلخێ.
لۆ، لۆ دلۆ، دلکێ میێ،

ئاگر کەتییە کۆکا بیێ،
دشەوتە کراسێ زەریێ.
لۆ، لۆ دلۆ، ڤردا، ڤردا،
چ سەر دلکا سەرێ دلدا،
من راموسا چقایی گولدا.
لۆ، لۆ دلۆ، ئارانیۆ،
چیچکە بەرفا زۆزانیۆ،
ها ل سەر سینگێ زەر دانیۆ.

سینێ

سینێ مالا خوە بارکر،
سینێ، سینێ، سینەمێ،
بەرێ کۆچێ بەروار کر
سینێ، سینێ، سینەمێ.
سینێ مالا خوە بارکر،
سینێ، سینێ، سینەمێ،
قەستی وارێ خوە پار کر،
سینێ، سینێ، سینەمێ.
دۆستێ مالا خوە بارکر،
سینێ، سینێ، سینەمێ،
قەستی وارێ خوە پار کر.
سینێ، سینێ، سینەمێ.
دەست شووشت کۆفی گرێدا،
سینێ، سینێ سیپەمێ،
بەردا شرکێ گوهارا،

سینێ، سینێ، سینەمێ.
سینێ مالا خوە بارکر،
قەستا مابوو شوونا وارا،
ها دکم سینێ رامووسم
گونە ستۆییێ هەڤالا.

هەر چۆخێ

هەر چوخێ، چوخێ، چوخێ من،
چوخێ من ژ پرچا بەردیرا،
من چوخ دا سەرێ تیرا،
چوخ تەنگە، ناگرە پێسیرا.
چوخێ من ژ پرچا کارکا،
هەر چوخێ، چوخێ، چوخێ من،
من چوخ دایە سەر دارکا،
چوخ تەنگە، ناگرە مەمکا.
هەر چوخێ، چوخێ، چوخێ من.
گۆت: وەردا شەمۆ، ١٠٠ سالی،- گوندییا پامپێ، نەهییا ئاپارانێ.

مەیرکێ

مەیرکێ، مەیرەمێ،
ل ئەردکێ رووەنی.
چۆلی ب دارە،
گور هاتی خارە،
چەعقی ل کارە.
چۆلی ب مەرخە،

ل ئەردکێ روومەنی،
مەیرکێ، مەیرەمێ.
گور هاتی ب چەرخە،
چەعڤی ل بەرخە.
چۆلی ب دارە،
مەیرکێ، مەیرەمێ،
ل ئەردکێ روومەنی.
چۆلی ب بییە،
گور هاتی هێدییە،
چەعڤی ل مییێیە.
مەیرکێ، مەیرەمێ،
ئەردکێ روومەنی.
گۆت: وەردا شەمۆ.

ئەز چووم

ئەز چووم دەری دادایی،
کەچک، تو دەلالا دلێ من.
ئەز چووم دەری دادایی،
کەچک، تو قودوومێ چۆکێ من.
دەری، زەرزە ڤە نابە،
کەچک، تو دەلالا دلێ من.
دەرینگۆ، دەر پچووکۆ،
کەچک، تو قودوومێ چۆکێ من.
ژێ دەرکەت قەلفەک بووکۆ،
کەچک، تو دەلالا دلێ من.

دەرینگۆ، دەرمەزنە،
کەچک، تو دەلالا دلێ من.
ژێ دەرکەت قەلفەک ژنە،
کەچک، تو دەلالا دلێ من.

رووڤی

رووڤی رووڤی، رندکۆ،
سەرێ دێلێ کنجکۆ،
تەڤرە، بێرە، مەرە،
هلدە هەرە،
تەڤرە، بێرە، مەرە،
هلدە وەرە،
هەرگێ نەبوو بیست و چار،
سەرێ من تارا هشکە دار.

مشک

ئەڤی مشکی چ کر، چ کر،
ئەڤی مشکی گەنم قرکر،
شریتێ بینن مشک بگرن،
کێرێ بینن مشک شەرژێکن.
تەڤشییا بینن هوور-هوور بکن،
رووڤییا درێژ پارا قرێژ.
رووڤییا رێخێ پارا ئاخێ،
هەستووێ پیلە شاندنە فیلە،
هەستووێ هێتێ شاندنە خوێتێ.

هەر نایێ

هەر نایێ، هەر نایێ،
کورۆ، خەوکا من نایێ،
ئیشەڤ شەڤا تەموزێ،
گۆڤەند گەریا بن گووزێ،
خەو خوەشە پاشلا قیزێ.
هەر نایێ، هەر نایێ،
کورۆ، خەوکا من نایێ.
ئیشەڤ شەڤا سباتێ،
گۆڤەند گەریا بن تاتێ.
خەو خوەشە پاشلا فاتێ.
هەر نایێ، هەر نایێ.
کورۆ، خەوکا من نایێ.
ئیشەڤ شەڤا هاڤینێ،
گۆڤەند گەریا کادینێ،
خەو خوەشە ناڤ نڤینێ.
هەر نایێ، هەر نایێ،
کورۆ، خەوکا من نایێ.
ئیشەڤ، شەڤا بهارێ،
گۆڤەند گەریی بن دارێ،
خەو خوەشە پاشلا یارێ،
هەر نایێ، هەر نایێ،
کورۆ، خەوکا من نایێ.

وەی، وەی، دیزێ

وەی، وەی، دیزێ،
ژەرێ دیزێ.
مە شکەستییە دیزا سێڤێرە،
برا سیاربن هەسپێ نێرە،
وەی، وەی دیزێ، ژەرێ دیزێ.
جاڤێ بڤن ناڤ بۆتکا،
برا سیاربن بۆز–کندکا،
وەی، وەی دیزێ، ژەرێ دیزێ.
مە شکەستییە دیزا کفتانە،
مە دیز دایە سەر ئاگری،
ژ نەزەرێ چەمل فری.

هەر گولم

هەر گولم، گولم، گولیزەر،
چنگ، چنگ، چنگ نەخشێ میرزۆ،
شەڤ یەکە، ستێر هەزار.
ڤی ئەرەزی گوشە–گۆشە،
ها ل بەر تێیە قالە–درشە،
شەڤ یەکە، ستێر هەزار.
مەمکێ کاوێ سێڤێ ترشن،
چنگ، چنگ، چنگ نەخشێ میرزۆ،
شەڤ یەکە، ستێر هەزار.
ڤی ئەرەزی هورمە–هورمە،

چنگ، چنگ، چنگ نەخشێ میرزۆ،
شەڤ یەکە، ستێر هەزار،
مەمکێ کاوێ سێڤێ خورمە،
چنگ، چنگ، چنگ نەخشە میرزۆ،
شەڤ یەکە، ستێر هەزار.

مامەر

مامەر، مامەر، مامەر،
های مامەر، های مامەر.
هەسپێ مامەری بۆزە،
پزمامۆ، من خولام!
گەما سێری پیرۆزە،
های مامەر، های مامەر.
مەیدانێ رادکە تۆزە،
پزمامۆ، من خولام!
هەسپێ مامەر رەشە،
های مامەر، های مامەر،
گەما سێری نەخشە،
پزمامۆ، من خولام!
هەسپێ مامەر سۆرە.
های مامەر، های مامەر.
گامێ ل سێری مۆرە،
پزمامۆ، من خولام!
گۆت: رۆستەمێ حەسەنیکێ، ١٤ سێلی، گوندیێ پامپێ، نەهییا ئاپارانێ.

مەتەلۆک، تێدەرخستنۆک، زووگۆتنۆک

مەتەلۆک (مەسەلە)

ئاڤ ل گەوری، گەوری خەنقی.

ئاڤ ل جیێ نمز دچە.

ئاڤ چقا گۆلا دا بمینە، گەنی دبە.

ئاڤا گور نە ترسە، ئاڤا نەرم بترسە.

ئاڤا خوەستییا ناکەڤە هەستۆیا.

ئاڤ کو دا سێری، چ بوهۆستەک، چ چار بوهوست.

ئاشڤان توجار نابە پۆشمان.

ئاقل کو هەیە تاجێ زێرینە، سەرێ هەموو کەسی نینە.

ئاقل نە ژ مەزناییە، نە ژ پچووکاییە.

باڤێ من کوشتن، چ سیار، چ پەیا.

بێ نان و دەو خەبەر نایێ هەڤ.

بەزا هەسپێ نامووسا سیارانە.

بەر،بارانێ–رەڤیم، بەر چۆرتانێ کەتم.

بەر گۆشتێ میێ ناکەڤە، بەر سەرپییا کەتییە.

بەرانیکا دنیایێ درێژە، خەبەرێ سار بۆ کەسی نەبێژە.

بەرێدا گول بوو، بارانێ لێخست شل بوو.

بەرێ دەست دەستا دشۆ، پاشێ سەر چەعڤا دشۆ.

بەرێ خەبەرا خوە بپێژ، پاشێ برێژ.

بەق نەقورە، وێ بدرە.

بەر دەڤێ سەکی ناهەرمە.
بەسا گورا دکن، گور هازرن.
بینا دیا، تێ خاتیا.
بۆنا خاترێ خایی، مەرڤ کەڤر ناڤێژە سەیی.
بوخوە، پاشێ بشێکرینە.
بوو دەما خەمێ.
بوو هیڤا بن ئەور.
بوویە تریيا تۆڤ،
بووک ب دلێ زەڤێیە.
بووکا مالێ- نە زار و زمان، خاسییا وێ- نە دین و ئیمان.
ب گولەکێ بهار نایێ.
ب دارێ زۆربەتیێ مۆهبەت نابە، دارێ زۆربەتیێ زوو دشکێ.
ب دلۆپێ بارانێ بەر تژی نابە.
ب وەرسێ خەلقێ نەکەڤە چەلێ.
بدە، نەترسە، بستینە، شەرم نەکە.
بزن، کو بزنە، شوونا خوە چێدکە، پاشێ مەخەل تێ.
بزن پیێ خوە، می پیێ خوە، هەر کەس دچە، سەر عەمەلێ خوە.
بلا لاوکێ منی لاوین بە، بلا کراسێ وی جاوین بە.
بلا مەرڤ مێر بە، بلا رۆژەکێ ل دنێ بە.
بلند فریم، ئالچاخ کەتم،
بپرسە، نەترسە.
برا ئارڤانێ تێرین تونەبە، کنێزا ژنین هەبە.
برا بەر سیيا رووڤی نینبی، برا شێر تە بکۆژە.
برا براتی، بازار بەیانتی.
برا دەستێ نەمەردا نەچی، برا سێلاف تە ببە.

برا دنیا رۆن بە، برا مەرڤ ئۆرتا سۆل و بزمارێ هەسپێ بە.
برا دلی ب دل بە، برا توورکێ پارسێ ل مل بە.
برا مەری ژ تڤدیرێ نەمینە، تڤدیر ژ مەرییا بمینە.
برا نامووسا مەرییا جی بە، برا پارییێ مەرییا ناڤجی بە.
برا رێ بە،
برا دوور بە،
برا بوهور بە،
برا کوور بە،
برا قیز بە،
برا پیر بە.
برینا شوور ساخ دبە،
برینا زمان ساخ نابە.
گا دمرە، چەرم دمینە،
مێر دمرە، ناڤ دمینە-
گا نانەلە، بار دنەلە.
گایێ رەش چەرمێ خوە ناگوهێزە.
گازیکرن عەدەتە، نەهاتن دەولەتە.
گاران بەر ب مال بوو،
ژنا شڤان شوخولکار بوو.
گە پشت ل زین،
گە زین ل پشت.
گیها سەر کۆکا خوە شین دبە.
گۆلکێ مالێ گایێ مالێ ناترسە.
گۆتن زرارە، کرن کارە.
گور ببینم ئۆخرە،

نەبينم–
ژ هەموويا چێترە.
گور هاتە ديهارا، وەی ل حالێ ژارا.
گور وەکی ژ بارانێ بترسيا
وێ هۆلکەک ژ خوەرا چێکرا.
گورۆ، تو ژی گور بوويايی،
برا تە ژی گۆلکا من بخارا.
گووزەک–گووەک، دبە قيزەک.
دايێ ببينە، دۆتێ وەرينە.
دايێ بوهوکێ، ژنێ روحوکێ
داينا بەگان،
نۆلانی ئەورێ بەر با.
دار ل کەوێ نەکەت،
کەو ل دارێ کەت.
دارێ دەستێ خوە!
ب ئاڤێ بەرمەدە،
تە کو بەردا–
ل دوو نەکەڤە.
دێ و دۆتێ شەرکر،
کێماقلا باوەر کر.
دێل با بە،
کۆپەکێ ژ بەخدایێ بێ.
دەنگێ دەفێ ژ دوورڤا خوەش تێ.
دەنگەکی بکی، نەکی
تشتەک نابی.

دەر بووبوو، من دەرزی تێرا کر.
دەربا هێڤشاندی
نە یا خوەیە.
دەرد هەیە، دەرمان ژی هەیە.
دەردێ کۆتیبوونێ
دکەڤە رووێ مەرڤ.
دەردێ هێویێ گرانە،
مینا تلییا ب ژانە،
مینا قۆلنجا رووڤیانە.
دەرەوین–
جارەکێ دوخوە فراڤین.
دەرپ هاتە سێری،
خودێ چەعڤا خوەیکە.
دەستێ تەنێ–
دەنگ ژێ نایێ.
دەهێ ئادارێ–
ئاڤ دچە گوپکا دارێ،
ڤرا نا–
ل دەشتا رەوانێ.
دەو خوەستن،
کۆدک ڤەشارتن؟
دەوێ پاییزێ بدە عەزیزێ،
دەوێ بهاران بدە نەیاران.
دەوێ جێربەندی–
ژ ماستێ نە جێربەندی چێترە.

دەولەتا لەز:
رەز و پەز.
دەوسا شێرا – مایە کوندێ دێرا.
دیزکێ گۆ:
"بنێ من زێرینە"!
هەسکێ گۆ:
"ئەز ژ کو تێم"؟
دیوار هلشیا –
تۆز هلکشیا.
دیوارۆ، عەیب و قسوور، ستارۆ.
دیوارۆ، ژ تارا دڤێژم،
بووکا مالێ تو سەه بکە.
دوور هەرە،
درووست وەرە.
دل نە سفرەیە،
مەری بەر هەمووشکا ڤەکە.
دلێ نازی–
ناگهیژە مرازی.
دلێ فرە، پیر نابە.
دلێ شڤان بخوەزە،
ماست ژ نێری چێ دکە.
دران بوونە جۆت،
نانێ مالێ کۆت.
درانێشان،
دەرمان–کێشان.

درێژایا ریا- بەرایا ریارا کڤشە.
دڤێ: "فلانکەسێ مە چێلەکا سۆرە، شیرێ خوە ددە،
ئاخرییێدا لنگێ خوە لێدخە.
دز، دزە-
چ هێکەک، چ گامێشەک.
دز کو ژ مالێ بە، گا بەخیرێرا دەردخە.
دنیا نە ملکێ باڤێ کەسییە.
دنیا کو هەیە مێشەیە،
ژ هەر تەمی تێ هەیە:
سێڤ، گول، سترینج.
دنیایە: گە ژێر، گە ژۆر.
- دنیا کێ دۆت؟ - ئێ کری، نەفرۆت!
دنیا سەر خەتا گایە.
دنیا ب دۆرە- نە زۆرە.
ئێ، کو کێف دکە،
کێف و سۆبەت ژێ کێم نابن.
ئەڤا دەستنیگارە،
دەوات هێ پارا مایە.
ئەڤا ئاش، ئەڤا چرکا ئاش.
ئەگەر ب مالی،
ب خاتی، ب خالی:
ئەگەر بێ مالی-
بێ خاتی، بێ خالی.
ئەز دڤێژم:
- هرچ ڤایە!

تو دڤێژی:

– دەوس وایە.

ئەز گولا بەر ب رۆ نینم.

ئەز کەلا رۆژەکێ بم، نە مانگا هەزار سالی بم.

ئەز پەنێر، تو کێر.

ئەز پیر بووم، دلێ من نابە.

ئەز رۆژا خوە خوەش نادم رۆژا رەش.

ئەز رمم، ناچمە تێرێدا.

ئەز هاتمە دەواتا تە،

تو هاتی دزیا من.

ئەلۆییێ سمێل بۆشە،

تۆتکا لێدخە چارگۆشە،

روون دکرە، نافرۆشە.

ئەشقا ئەڤینێ ل سەرگێن کەت، کرن–نەکرن ژێ هل نەبوو.

ئەو ژی خایێ نانێ خوە نینە.

ئەو کو دەست دکە، دێ و باڤ ناکە،

ئەو ریا تە بەرێ خوە دایە،

ئەز هاتمێ.

ئەو تاس، ئەو فەراق،

چاوا رادڤن، رووندێن، دیسا یەک.

ئەوانا بەلەنگازێ هشێ خوەنە.

ئەوێ کو گۆت و کر–مێرە،

ئەوێ کو نەگۆت و کر–شێرە،

ئەوێ کو گۆت و نەکر–هەڤالێ کەرێ نێرە.

عەمرێ لەگلەگێ ب لەق–لەق بوهوری.

عەمرێ خاینان کورتە.
ئەجەلێ بزنێ بێ،
وێ هەرە نانێ شڤێن بوخوە.
ئەورێ گرە-گر-
باران ژێ نایێ.
ئەورێ نیسانێ بارانە،
خەرجێ خۆزانا کۆتانە.
ژ بچووکا بپرسە،
ژ مەزنا بترسە.
ژ عەسلان بپرسە،
ژ بەدەسلان بترسە.
ژ خەمان خەو تێ،
ژ کەربا کەن تێ.
ژ خوەلیێ-وەلی،
ژ وەلی-خوەلی.
ژنێ دل کر،
دیوار قول کر.
زارێ خوەش بهارا دلانە.
زارۆ هەنە ئێمیشێ مالانە.
زێر بچووکە،
بها گرانە.
زێرم، پچووکم،
لێ هندکم.
زەڤی کو هەیە بەرە.
زەف سترانێ زانم،

لێ دەنگێ من تونە.
زۆزان رندە، هەما چییا بلندە.
زۆر گزێرێ رادکە.
زڤر – زڤر – دیسا ل ڤر.
زڤستان دەرگەکی تەنگە.
زلکێ مالێ، دەبارا مالێ.
زکەک–ملکەک.
زکێ تێر هاژ ئێ برچی نینە.
زمانێ خوە نکارە.
یا دلا برا ناڤ دلادا بمینە.
یان خوە بدە چیاکی ئاسێ،
یان مێرەکی چێ.
یەک مەری ب هەزارا خیال.
یەک – یەکە، دودو–کۆمەکە.
کالێ مالێ، ناමووس ل بالێ.
کالی، پیری نە تو پێشە،
رۆژێ دڤێ: "دەرەکە من دێشە".
کانییا دلێ وە ئاڤە.
کانییا ژێ ئاڤێ ڤدوخی، بەر ناڤێژە تێدا.
کار بن سەپەتادا نامینن.
کەڤر د شوونا خوەدا گرانە.
کەڤرێ هاڤینێ باڤێ کۆلینێ.
کۆر چ دخوەزە:
پاریکی دۆن.
چەعڤەکی رۆن.

کۆرێ بێ دار،
پیرا بێ زار، هەردو ژی یەکن.
کورمێ دارێ کو نە ژ دارێ بە،
زەوالا دارێ تونە.
کور دارێ باڤێ هلتینە،
قیز تەشییا دێ هلتینە.
– کورۆ، تو ژ کویی؟
گۆ:–هەلا نەزەوجیمە!
کورک شەنگە–
رۆژێ هەفت رەنگە.
کووچکێ ئەوتە–ئەوتۆ مێڤانێ بێ وەخت تینە.
کرنەک هێژایی هەزار گۆتنێیە.
کێ بووک–ئەو بەربوو.
کەر کەت هەریێ،
خایێ کەرێ–
کەرێ قەواتر دەرکەت.
کەر نابە قوربان،
بهایێ کەرێ دبە قوربان.
کەران، مەمرە، بهار تێ،
پیرێ مەمرە، پنجار تێ.
کەسکەسۆرێ ببینم،
مشک و مەرا نەبینم.
کەت خەبەرا–
کەر دا گۆرا.
کەچەلۆک دەرمان بکە–

ئەول وێ سەرێ خوە دەرمان بکە.
کی گۆرێ هەڤالارا دکۆلە، ب خوە دکەڤە.
لێڤ درانا پێشترە.
لێی دچە، سەل دمینە،
گا دچە، چەرم دمینە،
مەرڤ دچە، ناڤ دمینە.
لەما دنیا ئاڤایە،
هەرکەس ب جلێ خوەیە.
ل سەرێ گور ئێنجیل خوەندن،
گۆ: "زوو بکن کەریێ پێز ب چیێڤا بوهوری"،
لنگێ گەرێ– نایێ بن بەرێ.
لنگێ پێخاس
بەر دەرێ سۆلدوریانە.
لنگێ خوە دشقتی،
تێیی بەر خوە،
لێ زمانێ خوە دشقتی
نایێ سەر خوە.
مال تێرە، کەڤانی شێرە.
مالا زێرا خراڤ دڤە، مالا مێرا خراڤ نابە.
مالێ ئاخێ دچە، جانێ شڤین دێشە.
مالێ دنیایێ قرێژا دەستانە.
مالۆ: خووچ و خالۆ،
بێ مالۆ: بێ خووچ و خالۆ.
مێر دچە، ناڤ دمینە، بەرف دچە، چیا دمینە.
مێر ژی هەیە،

مێرکۆک ژی هەیە،
ژن ژی هەیە،
ژنکۆک ژی هەیە.
مێرێ چێ، سەرێ چێ.
مێرێ جامێر، ناکەڤە تۆرا نەمەردا.
مێرکرن ژی هەیە،
مێرمرن ژی هەیە.
مێش نە تویە، – مەدە زانە.
مەری ب تەمی وەسێتا نامرە.
مەری نانەکی ناندار نابە،
دارەکی مێرخاس نابە.
مەریێ بێ خیرەت بێ ئیمانە.
مەریێ نەزان تمێ خزان.
مەرڤ برا کوشتیبە،
برا کوشتیێ مێرێ چێبە.
مەرڤ عەمرێ درێژ
دگهیژە مرازا.
مەرڤ مێر بە
سەد و هەزار یەکە.
مەرڤ سیرەکێ خوە تێددە،
پیڤازەکێ خوە لێ خلاز ناکە.
مەرڤێ کەر ئاڤا بن کایێیە.
مەرڤێ شەرمۆکە ناگهیژە تو مرازا.
مەها تیرمەهێ،
وەکی بەرف ببارە،

دیسا هیلا –
گامێشقرانێیه.
مەحبووب ئەوە، کو دل هەباندییە.
مەنییا سەرگینا چوو گوندێ مەخینا.
مەعر نکار بوو بچوویا قولا خوە–
هەژەک ژی خوەڤا گرێدا.
مەعسی د بەعرێدا مەزن دبە.
مەعسی د گۆلێدا بازار نابە.
مەعسی ژ سەری خراب دبە.
میر ژی دمرە،
عەڤدال ژی دمرە.
من دا گا و پەز،
من ئانی بووکەک لەز،
سڤکا مالێ دیسا ئەز.
من کر، تە کر–
شیرەزەرێ ناڤێ خوە کر.
من مێرێ خوە شاند سەفەریێ،
بەلکیم مێرەکی چێ دەرێ،
چوو، هات، دیسا کەرێ بەرێ.
من نە زارە، نە عەزمانە،
تە نە دینە، نە ئیمانە.
من چ خێر دی ژ بێدەرێ، کو ببینم ژ کۆزەرێ.
مرن هەبە،
کالبوون تونەبە.
متالە خوەش تشتە،

بەلێ، ئەبوور پێ نابە.
مشک چقا خوەلیێ بکۆلە، وێ سەرێ خوەکە.
ناڤێ گور دەرکەتییە،
رووڤی دنێ خراڤ کر.
نان بدە نانپێژا،
نانەکی ژی زێدە بدە.
نان ب رووێ خوە تێ خارنێ.
نانێ خوە دوخوم ب ئاڤێ، من منەتی کەسی ناڤێ.
نانێ ئێڤارێ بهێلە سبێ، شوخولێ ئێڤارێ نەهێلە سبێ.
نانەکی هازری پەتی، هێژایە دەه گرکێ هەڤیر.
نێریێ بێ پەز،
مرتڤێ بێ ساز.
ژەژیا بێ پیڤاز–
هەرسێک ژی یەکن.
نێتە دل، قەدا سێری.
نێچیرڤان ناڤ خەونا خوە
نێچیرێ دڤینە.
نەڤرۆز
چ شەڤ، چ رۆژ،
چ زنار، چ بەرۆژ.
نە دوخوم ڤریکا تە،
نە داژۆم هۆریکا تە.
نە دوخۆم گێلازا.
نە ددم هەڤرازا.
نە مالێ پر،

نه گەردانا ستوور،
مالێ پر زوو زیا دبە،
گەردەنا ستوور زوو زراڤ دبە.
نەمری کەس تونە.
نەفسا برچی خوە داڤێ سەر سێلا سۆر.
نیسان، ئەرد خەملی دیسان، کەو فرین ژ مەجلیسان.
پاشیا دەرەوا زوو تێ.
پێلا بوهوری، بوهورییە.
پەزا بەر دەڤێ،
ئاگرێ بەر بایێ،
هەردو ژی یەکن.
پەزا تەنێ گورا خارییە.
پیڤازا نەخوە، بێن ژ دەڤێ تە نەیێ.
پووشا سالێ ب سالێدا دچە.
پرس خوەستنا دلانە، نەزانتی شەرما مێرانە.
راستان زەوال تونە، خاران کەمال تونە.
رێویێ، ریا خوە هەرە.
رەشۆ ب لەپێ خوە.
رەوشا مالا چێ–ژنە.
ریا مالێ مالخوێ زانە.
رۆ دەرباز دبە، قەدا رۆژێ دەرباز نابە.
رۆژ بوونە سال، زک بوونە چەعل.
رۆژا خوەش،
سبەدە خوەشە.
رۆژا خوەش نەدە یا رەش.

رۆژا چوویی ئیدی ڤەناگەرە.
روو دبە بوهوست،
دژمن نابا دۆست.
روو ژ روو شەرم دکە.
رم، رمباز داڤێژە.
ساخۆ، رێدا، قەلپۆ، زەرێدا.
سال مینا باویشکا
تێن و دچن.
سالێ وەرە سولتان بە،
مەهێ وەرە مێڤان بە،
هەرۆ مەیێ بێتەم بە.
سارە، جلک ستارە،
گەرمە، جلک شەرمە.
سە گۆشتێ سە ناخوە.
سەربارا سەردا،
تو ژی ل منخە.
سەرێ کێرێ، زکێ زەڤەش.
سەرێ کەتە بەر شیرەتا، ئەو ژی نابە تشت.
سەرێ سەد خەبەرا خەبەرەک،
سەرێ سەد نەوالا نەوالک.
سەرێ هەزار شاخی شاخەک،
سەرێ هەزار نەوالی نەوالەک،
سەرێ هەزار گلی گلیک.
سەرێ چیا بوویە سور و سەرما، خوەکرییا لێ ناڤە دەرمان.
سەرێ چڤیکێ قاورمە چێ نابە.

سەری کو هاتە برینێ،
ب مالێ دنیایێ نایێ کرینێ.
سەری مەزن، لنگ پچووک،
خوەزی وێ مالێ، کو دبە بووک.
سەری هەڤن، سەرپێچ زەفن.
سەری قووچە، بنی پووچە.
سیاربوونا کەرێ عەیبەکە، پەیابوون دودویە.
سلاڤ ل پاریێ هازرە.
– تە دنیا چاوا دیت؟
– وەکە دلێ خوە!
تە هلدا لێڤە،
من زانبوو چ ل دێڤە.
تەیرێ نێچیرڤان
نوکولێ وی کێرە.
تەیر هەیە، کو–
مەرڤ ژێ گۆشت دوخوە،
تەیر هەیە، کو–
مەرڤ گۆشت ددێ.
تەیر خوەشە رەفێ خوەرا.
تو دڤی هەڤالێ مەرڤەکی، برا ئەو مەری سەر تەرا بە.
تو سەر بینە،
کۆلۆز زەعف هەنە.
تالاشا گورە قانتر بهایە.
تاس کو زنگییا،
راست و دەرەو یەکە.

تەزە هاتن، کەڤن خەلاتن.

تو دار تونە، با لێ نەکەڤە.

فلان گوند دەه مالن،

دۆنزدەه ریسپینە.

فلانکەس گلیێ دەقنانۆس زانە.

فلانکەس، فلانکەسێ مە جل و کولاڤ ژ هەڤ بشکاڤت.

فرینا مریشکێ حەتا کادینێ.

خادێ چییا دبینە، بەرفێ سەر داتینە.

خایێ کراسێ خوە نینە.

خارزی ل خالا،

کوریک ل فەلا.

خەباتچیێ خوەبە،

شیرنێ خەلقێ بە.

خەبەر، خەبەرا ڤەدکن.

خەبەر هاتە زارا، وێ بەلابە مالا.

خەلایی هات، مەرڤایی هلات.

خەتەکێ زێدە باڤێژە بەیارا

نەچە بەر دەرێ نەیارا.

خییالا برچییان نانە.

خودانێ جاناگا-

نامینە شوونا وارا.

خوە گران بگرە،سڤک نەبە،

دەستێ خەلقێ شڤک نەبە.

خوەزی ب مالێ مرتڤان،

نە ب مالێ زالمان.

خوەستن روورەشیکە،
نەدان دو روورەشییە.
هاڤین کو هەیە، دێ و باڤێ فەقیرایە.
هایێ، هایێ، هایێ، هەڤرمش هاتە بەر لڤایێ،
خودانێ لڤایێ بەر نایێ.
هەر گولەکێ بینەک ژێ تێ.
هەر تشت دەستێ هۆستێ خوەدا مەلوولە.
هەر تشت خوەشە –
وەدێ خوەدا.
هەکەر هەواسە،
ئەو ژی بەسە.
هەرگێ مێر دبی،
مێرەکی خاس ببە،
ئا نە،
بمرە ژ دنیایێ خلاس ببە.
هەرە مێشە،
هلدە پێشە.
هەسپ سیارێ خوە ناس دکە.
هەسپا تە
وەکە بەختێ تە
ببەزە.
هەسپێ چێ، ئێمێ خوە زێدە دکە.
هەسپا خوە نەلکە،
پاشێ ریا خوە هەسابکە.
هووکی دکنە مووکی.

هوور بفکر، دوور بفکر. کوور بفکر، شوور بفکر.
هندک، رندک.
هنکارا کولله،
هنکارا گوله.
هەزار پەز خوە ددە بەر سییا دارەکی.
حەلالی بەندا مێرانە.
هەمەدانە:
گا و گۆلک تەڤ دەردانە،
ئەم مانە، ئەو خەڤەردانە.
هەموو ریا دزانی، ریا بازارێ نزانی.
هەموو چێلەک تێن دۆتن، هەموو خەبەر نایێن گۆتن،
هەسابێ مالێ
ل چارسووێ کێم دەرکەت.
هەتا بووک خەملی،
دەوات بەتلی.
هەتا مرنێ،
چەعڤ ل کرنێ.
– هرچێ، ژ کو تێیی؟
– کایێ!
– کۆتکێ، ژێ کو تێیی؟
– ژ دەوسا دایێ!
هرچ چووبوو بن دارا سێڤادا سەکنی بوو،
دەڤێ وێ نەگهیشتێ،
دگۆ: "چاوا ترشە".
چایێ بەر قاوێ دەرکەت،

بهایێ قاوێ کەت.
چ بێژی، بەژنا سیارێ من تێ.
چ بکم مالێ پر،
چ بکم کاڤرێ کور.
چ سەر چوو، چ بەر چوو.
چ هووردا، چ تووردا.
چل چلە، چل بچە،
چل ژی هات، بهار هات.
چقاس ب خەلقێ بشێوری،
دیسا ب ئاقلێ خوە بکە.
چقاس چییا بلندبە،
رۆژەکێ رێ پێ دکەڤ.
چقاس چییا بلندبە،
بێ بەرف نابە،
چقس نەواله کوور بە،
بێ ئاڤ نابە.
چقاس فەقیربی،
نەچە بەر دەرێ ئاخا.
چێرە ل چییایێ ئاسێ دمینە.
چەعڤ دبینە،
دل دمینە.
چەعڤ خاینێ خوە
ناس دکە.
چەعڤێ دەرییا،
خوەلی سەریا.

چەرمێ گێ بارێ دەڤێیە.
چییایێ بێ گول،
مەرڤێ بێ سور هەردو ژی یەکن.
چییایێ بلند ژ جینارێ خراڤ چێترە.
چڤیکێ ژیر هەردو لنگا دکەڤە تەلێ.
چرا بێ دۆن رۆنی نادە.
شێر شێرە،
چ ژنە، چ مێرە.
شیر ژی ئێ مەیە، ئەیارشیر ژی ئێ مەیە.
شیرێ دێ حەتا پیرێ.
شوخول بکە ب ئەساس،
کو دل نەکە وەسە-وەس.
شوخول کەرە، باژۆ، برا هەرە.
شوخول چەکە،
پاشلا خوەکە،
تە هەوجە تێ-
دێری ڤەکە.
شوونا شێران،
رووڤی دکن سەیران.
شڤان دارێ چامێیە.
جار-جارا تێ،
گایێ رەش بەر بارا تێ.
جی ژ دلا تەنگە.
جیێ نەڤە جەنگ و قال، ناڤە مال،
ئێل یەمان، بەگ یەمان،

ئێل رابوو، بەگ ئوندا بوو.
ئێشا تلیێ، دەردێ هێویێ.
قاوە بەر چایێ دەرکەت،
بهایێ چایێ کەت.
قەنجی قەنجییا تینە.
قیمەتێ زێر و زیڤا، زێرگەر زانە.
وێ قووشێ ناچی مووشێ.
وەدە هەیە، رەڤەک مێرانیێ چێترە.
وی ئەرەزی، گوشە، گوشە،
کی دڤێ دەوێ منی ترشە.

تێدەرخستنۆک

ئاف دنیایێ تێر دکە،
چ ئاڤێ تێر دکە؟
(تاڤا ئێڤارێ)

ئەو چییە،
ئاڤێ دخم، ناشکێ،
کەڤر دخم دشکێ؟
(هێک)

ئەو چییە،

ئاپکێ منی لنگەکی،
چوو بەر گارانا گوندەکی؟
(مێکۆت)

ئاپکێ منی رووکورکری، درداکری؟
(دەری)

ئەو چییە،
ئاپەکی من هەیە ئاپلەری،
شاشک سێری فەنەری،
تووکا خوە ئاڤیتە بەر دەری؟

(تیرێنژا تەڤێ)

ئەو چییە، ئاشە، ئاشە، چەند فەراشە،
دودو پێشە، دودو پاشە؟
(گهانێ چێلەکا)

ئەو چییە،
بنی قول،
سەری قول
ئۆرتێدا ئاف و ئاگر.
(سەمەوەر)

ئەو چییە،
بازارەک هەیە،
هوسنی قەزایە،
فاتێ رستییە،
عەیشۆ بادایە،
قەرەگۆز ناڤدا پالدایە،
ئەز دچم، تو دمینی،
بگەری، نەگەری– من ناڤینی؟
(کووسی)

ئەو چییە،
بێژنگەک من هەیە،
تژی کاپن، دەقەک ئۆرتێدایە؟
(ستەیر و هیڤ)

تشتەکی من هەیە،
بەرا سۆر، چەرمێ شین،
کلیتا هەسن؟
(زەڤەش، کێر)

ئەو چییە،
بەرێ فوور دا،
مسین چڤ دا،
هووتەک دەرکەت،
نوورەک دێڤدا؟
(لەمپ)

تشتەکی من هەیە:
ڤی ئالی دیوار، وی ئالی دیوار،
ناڤدا تشتەکی هار
ئەو چییە؟
(شوور)

تشتەکی من هەیە،
گا دچە ئاش،
بۆچک ناچە ئاش.
(کەڤچی)

ئەو چییە:
گا دڤم سەر ئاڤێ، گا ئاڤێ ناخوە،
بۆچک ئاڤێ دوخوە؟

(پلتا چرێ)

تشتەکی من هەیە،
گرێ گۆشتی،
پێپەلینگا هەسنی،
ئەو چییە؟
(هەسپ، زین)

دارانۆک، چەرمانۆک،
تەقلەدیزۆ زرچانۆک،
ئەو چییە؟
(مەشک)

ئەو چییە:
دارە، ل سەر دارێ هنارە،
ل سەر هنارێ بستە،
ل سەر بستێ رستە؟
(تەشی)

ئەو چییە
دارە، سەرێ دارێ گۆپالە،
بەلگێ دارێ هەفت هەزارە؟
(دێل- بژیێ هەسپێ)

ئەو چییە:
دارەکە م هەیا دارا دەرە،
تەیرەکی سپی ژۆردا سەرە،

نوکولێ وی تەیری زێرێ زەرە؟
(پێچرا)

تشتەکی من هەیە:
دۆرێ ئاڤە، ئۆرتێ ئاگرە، ئەو چییە؟
(سەمەوەر)

دکەکە، دەکڤانەکە،
چار مینە، بەرانەکە،
ئەو چییە؟
(تلی، دەست)

تشتەکی من هەیە:
دکۆلم، درێژ دبە،
داترەشینم بەر دبە؟
(چەل)

تشتەکی من هەیە:
دکشە، نە مەرە،
دمکە، نە کارە،
پشتکەڤانە، سینگدارە.
(کووسی)

تشتەکی من هەیە:
دچە زەڤیێ، ئێڤارێ تێ،
ژ بووکا مالێ قەرقاشترە؟
(گیسن)

ئەو چییە،
ئەز میێ ناخوم،
بەرخێ دوخوم؟
(دەندک)

ئەو چییە:
ئەز هاتم هاڤا،
من عەجێڤەک دیت هەردو چەعڤا،
سیتلە سەرە، ئاگر ئاڤا؟
(ئاش)

ئەو چییە:
کاپ ئاڤێ دوخوە،
گۆلک دوەرمە؟
(زەڤەش)

تشتەکی من هەیە:
کەڤر دخم ناشکێ،
ئاڤێ دخم دشکێ؟
(کاخەز)

کەرە کادە سەر کولینێ،
ئەو چییە؟
(هیڤ)

ئەو چییە:
کدی، کدی مەستانە،

چل دەرگووشی بەر ملانە،
بێ بەری، بێ بستانە؟
(مریشک، جووجک)

ئەو چییە:
کاخەزەک هاتە دنێ،
ئوسا هوورە، نایێ خوەندنێ؟
(کاری)

کۆفییا خەزالێ-
هۆل بوو نەوالێ، ئەو چییە؟
(هیڤ)

کونجێ تاری، دوو لێ باری،
ئەو چییە؟
(تڤنگ)

مووێ کارا ل سەر دارا؟
(کۆن)

ئەو چییە:
ئۆتاخەکە شووشتی-مووشتی،
خاتوونەک تێدا روونشتی؟
(زمان)

تشتەکی من هەیە:
پشۆ، پشۆ نێرگزۆ، ها ل بەر ئاڤا دەنگزۆ،

نه گور دوخوه، نه دزۆ؟

(پرا)

ئەو چییه:

رادڤه دگرى، روودنێ دگرى؟

(زنجير)

ئەو چییه،

رادڤم سەرێ زنارەکى،

لێدخم کۆره بزمارەکى،

دەنگ دچه هەزارەکى؟

(گورينا ئەورا)

تشتەکى من هەيه:

رێ دچه، لنگ تونه،

چەرم هەيه، موو تونه،

ئەو چییه؟

(مەر)

ئەو چییه:

رۆيێ بووکه، شەڤێ پەپووکه؟

(ستێر)

ئەو چییه:

رۆژێ دخەمله، شەڤێ دتەمره؟

(ستێر)

ئەو چییە:
سەر ئەیارە،
ئۆرتە ئارە،
بنی دارە؟
(سنج)

ئەو چییە:
سەرکورکری،
داردا‌کری؟
(دەری)

ئەو چییە:
سۆر دوخوە،
سپی داڤێژە؟
(ئاش)

ئەو چییە:
سندرووک سەر سندرووکێ،
کلیت مفتە–دەستێ بووکێ.
(دەستار)

ئەو چییە:
تەندوورا زمزمی،
تژی نانێ گەنمی؟
(عەزمان و ستەیرک)

تشتەکی من هەیە تشتانۆک:

بەر کەڤرێ خشتانۆک،
نە پێ هەیە، نە پەنۆک؟
(هێک)

ئەو چییە:
تاسە قاتخێ ماست،
دانی ئەردەکی رپی–راست؟
(زیپک)

ئەو چییە:
تۆخمێ رەش،
دەستا داڤێژم، چەعڤا دچنم؟
(کاخەز، نڤیسار)

ئەو چییە،
خانم رێ کەت،
دەیلا دێرا ل ئەردێ کەت؟
(عەرەبە)

ئەو چییە:
خشت–مشت،
چوو دەرا هانا روونشت؟
(گێزی)

ئەو چییە:
هێلڤا تێ،
کەندێلڤا تێ،

پۆرێ سۆر نەرمە لێ تێ.
(رەسکێ رووڤییا)

ئەو چییە:
هەل، هەلۆ، سمبێل بەلۆ،
سم، -سم دیوار کمی؟
(مشک)

ئەو چییە:
هەلێ، مەلێ،
پادشا رابوو سەرێ کەلێ،
روو هەیە، سمێل بەلێ؟
(پشیک)

ئەو چییە: هەر-هەر دیوار،
مەرمەر دیوار،
هەر ئۆدەکێ یەکە کوبار،
خانم یەکە-جاری هەزار؟
(لەمپە)

هەسپ دچە، زین ناچە،
ئەو چییە؟
(ئاڤ، پرا)

تشتەکی من هەیە:
هەسپ ژی ئاڤسە،
جەنوویا هەسپێ ژی ئاڤسە؟

(قەیسی)

ئەو چییە:
هەسپێ شێ،
بانزدا هەوشێ؟
(کێچ)

ئەو چییە:
هلدم–دلدم،
شەش پێ، دو سم؟
گا پێرێزێ
کەتنە رێزێ؟
(مێزین)

تشتەکی من هەیە:
هلنتر–ملنتر،
کور باڤێ بلندتر؟
(دوو)

تشتەکی من هەیە:
هرچا پێپەن،
چوو ناڤا رەزا،
رەز خوە پێچا،
ئەو چییە؟
(دەس)

تشتەکی من هەیە:

چار برا رێدا دچن،
هەرچار برا –
هەڤرا ناگهێژن،
ئەو چییە؟
(فرگوون، تەکەرە)

ئەو چییە:
چار چارۆخ،
بیستووچار
بنچارۆخ؟
(نالێ هەسپا)

ئەو چییە:
شەکر شیرنترە،
هەسن گرانترە؟
(خەو)

ئەو چییە:
شەش رەش،
شەش بەلەک،
دو بۆخ،
دانزدە چێلەک؟
(١٢ مەه، ٤ رۆژگار، رۆ و هیڤ)

ئەو چییە:
شکەفتا هافەری،

تژی نێریێ کەڤەری.
(دەڤ، دران)

ئەو چییە:
قازی ب ژنێڤا،
مەللە ب قیزێڤا،
هەرچار چوونە رێڤا.
چار سێڤە دارێڤا،
هەر یەکی یەک خار
یەک ژی ما پێڤا؟
(ژنا قازی قیزا مەللە بوویە)

ئەو چییە:
قەسرەک سپی
بێ دەری؟
(هێک)

ئەو چییە:
وی ئالی ئاش، وی ئالی ئاش،
ئۆرتێدا چیچکە قوماش؟
(زمان)

باسۆ، ناسۆ، رەسۆ،
سێ-سێ شەما،
سێ شۆ سابوون
شاباش دان.

مالێ، کانێ
مەرا مالا
مەلله رەسوول.

سلق، سل، سێڤا کێڤچی،
من سێڤ خار، سلق بر،
سل ما ل جی.

رووڤی ل رێ لڤی،
رێ ل رووڤی لڤی.

تڤر-تڤر کێڤچیدا،
من تڤر خار،
یەک ما جیدا.

شەمۆ، شەمۆ،
سێ، سێ شەما،

سێ شۆ سابوون
شاباش دایە.

شیڤ کوندر،
پاشیڤ کوندر،
ئەزا رندتر
ناخوم کۆندر.

شیڤ کێران،
پاشیڤ کێران.
ئەزا دێران،
ناخوم کێران.

شیڤ ترشۆ،
پاشیڤ ترشۆ
ئەزا خرشۆ،
ناخوم ترشۆ.

شیڤ قەیسی،
پاشیڤ قەیسی،
ئەزە شەمسی،
ناخوم قەیسی.

عەفراندنێد وەختێ سۆڤێتیێ

لێنین

بیر ناکم، ها بیر ناکم،
کرنا لێنین بیر ناکم،
ریا لێنین ئوندا ناکم.
خەبەر هاتنە شەهەرا،
گلی هاتنە شەهەرا،
کورمانج کەتنە دەفتەرا،
بیر ناکم، ها بیر ناکم،
ریا لێنین ئوندا ناکم.
سالا هڤدا، هیژدا، بیست،
مە خەبەرێ خوەش بهیست،
خوەش بە ناڤێ کۆموونیست،
بیر ناکم، ها بیر ناکم،
ریا لێنین ئوندا ناکم.
لێنین هاتییە وەلاتا،

گلی دانیە ناڤ جڤاتا،
دایە ئازایا ملەتا،
بیر ناکم، ها بیر ناکم–
کرنا لێنین بیر ناکم.
گۆت:–مۆرۆڤێ ئوبێت، ٣٠ سالی، ژ گوندێ ساریبوولاخێ، ل سەر نەهییا ئاختێ.

هەزار هەیشتسد هەفتێ سالێ

هەزار هەیشتسد هەفتێ سالێ،
شیرن لێنین هاتە دنێ،
دنێ خەملی گول کەتنێ،
ملەتێ چووک دا خوەندنێ.
دەورا بەرێ ئەم بەلەنگاز بوون،
لێنین رابوو، ئەم خلاز بوون،
ناڤێ لێنین شیرن شابوون،
ئولمێ مارکس خوەنەدابوون.
جان، جان لێنین،
تو ب ئولمێ خوە شیرنی،
ئولمێ مارکس تە پێشدا ئانی،
تە رۆنایی ژ مەرا ئانی!
هەزار هەیشتسد هەفتێ سالێ،
شیرن لێنین هاتە دنێ،
دنێ خەملی، گول کەتنێ،
ملەتێ چووک دا خوەندنێ.
گۆت: ئاشق ئاهمێ چۆلۆ، ژ گوندێ ئەلەگەزێ ل نەهییا ئاپارانێ.

رووبەیت

ناڤێ من ئاشق ئاهمێیە،
بنهێرن پەردێ سازێ من چ دبێیە،
ئەم دبێژن ب زمانێ دێیە–
خوەش بە پارتیا کۆموونیستیێیە.

***

ناڤێ ئێریڤانێ گرانە،
ب باخە، ب بۆستانە،
شیرن–شیرن هایاستانە،
لێنین باڤێ مە هەموویانە.

***

شێورا مە، مە بیر تینە،
تڤدیرێ ژ مەرا دڤینە،
مە دەرەجا ژۆر دخینە،
سایا سەرێ پارتیا مەیە.

***

پارتیا ریا مە راست دکە،
کۆلخۆز، سۆڤخزۆز ساز دکە،
کۆموونیزمێ بەس دکە
مە ژ تەنگایێ خلاز دکە.

***

ئۆردییا سۆڤێتێ مێشێ شینە،
سەرێ پارتیێ لێنینە،
پارتیا گلیێ وی دقەدینە،
دژمن ناڤ مە هلتینە.

***

لێنین هیمێ تەزە دانی،

زولمکار ژ ناڤا مە دەرانی،

ناڤێ لێنین زەعف شیرنە

وێ ل دنێ خوەش بمینە.

***

پارتیا، برا خوەشبی مەرا،

ئەمێ شانە ژ ناڤێ تەرا،

مە خوەیی دکی ژ شەر و دەوا،

ددی خوەندن قیز و کورا.

***

رۆژێد شیرن باران باری،

وەلاتێ شێورێ کولیلک شینبوون،

ناڤ کولیلکا رهان رابوون،

ناڤێ لێنین شیرن شابوون.

***

لێنین، هم رۆنایی، هم چرایی،

تو هم باڤی، هم برایی،

ناڤ دنێدا ئاشکەلەیی،

ب ئولێ مارکس تو دەرسداری!

ئەم پالە و گوندینە،

ناڤ حوکومەتا سۆڤێتێنە،

کۆنستیتووسیا خوە شانە،

قامچیێ زولمکارا سەر خوە هلدانە.

چ سبەکە

چ سبەکە ئەشقە خوەشە،
چ رۆژەکە ناڤ – نیشانە،
گوند و باژار تەڤی نەخشە،–
رۆژا ئەیدا ئۆکتیابرێ!
ئیرۆ رۆژا ئەیدا مەیە،
ئەیدا پالا و گوندییایە،
ئەیدا شایێ و ئەشقێیە–،
هەرگاڤ خوەشبی تو ئەیدا مە!
ئیرۆ ئەیدە، رۆژا شایێ،
ئەیدا وەتین–جماعەتێ،
ئەیدا خوەشییێ و ئازاییێ،
یا چێکرنا کۆموونیزمێ.
هەی هەڤالنۆ، بمبارەک بە،
بمبارەک بە و پیرۆز بە –
ئەیدا رەنگین ئۆکتیابرێ،
ئەیدا شایێ و ئازاییێ.
خوەش بی، خوەش بی، تو ئۆکتیابر،
تو سەرکانییا رۆژا و تەڤێ،
تو چەعڤکانییا کەن و ئەشقێ،–
کەدا حەلال، عەمرێ شایێ.
گۆت: کاملێ خەلیل، شاگرتێ مەکتەبا ب ناڤێ م. گۆرکی ل ئێرێڤانێ.

مۆسکڤا سۆر

مۆسکڤا سۆر دەنگ دا،
دنییا هەموو رەنگ دا،
میر، حاکم رجفین،
رەڤین، چوون ژ مەیدان،
ژ سەران هاتنە خارێ،
کەتنە چەلێد نزارێ.
ئەز گۆریبم سۆر سۆڤێت
هەزار تۆپ تۆپ ئاڤێت،
دژمن گشک راکر،
مە ناڤ دنیا سۆردا کر.
باڤ مەزنێ مە لێنین،
مە دنییا سۆر دانی.
هەزارا زاڤۆد چێ کر،
رۆنایی بەر مە ڤەکر،
کێف و حالێ مە پرسکر،
پچووکێ مە هەمێزکر.
باڤێ مە لێنین
مە ژ تارییێ خلاسکر،
رۆنایی ل بەر مە دانی،
مە ژ تەنگایی هلانی،
مە ل دنییا سۆر دانی،
کێفا دلێ مە ئانی.
گۆت: ڤاردان ئاڤێتیسیان، ٥٠ سالی، بنەلیێ لێنیناکانێ، پالە.

ئێریڤان

کاناکێر بلندە،
ئێرێڤان باژارەکی رندە،
دۆرا وێ کۆلخۆز و گوندە،
ئێرێڤان، جان ئێرێڤان!
ئێرێڤان مەزنە، نە بچووکە،
تێدا چێبوویە کائووچووکە،
خەباتچییێ وێ زەڤا و بووکە،
ئێرێڤان، جان ئێرێڤان!
ئێرێڤێن هم باخە، هم بۆستانە،
ئالیک دەشتە، یەک زۆزانە،
جی مسکەنێ خوەنەدانە،
ئێرێڤان، جان ئێرێڤان!
ئێرێڤان باخێ گولانە،
گولا تێدا کولیلک دانە،
ئاهمێ چۆلۆ لێ مێڤانە،
ئێرێڤان، جان ئێرێڤان!

هەڤالنۆ

هەڤالنۆ، وەرنە جڤاتێ،
ژێ هلدن مەریفەتێ،
شیرنە مینا شەربەتێ،
هەڤالنۆ، وەرنە جڤاتێ!
جڤاتا مە شیرنە،
مینا رهانا بینە،

ئەو ب ئەشقی وەلێتە،
هاڤالنۆ، وەرنە جڤاتێ.
جڤاتا مە ل ژۆرە،
ئەمێ بسترێن دۆر ب دۆرە،
ئەو ب ئەشقی ئۆردییا سۆرە،
هەڤالنۆ، وەرنە جڤاتێ!
جڤاتا مە مەزنە،
ب دەفگەر، ب خوەندنە،
خوەندن بۆنا مێر و ژنە،
هەڤالنۆ، وەرنە جڤاتێ!
ئاهمێ چۆلۆ ساز هلتینە،
ب دل و ئەشق لێدخینە،
ئولێ لێنین بیر تینە،
هەڤالنۆ، وەرنە جڤاتێ!

دەورا بەرێ

دەورا بەرێ ژن ئوندا بوون،
رۆنایی هات–ژن ئازا بوون،
ناڤێ لێنین شیرن شابوون،
ژ دەستێ زولکارا خلازبوون.
قیز و بووک هەڤ جڤیانە،
دیوانا شێورێ شانە،
چارشەڤ سەر سوورەتێ خوە هلدانە،
ئەختیياری دەست واندانە.
ژن مەکتەبادا دخوونن،

مینا کەوا دەنگ هلتینن،
تەنگاسییێ دها ناڤینن،
منەتێ ژ کەسی ناکشینن.

دەرێ کۆلخۆزێ

دەرێ کۆلخۆزێ فرەیە،
دەرگێ وێ زیڤە، زێرکلدایە،
جەم فرقێ دەستووردایە،
شیرین، شیرین مالا مەیە.
دەرێ کۆلخۆزێ مەزنە،
قەلەم، دەفتەر، خوەندنە،
خەباتچییێ وێ مێر و ژنن،
ئەو خایێ پارا مەزنن.
کۆلخۆزا مە چایر و چیمانە،
ب گول، ب سۆسن، ب رهانە،
تژی باخ، باخچێ رەزانە،
رەز ژی پارا خەڤاتچیانە.
گۆت: ئاهمێ چۆلۆ

کەچکا کۆلخۆزێ

کەچکا کۆلخۆزێ سەکنیا بەر هیڤێ،
تەشییا خوە درێسە.
ناڤ گوندێ مە کۆلخۆز،
ناڤ گوندێ وە سۆڤخۆز،
یا مە بەیراقا سۆر –

جۆت – کۆتانێ مه تراکتۆر.
لێنین دەرسدارێ مه مەزن،
ئەم دەرخستن دنیا رۆن،
ئەز دەربداری، تو سەرکاری،
پیۆنێر، کۆمسۆمۆل.
تراکتۆر ئەردێ رادکه،
خوەلیێ سەرۆبن دکه
جەه و گەنم زەعف دکه.
گۆت: گۆگێ ئووسف، ٣٥ سالی، خوەندی، کۆلخۆزڤانێ گوندێ ئامیرامێ ل سەر ناهییا ئاشتاراکێ.

کۆلخۆز

کۆلخۆز ئانین چێ کرن،
دلکێ مه وێ شاکرن،
پاله گوندی ئەشق کرن،
دەشت و زۆزان شێنکرن.
دەشت و زۆزان کانینه،
فێرمێد مه لێ دانینه،
ئەمبارێ مه تژینه.
خەباتچیێ مه جندینه.
گۆت: ئاشق کاملێ بەگۆ (ئاشق هازووک) ژ گوندێ قلختەنه ل نەهییا تالینێ.
"ریا تەزە" ١٣ یانڤارێ، سالا ١٩٥٧

سەمەندێ سیابەند

مێرخاسێ تفاقا سۆڤێتیێ

تو کەلا مێرانی، مێرخاسۆ!
شەرەکێ چێبوو ل گۆمێلێ بلنجییان،
ئەسکەرێ کافرێ هیتلێر ئێڤاردا دکشە سەر
ئەسکەرێ مە ب دو–سێ جییا،
سەمەندێ سیابەند سۆندخارییە ب سۆندا تەمام،
ئەوێ قرکە کافر ئەسکەرێ هیتلێر،
ناڤ و دەنگێ وی وێ بەلا بە ناڤ کۆم نەیارا.
تو کەلا مێرانی، ئەفاتۆ!
شەرەکێ چێبوو چەمێ گۆمێلێ وا ب چیلە،
ئاڤتۆماتا باڤێ تیتال ئێڤاردا ویلە–ویلە،
سەمەندێ سیابەند سۆندخارییە ب سۆندا تەمام،
ئەوێ قرکە کافر ئەسکەرێ هیتلێر دەربازکە بێرلینێ،
ئێ قرکە، قرکە، ئێ دنێ وێ بکە دیلە.
تو کەلا مێرانی، خوەشمێرۆ!
شەرەکێ چێبوو ل چەمێ گۆمێلێ دەڤ زنارا.
سڤەیە، تێدا تێ بۆرینا باڤێ
تیتال، نالینا ڤان فاشیستان،
سەمەندێ سیابەند سۆندخارییە ب سوندا تەمام،
ئەوێ قرکە کافر ئەسکەرێ هیتلێر، دەربازکە ل بێرلینێ،
ناڤ و دەنگێ وی وێ بەلا بە
ناڤ گوند و شەهەرا.
تو کەلا مێرانی، برایۆ!
دە لێخن، برانۆ، لێخن،
دە لێخن، هەڤالنۆ، لێخن!

نیشانێ بگرن، نیشانا خوه شاش نەکن،
ل ئۆرتا ئانییا ڤان کافرا خن،
جەندەکێ ڤان فاشیستا ل ئەردێ خن،
هەیانی دەرگێ مۆسکڤایێ–
ناڤێ سەمەندێ سیابەند ل دنێ خن!.

گۆت: ئارمێناک هاکۆبیان، ٧٠ سالی، نەخوەندی، ژ گوندێ دزۆراگیووگێ ل نەهییا ئارتیکێ.

دلێ من هەیلۆ – هەیلۆ

دلێ من هەیلۆ، هەیلۆ!
ئەزێ مۆسکڤایێ دنهێرم هەتانی
بێرلینێ گەلە ئەردە.
ئەسکەرێ کەفرێ فاشیستا گەلەکی وێ گرانە،
نشکێڤا سەر دەولەتا شێورێ گرتییە مینا جەردا،
دە لێخن، گەلی برانۆ، لێخن،
کافرێ فاشیستا سینۆرێ مە دەرخن!
دلێ من کینە، کینە،
ئەسکەرێ مە بۆلشێڤیکا سەر ئەسکەرێ
فاشیستادا گرتییە، کۆکێ لێ دقەلینە.
ئەزێ چیایێ کێرچێ کەتمە ل ڤێ ناڤێ،
ساخبە ئەسکەرێ بۆلشێڤیک–
ئێڤاردا کەتییە تابییا،
نیشان گرتییە، گوللا داڤێ،

نا وەللە،

دیسا دەستەشوور کشاند ناڤێ،–

دڤێ:

ئەمێ ئوسا بکن دل، جەگەرێ

کافرێ هیتلێر ژۆردا بیننە خارێ".

دە لێخن، گەلی برانۆ، لێخن،

کافرێ فاشیستا سینۆرێ مە دەرخن!

گۆت: مێرالیێ خودۆ، ٢٥ سالی، ئینڤالیدێ شەرێ وەتین ئێ ژ گوندێ جەرجەریسێ ل نەهییا ئاپارانێ.

من دی

من دی، دلێ– من دایکێ دکەلییا،

بەرفا ئەردێ قریمێ، کێرچێ مە هەلییا،

هەڤالێ قوماندار ڤان خورتێ مە سێ دەنگا کرە گازی:

– لاوکنۆ، چێ بن، چێ بخەبتن،

ئەسکەرێ کافری گێرمان دوپا

قودوومێ وان شکەستییە،

زراڤێ دلێ وان قەتییا.

دە بەردنێ، هەڤالنۆ، بەردنێ،

دە بەردنێ، برانۆ، بەردنێت

گۆت: گۆزەلا ئەسەد، ٢٨ سالی، ژ گوندێ هەککۆ ل نەهییا تالینێ، دەنگبێژ.

خوەزلا

خوەزلا کراسێ شەل بووما،

لێ، لێ کنێ، لێ، لێ،

خوەزلا سێڤا سۆر بووما،
سینگ سەدەفێ جانێ.
ئەز ڤی گوندی مێر ناکم،
لێ، لێ کنێ، لێ، لێ،
کۆفییا زێرا چێ ناکم،
سینگ سەدەفێ جانێ.
خوەزلا گۆرێ نەخش بووما،
لێ، لێ کنێ، لێ، لێ،
خوەزلا لنگێ تە بووما،
سینگ سەدەفێ جانێ.
ئەز ڤی کالی ناخوەزم،
لێ، لێ کنێ، لێ، لێ،
ئێ چاخێ خوە دخوەزم،
سینگ سەدەفێ جانێ.
رێکە تەزە ڤەبوویە،
لێ، لێ کنێ، لێ، دێ،
ناڤ گوند کۆلخۆز ساز بوویە،
سینگ سەدەفێ جانێ.
دەنگێ تراکتۆر چ خوەش تێ،
لێ، لێ کنێ، لێ، لێ،
دلێ مە ژی شا بوویە،
سینگ سەدەفێ جانێ.

گۆت: ئانووش ساهاکیان، ٤٠ سالی، ئارتیست، ژ گوندێ ئەلەگەزێ ل نەهییا ئاپارانێ.

سەرەجەم

ژ ئالیێ هازرکر ... 9
عەفراندنێد ئێپیکیێ ... 10
مەم و زین ... 10
بنەفشا نارین ... 50
سێڤا هەجی ... 71
خەلیلێ برازی ... 78
لاوکێ کێرێ ... 84
فەرخێ و ستیيا ئالا ... 89
ئووسف و خەزال ... 89
خاتێ خانم ... 117
دمدم –خانێ کوردا ... 123
عەلیێ خارزییا ... 147
کارڤان رابوو ... 166
رووەدڤە ... 169

کۆرۆگلی و پۆلیبەگ 181
داڤیتێ ساسوونێ 185

چیرۆک، مژوولی 188
درانزێرین 188
شاترشوومان 192
گورگانێ کورێ پیرێ 198
کالێ ئاقلبەند 204
باڤ و کور 207
دێ و کور 208
ئیرۆ ژی زرار کر 208
دەورانا پەرا 209
هوسن، گولسن 210
گور، رووڤی، هرچ 211
مەر و رووڤی 212
خەزال 212

کلامێد حزکرنێ 214
وە کولالێ 214
کولالێ، چیا بلندە 215
ئێلێ باشێ 215
ئێلێ زەریێ 215
ئێلێ بەدەوێ 217
ئێلێ کولالێ 218
کولالێ 220
لێ یەمان 221
لۆ ئاخایۆ 222
سەیرانا مەللە مووسا 223
کلاما عەڤدال و گولێ 225
زالم 227

هەسۆیێ سلیڤی 229
های دەلال 231
هایلۆ دەلال 232
ها هۆ ل من 234
دیلبەر 234
بشێریۆ 236
دۆمام 237
شیرنێ 238
گەرما ڤێ هاڤینێ 239
کەچێ دینێ 240
وەی تێجرۆ 241
خەزالێ جانێ 242
دلی دل بە 243
وەی پالەنگۆ 243
ئەزێ چوومە باشلکێ 244
سڤا تە خێر 245
دەردێ هێویێ 245
هەی کولالێ 246
ڤان عەورا 247
دلێ من 248
دو زەریکان 248
دە وێ گولێ 249
وەیلێ 250
فیدان 251
تە چەعڤرەشێ 251
کانی کانییا 252
سەرێ سیپانێ 253
بەژنا کاوا من 253
دلێ من هێلینە 253
باران 254

باران باری 254
چیلێ 254
کەچ خەزال 255
دلێ من نێزە–نێزە 255
با تێ 255
ئەز نە ل ڤرم 256
رووڤی 256
کەلەش جانۆ 256
گەدە لاوکێ من 257
تاخا ژۆرن 257
دەردێ من 257
قەمە رەشۆ 258
ئەز سێڤم 258
ئیرۆ شەشە 258
کاڤلێ گوندێ مە 258
تە چەعڤرەشێ 258
ناڤێ هەسپێ گەدە 258
گەدە لاوکۆ 259
دلێ من 259
گەدە لاوکێ من 260
ناڤێ یارا من 260
ئەم همبەرێ هەڤ 260
گەرما رەوانێ 260
هەڤرازە 260
لاوکۆ ئەز بەدەوم 261
لاوکۆ 261

کلامێ گۆڤەندێ 262
ئەز وێ گەریام 262
چەعڤبەلەک 264

بازنزیڤێ 264
زۆزان بــەر زۆزان 266
هەوار بێـری 267
من حـەیران 267
نـــاری 268
شـەڤێد پایزا 268
کیم، کیم 268
کەچکێ 269
لـەیلـێ 270
بشـێری 271
نار، نار 271
شـام–حـەلەب 271
هــەرداد 273
سینێ، سـینێ 274
یـــارم 275
وەی بـارانـێ 275
هـا نەلێ 276
هـەسکۆ 276
ئەز شێمیکێ 277
زەردێ 278
یار گـەڤـەزە 278
هـۆینـار 278
هــەر زەری 279
دینــێ 280
شێنا من 280
لێ، لـێ 281
لۆ دلۆ 283
لۆ دلۆ یەمـان 284
سینێ 285
هـەر چۆخـێ 286

مەیرکێ 286
ئـەز چـووم 287
رووڤی 288
مـشک 288
هـەر نایێ 289
وەی، وەی دیـزێ 290
هـەر گولم 290
مامـەر 291

مەتەلۆک، تێدەرخستنۆک، زووگۆتنۆک 292
مـەتەلۆک (مـەسـەلە) 292
تێدەرخستنۆک 316
زووگـۆتنـۆک 329

عەفراندنێد وەختێ سۆڤێتیێ 332
لێنـین 332
هـەزار هـەیشتسد هـەفتێ سالێ 333
رووبـەیت 333
چ سـبـەکە 335
مـۆسکڤا سـۆر 336
ئێرێڤان 337
هـەڤالنۆ 338
دەورا بـەرێ 339
دەرێ کۆلخـۆزێ 339
کـەچکا کۆلخـۆزێ 340
کۆلخـۆز 341
سـەمـەندێ سـیابەند 341
دلێ مـن هـەیلـۆ، هـەیلـۆ 343
مـن دی 344
خـوەزلا 344

رێداکتۆرێ جاڤدار–ن. ماخموودۆڤ
تێخ. رێداکتۆر–یێ. ئاخیریان
کۆرێکتۆرێ کۆنترۆل–گار. هاکۆبیان

شڤانێ کورمانجا

عەرەبێ شەمۆ

پێشکێشی کۆمسۆمۆلا کورمانجا دکم
عەرەب شامیلۆڤ

کولفەتێ مە. زارۆتییا من

شەمۆ کورمانجەکی کەسیب بوو، ژ ئێلا حەسەنا (هەسنییا) بوو. دچوو بەر دەوارێ خەلقێ، ل قەزا سورمەلییێ بەرێ ئەو قەزا تەڤ وەلاتێ رەوانێ بوو. وەختێ ژنا وی پێشن مر، ئەوی هەردو کورێ خوە برۆ و دەورێش هلدان و ژ قەزا سورمەلییێ دەرکەت، لێدا چوو. شەمۆ رێدا گەللە چەتنی دیتن، چمکو باربرێ وی توننە بوو، – وی هەردو کورێ خوە هلدگرتن، یەک ددا پشتا خوە، یێ دنێ ژی ددا بەر دلێ خوە. برۆ وی چاخی سێسالی بوو، لێ دەورێشی هێ دوسالی بوو. قەت تشتەکی وی ئدی توننە بوو، خێن ژ لهێفەکە کەڤن.

رێدا، گاڤا تاری دکەتە عەردێ، خوە ددانە بەر دیوارا و قەفێ زنارا. ئالیکی لهێفێ

بن زارارا دکر، ئالییێ دنیێ ژی داڤیتە سەر وان، وەکی زار سەرما نەکن. خوە ژی ب کنجێ خوەڤا رادزا. رۆژێد هەوا سار بوویا شەمۆ سبێ شەبەقێ رادبوو، سەرگین تۆپدکر، کورما ئێگر لێ دکر. زارێ وی خوە بەر ئێگر گەرم دکر. پاشێ دیسا رێ دکەت، دچوو. رێدا، ناڤا گوندا، خوەرا نان بەرەڤ دکر، ئوسا ئیدارێ خوە و زارێ خوە دکر، هەتتا هات، دەرکەتە وەلاتێ قەرسێ، گوندێ هوروما، ئازاتێ.

جارەکێ، ئێڤارەکە زڤستانێ، ئەم تەڤ دۆرا تەندوورێ روونشتبوون. پاک تێ بیرا من، – باڤێ من مەرا گلی دکر و وا دگۆت:

– ئێڤار بوو. بارانەکە هوور دباری. باکی سار ژی پێرا دهات. ئەز زاراڤا، ئەم شل ببوون و سەرما دکر: ئەم هاتنە کێلەکا گوندەکی. ئەو گوند ئازات بوو. مەرکەکە تەک ل کێلەکا گوند هەبوو. مە خوە ل وێ مەرەکێ گرت، چوون، کەتنە مەرەکێ. نانێ مە مەرا بۆل هەبوو. لێ مەرەکێدا تو ئاردو تونە بوو، وەکی مە خوەرا ئاگر دادا، خوە پێ گەرم بکرا و کنجێ خوە زها بکرا. کوورە – کوورا زارا بوو دگریان... من پشتا خوە ڤەکر، هەردو زار ژی کرنە پاشلا خوە، گەرم دکر و بەر دلێ واندا دهاتم، وەکی نەگرین. لهێفا خوە، مە نەدهشت شلبە، چمکو ستارا مە شەڤێ هەر ئەو لهێف بوو. قولچەکی مەرەکێ گیها تێدا هەبوو. وەختێ تاری کەتە عەردێ، زار هێ دگرییان، کەر نەدبوون. مەجالا من هاتە برینێ. ئەز رابووم، من گیها ژەڤ ڤەژەند، ئۆرتا گهێ کوورکر، لهێف راخست، زار کرنە ناڤ و گیها ژۆردا ئاڤیتە سەر. ئەز ژی کەتمە ناڤا گیهێ. من خوە دا بەر پشتا زارا و ڤەلەزییام. زار زوو گەرم بوون، ئدی نەدگرییان، زاف نەکشاند زار کەتنە خەوەکە شیرن.

– دلێ من هەڤەکی رەهەت بوو. گوهێ من ژی سەقرین ژ دەست گرییا و زێوا – زێوا زارا. ئەز کەتمە متالا، دوشورمیش دبووم، چمکو من عەسەیی نزانبوو، ئەز کودا هەرم، هەرمە کیژان گوندی، یێ کو من ناس بکن، وەکی ئەز رێنجبەریکێ خوەرا بگرم. ئالیکیڤا ژی، ئدی وەختا رێنجبەرییێ ژی دەرباز بووبوو...

– وان متالادا ئەز ژی وەختەکە شەڤێ، خەورا چووم. نزام زاف یانێ هندک ئەز رازام، – نشکێڤا رەقینییا دەری هات. ئەز هشییار بووم. من نهێری رۆ هاتبوو نیڤرۆ، کولەکا مەرەکێدا تیرەنژا تاڤێ دابوو بن پییا مە. بن گهێدا من دینا خوە

دایێدا، – مەریکی تژی هورپوزی، بەژنەکە درێژە لێ، قاسی "ئەژداهیکی"، درگانەکە هەسنی دەستدا، دەرێ مەرەکێ ڤەکر، هاتە هوندورێ مەرەکێ. مەرەکە خوە هەڤەکی بن عەرد بوو. وەختێ ئەوی لنگێ خوە پێپەلنگادا ئاڤیت، بەرێ خوە دا گهێ و هێدیکا هات. ئەز ترسییام، وەکی ئەڤا مەرییا مە ببینە، وێ من زاراڤا تێر بکوتە بۆنا ڤی گیهایێ خوە. چمکو لنگێ مە هەری بوون، گەللە گیها بەر پێ مە زایی ببوو.

– من گیها هێدیکاڤا بەر چاڤێ خوە دا ئالیکی، ب تلییا گیها قول کر و دینا خوە دا وی – چکا وێ چ بکە. پاک دینا خوە ددایێ و رند ژی دبینم. وەختێ هاتە ئۆرتا مەرەکێ، چەوا کو دەوسا لنگێ مە دیت، نشکێڤا سەکنی، دینا خوە دا دەوسا لنگێ مە، قووز بوو، سەردا نهێری. دۆرا خوە نهێری، سەرێ خوە هەژاند، بوو نچە – نچە وی. من ژی خوە ئوسا تەلاندییە، بینا خوە چکاندییە، وەکی قەت بین ژی ژ من دەر نەیێ. ئوسا کەرم، وەکی ئەز پاک تەخمین دکم چەوا دلێ من داڤێژە. ئەز دترسم، وەکی ئەو مە ببینە و تێکە قالمە – قالم، زار زراڤقەتی بن، ئیسانێ خەوێدا زوو زراڤقەتییایی دبە، من ئەڤا یەکا بەر چاڤێ خوە دیتییە.

– ئەو مەری ڤەگەرییا، چوو بەر دێری دیسا قووز بوو، دەوسا لنگێ مە نهێری. وی چاخی کورێ من دەورێش هەزنگ دا خوە، وەکی وەلگەرە سەر کێلەکا دنێ. من هەردو دەستا قاییم گرت، وەکی قەت نەلپتە، دەنگ ژێ دەرنەکەڤە و ئەڤ ئەژداهێ تەرکی مە نەهەسە...

– دیسا دۆرا خوە نهێری، ل ئاریکا نهێری و لنگێ خوە ئاڤیت، دووز هاتە نێزیکی گهێ. لێ نهێری گیها تەڤ پێپەس کرنە. نشکێڤا ب زمانێ خوە بوو بللە – بللا وی، خەبەردا. من فام نەدکر ئەوی چ دگۆت، نزام ددا خەبەرا، یان نفری دکرن. ئەوی درگان خوەشە ڤەکر، وەکی گهێ راکە. لێ وەکی ئەوی ئەو درگان گهێرا کرا، درانێ درگانێ وێ زارا کەتا و زار بریندار بکرا. ئەوی کو مللێ خوە بلند کر، – درگانێ ژۆردا بینە، گهێ راکە، ئەز نشکێڤا ژ ناڤ گهێ رابووم. ئالیکی نچێ لهێڤێ ژی سەر سەرێ من بوون.

– چەوا ئەوی ئەز دیتم، بوو قوژینییا وی. درگان ئاڤیت و رەڤی، چوو دەرڤا. زار ژی هشییار بوون، پرسین: "باڤۆ چ – چ قەومییە"؟. من گۆت: "قەت تشتە نەقەومییە،

خوەيێ مەرەكێ هاتييە، دبێ: رابن، بەسە رازێن"

– لەزەكێ شـووندا گـوندى هاتن، تژى سـەر مـە بوون. ژ مـە پرسـين: هوون چ مەرينە؟ من وانرا هالێ خوە و زارا گلى كر. پيرقينييا جمعەتێ بوو، ل مە و خوەيێ مەرەكێ دكەنييان...

باڤێ من ئەينى وى گـوندێ هورومـايێ ئازاتيـدا، خـووت مـالا وى هورومـيـدا، بوو رێنجبەر. ناڤێ وى تۆدۆر بوو. ل وى گونديدا يەكە كورمانج هەبوو.

باڤێ من زەوجى، ئەوا كورمانج ستاند.

دييا من دچوو، مـالادا دخەبتى: هرى دشووشت، شە دكر، درست، تەڤن چێ دكرن و شـخولنە مـايين دكر. چەند زار كەتنە دەستێ دييـا من. خووشكێ من چيچەك، گۆگێ و ئەز، عەرەب.

ئەم گەللە گوندادا دبوونە رێنجـبەر، هەرەكێ مە گـوندەكيدا زار بوويە. باڤێ من هاڤينێ دچوو بەر دێوێر، لێ زڤستانێ دبوو خولامێ مالا، شـخولێ وان دكر. چمكو زارە هوور بوون و گەللەك بوون، هـەقێ هاڤينێ تێرا مـە نەدكر، ـ مە سـەرێ خوە پێ خوەى كرا.

ئەو مەرەكا ئەم تێدا دمـان، مە تەندوور كربييێدا، هەما تەندوورا مە زڤستانا گەللە جارا نـەدهاتە دادانێ. ئەمە بێ دەوار بوون، سـەرگينێ مـە تونـنە بوون، لێ سـەرگينێ بەرەڤكرى و پەسارييێ چۆلێ تێرا دادانا تەندوورا مە نەدكر.

هـەرگاڤ دييـا من دچوو مـالارا رۆژهـەق دخـەبتى، لێ هـەمـا لاڤـايى وان دكر، وەكى ئيزنـا مە زارا بدن ـ ئەم گۆمێ واندا يـان تەولێ واندا روونين، خوە گەرم بكن، هەتتا دييا مە شـخولێ خوە كوتتا دكر. زڤسـتـانێ ل گۆمێ پێزدا و تەولادا گەرم بوو. لێ هـەمـا كوولاكا قـەت نەدهشت، وەكى ئـەم هێسـيـرێ هور بادلهـەوا خـوە تەولادا گـەرم كن. هـەتتـا دييـا مـە دخـەبتى، وان كوولاكا دكرە سـەر مـە، وەكى ئـەم مـقـاتى ئافرێ دەوارێ وان بن، نەهێلـن گيـهـا يان كرچۆم تێكەڤـە نـاڤ دەست – پێ وان. ئەم سـبێ هـەتتـا ئێـڤـارێ بەر ئافيـرێ هـەسـپـا، گـامـێشـا و دەوارێ مـايين، نۆتـلا پەپووكـا، تى، برچى دمان، هـەتتا دييا مە شخولێ خوە كوتتا دكر.

وەختـێ ئەز پر هندكى مـەزن بووم، ئدى فـام دكر، من زاف دخـواست ببـمـە دوواژۆ

یانێ ژی یانچی. برێد من گڤرک ببوون، بهار – بهار باڤێ منرا دچوونە چۆلێ، ئالی باڤێ من دکرن. باڤێ من ئەو هینی رێنجبەرییێ دکرن.

بهارەکە ئەولن بوو، وەختا بەلەکی کەتبوونە عەردێ، تاڤێ ئدی گەرمایا خوە دابوو هەموو چییا و نەوالا. بەرێ بەلەکییادا قەلچیچەکا کولیلک دابوو. مەرڤ هەیران هژمەکار بوو ل بهارێرا. پەز ژی ئدی دچوو چێرا. رۆژەکە خوەش بوو، ئیزنا من دان _ ئەز ژی وانرا چوومە بەر دێوێر. پاشێ رۆژێد هەوا خوەش بوون، جار – جارا ئیزنا من ددان، ئەز وانرا دچوومە بەر پێز.

لێ وەختا ئدی رۆژ درێژ بوون. بەرف هەلییا، چوو، خوە دا قوونتارا چییا. پەز ژی زوودا زابوو، خلاز ببوو و کارێ بەرخا دکرن، وەکی بەرخ ژی دەرکەڤنە چێرا. باڤێ من ئیزنا من دا _ ئەز بوومە دوواژۆ. ئەو رۆژ رۆژەکە منە زاف عەزیز بوو، شابوونا لنگێ من عەردێ نەدکەت. دییا من دەوسا هەڤانا نێن، تۆربەکی بچووک مرا دروو‌بوو. بەنەکێ سۆر ژی ئاڤیتبوو تۆربە. گاڤا کو من تۆربە داڤیتە پییێ خوە، بەنکێ سۆر ژی ل هەردو ئالییاڤا سەر مندا دهاتن. ئەز زاف کاو دبووم و من ترێ، – ئەز ئدی شڤانەکی تامم.

رۆژا ئەولنە ئەم چوونە بەر پێز. وێ رۆژێ دییا من ژی مەرا هات، نیشانی مە ددا پنجارا چۆلێ: سپنگ، ترشۆ، مەندک و یێ مایین. ب وێ پنجارێ مە، رێنجبەرێ چۆلێ گەرەکێ نانێ خوە بخارا. دییا مە مەرا نێزیکی هەڤتێکێ دهات، هەر جارێ دو سێ سەهەتا زێدە نەدما. مە کو پنجار ژ پنجارێ ناس کر، ئدی دییا مە مەرا نەدهاتە چۆلێ.

هەر سبە – سبە دییا مە نان و خوێ دادگرت و دگۆت:

– لاۆ، نانێ وە هندکە، لێ ئدی هوون بهارێ کەتنە، خوەرا پنجارێ بچنن، پێز بدۆشن، پێ نانێ خوە بخون.

وەختێ مە پنجار بەرەڤ دکر، برێد من بیر دکرن – پنجارا خوارنێ و هەشنایی ژ هەڤ کڤش نەدکر، ناس نەدکرن. من پنجار هەموو نیشانی وان ددا.

ئێڤارا، وەختێ ئەم دهاتنە مال، دییا مە شیڤ ددا مە، سەر شیڤێ دبوو خەبەردان دەرهەقا نانخوارنێ و پنجارا چۆلێ. لاوکا دگۆت:

– کەسەک نۆتلا عەرەب پنجارێ ناس ناکە، ئەم بیر دکن، عەرەب پنجارێ نیشانی مە ددە، مە هێن دکە.

دییا من شا دبوو و دگۆت:

– کورێ من ئاقلە، وەکی مەزن بە سلامەتی، کورێ منێ ببە سەرشڤانەکی پسپۆر.

باڤێ من ژی نیشانی مە ددا فەسالا چێراندنێ، جییێد خوەش، کیژان هەشنایە زرارە ژ پێزرا، کیژان نە زرارە. گەلە جارا باڤێ من ژ مەرا دگۆت:

– لاوۆ، پەز جارا ژارییێ دکەڤە، خوونێ گەرەکێ ژێ بدنە بەردانێ، وەکی هەیوانەت تەلێف نەبە. ئەولێ بهارێ پەزێ قرا دچێرە،

تمێ شۆرەکەتێ دکەڤە، گەرەکە هوون وی چاخی مقات بن، نەهێلن پەز شۆرەکەتا ئەولنە بهارێ زاف بخوە، باڤێ چێرێ گەنگەزێ ژ هەمووشکا چێترە. لێ یا لاپە مەزنە و چەتنە بۆنا پێز ئەو کەپەنەکە. وەختێ پاییزێ گیهایە مێرگا تێ دروونێ، وی چاخی دۆرا گۆلە – گەنییا جییێ هەزەک و جییێ قامووش لێ شین دبە هەیە.وان دەرا شینایی‌یکە بۆل شین دبە. ئەو تەڤ زیرچە. نەهێلن پەز لێ بچێرە. وەکی وە پەز لێ چێراند، پەزێ وە تەڤی کەپەنەکی ببە و وێ قربە. هوون گەرەکێ پاک مقات بن، ئەو هێشنایی گەلەکی زرارە.

گەلە تەمی و هینکرنا مایین ئەم دەملاندن دەرهەڤا شڤانتیێ و گاڤانتییێ.

ئەولێ بهارێ مە پنجارا خوارنا خوە تەنێ بەرەڤ دکر، لێ وەختێ چایر گور بوون، هێشنایی ئێپێجە بۆر بوو، دییا مە دیسا مەرا چەند رۆژا هاتە چۆلێ و ئەم هینی پنجارنە مایین کرن، یێ کو تێنە کەلاندنێ، دکنە ناڤ خوارنێ. ئەو پنجار سپیداک، گولک، مەندک و یێ دنێ بوون. ئەو پنجار مە ل چۆلێ دچنی، دکرە تۆربێ خوە و دانی مال. دییا مە ژی تەڤ تەمز دکر، دکرە گەولاز، هشک دکر، هلددا بۆنا زڤستانێ. هەر یێکێ مە زارێد چۆلێ گەرەکێ پارا خوە بانییا.

لێ وەختێ ئەم هەڤەکی گڤرک بوون، ئدی دکەتە پاییزێ، دییا مە تەمی ددا مە، – هەر یەکێ ژ مە گەرەکێ پێشە پەسارییێ چۆلێ هشککری بانییا. مە هەموو گلیگۆتنێد دییا مە دل و ئەشق دقەداند. هەتتا کەتە کوورایا پاییزێ، مە ئێپێجە سەرگین ب وی تهەری تۆپ کرن ئانین. دێ و باڤێ مە مەرا ئەشق دبوون، چمکو ئەم

قەت ڤالا نەدسەکنین و ڤالا ژ چۆلێ سەر مالێدا نەدهاتن.

پاییزێ ئەمە رووتە تازی بوون. مە زاف سەرما دکر ژ دەست شلی شلۆپە، بارانێ و تەیرۆکێ. هەسرەتییا مە جیکی گەرم بوو، وەکی مە خوە لێ گەرم بکرا. مە دگۆت: "گەللۆ، کەنگێ پاییز بێ، بەرف بکەڤە، ئەم هەیوانەت بەلا بکن و هەرنە مالا خوە رهەت بن"

ئا ب ڤی تهەری دەرباز بوو سالا ئەولنە رێنجبەرییا من.

نڤینێ مە لهێفەکە مەزن بوو، یەکە بچووک بوو، کولاڤەکی پەرتۆکی قول قولکی بوو و دو هەب قسیل بوون. مە دانی پەلەخا رندە نەرم رادخست، قسیل ژۆردا داڤیتە سەر، کولاڤ ژی تۆپ دکر، ددا بەر سەرێ خوە.

جیییێ مە زارا باشقە بو. گەللە جارا مە، زارا قرکا هەڤ دگرت، – چکا کیژان ژ مە تێکەڤە ئۆرتێ، چمکو ئۆرتە، زافە گەرم بوو.

لێ ئەزی ژ تەڤا چووکتر بووم، تمێ ئەز دکەتمە ئۆرتا تەڤا.

بەرەڤکرنا پنجارێ و تۆپکرنا سەرگینا هەڤەکی هالێ مە خوەش کر.

وێ زڤستانێ، وەختێ مە پەز ل مالا بەلا کر، خانییێ ئەم تێدا دمان، ئدی گەرم بوو. ئاردوویێ مە ئێپێجە هەبوو. دییا مە ئەشق و دل تەندوور داددا. وەختێ تەندوور گور دبوو، ئەم دۆرا تەندوورێ روودنشتن. لێ چاخێ دییا مە نان دپات، کوتتا دکر، دانی پۆت و پالاسێ مە داڤیتە سەر تەندوورێ دنخامت، وەکی، تەندوور سار نەبە، ئەم شەڤێ سەرما نەکن. ئێڤارا ئەم تەڤ روودنشتن دۆرا تەندوورێ، نڤینەک ژۆردا داڤیتە سەر تەندوورێ و لنگێ خوە تێدا گەرم دکر.

هەقێ پەێز باڤێ من دستاند، جارا پەرەتی، جارا ژی گەنم. سەرێ پەزەکێ یان دەوارەکێ دکەت نیف کیلۆ یان کیلۆک گەنم. ژ ئەولێ بهارێ هەتتا پاییزێ.

مەرکەبا مە. رێنجبەرییا ناڤا "مەلەگانا"

گەنمێ تۆپکری ژ هەقێ رێنجبەریێ باڤێ من ب پشتا دبرە ئێش، دهێرا، دانی. باڤێ من گەللەکی هەیری باربرەکی بوو.

– وی چاخی هالێ منێ خوەش ببە، – وا دگۆت باڤێ من.

راستی ژی بێ باربر هالێ مە چەتن بوو. سەڤا جەمە گەنم یان جەه مە ستویێ خوە بەر خەلقێ خوار دکر، وەکی باربرەکی بدنە مە. لێ کوولاکا، وەکی باربر ژی

بدانا، ئەو ژی نە بادلهەوا: گەرەکێ مە بۆنا وی باربری رۆژەکێ یان دو رۆژا بخەبتییانا. سەڤا کرینا مەرکەبەکێ باڤێ من سالێ یەک دو مانات ژ هەقێ خوە ددا ئالیکی، بەرە بەرە تۆپ دکر. سێ چار سالادا شەش مانات تۆپ کربوو، ناڤ کنجکادا گرێ ددا، دکرە قوتیکا هەسنی، ئەو قوتی ژی دکرە تێرەکە کەڤن، ددانە گۆشێ ستێر.

– وەکی سێ یان چار ماناتێ دنژی هەبن، ئەزێ باربرەکی خوەرا بکرم، – گەللە جارا وا دگۆت باڤێ من.

ئەوی جارا دانی کنجکێ خوەیی پەرا، ژ هەڤ ڤەدکر و کلوورا پەرێ سۆر رۆدکرە پێشا خوە، دژمارت.

ژمارتنێدا ئەوی و دییا من ئالی هەڤ دکرن. هەسابکرنا پەرادا ئەوانا جارا شاش دکر و دەست پێ دکرن، جارەکە دنێ هەساب دکرن. جارا زڤستانێ، نیڤێ شەڤێ ئەم زار هشییار دبوون، مە ددیت، چەوا دییا من و باڤێ من وان پەرا هەساب دکن. تەڤ پەرێ سۆر یەک کاپێک، دو کاپێک، سێ کاپێک و یەک شەیی بوون، یەک ماناتێ هەسابکری دابوونە سەر هەڤ. پاشێ دیسا گرێ ددان ناڤا کنجکادا، دکرنە قوتییا هەسنی، دیسا دکرنە تێرێ یان خورجکێ.

وێ زڤستانێ باڤێ من بوو خولامێ مالەکە دەولەتی، پابلێ تریاندافیلۆڤ. ئاشەکی وی هەبوو و گەللە دەوارێ وی هەبوو. کورەکی تریاندافیلۆڤ "ئافیتسێر" بوو، زابتێ ئەسکەر بوو. بهارێ، مەها مارتێ هەقێ باڤێ من دانێدا، چار مانات و "شنێلەکی" کەڤن ژی پێشکێش دانێدا سەڤا خەباتا وییە رند.

وێ ئاخرییێ گوهدرێژ هاتە کرینێ. مە، زارا دۆرا گوهدرێژێ گرت، ب ئەشق و قیرین – گازی ئانی، کرە مەرەکێ. هەتتا وی چاخی تو چارپێ بەر دەرێ مە توننە بوون. مە تەڤا وێ گوهدرێژا خوە حز دکر. گوهدرێژا مە ئاڤس دەرکەت، هاڤینێ زا، جاشکەک ئانی. ئەم پاک مقاتی هەردو گوهدرێژێ خوە دبوون. هاڤینێ مە دەست پێ کر هندک – هندک ب دەستا گیها دچنی، زوها دکر و ئێڤارا دەرز گرێ ددا سەر پشتا کەرێ، گیها دانی مال. ب وی تهەری مە بەرە بەرە ئالفێ گوهدرێژێ خوە هازر کر. چەوا باربر، گوهدرێژێ ئێپێجە هالێ مە خوەش کر: مە سەرگێن ب بارێ کەرێ

ژ چۆلێ دانی مال، ب بارا نان دبره ئاشا، دهێرا، دانی و گەللە شخولێ مایین.

وی چاخی ئەز ئدی یانچیکی تام بووم. باڤێ من ئەز چۆلێ دهشتم جەم برێ من، دەوار دسپارتە مە، خوە خوا ژی دچوو مال.

سالەک ددو کەتنە ئۆرتێ. برێ من ئدی گاڤان شڤانێ تام بوو، لێ ئەز بوومە بەردەستییێ وی، ئەم دمانە جیکی تەزە ل گوندێ ئالێکساندرۆڤسکێ، وی گوندیرا مەرییێ دنێ دگۆتن کۆمەسۆر. پەی وێ یەکێرا، وەختێ مە گوهدرێژا خوە ستاند، پاییز هات، هەقێ مە سلامەتی کەتە دەستێ مە. گوندییێ ئازاتێ مەرا گۆتن: "ئەم ئدی رێنجبەرییێ نادنە وە" ئەم ژی چوونە ئالێکساندرۆڤسکێ (کۆمەسۆرێ).

ئا ئەینی وی چاخی گوهدرێژ رند کێری مە هات. مە پۆتپالاسێ خوە و چ نڤینێ مە هەبوو، کرە بارەکی، دا پشتا کەرێ، برە گوندێ مایین. قسیل فراق و هوور – مووری مایین مە کرە بارەکی دنێ و هێسا کشاند، برە گوندێ تەزە – ئالێکساندرۆڤسکێ.

ئەو گوندێ کو ئەم چوونێ، ناڤێ وی گوندی هێ بەرێ، وەختا رۆمێدا، ژێرا دگۆتن کۆمەسۆر، لێ تەزە هاتییێد ئوورسا، مەلەگانا ناڤێ وی گوندی دانبوونە ئالێکساندرۆڤسک، ب ناڤێ باڤێ پادشێ هاتبوو ئاڤاکرنێ ئەو گوندێ تەزە. ئەو گوند ژ شەهەرێ قەرسێ هەڤت کیلۆمەترا دوور بوو. لێ چ جیکی زاف کاو هاتبوو ئاڤاکرنێ، سەر چەمێ قەرسەچایێ، وی وەلاتیدا ئدی چەم ژ وی چەمی مەزنتر توننە بوون. دۆرا چەم، هەتتا چاڤ چاڤا دبری، مێرگ چیمانێ وان بوون، نۆتلا خالیچەکە خەملاندی، قیز خوەرا بخەملینن – ئوسا تەڤ تژی کولیلک دبوون، ژ مێرگا وێداتر زەڤی بوون، چارگۆشە، نۆتلا کڤادراتا شین دکرن، جینا ژی جەوێد ئاڤێ، ناڤ سینۆرێ وانرا دەرباز دبوو. رۆژێد هاڤینا، وەختێ تاڤێ ددا وان جەوا، شینایی و ئاڤا، جەوا تەڤ دبرقین، تە ترێ زۆزانێد ئەلەداخێنە خەملینە. پش مالاڤا ژی بۆستانێد رندە چێکری بوون. ل وان بۆستانادا مەلەگانا دچاند: کارتۆل، کەلەم، گزێر، سلق و پنجارێ بۆستانایی مایین. بهارێ، وەختا شینکایی بۆر دبوو، گوندێ ئالێکساندرۆڤسکێ کولیلکادا، مێرگ چیمانادا، بۆستانادا ئوسا دخەملی – مەرڤ هەیران هژمەکار بوو لێ بنهێرا، ژ دەست بین بخزا کولیلکا، ئەو دەشت تەڤ تە ترێ

باخێ سێڤانه بین ژێ تێ.

مەلەگانا پاک دەرباز دکر. عەردێ وانی پری رند بوو. چقاس گوندێ مەلەگانا ل وەلاتێ قەرسێدا هەبوون، تەڤه ل عەردێ رند هاتبوون ئاڤاکرنێ و سەرێ نەفەرا وان دکەت ژ ٥ – هەتتا ٨ – دێسێت عەرد. ئالییێ کوولتوورایێدا ئالێکساندرۆڤسک ژ گوندێ ئێرمەنییا، ترکا و هوروما گەللەکی فەرقیتر بوو. مەلەگان ئەکنجینه پره رند بوون. وانا ب ماشینییا خەباتا خوه دکر، جۆت دکر ب کۆتانێ دوگیسن یانێ سێگیسن، گیها ددروتن ب ماشینییا هەسپا، لێ وەختا ترمخکرنێ، وانا ترمخەکه هەسنی مەزن دانی بەر سەرێ مێرگێ یان زەڤییێ، دو هەسپ تێدا گرێ ددان و ئەڤ گیهێ هەزێمەتی چەند سهەتادا تۆپ دکر، ددا سەر هەڤ، لۆد دکر.

هەرچی ئەکنێ وانی ماین هەبوو، هەرکێ گەنم بوویا، جەهـ بوویا یان تشتێد ماین بوویا، ئەو ژی تەڤ ب ماشینییا دهاته چاندنێ. لۆما ژی نانێ وان ژ نانێ گوندێ دۆرا وان چێتر دهات. گاڤا کو چاڤێ مەرڤ زەڤییێ وان دکەتن، دلێ مەرڤ خوه خوا هاڤیژ دبییێدا. ژ پریتییا چێره، ژ بۆلبوونا سینۆر گەللە دەوارێ وان هەبوون. ژ گوندێ وان دەردکەت دو کەری پەز، دو ناخر چێلەک، ناخرەک گایێ خەباتێ، ناخرەکه پره مەزن دەوارێ ستەور (جانەگا، نۆگن، مۆزک، جانوو و یێ دنێ) دو ناخر گۆلک و رەڤۆکی هەسپایی مەزن.

گوندییێ ئالێکساندرۆڤسکێ پاره ڤەدبوون سەر دو قەبیلا یان دو تاییفا: نیڤی مەلەگانێ "پۆستایانی" بوون، نیڤی ژی مەلەگانێ "پرگوون" بوون. ئەڤا هەر قەبیلەکه وان ژ هەڤ دهاتنه کڤشێ هەر ئالییێ دینڤا، دێرا وان و کەشیشێ وان ژ هەڤ باشقه بوون. رۆژێد بازارا یان رۆژێد وانه عەزیز قەبیلا "پرگوونا" ب کلاما و دوەئا خوه هولدقۆشاندن، دبرن، دانین، مینا هنه دەورێشێ مه کورمانجا وەختێ دکەڤه "مەهکێ" یانێ "تارێڤێ".

هەڤاک ژ کلامێ وانه رەقاسێ – دوەئایێ:
شەهەرەکی رندی مەزن
ل سەر چەمێ فەراتێ.

ئەم خاپاندن وی "ئەتلاڤی"،
چاڤێ وان ژی کۆر بوو.
مەرییێد بچووک دچە راست
لێ ئالییێ چەپێ تەڤ ب کۆم...

ئولێ دینێ مەلەگانا دەردکەت ژ کتێبا وان »یێڤانگلییا« د وێدا نڤسیبوون: "حز بکە یێ نێزیکی خوە"، »ئالی هەڤ بکن« (کۆمەکێ بدنە هەڤ). مەلەگانا تەڤا هەڤرا دگۆتن برا و خووشکێ.

لێ نە ئانگۆری وان گلیگۆتنێد خوە بوون: گەللە زولم و زەلوولییا وان هەبوو. مەلەگانا خوە هەساب دکر "خوەدێ ناس"، لێ مللەتێد مایین وانا هەساب دکر چەوا "خوەدێ نە ناس"، نە تەمز و خراب. مەلەگانێد کوولاک خوە هەساب دکرن چەوا "سۆف"، "خوەدێ ناس"، لێ ئەو تەڤ دەرەو بوو. وانا سبێ هەتتا ئێڤارێ ئەم بادلهەوا ددانە خەباتێ ئێکسپلاۆتاسی دکرن هم ئەم گاڤان، هم ژی کەسیب کووسیبێد گوندێ خوە مەلەگان. ئەم، رێنجبەرێ خوە، ئوسا دکوتان، دانینە هالێ کوشتنێ.

پەی وان کوتانارا گاڤانێد بەلەنگاز یەک مەھ نەخوەش دکەتن، همانگی پەی دێوێر ساسکار دبوون، هنەک ژ وان دمرن. ئەز زانم، و پاک تێ بیرا من وان مەلەگانێد "خوەدێ ناس" پارخان و دەستێ گاڤانا دشکێناندن. مستۆکی بەلەنگاز ل کۆمەسۆرێدا هەبوو. ماتڤێی کوولاک دو درانێ وی دەڤێ ویدا شکێناندن و مللێ وی سەقەت کر، سەڤا دو گا کەتبوونە سەرێ زەڤییا وی. مستۆیێ بەلەنگاز هەر رۆ سۆند دوخار، دگۆت:

– هەیران، گا قە نەکەتبوونە زەڤییێ، هەر سەرێ زەڤییێ دچێرییان، من قە تو زرار نەدابوو وی، خوەدێ ئایکێ من بەلەنگازی ژ ویرا نەهێلە...

دگرییا و وا دگۆت:

– کێ شکییاتێ گاڤانێ بەلەنگاز پرس بکرا!

دیوانا نیکالە پشتا وان بوو.

مـەلەگـانە دو پایە وانی دەولەتی بوو، کەسـیبێ وانە هندک بوون. لێ کـەسـیبێ وان ژی نۆتلا مە ژ تەرەف کوولاکا دهاتنە ئەکسپلۆئاتاسیکرنێ.

ژ تەڤـا دەولەتیـتـر کـەشـیـشێ قـەبیـلا مـەلەگـانێ "پاسـتـایانی" بوو، ناڤێ وی سـیلیڤیۆرست بوو، ئەو خـوە ژی گلاڤی بـوو. کەشـیشێ مـەلەگانێ "پرگوون" ماتڤێی لووکێرین بوو، یێ خـوونا کەسـیبا دخـوار و گەللە مـەری ئوسا دکوتان، وەکی یەک ژ وانا سـاخ نەدما. گلی دکـرن، وەکی ئەوی مـاتڤێیی گاڤانەکی کەسـیب ئێرمـەنییێ "کـاخدەگـان" ئاڤیتە پێچکێ، ساخـە سـاخ شەوتاند. ئـەز وێ یەکێ باوار دکم، چمکو جـارەکێ ئەز باڤێ خـوە چوونە جـەم نەچەلکێ قـەزا مـە شکیـیـات سـەر مـاتڤـێی لووکەرین. نـەچەلک هلا سـەردا ئەم دانە بەر قـامـچـیـا کـوتان. دیوان ژی ئەو بوون، دەولەتی ژی ئەو بوون – چەوا دخواستن ئوسا ژی دکرن.

رێنجبەرێ مەلەگانا ئەم تەنێ نینبوون. ئەو کـەرییێ سووریێد مەزنە من گۆتن، ئەو ناخـرێد دێوێر مە تـەنێ نکاربوو بچێراندا. خـێن ژ مە چەند گاڤـان و شڤـاننە دن ژی هـەبوون، یێ کو نـۆتلا مە بەلەنگازییێدا بوون. لێ هـەما، ئەو گاڤانێد دنێد زارێد وانە هوور هـندک بوون هنەکـا ژی قـەت زارێد وان توننە بـوون، یێ مـایـین ژی هـێ ئازەپ بوون، لۆما ژی هالێ وان ژ هالێ مە چێتر بـوو. ئەو هەقێ وانی دستاند، تێرا خوارنا وان دکر. یەک ژ وان گاڤـانا، پاک تـێ بیرا من، – جـەوۆیێ پیر – کـالێ ژێرا دگـۆتن، هنەکا ژی دگۆت پیـر – جەوۆ. هـەر ژ گاڤانتییێ، خـوە خوا دخـەبتی بەلەنگازی ددیت، سـەرێ خـوە خـوەی دکـر. ئـەو ژی، نۆتلا باڤـێ من، دبوو نەدبوو، دەرێ خــەلقـێـدا و رێنجبەرییێ سەرێ خوە خوەی دکر.

هـەڤـالێ باڤێ من بـوو، ئۆرتا وی و باڤێ من زاف خـوەش بوون. شـەڤـێد زڤـسـتـانێ درێژ دهاتە مـالا مـە، بەر تەندوورێ روودنشت، ژ عـەمـرێ خـوە، دیتنا خـوە مـەرا گلی دکر. جارا ژی مەرا چیرۆک دگۆتن. مە تەڤا ژێ حز دکر. مەریکی راستگۆ، دلساخ و هورمـەت. ئەم قە ژێ نەدخـەیدین، وەکی جارا گوهـێ مە، زارا دگرت، دکشـاند، وەکی ئەم، زار هەڤـەکی کـەر بن، بهێلـن مـەزن دەنگێ هەڤ ببـهێن. ئەو خـوە هـێ سـاخـە ل گوندێ جامووشڤـانا مەزندایە نەحییا ئاخبارانێدانە. وەختـێ ئەز دیتم، ئەجێمایی ما و بکەن کرە بیرا من، گۆت:

– تێ بیرا ته، چەوا ل چۆلێ بەر دیۆیر و مالدا من گوهێ ته دکشاند، تو هینی ماریفەتێ دکری.

ژ وێ شووندا چەند گلییێ دن ژی سەردا زێده کر، گۆت:

– گەلله ئەمەکێ من ل ته هەیه، هوونه زار بوون، پێنج شەش هەب بوون، ستوویێ باڤێ خوه دابوون، هەقێ باڤێ وه ژی تێرا خوارنا وه نەدکر، من نان دانی چۆلێ، ددا ته، وەکی تو برچی نەمینی... لێ نها تو مەزن بووی، بوویی مەزنێ مه، کورمانجا. ئەز زاف شامه، وەکی مه گاڤانا ژی مەری دەر دکەڤن...

من ژێ پرسی، – قه هالێ وی چییه، چەوا دەرباز دکه. جابا من دا، گۆت: عەرەب، وەختێکه زاف رند هاتییه دونییایێ. ئەڤا وەختا ئەینی وەختا مه کەسیبانه، وەختا گاڤانانه، لێ تاله بەخترا، ئەز ئدی کالم، تو خەبات من نابه. خەلق خێرا دێ باڤێ خوه پاری نان دده من. ئەز ئیدارێ خوه پێ دکم.

هەڤەکی کەر بوو وا، دوشورمیش بوو، بەنزێ وی وا خراب بوو، هێسر ژ چاڤا هاتن، گرییا. ئەز بەر دلادا هاتم، من نەهشت بگری. لێ دیسا شا بوو، گۆت:

– خوەزلا ئەوا دیوانا وەختا ئەمه کەسیببوونێدا بوون و چەتنییێدا بوون، وی چاخی بهاتا، منێ چڤا کوولاک هەبوونا ب دەستێ خوه قر کرانا.

گور ناڤ پێز کەت، هجووما گورا

پاییزێ، نێزیکی گوندێ ئەم تێدا رێنجبەر بوون، گور هەبوون. وانا خوه داڤیته کەرییا، پەز ژ کەرییا ددزی و گەلله زرار ددا راتێ. دێ و باڤێ من گەلله دترسییان دەرهەقا سلامەتییا پەزێ من دچێراند، ئەوانا گەللەکی دترسییان سەڤا من،

زانبوون، – ئەزی زارم، نکارم بەر گورا تەیامیش بم. ساوا گورا ژی ساوەکە زافە چەتنە. وەختا ئێڤارێ من پەز دانی ناڤا گوند، مە پەز هەساب دکر، پەز سلامەت دەردکەت، دێ و باڤێ من شکرینا خوە ژ خوەدێ دانین، دگۆت: "شکر ژ خوەدێ، ئیرۆ ژی سلامەت دەرباز بوو".

وەختا پنجارا چۆلێ ئدی پیر دبوو، هالێ مە، رێنجبەرێ چۆلێ هنەکی خراب دبوو، تشتە تونە بوو مە پێ نانێ خوە بخارا، ئەم تمێ برچی دبوون. ئەو برچیبوونا مە دکشاند، هەتتا گەنمێ زەڤییا دگهیشت. گاڤا کو گەنمێ زەڤییا زەر دبوو، ئدی سملێ نێن هشک دبوو، مە ژ گێنم خوەرا قەلینۆک دقەلاند و پر هندکی ئەمە دیسا تێر بوون. لێ واختا گەنمێ چۆلێ دهاتە دروونێ، هالێ مە دیسا خراب دبوو، چمکو ساپ تەڤ دکشاندن دبرنە گوند، چۆلێ تشتە نەدما مە پێ ئیدارێ خوە بکرا.

ئەو قەلینۆک ژی مە دزیکاڤا دقەلاندن، مەلەگانا سەڤا گەنم ژی ئەم ژ ئاهو زار دێخستن. لێ برچیبوونا مە دیسا گەللەک نەدکشاند: پەی گەنمرا کارتۆلێ بۆستانا دگهیشت، مە ژ مەلەگانا کارتۆل دخواست، خوەرا دبر چۆلێ دپات و دخوار. وەکی مە کارتۆل دخواست و وانا کارتۆل نەددا مە، مە ل چۆلێ کارتۆلێ بۆستانا ددزی، خوەرا دپات. ئەو دزییا کارتۆلا مە چارنەچاری دکر، چمکو مە هەقێ خوە پاییزێ تۆپ دکر، لێ هەتتا پاییزێ زمێرێ مەیی هازرکری تێرا مە نەدکر. هەر سبێ، وەختێ مە دەوارێ خوە یان پەزێ خوە دەردخست، دبرە چێرا، هەر یەکی مە چاڤێ خوە دگەراند چکا کیژان ژن یان مالخوێ مالێ پاری نان بدا دەستێ مە. مە گەللە جارا لاڤا دکر، دگۆت: "تۆتییێ، رادی بۆخا داڤای کووسۆک خلێبا" کێ گوه بدا لاڤاکرنا مە، کەسەکی گوه نەددا مە. ژ هەزارا یەک دەنگێ مە دبهیست، نان ددا مە.

ناڤا ژنێد مەلەگانادا ژنەکە زاف رند هەبوو. ناڤێ وێ پاراشا بوو. ئەوێ گەللەکی ئەز حز دکرم. کڤش بوو گونێ وێ من دهات. ئەزی هێ زار تفال، کنجێ منە پەرتی، من خوە دکرە قۆنجک و سبێ شەبەقێ تاریبانا سبێ پەز تۆپ دکر، دبرە چێرا. ژ سەرمێ لووبە لووبا من بوو. هەڤتێ دو جارا یان سێ جارا پاراشێ نان ددا من، خیارێ ترشینێ ددانە من. زارێ وێ تونە بوو، گونێ وێ من دهات.

جارا ژی ئێڤارا وەختێ من پەز ناڤا مالا بەلا دکر، "تۆتییا" پاراشێ گازی من

دکر، دزیکاڤا ئەز دبرمە مالێ خوارنا گەرم، "بۆرش" ددا من. پاراشا کولفەتەکە زافە رند بوو. ژنێد مەلەگانا دنێ قە نەدهشتن لنگێ مە سەر شێمیکا وان کەڤە، دگۆتنە مە، هوونە مردارن.

ب ڤی تهەری بەرە بەرە دکەتە کوورایا پاییزێ، بارانێ دەست پێ دکر، تەیرۆکێ و شلۆپێ ئدی ژ هەڤ بەرنەددا، گەلله جارا ژی ئدی مژ و دوومانێ خوە ددا روویێ عەردێ. هەر جار جارا تاڤێ ددا، ئەم شا دبوون. وی وەختی خەباتا چۆلێ ئدی خلاز دبوو. خێن ژ گاڤانا و شڤانا ل چۆلێ ئیدا کەس نەدما. هەما ئەزی نە تەنێ بووم، هەرگاڤ منرا دهاتە چۆلێ سەیێ مەیی قاڤرەش. ئەو هەیوان ئوسا هینی من ببوو، قە ژ من نەدقەتییا.

باڤێ من هەر رۆ تەمی دیدانە من، دگۆت:

– لاۆ، شڤان و گاڤانێ پاییزێ گەرەکێ چارچاڤ بە، گورێ پاییزا برچینە وێ پێز ژ تە بدزن یان وێ خوە باڤێنە پێز، پێز تەڤی قرکن، ئەم مال ژن زاراڤا ناڤا ڤان مەلەگانا قە خلاز نابن. ئەڤانا نە مینا عەشیرا مە، کورمانجانن یێ کو پەزێ گورا خوار ژ شڤانا نەستینن.

ئەوی ئەز هین دکرم، ژ منرا دگۆت:

– گور زاف ژ ئێگر دترسن، هان تەرا ڤان دارێ دارچراییێ خوەرا ببە، تێکە تۆربێ خوە. وەکی گور خوە داڤێنە پێز، ئاگر ڤێخە، بدە بن دارچرێ ئەوێ ڤێکەڤە، تێکە قورتین و هاجۆ هاجۆ کە، سە بەری گورا دە. گور کو ئاگر ببینن و هەما بینا دوو سەر کەت، وێ برەڤن، سە ژی وێ ئالی تە بکە. لێ مەترسە، هەما تو کو بترسی گورێ پێز تەڤی قرکن... گورێ ڤی وەلاتی یەکانەیە، گورنە، زافە بەتەرن.

من ژی باڤێ خوە ئارخایین دکر، دگۆت:

– باڤۆ، ئەز قە چاڤێ خوە ژ پێز ناقەتینم، ئەزێ مقات بم...

جارەکێ – رۆژەکە پاییزێ سار بوو من پەز برە چۆلێ، بەری بەرۆژەکی

خوەش دا، پەز لێ بەلا دبوو، دچێرییا. من چاڤێ خوە ژ پێز نەدقەتاند. پەی تاشتییا سڤێرا ئەز دیسا برچی بووم، ئەو نانێ کو دییا من دابوو من وەختێ مرا

هاته هەتتا پەرێ گوند ئەز دەرباز کرم، ئەو نان ژی من نیڤی کر، نیڤەک من خوار، نیڤێ دنێ من دا قاڤرەش. لێ ئەو کەرێ نێن ئەز تێر نەکرم، هەر مادێ من ڤەکر و ئەز برچی کرم. رۆ ئدی ژ نیڤرۆ دەرباز دبوو، برچیبوونێ زۆر ددا من، لێ تۆربێ منی ڤالا بوو، هەر دو سێ دارێ دارچرا تێدا مابوون. ئەز چەوا بکم؟ من پەزێ خوە لەقاند، برە نێزیکی بۆستانا و تەلە تەل ئەز کەتمە بۆستێن، کارتۆل کۆلاند، کرنە تۆربێ خوە، دیسا تەلە تەل چەوا بۆستانادا ئەز چوومە هەتتا سەرێ گۆلێ و ژ بۆستێن دەرکەتم چوومە جەم پێز. من پەزێ خوە بر، ژ بۆستانا گەللەکی دوورخست، چوومە وێدەرێ، کیدەرێ کو من سەرگێن کربوونە شکەڤتێ، ڤەشارتبوون، وەکی شل نەبن. پەزێ من، کو خوە گهیباندە شکەڤتێ، ئدی ئێپێجە عەرد هات و گەللە ژی چێرییا، تێر خوار، هنەک ژ وان مەخەل هاتن، پەز وا هەڤەکی سەکنی.

من سەرگێن ژ شکەڤت دەرخستن، کوورمە ئاگر لێکر، خوە بەر کوورما ئێگر تێر گەرم کر و هیڤییا ئێگر سەکنیم، وەکی ئالاڤ خلاز ببە، بمینە هەر کۆزییا ئێگر، کارتۆلا تێکمە ناڤ. برچیبوونێ مەجەلا من بری، ئەز ئدی هیڤییا کوورمێ تەڤی نەسەکنیم، ئالیکی کوورمێ ئالاڤ خلاز بوو، من ئاگر دا ئالیکی، کارتۆل کرنە ناڤ.

نشکێڤا من دینا خوە داییدا، قاڤرەشێ من ژ جی رابوو، گوهێ خوە توژ کر، دینا خوە دا مژێ، ئالییێ پێز. بوو چرپینییا دلێ من، دلێ من تەخمین کر، قەزییاکێ بێ سەرێ من، لێ برچیبوونێ ژی زۆر دابوو من، دەستێ من ژ کارتۆلا نەدقەتییا. ئەز ژ جیییێ خوە نەلەقییام، هەر من فیتاندە قاڤرەش، ئەوی – بوو خووژینییا وی خوە ئاڤیتە ناڤا مژێ دوومانێ. ئەز بەر کوورما ئێگر روسا بووم، سەکنیم. گوهێ من سەر دەنگێ قاڤرەش بوو، ئالیکی ژی دینا منە کارتۆلێ ناڤا ئێگردا بوون. کارتۆل هێ نە پژییا بوون. پرتە پرتا دلێ من بوو... ئەو کییە ناڤا مژ و دوومانێدا؟ گورە یان دزن؟ شڤانەکی رندی سەرواخت وێ دەنگێ قاڤرەشرا بزانبییا، – ئەو دەنگێ ژ سێ دهات هەر دەنگێ سەیێ دچنە گورا بوو، نە دەنگێ سەیێ هەرە مەرییا... چەند دەقە کەتنە ئۆرتێ، پاشێ من دیت، – نشکێڤا قاڤرێش، ئەوتینییا وی بەر ب من هات، نۆتلا مەریکی بێ هەوارییێ داخە، و دیسا رەڤی، چوو، ناڤ مژێدا ئوندا بوو. من تەخمین کر قەزییاک قەومییە و ئەز کەتم. ب دەستەکی رجاف من دارچرا قول کرە

سەرێ دارێ خوە و پەی قاڤرەش بەزیم، چووم، لێ من خوە شاش کر دارچرا ڤێنەخست. گاڤا کو ئەز نێزیکی پێز بووم، من دو گور دیتن، یەکی می گرتبوو کاش دکر، لێ یێ دنێ خوە دابوو ئۆرتا قاڤرەش و هەڤالێ خوە نەدهشت کووچک هەره میێ خلازکە، شەقە شەقا درانێ وی بوو. ئەز خوە هەسییام، دارچرا منە ڤێنەخستییە. ئەز مینا گوللا رەڤیم، چوومە جەم کوورما ئێگر. دارچرا کرە ناڤا ئێگر. وەختێ ئالاڤێ خوە ئاڤیتە دارچرێ و پاک ڤێکەت، ئەز رەڤیم، بەر ب گور چووم، لێ ئەوی می بربوو، ئێپێجە دوور خستبوو.

قاڤرەش کو دیت ئەز ڤەگەرییام، هاتم، خوە ل ستوییێ گور خست، لێ گور قە نەترسییا. گور قاڤرەش هەڤدو برن ئانین. هەیفا من کووچکێ من هات، من می دەڤێ وی گوریدا هشت، ئەز هاتمە هەوارییا قاڤرەش. هەتتا من خوە گیهاندێ ئەوی ئدی گور کرە بن خوە و گور دخەنقاند.

راستە، گوری بن قاڤرەشدا بوو، لێ گور ژ بندا ئوسا دەڤ کربوو خەنەڤا قاڤرەش کاستینییا هەیوێن بوو. من ژی ئدی خوە نێزیک وان کربوو، مەنزیلا ئۆرتا من وان مابوو چەند گاڤ. دارچرا، کو سەرێ شڤدارا مدا ئالاڤێ دابیێ دشخولی، من دا دەستێ چەپێ. ئەز قووزی عەردێ بووم. من کەڤرەکی مەزن هلدا دەستێ خوەیی راستێ. ئەز نێزکی وان بووم، من ئاگر درێژی پۆزێ گور کر و کەڤرەکی مەزن من ئاڤیت، پارخانا گور خست. گور دەستخوەدا، قرکا قاڤرەش بەردا. قاڤرەش ئەو ڤەگەڤزاند، گور نشکێڤا ژ ناڤ دەست پێ قاڤرەش دەرکەت، رەڤی چوو گێلی. قاڤرەش دا پەی.

لێ هەتتا ئەزی وی شەریدا بووم، گور می بربوو، دوور خستبوو، ناڤ دوومانێدا کڤش نەدبوو. دەست پێ من درجڤین. من خوە درێژی میێ کر، گور می بربوو، ئێپێجە دوور خستبوو. گاڤا کو گور ئەز دیتم، می برە بەر قەفا زنێر، پشتا خوە دا مییێ، کەتە ئۆرتا من و مییێ. من ژی ئدی خوە نێزیکی گور کر، لێ شەقینتیا درانێ گور بوون. ئاگرێ من ڤێدسییا، هەڤەک مابوو. ئەز ئدی چەوا مەرکی چەکا وی ژ دەست بکەڤە یان چەکا وی هەبە، لێ نەخەبتە، ئەز ئوسا ببووم، گور ژی خوە تۆپ کربوو، دەڤێ خوە ژەڤ کربوو، لێ لێ بوو، خوە باڤیتا من. پاک بوو، – من خوە

شاش نەکر. هێدیکا ئەو دارچرا ڤەدسییا، من ئانی، نێزیکی خوە کر، لێ من چاڤێ خوە قە ژ گور نەدبر. من دارچراکە تەزە ژ تۆربێ خوە دەرخست، کرە سەرێ دارێ خوە و دا سەر بروسییا دارچرێ. ئیجار پاک بوو: ئالاڤێ نشکێڤا خوە ئاڤیتە دارچرێ، ئدی ترسا من فرییا، تەمییێ باڤێ من و دییا من کەتنە بیرا من. ئەز دوشورمیش بووم، وەکی ئەز مییێ ژ ڤی گور نەستینم، ئەو مەلەگانێ خوونخور وێ مە بکوژن و هەڤێ مە ژی ژ دەستێ مە بگرن... من خوە درێژی گور کر، هجووما منە ئیجارن پاک بوو، گور چاڤ من و ئالاڤا دەستێ من کەت، بینا ئێگر کو نێزیکی گور بوو، ئەوی می هشت، خوە دا ئالیکی، لێ دێلا خوە تۆپ کر، پرچ لێ بوو نۆتلا شوژنێ، گوهێ خوە پێل کرن و بوو شەقە شەقا درانێ وی، مینا جەردباشیکی ئەوی منرا داو دانی، می نەددا من. من زانبوو، ئەڤا شەرا بادلهەوا ناچە، یان ئەزێ ئیرۆ کوشتی بم، یان وێ زرارەکە مەزنێ بگهیژە من. لێ مرنا من هاتبوو بەر چاڤێ من. راستە، ترسا من فرییبوو، ئەز ئدی واقا نەدترسییام، لێ ئەزی هێ تفال بووم، قەواتەکە منە ئوسا گوج

تونە بوو، وەکی من تێکرا قوورتین، هاجە – هاج، وەکی گور بترسییا. من خوە خوا ژی تەخمین دکر، ئەز بەرە بەرە ست دبم، چمکو ئەزی برچی بووم، دل هناڤێ منە ڤالا بوون. ئەز کو قووزی عەردێ بووم، من کەڤر ژ عەردێ هلدا، گور هەڤەکی پێشدا هات، دیسا بوو شەقە شەقا درانێ وی. من ئاگرێ خوە ب دوو و ئالاڤێڤا درێژی گور کر... ڤی سەرێ ئەز و گور تێدا و وێ چەتنییا نشکێڤا بوو ئەوتینییا قاڤرەشێ من هاتە هەوارییا من. قاڤرەش سەر کەڤرارا چلاپە دکر، هات.

هالێ من دەستخوەدا پاک بوو. قاڤرەش ب بایێ خوە بەر منرا دەرباز بوو، خوە ل گور خست، گور کەت. قاڤرەش و گور مینا دو مەرییا دەستۆ پرچکی هەڤ بوون، هەڤ برن ئانین. ئەو کەڤرێ دەستێ مندا، من ئاڤیتە گور، لێ نە کەت. من کو ئیجار شڤەدارا خوە بلند کربوو، ئاگرێ دارچرا من لاپ گور بوو. من خوە نێزیکی گور کر، ئاگر درێژی پۆزێ وی کر. ئالییێ دن ژی، قاڤرەش مەجالا وی بریبوو. گور نشکێڤا چلاپە کر، رەڤی: من، قاڤرەش – مە دا پەی، کەتە ناڤا توومێ گهێ و توومێ شیلانا، مە ئدی گور نەدیت. "مێرانی" ئالییێ مندا بوو، لێ تەڤ ب پشتی قاڤرێش بوو.

ئەز هاتم نێـزیکی مـیـیێ بووم. هەیوانـێ درجفی ژ ترسـانا، گـورا سێ جـیـیـا ژی بریندار کـربوو. وەخـتـێ ئەز ڤەگـەرییـام، هاتم جـەم پێـز، من دەست خـوەدا دیت، – بزنەک وێ کەتییە ل عەردێ: گورا ئەو ژ هەڤ بەلا کربوو.

پەزێ بەلابووی من تۆپ کـر، ئانی نێـزیکی کـوورمـا ئێگر. ئەز وەسـتـیـیـام، ژ برچیبوونا قودووم کەتم، برچیبوونی زۆر ددا من. من زووزووکا خوەلییا کوورمێ ویالی – ویالی وەلدگـەراند. کـانێ ؟ کـارتۆل چەوا بوون؟ کـارتۆل توننە بـوون. ناڤـا ئاگـرێ گوردا کـارتۆل تەڤ شـەوتیـبوو. ئەوا یەکا لاپ ل مـن چەتن هات. لێ دیسـا خـەما من نینبوو ئالییێ برچیبـوونێ، چمکو گەللە رۆژێد ئوسا برچی من دەرباز کربوو...

ئەز ڤەگەرییام سـەر جەندەکێ بزنێ. من خوە خوا خـوەرا دگۆت: "هێژا مـالا مـە هاتە خرابکرنێ. ئەڤا خوونخورێ وانی مەزنە چکا چ بینە سەرێ مە" لێ ئالیکی ژی، من زانبوو، – وەختـێ گور پێز تەلەفدکە، تو گونێ رێنجبـەرا تێ توننە. هەر لازمـە بەراتا وان بینی، بدێدای. لێ من؟ من، نە کو بەراتە، من جەندەکێ وی تەمامی دانی، ددایێدا.

ژ جەندەکێ بزنێ من هنەک ژێکر، دا قاڤرەشێ خوە. قاڤرەشێ من تێر خـوار، لێ من چیتیک ژ وی گۆشتی زایی نەکر.

وەستییای، برچی من ئەو جەندەک ب تۆربێ خوە گرێدا، ئاڤیتە سـەر مللێ خوە، ئانی نـاڤـا گـوند، بدمـە خـوەیێ وی. خـوەیێ بزنێ دەرکـەت کـەشـیـشـێ وانی مـەزن، سیلیڤیۆرست، ئەو خوە ژی گلاڤییێ وان بوو.

من گـازی کرێدا، گۆت: "گلاڤی ئاغا، هال هەوالەکی وا، من دەست دا، ئیرۆ گـورا سـەر کەرێ پێزدا گرت، وا ئانی سـەرێ بزنا تە، وا من گورارا کرە شـەر".

ئەوی دەنگێ خوە نەکر، پاک گوهـ دا من، لێ بەرە بەرە نێزیکی من دبوو، دگۆت:

– قالم بێژە، ئەز پاک نابهێم!

من ڤەی گۆت، راسـتە، مێرک نابهێ. وەختێ ئەو نێزیکی من بوو، من خوە هەڤەکی بلند کـر، وەکی قـالم گـوهێ ویدا جـارەکێ دن ژی بوەکلینم، بێژم... ئەوی نشـکێڤـا قرکا من گـرت. ئەز کـاش کرم، بـرمە تـەولێ، من ترێ وێ من تەولێدا بکوژە. وەختـێ

ئەز کاش کرم، ئانیمە تەولێ، ئەوی ئەز ئاڤیتمە عەردێ، ب پهینا، ساپۆکا و دارا ئوسا ئەز کێلە کێلە کوتام، – ئەز نکاربووم ژ عەردێ رابووما. ئەز تەولێدا بێ هش کەتم.

وەختەکێ شەڤێ ئەز رابووم، من لێ نهێری ئەزی تارییێدامە، لێ دەنگێ باڤێ من ل بەر دەری تێ، کووره کوورا خووشکێد من و دییا مـن، دگرین. باڤێ من لاڤا دکر، دگۆت:

– تە کورێ من چەوا کرییە ؟ ل کویە ؟

ئەوی جابا باڤێ من دا، گۆت:

– هەرە، کورێ تەیی تەولێیە، ببە.

باڤێ من، هەردو خووشکێ من و دییا من هاتنە ناڤا تەولێ، ل من دگەرییان، بوو قوورینییا من، من دگۆت:

– باڤۆ، ئەزی ڤامە، لێ پاک نکارم رابم.

هاتن، کەتنە بەر پالا من، ئەز راکرم، برمە مال.

تویێ بچییای جەم کێ؟ تەیێ ب کێ شکییات بکرا؟ ئەو خوە دیوان بوو، دیوانا مەزن ژی پشتا وی دگرت. هەرکێ ب قەیدە قانوونێ رێنجبەرییێ بوویا – چەوا هەیە ناڤا هەموو مللەتا گـونێ من ناڤ ڤی شـخـولیـدا توننە بوو. لێ تو قـانوون بەر سیلیڤیۆرستێ کوولاک، خوە ژی گلاڤی بوو، نە دهاتە قەبوولکرنێ. ئەوی سەڤا بزنا خوە گورا خوار"، ژ من ستاند هەقێ منی هاڤینێ تەمامی. جەندەکێ بزنێ ژی گرت، فرۆتە ئێرمەنییێ رێوی. ئەز پەی وێ کوتانێرا سێ هەڤتییا نەخوەش کەتم.

ئەز بێ هەق مام. ئەزی مەجبوور بووم، هەرم، ببمە خولامێ مالەکێ، وەکی سەرێ خوە پێ خوەی کم هەتتا بهارێ. بهارێ دیسا ببمە رێنجبەر. ئەز گەللەکی گەرییام، وەکی جیکی خوەرا ببینم. تەڤا دگۆت: "تو زاری، تو نەهێژایی ئەو نانێ زڤستانێ ئەم ب تە بدنە خوارنێ، تو خوە تفالی، چ خەباتێ ژ تە چێبە"؟

جارەکێ ئەز چوومە بەر دەرێ یەکی، ناڤێ وی ئیڤان بوو، گوندییا گازی دکرێ ب ناڤێ زێدە دارچۆ. ئیڤان دەرکەت، هاتە بەر دێری، ژ من پرسی:

– تو چ دخازی؟

من جابا وی دا، گۆت:

– ئەز دخازم ببمە خولامێ مالا تە.

ئیڤان کەنییا، گۆت:

– تو خوە زاری، چ خەباتێ ژ تە چێبە.

– نا؟ من جابا وی دا، – وەکی تو من بگری، چقا خەباتا تە زڤستانێ هەبە، ئەزێ بکم.

وا ل من نهێری. هەڤەکی دوشورمیش بوو، گۆت:

– لازەکێ ڤر بسەکنە، ئەزێ هاتم.

من تەخمین کر، مالا خوە دشێورە، وێ بێ. ئوسا ژی دەرکەت. لازەکێ شووندا ئیڤانۆڤ دەرکەت، هات و دکەنە:

– ئەزێ تە بگرم، لێ تو هەقی پەرەتی نادمە تە. نانێ تە، خوارنا تە ستو من.

سەردا زێدە کر، گۆت:

– وەکی تو رند بخەبتی، دڤەک، ئەز بهارێ، وەختێ چووینێ تشتەکی بدمە تە.

– برا بە، ئاغا، من جابا وی دا، گۆت. من ژی تو داوا پەرا نەدکر. ئەزی رازی بووم، وەکی من نانۆزکۆ بگرن، چمکو ئەو هەقێ باڤێ من دستاند، تێرا مە نەدکر. زارێ مە هوور زاف بوون.

برێد من ژی هێ یانچی دهاتنە هەسابێ، وانا نیڤهەق دستاند.

ئیڤانۆڤ گۆتە من:

– ئیرۆ هەرە مال، سبێ زوو وەرە.

ئەز وێ شەڤێ ئدی شابونا رانەزام، من دگۆت: "گەللۆ، دبەک، سبە پۆشمان بە!"

ئێڤارێ شابوون کەتە ناڤ کولفەتێ مالێ ژی. ئەو ژی شا دبون، وەکی من خوەرا جی دیت.

مالا مە تەڤ رازا، ئەز هلا کەتبوومە متالا. خەباتا من دهاتە بەر چاڤە من. وەختەکە شەڤێ، ئدی نزام کەنگێ، ئەز ژی خەورا چووم. لێ هلا تارییانا سبێ بوو،

– ئەز رابووم، دەرکەتم، چووم.

گوندی تەڤ هێ رازای بوون. تەزە دبوو قیرە – قیرا دیکێ سبێ، بانگ ددان. ئەز هاتم، بەر دەرێ ئاغێ خوە سەکنیم. لازەک دەرباز بوو. من لێ نهێری، بوو رەقە – رەقەکە فرگونێ هات، ناڤا گوندرا دەرباز بە، هەرە. گاڤا کو هات، نێزیکی من بوون، ئەز دیتم، گا دانە سکناندنێ. بوو پستە – پستا وان. هەڤرا خەبەردان. ژ فرگونێ دو مەری پەیا بوون، هاتنە جەم من. نێزیکی دەھ گاڤا ئۆرتا من وان مابوو، دوورڤا کرنە گازی:

– تو کییی؟

من جابا وان دا، گۆت:

– ئەزم، عەرەبێ شامیلۆڤم.

– تو ڤێ شەڤێ هاتی ڤرا چ ؟

من گۆت:

– ئەز دوھ بوومە خولامێ ڤێ مالێ و سۆز دا ئاغێ خوە وەکی سبێ شەبەڤێ بێم. ئەز هاتمە، لێ ئەو هلا رازاینە.

من دیت، کو دیسا بوو پستە پستا وان.

– نا! – یەکی ژ وان کرە گازی، گۆت، – تو جاسووسی، کورمانجێ وە هاتنە دزییا ڤێ مالێ، توژی ڤرا سەکنی، جاسووسییێ دکی، وەکی کەسەک وان نەگرە.

من لێ نهێری، خەتا ژ ڤان ژی چێدبە. من لاڤا کر، گۆت:

– هەیران، ئەز زارم. ئیسال چەند سالە گوندێ وەدا رێنجبەرم، کی ژ وە دزییا من دیتییە، چما هوون گلییێ ئوسا دبێن؟

گلی هێ دەڤێ مندا، من کوتتا نەکربوو، بوو تەقینییا دێری، ئاغێ من دەرکەت. ژ دوورڤا کرە گازی، گۆت:

– هوون کینە؟ ڤرا چ دکن؟

ژ وان هەردو مەلەگانا یەکی گۆت:

– ئیڤان، دز کەتنە تەولا تە، ئەڤ کورمانج ژی ڤرا سەکنییە، قەرەولییێ دکە، وەکی

کەسەک وان نەگرە.

ئیڤان رەڤی، بەر ب تەولێ چوو. ڤان هەردا ژی دۆرا من گرت، سەکنین. لازەکێ شووندا ئیڤان ڤەگەرییا، هات، گۆت:

– دەوارێ منی سلامەتە، کەسەک ژی واندەرا تونە. چکا وی کورمانجی ڤردا بین، ئەز ببینم چکا ژ گاڤانا کیژانە.

ئەز کو نێزیک بووم، من ژێرا گۆت:

– ئاغا، نە تە ئەز گرتم خولامێ خوە و تەمی دا من، – ئەز سبێ زوو بێم. ئەز ژی هاتمە ئەڤانا راستی من هاتن، وا دبەژن.

گاڤا کو ئیڤان هاتە نێزیکی من، ئەز دیتم، گۆت:

– راستە، من ئەڤ گرتیە چەوا خولام و تەمی دایێدا، وەکی سبێ زوو بێ. لێ ئەو رابوویە، ژ ئێڤاردا هاتیە. ئەڤ چیە، دزیا وێ چ بە. بەردن، برا بێ...

ب ڤی تەهەری ئەز دەستێ وان هەردو مەلەگانا دەرکەتم.

هالێ ئاغێ منی پاک بوو. هەبوو: چار گا، سێ هەسپ، دو جانوو، هەڤت چێلەک، پێنج گۆلک، بیست و هەیشت پەز، گەللە مریشک و قاز.

جییێ من تەولێدا دەرابەک ژ تەختا چێکرن، ئەز تەولێدا سەر دەرابا تەختا رادزام.

خەباتا منە نەهێسا بوو. گەرەکێ ئەز سبێ شەبەڤێ رابووما، تەولە پاقش کرا، رێخا دێوێر تێکرا، (سانکێ) خزەکێ ببرا، پش تەولێدا لۆد کرا، پاشێ ئافرێ دێوێر رند تەمز کرا، بن جییێ وان پەین و کورچۆم لێ برەشاندا، وەکی جییێ وانی زوها بییا، ئالفێ دێوێر بدایێ، یا لاپە چاتن ئەو بوو، وەکی من ئالوورکە ژ کاپەکا ئێر و کایێ گارا و هەسپارا چێکرا. قەواتا من نەدگهیشتێ، وەکی ئەو هەزیمێتا تەرکی: کاپەک، کا و ئاڤ ب دارا پاک ل هەڤ خستا. دزی ئاغێ خوە ئەز دکەتمە ئافرێد مەزنە بلند، من ب دەستا ئەو ئالوورکە ل هەڤ دخست. ئەڤا خەباتا تەڤ گەرەکێ من نیڤێ شەڤێ یان بەری بەربانگێ سبێ بکرا، کوتتا بکرا.

سەڤا خەباتا من، ئاغێ من ژ من حزدکر. سبێ – زوو، گاڤا کو دهاتە ناڤا هەیاتێ و تەولێ، دنێری، – هەموو جی تەمزن، دەواری ئالفدایە. ئەز گەللەکی دخەبتیم، ڤە ژ

تەولێ دەرنەدکـــەتم. رۆژێد ئەولن نانێ منی خـــوارنێ دانـین، تەولێ ددانە مـن. هـەر رۆژێد وانە عـەزیز – "پـرازدنیکا" ئەز دبرمـە ئاليیێ مـالێ، پاشی نانـخوارنا وانا نان ددانە من. لێ وەخـتـا چەند مـەهـێ مـن دەرباز بوون، ئەوانا ئدی هینـی من بوون، هـەر رۆ گـازی من دکـر، دبـرمـە ئاليـیـێ مـالێ، نان ددانە مـن، لێ دیسـا تەڤـا نـانێ خـوە دخوار، پاشـێ نان ددانە من.

چی تەرانە "ڤیلکە"

خـولامـتـییـا من زڤـسـتـانێ پاک بوو. بـهار هـات، من ئـیزنا خـوە ژ ئاغێ خوە خـواست،

وەکی ئەز هەرمە مال. دەوار و پەز ئدی جارە – جارا دچوو چێرە. دلێ من تامووڵنەدا، من ژی دخواست، وەکی ئەز ژی دیسا هەرمە ڕێنجبەرییا خوە، وەکی هەقەکی خوەرا بستینم. ئاغێ من ئیزنا من دا، سەر دا دەه شەیی ژی پەرە پێشکێش دانە من، سەڤا خەباتا منە رند.

بهار هات، ئەز بوومە گۆلکڤانێ گوند. خووشکا منە گۆگێ یا کو نها ساخە، ل تلبیسێ سەر فابریکا توتونێ دخەبتە، – ئالی من دکر: راستە، گۆگێ نەدهاتە بەر گۆلکا، لێ ئالی من دکر: دهات، گۆلک ژ گوند دوور دخست، ڤەدگەرییا دهاتە مال.

وێ سالێ مە رند دەرباز کر، سالەوەختا مە بێ قەزییا کوتتا بوو. پاییزا دەرەنگی مە گۆلک ناڤ گوند بەلا کرن، هەقێ خوە ژی من بەرە بەرە بەرەڤکر...

رۆژەکە پاییزا بوو، سبێ شلۆپە باری، پاشێ هەوا خوەش بوو، تاڤێ دا. سەیداکە ژن ل گوندێ مە هەبوو، پەی بارانێرا هاتە بەر دەرێ مە، گازی باڤێ من کر. ئەم تەڤ دەرکەتن، گۆتە باڤێ من:

– ئیزنا کورێ خوە بدە، ئەزێ بشینمە شەهەرێ قەرسێ، هنە شخولێ من بقەدینە.

باڤێ من قە دەنگێ خوە نەکر، خووشکا منە مەزن، چیچەک، بەردا هات، گۆت:

– برا بێ، چ دبە. نها تو شخولێ وی توننە، بەتالە، مالدا روونشتییە.

باڤێ من ژی ئەو گلی تێستیق کر، گۆت:

– برا هەرە.

سەیدایێ گازی من کر، برمە مالا خوە، دا من مێشۆکەکی ڤالا، نامەک و ژ منرا گۆت:

– تو گەرەکێ ڤێ نامێ ببی، بدی مێرێ من، مێرێ من چ لازمە وێ بدە تە، تو ژی بینە.

مێرێ وێ ل شەهەرێ قەرسێدا قولوخچی بوو، دو کورێ وی ژی ل وێدەرێ، جەم مێرێ، هەبوون، دچوونە خوەندنێ.

من سەرێ خوە هەژاند، گۆتێدا:

– برا به، چ دبێـژی ئەزێ بقـەدینم، لێ مـالا وه ئەز ناز ناکم، ئەز چەوا بکم، وەکی مالا وه ببینم؟

ئەوێ ژ من پرسی:

– چما، تو قه نەچوویی شەهەرێ قەرسێ؟

من جابا وێ دا، گۆت:

– ئەرێ، ئەز گەلله جارا باڤێ خوەرا چوومه شەهەر.

– ده وەکی ئوسـانه، ئەزێ کاخـەزێ بنڤیـسم، بدمه ته، تو ڤێ کاخـەزه ببـه ئالییێ ڤاگزالا ماشێنییێ بگەرینه، وێ وێدەرێ نیشانی ته دن کووچا ئەم تێدا دمینن. ژ وێ شووندا ئدی دیتنا مالا مه هێسایه.

من ژ دەسـتێ وێ گـرت تۆربەک، کـاخـەزەک و سێ شـەیی پەرەنجا خـوه. هەڤێ پەرەنجا من ئەز شا کرم، من ب ئەشق تۆربێ خوه ئاڤیته سەر مللێ خوه، کاخەز کره پاشلا خوه، پشتا خوه ژی قاییم گرێدا، وەکی کاخەز نەکەڤە، ئوندا نەبه و من ئیزنا خوه خواست، – رێکەتم.

ئەز کو هاتمه ناڤا شەهەر، ئەز گەللـەکی گەرییام. کەسـەک سالخێ کووچا ئوسا منرا نەدا و نیشانی من ژی نەدان.

پاشێ نشکێڤا کەته بیرا من، وەکی خانمێ تـەمی دا من، گۆت، – مالا وان ئالییێ ڤاگـزالێیـه. ئەز چوومـه ئالییـێ ڤـاگـزالێ. ئەز چەوا کـو هاتمه ئالییـێ ڤـاگـزالێ، دەستخوەدا من کووچا وان دیت. ئەز نێزیکی خانمانەکی بووم. من لێ نهێری دو زار خوەرا دلیزن، یەک دبێژه یەکی:

– ئەزێ ببم کۆماندێر، تو ژی ببه ئەسکەر.

یێ دنێ قەبوولنەکر، گۆت:

– نا، ئەزێ ببم کۆماندێر، تو ببه ئەسکەر.

لازەکێ شووندا دو سێ زارێ دن ژی هاتن، تەڤ وان بوون، وانرا لیستن.

ئەو هەردو کـورکێ بەرێ لیـستن، من پاک دینا خـوه دا وانـا، نقتـی دلێ من، وەکی هەردو ژی کورێ خانمێنه. من کاخەز درێژی یەکی ژ وان کر. ئەوی کره گازی گۆت:

– باڤۆ، ژ جەم دییا مە کاخەز هاتییە.

ئەز ئەجێمای مام، – ئەوی چەوا ئوسا زوو زانبوو، وەکی ئەڤ کاخەز ژ جەم دییا وی هاتییە، ئەوی کودا ئەز دیتمە.

ئەزی هێ متالادا بووم، من هەو نهێری، مێرەکی بلند بەرچاڤکە بەر چاڤا ژ هوندرێ خانمان دەرکەت، کاخەز قەلاشت، ژ ناڤ وێ کاخەزێ کاخەزەکە دنێ دەرخست، خواند، پاشێ گازی من کر. زار ژی تۆپ بوون، هاتن دۆرا من گرتن. وەختێ ئەوی مێرکی دا پێشییا من، ئەز برمە هوندر، زارا دیسا دا پەی من، هاتن و بوو پستە پستا وانا هەڤرا خەبەر ددان، وا ئەجێمای ل من دنێرین. جارا ژی دبوو پیرقینییا وان – هەڤرا دکەنییان. من هەڤەکی شەرم دکر. لازەکێ شووندا هنە زارێ هەیاتێ دن ژی هاتن، چەند ژن ژی هاتن. تەڤ تژی هوندرێ ئۆتاخێ بوون و ل من دنێرین. ئەز سۆرۆ مۆرۆ دبووم، شەرمبوونێ لاپ ئەز وا هەڤەکی کووڤی کرم. لێ من چاڤێ خوە ڤەشە مەزن ویالی – ویالی دگەراند، چارنقالی خوە دنێری. وان پرس ددانە من، من زووزووکاڤا، جابا وان ددا.

پاشێ ئەز پێ هەسییام، وەکی خانمێ وێ نامێدا نڤیسیبوو، – یێ کو کاخەزێ تینە، خوە کورمانجە، لۆما ژی ئەوانا ئوسا دۆرا من تژی ببوون، ل من دنێرین. کڤش بوو، – خانمێ تەمی دابوونە مێرێ خوە، وەکی ژێرا هوور موور بکرە، چما کو مێرێ وێ چوو ناڤا شەهەر، کرینا خوە بکە. ئەز ژی زارارا دەرکەتمە هەیاتێ.

ل هەیاتێدا زار دۆرا من تژی بوون، منرا خەبەر ددان. گازی من کرن، وەکی ئەز ژی هەرم، وانرا بلیزم. لێ لستکا زارێ شەهەر من نزانبوو. وەختێ وانا گازی من دکر، من سەرێ خوە دهەژاند و دگۆت: "ئەز نزانم". خوەرا تەک سەکنیبووم، دوورڤا دینا خوە ددا وانا. وەختا باڤێ وان ژ شەهەر – ناڤا بازارێ – ڤەگەرییا هات، گازی هەردو زارا کرن، برنە مال، وەکی فراڤینێ بخون. ئەز ژی برمە ئالییە کووخنییێ، وێدەرێ نان دانە من. بەردەستییا وان – یەکە قالنە سوورەتسۆرە تژی تارێلکا سووپێ تژی کر، ئانی، دا بەر من، کێلەکا تارێلکا منە سووپێ دانی کەڤچیک، کێرەک و ڤیلکەک. ئەز دیسا ئەجێمای مام، من نزانبوو – بۆنا چ ئەو کێر و ڤیلکە، ئانینە دانینە بەر من. ئەز وا دوشورمیش بووم، من هەو زانبوو – ئەو کێر و ڤیلکە یا

لیستکا زارانه، پێشکێش دانه من. ل گوندێ مەلەگانادا من ڤیلکێ مەزن دیتبوون، یێ کو مەلەگان پێ گیها تۆپ دکر، پێ دخەبتین. ئەڤ ڤیلکێ هوور، من ترێ، یێ لیستکا زارانه و گەللەکی من وان ڤیلکا حزکر، تەڤ ئوسا دبرقین، ته دگۆت، زیڤه ئانینه، دانینه بەر من. ژ شابوونا لنگێ من عەردێ نەدکەت. من کو نانێ خوه ب کەڤچی خوار، ژ سەر تەختە رابووم، من کێر و ڤیلکه هلدا، کرنه جێڤا خوه. بەردەستییا سوورەت – سۆره تژی، یا کو چاڤێ خوه ژ من بەر نەددا، ل من دنێر، دیت، چەوا من ئاشکەلا ئەو کێر و ڤیلکه هلدا، کره جێڤا خوه، چوو گۆته خوەیێ مالێ. خوەیێ مالێ هاته کووخنێ، وا ل من نهێری، لێ دەرهەقا ڤیلکێ و کێرێ تشته نەگۆت، هەر ژ من پرس کر، – ئەزی هازرم، رێکەڤم، ڤەگەرم، هەرم یان نا. من جابا وی دا گۆت:

– بەلێ، ئاغا، ئەزی هازرم.

ئەزی ڤەگەراندنێرا شا بووم، چمکو، شەهەر ژ گوند خرابتره. لێ ڤرا مەرڤ نکاره دەرکەڤه، ئازا خوەرا بگەره. رنگە – رنگا عەرەبا، فایتۆنا و ماشەنییا سەرێ مەرڤ دبر. ژ وێ شووندا مەرڤ نکاربوو لنگەکی ئازا خوەرا بچوویا، ته دنێری – هندک دما – پێپەسی ته کن، ته تێنه ناڤ دەست پێ هەسپا یان باڤێژنه بن ماشەنییێ، بکوژن. لێ شەهەرلو، قه خەما وان نینبوو، وەختا دبوو گرمینییا ماشینا، دهاتن، من ترێ، ئەینی داژۆنه سەر من، ئەوانا گەللە جارا قه ژ پش خوەڤا ژی نەدنێرین.

ئەو مەرییێد هەیاتێ کو من دنێرین، چەوا مەرڤ تەڤاکی چۆلێ بگره بینه، قه کەسەکی نەدیتبه لێ بنێرن، ئوسا ژی تەڤا ل من دنێرین! نا! گوند ژ شەهەر چێتره. چۆلێ چڤا دخازی ببەز، تێکه گازی، بستری، بلیز، کێ ل ته بنێره، کێ ته پێپەسکه!

مێرێ خانمێ ژ هوندرێ ئۆتاخێ دەرخست دو قوتییێ هەسنی و مێشۆکەک.

– قوتییا، – ئەوی گۆته من، – هان تێکه جێڤا خوه.

ئەوی ئەو یەک قەست ئوسا کر – چکا ئەزێ چەوا کێرا ڤەشێرم. لێ ئەز قه نەترسییام، من کێر و ڤیلکه ژ جێڤا خوه سەرفنییاز دەرخست، بر تێمه پاشلا خوه، وەکی جیبا ڤالاکم بۆنا وان قوتییا.

گاڤا کو ئەوی کێر و ڤیلکه دیت، ژ من پرسی:

– تویێ ڤیلکا مه و کێرا مه کودا بڤی ؟

– چما، وه ئەڤ کێر و ڤیلکه پێشکێش نەدایه من؟ – ئەز وا ئەجێمای مام و من پرسی:

– هەلبەت نا. کێ ئەو پێشکێش دانه تە!

– وەکی وه پێشکێش نەدایه، لێ وه چما ئانی، وەختا نانخوارنێ بەر من دانی؟

ئەز وا هێرس بووم، گرییام.

– نا، – ئاغێ وا نەرم جابا من دا، – تو زاف زوو پێشکێشا دخازی بڤی.

هلا خەبەردانه دەڤێ من ئاغێدا، زارا بر، جاب دا جینارا، کووخنی دیسا تژی جینارێ وان ببوون. تەڤا گوهـ ددا خەبەردانا من ئاغێ.

– کێر و ڤیلکه دانه تە، وەکی تو پێ نان بخوی، – ئاغێ گۆت، – نه کو چەوا پێشکێش.

هنه ژنکێد هەیاتێ ئێرمەنی هەڤرا دگۆتن:

– کورمانجه تەڤە ئوسا دزن، قاچاخن، هلا بنێر – ئەڤێ چووک هاتییه ڤرا، دیسا بێ دزی ناهەوە.

هنەکا ژی دگۆت:

– بگرن، بکوتن، پاشێ بەردن – برا هەرە.

پەی وان خەبەردانارا ئەز بوومه مینا مەریکی سووج بووی، سۆرۆ – مۆرۆ بووم، نزانبووم – چ جابا وان بدم، کوورین کەته من ئەز گرییام. ناڤا وان ژنێد کووخنێدا تۆپ ببوون، ژنەکه ئێرمەنی هاته نێزیکی من و دەست پرس پرسییارا کر.

پاک بوو، – من زمانێ ئێرمەنییا زانبوو و چەوا قەومی، ئوسا ژی وێرا ب گری شرۆ کر، گۆت:

– ئەو لیستکێ زارا وانا خوه خوا ئانی، دا من، نها ژی دبێن – ته دزییه.

– ئەو نه لیستکن، – ژنکێ گۆته من، – ئەوانا دانه تە، وەکی تو پێ نانێ خوه بخوی.

– هەیران، – من گۆت، – چما هوون من دکەنن، خوه ئەز نه دینم، ئەزێ چەوا پێ

کێرێ سووپێ بخوم یان نان بخوم، هوون من دکەنن. وەکی من بزانبییا وێ وا بە، ئەز نەدهاتمە ڤرا.

ژنکێ دیت، کو راستە من نەفامی و نەزانی، ئەو کێر و ڤیلکە هلدایە، خوەیێ مالێرا تاریف کر، گۆت. تەڤا دیت، کو راستە ئەڤ یەکا ژ نەزانییا من قەومییە. هنەک دکەنییان، هنەکا ژی گونێ وان ل من دهات. مالخێ مالێ تەمی دا بەردەستییا خوە، وەکی دو ڤیلکێ کەڤن بدە من.

بەردەستی چوو، دو ڤیلکێ چووکە زەنگ گرتی ئانی، دا من. لێ ئەز خەیدی بووم، من ڤیلکە هلنەدان. مالخێ مالێ بەر من گەرییا، بەر دلێ مندا هات، من هەردو ڤیلکە هنە خوارن و دو شەیی ژی پەرە هلدان. چەند دەقا شووندا ئەز رێکەتم.

رێدا ئەز ئەجێمای دمام، چەوا ئەو یەک قەومی، چ هاتە سەرێ من، لێ ڤیلکێ دابوونە من دیسا ئەز شا دکرم. رێدا سێ – چار جارا من ڤیلکە ژ پاشلا خوە دەردخست. خوەرا دلیست، پێ گیهایێ رێدا تۆپ دکر. هەوا خوەش بوو. ئەز زوو هاتمە گوند. ئۆرتا گوندێ ئالێکساندرۆڤسکێ و شەهەر ٧ – کیلۆمەتر بوون.

ئەز کو هاتمە، نێزیکی دەرسخانێ بووم، لێ نهێری، – سەیدا و قیزا وێ هەیاتێدا سەکنینە. بەردەستییێ دەرسخانێ یەکی کال بوو، سەیدا وێ پێرا دکە شەر دەرهەقا سەرگینێ ئوندابووی. گاڤا کو ئەز دیتم، ژ وی دوورکەت، ئەو، قیز بەر بری من هاتن.

من کاخەزا مێرێ وێ ژ جێڤا خوە دەرخست، درێژ کرێ، دایێدا. پاشێ من قوتییێ هەسنی ژ جێڤا خوە دەرخست دایێدا. ئەوێ نامە دخواند هم بن لێڤادا دکەنییا، لێ پاشێ نشکێڤا بوو پیرقینییا وێ، کەنییا. قیزکێ لاڤا دێ کر، – چکا دییا وێ چ دکەنە. دییا وێ قیزکێرا گلی کر دەرهەقا ڤیلکا و کێرێ، چەوا ل من قەومییە.

هەردو ژی دکەنییان. من تۆربێ وێ ژی دایێدا رازلخی دا من، گۆت:

– تو کورەکی ئاقلی.

ئیزنا من دا، ئەز هاتمە مالا خوە،

ئەز کو هاتم، نێزیکی مالێ بووم، من لێ نهێری، – مالا مە تەڤ وێ دەرکەتنە بەر

دێری. ئەز ترسییام، من ترێ – چکا قەزییا قەومییە، چمکو دەوارێ گر هلا هێ ناڤ مالا بەلا نەببوو – ئوو دەوار هێ دچوو چۆلێ. ناڤ مالا مە بەلا کربوو هەر گۆلکێ ڤرنی.

ئەز هاتم، نێزیکی وان بووم. دییا من خوە ل من گرت، هات. من گۆت:

– دایێ، چ قەومییە ؟

دییا من جابا من دا، گۆت:

– قەت تشتە نەقەومییە، ئەم هیڤییا تە بوون، کەتبوونە تەفەکوورییا تە، وەکی، دبەک تو شەهەردا ئوندا ببی.

ئەو نانمانێ منرا داگرتبوون، وەکی ئەز رێڤا بخوم، من دا دییا خوە. پێنج شەیێ خوە ژی درێژی باڤێ خوە کر. دێ و باڤێ من شا بوون، وەکی ئدی ئەز بەرە بەرە کۆمەکێ ددمە وان.

خواندنا ئەولن. مەتریکا من

دو – سێ رۆژا شوندا سەیدایێ و قیزا خوەڤا سەیرانگێ دگەرییان، هاتن نێزیکی خانییێ مە. ئەز رەڤیم، پێشییا وان دا هاتم. سەیدا دل و ئەشق کەنییا و پرس کر:

– کا باڤێ تە؟

دەستخوەدا ئەز رەڤیم، چوومە هوندرێ مالێ، گازی باڤێ خوە کر. باڤێ من ژێرا قووز بوو، سەرێ خوە خار کر، سلاڤ داییێدا.

سەیدایێ گۆتە باڤێ من:

– تو ئیزنا کورێ خوە نادی، وەکی بێ، ببە بەردەستییێ دەرسخانێ! ئەزێ مەها وی ژی سێ مانات پەرە بدمێدا.

باڤێ شابوونا قەبوول کر، گۆت:

– کورەکە، برا قوربانا تە بە، چەوا دکی، بکە، برا بێ، بەر دەستێ تە قولخ بکە.

سێ مانات پەرە بۆنا مە پەرەنە پر بوون، چمکو من هاڤینەکێ – نێزیکی ٧ – ٨ مەها – دستاند ٥ – ٦ مانات. لێ ئیجار گەرەکێ من مەهەکێدا سێ مانات بستاندا. ئەو ژی نە بەر شلی – شلۆپێ، بارانێ، تەیرۆکێ، نە ژی بێژی گورا خوار، دزا بر.

باڤێ من تەمی دا من گۆت:

– لاۆ! تو گەرەکێ گورا خانمێ بکی، تەمز و رند شخولێ وێ بقەدینی.

سەردا ئوورسی زێدە کر، گۆت:

– ت سلووشای بارینی.

من جابا باڤێ خوە دا، گۆت:

– باڤۆ! ئەزێ بەر دەستێ خانمێ پاک بخەبتم، و گورا وێ ژی بکم.

سەیدایێ دا پێشییا من، من دا پەی. ئەم چوونە دەرسخانێ. سەیدایێ بەری گشکا ئەز برمە کیلەرێ، جییێ کو سەرگین، دارێ شەواتێ و هوور مووریێ ماین لێ

هەبوون. پاشێ ئەم چوونە هوندورێ دەرسخانێ، سەیدایێ نیشانی من دا، – ئەز چ خەباتێ بکم. گەرەکێ من هەیات پاقژ کرا، سۆبە دادا، ئۆتاخێ دەرسخانێ گێزی کرا، تۆزا سەر تەختا و پەنجەرا پاقژ کرا، ئاڤ بانییا، تێ کرا بۆچکێ بۆنا خوارنا شاگرتا، سبێ و ئێڤارا سماورا وێ باڤیتایێ، جارا ژی بچووما شەهەر تەمییێ وێ بقەداندا.

رۆژا ئەولنە ئەز کو هاتمە دەرسخانێ، ئەز ئەجێمای مام وان سفەتێد دیوارادا درداکری. چ ل وان سفەتادا هەبوو تونە بوو! تەیر تو، دابە، گور، مێشمۆر، کارتێد گەئۆگرافیێ، یێ کو من قە تشتێ وان کارتادا فام نەدکر، لێ دیسا من حز ژ وان کاخەزا ژی دکر.

لێ گەرەکێ ئەز بێژم، – رەخ وان سفەتێد رند، سفەتەکی وای نەرند داردا کربوون. ئەو سفەت گاڤا کو من ددیت، ئەز دترسییام. سفەت خوە خوە مینا شکلێ مەرییا بوو: چاڤنە مەزنە کوور، پۆزی کۆرت، قافێ وی رووت، مۆڤکێ هەستوویێ جانێ وی یەکۆ – یەکۆ دوخانێ بوون، تلییێ لنگێ وی یان تلییێ دەستێ وی ئوسا درێژ بوون، – مەرڤ ترێ – تلییێ شاهبا، چەوا مەرا چیرۆکادا، کالا دگۆت. جانێ وی سفەتێ درداکری، قە گۆشت لێ تونە بوو. خوەلەسە، گاڤا کو مەرڤ ددیت زراڤقەتییای دبوو. راستی، من ترێ ئەو سفەتێ جنانە یان یێ "شاهبا" نە، چمکو جارا کالا وەختێ زڤستانێ مەرا گەللە چیرۆک دگۆتن و وان چیرۆکادا گلییێد ئوسا ترس هەبوون.

گاڤا کو ئەز دهاتم رەخ وی سفەتی، ساوێ جانێ من دگرت، ئەز درەڤییام، دوور – دکەتم. لێ وەختێ من تەنێ ئۆتاخ پاقش دکرن، رجافێ جانێ من دگرت، ئەز بەرا زوو دەرباز دبووم. ئەز گەللەکی ژێ دترسییام. من جارا دکر، کو پرس کم – ئەڤ چ تەڤایە، لێ من شەرم دکر، نەدپرسی. وەختا دەرس کوتتا دبوون، هنە زار دەرسخانێدا دمان، من دینا خوە دزیکاڤا ددا وان زارا، من، ددیت، – ئەوانا قە ژ وی سفەتی ناترسن، بەرا دەرباز دبن، قە خەما وان نینە.

بەرە بەرە ئەز ژی ئدی هینی وی سفەتی بووم، دهاتم، رەخ دسەکنیم، پاک دینا خوە ددایێ. سالەکێ شووندا ئەز پاک پێ هەسییام، وەکی ئەو سفەت بۆنا هینبوونا

"ئاناتۆمـيـيێ" يە، بۆنا هينبـوونا وێ يەكـێـيـە، وەكی زار بزانبن – چێكرنا جـانێ ئيسانەت چ تهەرييە.

رۆژا پێشن، وەختێ من خـەباتا خوە كوتتا كر، ئەز هـاتمە مـالێ، دێ، باڤ و زارێ مـە تەڤ تژی دۆرا من بـوون، ژ من پرسـين، – ئەز چ خـەباتێ وێدەرێ دكم. من يەكـۆ يەكۆ وانرا شـرۆ كر، گۆت. لێ باڤێ من بـاوار نەدكر، وەكی مـەهێ سێ مـانات پەره وێ بدنە من.

ئەوی گەللە جارا دوەكلاند، دگۆت.

– وەكی مەهێ يەک مانات بدنە تە، پاكە.

مـەها من هـات، دەرباز بوو. سـەيدايێ گـازی من كـر، سێ مـانـات پەره دا من. من قـۆلێ خـوە نـزانبـوو بكشـاندا، دەوسـا من قـۆل كشـاند شـاگـرتێ ژ دەرسـا مـەزن، – شتشێتينين نيكيفۆر. وەختا سـەيدايێ پەره دا من، گۆتە من:

– خوەرا بسـتين بۆتەكی رند و پاپاخەكی، پاشێ ئەزێ تە هلدم چەوا شاگرت، ناڤا شاگرتا تەڤی تويێ زوو هينی خواندنێ ببی.

باڤێ من قـەبوول كـر، وەكی منرا كنجنە رند بسـتينە، لێ چووينا خـواندنێ قـەبوول نەكر، گۆت:

– وەكی تو هـەری بەر خواندنێ، ئدی هەقێ نادنە تە.

باڤێ من چوو قـەرسێ، ژ منرا كری شـالەكی كەڤن، كومەک و پۆتەكی درێژ. مللێد وی گـەللەكی درێژ بوون. ديا من منرا كن كـر. ب ڤـان كنجاڤـا ئەز ئدی واقـا ژ وان زارا نەدهـاتمە كڤـشێ، چمكو ئەو كنجێ منە بەرێ پينەكری جـووره جـووره پينە لێ دروابوون، هنەک ژی قـەلشـيـبـوون، ژۆردا داردا دبوون، ئوسـا كـەڤن ببـوون، ئدی بەر دروونا دەرزييێ تەيامش نەدبوون، دقەتيان، ژۆردا دهـاتن.

بێ باڤێ خوە ئەز دزيكاڤا كەتمە سـەر خواندنێ، هـم خـەباتا دەرسـخانێ ژی دكر. سـەيدايێ ئـەز هـين كـرم، چەوا سـۆلا تەمـز بكم، چەوا سـمـاورێ باڤـێـمـێـدا، چەوا خـانمانێ وی پاقش كم. من ب ئەشق هـەموو شـخـولێ وێ رند و تەمـز دقـەداند. ئەوێ ژی زافـە ژ من رازی بوو. راسـتـە، كنجێ منە نهـا ژ كنجێ بەرێ تەزەتر بوون، لێ

دیسا زاریێ مەلەگانا نەدخواست منرا سەر تەختەکی روونن. وانا دگۆت، ئەزی مردارم، گۆلکڤانم. سەیدایێ ئەز دامە روونشتاندنێ سەر تەختەکی باشقە – تەنێ.

دەرسا ئەولنە، کو مە دەست پێ کر، ئەم هینی هەرفا دبوون. ئەشقا من زاف خاندنێدا هەبوو و چ دگۆتن ئەز زوو هین دبووم. گەلە جارا سەیدا دهاتە نێزیکی من، ژۆردا سەر مندا دنێری، چەوا ئەز هەرفا هێدیکا رند دنڤیسم. ئەوێ پای ددانە من، ئەز دها ئەشق و رند دخەبتیم، وەکی زوو هینبم. هەرفێ ئەم پێ هیندبوون، باشقە سەر کاخەزێ ڤالندا قەمتان دبوون. مە هەرف یەکۆ یەکۆ ددا رەخ هەڤ، ژێ خەبەر چێدبوون. کتێبا من تونە بوو.

من زوو هەڤالتیا خوە دا ڤیزا سەیدایێ، ماروسیێ. راستە، – ئەوە ژ من چووکتر بوو، لێ ماروسیا ڤیزەکە ئاقلە رند بوو، زاف ژی دلۆڤانی بوو. ئەوێ دخواند، دەرسا دودیادا، پاک زانبوو خواندن و نڤیسار.

ئەوێ دل و ئەشق کۆمەک ددا من، ئەز هینی خواندنێ دکرم. هەردو سەیدایێ من ژی، دێ و ماروسیێ، دەرهەڤا زێنا مندا ئەجێمای دمان و شا دبوون بۆنا زوو هینبوونا من. من زاف ژ ماروسیێ حز دکر. وەختێ سبێ زوو من ئۆتاخا وان پاقش دکر، سۆبا وان و دەرسخانێ داددا، ئەز هێدیکا دگەرییام، من هێدیکا سەرگین، دار دکرنە سۆبا، وەکی ئەز تفالێ ژ خەوا سبێ هشییار نەکم.

جارەکێ سبێ، بەری دەرسا، من سماورا وان کەلاند، ئانی، دا سەر تەختێ وانی نانخوارنێ.

ماروسیا ژ جییێ خوە رابوو، رەنگەکی کەنی ئەشق هاتە نێزیکی من، کتێبەک درێژی من کر، گۆت:

– هانێ ڤێ کتێبێ تەرا پێشکێش.

سەر کتێبێ نڤیسار هەبوو، من تشتەک ژ وێ نڤیسارێ فام نەدکر.

ژ شابوونا لنگێ من عەردێ نەدکەتن، لێ من نزانبوو – دەوسا وێ پێشکێشێ ئەز چەوا بن قەنجییا وان دەرێم. شابوونا من خوە شاش کر، ئەز رەڤیم دەرکەتم دەرڤا. وەختێ شاگرت دهاتنە هوندرێ دەرسخانێ، ئەز کاو ببووم، من کتێبا خوە ڤەکربوو، دابوو بەر خوە دەنگ بلند دکر، هەرف دخواندن.

گاڤا خواندنا دەرسخانێ کوتتا بوو، من لەزە – لەز خەباتا خوە ژی کوتتا کر، کتێبا خوە ژی کرە بن مللێ خوە، چوومە مال جەم خووشک و برێد خوە. مالا مە تژی دۆرا من بوون، سفەتێ کتێبێ تەڤی نهێرین. من وانرا گلی کر، چەوا کتێب پێشکێش دانە من. لێ خووشکێد من باوار نەکرن، وەکی ئەڤ کتێبا رند پێشکێش، بێ پەرە، دانە من، دگۆتنە دێ و باڤێ من، – ئەڤا کتێبا دەوسا هەقێ منی ڤێ مەها دودییا دانە من. چقاس من وانرا سۆند دخوار، وەکی ئەڤ کتێب پێشکێش، بێ پەرە دانە من، وانا باوار نەدکر، و رۆژترا دنێ خووشکا منە مەزن، دییا من منرا هاتنە دەرسخانێ جەم سەیدا، پرس کرن: ئەڤ کتێب بێ پەرە دانە من یان من ب هەقێ خوە کرییە. سەیدایێ تەستیق کر، وەکی ئەڤ کتێب قیزا وێ بێ پەرە پێشکێشی من کرییە. سەردا زێدە کر گۆت:

– ئەز بێ پەرە ژی هینی خواندنێ دکم. وەکی، ئەز رۆژا ئەیدا مە چوومە مال، ل شەهەرێ قەرسێ، ئەزێ ورا دەستە کنجێ کورێ خوە کەڤن بینم. کورێ وێ زاف کورەکی ئاقلە و روونەرمە...

پاشێ مالا مە باوار کر، کو ئەز بێ پەرە هینی خواندنێ دبم. ئەو گلیگۆتنێد سەیدایێ دییا من و خووشکا منرا گۆتن، مرا بوو قنیات: ئدی من خواندینا خوە سەرفنییاز و ئەشکەلا پێشدا بر.

رۆژەکێ ماروسییێ ژ من پرسی:

تو ڤێ کتێبا تەزەدا قە چ هین بووی، – ئوو سەیفەکە پێشن ڤەکر، دا من وەکی ئەز بخونم.

من زووزووکا خواند. ماروسییا رەڤی، چوو جەم دییا خوە گۆتێدا:

وەرە بنێرە عەرەب شامیلۆڤ ڤان دو رۆژادا چ زوو دخوونە.

دێ هاتە جەم من، جارەکە دنێ ئەو جییێ کو من خواندبوون، دا من، من خواند. دەستێ خوە ل پشتا من خست گۆت:

ئەففرم، توییێ زوو هینی خواندنێ بی.

ژ وان پایا ئەز سۆرۆ مۆرۆ بووم، ژ ئەشقانا هێسر ژ چاڤێ من هاتن، هندک مابوو

ئەز بگرییاما. ئەشقا خواندنێ ئوسا دلێ مندا هەبوو، وەکی گاڤ سەهەت فکرا من ئەو بوو.

من تەخمین دکر، وەکی گونێ مارووسیییێ من دهات و ژ من حز دکر، لێ زارێ مەلەگانا هەڤکا من بربوون و ئەز دکوتام، کنجێ من دقەلاشتن، کومێ من داڤیتن، ئۆیین دانینە سەرێ من. مارووسیییێ پشتا من دگرت، نەدهشت، زار من بکوتن. جارا لاڤا وان دکر، وەکی ئەو دەنگێ خوە مرا نەکن.

رۆژەکێ کورێ دەولەتییێ مەلەگانا گەللەکی ئەز کوتام، من ژی دەست ئاڤیتە سوورەتێ وی، چەنجرووک کر، قەلاشت، خون سەردا هات. گرییا، چوو، شکییاتێ من بەر سەیدایێ کر. ئەوێ گازی من کر. سەبا وی ئەز گەللەکی ب دارا کوتام. هندک مابوو، – ئەز ژ خواندنێ دەرخستاما، هەر گرییێ مارووسییایێ نەدهشت، وەکی من بەر خواندنێ دەرخە.

ئا ب وی تەهەری من دەست ب خواندنێ کر.

هاڤینا، وەختێ خواندنا مەکتەبا دهاتە دادانێ، ئەز دبوومە گاڤان یان شڤان، لێ ئدی تۆربێ مندا خێن ژ نێن هەبوون کتێب. ل چۆلێ من دەرسێ خوە زڤستانێ سەری هەتتا بنی دخواند. زڤستانا ئەز دیسا دبوومە خولامێ مەکتەبێ و دیسا دخواند.

ل مەکتەبێدا، ناڤ شاگرتادا ئەز خواندنێدا پێشییا تەڤا بووم، لۆما ژی من مەکتەبا مە رند کوتتا کر. ئەز پاک هینی خواندنێ و نڤیسارێ بووم.

زڤستان ئدی کوتتا دبوو، بهار نێزیک دبوو، رۆژ درێژ دبوون. جارا سبێ هەتتا ئێڤارێ تاڤا شیرینە گەرم ددا، بەرف ئدی هندک – هندک دهەلییا. دییا من هەساب دکر و دگۆت:

– ما دو هەڤتێ وەکی رەشێلە بێن، هەما هاتنا رەشێلارا ئەمە خلاسن، چمکو رۆژ ب رۆژ ئاڤ ژ بەرفێ دخوە، ئدی بەرف دهەلە.

باڤێ من ژی هەساب دکر، – چکا چەند رۆ مانە، وەکی ئدی ئەم خوەرا رێنجبەرییێ بگرن. رۆژەکێ ژ گۆشێ ستێرێ مە خورج دەرخست، ئانی بەر من، دانی، گۆت:

– لاوٚ! ته چەند سالا خواندییە، وەرە، ناڤا ڤان کاخەزادا باشبوٚرتا من، بلێتا من دەرخە.

من ژ باڤێ خوە پرسی:

– باڤوٚ، باشبوٚرتا تە چی تەرانە ڤێ گاڤێ؟

ئەوی جابا من دا، گوٚت:

– لاوٚ، چما، تو نزانی – گەرەکێ ئەم ئیسال ژ ڤی گوندی دەرکەڤن. بێ باشبوٚرت ژی کەسەک رێنجبەرییێ نادە مە.

من دەست پێ کر، ناڤا خورجێ گەرییام، ناڤا پینەکی سوٚری کەڤندا هنە کاخەزە بەرک گرێدای بوون. ئەو کاخەز من ژ هەڤ ڤەکرن، یەکوٚ یەکوٚ خواند. ناڤا وان کاخەزادا من کاخەزەکە ڤی جوورەیی دیت:

حوكوم

حوكوم دكم هەموو گلاڤيیا و هەموو كەتخودێ گوندا، كۆمەكێ بدنە شەمۆيێ ئادى، يێ كو دگەرە مهينەكە ئوندا بووى. رەنگێ وێ مهينێ پۆز ژ جسنێ هەسپێ عەرەبانە، نيشانەكە دەخمەكرى سەر هێتا پاشنە چەپێيە.

كێ كو ڤى حوكومى نەقەدينە، ئەزێ بدمە جزارەكە قانوونييێ و جابدارييێ.

پريستاڤێ نەحيیا قزلچەقچەقێ (قۆل)

كاتبێ وى (قۆل)

ئەز گەللەكى ئەجێماى مام و من گۆت:

– باڤۆ، كڤشە تو بەرێ مەريكى زاف مەزن بوويى.

باڤێ من كەنييا، گۆت:

– نا، لاۆ، ئەز نە مەريكى مەزن بووم.

– لێ چەوا، – من گۆتە باڤێ خوە – نە ل ڤرا، كاخەزدا نڤيسينە، وەكى چڤاس گلاڤى و كەتخودا هەنە ل گوندا، كۆمەكێ بدنە تە.

باڤێ من كەنييا، پێشدا هاتە نێزيكى من، گۆت:

– چەند سالا پێشدا ئەزى گاڤانێ قزلچەقچەقێ بووم. ل وێدەرێ ژى دما پريستاڤێ وێ نەهييێ. جارەكێ مهينا وى ئوندا بوو. ئەز دگەريام من مهينا وى نەدديت. ئەوى گازى من كر، گۆت،

– هەڤتەك تەرا مۆلەت، وەكى تو مهينا من نەبينى، نەيينى، ئەزێ چەرمێ پشتا تە ژێ كم، تژى خوێ بكم.

– ئەز گەللەكى ترسييام، چووم، گەللە جييا، وەلاتا گەرييام، من مهين نەديت. ئەز رۆكێ هاتم مالا خوە. ئەم تەڤ سەر هەڤدا گرييان، لێ نەبوو تشتەكى. ئەز چوومە جەم پريستێڤ، من ژێرا گۆت.

– ئاغا، کەسەک گورا من ناکە.

– ئەوی ئەڤ کاخەز نڤیسی، دا من. ئەز گەرییام، من ب ڤێ کاخەزێ ئەو مەهین دیت.

باڤێ من هەڤەکی وا کەر بوو، سەردا زێدە کر گۆت:

– ئەوێ رۆژا ئەو کاخەز دانە من، تو ئەینی وێ رۆژێ زار بوویی...

ب ڤی تهەری مێتریکا عەمرێ من بوو ٢٣ – ئۆکتیابرێ سالا ,١٨٩٨ کورمانجی ئەم وێ مەهێرا دبێن مەها چرییا پێشن".

بهار هات، ئدی بەلەکی کەتنە عەردێ. مە ژی کارێ خوە دکر، وەکی بەر ب گوندەکی دنێ هەرن.

رۆژەکێ گوندی – مەلەگان هاتن بەر دەرێ مە، باڤێ منرا گۆتن:

– راستە، مە نەدخواست، وەکی تو ئیسال بڤی رێنجبەرێ مە، لێ ئەم پۆشمان بوونە، وەرە دیسا تو بڤە رێنجبەرێ مە. ئیسال چەند سالا مە هەلالیا خوە تەدا دیتیە.

ئەمە تەڤە ل بەر دەری بوون. باڤێ من جابا وان دا، گۆت:

– هوون خوە خوا زانن، وەکی ئەز مەریکی کال ئەختییارم، ئیسال چەند سالە، جەم وە یان ڤان گوندێ دۆرا وە بوومە رێنجبەر، قە کەسەکی خرابییا من دیتییە ؟

تەڤا هەڤرا جابا باڤێ من دان، گۆتن:

– نا، کەسەک ژ مە تو جاری خرابییا تە نەدیتییە.

دیسا گلییێ خوە دکر، دگۆت:

– ئەز ژی دخوازم – ببمە رێنجبەرێ وە، لێ وە خوە خوا جاب سەر مندا شاندییە، وەکی هوون ئدی رێنجبەرییێ نادنە من.

من ژی کارێ خوە کریە، – هەرمە گوندەکی دنێ.

– نا، نا – مەلەگانا هەڤرا دگۆت، – ئەم ئیزنا تە نادن...

باڤێ من ئەو گلیێ وان قەبوول کر و بوو گاڤانێ وان.

بهار هات، مە دیسا دا دارێ خوە، چوونە بەر دەوارێ مەلەگانا. ئەمە تەڤە ئەشق

بوون، مە دەوارێ بەر خوە پاک دچێراند جییێ خوەشی رند.

وێ سالێ قەزییاکە مەزن سەرێ مە قەومی. میرزە کورێ تەمۆیێ کەپۆ دەوارێ مەلەگانا دزی، بر. مەلەگانا باڤێ من کوتا، سێ درانێ باڤێ من شکێناندن. ئەم گەللەکی بەلەنگاز بوون. هەقێ مە ژ دەستێ مە چوو. ئەم کەتنە دەرێ خەلقێ، ب پارسێ ئیدارێ خوە دکر. برێد منە مەزن ژی بوونە خولام.

مەلەگانا ژی شەر داڤیتە باڤێ من، وەکی ئەوی دەوارێ وان خوە خوا دزییە. وەختێ باڤێ من پەی وێ یەکێرا سلامەت بوو، پەی ئیزا دێوێر کەت، ل پرس پرسییارا چوو، ئیزبات کر، کو ئەو دەوار دزا برییە ل شەهەرێ ئیدرێ، فرۆتنە قەسابا. لێ ئدی گەللە وادە دەرباز ببوو. دزا ژی روشەت دا پریستێڤ، پریستاڤ دز بەردان، تشتەک سەر تشتەکی نەکەت. ئەم پاییزێ چوونە گوندەکی دنێ. وی گوندیرا دگۆتن ڤلادیقەرس.

ل وی گوندیدا دما مالا ئەسلێن. ئەسلان خوە مەریکی زافی پاک بوو. هەبوون سێ کورێ وی: ئەمۆ، عەلی و کەکان.

مالا وان نها ل گوندێ عەشیرابادەدانە، نەحییا هەیشتەرەکێ، ل ئێرمەنیستانێ. ل وی گوندیدا ئەم مان سالەکێ. سالترا دنێ ئەم دەرباز بوون چوونە گوندێ مەلەگانا نۆڤۆ – میخایلۆڤسکێ. ل ڤی گوندیدا دمان گەللە گاڤان، چمکو گوندەکی زاف مەزن بوو. ل وێدەرێ دما مالا سلۆیێ هۆرێ. دو ژنێ سلۆیێ هۆرێ هەبوون. بێزێ و وەردەک. ژ بێزێ هەبوو کورەک و قیزەک، لێ ژ وەردەکێ هەبوون کورەک و سێ قیز. هەردو کورێ سلۆ بوونە هەڤالێ من. مە پاک هەڤرا دەرباز دکر. ناڤێ یەکی هۆسێ بوو، ناڤێ یێ دنێ ئاحمەد بوو. ئەز و هۆسێ عەمردا ئانگۆری هەڤ بوون، ئاحمەدی ژ مە بچووکتر بوو. مالا سلۆیێ هۆرێ مالەکە رند بوو، هالێ وان خوەش بوو.

قیزەکە سلۆ – ناڤێ وێ خەزال بوو، مالدا دابوونە پزمامەکی خوە، ناڤێ وی هوسۆ بوو.

من، هۆسێ و ئاحمەد هەڤالتی دا هەڤدو، ئەز گەللە جارا مالا واندا رادزام، قە نەدچوومە مالا خوە. باڤێ من و سلێ هۆرێ بوونە دەست – براکێ هەڤدو، گەللەکی ژ هەڤ حز دکرن. دییا من و هەردو ژنێ سلۆیێ هۆرێ ژی بوونە خووشکێ هەڤدو.

گاڤا کو ئەز دهاتمە مالا وان، – وانا زاف ژ من حز دکر، من گەللە نانێ دەستێ وەردەکێ و بێزێ خوارییە.

رۆژەکە هاڤینا بوو. ئەز، هۆسێ و ئاحمەد کەڤیبا چێم، مە دلیست، مە لنگێ خوە پێخواس کربوو، دکەتنە ئاڤێ، ژ ئاڤێ دەردکەتن. ئاحمەد هەما کنجاڤا دا ناڤا ئاڤێ و قونی بنێ ئاڤێ بوو، خەنقی. هەواری برنە مال، بوو قالە – قالما مە، قیرینییا مە. مەلەگانەکی هات، خوە ئاڤیتە ناڤا ئاڤێ، ئاحمەد دەرخست. وی تهەری ئاحمەد ژ خەنقاندنێ خلاز کرن.

ئەز و هۆسێ ببوونە گاڤان. هەر یەکی ژ مە باشقە باشقە دچوو بەر دەوارێ مەهەلەکێ. لێ چۆلێ ئەم دگهیشتنە هەڤدو، سبە هەتتا ئێڤارێ جەم هەڤ بوون. وێ سالێ رێنجبەرییا مە سلامەتی دەرباز بوو، مە پاییزێ هەقێ خوە ستاند و ئەم ژ وێدەرێ ژی دەرکەتن، چوونە جەم کورمانجا. مە دیسا دەست رێنجبەرییێ کر.

ناڤا کورمانجادا هەیات قەیدە و قانوونە لاپە باشقە بوون. رێنجبەرییا ناڤا کورمانجادا ژی ژ رێنجبەرییا مەلەگانا فارقیتر بوو.

ناڤا کورمانجادا. بهاریٚ ل دۆلگیٚ

ژیینا گوندیٚ کورمانجا تهرهکی دنیٚ بوو. مهرییٚ مهلهگان، چهوا من سهریدا گۆت، گشکه ئهکنجی بوون. لیٚ کورمانج گشکه کۆچهرن، دێوێر خوهی دکن، گوندیٚ وان دو پا ل چییادانن. راسته، هەرکیٚ هنهک کورمانج ئهکن دچین، لیٚ دیسا ئهکنیٚ وان ژ دێوێر هندکتره. راستی ژی ناڤا مللهتێد واندهرا کهسه نۆتلانی کورمانجا، – مێل، دێوێر خوهیکه تونه، ئیلام خوهیکرنا پێز.

کورمانج ناڤا چییادانن، ل وان چییا ههیه چێریٚ رند. ل وان دهرا دچێرن و کۆک دبن کهری – سوورییٚ وان. زڤستانیٚ چییاییٚ وان بهرفهکه کوور لێدکهڤه، لیٚ گاڤا کو بهار تیٚ، بهرف دهەله، شینایی شین دبه، وان دهرا جووره – جووره پنجار کولیلک، ئۆرمهخ و تشتیٚ مایین لیٚ شین دبه. ل زۆزانا ههوا هێنکایه، واقا نه گهرمه، چهوا ل دهشتا. لۆما ژی شینکایا وێدهریٚ زوو هشک نابه. هنه شینایی ئوندا دبن، دهوسا وان هنهکه دنیٚ شیندبن. کولیلک ژی ئوسا بهر ههڤ تێنه گوهاستنیٚ. دهوار سبیٚ ههتتا ئێڤاریٚ دچێره، ژ هێنکاییٚ و چێریٚ خوهش کۆک دبه.

ڤرا نه گهرمه، مینا دهشتا، مێش مۆر ههیوێن قه نایێشینه،

چمکو ل وان زۆزانا ههنه رهشێله، – ب ههزارا ناڤا دێوێر و پهز دگهرن، سهر پشتا وان داتینن و مێش – مۆرا قر دکن. ئالیکی ژی هێنکایه مێش – مۆر، مۆز ڤرا تهیاخ نادن، سور وان قر دکه.

وهختا کو بهرف دهەله، بهلکی دکهڤنه عهردیٚ، شینایا تهزه ژ بن بهرفیٚ دهردکهڤه، دهستخوهدا گوندییٚ کورمانج چهوا ژ خهوهکه کبیر رادبه.

سبیٚ – شهبهقیٚ دبه هێوهرزا گوند: کورمانج کاریٚ خوه و چووینا دۆلگا دکن، چمکو وێدهریٚ گهرمه، چێریٚ کهڤن و تهزه زافه، پهزیٚ خوه درهینین. ل دۆلگادا کورمانج دخهبتن، بهرخا گهرم خوهی دکن، بهرخا گڤرک دکن، وهکی بهرخ بکاربن، ریبا دووره زۆزانادا ههرن.

ئەم بوونێ رێنجبەرێ کۆلک. چەوا کو بهار هات و سەرێ پێز کەتێ، مە کەرێ پەزێ خوە تۆپ کر، ئەم چوونە دۆلگا.

گەللە شخول و گلی گۆتنێد کورمانجا من نزانبوو. باڤێ من ئەز هین دکرم، ژ مرا دگۆت:

– لاۆ، ئەڤ عەشیرن، ئەڤانا نە مەلەگانن، بەرێدا هالێ وان دەوار خوەی کرنە. گەرەکێ تو بزانبی چەوا خوەیێ پەزرا خەبەردی...

قەیدێ کورمانجا ئەو بوو، وەکی ئەم دهاتنە دۆلگا و وەختا سەرێ پێز دکەتێ، هەر کورمانجەکی زادێ سەرێ پەزێ خوە چێ دکر: مرتۆخە، کولۆچ، پەز شەرژێدکرن. گازی جینارا، شڤانا دکرن، نانێ سەرێ پێز ددان. مالخوێ مالا و کولفەتێ وان دهاتن، سەر مێڤانارا دسەکنین، لاڤا دکرن، وەکی مێڤان شەرم نەکن، نان بخون. پەی نانخوارنێرا جاهلێ وان و شڤان گۆڤەند دگرتن، دلیستن، کلام دگۆتن، ژ کلاما تەڤی رندتر کلاما سەرێ پێز بوو. خۆرتا دۆر ب دۆر دگۆت، قیزا لێ ڤەدگەراند و دلیستن. گەللە کێف، هەنەک، لاقردی دکرن، هەتتا دبوو ئێڤار. وەختا ئەو کێف، هەنەک، لاقردی کوتتا دبوون، تەڤا ئیزنا خوە ژ مالخوێ مالێ، کولفەتێ مالێ دخواستن، دچوون. هەما ئیزن خواستن ژی، تشتەکی وای مەشقوول بوو، چمکو من هێ نەدیتبوو، من دینا خوە دایێ، و پاک تێ بیرا من، ئاغێ من و کولفەتا خوەڤا سەکنیبوون، خەلق دچوو و وا دگۆتن:

کەڤانی بەلکی دەستێ تە ژ ئەیارێ روون قە دەرنەکەڤە. بەلکی یەکا وە ببە هەزاری، بەلکی هوون سلامەتی دەرباز کن ل زۆزانا، مالێ وە سلامەتی ژ زۆزانا داگەرە، بێ.

گەللە گلی – گۆتنێد مایین دگۆتنە وانا.

وێ رۆژێ ئەو مالا ئەم بوونە شڤانێ وان، گەللە نان، گۆشت دانە مە، مە سێ چار رۆژا تێر دخوار.

رۆژا عەزیزە کورمانجا، سەرێ پێزی تەزە، هەر ئەو رۆژبوو من دیت. لێ ئەز وێ رۆژێ گەللەکی شا بووم، و کەن قە ژ دەڤێ من نەدچوو.

باڤێ من ژ منرا گۆت:

– لاوٚ، تو چما ئوسا شا دبی، خوه پەزیٚ تە نینە، سەریٚ وان کەتییە و دزیٚ.

قـە من نزانبـوو، چما شـابوونەکـە ئوسـا کـەتبوو ناڤ دلیٚ مـن. لیٚ دییـا من منرا گوٚت:

– ســەریٚ پیٚــز چیــیــە، پەی ســەریٚ پیٚــزرا هـلا هـەیە بـەروٚدان، ویٚ روٚژیٚ هـلا ژ ڤیٚ روٚژیٚ پرتر کیٚف، هـەنەک و لاقردی هـەنە.

من دییا خوه پرسی:

– دایێ! کەنگیٚ ویٚ ببە بەروٚدان؟

دییا من مرا گوٚت:

– ئەویٚ ببە مەها هـەزیرانیٚ.

روٚ ب روٚ من دژمارت، چکا کەنگیٚ ویٚ ببە بەروٚدان.

هـەوا کو ئدی گـەرم بوو، بەرخ گڤرک بـوون، بەرخ ئدی کاربـوون بچیٚرییـانا، بەرفـا چییا ژی هـەلییا بوو، خوه دابوو ژوٚریٚ، سەریٚ چییا، پیگار کڤش بوون، کەسیبا ژی پەزیٚ خوه جوٚلتی دا دەولەتییا.

هـەر ئوٚبەکێدا ئوٚبەباشی کڤش بوون ژ مـەرییٚ دەولەتی. چمکو خوەییٚ وارا، چیٚریٚ زوٚزانـا دەولـەتـی بـوون. زوٚزان زوٚزانـیٚ وان بـوون، وار ژی ســــــەر نـاڤیٚ وان دهـاتـە ناڤکرنیٚ.

ئوٚدەباشـییٚ مـە کەلـهـان بوو. ئەوی روٚژەکیٚ گازی پیگارا و شـڤانا کـر، گوٚت، – فیلان روٚژیٚ ویٚ ببە بەروٚدان و ئەمیٚ هـەرنە زوٚزانا.

دو سیٚ روٚژا مـە پەز بەروٚدان کـر، بەرخ هـینی ریٚڤـاچووینا دوور بوون، ئەمـە ئدی هـازر بوون بەر ب چووینا زوٚزانا.

روٚژا چووینا زوٚزانا، سبیٚ – شـەبەقیٚ تـەڤا کـاریٚ خـوە دکر. خـوٚرتا، قـیـز و بووکا کنجیٚ خوە تەزە خوە کربوون.

رەنگ – رەنگی خوە خەملاندبوون. ئەویٚ کو دەولەتی بوون، قیز و بووکیٚ وان خزیٚم – قەرەفل دکرنە پوٚزیٚ خوە، شرکیٚ قـەرەفلیٚ وان دهـاتن، سـەر پشـتیٚ وانە خـەملاندا دا دکەتن. هنەکا ژ کمبەریٚد زیڤ زیٚر کلدایی ددانە پیشتا خوە.

هەتتا تەڤا کارێ خوە کر و کوتتا کر، ئدی رۆ ئێپێجج بلند بوو. رۆکە سایی بوو. ئەزمانی تەمز بوو، بێ عەور بوو. ئەزمان مینا بارەکە شین سەر مەرا شین دکر. تاڤێ دابوو. هەوا تەمز بوو، بین و بوخزا کوللکا قال – چیچەکا مەرڤ تێر نەدبوو.

ئۆدەباشی سەر خانی سەکنیبوو، دکرە گازی، دگۆت:

– پەزێ دۆرا گوند گەرەکێ بلەقە!

سەرکاریا بەرۆدان دابوونە شڤانێ مەزنی پسپۆر. ئەوی ژی کولاڤێ خوە تەزە خوە کربوو، شڤدارا خوە بەرشڤکا کولێڤرا کربوو، بلوور دەستادا، هەی لێ دخست. جارا ژی، مینا قووماندارەکی، ل جاهلا دکرە گازی، دگۆت:

– مقاتی بەرخا بن. چاڤێ وە ل وان میبا بە، یێ کو گوهـ نادنە بەرخێ خوە.

پەی شڤێن دچوو نێریکی مەزنی خەملاندی. ستویێ وی نێریدا زەنگلەکی مەزن داردا کربوون، خنگە – خنگا زەنگلێ وی بوو، پەز ژی هینی دەنگێ زەنگلێ وی ببوون، خوە ل نێری دگرتن، کێش گرتبوو، دچوو.

وەختێ مەیێ پێز رێخستا، کوولاکێ، خوەیێ پێز هاتنە جەم مە، شڤان – بەرخڤانا، ئەم خەولە کرن. گەللە جمعەت دۆرا مە تۆپ بوو، و وان کوولاکا مەرا گۆت:

– مە پەزێ خوە تەسلیمی وە کرییە، مە هوون ژی تەسلیمی خوەدێ کرییە، وەکی هوون پاکی، هەلالی و رند مقاتی مالێ مالێ مە بن و پاک بچێرینن.

وەختێ ئەو تەمی و تەسلیمێ وان کوتتا بوون، سەرشڤێن ل بلوورا خوە خست، ئەم ئدی لەقییان، رێکەتن.

کەرێ پێز دابوونە پەی هەڤدو، جاهلا خوە دابوونە دۆرا پێز، پێزرا دهاتن، دینا خوە ددانە پێز، وەکی یەک ژ یەکی نەقەتە. هەرکێ هنەک ژی ژ هەڤ بەلا دبوون، وان لاوکا چرپی شڤدارا دخست، دکرە رەقە – رەق، ئەو پەزێ ژ هەڤ بەلابووی، دکرنە ناڤا کێشا پێز، یان ژی هیرە – هیرا وان بوو، نە دهیشت یەک ژ یەکێ بقەتە.

ئەم کو ژ جییێ زییان، مێرگ و چیمان، زەڤیا دوور کەتن، مە ئدی کەرێ پێز بەلا کر، پەز چێرە – چێرە دچوو.

ئیسال چەند سالە دەرباز بوون، من ئەو رۆژا عەزیزە ناڤا کورمانجیٚ کۆچەردا دیت، هەتتا نها هلا هیٚ بیرا من نە چوویە. ئەو کەن، ئەو شابوونا جاهلا، کلام و لیستکا وانا، کنجێد خۆرتا: ئۆیمە، ئارخالخ، بیشمێت و چێرکەزی بوون، کۆلۆسێد سەریٚ وان تژی شار شماقی بوون، ریشێد شار – شماقییا دهات، دکەتە سەر چاڤیٚ خۆرتا. قیز بووکیٚ وان ژی خوە پاک خەملاندبوون: دێرە، خرخال، ئەنتەرییٚ رند و تەتەرییٚ ئەزورمیٚ. قیز و بووکا سەریٚ خوە ژی خەملاندبوون کۆف کتان، فنۆیٚ قۆتککری، سەریٚ فنۆ و کۆفیٚ وان تژی دراڤ بوون، بەرجێنیک، مۆری – مرجانیٚ ستوییٚ واندا مەرڤ هەیران هژمەکار بوو لیٚ بنهێرییا. خۆرتا سمێلیٚ خوە با دابوون، قیزا ژی چاڤیٚ خوە کل دابوو، مەرڤ تریٚ داوەتیٚ تەزە ژ هەڤ بەردایە. قیز و خۆرتیٚ دلکەتی بەر هەڤرا دەرباز دبوون، چەعڤ دکرنە هەڤدو، کێلەکا هەڤدا دچوون، خوە بەر هەڤرا داڤیتن دچوون.

کالە کالا مییا، بەرخا، کلامێد قیز و خۆرتا تەڤ هەڤ ببوون، ئەو بەست و نەوال تژی کربوون، مەرڤ ویٚ شابوونیٚ تێر نەدبوو. گوندی تەڤ ژ هوندریٚ مالا دەرکەتبوون، رابوونە سەر خانییا، سەکنیبوون دینا خوە ژ دوورڤا ددانە کەرێد پەزیٚ خوە، یێ ئدی ژ گوند ئێپێچە دوور کەتبوون، هنەک ژی سەکنیبوون بەر دەرییا و ئاخلا، دینا خوە ددانیٚ، چەوا مالیٚ وان بەر ب زۆزانا ئەشق شایی دچە. شایا وا دو پا دکر دەولەتییا، چمکو کەسیب تشتەکی وان توننە بوو، پەزیٚ وان هندک بوو، کنجیٚ وانە تەزە ژی توننە بوون.

رۆژێد ئوسا عەزیزە رند دبوون هەر سالیٚ دو جارا. جارەکیٚ، وەختیٚ پێز تەزە دچە زۆزانا، جارەکیٚ ژی پاییزیٚ – دەرەنگی، وەختیٚ کۆچەر ژ زۆزانا ڤەدگەرن، تێنە مالیٚ خوە.

هەبوونا کورمانجا هەر پێزدانە و مالخوەیکرنیٚ دانە، چمکو ئەوانا ژ پێز و دێوێر هم هاسلیٚ تۆپ دکن، هم ژی نێن دکرن، پارچە و هوور مووریٚ دنیٚ.

ل زۆزانا

جاهلێد گوند مەرا هاتن، هەتتا پەز ژ زەڤی زیيانا دەرباز بوون، دوور کەتن، گاڤا کو پەز ئدی ژی زیيانا فرێقەتیيێ کەت، ئەوانا هەر یەکێ ڤەگەرییان، چوونە مالێ خوە. مان ئەم، شڤان و دوواژۆیێ شڤانا. شڤانا، خێن ژ بارێ وانی سەر پشتا گوهدرێژا، کیدەرێ هەبوون پەردییێ دارا، ستوونێ قوتە کن، بۆنا هۆلک – ئاڤاکرنێ ژ بەرخێ ڤرنیرا هەر یەکی ژ مە بارەکی تەرکی پشتێ بوو، نان، ئار، تۆراق و هوور – مووریێ مایین. ئەم هێدی – هێدی پەی پێزرا، بن بارادا کاش دبوون، دچوون.

رۆژا پێشن، ئەم گەللەکی نەچوون، مە پەز هێدی دلەڤاند، وەکی بەرخ خام نەبن و بکاربن هەرن، دەرکەڤنە زۆزانا ب سەرێ چییا. کەرێد پێز ژ هەڤ دوور نە دکەتن، نێزیکی هەڤ دهاتن، دەنگێ مە، شڤانا دچوو هەڤدو، مە هەڤرا خەبەر ددا. رۆژا پێشن مە ل کانییا پیرێ دانی، پەز تۆپ بوو، سەکنی، بەرخ ژی کەتنە ماکێ خوە مێتن. باڤێ من ژی چەوا کال و شڤانەکی کەڤن، شڤانا ناڤ هەڤدا بژارت سەرکار. ئەوی ئەو نان و گۆشتێ دابوونە مە، شڤانا، ئانی تەڤ

ئانگۆری هەڤ کر، سەر شڤانا پارە ڤەکر هەر یەکی مە، پارا مە گهیشتە شڤانێ مەزن، مە تەڤ هەڤ دخوار. باڤێ من سەرکاری ل شڤانا تەڤی دکر، هەتتا ئەم هاتنە زۆزانا. ل زۆزانا هەر شڤانەک خوە سەری خوە، شڤانتییا خوە دکر.

رێدا، ئێڤارا، وەختێ مە پەز ددا مەخەل، شڤان تەڤ تۆپ دبوون، دهاتنە جەم باڤێ من، شێورا خوە پێ دخستن، پرس دکرن. پرسە زاف بوون: رۆژێ چەند مەخەلا بدنە پەز، چەند جارا پێز ئاڤ دن، چەوا بکن ژ ڤۆرا، یێ کو ساسکار نابن کەرێ پێزرا، چەوا بکن ژ بەرخێ ڤرنی، هنە بەرخ رێڤا زابوون و گەللە گلییێد مایین. باڤێ من ئۆرتا شڤانادا، بەر کوورما ئێگر روودنشت، جابا وان تەڤا یەکۆ – یەکۆ ددا و تەمی ددا وانا. جارا ژی دگۆت:

– هەڤالنۆ! هوون بزانن، گورێ ڤی چییایی پاییزێدا برچی سەرێ ڤی چییایی

مایه، مقات بن، خوه داڤێ ناڤا پێز ها.. وێ پێز ژ وه بدزه. تەڤا گورا باڤێ من دکر و دگۆتن.

– برا بە، ئەمێ پاک مقات بن. ل زۆزانا ئەم بێ ئاغێ خوه زاف نه مان. سێ چار رۆژا یان هەڤتێکێ شووندا کۆچێ وان ژی هاتن، هەر یەک ل وارێ خوه بەلا بوون و دەست پێ کرن کۆن ددانه ڤەگرتنێ، وارگه ددانه چێکرنێ، کۆزێد بەرخا تەمز دکرن و بارگرانییێ خوه دکشاند، دانین. خەباتا دەولەتییا کەسیبا دکر.

گەلله مەرییێد کەسیب دچوونه ئۆلاما بەگا، ئاغا، شخولێ وان دکرن، چەوا رەتا بەگا ئەو خەبات تەڤ بێ پەره دکر. خولامێد بەگا ناڤا ئێلا کەتبوون، ئۆلام دەردخستن، یێ کو نەدچوونه ئۆلاما بەگا، ئەو مەری دهاتنه کوتانێ، ب قامچییا و جرم دکرن.

وەختێ وارێ بەگا، ئاغالەرا و کوولاکا هاته چێ کرنێ توندرست بوو، تەمام کرن، پاشێ کەسیبێد بەلەنگاز نامالا خوه ب پشتا خوه چار پێنج رۆژا دکشاند، دانی زۆزانا. هەرکێ هنەکا ژی گا ژ دەولەتییا دستاند، ئەو ژی ب وی قەولی، وەکی دەوسا وی باربری گەرەکێ چەند رۆژا بێ هەق ژ وانرا بخەبتییانا، ئەو کەسیب خوەیێ چەند پەزا بوون، چەند بزنا بوون. ئەو ژی دهاتنه زۆزانا، چمکو تەڤە کۆچەر بوون، یێرێ وان ژی گەرمبوو، تو ئەکن لێ نەدبوو. هەر مالەکە دەولەتی، سێ چار مالێ کەسیب خوەرا بێ هەق ددا خەباتێ،

پەز دچێراندن، ژنا هری درێست، دشوشت، شەدکر، کنجێ وان دشوشتن، دەو دکلان، پەساری و قرش بۆنا ئاردوو تۆپ دکرن. چەند مێرا سبە هەتتا ئێڤارێ خوه هوور دکر بۆنا پێز، ئانجاخ پێرا دگیهاند، هنەک دچوونه کارڤین، هنەک مقاتی هەسپێد کهێل دبوون. هەر یەکی خەباتەک دکر. هەتتا زارێ هوور ژی بێ خەبات نەدمان. ئەو خەبات تەڤ بۆنا کەری نان و تاسه دەو بوو.

ئا ب ڤی تهەری بەگ ئاغالەرا، شێخا و مەللا خوونا وان بەلەنگازا دمێت، دخوار.

دییا من و هەردو خووشکێ من ژی بێ پەرێ مالا ئاغێ ئەم تێدا شڤان بوون، دخەبتین.

گاڤا کو من جارا ژ باڤێ خوەرا دگۆت:

– باڤۆ! چما ئەڤانا تەڤ بێ پەرە دخەبتن، سەڤا چ ناچن، هەقێ خوە ژێ ناستینن، برا هەرن شکییات کن.

باڤێ من جابا من ددا، دگۆت:

– لاۆ! کی کارە بەر بەگا، ئاغا یان شێخا، مەللا شکییات کە؟ دیوانە دەست واندانە، عەرد عەردێ وانە، وار ژی یێ کال باڤێ وانە... ئەمێ چەوا هەرن شکییات، ل کێ شکییات کن. وەکی هنەک هەرن شکییات کن، سالەکە دنێ قە ناهێلە بێ، دەرکەڤە زۆزانا. چما تو نابینی – چقاس خولام و خزمەکار ب چەک و سیلهاڤا تێنە بەر دەرێ ئوسب بەگێ، ئەو تەڤ پشتا وینە، مەرییێ وینە...

کێ دکاربوو بەر بەگا، ئاغالەرا و دەولەتییا خەبەردا. کێ دوێربوو بگۆتا ڤق. هەر بەگەکی، خولام، خزمەکارێ وان هەبوون، ئەو خولام، خزمەکار ب چەک و سیلهە بوون. وەکی یەکی پر هندکی خەبەردا، خولاما وێ ئەو باڤیتانا عەردێ، ب قامچییا و دارا هوور خاشی بکرانا...

ل زۆزانا هەوا پر خوەش بوو. ل وان زۆزانا هەبوون جوورە جوورە پنجار، و تەڤایێ چۆلێ. مە شڤانا جارا خوەرا نێچیر دکر، کەوریشک دکوشتن، تەللە دادانین، وەکی کەوریشک ساخە ساخ تێکەڤنێ. چەم و کانییێ زۆزانا زاف بوون. وان چەمادا هەبوون ماسییێ "ئالە – بالخ". زارێد بەگا و دەولەتییا سبێ هەتتا ئێڤارێ ڤالا بوون، دهاتنە سەر وان چەما، دکەتنە ئاڤێ، ماسی دگرتن، پنجار دچنین، بنداررووک دگرتن، دلیستن.

ڤرا ل چییا کورمانجێد مە دەولەتی ژ مەلەگانا نە هندکتر

ئەم خوەرە ددانە خەبەتێ، خوونا مە دمێتن. ئەمە دیسا وێ بەلەنگازییێدا بوون. ژیینا مە ژی پر خراب بوو. ژ دەشتا ئەم هاتنە چییا پێخواس، چارخێ لنگێ مە قەتییا بوون، سەر وان کەڤرا و زنارارا ئەم نێزیکی هەڤتێکێ شەڤ – رۆ رێ دهاتن. کنج ل مە لاپە پەرتی بوون. مە پەزێ کوولەکا ژی جارا سەر پشتا خوە دگەراند، چمکو پێزرا ساسکر نەدبوون. ژ هرییا بەرخا کەڤن، باڤێ من مرا کۆلۆسەک چێ کربوو، لێ کۆلۆسێ منی زافی هیشک بوو، کەڤییێ کۆلۆس گوهێ من و ستوکورا من دکوتان.

هوور – مووریٚ من کولاڤەکی کەڤنی شڤانتییێ بوو، تۆربێ نێن، نانێ منی کارتۆ بوو و تاسەک بوو. ئەو تاس من خوەرا دگەراند بۆنا وێ یەکێ، وەکی ئەز جارا نێزیکی شڤانێ بەر مییا دبووم، من لاڤا دکر، شڤانا شیر ددۆت، ددا من. ئەز جارا دزیکاڤا دهاتمە مال، پەزێ خوە من دسپارتە هەڤالا، – من نانێ تەزە خوەرا هلددا، دیسا دزیکاڤا لەز ڤەدگەرییام، دهاتمە دگهیشتمە پەزێ خوە. لێ باڤێ من بەر پەزێ قرد بوو، دووری کۆنا بوو. شڤانێد ئوسا یەک مەهـ، نەدهاتنە مال. ئەمە شەڤێ و رۆژێ چۆلێ بوون. وەختا باران و تەیرۆک دهات، ئەم دکەتنە قەفێ زنارا، شکەڤتا، وەکی ئەو ژی توننە بوون، ئەم دکەتنە کەندالا و نەوالا. بەر سورێ و سەرمایێ چەقا چەقا دەڤ درانێ مە بوون. ج توننە بوو، – مە خوە لێ زوها کرا. جارا ژی دقەومی وەکی یەک هەڤتێ قە مەری توننە بوون، – مە پێرا خەبەردا. ئەمە مینا مەرییێ کەرە لال بوون. ئەم هەر گاڤ دمان چۆلێ ناڤا چییا، زنارا و گەلییا بەر گورا، دزا و چەتنییا. ئەمە چارچاڤ بوون، مە زوو تەخمین دکر و تێ دەردخست کیژان پەزە ژ ناڤ کەرییا کێما، کیژان توننە. وەکی جارا ژی ئەم رۆژێ رادزان، مە دانی نێری ب دەستێ خوەڤا گرێ ددا، وەکی پەز بلەقە، ئەم پێ بهەسن. چمکو پەز خوە نێری دگرت، دوور نەدکەت، ئالکیڤا ژی، وەکی پەز ب تهەرەکی ژ جی بلەقییا، بچوویا، نێری را دبوو، پەی پێز هەرە، ئەم کاش دکرن، دەست خوەدا ئەم پێ دهەسییان.

مژوولییا مه

ئەم، دوواژۆییێ شڤانا، شڤانێد جاهلێ چۆلێ، گەللە جارا خوەرا دلیستن. مە پەزێ خوە نێزیکی هەڤ دکر و دلیست. لیستکا مە گوڤەند بوون، کلام بوون و قەیدێ شڤانا بوو. لێ وەختا مە زێزێ دلیست، کەسەک مرا نەدگهیشت – من ژ تەڤا دبر. جارا ژی هەر یەکی مە دانی بەران بەری هەڤ ددان، بەرانێ کێ زۆر ددایێ، ئەوی ئۆیین دبر. ژ لیستکا تەڤی بینا مە ب بلوورێ دەردکەت، مە دۆر ب دۆر قەیدێ رند بلوورێ دخست و بینا مە پێ دەردکەت، مە رۆژبهێرییا خوە پێ دکر. ئەو لیستک مە دزیکاڤا دکر، وەکی، خوەیێ پێز پێ بهەسییا، ئەم دکوتان، نەدهشت، وەکی پەز کۆمی سەر هەڤ بە، دگۆتن پەز وی چاخی خراب دچێرە. ناڤا پێزدا دەستەکێ مە هەبوون. مە ژ وان دەستەکێ خوە حز دکر.

هازرکرنا هاسل

ئەم دچوونە چۆلێ بەر پێز، بەلەنگازی، برچیبوون ددیت، دەولەتیا ژی خوەرا کێف دکرن، هاسل دگرتن.

وەختا پەزێ زایی دهاتە بەر دەرێ کۆنێ وان، چەند ژن و مێرا پەز ددۆت، زارا ژی پەز ددا بێرییێ. پەز کو ددۆتن، کوتتا دکرن، بەرخ بەری میا ددان، پەی وێ یەکێرا بەرخ کیس دکرن، ژ میا دوور دخستن. شڤان نانێ خوە دخوار، دچوو دگهیشتە پێز. ژنا ژی کوورمێ ئێگر لێ دکرن، شیر دکەلاندن پەنێر داڤێتنێ، قاتخ دمەیاندن، لۆرک چێ دکرن. خەباتە زاف بوو و گران بوو، ئەو خەبات تەڤ ژنێد کەسیبا، گاڤانا، شڤانا دکر، لێ خانمێ وان خوەرا سەرکاری دکر، دچوون دهاتن، دینا خوە ددانێ، مقات دبوون.

ناڤا کورمانجادا زاف گونەیە، وەکی روویێ شیر بگرن، لۆما ژی پەنێرێ وان چێ دکر، پەنێرەکی زافی رند بوو، ب روون بوو.

ل داگەرێ. رۆژێد عەزیزە پاییزێ – بەرانبەردان

چووینا کورمـانجـا ل زۆزانا نە بـێ هـەسـاب بوو. ئەو دەوارێد وان، پەزێد وانی دچە زۆزانا تەڤ ب هـەسـابە، چمکو ئیدارێ وان کـۆچەرا سـەر پەز خـوەیکرنـێیـە و دەوار خـوەیکرنێیە. هاڤینا ل قرا چێرە هشـک دبە، ئاڤ کێم دبە، لێ ل زۆزانا بەرف بەرە بەرە دهەلە، باران پر دبارە، چێـرێ زۆزانا، گـیـهـایێ زۆزانا پرە، لۆمـا ژی کـۆچەر دچنە زۆزانا. بهاردا کۆچەر مینا ئەسکەرەکی، پەی بەرفـێ دکەڤن، دچن، هەی بەرف دهەلە، دەوسـا هنە وارا رەش دبە، کۆچەر دچن، لـێ داتین، وەختـا هنە بەرف دهەلە، دیسـا بار دکن، پـەی بەرفێ دکـەڤن دچن، وی تهـەری ئەو دچن دەردکـەڤنە سـەرێ چیبا، چیێ دوور.

پاییزا ژی بەرف ددە سەر وانا، ئەوانا ژ بەر بـەرفێ بەرە بەرە درەڤن، تێنە دەشتـا، ل قژلێ خـوە داتین. ئەڤا یەکا دبە وی چاخی، وەختـێ ل دەشـتـا پاییـز دکەڤە، ئدی باران تمێ دبارە، ل قاخا تژی ئاڤ دبە. سـەرێ چیبا ژی ئدی تەیرۆک و بەرف دبارە، دەوار و ئیسانەت ئدی ژ سـەرمێ تەژاخ ناکە. پاییزێ ژی کێفـەکە رند، شـاییکە پاک ناڤا کورمانجـادا هـەیە، چمکو وەختا داگێرێ مالێ وان گۆشت دگرە، شـڤان و گاڤان ژی شـا دبن، ئدی هـەقـێ وان نێزتک دبە، گـەرەکێ هـەقـێ خـوە بسـتـین. راسـتـە، ئەو رێنجبەر، یێ کو سـال سـەر وانرا سلامەت دەرباز نەبوویە، مالێ بـەر وان ئوندا بوویە، هالێ وان بەلەنگازا چەتنییێدانە، ئەوانا کێف ناکن. ئەو رۆژا عـەزیز پازێ دبە بەران بەردان. نە نۆتلا رۆژا ئەیدا بەرۆدانێ بوو، وەختا بهارێ دبوو. نـها ئەشقە کێمە، ئدی شـلـل – شـلـۆپـە دەست پـێ دکن، هـەر رۆ مـــژ و دوومـــانن. ل روویـێ هـەیوانەترا ژی کڤشـە، وەکی ئەو ژ پازێ نە قاییلن، پـەز تـێ دەردخە، وەکی نێـزیک دبن رۆژێد گۆمـا، ئاخلا و چێرا قرا، دەوار ژی خوە کڤش دکە، وەکی نێزیک دبن رۆژەد تەولا و گرێدانا وانا هـەر یەکێ بەر ئافیرێ خوە...

رێدا هـەر کەڤانیک پایـێ خوە ددە، چقاس روون، پەنێر، تۆراق گرتنە. ژنێد کوولاکا

چاڤنەبار هەڤرا خەبەر ددان دەرهەقا کەسیبا، چەوا مالێ وان کەسیبا، دۆشانییێ وان کەسیبا هندکە، لێ ئانگۆر وی دۆشانی روونێ وان گەللەکە. مێر ژی رێدا هەساب دکن، چکا چقاس دگرە روون، پەنێرێ فرۆتانێ، پەزێ گۆشتی، وەکی بفرۆشن، خوەرا گەنم، جەهـ، برنج، شەکر، چای، نفتێ و هوور مووری دنێ بکرن. هلا هێ رێدا هنەک ئدی چۆلێ خوە زڤستانێ و پیگارا کڤش دکن. بووکێد تەزە، ژنێد جاهل پایێ خوە ددن، چقاس روون، هر دانە چەرچییا، خوەرا مۆری، بشکۆک، نەینک، دەرزی و سەدەف کرینە. خۆرت و قیز رێدا دزیکاڤا هەڤ موکور تێن، گلییێ خوە دزیکاڤا هەڤرا دکن. خۆرت پایا ددنە خوە، چەوا قەول – قرییار دانە هەڤدو، وەکی ئەو دلکەتییێد خوە هەڤدو بستینن. هنەک خۆرت ژی یێ کو سۆز دانە هەڤدو، وەکی خووشکێ خوە هەڤرا تێنە بەردێلی. جاهل هەڤرا دبێن، چەوا هاڤینێ ل زۆزانا وانرا پاک لێ دهات، ئەشق دەرباز دکر. تێ بیرا وان، بەر تومێ سۆیێ یان تومێ کولیلکا چەوا ئەو و دلکەتییێ خوەڤا جەم هەڤە روونشتبوون، چەوا ل جیکی ئاڤا کانییا سار دخوارن. پاک تێ بیرا وان، چەوا وانا خوە ژ بەر چاڤێ دێ و باڤێ خوە ڤەدشارتن، دکەتنە کەن، هەنەک و لاقیردییا، چەوا دەستێ هەڤدا سۆند دخوارن، وەکی خێن ژ هەڤدو کەسەکی نەستینن. خۆرتا ژ جێڤێ خوە دەردخست دەزمالێ سەر دەستا نەقشاندی، دەست، زەندک، بەرستو و تەلقێ نەقشاندی، یێ کو دلکەتییێ وان ژ وانرا دروو بوون، نەقشاندبوون و دابوونە وانا، وەکی هەڤدو بیر نەکن.

ئا ب ڤی تهەری کۆچەر دادگەرن، تێنە گوندێ خوە.

پاییزێ هەر کەسەک مییێ خوە ژ ناڤ کەرییا ڤەدقەتینە، باشقە دکە. چەند رۆژا شووندا دبە بەران بەردان. مالێ دەولەتی چەند رۆژا پێشدا کارێ خوە دکن، هازر دبن. گوندییێ دەولەتی بەرانێ وان هەنە، لێ بەگ، ئاغا، کوولاک و شێخ و مەللە هەر یەک ژ وانا هەنە پێنج، دەهـ و پانزدە بەرانێ وان.

مالێد کەسیب، بەرانێ وان تونە، ئەوانا پەزێ خوە ب هەق دکنە تەڤ پەزێ دەولەتییا.

هنەک ژی هەنە، یێ کو چەند مال دبنە یەک و بەری ناڤ پەزێ خوە ددن.

رۆژا بەران بەردانێ ژ رۆژێد عەزیزە دنێ زافتر تێ هەسابێ، چمکو هاڤین دەرباز دبە، گشک تێر و قەواتن، یەکێ ژی تەڤ زانن، وەکی هازر دکن زێدەبوونا مالێ خوە پەزێ خوە. شڤان، گاڤان و دوواژۆ وێ رۆژێ ژ تەڤا زافتر شا دبن، وان رۆژا ئدی هەقێ وان ددنێدا. وێ رۆژا کو وێ بەرانا بەری ناڤ مییا دن، سبێ شەبەقێ تەڤ دخەملن، کنجێ تەزە خوە دکن. شڤان بلوورێد خوە روون دکن، هازر دکن، وەکی لێخن. هنەک دەف، زورنە و تولوومێ دبنە چۆلێ، ناڤا پەز ددنە لێخستنێ. گاڤا کو من پرسی، – ئەڤ چما ئوسانە، خۆرتەکی مەزن، کێلەکا من سەکنیبوو، وا بنچاڤا ل من نهێری، گۆت:

– چما تویی کۆری، تو نابینی، وەکی ئیرۆ بەران بەردانە، خەلق تەڤ کارێ خوە کرییە؟

ئەز نێزیکی وی بووم ژێرا سالخێ خوە دا و گۆتێ، – سی و پێنج سالە، باڤێ من عەشیرات هشتییە، چوویە بوویە رێنجبەرێ مەلەگانا، هوروما و ئێرمەنییا، لۆما ژی هێ ئەم پاک نزانن قەیدە قانوونێ عەشیراتێ.

خۆرت دیسا ل من نهێری، گۆت:

– ئیرۆ داوەتا پێزە، وێ وانرا داوەتەکە رند بکن، گوللا ئاگر کن، هەموو شایا وێ وانرا بکن.

سەردا زێدە کر، گۆت:

– رۆژا ئیرۆیین دنییا تەڤ شا دبە، چقاس عەشیر هەیە ل دنیایێ، تەڤ ئیرۆ شا دبن، داوەتا پێز دکن. خۆرتێد جاهل رادبن، گولاشە

دگرن، هلا گەللە ئۆیینا تویێ ببینی.

راستی ژی وێ رۆژێ بەران تەڤە بسککری بوون، جوورە جوورە بسکێد رند سەر بەرانادا دهاتن. بسکێد رەنگکری، زەنگلێد رند، دارکێ "تایێ" کاویکە رند ددانە بەرانا. تو دبێژی، بەرانا ژی زانبوون، وەکی ئەو رۆژ رۆژا داوەتا وانە، وانا ژی ستروییێ خوە بلند کربوون، دچوون دهاتن: هنەکا ستروییێ خوە ل هەڤ دخستن، هنەکا ژی سەکنیبوون زوور ببوون، ل خوەیێ خوە و جمعەتێ دنێرن. قیزێد جاهل تەمەزی ژ سەرێ خوە ڤەدکن، داڤیتنە ستوییێ بەرانا، خۆرت تێن وان تەمەزیا

ڤـەدکن، دبن. لێ یێ کـو تەمـەزییێ ڤەدکـە، خـوە کـڤش دکـە، وەکی وێ قیـزکێ، وێ بستینە. دێ و باڤێ قیزا دوورڤا، بن چاڤاڤا، پاک تەخمین دکن، چکا کیژان خۆرتی تەمـەزییا قیـزا وان ڤـەکر، بر، چکا خـۆرتی هێژایە یان نا، چکا خـۆرتی دەولەتییـە، وەکی قەلەنەکی رند بستینن.

تەمــەزی ڤـەکـرن ژی دبە وا. خـۆرت و قیـزک هـەڤـدو بەربانگێ دبینن، قـەول ددنە هەڤدو، وێ رۆژێ یێ تەمەزییێ ڤەدکە، دبە.

ســهـەتا بـەران بەردانێ نێـزیک بـوو. شـڤـانا دەست ب کـلامـا کـر، خـۆرت کـەتنە کـۆچـەرییێ، دەف زورنە و تـولومێ دەنگ دانـە هەڤـدو. ئـەو نەوەل گـەللی ئوسـا تژی دەنگ و هێـوەرزە ببـوو، مـەرڤ نزانـبوو، کیدەرێ چ دقـەومـە. وێ سـهـەتا وێ بەرانا بەردن، گۆڤەندا خۆرت، قیزا هات، چارنقالی کەرێ پێز سەکنین، بوو خرمینییا گوللا و رنگینییا دەفێ بەران بەری ناڤ مییا دان.

وێ رۆژێ گەللە خوارن، – ئێمەک تێ چێکرنێ، پێز تێ شەرژێکرنێ.

رۆژەکێ پەی بـەران بەردانێـرا مـە هـەقێ خـوە سـتـاند. سـەرشـڤـان، ناڤـا بەرخـا بەرخەکە رند دبژێرە چەوا "دەستەکا" خوە، قەیدێ کورمانجا ئەوە، وەکی خوەیێ پێز دەرهـەقا بەرخـا بژارە "دەستـەکا" قە خـەبەر نەدە. لێ کوولاکا دکرە قالـە قالم، نەددا، هنەکا ژی دگرت هـەقێ مە دبری. بەگا و ئاغالەرا هەقێ شـڤانا تـەمام نەددا، ژ ناڤـا هـەقێ شـڤـانا پێشکێشـا خـوە یەک بەرخ دگرت، نەددان. ئەوانا هـلا تێر نەدبوون وێ یەکێ، وەکی ئەم نیڤهەق وانرا دخەبتین.

پەزێ ئوندابووی. مرنا برێ من

سالترا دنێ مە بار کر، هاتنە قەرەقەلا بارۆ. ئەم هاتن، کەتنە مەرەکا تەجۆیێ بەرین. وێ سالێ وادێ بلێتا باڤێ من کوتتا ببوو. باڤێ من چوو، دەرکەتە سینەکێ، جییێ خوەیی بەرێ، وەکی بلێتا خوە تەزەکە. گلاڤی ئێلا هەسنییا وی چاخی ئوسب بەگێ هەسان ئاغا بوو. وەختێ باڤێ من هاتبوو جەم وی، ئەوی باڤێ منرا گۆتبوو:

– ئیسال چەند سالە تو چوویی، ژ ئێلێ دور کەتی، تە پێشکێشا بەگتییا من نەدایە من، تو گەرەکێ نها بدی، ئەز ئیزنا تە نادم، هەتتا تو نەدی.

ئەوی ل وێدەرێ دەه مانات ژ باڤێ من ستاندبوو. ژ وێ شووندا ئەوی سەڤا بلێتەکێ پێنج ماناتێ دن ستاندبوو.

ئا ب ڤی تهەری بەگا کەسیب، بەلەنگاز دشێلاندن، کار خوەرا ددیتن.

وەختێ باڤێ من بلێت ستاند، ئانی، ئەم بوونە گۆلکڤانێ قەرەقەلا بارۆ. خێن ژ گۆلکا، گەللە پەزێ قۆر دکرنە ناڤا گۆلکا، مە دچێراند.

مە هەڤرا پاک دەرباز دکر، گورا باڤێ خوە دکر. باڤێ من ئدی کال ببوو، نکاربوو واقا پەی دێوێر بگەرە، مە نەدهشت، – باڤێ مە واقا زییامەت ببینە. لێ باڤێ مە واقاسی ئیتبار نەدکر، وەکی ئەم، جاهل پاک مقات بن. ئەوی گەللە جارا دگۆت:

– لاۆ! هوونە جاهلن، هوونێ چۆلێ مژوول بن، هنەکێ گۆلکا یانێ پێز چۆلێ ژ وە بدزن یانێ دابەیێ خوە باڤێ ناڤا پێز و گۆلکا.

سبێ هەتتا ئێڤارێ مەرا چۆلێ بەر دێوێر دگەرییا.

وێ سالا ئەم هاتنە قەرەقەلا بارۆ، هالێ مە ئدی ئێپێجە خوەش بووبوو. هەبوو دو چێلەکێ مە، دو نۆگن، گوهدرێژەک و بزنەکە مە. عەردێ مە تونە بوو، ئەمە پەرەکەندە بوون، مە ب گاڤانتییێ خوەرا دەرباز دکر، سەرێ خوە پێ خوەی دکر. ئەم، زار ژی ئدی گهیشتبوون، بێ خەبات نە دمان.

جارەکێ ئەم ژ خەوێ رابوون، مە لێ نهێری، – برێ منی مەزن، برۆ توننە. ئەز و برێ منی دەورێش تەنێ مان. دو سێ مەهـ دەرباز بوون، جاب دانە مە، وەکی برۆیێ برێ من چوویە ئەمەنچاییرێ، گهیشتە مالا مستێ میرزە. باڤێ من رۆژترا دنێ چوو، دەرکەتە وی گوندی، – راستی ژی، برۆ ل وێدەرێیە. لێ برۆ ڤەنەگەرییا، نەهات. ئەوی گۆتبوو باڤێ من، وەکی ئدی ڤەگەراندنا وی نابە، چمکو نەفەرێ مە زافن و هوورن، ئەم دخەبتن، ناخەبتن تشتەکی بەر تشتەکی ناخن. باڤێ من لاڤاکربوو، نەکربوو – برۆ نەهاتبوو:

برۆ برێ منی لاپی مەزن بوو و ئێپێجە کۆمەک ددا مە، ژ چووینا برۆ شووندا هالێ مە خراب ببوو.

بهار و هاڤین سلامەتی سەر مە دەرباز بوو، لێ پاییزێ قەزییاک هاتە سەرێ مە: ژبەر مە سێ پەز ئوندا بوون. باڤێ من گەللەکی ل وی پەزی گەرییا، لێ نەدیت. ئەم تەڤ کەتنە تەفەکوورییا وی پەزێ ئوندابووی، یەکا مە نەهاتە سەر یەکێ، ئالیکی برێ من چوو، ئالیکی سێ پەز ئوندا بوون.

جارا ئەم ئێڤارا تۆپ دبوون سەر هەڤ، ئاخە – ئاخە باڤێ من بوو، دییا من دگرییا، ئەم، زار ژی پێرا دگرییان. ئەو سێ پەزێ ئوندابووی پەزێ یەکی دەولەتی بوون. ئەوی مەنی دگرتن، دهات چێلەکێ مە کاش دکر، دبر. دییا من دکرە کوورە – کوور، دگرییا، ئەم زار ژی دگرییان مە دکرە قاژە – قاژ. جینارا دهات ئەو مێرک ددانە شەرمێ، پێرا دکرنە شەر، ئەو ژی دچوو.

ئێڤارەکێ ئەمە روونشتیبوون، – کەسیبەکی گوند ناڤێ وی، بەکۆیێ برکێ بوو هاتە مالا مە، باڤێ مرا گۆت:

– شەمۆ! وەرە، هەرە جەم کۆچەک، برا کۆچەک پەزێ ئوندابوویرا بنێرە، چکا کێ ئەو پەز برییە.

ئەم تەڤ شا بوون، دۆرێ تۆپ بوون. باڤێ من پرسی:

– بەکۆ جان! کۆچەک کییە ؟ ژ کیدەرێیە ؟

بەکۆ جابا باڤێ من دا، گۆت:

– هەو، دبێن کـۆچەکێ ئوسـا قـە توننـە. ژ عـەرد و عـەزمین خـەبـەر ددە. پاک تێ دەردخە. ناڤێ وی کۆچەک – سمایلە، ژێرا دبێن کۆچەکێ گولی.

باڤێ من رابوو، هەڤەکی نێزیکی بەکۆ بوو، ئەم ژی لێ هاتنە هەڤ، پرسی:

– ئەز چ بێژمە کۆچەک؟ چەوا هەرمە جەم؟ ئەز قە عەمرێ خوەدا نەچوومە جەم کۆچەکا.

بەکۆ گۆت:

– تویێ هەری بنپییا ئۆدێ بسەکنی، سلاڤێ بدێدا بێژی: باڤێ کۆچەک، سخولێ من ل تە هەیە. ئەوێ ژ تە پرس کە، تویێ هالە خوە ژێرا بێژی، ئەوێ تەرا لێ بنێرە و وێ بێژە.

بەکۆ سەردا زێدە کر گۆت:

– شەمۆ، هەرە تەرا رند لێ هاتییە ڤرا، هەرە.

بەکـۆ لازەکێ روونشت، دەرکـەت، لێدا چوو. دییـا من و باڤێ من هـەڤ شێـورین. دییا من گۆت:

– هەرە، چکا ئەو چ دبێژە، لێ ئاقلێ من تشتەکی نابرە.

باڤێ من گۆت:

– پاک ئەزێ هەرم، لێ پەرا ئەزێ کو بینم، نە دبێن، بێ پەرە نانێرە.

سـبـەترێ دییـا من و باڤێ من چوون، خـوە ئـاڤـیـتنە تەجـۆیێ بەرین، دو مـانـات ب سـەلەف ژێ سـتـاندن، ئـانین. نیـڤرۆ بوو. باڤێ من هـەردو مـانـات کرە ناڤا دەزمـالێ، گرێدا، چوو جەم کۆچەک. کۆچەک ژێرا گۆتبوو، وەکی ئەو هـەرسێ پـەزێ مە مـیرزێ تالۆ ژ سنەکێ دزینە، برنە.

باڤێ من شەشـە نان خوەرا دا پاتنێ، دەه مانات دیسا ب سـەلەف ژ تەجۆیێ بەرن ستاند، بەرێ خـوە دا سینەکێ، چوو. هاتبوو، گهیشتبوو ئەینی گوندێ وی مێرکی و چووبوو مـالا وی پێرا شـەر کربوو، داو کربوو، وەکی پەزێ مە ڤـەگـەرینە. ئەو مێـرک ژی کەسـیبـەکی مینانی مـە بوو، سۆند خـواربوو، وەکی گومـانێ وێ ناگهیژە تو پەزا. باڤێ من ژێ باوار نەکربوو، گازی کەدخودێ گوند کربوو، داوا پەزێ خوە دکر. ئەوی

بەلەنگازی ژی سۆند خواربوو، وەکی عەمرێ خوەدا دزی قەت نەکرییە.

باڤـە من لێ نهـێـریبـوو تشـتـەکی نکارە ژێ بسـتـینە، چووبـوو جـەم ئوسـب بەگێ هەسـان ئاغا، شـکییـات. ئووسب بەگێ بـێ پێشـکێش قـە نـەهشـتـبـوو باڤێ من بەر چاڤێ وی کـەڤـە. باڤێ من وێدەرێ بەرخـەکە رند دکرە، ددە بەر خـوە، دبە ددە ئوسب بەگێ. پاشـێ ئـوسب بەگ ل شـکییـاتێ باڤێ من دنێرە. بـاڤـە من یەکۆ – یەکۆ بەگرا دبێژە...

جـەم بەگ ژی ئەوی بـەلەنگازی سـۆند خـواربـوو، کربوو، نە کربوو کـەسـەکی باوار نەکربوو. ئـوسب بەگێ ژ وی بەلەنگازی سـتـاندبوو سـێ پەز، هـەرسـێ پەز ژی خـوەرا هلدابوو. باڤـێ من عـەجـەمـای مـابوو وێ کـرنا ئوسب بەگێ. چووبوو بەگـرا گـۆتبـوو، وەکی بەگ هـەرسـێ پەزێ وی بدێدا. بەگ باڤێ منرا کربوو شـەر، گۆتبوو:

– وەکی تو جارەکێ دن ژی بێی ڤاندەرا، ئەزێ چەرمێ پشتا تە راکم.

باڤێ من دەستڤالا، پەرە خەرجکربوو، ڤەگەرییا، هـاتە مال.

پەی چووینا بـاڤێ منرا ئەم پاک مـقـاتی گۆلکا و وی پەزی دبوون. جـارا خـووشکا منە گۆگێ ژی دهـات چۆلێ جەم مە، مەرا مقاتی وی دەواری دبوو.

رۆژەکێ ئـەمـە بەر وی هـەیوانـەتی بوون. ئەز بـووم، باڤێ مـن بوو و دەورێشـێ برێ من بوو. مە هنە شیرێ بزنا خوە دۆتبوو، پێ نان دخوار.

وێ گـاڤێ مـە لێ نـهێری، مەریک هـاتە جەم مـە. باڤێ مـن بەر وی مەرکیڤـا رابوو، ئەم ژی رابوون، کولاڤێ خوە راخست، گۆت:

– کەرەم کە، وەرە روونی.

ئەو مـێرک هـات، روونشت. باڤێ من رابوو، بزنا مـە گـرت، هـەرچێ شیـرێ گوهانێ وێدا مـابوو، ئـەو ژی دۆت، کـەری نانێ مـە مـابوو، ئانی، دا بـەر وی مـێـڤـانی. ئەوی جامێری ل مـە نـهێری، هالێ مە نـهێری، ل کنجێ مـە نـهێری، هـەڤەکی سـەرێ خوە هـەژاند، لێ نان نەخوار. چاڤێ مە وی کەرێ ناندا ما، مە نان تێر نەخواربوو. وەختێ ئەوی نان نەخوار، دەورێش گوهـێ مدا گۆت:

– پاکە، ئەوی نەخوار، ئەمێ نانێ خوە تێر بخون.

باڤێ من وا لێ نهێری، گۆت:

– قوربا، خۆرتێ دەلال، مێڤان مێڤانێ خوەدێیە، چما تو نێن ناخوی؟

ئەوی جابا باڤێ من دا، گۆت:

– ئەز دنێرم، هالێ تە ژ هالێ من خرابترە، لێ ئەو قەزیيا سەرێ تە دەزدايە، گەللەکی ل تە چەتن تێ.

باڤێ من، ئاخین هاتێ، گۆت:

– ئەرێ، وەللە ئوسانە، تو چەوا زانی، وەکی قەزیيايێ ئەز پەژمووردە کرمە ؟

خۆرت ژ مەرا گۆت:

– ڤر چل رۆژ هەیە، وەکی ئەو کەرێ ئەز بەرم، هات، ڤی سینۆریرا دەرباز بوو، چوو. سێ پەز کەتنە تەڤ پەزێ من، نها ژی ئەو پەزی سلامەتە، تەڤ پەزێ مدا دچێرن، سالخا ددن، وەکی ئەو پەزێ بەر وەنە.

شابوونا لنگێ مە عەردێ نەکەت و مە نزانبوو چ مزگنییا وی جامێری بدنێ.

باڤێ من رابوو سەر خوە، گۆت:

– ئەو قەنجییا تە مرا کر، ئەز قە نزام چ مزگنییێ بدمە تە!

ئەوی جامێری سالخێ خوە ژ مەرا دا، کەسیبەکی نۆتلا مەیە،

قەزیياکە ئوسا سەرێ وی ژی قەومییە، تو جاری خرابییێ ناکە، تو مزگنییێ ژ باڤێ من ناستینە.

وێ رۆژێ ئەز وی مێرکیڤا چوونە ناڤا کەرێ پێزێ وان، وەکی وان هەرسێ پەزێ مە بین. وەختێ ئەز هاتمە ناڤا کەرێد وان، شڤان دۆرا من تۆپ بوون، ژ مرا گۆتن:

– وەکی تو پەزێ خوە ژ ڤرا ناس بکی، ئەمێ پەزێ تە بدنە تە، وەکی تو ناس نەکی، ئەم نادنە تە.

من دۆرا خوە نهێری، پەز زوو ناس نەکر. پاشێ ئەز رابوومە سەر کەڤرەکی بلند، دەستخوەدا من هەرسێ پەزێ خوە ناس کر، دوورڤا هەرسێ پەز جەم هەڤ ئالیکی پێز دچێرییان.

شڤانا پایە من دا گۆتن، وەکی ئەز پسپۆرەکی رندم. پاشێ وی شڤانی سالخێ مە

ژ وانرا دا. وانا بەرخەک سەرژێکر، پۆستێ وی کرنە ئەیار، گۆشتێ وی کرنە ناڤا هووریێ وی، پنجار و جاتری تژە ناڤا گۆشت کرن، کوورما ئاگر لێکرن.

شڤانێد دنێ هنە بەلگێ سۆیێ مەزن ژ چاڤکانیێ چنین، هاتن، رەخ کوورمێدا وانا چالەکە زافە نەکوور کۆلان.

وەختا ئاگر گور بوو، ئدی دوو توننە بوو، ئانی هنە ئاگر کرنە بنێ چالێ، بەلگێ سۆیێ، هووریێ گۆشت ئالاندن، گۆشت هووڤا کرنە چالێ، ئاگر تژی سەر کرن. ئاگر کو ئدی ڤێسییا، ما هەر کۆزییا ئێگر، وانا ئانی هێدیکا کوورما ئێگر، سەر وی گۆشتی دا ئالیکی. بەلگێ سۆیێ هشک ببوون، هنەک ژی شەوتیبوون. لێ هووریێ وێ تشتە پێ نەهاتبوو، هەر هوور ژی پژییابوو، سپی دکر. خوەلی و کۆزییا ئێگر پاک سەر دانە ئالیکی، بەرۆش دانە بنی، ب دارا گۆشتێ هوور دا وەلگەراندن، کرنە بەرۆشێ.

بینا گۆشت و پنجاریێ ئەم ئوسا هلدان، تە دگۆت، مەرڤ کەتییە ناڤا باخەکی رند و بینا جوورە – جوورە پنجار ژێ تێ. من زوودا گۆشت نەخواربوو، درانێ من هەڤ خوارن. ئەو گۆشتێ بەران بەردانێدا خواربوو ئدی ئەو بوو، مەیێ گۆشت ژ کو بانییا، کێ بدا مە؟

نان ئانین، هەڤان راخستن، کولاڤ دانین و گازی من کرن، مە نان خوار. عەمرێ خوەدا هەتتا نها من گۆشتێ ئوسا نەخواربوو.

باڤێ من جاب سەر میرزێ تالۆ دا، شاند، وەکی مە پەزێ خوە دیتیە، برا هەرە پەزێ خوە ژ ئووسب بەگێ بستینە. مەهەک کەتە ئۆرتێ، مە میرزێ تالۆ دیت، ئەوی مەرا گۆت:

– ئەو پەزێ کەتە دەڤێ وی گوری، ئدی کەنگێ ددە مە، ئەز چەند جارا چوومە جەم، من کر، نەکر، ئەوی پەز نەدا من. هلا سەردا گازی تاتۆسێ پیسرێ خوە کر، هندک مابوو، ئەرزێ سەر من بنڤیسییا، ئەز بدما گرتنێ. ب لاڤا دیلەکا ئەز ژ دەستێ وی خلاز بووم.

ئەوی سەردا زێدە کر، گۆت:

– ئەوانا بەرێدا هینی خوونا مە بوونە، دخون، چکا کەنگێ وێ چاڤێ وانرا بێ!

کەتبوو کوورایا پاییزێ، بارانێ دەست پێدکر، با ژی پێرا دهات. ئەم ئدی هینی چۆلێ ببوون، مە کاربوو بەر وان سور سەرما تەیاخ بدا.

دەورێشێ برێ من هەر رۆ دگۆت:

– ئەز نەخواشم، سەرێ من دێشە، دلێ من ژی دوەرمە.

رۆ ب رۆ دەورێش پاشدا دچوو، نکاربوو پەی دێوێر ساسکار ببە. بەلەنگازی همانگی دێوێرا کاش دبوو. ئاخرییێدا کەتە ناڤا جییا. باڤێ من گەلله دو – دەرمانا گەرییا، نەبوو تشتەکی. رۆژەکێ باڤێ من چوو، گازی حەکیمەکی کر، ئانی. ئەوی پەزەک دا کرینێ، سەرژێکر، دەورێش ئاڤیتە پۆستێ پەزێ. دەورێش دیسا سلامەت نەبوو.

وەختێ هەڨێ مە کوتتابوو، مە گۆلک و قۆرێ وان ناڤا گوند بەلاکر، هەڨێ خوە ژ ناڤا گوند تۆپ کر، ستاند. وێ پاییزێ ئەم ژ مەرەکا تەجۆ دەر کەتن، هاتن، کەتنە کۆخێ شوومە – کۆرێ. زڤستانێ شەواتا مە کێم بوو، دەورێش ژ سەرمێ مال تەیاخ نەددا، دچوو، دکەتە تەولا میرزێ خودۆیێ بەرین، خوە گەرم دکر. جارا ئەز ژی پێرا دچووم. من دەورێش زاف حزدکر.

کەتە زڤستانێ. دەورێش مر. باڤێ من و دییا من گەلله شین و گری کرن، لێ تو فەیدا نەکر.

دەورێش برن، هەق کرن، خێرا وی دان. باڤێ من ما بێ خەباتچی، خوە ژی ئدی کال ببوو، نکاربوو رێنجبەریکە مەزنە پاک بکرا. وێ پاییزێ مالا سلۆیێ هۆرێ، یێ کو ناڤ مەلەگانا دما، هاتە قەرەقەلێ، ئەز و هسە ئاحمەد دیسا گهیشتنە هەڤ. ئەم هەڤرا دگەرییان، مە هەڤرا دلیست. مالا سلۆ کەتبوو ئۆدا خەللۆ. مە پاک و ئەشق هەڤرا دەرباز دکر.

هلا هێ رییا عەرەبا دخەبتی، گوندی دچوونە ئاشا، شەهەرا و کارڤانا، کارێ خوە و زڤستانێ دکرن. باڤێ من و دییا من شێور کرن، وەکی ئەز هەرمە شەهەر، خوەرا خەباتەکێ دەست خم. ئەو شێورە راست بوو، چمکو رێنجبەرییا ناڤا گوندا تو کار نەددا مە.

ل شەهەردا. شەرێ ئیمپێریالیستا

جینارێد مە کارێ خوە دکرن، وەکی هەرنە شەهەر، جەه و گەنم بفرۆشن. وانا دخواست ژ شەهەر خوەرا هوور موور بکرن: شەکر، چای، نڤت و پارچە. دییا من ژ منرا نان هازر کر، تۆربەک دروو، کنجێ من پینە کر، و ئەز عەرەبارا رێ کەتم. رێدا من کۆمەکی ددا وان، گایێ عەرەبا داژۆت و گورا وان دکر، چ وانا مرا بگۆتا، من هەموو شخول بەر دەستێ وان دکر. دو رۆژا شووندا، ئەم گهیشتنە قەرسێ.

قەرس هاتیە ئاڤاکرنێ بەر چییاکی مەزن، سەرێ چییێ کەلەکە مەزن ژ زنارا هاتییە چێکرنێ. قەرس کەتییە بن باندوورا ئورسێتێ پەی شەرێ ۱۸۷۷ – ۱۸۷۸ سالێ. چەوا کو مەزن سالخا ددن، وەختێ قەرس هاتە ستاندنێ، سەرەسکەرییێ ئەسکەری شێر، لۆریس مێلیکۆڤ دکر. چارنقالی قەرسێ چییانە، سەرێ وان چییا هاتنە ئاڤاکرن گەللە تابییێ ئەسکەر. ئەو چەند سال بوون، من شەهەر نەدیتبوو، ئەز ئەجێمای دمام ژ موخلوقەتێ وێ، هاتن – چووینا وێ. مەرڤ نکاربوو هێسا کووچێدا بچوویا ژ دەست فاییتۆنا، فرگونا، ئەرابا و ئیسانەت.

بەرێ ژی، وەختێ ئەمە نێزیکی شەهەر بوون، ئەز جارەکە دودا هاتمێ، ئدی قە نەهاتمێ، چمکو ئەمە رۆ هەتتا ئێڤارێ ب چۆلێ بوون، بەر دەوارێ خەلقێ بوون. ناڤا شەهەر جی نە ما، ئەز لێ گەرییام، بەلکی خوەرا خەباتەکێ دەست خم. کەسەکی خەبات نەدا من. چوومە بەر دەرێ یەکی، من ل دێری خست، مەریکی قرنتەیی درێژ دەرکەت.

ژ من پرسی:

– چ تە لازمە ؟

من جابا وی دا، گۆت:

– ئاغا، ئەز خەباتێ دگەرم، خەباتەک تونە، بدی من.

مێرک وا زوور بوو، ل من نهێری، ل کنجێ من، چارخێ من نهێری، گۆت:

– هەیران، تو گامێشێ من هەنە، ئەکنێ من هەیە، هاتی جەم من، خەباتێ دگەری، هەرە گوندا، ببە خولام.

من جییێ خوە ل خانا پەنۆس کر. دو رۆژا من هەقێ وی دایێ، دو رۆژا شووندا ئەز بێ هەق تێدا مام، دەوسا هەقێ خانێ من تەولا دێوێر پاقش دکر. هەر رۆ ئەز دچووم، ناڤا شەهەر دگەرییا، هەر رۆ ژی بێ فەیدە بوو، تو خەبات دەست نەدکەت. پەرێ من ئدی هندک مابوون. مەریکی ماقوول هاتبوو خانێ. جارا ئێڤارا دەرەنگ ئەز دشاندمە ناڤا شەهەر، من ئیچکە ژێرا دانی. ئەوی مەری گۆتە من: هەرە گوندێ مەلەگانا، ئالێکساندرۆڤسکێ، وێدەرێ زاڤۆدا پێنزێ ڤەبوویە، خوەرا تێکەڤە سەر خەباتێ. وی گوندیدا ئەم چەند سالا ببوونە رێنجبەر، من چووک مەزنێ وی گوندی ناس دکر. ئەز رێ کەتم، چوومە وێدەرێ. ل وێ زاڤۆدا (کارخانا) پێمزێدا دخەبتین گەللە زارێد مەلەگانا، هەڤالێد من، یێ کو من وانا تەڤ هەڤ دخواند.

ئەز کو هاتمە زاڤۆدێ، ئدی ئێڤار بوو، خەبات کوتتا کربوون، جاهلا خوەرا دلیست. گاڤا زارێ مەلەگانا ئەز دیتم، دۆرا من تژی بوون، پرس پرسییار ژ من کرن. من جابا وان دا. لازەکێ شووندا کورێ سێمیۆن هات. ئەو هەڤالەکی منی رند بوو. باڤێ وی ژی کەسیب بوو، زارۆتییێدا کورێ سێمیۆن مرا دهاتە چۆلێ، مە کارتۆل ددزین، دکەلاندن، دخوارن. ناڤێ وی ئیڤان بوو. وەختێ ئیڤان ئەز دیتم شا بوو، کەنییا. ئەز وی ژ جمعەتێ دوور کەتن، مە خەبەردا.

– تو هاتی چ ؟

من جابا وی دا، گۆت:

– ئەز هاتمە، خەباتەکێ دەست خم. گاڤانتییێ ئەم تو کارێ نابینن، تمە برچی و بەلەنگازییێدانن.

– باڤێ تە ل کویە؟ کی نها ساخە؟

من ژێرا سالخێ برۆ دا، دا دەرهەقا مرنا دەورێش ژی ژێرا شورۆ کر.

ئیڤان جییێ من کر. ئەز کەتمە سەر خەباتێ. من گەرەکێ ئەو کەڤرێ پێنزێ هوور

تۆپ کرا، تێکرا یاشیکا، شخولەکی زافی هێسا بوو.

ئەز زوو هینی وێ خەباتێ بووم. ئەم دخەبتین ژ سبێ شەبەقێ هەتتا ئێڤارێ، وەختێ رۆ دچوو ئاڤا. رۆژێ ددانە مە شەش شەیی (٣٠ کاپەک). من جییێ هەردو خووشکێ خوە، چیچەک و گۆگێ ژی کرن، ئەو ژی دخەبتین. ئەزی ژیر بووم، زوو هینی جسنێ وێ پێنزێ بووم، ئەز گوهاستم، کرمە بژارکارێ وێ، مەهێ ددانە من دەه مانات. ل سەر وێ زاڤۆدێ ئەز خەبتیم دو سالا. ئەزی هلا سەر وێ زاڤۆدێ بووم شەرێ ئیمپەریالیستا قەومی. خوەیێ وێ زاڤۆدێ دما تلبیسێ، مەهێ جارەکێ دهات، ل زاڤۆدا خوە دنێری دیسا پاشدا ڤەدگەرییا، دچوو.

پاییزێ، سالا ١٩١٤ – دا، وەختێ هلا ئەز سەر زاڤۆدێ دخەبتیم، پۆلکەکە قازاخ هات وێدەرێ، دانی نێزیکی زاڤۆدێ چادرێد خوە سپی ڤەگرتن. جارا، نیڤرۆ شووندا ئەز دچوومە وێ پۆلکێ، من نان خوارن دانی مال.

رۆژێد بازارا ژی ئەز دچوومە جەم قازاخا، من هەسپێ وان ئاڤ ددا، ئالی وان، خەباتا وان دکر، هەسپ تیمار دکرن. گەللە قازاخا و ئاپیتسێرێ وان ئەز حزدکرم. قازاخ و زابتێ وان پێ هەسییان، وەکی ئەز پاک زانم زمانێ ترکا، ئێرمەنییا، کورمانجا، هوروما و ئوورسا. وانا گۆتە من: وەرە ببە دیلبەندێ مە. من قەبوول کر. رۆژترا دنێ قوماندارێ پۆلکێ گازی من کر، ئەز برمە جەم خوە، مرا گۆت:

– وەکی تو بێی جەم من، ئەزێ مەهێ بیست و پێنج ماناتا، کنجا و هەسپەکێ ژی بدمە تە. خووشکێ من سەر مدا گرییان، لاڤا کرن، وەکی ئەز نەچم. لێ ئەو بیست و پێنج ماناتێ مرا قەول کربوون،

بەر چاڤێ من تشتەکی زاف مەزن دهاتە هەسابێ، و من گۆت:

– نا. ئەزێ هەرم!

من ئیزنا خوە ژ قوماندار خواست، وەکی ئیزنێ بدە ئەز ٣ – رۆژادا خووشکێ خوە ببمە مال و بێم. وانا ئیزنا من دا، ئەز خووشکاڤا، مە پەرێ هەقێ خوە ژ زاڤۆدێ ستاندن، ئەم رێ کەتن، چوونە مال.

من خووشکێ خوە برن مال، هشتن، ئەز ڤەگەرییام، هاتمە پۆلکێ. قوماندارەکی گازی من کر، ژ مرا گۆت:

– تو زانی تویێ چ بکی ؟

من گۆت:

– نا، ئەز نزانم.

ئەوی گۆتە من:

– تو گەرەکێ ببی دیلبەندێ مە. وەختێ گازی ریسپییێ گوندا، کەتخودێ گوندا بکن، ئەم چ دبێـژنە تە، تو گەرەکێ بێـژی وانا، چ ئەو دبێـژنە تە، تو گەرەکێ وەلگەرینی مەرا بێژی. ژ وێ شووندا ئەمێ ل گوندا ئالفێ هەسپا، جەهـ و گەهێ بستینن، تو گەرەکێ وێدەرێ ژی دیلبەندییێ بکی. وەختێ ئەم رێ دکەڤن، رییا پرس کی...

هەڤتێکێ شووندا ئەم رێ کەتن بەر ب قاخزمانێ، وێرا ئەمێ بچوونا ساریبلاخێ، ئالییێ تەندوورەکێ، سەرێ سینۆرێ ئورس و رۆمێ. هەتتا ئەم ژ قاخزمانێ دەرباز بوون ئەم رییا شۆشێدا دهاتن، رییا پاشالخ، قوماندێر گۆت:

– ژ ڤر شووندا ئەم گەرەکێ کەسە هەرن ناڤا گوندا و چییا.

ئەڤا شخولا شخولەکە چەتن بوو: من گەرەکێ هم دیلبەندی بکرا، هم ژی رێ پرس کرا. گەللە جارا ئەم شەڤ رێ دکەتن. شەڤ ناڤا گەللییا و زنارا چووینە زافە چەتن بوو، گەللە رێ و پێگە پێشییا مە دەردکەتن، مە نزانبوو، ئەم کیژان رێ هەرن. راتا وێدەرێ ب دژمنایی ل ئەسکەرێ ئوورس دنێری، ئەم دخاپاندن، رییا نەراست نیشانی مە ددان. وی تهەری جارەکێ ترکا و کورمانجا ئەز خاپاندم رێکە خراب و لاپە باشقە نیشانی من دان. وەختێ قوماندار ل کارتێ نهێری، ئەم رێکە دنێ دچن، گازی من کر، ئەز دامە ناڤا قامچییا کوتام. من گۆتێ:

– ئەز نە نهەقم، گوندییا ئەو رێ نیشانی من دایە. قوماندار هێرس بوو، گۆت:

– وەکی تو زاف خەبەردی، ئەزێ تە بکوژم.

ئەوی کو ئوسا گۆت، راستی ئەز ترسییام. من گۆت، وەکی ڤاندەرا من بکوژە کی ب کێیە...

ئەو جییێ ئەم تێرا دچوون، جیکی پر بەدەو بوو. شاخێ گەللییادا هەبوو مێشێ

هوور، وان گەلییادا هەبوو کانییێد سار و چەمێ بچووک تێدا دکشییا، سێڤێ بەیانی، هورمێ و شیلان ئوسا زاف بوو، – رێ نەددا مە، وەکی ئەم دەرباز بن. لێ رێ پیس بوو، ئەم نکاربوون پاک بچوویانا ژ دەست کەڤرا، نەوالا و زنارا. هەسپێ وان هلا هینی زنارا و نەوالا نە ببوون، نالێ لنگێ وان دەردکەتن. ئەسکەر جیکی هێوری، دو رۆژا رهەت بوون نالێ لنگێ هەسپا دانە چێکرنێ، پاشێ دیسا ئەم رێ کەتن. ئەم کو نێزیکی سینۆرێ رۆمێ بوون، ئەم رۆژێ نەوالادا دهێورین، شەڤێ رێ دکەتن، دچوون، وەکی جاسووسێ رۆمێ مە نەبینە. هەیشت رۆژا، جارا شەڤێ، ئەم رێ هاتن، ئەم هاتنە، نێزیکی سینۆرێ رۆمێ بوون. ل ساری – بلاخێ ئەسکەر بەرە – بەرە تۆپ دبوون، دو پایێ وان شاخێ گەلییادا خوە ڤەدشارتن، چادرێ خوە ڤەدگرتن. ئەسکەر چار رۆژا رهەت بوو. چار رۆژا شووندا، نیڤێ شەڤێ ئەسکەرێ ئوورس هجوومی سینۆرێ رۆمێ و ئەسکەرێ وی کر. گرمینییا تۆپا، تەقە – تەقە گوللا خرمینییا پوولێمۆتا ئەو نەوال، چییا و بەست تەڤ هلانی. نالە – نالە بریندارا بوو، ڤیژینییا قوماندارا بوو، حوکوم دکر، وەکی ئەسکەر پێشدا هەرە.

ئالایا مە گەرەکێ بچوویا پشتا ئەسکەرێ رۆمێ ژێ بستەندا. مە خوە دلەزاند، وەکی بقەدینن هوکمێ سەرەسکەرییێ کو گۆتبوو:

– وەکی هوون ڤێ یەکێ نەقەدینن، ئەزێ قوماندارا تەڤی سەر قولوخێ دەرخم.

ئەم نەوالنە ئوسارا دچوون، وەکی کەسەک مە نەبینە. ئەو شەرێ من، بەر چاڤێ خوە دیت، ئەز زاف پۆشمان بووم. چما ئەز هاتمە ڤی شەری؟ چی من، چ شەر. وی چاخی هەردو خووشکێ من و گرییێ وان کەتنە بیرا من. هەسپێ ئەز لێ سویار، هەسپەکی بلند بوو، ئەزی هلا هێ جاهل بووم، من پاک هەسپ نەدقفلاند، جارا هەسپێ ئەز دبرم، زنارا هاسێ دکرم، زراڤێ من دقەتییا.

ئەینی ل ڤێ رێدا قەزییاکە مەزن سەرێ من دەست دا. ئەو رییا ئەم تێدا بچوویانا، من شاش کر، چمکو کورمانجێد کۆچەر ئەز

خاپاندم، رێکە دنێ نیشانی من دان. ئەڤا چییا زۆزانێ کورمانجا بوون، هەزار جییا، رییا کۆچا، کێشا پێز و دێوێر لێ هەبوو، مەرڤێ نەبەلەد زوو کاربوو رییا خوە شاش کرا.

پەی وێ قەوماندنێرا سەرکارییێ ئالایی و زابتا ئدی ئیتبارا خوە من نەدانین. وانا ترێ، – من قەست ئەو خاپاندن، ئەز ژ قولوخێ دەرخستم، دەوسا ئایلخا منە دو مەها یا دگرت ٥٠ – مانات، ئانی ٧ – مانات، دانە من، دو سێ قامچی دانە پاشییا ستوکورا من، ئەز وێدەرێ هشتم.

ئالایا ئەسکەر چوو، وی چیایێ خکی خالی، ئەز مامە تەنێ بێ سیلەهـ، جییێ نەناس و وەهید. من کر، کو ئەز بێمە ناڤا وان کورمانجا، ژ وێ شووندا عەشیرێ من دەربازکن، ئەزێ هەرم. ئەز هاتمە دەوسا وارێ وان، کەسەک توننە تەڤ رەڤیبوون، چووبوون.

ئەز کودا هەرم؟ لازەکێ ئەز وێدەرێ سەکنیم، من خوەرا فکر دکر. من ئەو نهێری – بنییا من دەنگێ لنگێ هەسپا هات. ئەز کەتمە کۆزەکە بەرخا مەزن، قولا دیوێر، دینا خوە دایێ، چکا ئەو چنە. ئێمێ قەلنەکێ سەکنی، من لێ نهێری – دو – سێ ئەسکەرێ ئوورسن وێ تێن. لازەکێ شووندا من لێ نهێری کەری ئەسکەرێ سوییارییێ وێ سەر کوتایە سەر هەڤدو کەرە – کەر تێ. کوخین ژ یەکی نەدهات، بەرێ من کر، ئەز دەرکەڤم، هەرم پێشییا وان. پاشێ ئەز دوشورمیش بووم، – دبەک ئەوانا بێژن، تو جاسووسی، من ڤاندەرا بکوژن. ئەز هەما کەرە – کەر جییێ خوەدا سەکنیم. هنەک ژ وانا هاتن بەر دەرێ هۆزێرا دەربازبوون. من گۆ: وەلە وێ بێن، من ببین، چکا من بکوژن، بگرن، ببن یان ئەجێبەکە دنێ بیننە سەرێ من. پاک بوو، هاتن دەربازبوون، کەسەکی ئەز نەدیتم.

ئدی نیڤرۆ دەربازببوو، نێزیکی ئێڤارێ دبوو. ئەز ژ هۆزێ دەرکەتم، من بەرێ خوە دا چیایێ مەزن، چووم. هلا هێ تاری نەکەتبوو عەردێ، ئەز هاتم، دەرکەتمە سەرێ چییێ. ئەزی برچی بووم، نان ژی مرا توننە بوو. من ژ سەرێ چییێدا لێ نهێری، رییا خوە ناس کر. بناتارا چییێ وارگەک هەبوو، وارگەیی ڤالا بوو، کەسەک لێ توننە بوو، لێ دووک ژێ دکشیا. من خوە وی وەرگەیی گرت، ئەز چووم. ئەز هاتمە ناڤا وارگە، کەسەک توننە. وانا ژی بار کربوون، چووبوون، ئاگر بەری سەرگینا، پەیین دابوون، ئەو سەرگین و پەیین ڤێدکەتن. برچیبوونێ زۆر ددا من، من نزانبوو چەوا بکرا، پنجار ژی قە دەست نەدکەت. ژ وارا دوور کەتم، من لێ نهێری، هەڤانەکە

تژی وێ ژ بارا کەتییە. ئەز هاتم، من هەڤان هلدا، لێ نهێری، – چ بنێرم – هەڤانا تژی گەنمە. من گەنمێ خوە هلدا، ئانی جەم ئێگر، سەلەک دا سەر ئێگر، رند سۆر کر، هنە گەنم کرە سەر سێل، خوەرا قەلینۆک قەلاند، چێکر و خوار. گاڤا قودووم هاتنە بەر چۆکێ من، من قەلینۆکێ خوە تێر خوار. پاشێ من گەنمێ مایین ژی قەلاند، تژی هەڤانا خوە کر ئەز رێ کەتم، هاتم، داکەتمە گەلی. ئدی تاری من کەتە عەردێ. ئەز رابووم قەفا زنارەکی مەزندا روونشتم. هەتتا نیڤێ شەڤێ ئەزی هشییار بووم، وییالی – وییالی خوە دنێری، چکا دابە وان دەرا تونە. نیڤێ شەڤێ شووندا ئەز خەورا چووم. سبێ شەبەقێ رابوومە سەر خوە، دیسا رێ کەتم.

رێدا کەتە بیرا من، وەکی ل ساری بلاخێ (تەندوورەکێ) گوندێ قزنەفەرێ مێرێ مەتا منە هەلال دمینە. ئەز شا بووم، من لنگێ خوە سڤک ئاڤیتن، وەکی زوو بێم، دەرکەڤمە تەندوورەکێ. بەرێدا ئەز هینی چۆلێ ببووم. رۆژێ قە خەما من نینبوو، هەر شەڤێ ترسا من ژ دابا بوو.

دلکەتن و دەستنیگاری

ئەز چەند رۆژادا سـلامـەتی هاتم، دەرکـەتمە سـاری بلاخـێ. رۆژێ ئـەز رێ دهاتم، شـەڤێ ژی من خوە ددا برەکێد زنارا بلند، پەلێد کەڤرا تژی دۆرا خوە دکرن، وەکی دابە ل من دەرکـەڤن، ئەز دابارا ب وان کـەڤـراڤـا تێـمـە شــەر. ژ سـاری بلاخـێ ژی دەربازبووم، چوومە قزنەفـەرێ، مالا سەفۆ. مێرێ مەتا من قـەت ئەز نەدیتبووم. هـەر گـاڤـان و رێنجـبـەرێ مـایین دهاتن، سـالخێ من ژێرا ددان، وەکی ئەز دخـوونم و خۆرتەکی سەرواخت ژ من دەرتێ. مێرێ مەتا من ئەز برمە هوندورێ مالێ، ب ئەشق دل هاتە روویێ من، پرسا مالا مە تەڤی کر، من یەکۆ – یەکۆ ژێرا گۆت. ئەوی ژ من پرسـی دەرهـەقـا خـواندنا من، من ژێرا گلی کـر، چەوا خـواند، چەوا سـەر زاڤـۆدا پێنزێ دخەبتیم. وەختێ من ئەڤ گلی کوتتا کر، سەفۆ، مێرێ مەتا من، ژ من پرسی:

– دە بێـژ، خـالێ تە قـوربانا تە بـە، بێ تو ئانـی، بارانێ تو ئانی، چەوا تو هـاتی، دەرکەتی ڤرا؟

چەوا سەرێ من قەومیبوو، من ژێرا گلی کر. خالێ من دەست ب

چۆکە خوە خستن، گۆت:

– لێ من مال خرابووی، تو چەوا ژ وەلاتێ ئەنتابێ هەیلۆ هاتی، دەرکەتی ڤرا؟ تە نەگۆ گور من دخون، هنەک من دکوژن.

مـالا خـالێ خوەدا ئەز مام نێزیکی مەهەکێ. ناڤا وێ مـەهێدا ئەز قیزا مـەتا من، کـارێ هـینی هەڤ بوون. ئەم جـارا دچوونە چۆلێ، مـالێ جینارا و گەلله جـییـا ئەم هەڤـرا دگـەرییـان. ئەم ئوسـا هـینی هەڤ بوون، دلێ مـە کـەتە هەڤـدو. مـە سـۆز دا هەڤدو، وەکی ئەز کارێ بستینم یانێ برەڤینم، ببم. وەختا مـە باسا خوەستنێ دکر، مـە نزانبوو ئەز ژ کو بینم قـەلەن، وەکی کارێ خوەرا بخوازم. ئەزی کەسیب بووم، قەواتا مە نەدگهیشتێ، من قەلەن بدا. جارا باڤێ کارێ سەر دەنگێ مەدا دهات، ئەو گلییێ مە دبهیست، ئەوی ژی دگۆت:

– لاۆ! قەلەن شەریەتێدا مایە، هەتتا پێخەمبەرا ژی قەلەن دایە، چەوا ئەز تە بێ قەلەن بدمە مێر ؟

کارێ دگۆت:

– نا باڤۆ، قەلەن دێ و باڤا دەرخستییە بۆنا کارا خوە، مە نۆتلا پێز خوەرا دفرۆشن.

باڤێ ژی ئەو گلی قەبوول نەدکر. کارێ دگرییا، هەر بگرییا بەر دلێ خوەدا دهات. وەختێ باڤێ کارێ دچوو، من کارێرا دگۆت.

– مەگری، بسەک، ئەزێ بخەبتم، پەرا قازانج کم، قەلەنێ تە بدم، تە خوەرا بخوازم...

کارێ ژی کەر دبوو، نەدگرییا.

باڤێ کارێ مەریکی زافی هێرس بوو و شەروودبوو. وی گوندی تەڤی ژ باڤێ کارێ حزنەدکر. وی گوندیدا دمان قەبیلەکە کورمانجا. ژ وانرا دگۆتن "یەکناڤ". مەزنێ وان ژی جەوۆ بوو. مەرینە زافە رند و هورمەت بوون.

گوندێ ساری بلاخێ بەرێدا جییێ ئەسکەر بوو، پۆشتا ئەسکەرێ "پاگرانیچ " تێدا دما. گەللە قژلێ ئەسکەر تێدا هاتبوو ئاڤاکرنێ. ل وی گوندێ ساری بلاخێدا روونشتبوو "کۆمێندانت". ژ ئوورسێتێ ئەسکەر دهات، لێ رهەت دبوو، زەخیرە دستاند، دچوو بەر ب شەرێ رۆمێ. خێن ژ وێ یەکێ، وی گوندیدا چەند دکان هاتبوونە ئاڤاکرنێ.

ئەودەر دبوو منا شەهەرەکی. ئەز هەر رۆ دچوومە وێدەرێ، خوەرا تەماشە دکر، ئێڤارا ڤەدگەرییام، دهاتمە مال. کارێ ژی سبێ هەتتا ئێڤارێ، نان خوارن چێدکر، هیڤیبیا من دسەکنی، جارا ژی تەمی ددا لاوکێ یەکناڤا، وەکی بێژنە من – ئەز هەرم، نان بخوم. لێ ئەزی نە برچی بووم. چەند سۆلدات ئەسکەر ببوونە دۆستێ من، من وانرا دەرهەڤا قولوخا خوە گلی کربوو، نان ددانە من. خوەرەکێ ئەسکەر ددانە من، من دخوار، ئەزی تێر بووم. ئەسکەر و چەند زابتاڤا ئەجێمای دمان دەرهەڤا زانینا منە زمانێ ئوورسی، زاف ژ من حزدکرن.

رۆكێ، سبێ – شەبەڤێ، دو ئەسكەرێ سویاری هاتن، نێزیكی مالا باڤێ كارێ بوون و گازی من كرن. وانا گۆتە من – كۆمێندانتێ ساری بلاخێ مەزن حوكوم كرییە، وەكی ئەز ڤێ سەهەتێ هەرمە جەم وی، چمكو وێ قولوخێ بدە من چەوا دیلبەند. ئەڤێ جابێرا ئەز زاف شابووم. دەستخوەدا كەتە فیكرا من، وەكی ئەزێ پەرا قازانج كم، قەلەنێ كارێ بدمە باڤێ وێ، سەفۆ. ئەز زوو رابووم، سەرچاڤێ خوە شوشت، قە تاشتێ ژی نەخوار، بەزیم، چوومە ساری بلاخێ جەم كۆمێندانت. وان رۆژا گەللە رات ب عەرەبا، بارا و فیرگوونا زەخیرا ئەسكەر دانی ب "ئۆلام" ئەو رەت تەڤ ئێرمەنی بوون، ترك بوون و كورمانجا بوون. كەسەكی ژ وان زمانێ ئوورسی نزانبوو، وانا نكاربوو هەڤ سەرواخت كرا.

ئەز كو نێزیكی عەرەبا بووم، من لێ نەهێری كۆمێندانت خوە خوا ناڤا عەرەبادا سەكنییە، دۆرا وی تژە مەری بوونە، هەڤدو نكارن سەرواخت كن. ئەز هاتم، نێزیك بووم سلاڤ دا وانا، ژ گوندییا پرسی چ هەواڵە، وانا جابا من دا، گۆت:

– ئەم ئدی نكارن پێشدا هەرن، ئیرۆ پانزدە بیست رۆژێ مەنە شەڤ رۆ ئەم تێن، وان نەوالا، گەللییا، گایێ مە دەست خوە چوون، سەقەت بوون، ئەم نكارن ڤێ زەخیرێ پێشدا ببن. ئەسكەرێ سەر مە ژی، مە دكوتن.

ئەز هاتم، نێزیكی كۆمێندانت بووم، ژێرا چاست گرت، دەستێ خوە دا بەر ئەنییا خوە، مینا سۆلداتا، و گۆتێدا چ دخازن ئەو مەری. كۆمێندانت ل من نەهێری، كەنییا، هاتە نێزیك، گۆت:

– تو دخازی قولوخ بكی ؟ چەند زمانا زانی ؟ چما تو ژ قولوخا خوە بەرێ دەركەتی؟

من ویرا گلی كر، گۆت، چەوا هاتە سەرێ من ل قولوخا منە بەرێ. دەرهەڤا زماندا من گۆت، وەكی ئەز زانم زمانێد رۆمێ، كورمانجی و ئوورسی. كۆمێندانت ژ من پرسی:

– تە كیدەرێ خواندییە، وەكی تو واڤا زمانا زانی ؟

من ژێرا گۆت، كو من تو جییا نەخواندییە، باڤێ من رێنجبەر بوو ناڤا وان مللەتا، من ژی پێرا رێنجبەری، گاڤانتی، شڤانتی كرییە، ئەڤا زمانانا هین بوومە. زمانێ

ئوورسی ژی خواندنێ پاک زانم، من مەکتەبا گونددا کوتتا کرییە، کاخەزا خلازبوونا مەکتەبا گونددا ژ بەرییا خوە دەرخست، درێژ کرێ. کۆمێندانت ئەز هلدامە سەر قولوخێ، ئایلخا من کڤش کر مەهێ ٢٥ – مانات و حوکوم کر، وەکی کنجێ رندە ئەسکەرییێ بدنە من.

ڤێ قولوخا تەزە هالێ من خوەش کر، گەللەکی دخەبتیم، تەڤا ژ من حزدکر. ئەسکەرێ کو قولوخا کۆمێندانت دکر، تاخبوورا ٥٩٣ – یا، ژ ئۆرێنبوورگێ بوون، تەڤە کال بوون. قەرف وان کالا – ئەسکەرا دکر، دگۆتن "ئەسکەرێ ئیسا"، ئەو کال زاف ژ لەقەمێ دخەییدین. من ژ ئەسکەرەکی پرسی، چما وانرا دبێن ئەسکەرێ ئسا. ئەوی منرا گۆت،

– ئەو ناڤ دانە سەر مە بۆنا وێ یەکێ، وەکی ئەڤ کال تەڤ هاتنە شێر، هاتنە پشتا پاتشێ، ب ناڤێ ئیسا پێخەمبەرڤا نیشانێ خاچە مەزن دانە بەر ئەنییا وانا، چەوا مەرییێ هەلالە پاتشێ...

جارا نانێ زەخیرا ئەسکەر دەرەنگ دکەت. وی چاخی ئەز، زەخیرەکار ئاندرێئێڤ، چاوش نیکۆلایێڤ و چەند قازاخەڤا، ئەم دچوونە گوندا، مە دەوار دکری، دانی. گەللە جارا دەوار نیڤهەق دستاندن. بەر چاڤێ من کاخەزێ قەلپ چێدکرن، قیماتێ پر دنڤیسین، گوندییا کاخەز قۆل دکر، لێ قیماتێ مالێ گوندییا نیڤهەق ددانێ. گوندییا لاڤا دکر، دگرییان، قازاخا ئەو دکوتان. ئەو پەرێ زێدە دانین ل هەڤ پارە ڤەدکرن. گونێ من وان گوندییێ کەسیب دهات، لێ تویێ کێرا بێژی، هەری جەم کێ؟... دیوانا نیکالە تەڤی ئوسا دکر. گوندییێ دەولەتی روشەت ددانە وانا، مالێ خوە خلاز دکرن، لێ کەسیب و گوندییێ ئۆرتە وی شەریدا بەر دەست – پییا دچوون.

سەر ڤێ قولوخێ ئەز مام هەتتا سالا ١٩١٥، – خوارنا کازۆنی بوو،

ژ کیسی دەولەتێ بوو، ئایلخا من دو پایە پەرە دەست من دکەتن، من دبر، ددا باڤێ کارێ، دەوسا قەلەنێ کارێ. سەفۆیێ باڤێ کارێ سۆز دا من، وەکی ئەز ١٥٠ مانات بدمە وی، ئەوێ کارێ بدە من. قەلەنەکی هندک بوو، لێ باڤێ کارێ گۆتە من:

– چما تو خەربی، تو کورێ بوورێ منی، هەم ژی کورخالێ کارێیی.

من هەر مەهـ ئایلخا خوە دستاند، دانی، ددایێدا. خێن ژ وێ

یەکێ من مەهینەکە رند ژ خوەرا ستاند، ئەو ژی باڤێ کارێ ژ من ستاند دەوسا قەلەن.

من کو قەلەن دا، کوتتا کر، ئیزنا خوە ژ کۆمێندانت ستاند، وەکی بهێلە ئەز ژنا خوە کارێ ببمە مالا خوە، دیسا ڤەگەرم، بێم. کۆمێندانت ئیزنا من دا، سەردا چەند مانات ژی ژ جێبا خوە دەرخست، دا من، گۆت:

– هانێ، ئەڤا پێشکێشی تە و ژنا تە تەزە.

ئەز لەز ڤەگەرییام، هاتمە جەم سەفۆ. من ژ سەفۆرا زوودا گۆتبوو، وەکی کارێ کارێ بکە، ئەزێ ببم. لێ ئەز کو هاتم، سەفۆ تو کارێ کارێ نەکربوو. من پرسی ژ کارێ:

– چما کارێ خوە ناکی، – ئەز تە ببمە مالا خوە ؟

کارێ کەر بوو، قە مرا خەبەر نەدا. هێسر ژ چاڤێ کارێ دبارییان، دهاتن، دکەتنە سەر سوورەتێ سۆر. من نزانبوو چیە، چ قەومییە. ئەز زوور بووم، من ل سەفۆ نهێری، سەفۆ ژی، چۆماخێ وی ل دەستدا هازرکری، روونشتبوو.

من ژ سەفۆ پرسی: – چما نالەزینە، ئدی دەرەنگە. ئەوی جابا من دا گۆت:

– عەرەب، تو کورەکی زافی رندی و ئاقلی ژی، ئەز کەنگێ کارێ ددمە تە ؟..

ئەوی کو ئەڤ گلی گۆتن، مینانی ئاڤەکە سار تو سەر مدا کی. ئەز روسا بووم، مام. من ژ سەفۆرا گۆت:

– نە من قەلەنێ خوە تەمام دا تە، من دەوسا قەلەنەکی سێ چار قەلەن دا تە. چ دەست من دکەت، تەڤی ل مالا تە بوو.

سەفۆ کەنییا، سەرێ خوە هەژاند، گۆت:

– تە قە پەرە نەدانە من.

من جارەکە دن ژی گۆتێ، وەکی تو مێرێ مەتا من، خالێ من

تێی، چما دەستێ من کارێ ژ هەڤ دکی.

سەفۆ ژ جی رابوو بەر ب من هات، چۆماخ هلدا سەر من، گۆت:

– وەکی تو زاف خەبەر دی ئەزێ تە بکوتم، ژ مالا خوە ژی دەرخم، ئدی ناهێلم،

پێگا تە ل مالا من کەڤە:

من لاڤا کر، گۆتە سەفۆ:

– ئاخر، ئوسا نە پاکە، ئەڤا سال نیڤەکە، ئەز دخەبتم، تینم قەلەنێ قیزا تە، ددمە تە، چما تو وا دکی ؟

سەفۆ پاشدا چوو، ژ من دوور کەت، گۆت:

– کەنگێ تە قەلەن دایە من؟ کانێ شاهدێ تە؟ کەنگێ خوەزگینییێ تە هاتنە قیزا من، نیشان کرنە و قەلەن ژی کڤش کرنە؟

ئەڤا گلییانا ئەز لاپ بێگومام کرم. ئەز تەزە سەر وان خەبەرا کەتم، وەکی سەفۆ ئەڤا سال نیڤەکێ من دخاپینە، مینا بزنا کۆل من ددۆشە، شیرێ من دخوە. من لێ نهێری راستی ژی ئەوی ئەز خاپاندم، تشتەک ژی ژێ دەرناکەڤە. من کر، کو ئەز مهینا خوە ژێ بستینم، هەرم. سەفۆ ژ جی رکێڤی من کر، دزگینا مهینێ ژ دەست من دەرخست، هوندوردا ئەز کوتام. ئەزی هلا هێ زار بووم، قەواتا من نە دگهیشتێ. ئەو قارە – قار دەڤێ مەدا، جینار تژی سەر مە بوون. گەللەکا زانبوو، وەکی ئەز قەلەنا کارێ ددم. وانا دەست پێ کر سەفۆ دانە سەری واختکرنێ، وەکی ئەو بێبەختییا منرا نەکە. راستە، ئەزی جاهلم، من قەلەن بێ خوەزگینی، خوە سەری خوە دایە، لێ بێبەختی نە رندە. سەفۆ گوهـ نەدا جینارا، دابوو چۆماخێ خوە، ل مەیدانێ سەکنییبوو. نشکێڤا ژ جی رکێڤی من کر، چۆماخ ئانی، سەرێ من خە، ئەز بەر رەڤیم، دەریڤا دەرکەتم. من لێ نهێری بۆشە بییە خەتا، من کرە گازی، گۆت:

– هەیرا پەرە ژی تەرا، هوور موور ژی تەرا، هەر مهینا من بدە من.

سێ چار مێرا سەفۆ گرتبوون، لێ سەفۆ نەدهاتە زەڤتێ، خوە دبر، دانی، وەکی ژ دەست وانا دەرکەڤە. سەفۆ نشکێڤا دەست وانا دەرکەت رکێڤی من کر. ئەز ڤەگەرییام، من سێ جارا گۆتە سەفۆ:

– سەر مدا مەیێ، ئەزێ ل تە خم!

تڤنگە داگرتیبوو، تژی فشەک بوون دەست مدا بوو.

سەفۆ نەسەكنی، دووز بەر ب من هات، دەست ئاڤێتە تڤنگێ، بوو رنگینیيا گوللێ، ل سینگێ سەفۆ كەت. سەفۆ، بوو ئاخینییا وی، كەت.

ئەز دەستخوەدا گرتم، دو ئەسكەرا ئەز برمە جەم كۆمێندانت، ژ جەم كۆمێندانت شووندا ئەز برمە قولپێ، جییێ پریستاڤ لێ بوو.

ژ شاهدا و كارێ پرسی. وانا ژی یەكۆ یەكۆ راست گۆتن، چەوا من گۆت، كارێ شكیياتێ من نە دكر. لێ جەوێ جەوێش، گلاڤییێ وێ ئێلێ بوو، سەڤا روشەتا كەچك ددا شەرمێ، وەكی شكیياتێ من بكە.

چەند رۆژا شووندا ب هوكمێ كۆمێندانت بوو سوودا مە. سوودێ ئەز ئازا كرم. لێ ئەز ئدی ڤەنەگەرییام، نە هاتمە وێدەرێ سەڤا دژمنتییێ، من گۆ – وێ ل من خن.

چاڤێ من ل كارێ نەكەت. ئاپێ وێ، جمشووت هات، بر.

ئا ب ڤی تەهەری گۆر ب گۆرێ سەفۆ نەهشت، – مرازێ منی ئەولن ببە.

ل وەلاتێ رۆمێدا

کلاما سیابەندێ سلێڤێن و خەدجێ

ڤەگەراندنا من ل ساری بلاخێ ئدی نەدبوو. ب کاخەزا کۆمێندانت ئەز کەتمە سەر قولوخێ لابینسکی، ئالایا قازاخا، چەوا دیلبەند و چوومە وەلاتێ رۆمێ.

ئەو وەلاتێ رۆمـێیی ئەسکەرێ ئورس زەڤت کربوو، رات تژی تێدا هەبوو. من بەر چاڤێ خـوە دیت، چەوا قـازاخـا و زابتێ وان زۆر ددانە راتێ. تالان دکـرن، ژن شوهوراندن، مەری کوشتن جییێ بەلا سەبەب، چبێژی. گونێ من گەللەکی وان بەلەنگازا دهات، ئەز جارا دچوومە دوور بەر کەڤرا، دگرییام. سەڤا وان بەلەنگازا زێرە – زێرە وان و لووبە – لووبە وان. ئەز دزیکاڤا دگرییام، وەکی بدیتانا، وێ ئەز ژی بکوشتاما.

گەللە ژنا تڤنگە دەستادا یان قرمە دەستادا شەر دکر، ناموسا خوە خوەی دکرن، ژ دەست وان زولومکارا.

ئەسکەرێ مە دانیبوو ل ئەنتابێ، ل گوندێ دێرکێ، ئەو چەند گوند بەرێ گوندێ سیپکا بوون. ئێلا سیپکا رەڤیبوو، هاتبوو وەلاتێ قەرسێ. ناڤێ وان گوندا سێڤک، دێرک، زادک و یێ دن. وی گوندێ دێرکێدا گەللە مالێ کورمانجێد مە مابوون. مالەکێدا ژنا

تڤنگە دەستادا نەدهشت کەسەک سەر مالا وێدا بێ. ئەوێ ژنکێ، دو هەویێ وێ و قیزەکە دنێ ئوسا ب قەیدا چەک و سیلەه مالا خوە خوەی دکرن، نەدهشتن، زابتەک یان قازاخەک نێزیکی مالا وێ ببە.

زابتێد وی شەریدا گەللە پەرە دستاندن، هم ئایلخ، هم ژی ژ مالێد خوە. گەللە ئیچکە دخوارن، قومبار دلیستن و شخولێد مایینە نەتێ دکرن. ئەو زۆرا وانا ددا وێ راتێ تەڤ ئەشکەلا بەر چاڤێ مەزنا تەڤی، کەسەکی نەدگۆت، هوون چما ئوسا دکن.

جارەکێ دلێ من تاموول نەکر، من وانرا گۆت:

– نە ئوسا نە پاکە، قانوونە نە ئوسانە، چما هوون راتێ دێشینن؟

وانا ئەز تێر کوتام، هندک مابوو، ئەز بکوشتاما، ئەز ترسییام، من ئدی دەنگێ خوە نەدکر.

جارەکێ ژی ئێڤارێ ئەسکەرەکی مرا گۆت:

– وەرە، ئەم هەرن، ئالی مە بکە، ئەم خوارنا زابتا بینن. ئەز چووم، من ئالی وان، چ شخول هەبوو، کر. من لێ نهێری چکا خوارن بۆنا زابتا تێ ئانینێ: شەکر، کۆنییاک، شەراب، ئاراقا خاس، گۆشت و گەللە خوارنا دنێ. من قە نزانبوو چییە. وەختێ ئەزێ ڤەگەرییاما، بهاتاما چادرا خوە، بەردەستییا گەللە خوارن دا من، من خوەرا ئانی. لێ ئەسکەر ئوسا نینبوو، گەللەکا نانێ تسی ژی دەست نەدخست بخوارانا.

جارەکێ ئەز نەخوەش کەتم، سەرێ من دێشییا، خەوا من نەدهات، هەتتا نیڤێ شەڤێ خەو بەر چاڤێ من نەکەت. نیڤێ شەڤێ دەنگێ گوللا هات. ئەز جارا پێشن رانەبووم. لازەکێ شووندا دیسا دەنگێ گوللا هات، دەنگێ مەرییا ژی پێرا هات. ئەز دەرکەتم بەر دێری، من لێ نهێری، – ئالییێ مالا وان ژنێد کورمانجا وێ قەراتو کڤش دبن.

من کر، ئەز هەرم، لێ ئەز ترسییام، من زانبوو یان قازاخن، یان ژی زابتن سەر وێ مالێدا دگرن، ئێمێ قەلنەکێ سەکنی، من لێ نهێری، یەکی وێ ئەنتە ئەنتا وییە تێ، ددو ژی دەستێ وی گرتنە تینن. ئەز کەرە کەر ڤەگەرییام هاتمە چادرا خوە، وەکی من نەبینن. رۆژترا دنێ ئەم پێ هەسییان، وەکی زابت پەی کێفا و ئیچکە خوارنێ شووندا چوونە سەر مالا وان ژنادا بگرن. دچنە بەر دەرگە دنێرن دەرگەیی دادایە (دۆرا مالا وانە سوورکری بوو، دیوارەکی مەزنی بلند، نۆتلا کەلەکێ، دۆرا خانمانێ وان چێکربوون.) یەک رادبە، سەر سوورێ دکە، خوە سوورە باڤێژە، هەرە هوندور. ژنەک گوللەکێ ئاگر دکە، گوللە کومە وی دکەڤە، هنە چارمێ سەرێ وی رادکە. زابت خوە پشتۆستان داڤێژە، ژ سوورەدا تێ خوارێ، هەڤالێ وی هلدن، تینن. زابتەکی دنێ دچە، پشتا مالێرا دکە، دەربازبە. گوللە ئاگر دکن، ل وی ژی

دکەڤـە. برینا وی ل مل بوو. ئەوانا دنێرن، کو ئەڤ گـوللێ رنده نیشـاندار ئەڤ ژن داڤـێـژن، هنەکێ ژ وان بێنه کـوشـتنێ و قـەرەول ژی وێ وان بهـەسـە، درەڤن، تێنه چادرا خوە.

دو سێ رۆژ سـەکنی، کـەسـەکی دەنگێ خـوە نەکـر، لێ چەند رۆژا شـووندا دیسـا گلیکی ئوسـا قـەومی بوو. ئەڤـا یەکـا، قـەومی، دەنگ چوو، گـهـیـشـتـە قـومـانداریێ ئۆردییێ. ژ وێدەرێ کۆمێندانتێ ئۆردییا ٤ – ئا، پۆلکۆڤنیک بێنیسلاڤسکی و چەند زابتـاڤـا هـاتن، ئیسـتنتـاق کن، گـازی من کرن، وەکی ئەز هـەرم دیلبـەندییـا وان بکم. وەختێ ئەم هـاتن نێزیکی مالا وان بوون، کۆمێندانت ئـەز پێشـدا شـاندم. ئەوی گۆتە من:

– هـەرە، بێـژە وان ژنا، – ئەم هـاتنە ژ وان پرس کن، چکا کـێ ڤـان گلیـیێ نـەتێ دکە، ئەم نەهاتنە، زۆرێ یان تاتێ بدنە وان.

رۆ ناڤـا رۆژێ بوو، ئەز دووز هـاتم بەر دەرگێ وان. چەوا کـو ئەز نێـزیکی دەرگـە بووم تڤنگەک ژپێرا درێژی سنگێ من کرن. من دەسـتخـوەدا کورمانجی وانـرا خـەبەر دا، گۆت:

– ئەزی کورمانجم!

من کـورمـانجی وانـرا خـەبـەر دا، وانا دەرگـە ڤـەکـر، ئەز برمـە هوندورێ هـەیاتێ. وێدەرێ کڤش بوو، ئەو مێـرانـتـی دکر قیزەکە بـووکینه جاهل، بەدەوەکە ئوسـا بوو، دگۆ:

رۆژێ تو دەرنەیێ، ئەز دەرێم.

هـەردو هـەوییێ وێ و خـوەسـیـیا وێ ژی ب تڤنگ بوون. ئاشرمە فشـەکا ویالی – ویالی ل پشـتا خـوە گرێدابوون. تەڤا ل وێ قیزێ دنێری، قیزێ چ حـوکوم دکر، وانا ژی دقـەداند. من وانـرا گـۆت، وەکی قـومـانداریێ مـەزن پێـهـەسـیـیـایـە، وەکی زابت شخولێ نەتێ دکن، نها هاتییە پرس دکە، وێ وانا بدە جزارەتێ، یێ کو ئوسا دکە.

ژن چوون، هـەڤـدو شـێـورین. لێ یەک سـەر مـرا مـا، تڤنگ درێژی من کـربو، ئەسکەرکی سـەکنیبوو. نێزییا نیڤ سـەهاتێ شـووندا ژن هـاتن، ئەز دامـە سۆندێ، وەکی ئەو گلیـیێ ئەز دبێم، راسـتـە. من دەست واندا سۆندەکە بەرک خـوار، سـەردا

زێده کر، گۆت:

– چما وه ترێ ئەز نه عەشیرم، دلێ من سەڤا وه ناشەوتە؟...

پاشێ ئەز چوومە پەی وانا، ئەو زابت و مەزناڤا هاتنە ناڤا هەیاتێ. وان زابتە و قازاخا شەر داڤیتە وان ژنا، لێ کەسەکی باوار نەکر.

وێ ئیستنداقییێدا کڤش بوو، وەکی گەلله شخولێ نەتێ زابت و قازاخ تینە سەرێ راتێ. لێ کەسەکیرا ژ وانرا دەنگێ خوە نەکر، ئەو زابت ڤەگەرییان، هاتنە چادرا خوە. قەرەول دانه سەر مالا وانا، لێ راتا دنێ ئوسا بەر دەست پییا دچوو. لێ دیسا ژنکا ئیتبارا خوە کەسەکی نەدانی، هەر ئەز دچوومە مالا وان سەرفنییاز. بینا من وان دەردکەت، من ترێ خووشکێ منه هەلالن، ئەز دچمە مالا وان.

چەند رۆژا شووندا ئەم پێشدا چوون. شەر ئدی دوور کەتبوو ئەم ژی بەرە – بەرە پەی ئەسکەر دچوون. ئەم هاتن، نێزیکی چییایێ سیپانی – خەلاتێ بوون. مەزنایا وی چییایی ئوسا مەزنە، باوارکە، – تشتەکی ژ ئەگری داخێ داناخوە. دەرهەڤا وی چییا یێ سیپانی – خەلاتێ کورمانجا کلامەکە رند دبێژن و شرۆ دکن:

خوەدێ گراڤی زاف زوودا سەرێ وی چییایی دگەرییا خۆرتەکی زاف بەدەو و ئێگن، سییابەندێ سلێڤین. سییابەند خوە ژ ئێلا زیللییا بوو. دلێ سییابەندێ سلێڤین کەتبوو خەجێ. سییابەندی خوە کەسیب بوو، واڤا مالێ وی توننە بوو، وەکی قەلەنێ خەجا بەدەو بدا، ژ خوەرا بانییا. خەجێ ژی قیزەکە زافە بەدەو بوو، چڤا عەشیرەتا دۆرا وان هەبوو، وەکی چاڤێ کێ ل خەجێ کەتا، ئاقلێ سەرێ وان دچوو. دلێ خەجێ ژی پر کەتبوو سییابەندێ سلێڤین. باڤێ خەجێ کورمانجەکی ئۆرتە بوو، زانبوو، وەک دلێ خەجێ و سییابەندێ سلێڤین هەڤدا هەیە. ئەوی ژی سییابەند ریند قەبوول دکر، لێ ژ تمایا دنێ، نەدخواست، قیزا خوە بدە سییابەندێ سلێڤین. ئەوی دخواست قیزا خوە بدە، قەلەنەکی پر بستینە.

مێرایا سییابەند، ژێ هاتنا وی، هورمەتا وی و بەدەوییا وی، مەرڤ ژێ تێر نەدبوو. سییابەند و خەجێ ب عەمرە تەبیاتێ هەردو ژی دەنگبێژ بوون. سییابەند و خەجێ دزیکاڤا راستی هەڤ دهاتن، دکەتنە کێف و هەنەکا، لێ گاڤا دبوو باسا قەلەن، خججێ دگرییا سییابەند بەر دلێ وێدا دهات، نه دهشت خەجێ بگری و

سـۆند دخـوار، وەكی – چەوا هەبە، هەرگێ كـوشـتن بە، ب زۆر بە، یان خـوەشی بە دەستێ وی تو جاری ژ خەجێ نابە و وێ خەجێ خوەرا بستینە. جارەكێ قیز بووكێ ئێلا زیلیيا تۆپ دبوو، دچنە بنداروكێ. خـەجێ و سییابەندێ سلێڤین ژی دچوون. ژ سـەرێ چییایێ سیپانی – خـەلاتێ واڤا قیز – بووک تۆپ دبن، ژ هەسـابا تێ دەر. گاڤا کو خەجێ و سییابەندێ سلێڤین تێنە وێدەرێ، دەڤێ تەڤا خوار دبن زوور دبن، ل وان هەردا دنێرن. گاڤا کو دبوو لیستک یان دەنگبێژی، دیسا کەسەک مینانی وان تونە بوون. گـەللە کورێد بەگا، ئاغالەرا و دەولـەتییا دهاتنە خوەزگینییێ خـەجێ. خەجێ ئەو نەدستاندن.

چەند سال کەتنە ئۆرتێ. رۆژەكێ سییابەند خـەجێ رەڤاند، برە سـەرێ چییایێ سیپانی – خـەلاتێ. سێ رۆژ و سێ شـەڤا سییابەند و خـەجێ هەڤ شا دبوون و زافە رازی بوون، چەوا عـەمـرێ وان گـەهیـشـتـە هـەڤدو. رۆژا چارا، ناڤـا رۆژێ، ناڤ کولیلکادا هەردو روونشتیبوون. سییابەند، خەوا وی هات، سەرێ خوە دا سەر چۆکا خەجێ، خـەورا چوو. وی چاخی رنگە – رنگ هات. خەجێ بنییێدا ل بەستێ نهێری، گاکووڤیکە رندە دەلال وێ درەڤە، دو سێ گاکووڤییا دایە پەی. لێ گاكووڤیكی مەزنی خال خالی ئەو گاكووڤی تەک کرییە، دبە، یێ دنێ نەوێرن، سـەردا هـەرن. وەختێ ئەڤا یەکا خەجێ دیت، خـەجێ دگرییا، هێسر ژ چاڤێ خـەجێ دلۆپ کر، هاتە کەتە سـەر سوورەتێ سییابەند. سییابەند ژ خەوێ بانزدا سـەر خوە، لێ نهێری، خـەجێ دگری. سییابەند پرس کر:

– خـەجێ، چما تو دگری؟ دڤەک تو پۆشمان بووی؟

خەجێ گۆتە سییابەند:

– نا، ئەزە نە پۆشمانم، هەتتا رۆژا مرنێ ئەز ژ تە دوور ناكەڤم.

– لێ تو چما دگری ؟ – سییابەند ژ خەجێ پرس كر.

– هێشکا گاكووڤیكی، یەکە گاكووڤییا رند دابوو پێشییا خوە دبر، دو سێ هەبا ژ دوورڤا پەی دچوون، نەوێر بوون، خوە بدانا سەر.

ئەو گاكووڤی مێرخاسک مینا تە بوو، ژ شابوونا ئەز گرییام.

– کا، سییابەند پرس کر: کی ئالی چوون؟

خەجێ نیشانی سییابەند دا، گۆت:

– ئا، ڤی ئالییێ هان چوون، – دەستێ خوە درێژی گەرێ کر.

سییابەند رابوو سەر خوە، شوور و مەرتالا خوە گرێدان، تیر و کەڤانێ خوە هلدا، گۆت:

– سەرێ ڤی چییایێ سیپانی – خەلاتێ کەسەک ژ من مێرخاستر توننە، ئەز ژی نێچیرڤانم، چەوا جەم من گلییێ ئوسا ببە، – ئوو رابوو، پەی کەت، چوو.

سییابەند نێزیکی گاکووڤی بوو، تیرکەڤانێ خوە درێژ کر، وەکی لێخە، گاکووڤی خوە درێژی سییابەند کر، ستورویێ خوە ل سییابەند خست، سییابەند ئاڤیتە گێلی.

لازەکێ شووندا خەجێ پەی چوو. ویالی – ویالی سییابەند، سییابەند توننە. خەجێ گەللەکی گەرییا، هاتە هافا قەیێ لێنهێری نالە نالەکە وێ ژ بنێ گێلی تێ. خەجێ قووز بوو. لێ نهێری چ بنێرە. سییابەندی وێ قەیێدا بنییا گێلی، نالە نال ژێ تێ.

خەجێ ڤرا دەست ب کلاما کر، گۆت:

سەرێ چییایێ سیپانی – خەلاتێ وێ ب مژە،

بنێ چییایێ سیپانی – خەلاتێ وێ ب مژە.

کێ دیتییە، کێ بینایە،

وەکی نێچیر نێچیرڤان بکوژە؟

گاکووڤییۆ، تە سترو درێژە وەکە بەژنا منۆ،

چەوا تە ژ هەڤ کر دەستێ ژن و مێرۆ؟

سترو درێژە وەکە دارا سووکێ.

چەوا تە خراب کر بەختێ خۆرت و بووکێ؟

سییابەند گۆت:

خەجێ، خەجا منە دەلال،

چەوا نەبوو مرازێ من تە،

مەیێ خوەرا سەرێ سیپانی – خەلاتێ،
چێکرا کۆنەکی رندی دەلال.
خەجێ مەکە مەلووبنە،
هێسرا سەر سوورەتێ سۆردا مەبارینە..

سییابەند و خەجێ گەڵله کلام گۆتن. خەجێ کلامێ خوەدا نفر دکر ل چییایێ سیپانی – خەلاتێ، کانییێ وێ پنجارا وەی کانییێ وێ، و مێشێ وێ. خەجێ نفر دکر وێ شینایێ، یا کو لێ چێرییا ئەو گاکووڤی...

چەوا مرا ل وێدەرێ سالخ ددان، خەجێ ژی خوە زنێردا داڤێژە. ئەڤا کلاما زافە مەزنە و ناڤا ئەموومی کورمانجادا دسترێن و دبێژن.

ل قوونتارا چییایێ سیپانی – خەلاتێ گوندەک هەبوو، ژێرا دگۆتن بۆستان قەیا. ل وێدەرێ ئەسکەرێ مە هێوری بوو. گۆشتییێ ئەسکەر خلاز ببوو، مەزن دچوونە دۆشا چییایێ سیپانی – خەلاتێ گۆشتی دکرین، دانین. ئەز ژی خوەرا دبرم. من ئەو گوندێ واندەرا تەڤ دیتن.

"خاييش دكم، خوه نەكنه كفارا گوللا من"
ڤەگەراندنا من ل مال !

قوونتارا چيیايێ سيپانی – خەلاتێ ئەم گەللەكی نەمان. وەختەكێ شووندا هوكمێ قوماندارێ ئۆردييێ هات، وەكی ئەم پێشدا هەرن. قوماندار حوكوم كربوو، وەكی ئەم بگرن قالاچييێ هندا مـلازگرێ و كارموونجێ كێلەكا چەمێ فەراتێ. زابتەكی چەند قازاخـاڤا و ئەز ژی، چەوا ديلبـەند، پێشـييێ چوون. گـەرەكێ مـە جكی رند بـديتا، بەلكی ئەسكەر لێ بهێوره، چێرێ خوەش لێ هەبە.

بەروارا چيیاكيدا ئەم دچوون هەسپا سەری كوتتابوو سـەر هەڤدو هێدی هێدی دمەشـييان. تاڤێ دابوو هەمـوو جيیا. خولله – خولله كانييا بوو، دكشـييان. ناڤ كانييادا سۆيێ، مەندكێ، ترشۆ و پنجارا مـايين ناڤنێری دابوو. كوليلكا دەڤێ ژەڤ ڤەكربوون، رەنگ رەنگی بوون، ل مە دنێرين. بينا وان كوليلكا خـوەش دهات. هـەسپا جارا خوه قووز دكر، دەڤێ خوه داڤيته هێشناييا تەزە، رند دخوارن. هەر دەربەكێرا دەڤێ هەسپا تژی شيناييی دبوو. پێشـييا مـە دەنگەک هـات. ئەسكەر لەڤ سـەكنی، زابت حوكوم كر، چەند قازاخ پێشدا چوون. ئەم ژی پێشدا چوون، بەره – بەره ئەو دەنگ نێزيكی مە دبوو. وەختێ هاتنه نێزيک، مە لێ نهێری مەريک تەنێ وێ درەڤە، نێزيكی ۱۰ – ۱۵ مەرييا دايە پەی.

ئەو دەه – پانزده مـەری هەڤرا گوللا ئاگر دكـره. دكن، ناكن، لێ ناكەڤـە، يێ كو درەڤييا هەی لێ ڤەدگەرييا و دكره گازی، دگۆت:

– هەيران، خوه نەكنه كفارا گوللا من. وە ژ من خێره؟ ئەو گلييێ ڤەومييه بوويە، چوويه وه خێره ؟

خوه خـوا ژی ڤەدگـەرييا، سـەر دەسـتـا يەک گـوللێ خوه ئاگر دكر، يەک مـەری دكوشت و درەڤييا. بەر چاڤێ مە ئەوی ئێمێ ۲۰ دەقيقەييدا سێ مێر ئوسا كوشت.

قازاخا هەڤرا گولله ئاڤیتیێ گولله ل پانییێ کەت، بریندار بوو، پاشێ هاته زەڤتێ.

مه ژێ پرسی، ئەڤا چ تەڤایه، وە ژ هەڤدو خێره. ئەوێ برینداری مێرخاس ژ مەرا گلی کر، گۆت:

– ئیسال چەند ساله دەربازبوویه، وەکی قەزییا قەومی، من مێرەک ژ وان کوشت. نها ئەز هاتم ئەڤی گوندێ هانی ژێرن. ئەڤانا پزمامێ وینه راستی من هاتن، دخوازن من بکوژن، هەیفا خوه ڤەکن. ئەز بەر درەڤییام، من پاکی دگۆت: "هەیران تو کارێ وە من نەکەتییه، ڤەگەرن هەرن". مێرکا ژێ من ڤەنەدگەرییان، سێ مێرێ دن ژی دانه کوشتنێ.

ئەو دەه – پانزده مێر گرتن، شاندنه جەم دیوانا ملازگرێ، لێ ئەو خۆرتێ برینداری مێرخاس شاندنه حەکیمخانا ئەسکەرییێ، سلامەت کرن، رابوو، چوو مالا خوه.

ئا ب ڤی تەهەری من وەختەکه عەمرێ خوه ل ڤرا دەربازکر. هەر رۆ ل جییێ دوور، ناڤا چەقه – چەقێ و کوشتنێ. لێ ڤرا ئەز قه برچی نەدبووم، هەر رۆ خوارنا منه گۆشتی هەبوو، ئەزی تێر بووم.

ئدی نێزیک دبوو زڤستان. ژیین بەره – بەره دکەته چەتنییێ. رازانا چادرادا ژی ئدی سار بوو. مه تەیاخ نەدکر، من فکر دکر، وەکی ڤەگەرمه مالا خوه. وی چاخی ئەسکەر نامه ژ مال دستاندن، وان نامادا دنڤیسین، وەکی زارێ وان برچی دبن، بوویه خەلایی، چمکو چڤا مێرێ خەباتچی هەنه، برنه شەر. مانه کال، ژن و زار. کەسه تونه بخەبته، ئەکن بکه. هنه نامادا ژی دنڤیسی، وەکی دەوارێ وان ژێ دستینن، دبنه بۆنا گۆشتییێ ئەسکەر، ژن، زارێ وان ژی خەلایێ دکشینن. ئەڤا جابانا و گلییانا هالێ ئەسکەر لاپ خراب کربوو.

ئەسکەری تەڤی نەرازلختییێدا بوو، دزیکاڤا پسته – پستا وان بوو، هەڤرا دزیکاڤا خەبەر ددان. دەنگ هات، وەکی شەرێ ئالییێ گێرمانییا زافی چەتنییێدانه، وەکی نەخوەشخانادا تژی بریندارن، بێ خوەی، کەسەک لێ نانێره. تەڤا دگۆت، وەکی ئەڤا یەکا کو تێ سەرێ مه، تەڤ ژ خایینتییا مەزنێد مەنه، مەرا خایینتییێ دکن، بۆنا کارا خوه. گشک هیڤییا شەر کوتتابوونێ بوون، گەللەک ژ شێر درەڤییان، دبوونه "دێزێرتیر".

چقاس ئەم نێزیکی سینۆرێ شێر بوون، ئەوقاس هالێ مە چەتن دبوو. ئەز چەوا مەریکی خوە سەرێ خوە، نە ئەسکەر بووم، من ئەرزە دا، وەکی ئیزنا من بدن، ئەز هەرمە مالا خوە. قوماندارێ ئالایێ بەرێ ئیزنا من نە دا. وەختێ من گۆت، – ئەزێ ئەرزە بدمە قوماندارێ ئۆردییێ، دو رۆژا شووندا ئیزنا من دا. من هەقێ خوەیی پێنج مەها ستاند، بەرێ خوە دا سینەکێ، چوومە مالا ئاپێ خوە.

سینەک جکی زافی رندە، جییێ زۆزانایە، هنەکە هێ کۆنادا بوون. ئەز هاتمە مالا ئاپێ خوەیی مستۆ، چوومە مالا ئاپێ خوەی دنێ، کالۆ. ئەز وێدەرێ، مالێد ئاپێ خوەدا، پاک رهەت بووم. کورێد ئاپێ منە کەلۆ زاف ژ من حزدکرن، رۆ هەتتا ئێڤارێ قە ژ من دوور نەدکەتن. پاشێ ئەز رێ کەتم، چوومە وەلاتێ قەرسێ، گوندێ سووسز، جییێ مالا مە لێ بوو.

ئەز کو ڤەگەرییام، هاتمە مال، من مالا مە هالەکی چەتندا دیت. ئەو چەند سالە، ئەز ژ مالێ دوور کەتبووم، کەسەکی خەباتچی مال تونەبوو، کێماسیکە مەزن هاتبوو سەرێ دێ و باڤێ من. دییا من، چاڤێ وێ دێشییان، بربوونە سەر حەکیما، وانا کو سلامەت کربوو، ب دو دەرمانێ خراب چاڤێ وێ لاپ کۆر ببوو، خراب ددیت. خووشکا منە گۆگێ، مە وی گوندیدا دابوو مێر، جارا دهات کۆمەک ددا دییا من. باڤێ من، ئدی کال ببوو، لێ ژ کەسیبییێ هلا هێ رێنجبەری دکر، ببوو گۆلکڤانێ وی گوندی.

وەختێ ئەز دەردا هاتم، دییا من ئەز ناس کرم. رابوو سەر خوە، خوە ئاڤیتە پێسیرا من، ئەز هەمێز کرم، گرییا.

ئەو ئێمێ نیڤ سەهەتێ هەبوو، نەدهشت کەسەک نێزیکی من ببە. گاڤا کو ئەز تێر پاچ کرم، پاشێ ئیزن دا، – وەکی خووشکا منە گۆگێ نێزیکی من بڤە. دەنگێ هاتنا من دەستخوەدا ل ناڤا گوند بەلا بوو، جینار تژی دۆرا من بوون، سلامەتییا هاتنێ ددانە من،

من ژی سلاڤا وان ڤەدگرت، جابا وان ددا. باڤێ منی نە ل مال بوو، چۆلێ بەر گۆلکا بوو. خووشکا منە گۆگێ چوو بەر گۆلکا، وەکی باڤێ من بێ، بڤینە.

گاڤا کو باڤێ من بهیست، – ئەز هاتمە، بەر کالتییا خوە نەنهێری، ژ وێدەرێ

بەزی هەتتا مالێ. هاتە مال، هێسر ژ چاڤا دهاتن، دگرییا. ئەز پاچ کرم و گۆت:

– تە چەوا ئەز تەنێ هشتمە؟ نە ئەزی کالم، ئدی چۆلێ ساسکار نابم، پەی دێوێر یان گۆلکا هەرم. بێ رێنجبەرییێ ژی ئیدارێ من نابە...

پاشێ روونشت هالێ خوەرا گۆت: گرییا.

گاڤا کو ئەز چاڤ باڤێ خوە کەتم، من لێ نهێری کنج لێ قەتییانە، ستار لێ نەمایە، ئدی کالبوویە، چاڤ چوونە کۆر، دران دێڤدا هندک مانە. کەلێ گری هاتنە من، ئەز ژی پێرا گرییام.

لازەکێ شووندا ئەم کەر بوون، دەست ب پرس هەوالا کرن، چ هاتبوو سەرێ من، من چ دیبوو یەکۆ – یەکۆ وانرا گلی کر. پەی گلییارا من دەست کرە جێبا خوە، ٨٠ – مانات دەرخست، دا باڤێ خوە. باڤێ من شا بوو، چمکو کاپێکە پەرە مالا مەدا تونە بوو، زمەیێرێ مە ژی قەت تونە بوو. ئەو پەرە بەر چاڤێ باڤێ من چەوا دەولەتەکە مەزن بوو.

چەوا من سەریدا گۆت، ئدی کەتبوو مەها پاییزێ، سور سەرما زێدە ببوو، هەر رۆ شلی شلۆپە بوو. ئەز چوومە بەر گۆلکا، من نەهشت باڤێ من هەرە، بەلکی بەلەنگازی هەڤەکی رهەت بە. من تۆربێ خوەیی گاڤانتییێ دیسا ئاڤیتە ستوییێ خوە.

ئەو گوندێ سووسزی، کو ئەم هاتبوونێ، زاف گوندەکی رند بوو. مەرییێ تێدا تەڤ یەک ژ یەکی چێتر بوون و خێرخاز بوون. تو گوندا، تو جییا مە ئوسا رهەت دەرباز نەکر. مە قە نزانبوو، – وی گوندیدا ئەمە خەریبن. یەکی ژ مەرا نەدگۆت: "سەرێ پۆزکا چارخە تە خوەرا"

وەختێ ئەم تەزە هاتنە سووسز، مالا مە کەتە کۆخێ ئووسێ تێجۆ. مەریکی زافی رند و ملاهیم بوو. نها دو کورێ وی هەنە، هەردو ژی زلامنە زافە رندن و جامێرن. مەرڤ هەیران، هژمەکارە، وان خۆرتا بنێرە. یەک تەیۆیە، یێ دنێ مرازە: شیرنایا دییا وی ژێرا دگۆت مازۆ. مالا وان ل تلبیسێیە.

وەختەکێ شووندا ئەم ژ کۆخێ وان دەرکەتن هاتن کەتنە کۆخێ کنۆیێ مهۆ. ئەو جامێر ژی نە مەریکی خراب بوو. کنۆ خوە مەریکی دەولەتی بوو، لێ تو خولام نەدگرتن. ئەو بوو، برێ وی بوو، سێ کورێ وی بوون، پێنج خەباتچی ژ مالێ

دەردکەتن، مێرکا ب خەباتا خوە دەولەتا خوە زێدە کربوو. برێ کنۆ، سال دانزدە مەهـ بوو، ل چۆلێ بوو، شڤانتی دکر. سالێ ١٠ – ١٢ کاڤر هەقێ خوە دستاند، شڤانەکی زاف رند بوو.

مەهەکێ – مەهنیڤەکێ شووندا بەرف کەت، من گۆلک ناڤ گوند بەلا کرن، هەقێ خوە تۆپ کر چەندەکی دن ژی مال مام، من کارێ خوە و چووینێ کر.

ل فرقێدا

من ئیزنا خوە ژ دێ و باڤێ خوە ستاند، ئەز چوومە شەهەرێ ساریقامیشێ، کەتمە سەر خەباتێ چەوا پالە ل "درووژینا ئینژینێرا شەشا". مەزنێ وێدەرێ ژی پێ هەسییان، وەکی ئەز زمانا رند زانم. سێ هەڤتییا شووندا ئەز کڤش کرم مللەت: ئێرمەنی، کورمانج، ئاسێتین، تورک. هەبوون ئورس ژی، ژ مۆسکۆڤێ و شەهەرنە مایین. هنەک هاتبوون، خوەرا دخەبتین، پەرە قازانج دکرن، هنەک ژی دیوانێ زۆر ئانیبوونە ئۆلامێ. ل وێدەرێ من ناسییا خوە دا پالێد ئوورسێتێ کلیمۆڤ، میخاییلۆڤ، پۆپۆڤ و شوورکا کۆرنێڤ، یێ کو نها دخەبتە گ. پ. ئو – یا مۆسکۆڤێ.

ئەو هەڤال تەڤ، خێن ژ شوورکا کۆرنێڤ، ئوزڤێ سۆسیال دەمۆکراتا فیرقا بۆلشێڤیکا بوون. کڤش بوو، وانا پاک ژ من حزکر: وانا جارا ئەز دبرمە ناڤا خوە. هەتتا وی چاخی خەباتا "پادپۆلییێ " من نزانبوو چییە، من نزانبوو فرقە ژی چییە. ئەو جارا تەزە بوو، وەکی ئەز گهیشتمە خەباتچییێ ئینگلابکار.

گاڤا کو وانا گازی من دکرن، ئەز دبرمە ناڤا خوە، سەد جاری تەمی ددانە من، وەکی ئەز کەسەکیرا نەبێژم، یێکی ژی وانا دگۆتە من، – ئەز هەرم پالارا کورمانجا، ترکارا و یێ مایینرا بێژم، وەکی پاک نەخەبتن، داوا رۆژهەقێ زێدەکرنێ بکن. من ژی گلییێ وان دقەداند، دچوو، تەڤارا دزیکاڤا دگۆت. لێ کورمانجا و مللەتێد مایین ئەو گلی زاف قەبوول دکرن و داو دیوانێ دکرن. من ژی چەوا دیلبەند یەکۆ – یەکۆ دیوانێرا دگۆت. دیوانێ بەرێ ئەو گلی قەبوول نەکر. قازاخ ب چەک سیلهاڤا بەری ناڤا پالا دا، پالە دانە کوتانێ، دو سێ هەب ژێ گرتن. لێ پالە هەر یەکێ ئالیکی رەڤی، چمکو عەردێ ساریقامیشێ چییا و مێشە بوو.

دیوانێ لێ نهێری کەسەک سەر خەباتێ نەما، پاشێ خوە خوا ناڤا مێشە کەت، پالە ب لاڤا و دیلەکا تۆپ کر، رۆژهەقێ وان ژی زێدە کر. ژ وێ رۆژێ شووندا، پالە

ئدی دەڤگەرم بوون.

پالێد ئینگلابکارە ژ مۆسکۆڤایێ هاتبوون، کاخەزا ئینگلابکارا ددانە من، کتێبێ وان ددانە من، من دخواند.

ب پشتی وان، کۆمەکییا وان، هەر رۆ دچوومە جڤاتا وان، ئدی ئێپێجە چاڤێ من ژەڤ ڤەبوون و من خەباتەکە دل و جاد دبر ناڤا پالا، شەر دکر بەر بوورژووازییێ. دیوان ل من شکێ کەتبوو، لێ وەختێ ژ کورمانجێ مە سووسز بهیستبوون، وەکی ئەز گاڤانەکم، ئدی دۆرا من نەدچوو، نەدهات. جارا مەزنا دگۆتە من: هەتتا تو نەهاتبووی، ئەو مللەتێد بچووک کەر لال خوەرا دخەبتین، لێ هنگی تو هاتی، وا دکن، نزام چما ئوسانە.

من دگۆت:

– ئەز چ زانم!

جارا قەست ب کەن من دگۆت:

– چما ئەز مەریکی ئوسا مەزنم، ئەڤ تەڤ گورا من بکن؟

وانا لێ نهێری، ئەز مەریکی وا "بێخەبەرم"، دەست ژ من دکشاندن.

لێ ژ گلییێ فیرقێ من هلا گلی تەڤ فام نەدکر، من نزانبوو چما هەڤرا شەر دکن، فیرقا مە بۆلشێڤیکا و مەنشێڤیک. من ژ نەزانییا ئەو یەک هەساب دکر تشتەکی لاپی بێئاقلی. من ترێ شەر ناڤا فیرقادا گەرەکێ قە توننەبە و ئینگلابکار گەرەکێ ببنە یەک،

پاتشێ سەر تەخت باڤێژن، خەباتکارا ئازا کن ژ بن زولما کاپیتالیستا. جارەکێ من ئەڤا فکرا خوە چەند هەڤالارا گۆت و هەڤالێ کلیمۆڤ ئێمێ دو سەهەتا مرا شرۆ کر مانییا وان شەرا ئۆرتە مە، بۆلشێڤیکا و فرقا مێنشێڤیکا. خێنجی وێ کتێبەکە قالن دا من، وەکی ئەز بخوونم و بزانبم وێ مانییێ. راست ژی پەی وێ خەبەردانا کلیمۆڤرا و خواندنا وێ کتێبێ من ئدی گلی و خەبەردانێ وان مانییا ژ هەڤ کڤش دکر.

پەی وێ یەکێرا جڤاتەکە مە کۆنسپێراتیف کڤش کربوون ناڤا مێشەدا جاب

دابوونه من، وەکی ئەز ژی بچوویما. ئەسرەکە فرە بوو، خەبات ئدی کوتتا ببوو، تەڤ مژوول شخولێ خوە ببوون. من خوە تا کر ئەز ژ ناڤا چادرێ مە دوورکەتم، قەستا دەستاڤێ چووم. ئەز کو چووم کەتمە ناڤا مێشە، من چەعف دانە خوە، نەوالارا چوومە کوورایا مێشە. رێدا ئەز هەی دسەکنیم، من دۆرا خوە دنێری چکا کەسەک پەی من نایێ هاتم، دەرکەتمە جییێ مە کڤش کربوو، وەکی ئەم هەڤدو ببینن. ئەز کو هاتمە وێدەرێ، کەسەکی ژ هەڤالێ مە وێ دەرێ توننە بوون. ئەز ئەجێمای ترسییام. وەختێ ئەز نێزیک بووم من سلاڤ دا وانا، وانا سلاڤا من ڤەگرت. ناڤ وانادا خۆرتەکی قمەری، کنجێ ئەسکەرییێ لێ بوون، قەلەفسکا روونشتبوو. من قە یەک ژ وانا ناس نەدکر، لێ ناڤ واندا هەبوون مەری، یێ کو ئەز ناس دکرم، ناڤێ من هلدان، هەڤرا خەبەر ددان.

لازەکێ شووندا هەڤالێ مە ژی هاتن و مە ناسییا خوە دا هەڤدو. ئەو خۆرت ئێرمەنی بوو، ناڤێ وی کێخام هاکۆپیان بوو. من ئەو خۆرت ڤێ ئاخرییا پاشن ل رەوانێ دیت، کاتبێ کۆمیتا قەزا رەوانێ بوو. کێخام هاکۆپیان قولوخ دکر ناڤا ئەسکەرێ ساریقامیشێ، ژ فرقا بۆلشێڤیکا ئەوی خەبات دبر ناڤا ئەسکەر.

ب ڤی تهەری چاڤێ من بەرە - بەرە ژەڤ ڤەبوون، خەباتا فرقێ ل من خوەش هات و ئەز کەتمە فرقا بۆلشێڤیکا، ژێرا دگۆتن ر. س. د. ر. پ.

ئێڤارەکە زڤستانا سار بوو. ئەو مەخلووقەتێ کو وێدەرێ دخەبتی، ژ دەست سەرمێ، باگەرێ و بەرفێ دەست خوە دچوو. گەللەک ژ

وان عەرەبێ خوە درەڤاندن، دچوون، قە هەقێ خوە ژی نەدستاندن. هنەکا ژی گا و عەرەبێ خوە دهشتن، سەرێ خوە هلدان، درەڤیان دچوون. سەهەتا ١١ - ١٢ بوو، هەڤالەکی من هاتە چادرا من خوە ئاڤێتە سەر جییێ من، ئەز قاییم هەژاندم. ئەز تەزە خەورا چبووم، گوهێ منە هلا هشییار بوون. نشکێڤا ئەز ڤەجنقیمە سەر خوە، من لێ نهێری هەڤالێ میخایلۆڤە. من ژێ پرسی:

- چییە، چ قەومییە؟

میخایلۆڤ گۆت:

- هش بە، دەنگێ خوە نەکە. هانێ ڤان هەردو چامادانێ، گازێتا مە و کاخەزێ مە

ژەڤ بەلا کە، لێ ڤرا نەهێلە، نهادا ببە، ڤەشێرە.

ئەز رابووم من کنجێ خوە خوە کر، چوومە ناڤا کورمانجێ مە، یێ کو ئەز پاک ناس دکرم. رێدا ئەئارف کورێ قەلەندەر ژ قەرەقەلا بارۆ راستی من هات. من ئەئارفێ دا سەکناندنێ، هەڤەکی پێرا خەبەر دا. ئەوی تەخمین کر، وەکی ئەز، ویرا خەبەر ددم هەی دۆرا خوە دنێرم. ئەئارف گۆتە من:

– عەرەب! چییە! چ ل تە قەومییە؟ چما وا دۆرا خوە دنێری؟ ئەوا چ قوتینە دەستێ تەدا؟

من جابا ئەئارف دا، گۆتێ، وەکی ئەڤا قوتییانا کاخەزێ خواندنێ، قە تشتەک تێدا توننە، دەست من کەتنە، خوەدێ گراڤی، مرا ببە، ڤەشێرە.

ئەئارف قە نانا نەکر، گۆت:

– کا ئەزێ ببم، بنێ عەرەبێدا گرێدم، قە هەڤتێ گۆڤەک باڤێ کەسەکی نەبینە. من چامادانا دا ئەئارف، ئەز ڤەگەرییام، چوومە چادرا خوە، کەتمە ناڤا جییا، رازام.

رۆژترا دنێ ئەز وی سەریدا رابووم، چوومە جەم ئەئارف. ئەو ژی رابیوو، گایێ خوە ئالف دکر.

من کاخەز ژ چامادانا دەرخست، کرە خورجکا ئەئارف ئاڤیتە سەر مللێ خوە، بر، بەلا کر، هاتم.

رۆژ ب رۆژ ئەز کەتمە خەباتا فرقێ، ئدی فکرا من سەر وان گلییا بوون. زڤستانا ١٩١٦ – ئا ئدی سەربەست ئەز دخەبتیم.

گەللە جارا مە پالە رادکرن، بەر دەولەتێ خەبەر ددان، خەبات داڤێتن، ئایلخا خوە زێدە دکرن.

تو جاری ئەشقەکە ئوسا دلێ مدا توننە بوو. نە زارۆتییێدا، نە جاهلتییێ، وەختێ دەستێ من دار دقەفلاند، ئەز بوومە رێنجبەر. چمکو هالێ گاڤانێ کورمانجا ئوسا پیسە فکرا وی هەر سەر وێدەرێیە، چکا کەنگێ زکەکی تێر نان بخوە. لێ بهارا ١٩١٧ – دا، ئدی ئەو پارییێ نان نەبوو فکرا منە عەسەیی، من فکر دکر چەوا خەباتێ رند بن. ئەز کەتمە فرقێ، بوومە ئوزڤێ وێیی عەسەیی. ئەز ئدی، چەوا

مەریکی ژ تارییێ دەرکەڤە بێ بەر رۆنکایێ.

مەهێ سەباتێ، وەختێ پاتشا سەر تەخت ئاڤیتن، دەنگ دەرەنگ گهیشتە مە، مە پاک نزانبوو، لێ ئدی ئەو یەک بەرە – بەرە ئاشکەلا بوو. هەر رۆ دبوون جڤات جڤاتنە وا گومرەهـ. وەکیلێ حوکوماتا موەقەتی داو دکر، وەکی ئەم شەر پاشدا نەهێلن، شەر کن رۆمێرا و گێرمانییێرا. فرقا مە، بۆلشێڤیکا داو دکر کوتتا کن شێر، عەرد بدنە گوندیا، زاڤۆد و فابریک پالارا. ژ سینۆرێ شێر ئەسکەر دهات، سالخ ددان، هالێ وانی زاف خرابە. ئەسکەر برچی دبە، زەخیرە ناگهیژە. کنجێ ئەسکەر ژی وان کەڤرا، چییا، گەللییا پەرتی بوو، هنەک ژ وانا، مداسێ لنگێ وان قەتییا بوو، بێ مداس بوون. ژ مالێ وان ژی رۆ ب رۆ کاخەز دهاتن، جابێ خراب دانین، زەلوولییێ خوە دنڤیسین. هنەکا دنڤیسی – دەوارێ وانی مایی ژی دیوان ژێ دستینە، دبە بۆنا گۆشتییێ ئەسکەر. نەرازلخییا ئەسکەر ئوسا زاف ببوو، ئەسکەر ئاشکەلا چ بێژی دگۆت. ئەو لۆزوونگێ کو فرقا مە ددا، دبوو مینا ئاگرەکی مەرڤ بدە بن ساپەکی هشک، پێڤا ئالاف بدە، هەرە، ئوسا گلیگۆتنێ فرقا بۆلشێڤیکا ناڤ ئەسکەر بەلا دبوو. گەللەکا گورا قوماندارێ خوە نەدکر، داو کرن، وەکی شێر کوتتا بکن تێنە لەڤهاتنی. نێزیک دبوو رۆژا یەکێ گولانێ. ژ شەهەرێ قەرسێ تالماتچیک هاتە جەم مە، چەند رۆژا ما، چوو. مە هازربوونەکە مەزن دبر ناڤا پالا. هەرچێ پالە بوو ئدی ل من دنێرین، من چ بگۆتا، پەی من دهاتن، چمکو ئەو چەند جار بوو، من کو چ ئەو هیندکرن، وانا کار ژێ ددیت. ئەو پالێ وێدەرێ دخەبتین، تەڤ گوندی بوون، دەردێ وان پەرە ستاندن بوو. مە گەللە جیها بەیراق دانە هازرکرنێ. یەکی کورمانج بەیراق – دابوو چێکرنێ ژ دەزمالا دۆرا کۆلۆسێ خوە.

فرقا مە لۆزوونگ هازر کربوون، ناڤا پالا بەلا کربوون. دو بەیراق ژی دابوونە چەکرنێ، هازر کربوون بۆنا رۆژا یەکە گولانێ. رۆژا یەکێ گولانێ فێزا ڤاگزالا سارقامیشێ بوو میتینگەکە مەزن. پێنج شەش جییا رادبوونە سەر جییێ بلند تریبوونێ و خەبەر ددان. گەللەکا خەبەر ددا، – دلێ من دقجقجی، من ژی دخواست خەبەر دا، دلێ من بەر هەڤ نەدا، ئەز ژی رابووم، من خەبەر دا. لێ خەبەردانا من نەبوو مینا خەبەردانا. وان مەریێ کو بەری من خەبەر دابوون. وانا دگۆت ب پەردا

فـەسـال. لێ ئەز رابووم، هـەرچێ گلیـیـە من بهـیـسـتـبـوو، من هەمـا کـەسـە گـۆت، کورمانجی کر، دا سەر خانییا، چەوا کورمانج جارا ب لاقردی دبێن. من گۆت:

– گـەرەکێ ئەم دیوانا مـوەقـەتـی قـر کن. دیوانێ تێـخنە دەسـتێ شـێـورا پالا و گـوندیـیـا. گـەرەکێ ئەم نەچنە شـێـر. گـەرەکێ ئەم دەولەمـەندا تەڤی قـر کن بێ خەبەردان.

بوو قووژینییا جمعەتێ، دەستێ خوە ل هەڤ خست، کرنە قارە قار. میتینگ کوتتا بوو، نێزیکی سەهەتا ٦ – ١٠ – ئا. خەلق زوو ژەڤ بەلا نەدبوو.

رۆژترا دنێ سبێ شەبەقێ ئەز رابووم، چوومە ناڤا کورمانجا و مللەتێد مایین، وانا ئەز ب تلییا نیشانی هەڤ ددام. ئەز کو ژ جەم وانا ڤەگەرییام هاتم، سەر ریا من مەریک سەکنیبوو چاڤ من کەت، جخارە ڤێخست، کشاند. گاڤا کو ئەز نێزیکی وی بووم، ئەز دام سەکناندنێ پاشێ ئەز دامە پێشییا خوە، بەرژێر برم. وێدەرێ، ژێرێ، بناتارا چادرا، سەراژنیکە سەکنیبوون، قولوخچییێ دیوانا موەقەت. ئەز دامە ناڤ خوە، برم، قە نەهشتن، – ئەز خەبەردم یان جیکیدا بلپتم. ئەز دووز ئانیمە بەر کەلێ. دەرێ کەلێ ڤەکرن، ئەز برمە هەیاتا کەلێ. ل وێدەرێ ئەز رووت تازی کرم، کنجێ من نهێرین – تشتە جەم من توننە بوو، خێنجی کێرەکە رندە سەریا، ب وێ کێرێ جارا لاوکێ مە کورمانجا، سەری کور دکرن. من کو کنجێ خوە خوە کر، ئەز ئاڤێتمە ناڤا قـامچـیـا، گەللەکی کوتام، ئەز بـرم، ئاڤێـتـمـە کەلێ. وەختێ ئەز هاتمە کەلێ، گـرتـی پەنجەرێرا من دنهێری، چمکو کنجێ من، کنجێ کورمـانجییێ بوون: فینۆکی سۆری قۆتککری سـەرێ مدا بوو، ئارخـالخـەکی ئۆیمەکر ل من بوو، جـۆتێ سـاپۆکـێ لنگێ مندا بوون.

ئەز گرتی مام نێزیکی دو مەها، چەند رۆژا جارا گازی من دکر دپرسین. من جابا وان ددا، وەکی "بۆلشۆی" ئوورسی دبێن مـەزن زاف، من گـۆتیـیـە ئەم تەڤ ببنە یەک، زاف ببن – ببنە "بۆلشۆی×، هەرن، رۆمێرا شەر کن، رۆمێ قر کن. وانا ژ من پرسی:

– لێ چما تە وێ رۆژێ، میتینگێدا، گۆتییە بۆلشێڤیک؟

من جابا وان دا، گۆت:

– راستـە، من ئوسا گـۆتییـە، نە ئەسکەرەکی پێلا هان مرا گۆت، وەکی بۆلشێڤیک

دبێ، – ئەم هەرن رۆمێ قر کن، لۆما من ژی دگۆت.

پاشێ من ژ وان پرسی:

– چما هوون ناخوازن، ئەم تەڤ ببنە یەک ببنە بۆلشێڤیک، زاف ببن، هەرن، رۆمێرا تێنە شەر، هەرن گێرمانییا قر کن؟

وانا لێ نهێری، – ئەز کورمانجم، گلییێ بێئاقل دبێژم، گۆتنە من:

– کورمانجێ هەیوان، وەکی تو گلییا فام ناکی، چما خەبەر ددی و دبێژی؟

من گۆت:

– وەکی ئوسانە، – ببەخشین، من نزانبوو، – هوون ناخازن تێنە شەر. هوون دخازن شەر نیڤیدا کوتتا ببە، نە گێرمانییا بێ، وێ مە تەڤا تێکە هێسیر...

مەزنێ وان کولەک ل سەرێ من خست، ئەز کەتم، بوو قیرینییا من، دەنگێ من چوو عەرشێ ئەزمانا، یەکی دەست کرە دەڤێ من و خەنەقێ من، ئەز خەنقاندم، دگۆت کەر بە. یەکی ئێرمەنی ل وێدەرێ بوو، ئەوی دگۆت:

– جانم، چی وە ل ڤی کورمانجێ بەیانی کەتییە، دەنگێ وی چوو کووچێ، دەرخن، برا هەرە، هوون نابینن تشتەکی ژ تشتەکی فام ناکە.

مەزن دیسا ژ من پرسی:

– ئەو سالداتێ تەرا ئەڤ گلی گۆتنە، ناڤێ وی چییە، کیژان تاخبوورێ، کیژان ئالاییێدا دمینە؟

من جابا وی دا، گۆت:

– ئەو سالدات چوو ئەزوورمێ، ئەز تاخبوورا وی ناس ناکم، لێ، وەکی بەر چاڤێ من کەڤە، ئەزێ ناس بکم.

لێ نهێرین ئەز ژ دنێ تشتەکی فام ناکم، ئەز بەردام، لێ ژ مرا گۆتن:

– وەکی تو جارەکە دن ژی ئوسا بکی، ئەمە تە بگرن، مینا سا بکوژن.

من سۆند خوار دەستێ واندا، وەکی ئەز ئدی توجاری نابێژم، وەکی ئەم هەرن رۆمێرا یان گێرمانییارا شەر بکن.

مەزن گۆت:

– نا، هەیران، ئەم دبێن، – جارەکە دنێ ناڤێ بۆلشێڤیک هلمەدە، ئەو ناڤی زاف خرابە، زاف تشتەکی پیسە، لێ بوو کو شەر، ئەم دخازن شێر.

یێ ئەرمەنی گۆت:

– کورمانجێ کەر، چی تەرانە، ئەم شەر کن یان شەر نەکن، تو خوەرا چۆبانتییێ بکە، بگرە گۆپال هەرە زۆزانی، – ئوو پێرا کەنییا.

وانا ئەز بەردام.

ئا ب ڤان دەلکا ئەز دەستێ وان دەرکەتم، لێ ئەز تێر کوتام. وەختێ وانا ئەز بەردام، ئەز دووز هاتمە دیسا جییێ خوە. هەڤالا ژ من پرسی، چەوا بوو، – ئەز هاتمە بەردانێ. من یەکۆ یەکۆ وانرا تاریف کر، گۆت. وانا ژ من پرسی:

– تە هەڤال کەسەک نەدیت؟

من گۆت:

– نا، ئەز کامرەکە لاپە تەنێدا بووم.

هەڤالا گۆتە من، گەرەکێ ئەز هەرم، ئوندا ببم، چمکو وێ ئیزێ بگەرین، وێ بێن، تەڤا بگرن. هنە هوور مووری من هەبوون، من فرۆت. رۆژترا دنێ پەیا ئەز ژ ساریقامیشێ دەرکەتم، هاتمە مالا مە، ل سووسز.

ئەز کو هاتمە، نەحییا مە نەچەلک یەکی عەجەم بوو، قادینبەک ژێرا دگۆتن. هێ دەوسا خوە روونشتبوو، لێ ناڤا کورمانجا کەتبوو، کورمانج تالان دکرن، مەری داڤیتنە عەردێ دکوتان. هوسنییێ کەللۆ ژ سیچانلییێ ئوسا کوتابوو، ئەو مێرک بەر مرنێ بوو، چەند پارسییێ وی شکێناندبوون. مەزناتییا ئێلێ دەست عەلی ئاغادا بوو و دەست هووتییێ رەشیتدا بوو. هووتییێ رەشیت ژ شیرینکۆیێ بوو. وانا ژی هێ ژ نەچەلک خرابتر گوندییێ کەسیبە بەلەنگاز دابوونە بەر پێ خوە، پێپەس دکرن، تالان دکرن. نەچەلک ئالیکی، – عەلی ئاغا ئالیکی، هوتییێ رەشیت ژی ئالیکی خەلق دزێراندن، دێشاندن.

من سووسزییا سەرواخت کرن، وەکی نها ئدی پاتشا تونە، نەچەلک و پریستاڤ تەڤ ژ قولوخێ دەرخستنە، نها دیوانەکە تەزە روونشتییە، لێ ئەو دیوان ژی یا، کو

نها روونشتییه، ئەو ژی مینا دیوانێ پاتشێیە. گەرەکێ ئەم هەرن، پریستاڤا، نەچەلکا دەرخن، دیوان تێکەڤە دەستێ وەکیلێ پالا، ئەسکەر و گوندییێ خەباتچی. گەلەکا هویی – هویی من کر. ڤی گلیدا پشتا من گرت جندییێ ئوسۆ و مۆرۆڤێ ئەمۆ. چەند رۆژا شووندا کەسپەرێ دکانچی ژ شەهەرێ قەرسێ هات. ئەو گلییێ من تەستیق کر، تەڤا پاشێ باوار کر. گوندی تەڤا گورا من کر. جاب هات، گۆتن، نەچەلک کارێ خوە دکە، بێ هەرە ئەللا سنجۆ، مالا عەگیتێ نادۆ. گوندییا کارێ خوە کر، وەکی پێشی بری لێ بگرن. گەلەکا قەبوول نەکر. ئەڤ گلی تەڤ مە دزیکاڤا دکر و خوە ددیت. ژ وێ شووندا ئەز چوومە حەسەن جانۆ و قەرەقەلا بارۆ. وەعدەرێ ژی مە کار کر. لێ بۆنا وەکی گوندی لاپ باوار بکن، ئەز هاتم، من گۆتە جندییێ ئوسۆ، وەکی ئەو چەوا مەریکی مەی هورمەت، برا ئەو ژی هەرە، بێژە گوندییێ دها سەرواخت بن. دزیکاڤا ئەز و جندییێ ئوسۆ چوونە وان گوندا. وانا جامێرا گۆت:

– ئەم تەڤ ژ عەرەب باوار دکن، مەرییێ مە ژی ژ قەرسێ هاتنە، دبێن راستە. چەند رۆژا شووندا قەرەقەلییا، سووسزییا و چەند گوندێ دنێ رێ کەتن. ئەز ژی پێرا چووم. ئەم چوونە دیگۆرێ، نەچەلک دەرخن، بگرن. رێدا، مەرڤ یا راستی بێژە، مۆرۆڤێ ئەمۆ خەباتەکە رند بر ناڤا وان موخلوقاتێ چەند گوندادا. من و مۆرۆڤ مە، گوندی ئوسا کربوون، وەکی ئەم نەچەلک بگرن، وەکیلێ شێورا پالا ل وێدەرێ داینن.

وەختێ ئەم هاتنە وێدەرێ، هلا هێ سبێ شەبەق بوو. واڤا ئیسانەت هاتبوو، تە دەرزی باڤیتا عەردێ نەدکەت. نەچەلکی هێ رازاییبوو. داشنەکا خەباتەکە بەرک ناڤا جمعەتێ دبر، خەلق هازر دکرن بۆنا خوە. بەگ و ئاغالەر، دەولەتی، مالدار، ئارشڤێریشچی، دکانچی و یێ مایین سەر فیکرەکێ بوون. وەکی داینن دیوانا موەقەتی. لێ سووسزییا، قەرەقەلییا و حەسەن جانییا سەر فکرا مە بوون. چمکو

عەردێ ئۆرتا مە و قەرەقەلییا، ئەیلا سۆرۆ ژێرا دگۆتن، عەردێ ملکەدارا دەستێ شەڤارشە دیگۆرەدا بوو، لێ عەردێ حەسەن جانۆ ژی عەردێ ملکەدارا دهاتە کێلەکا گوندێ وان. وانا دخواست، وەکی ئەو عەرد تێکەڤە دەستێ وان.

لازەکێ شووندا جاب هات، وەکی چەند مەری ژی ژ قەرسێ هاتنە، ئەو ژی دخازن

نەچەلک بگوهێزن.

تەڤ پێ هەسییابوون، وەکی ئەز خەباتەکە ئوسا دبم ناڤا کورمانجادا. ناڤا وێ جمعەتێ تەڤی هەر ئوسراهێل میراکیان سەر سۆزێ مە بوو. سەهەتا دۆنزدا ئەو مەخلوقەت هەژییا، هاتنە هەیاتا مەکتەبا دیگۆرێ. ل وێدەرێ میتینگ ڤەبوو. گاڤا کو وەکیلێ قەرسێ رابوو، خەبەردا، گۆت، مۆرۆڤێ ئەمۆ، جندییێ ئوسۆ و ئەو مەرییێ مە هین کربوون، هەڤرا گۆتن:

– ئەم ناخازن تو دیوانێ موەقەتی، ئەم دخازن دیوانا وەکیلێ پالا، ئەسکەر و گوندییێ خەباتچی. ئەم داو دکن ئدی توننەبە شەر. شەر ئەم ئۆلامادا خراب کرنە. مالێ مە، گایێ مە، عەرەبێ مە و ئەم خوە خوا ژی ئدی بەر پییا چوون. نیڤەکی مە سەر رییا ئۆلامادا قر بوو.

ئەڤا یەکا گوندییێ ئۆرتە و کەسیب تەڤا قەبوول کر. پاشێ ئیزن دانە من، ئەز رابووم، من خەبەردا، گۆت:

– تەڤ دەرەوە، ئەڤانا ژی مینا دیوانا پاتشێ تشتەکی نادنە راتێ، دیسا مە دێشینن، دزێرینن. دیوانا راستە رند، دیوانا رند یا راست هەر ئەو دیوانە یا کو گەرەکێ بێ تەشکیلکرنێ ژ شێورا پالا، ئەسکەر و خەباتچییێ گوندییا. گەرەکێ ئەم نەچەلک بگرن باڤێنە کەلێ. ئەوی جمعەت شەوتاند. من گلییێ خوە هلا کوتتا نەکربوو، ئەز ژۆردا ئانیمە خوارێ، نەهشتن، ئەز تەمام بکم.

نەچەلک، باشکاتب، ئۆرۆنیک و سەراژنیکاڤا سەکنیبوون، ئاڤری ددانە من. نەچەلک و قولوخچییێ دنێ پینێ سۆری ئینگلابێ پێسیرا خوەدا دار داکربوون.

پەی خەبەردانێ مرا گەللەکا رابوو، خەبەر دا، وەکی ئەو گلییێ من راستن. دەولەتییا، داشناکا و بەگا خەلق هین دکر، وەکی من بکوتن، خوەدێ گراڤی ئەو گلییێ ئەز دبێم ئەو گلییێ دەولەتێ مەرا دکنە شەر، گلییێ گێرمانییایە، ئەوانا دخازن، ئەم بێ

دیوان بمینن، بێن وەلاتێ مە زەڤت بکن، مە تێنە هێسیر. یا عەردێ ژی، ئەمێ عەردێ بدن، لێ نە نها، مە کو شەر کوتتا کر، ئەمێ عەردێ بدن".

پەی گەللە خەبەردانارا بوو بژارتنا دیوانێ. من لاوک هینکرن، خواستن

ئوسراهێلێ میراکیان، لێ ئەوی خوە خوە قەبوول نەکر.

ناڤا جمعەتێ تەڤی دەنگ بەلا کرن، وەکی ئەز بۆلشێڤیکم، ئەز دخازم رات ببە دەستدایێ رۆمێ و گێرمانییا. هنەک دهاتن، رەخ مرا دەرباز دبوون، زوور دبوون، ل چاڤێ من دنێرین. دکانچییێ دیگۆرێ و بەگا ژی هنەک هێن دکرن، بەری من ددان. گاڤا کو ئەز هاتمە دکانەکە دیگۆرێ، من خوارا نان بکەرییا، تەڤا ل کوچێ دفیتاندە من، ل من دکەنییان. هنەکا دکرە گازی: "کورد، کورد" و ددانە چێرا...

دکانچییێ دیگۆرێ تەڤە دەولەتی بوون، وانا خوونا کەسیبێ وێ چاستێ تەڤی دخوار، وانا دژمنێ خوە ناسکربوو، لۆما ئوسا دانینە سەرێ من.

من نانێ خوە ستاند، ئەز زووزووکاڤا ڤەگەرییام هاتمە جییێ جڤاتێ. ل وێدەرێ هاتنە بژارتنێ: ئارشالووس ژ تەرەف داشناکادا، عەگیت ئاغێ ئەمەر ئاغا – ژێرە دگۆتێ عەگیت ئاغێ ئەمەریکێ ژ دیگۆرا کورمانجا و حەسەن ئاغێ مەخسوود – ئاغا جەمالدینی.

جڤات کو کوتتا بوو، وانا گازی من کر، ئەز خوەرا برمە دیوانێ. عەگیت ئاغا دیوانێدا سیلەکە مەزن ل من خست، پهینەک ژی دا نەوقا من، ئەز کەتم. جمعەت ژی ئدی بەلا بووبوو، دچوونە مالا خوە. وانا ئەز گرتم، ئاڤیتمە جییێ گرتییا. ٧ – رۆژا ئەز تی، برچی وێدەرێ مام. هەر جارا ئاغاسییێ برێ شەڤارشێ ملکەدار نان ژ مرا دانی. ئاغاسی ژی ببوو کاتبێ وێ دیوانێ. ئاغاسی سۆز دا من، وەکی من بدە بەردانێ. راستە ئاغاسی ژ دەولەتییا بوو، لێ گەلله گلییێ من ئەوی قەبوول دکر.

هەڤتێکە من دەرباز بوو، ئەوی ئەز دامە بەردانێ. ئەز کو هاتمە مال، کەسەکی نزانبوو، وەکی ئەز هاتبوومە گرتنێ. چەند رۆژا شووندا سراژنیک هاتن، ل من دگەرییان. جاب دانە من، – وەرە گازی تە دکن، – من دەستخوەدا تێ دەرخست، ئەو هاتنە من بگرن. ئەز رەڤیم، کەتمە مالا جندییێ ئوسێ. ئەوانا ئەز کۆخێ خوەدا دو رۆژا ڤەشارتم. دو رۆژا شووندا، وەختێ ئەو چوون، ئەز هاتمە مال. گۆتنە من، دو مەری هاتبوون، تە دگەرییان، هەر ئێرۆ ژ ناڤ گوند دەرکەتن، چوون.

من لێ نهێری، – ڤرا ژی مابوونا من بۆشە. ئەز رابووم، من کارێ خوە کر، هەرمە ئورسێتێ. من چەند جارا گۆتە باڤێ خوە:

– باڤۆ! وەرە ئەم مالێڤا هەرنە ئوورسێتێ.

باڤێ من گورا من نەکر، گۆت:

– لاۆ، من عەمرێ خوە رێنجبەرییێ ناڤ مللەتێ خەریبادا دەربازکر. بەسە! ئەز ئدی ژ ڤی گوندی جیکیدا ناچم. مەرییێ ڤی گوندی ژی مەرینە زافە رندن و خێرخواسن، خەریبدۆستن.

من گۆتە باڤێ خوە:

– وەکی ئەز ژ ڤرا نەچم، وێ من بکوژن یان بگرن، باڤێنە کەلێ.

باڤێ من گورا من کر، لێ دییا من دگرییا، نەدخواست، وەکی ئەز هەرم، ژێ دوور کەڤم، و دگۆت:

– لاۆ، وەرە گورا پیرە دییا خوە بکە، مە بێ خوەی نەهێلە، نەچە.

گونێ من پیرە دییا من و باڤێ من هات، ئەز ژی پێرا گرییام. لێ نەدبوو تشتەکی، گەرەکێ ئەز بچوویاما، چمکو ئەز جارەکێ کەتبوومە کەلێ و من هالێ کەلێ دیبوو: برچیبوونا وێ، کوتانێ وێ، زێراندنێ وێ و چەتنییێ ماین. یەکێ ژی، وەکی بزانن ئەز کۆموونیستم، وێ ڤان دەرا من ئەسە تەلەف کن.

کەلا گرییێ مە دانین، ئەز و باڤێ خوە و دییا من، – ئەم روونشتن، مە شێور کر. باڤێ من، هێ هێسر ژ چاڤا دهاتن، دکەتنە سەر سوورەتێ وی. راستە ئەوی دخواست، وەکی ئەز ژ دەستێ دیوانا ڤرا خلاز بم، لێ وەهید و تەنێ دمان. وەختا من گۆتە باڤێ خوە: بەسە بگری، ئەوی جابا من دا، گۆت:

– لاۆ! ئەز چەوا نەگریم: دەوسا سێ کورا، تو تەنێ مایی، تو ژی قە مالدا نەسەکنی. تو ل ڤی وەلاتی ئەز یەک سال تە نابینم، لێ وەکی تو هەری، دەرکەڤی وەلاتێ دوور، دبەک، ئەز ئدی قە تە نەبینم.

گرییێ وی دها زێدە بوون، دییا من ژی پێرا دگرییا.

نشکێڤا دەردا خووشکا منە گۆگێ هات.

– هێ، هێ، چ ڤانا هاتییە سەر هەڤدا دگرین، قوربانا عەرەب بوونا، وە خێرە؟

دییا من و باڤێ من شکییاتێ خوە بەر خووشکا منە گۆگێ کرن.

– ئەمە ئدی کالن، خەبات مە نابە، چاڤێ مە خوەدێیە، پەی خوەدێرا ڤی تایێ تەنێیە، ئەو ژی مە دهێلە، دچە ئوورسێتێ.

گۆگا خووشکا من، قیزەکە زافە ئاقلە، ئەوێ جابا دێ و باڤێ من دا، گۆت:

– وەکی ل ڤر بێ گرتنێ، برا هازر هەرە ئوورسێتێ خوەرا بخەبتە، پەرا وەرا بشینە، سالێ جارەکە، دو جارا بێ ل مال، بینا وە پێ دەرکەڤە، دیسا هەرە سەر خەباتێ. ئدی مێرە، تو وێ بەر تەندوورێ جەم وە روونی. برا ساخ بە، برا دوور بە، وە خێرە، کوورە – کوورا وەیە.

گاڤا دنێ خالتێ ئەمۆ، کەدخودێ گوندە، هاتە مالا مە، دگۆتە خوەسییا من، گوهێ من ژی سەر بوو، من بهیست:

– سەراژنیکێ دیوانێ تەمی دانە مە، وەکی ئەم بگرن!

خوەسییا من پرسی:

– کێ بگرن؟

خالت گۆت:

– چما تو نزانی ؟

ئەوێ گۆت:

– نا، ئەز هاژ چ هەمە، کەسە تو گلییا مرا نابێژە، ژ بەر تەندوورا خوە ژی جیکیدا ناچم.

– دبێن، کورێ شەمۆیێ خنامییێ تە چێری پاتشێ کرییە، نها پەی دگەرن، – بگرن، ئەو ژی رەڤییە، خوە ڤەشارتییە.

– خالت هێدیکاڤا خوە قووز دکر، گوهێ خوەسییا مدا دگۆت، وەکی کەسەک نەبهێ. نا، نا، برا هەرە، وێ کور ڤرا زایی کن. هوون ژی، بەسە وان هێسرا ببارینن، سەر ئۆخرا ویدا مەگرین، – گۆگێ دەنگێ خوە بلند دکر، دگۆت:

مە سۆزێ خوە کرە یەک، وەکی ئەز هەرم. دییا من گەرەکێ مرا کلۆچەک بپاتا، چەند هێک بکەلاندا و کنجێ من هازر بکرا. وێ رۆژێ چووینا من نەبوو، چمکو هوور مووریێ من هازر نەبوون. دەنگ ناڤا گوند بەلا ببوو، هەموو جییا دزیکاڤا ژ من

خەبەر ددان. هندا مالا قوباتێ ئەمۆ، دو ژنا، پستە – پستا وان بو، هەڤرا دگۆتن:

– وەی لا پۆرکورێ، لێ – لێ تە بهیستییە، دبێن کورێ شەمۆ چوویە، پاتشێ بکوژە. هلا تو لێ بنێر، ها...

یا دنێ دەنگێ خوە بلند دکر، دگۆت:

– خوەیێ تەڤ دەرەون، کورێ شەمۆیێ جامێر، ئەڤا دو هەڤتێنە، نەخوەشە، ناڤ جییادانە، بەلەنگازی وێ بەر مرنێیە کودا چوو، پاتشێ بکوژە؟

ئەوە دیسا دەنگێ خوە هێدیکاڤا بەردا، گۆت:

– پی – ئی... نە کورێ شەمۆیێ جیناریێ وە، ئەو مێرکێ تەزەهاتی، ئەو شەمۆیێ گۆلکڤان. عەرەبێ شەمۆ...

– لێ من ترێ – تو ئوسێ شەمۆرانی، ئەو بەلەنگازی زاف نەخوەشە.

– ئێ...ئێ...دە بێژە، من قە نەبهیستییە.

ئا ب ڤی تهەری چووک و مەزنا ژ من خەبەر ددان، هەر یەکی گلیک خوەرا دگۆت. هنەکا قەست گلییێ نەتێ پەی من گلی دکرن، هنەکا ژی ژ نەزانییا خوە گلی دەڤ هەڤ درەڤاندن، سەردا زێدە دکر، دگۆتن.

ئێڤارێ، وەختێ تاری کەتە عەردێ، ئەز دزیکاڤا چوومە جەم جندییێ ئووسۆ، من ژێرا گۆت:

– ئەزێ هەرم، مقات بە، وەکی گوندی برا پشتا هەڤ بەرنەدن، مقاتی مۆرۆڤێ ئەمۆ بە، ئەو خۆرتەکی ئاقلە و زلامەکی ئێگنە.

جندی گۆتە من:

– ئیشەڤ ژ مالا مە مەچە، ڤرا رازێ، من بهیستییە، – وێ ئیشەڤ بێن، سەر مالا وەدا بگرن، وەکی تە بگرن، وەکی تە بگرن، ببن. تو مەچە، ل ڤر بە، ئەزێ لاوکەکی سەر مالا وەدا بشینم، هەرە تەمییێ بدە وان وەکی ئەو هاژ خوە هەبن و نەترسن.

من گۆتە جندییێ ئووسۆ:

– وی لاوکێ کو تویێ بشینی، برا بێ ڤرا، ئەز تەمییێ بدمێ، پاشێ هەرە.

لازکێ شووندا ئەو خۆرت هاتە جەم من. من تەمی داییدا، – برا بێژە دێ و باڤێ

من، برا قه فکارا نه‌کن، وه‌کی تێن، دپرسن، بێژن:

– وێ رۆژێدا ره‌ڤییه، چوویه، قه ئه‌م نزانن کودا چوویه.

مالا جندییێ ئووسۆ جیکی زاف رند بوو، وێده‌رێ که‌سه‌ک شک نه‌دکر، وه‌کی مالا ئووسێ پۆلۆ بۆلشێڤیکا خوه‌یکه، یان کۆمه‌کێ بده وان. من شیڤا خوه خوار، که‌تمه ناڤا جیيا، خه‌ورا چووم. نیڤێ شه‌ڤێ ده‌نگێ سه‌یێ مالا ئووسۆ هاتن. مالا وان به‌ر سه‌رێ رییا دیگۆرێ بوو. من گوهێ خوه دا سه‌ر رنگه – رنگا لنگێ هه‌سپا دهات، من خوه خوا ژ خوه‌را دگۆت: خوه‌دێ زانه جندی پاک پێ زانبوو ئه‌زێ بهاتاما گرتنێ، وه‌کی ئه‌وی وا نه‌کرا، ئه‌ز مالا خوه‌دا نه‌دامه رازاندنێ.

سبه‌ترێ جاب دانه من، وه‌کی سه‌راژنیکا ئیشه‌ڤ مالا مه ژ هه‌ڤ کاژی ڤاژی کرییه، ل من گه‌رییانه. نها مالا ده‌ورێشێ مستۆدا نێن دخون، وێ هه‌رن.

تاڤێ دا، رۆ هاته نیڤرۆ، ئه‌زی سه‌رێ ته‌ولێدا، – جیيێ تاری روونشتیبووم. ده‌نگه‌ک به‌ر ده‌ری هات. من لێ نهێری – زۆرۆیێ برێ جندییه. هاته جه‌م من، گۆت:

– پاک بوو، وانا تو نه‌دتی. ئه‌ز جه‌م وان تێم، باسا ته دکن. مه ژی گۆتێدا، – کی زانه ئه‌و لۆتی کودا چوو. ئه‌و گوندا قه نامینه. هه‌ی دچه تلبیسێ، هه‌ی دچه قه‌رسێ، جارا ژی دچه ئوورسێتێ. نان خوارن، وێ ته‌نگێ هه‌سپا دشدینن، وێ نها هه‌رن. ئه‌و کو چوون، تو ژی بنییا مالاڤا، پشتا مالا تالۆڤا هه‌ره مالا خوه.

سهه‌ته‌کێ نه‌کشاند ئه‌ڤۆیێ کورێ جندی هات، گۆته من:

– وه‌ره، هه‌ره مال ئه‌و ئدی چیيێدا قولبین چوون. ئه‌ز هاتمه مال، – مالا مه ژ هه‌ڤ کاژی ڤاژی کربوون، ستێر هلشاندبوون، تێرا ناڤ مالێ ژی ئاڤیتبوونه کێله‌کا ته‌ندوورێ.

من ژ باڤێ خوه پرسی:

– تو ده‌نگێ خوه وه‌را نه‌کرن؟

باڤێ من جابا من دا گۆت:

– لاۆ، لێ ده‌نگێ خوه نه‌کرن. قرمه دکوتانه سنگێ من، دگۆتن: بێژه، کانێ کورێ ته؟ کیده‌رێیه؟ بێژه، تو نه‌بێژی، ئه‌مێ ته بکوژن". خوه‌دێ کۆمه‌کا کۆنۆیێ مهۆ و

کـورارا بـه: وان جـامـێـرا گـۆتـێ: "وه ژ ڤی کـالـێ بـەلـەنگاز خـێـره، ئەو کـوڕێ وی ڤـه دوسـال، سـێسـال نـایێ مـال، بـەلـەنگـازی چ زانـه کـودا رەڤی چوو". پاشـێ وانـا دەسـت ژ من کشـاند. مالا مـه دگـەرییان، کـاخـەزا دگـەرییان، سیلـهـا دگـەرییـان و کەس نزانـه چ دگەرییان.

باڤـێ من هـەڤـەک وا سـەکنی، دوشـورمیش بـوو، ل چاڤـێ من نـهێری، گۆت:

– لاۆ، وەره راست من مـوکـورێ، ئەو چ کـاخـەزن تـه دزییـه، ئەوانـا پەی تـه کـەتنـه، کاخەزا دگەرن، – ئوو کەر بوو، سەکنی.

پاشـێ سـەردا زێده کر، گۆت:

– ئەز ڤـێ زڤـسـتـانـێ چووم، هـەرمـه قـەرەقـەلـێ. ئەئارفـێ کـوڕێ قـەلـەنـدەر سـالـخـێ تـه ژ مــرا دا، گــۆت، وەکـی جــارەکـێ تـه دو قـــوتـی کــاخـــەز دزینـه، ئانینـه. ل وێدەرێ، ساریقامیشـێ، ئەوی ژ تەرا بنـێ عەرەبێدا گرێدایه، ڤەشـارتییـه، پاشـێ تو هـاتیی، تـه بریـیــه. لاۆ! چی تـه، چی دزییـێ، من واقــا ســال عــەمــر کـر، هـەرام بـه پـاری نـانـێ کەسـەکی ژی نـه دزی، چما لاۆ، وان شـخولا دکی؟

کـەتـه بیـرا من، وەکی ئەئارف ئەو گـازێـتـێد من ئانیبـوون، جـەم وی ڤـەشـارتبـوون. دەرهـەقـا وانـدا گـۆتبـوو باڤـێ من. من سـۆند خـوار، وەکی تو دزی من نەکـرنـه و تو کاخەز ژی من نەدیتییه. خەبەر هـێ دەڤـێ مدا، باڤـێ من گۆت:

– ل چمـا هنـەک دبێن، تـه بەر پاتشـێ خـەبەر دایـه، هنـەک دبێن، تـه چێری پـاتشـێ کرییه. ئەز چ زانـم، گونده، هـەر یەک ژ خـوەرا گلیکی دبێژه، ئەز ژی تەفـەکووریـیـا تـه دکشینرن، ئەز ڤه نزانم چەوا بکم....

دییا من ژی کەتبوو، هوور مووری مالـێ هلدا، پێرا ژی دیسا دگرییا:

من گـازی دێ و بـاڤـێ خوه کر، یەکۆ یەکۆ وانرا گۆت، چ قەومییـه نـها ل دونییـایـێ، چەوا پاتشا نها توننه و چما پەی من ژی کەتنه. من گۆت:

– بـاڤـۆ، ڤه تالاشـا نەکن. گۆگێ قیزه هـلا جـاهـلـه، چەوا گلییا فـام دکـه، ئەزێ وەرا بـۆل پەره بینم، مـقـاتی وه بم. چمـا هوون دگرین؟ هـەتتا ئەز سـاخ بم، تەرکـا وه نـادم، وه بێ کۆمەک ژی ناهێلم.

دێ و باڤێ من قەبوول کر، هوور مووریێ من هازر کرن، من ئیزنا خوە ژ وان خوەست، ئەز رێ کەتم، چووم.

رییا خوە من کڤش کربوو، وەکی ئەز سەرێ چییاڤا بێمە چالایێ، ژ وێ شووندا دەربازی گومرییێ بم. پاک بوو، رێدا چەند ئێرمەنی ژ شێر رەڤیبوون، هاتبوون، بەر ب مالێ خوە دچوون. ئەوانا ئێرمەنییێ شوورەگەلێ بوون. ئەز ب وانرا هاتم، دەرکەتمە چالایێ، ژ وێ شووندا دەربازی وی بەرێ چەمێ ئاڤا رەش بووم. ژ ڤاگزالا

ئەئانایێ ئەز کەتمە ماشێنییە. بلێتا خوە من ستاند هەتتا تلبیسێ. شەهەرێ تلبیسێ من ناس دکر. بەرێ ئەز دو سالا ل شەهەرێ تلبیسێ، کووچا ئاناستاسییێڤسکێ نۆل، مالا گێنێرال ڤاسیلیێڤ ببوومە دڤۆرنیک. ماشێنییێدا دو، سێ ئوورس بوونە ناسێ من. ئەڤانا ژی بەر ب مالێ خوە دچوون. ئەوانا ژ ستاڤرۆپۆلێ بوون، گوندێ وان نێزیکی وی شەهەری بوو...

ئدی کەتبوو مەها هاڤینێ ئۆرتێ، ئەم ژێرا دبێن مەها تەموزێ ١٩١٧ – سالێ. ئەز ژ وانا ئدی ڤەقەتییام، ئۆرتا من وان زاف رند چێبوو. ل شەهەرێ تلبیسێ ئەم هندک مان، هەر مە خوەرا نان کری، ئەم کەتنە ماشینێ، دیسا چوون.

ل ئورسێتێ

رێدا ئدی ئێمیش بۆل ببوو. ئەز جارا پەیا دبووم، من ئێمیش دستاند و خوارن دستاند. وان سالداتا رێدا ژ ئینگلابێ خەبەر ددان، ژ بۆلشێڤیکا خەبەر ددان، گەللەکی مەتهێ بۆلشێڤیکا ددان.

من کر، کو ئەز بێژم، ئەز بۆلشێڤیکم، لێ دیسا ئەز بەر دەڤێ خوە سەکنیم، من نەگۆت. وانا دگۆت، – وەکی ئەم بگهیژنە مال، ئەم ئدی ڤەناگەرن، نایێن. چێری مەزنێ خوە دکرن، گەللەکی ژ وی شەری نەرازی بوون. من ژی رێڤا گلییێ من زانبوو، دکر. ئەوانا ئەجێمای دمان. جارا لاقردی دکرن: دگۆتن "مەرا گۆتنە – هوون کورمانج سال دۆنزدە مەها مەرییا دکوژن، تالانا دکن، کودا تو ڤان گلییا زانی؟

من دگۆت:

– مەرینە نۆتلا وە ئەز هینکرمە، مرا گۆتنە.

رێدا گەللە ترک، تڤنگێ وان مللادا، دهاتن ناڤا ڤاگۆنێ ماشێنییێ، دگەرییان دچوون دهاتن، قە خەما وان نینبوو.

مووسەڤاتا، داشناکا و مێنشێڤیک خەباتەکە مەزن دبر ناڤا مللەتادا، هازر دکرن شەرێ خوە خوەتییێ، مللەت بدانا قرێ. چەند رۆژا شووندا ئەم گهیشتنە شەهەرێ ستاڤرۆپۆلێ. ئەو سالدات پەیا بوون بەر ب گوندێ خوە چوون، ئەز ژی هاتمە ناڤا شەهەر. بەرێ قە ئەز نەهاتبووم ڤان دەرا و ڤی شەهەری نە ناس بووم، کەسەک ناس نەدکر. هەر وان سالداتا سالخ مرا دان، وەکی شەهەرێ ستاڤرۆپۆلێ هەموو تشت تژییە و ئارزانە ژی، لۆما ئەز هاتمە ڤی شەهەری.

وێ رۆژێ سبێ هەتتا ئێڤارێ گەرییام، بەلکی خەباتەکێ ببینم، تو خەبات دەست نەکەت. چەند رۆژادا پەرە ل من خلاز بوون. ئەز مامە بێ پەرە. رۆژێ من هوور مووریێ خەلقێ دبرە مالێ وان، پەرە خوەرا ژێ دستاند، ئێڤارا ل ڤاگزالێ رادزام.

ل ڤاگزالێ جوورە جوورە مەری هەبوون، یێ کو بێ جی بوون، دهاتن، وێدەرێ

رادزان. راســتــه، هـاڤين بـوو، لێ ل چۆلێ، دەرڤـا مــەری كـێم رادزان. گـەللـە مــەری دهـاتنە كوشتنێ، گەللە ژی خرابی دزی دبوو.

رۆكێ ئەز هـاتم جـەم چەند مـەرييا، مـن گۆت: "كـا ڤێشـێ وه ببم" وانا ب ئێرمـەنی هەڤرا خـەبەردا، گۆتن:

– ئەم هـاتنە ڤرا، هـلا ژ دەست هەمالا خلاز نەبوونە.

ئەز پەی وان كـەتم، من لاڤا كر، وەكی جيكی، خـەباتەكێ يان كۆمـەكـەكێ بدنە من. وانا چێری من كر، بەری من دا. يەكی ژ وانا ڤەگەرييا، گۆتە من:

– وە كاختەگانا دونييا خراب كر، نها هـاتنە ڤرا.

وانا ترێ ئەز ئێرمـەنييێ رۆمێمـە، كاختەگانم. ئەو دەھ پانزده رۆژ بوو، ئيدارێ من سـەر وێ خـەباتێ بوو. من ئێپێجە پەره رۆژێ قازانج دكر.

رۆكێ من هـوور مووری یەكی ئانی. رێدا، پشـتوو گران بوو، ژ سـەر پشـتا من كەت. ئەز ترسـييـام، وەكی بده چێـرا، لێ جامـێری مـەريكی زافی مـاقوولی رند بـوو، قـە دەنگێ خـوه نه كـر، ئالی من كـر هـوور مـوور ژ عـەردێ تۆپ كـر. هنەك ئـەوی هلدا، دەسـتێ خـوه ئانی، يێ مـايين گـران من ب پشـتا ئـانی. مـالا وی گـەللەكی ژ شـەهەر دوور بوو، ئێمێ ٤ – ٥ سـەهـەتا ئەم پاشـێ گـهيشـتنێ. وەختێ ئـەم گـهيشـتنە مـالا وان، من هـوور مـوور دانی، ئەز ڤـەگـەرم. ئەوی جامـێری گـازی من كـر، ژ چـامـادانا خـوه، گـەللـە نان و خـوارنا رێدا بەر وی مـابوو، دا من. ڤـەگـەراندنێ ئۆرتا شـەهەر ميتينگەكە هێلە بوو. ئەز سـەكنيم، من دينا خوه داييدا، وەكيلێد فرقـا رادبن، خەبەر ددن. شـــابوون كـــەتـە ناڤ دلێ من، ئەز شـــا بـووم، من زانبـــوو، وەكی نـاڤ واندا بۆلشـێڤيكێ رابە، خـەبەردە، ئەزێ ببينم. گەللەكا رابوو، خەبەردا، ئێمێ دو سـەهـەتا ميتينگ بەره بەره زێده دبوو، كێم نەدبوو. ئاخرييـا تەڤا، پەی گشكارا، يەكی پالەيی قرنتە رابوو، ژ تەرەف بۆلشێڤيكا خـەبەر دا، ئەوی گۆت:

– هـەڤالنۆ! ئەڤـا ئێمێ چەند سـەهـەتانە هوون دبهێن چ لەوزی، ئەڤـانا رادبن خـەبەر ددن.

وە قـە بهيست يەک بێژه، وەكی ئەمێ كوتتـا بكن شـێر تێنە لەڤـهاتنی، ئدی شـەر تونەبە.

وه قه بهيست، وهكى يهک ژ وان رابه، بێژه عهردێ بدنه گونديا. عهرد دهستێ ملكهدارادانه خوهرا كێف دكن، گونديا ئێكسپلۆئاتاسيا دكن. لێ پاله برچيبوونێ دانن، دخهبتن، كار دگهيژه كاپيتاليستا، بوورژوويا...

گهللهكى خهبهر دا، پهى گلييا تهڤيرا گۆت:

– ئهم بۆلشێڤيک داو دكن: ۱ – كوتتا بكن شێر، تێنه لهڤهاتنى. ئهڤا شهرا بۆنا كارا بوورژووازييێيه. ئهم خوونێ درێژن ئهو جێيێ خوه تژى زێر دكن. ۲ – عهرد ژ گونديارا. ۳ – وهلگهرين ديوانا موهقهتى. ديوان گهرهكێ تێكهڤه دهستێ شێورا پالا، ئهسكهر و دێپووتاتێ گونديا.

جمعهتا وێدهرێ تهڤى دهستێ خوه ل ههڤ دخست، قهبوول دكرن گلييێ وى.

– كى دخازه ڤان گلييا بقهدينه، ئهو راستييا ئينگلابێ دگهره. كێ نهخازه ڤان گلييا بقهدينه، ئهو دخازن خايينتييێ ئينگلابێرا بكن و خهباتچييا دخاپينن، – ئهوى زێده كر، گۆت.

من ئدى چاڤێ خوه ژ وى نهدقهتاند. وهختێ مهرى وا ههڤهكى سهكن بوون، من خوه ناڤرا كر، خوه گيهانده وى مێركى. گاڤا كو ئهز نێزيک بووم، من سلاڤ دايێ، جامێرى سلاڤا من گرت، وا زوور بوو، من نهێرى، گۆت:

– ئهز ته ناس ناكم، تو كيى ؟

من سالخێ خوه ژ ويرا دا و گۆتێدا، وهک ئهز ژى بۆلشێڤيكم، هال، مهدهتێ من وايه. ئهوى ئادرێسا فرقا بۆلشێڤيكا دا من، گۆت:

– ب ڤێ ئادرێسێ سبێ وهره جهم من، ئهز و تو ههڤرا خهبهر دن، ئهمێ ئاڤهكێ تهرا زهلال كن.

من كاخهز هلدا، شابوونا لنگێ من عهردێ نه دكهت. ئهز ب ئهشق چوومه ڤاگزالێ. وێ رۆژێ من ئێپێجه پهره قازانج كر. ئێڤارێ ئهز چووم، من نانهكى پاک خوار، پاشێ ئهز هاتمه ڤاگزالێ رازێم. لێ وێ شهڤێ خهو چاڤێ من نهكهت. ئهو مهرى بهر چێڤێ من بوو. خهباتا فرقێ شهرێ سنفا يهكۆ – يهكۆ دكهتنه بيرا من. من خوه خوا خوهرا فكر دكر: ئهزێ چهوا بخهبتم، ئهزێ چهوا ههرمه ناڤا پالا و چ

بێژم. من دۆرا خوه دنێری، – ئەو مەرییێ ڤاگزالێ تەڤ کەتبوونە خەوەکە شیرین، فرخە – فرخا وانە رادزێن.

نزام چقاس ژ شەڤێ چوو، وەختەکێ ئەز ژی خەورا چووم. سبێ شەبەقێ قولوخچییێ کو ڤاگزالێ پاقش دکن، ئەز ژ خەوێ راکرم. من بانزدا سەر خوە. مەرییێ ڤاگزالێدا تەڤ رابوونە سەر خوە، دگەرییان، دچوون، دهاتن، هەڤرا خەبەر ددان، تە دگۆ، تەڤ ژ من خەبەر ددن، زانن وەکی ئەزێ ئیرۆ هەرمە جەم فرقا خوە. چەوا مرازێ من گهیشتە سەری. ئەو رۆژەک هلا من فرقە نەددیت، ئەز گەللەکی بەر خوە دکەتم، چمکو من دێ و باڤێ خوە کالەمێر هشتبوون سەڤا وێ فرقێ، ئەو فرقە ژی توننە، من نەددیت. یەکێ ژی، وەختێ چاڤێ من هێ ئوورسێتێ نەکەتبوو، من ترێ، – ل ڤرا، ئوورسێتێ گشک کۆموونیستن. لێ ئەز کو هاتم ئەو چەند رۆژ بوو، ئەز دگەرییام، من قە یەک ژی نەددیت. ئەڤێ یەکێ ئەز گەللەکی پۆشمان کرم، هاتنا خوە و ئوورسێتێ. زاف هەیفا من ساریقامیشێ دهات و وان هەڤالێ منە بۆلشێڤیک دهاتن. لێ ئەڤا بۆلشێڤیکا راستی من هات، ئدی شابوونا من نزانبوو چ بکرا. ئەز چووم، زووزووکا من سەرچاڤێ خوە شوشت، کنجێ خوە دەرڤا داوشاند، ئەز هاتم، من تاشتێ خوار و رێ کەتم، چووم ب ئادرێسێ، جییێ وان بۆلشێڤیکا گەرییام. ئەز زوو راستی وێ کووچێ و وی خانی هاتم. هەما زاف زوو بوو. ئەز بەر دەرێ وان روونشتبووم، خەورا چووم. یەکی نشکێڤا سەرێ من گرت، وا نەرم هەژاند. من چاڤێ خوە ژەڤ ڤەکر، ئەڤا ئەو مەرییێ دو کاخەز دایە. سلاڤ دا من، دەری ڤەکر، چوو هوندور. ئەز ژی خوەرا برم، مە لازەکێ هەڤرا خەبەر دا. چەند مەرییێ دن ژی هاتن وا ئەجێمای مابوون، ل من دنێرن. ئەوی هەڤالی ناسییا من دا وانا، وان ژی مرا خەبەر دا.

تو نابێژی، جییێ وانی ئاشکەلا جیکی دنێیە، ئەڤا بنگا وانە، جییێ دزیکاڤا، لێ تۆپ دبن، شخولێ خوەیی بنڤا دقەدینن، لۆما ئەو هەڤالێد وی وا تەهرەکی دنێ ل من دنێرین.

من کو سالخێ خوە تەمام ژێرا کر، گۆت، ئەوی ژ من پرسی:

– کانێ کاخەزا تە هاتنێ، یا کو وانا تو پێ شاندی جەم مە ؟

من گۆتێ:

– تو کاخەز جەم من توننە، ئەز رەڤە رەڤ دەستێ جەندەرما خلاز بوومە. ئەزێ کاخەزێ وەرا کو بینم؟

ئەوی و هەڤالێ خوەڤا گۆتنە من:

– قەیدە نە ئوسانە، وانا گەرەکێ کاخەز بدا تە، پاشێ تو ڤەرێکرای. ئەم تە قەبوول ناکن.

ئەوا گلییانا، مینا ئاڤەکە سار رۆژەکە پاییزا هشک مەرڤ سەر سەرێ مەرڤدا کە، ئوسا ئەز روسا بووم، سەکنیم.

– چەوا؟ هوون نها من قەبوول ناکن چەوا بۆلشێڤیک؟ نە ئەز هاتمە گرتنێ، کەتمە کەلا، من پریستاڤ، نەچەلک ژ قولوخێ دەرخستنە. چەوا هوون من قەبوول ناکن؟

ئەوێ قرنتە ل رەنگێ من نهێری، گۆت:

– هەڤال! وەکی پرتی کاخەز دەستێ تەدا هەبوویا، منێ قەبوول کرا، لێ دەستێ تەدا قە تو کاخەز توننە.

ئەز ئێمێ پێنج دەقا پرچووکری مام، تۆربێ خوە هلدا، دەرکەتم. ئەز کو دەرکەتمە بەر دێری، مینا پەزێ گێژ دۆرا خوە دچووم، دهاتم، من رییا خوە نەددیت. سەرێ چەنا کووچێ ئەز لازەکێ روونشتم، سەرێ خوە بەر ژێر کر، کەتمە متالا. نشکێڤا یەکی دەستێ خوە دا سەر مللێ من، من سەرێ خوە بلند کر، – ئەڤا ئەو پالە قرنتە گۆتە من:

– تو چما ئوسا کەتی متالا؟

من جابا وی دا، گۆتێدا:

– لێ ئەز چەوا بکم، من دێ و باڤێ خوە بەلەنگاز، کال ئەختییار هشتم، ئەز هاتمە گرتنێ، نها هاتمە ڤرا، هوون ژی وا دبێژنە من. ئەز چەوا بکم؟ کودا هەرم؟

ئەوی گۆتە من:

– وەرە ئەز تە بنڤیسم گڤاردییا سۆر!

ئەز شا بووم، من گۆتێدا:

– چ خەباتێ بێژی، ئەز دکارم بکم! – من ترێ خەباتێ دده من.

ئەوی گۆته من:

– ئەو نە خەباتە، ئەو قولوخە. تو کاری تڤنگێ بخەبتینی ؟

– ل چاوا، – من جابا وی دا، گۆت، – نە من وەرا گۆت، – ئەز بوومە دیلبەند، چوومە ناڤا ئەسکەرێ ئوورس، ل وەلاتێ رۆمێ. ژ وێ شووندا، ئەم مێرێ کورمانج، هێ زارتییا خوەدا تڤنگێ دخەبتینن. – من سەردا زێدە کر گۆت، – ئەز گوللەکە ئوسا ئاگر دکم، نیشانەکە ئوسا لێ دخم، قە کەسەک نکارە.

ڤەگەرییا، چوو پێرا خوە، ئەز ژی خوەرا برم. ئەم چوونە هوندور.

ئەوی کاخەزەک نڤیسی، دا من، گۆت:

– هانێ ڤێ کاخەزێ، هەرە جەم: قوماندارێ گڤاردییا سۆر هەڤالێ شپاک.

من کاخەز هلدا، ئەز لەز چوومە جەم هەڤالێ شپاک. ئەوی ئەز هلدام گڤاردییا سۆر. چەند گلیگۆتن ژ من پرسی، من جابا وی دا. وەختێ ئەوی ژ من پرسی، – تو ژ کیدەرێیی، چ مللەتی، – ئوو من جابا وی دا، گۆتێدا، – ئەز ژ وەلاتێ قەرسێمە، خوە ژی کورمانجم.

هەڤالێ شپاک زاف مرا کێفخوەش بوو، گۆت:

– ها، ئەز کورمانجا پاک زانم، ل وەلاتێ ئیرانێ من کورمانجارا کرییە شەر. ئەز ژی وەختەکێ ئەسکەر بووم. هوون، کورمانج مێرخاسن.

ئینگلابا ئۆکتیابرێ

ئەزی ئدی گڤاردییا سۆردا بووم. مە قەرەولی زاڤۆدا دکر، دەبۆخانا ئەسکەر دکر. وەختێ ئەم دهاتنە قەرەولییێ، ئەسکەرێ دیوانا موەقەتی ژی دهات. مە دگۆت:

– یا مەیە، لۆما ئەم قەرەولییێ دکن...

وانا ژی دگۆت:

– نا، یا مەیە!

راستە، مە ل هەڤ نەدخست، لێ بەرە بەرە ئۆرتا مە لاپ خراب دبوو. رۆکێ مە و وانا هەڤ دانە بەر گوللا، دەبۆخانە کەتە دەست مە. مە بەری واندا ئەو دەرخستن.

گڤاردییا سۆر ژی هێدی هێدی زێدە دبوو. ئەسکەر ژ شێر دەرەڤییا، دهات. ل گوندا تەڤی ب سیلهە بوو. هەرگاڤ ژ بۆلشێڤیکا مەری وەکیل دچوونە گوندا، ئاگیتاسییا دبرن. گەللە جیی‌ا دەست پێ کربوون، عەردێ ملکەدارا ژێ دستاندن. ل گوندادا کارا شەر دبوو.

هەر رۆ ل شەهەردا دبوو جڤات و میتینگ. نەرازلخی زێدە دبوو. دیوانا موەقەتی نەدخواست، وەکی دەولەتێد شەر دکن، لهەڤ بێن، بارشخی تێکەڤە ناڤا وانا. خەلق دەست خوە دچوو. قوماندارێ مە هەر – رۆ مەرا دگۆت، وەکی ئەم هازر بن. چەوا هەبە، ئەمێ ل هەڤ خن. ئەسکەرێ سالداتێ وی شەهەریدا، گەللەک ژ وان مەرییێ نە وی وەلاتی بوون. ئەوانا ژی دخواست، وەکی هەرنە مالا خوە، ناڤ کولفەتێ خوە.

دیوانا موەقەتی، شاند، قازاخ ئانی هاتن، قەواتا خوە بەرک دکر. ئەم ژی هەر رۆ دکەتنە تالیمێ، کارێ خوە و شەرێ گران دکر. وەختێ ژ قەزا نەحییا جاب هات، وەکی عەردێ ملکەدارا گوندییا زەڤت کرییە، دیوانا موەقەتی ئەسکەر شاندە سەر وان گوندا. ل وێدەرێ ئدی بەر هەڤ کۆم ببوون، سەکنیبوون. ئەو سالداتێ چبوونە سەر گوندییا شێر، وانا گوندییارا شەر نەکر، گەللەک دچوونە پشتا گوندییا، وەکی

گوندییا پاک کرییه، ئەو عەرد زەڤت کرییه. دیوانا موەقەتی لێ نهێری شخول ل نەحییا خرابە، رابوو قازاخ شانده ناڤ وانا. گازی وان سالداتا کر، پاشدا ئانی. نیڤەکی وی سالداتی رەڤیبوو، ببوونه دێزێرتیر.

گاڤا کو میتینگ دبوونه جییێ نێزیک، ئەز ئدی بەر خوه نەدسەکنیم، ئەز رادبووم من خەبەر ددا. خەبەردانا من ژ تەرەف ناڤێ بۆلشێڤیکادا بوو. هەڤالێ من ئەز دديتم، ب من شا دبوون. دەنگێ خەبەردانا من گهیشته قوماندارێ مه، هەڤالێ شپاک. ئەوی گازی من کر، ژ من پرسی:

– تو چەوا زانی ڤان گلییێ سەیاسەتێ ؟ تو کو هین بووی ؟

– نه ئەز ژی فرقەچیمه، – من گۆتێدا، – لێ ڤرا من قەبوول ناکن، دبێن، – تو بێ کاخەز هاتی.

قوماندارێ مه زاف شابوو، گۆت:

– وەکی ئوسانه، گەرەکێ تو خەباتەکه مەزن ناڤا گڤاردییا سۆردا ببی.

من قەبوول کر ئەو گلییێ وی. هەر رۆ دکره جڤات، وانارا خەبەر ددا، گلییێ تەزه وانرا تاریف دکر، دگۆت.

ئوسا رۆ ب رۆ دەرباز دبوون، مه خەبات دبر. ئۆرتا پالا و گوندییا بەره بەره دبوو تفاق. رادبوونه پشتا هەڤدو.

مەها چرییێ پێش شەر ببوو. رۆکێ جاب هات، وەکی ل پێترۆگرادێ و مۆسکۆڤێ دیوان کەتییه دەستێ شێورا پالا، ئەسکەر و دێپووتاتێ گوندییا.

مه ژی ڤردا دەست پێ کر.

ئێڤارێ جاب دانه مه، گەرەکێ وەکی ئەم زەڤت کن دیوانێ، پۆشتێ و ڤاگزالێ. قەرەولێ مه ل زاڤۆدا گەرەکێ ئەو قەرەولێ دیوانا موەقەتی بگرتانا، سیلهه وان ژێ بستاندا.

وێ رۆژێ، وەختێ هێ ئێڤار نه ببوو، قوماندارێ مه، هەڤال شپاک گازی من کر، ژ مرا دزیکاڤا گۆت:

– هەڤالێ شامیلۆڤ، ئەز زانم، – مێرێ کورد زافه مێرخاسن و وەکی سۆز دان،

تو جاری خایینتییێ ناکن. یەکێ ژی کڤشە، وەکی تو فرقەجییێ کەڤنی. ئەزێ ئیشەڤ دەرەجەکە چەتن بدمە تە. تو رازییی یان نا؟

من گۆتێدا:

– هەڤال، تو چ بێژی، ئەزێ سەر سەرێ خوە بقەدینم. یەکێ ژی تە رند تەخمین کرییە، وەکی ئەز هەتتا قەواتا من هەیە، هەتتا ئەزی ساخم، ئەز گلییێ خوە پاشدا نادم. لۆما ئەز هاتمە، دەرکەتمە ڤاندەرا، بۆنا قەداندنا ئینگلابێ.

– وەکی ئوسا، – قوماندارێ من، هەڤالێ شپاک گۆتە من، مە تو کڤش کری قوماندارێ سەد مێری، گەرەکێ تو زەڤت کی مەیدانا ژۆرن، کووچێ دۆرا وێ... ئوسا بکی، وەکی کازرمێ قازاخا تێکەڤە گۆڤەکێ. هەواریا کازرمێد قازاخا، یێ کو وێ ئیشەڤ تێکەڤنە بن باندوورا تەدا، نەگهیژە کازرمێ قازاخنە دنێ. گلییێ دنێیی مایین لاپی چەتن تو گەرەکێ بقەدینی ئەوە، وەکی تو شتابا وان دیل بگری یان قر کی.

راستی، ئەز ترسییام، وەکی وان هەموو گلییا پاک نەقەدینم، ژ وان شەرمی بم، چمکو بەری شێر تمێ پایێ من ددان، وەختێ ئەم دکەتنە تالیمێ و مە نیشان داڤیت، گولله ئاگر دکر، توننە بوو مەری، وەکی بکاربییا نیشانا کو من لێدخست، یەکی ژ وان لێخستا. ئەز هەڤەکی وا کەر بووم. هەڤالێ شپاک تەخمین کر، وەکی ئەز هەڤەکی وا دوشورمیش دبم، دەست خوەدا گۆتە من:

– ڤی گلی تو تەنێ ناقەدینی، ئەز خوە ژی ئالییێ دندا سەر شتابێدا دگرم.

من ژ شەرما گۆت.

– نا، خوە ئەز ناترسم، هەر من فکرا خوەدا پلانا خوە داڤیت.

چاوا کو هەڤالێ شپاک حوکوم کر، کوتتا کر، گۆتە من:

– دە هەرە، فەسال، نەکە دەنگی، برا بیرا من چوو، هەڤالێ پیلیپێنکۆ ژی بەردەستییێ تەیە. کارێ خوە بکە، ئێڤاردا برا مەرییێ تە هازر بن. ناڤا رۆژێ هەرکێ تو کاری ئەسکەر هەڤەکی بدە ساکن کرنێ، برا خوەرا رهەت بن یان هەڤەکی خرماش بن، بهێنژن. قەرەولێد وە برا تمێ هەبن.

ئیزنا من دا، ئەز هاتم جییێ خوە. گاڤا لازم بوو، من ئوسا هازرییا خوە دیت: قەرەولێ کڤش کربوون، مەزنێد دەرەجێ هەر یەک جییێ خوەدا هازر بوو.

ئێڤاردا ئەو جییێ قەرەولێ مە و یێ دیوانا موەڤەتی دسەکنین، مە زەڤت کر. وەختێ قەرەولێ وانی گوهاستنێ دهات، ئیجار گومرەهـ، دهات گەللەک بوون. تو نابێژی، ئەو ژی پێ هەسیيانە، وەکی ل پێترۆگرادێ و مۆسکۆڤێ پالا دیوان زەڤت کرییە.

مە خەوا هنگۆرێدا دەست پێ کر. چقاس قەرەولێد وان هەبوون، مە گرتن، دەست پێ گرێدان، ئاڤیتنە پادڤالا. مە ئوسا خەپە - خەپ گرت، وەکی قە دەنگ ژێ نەهات. گاڤا کو مە ئەو یەک ژ ئێڤاردا کوتتا کر، مە نیڤێ شەڤێدا هەرچار ئالییاڤا ل قازێخ خست. ئەز ببوومە قوماندارێ بێلووکەکێ. بوو رەقە - رەقا گوللا، خرمینییا پوولێمۆتا. ل دەستێ منی راستێ قوماندارێ مەیی مەزن بوو. ل ئاڤتۆمۆبیلێ سویار بوو، مینا گورێ دەڤ ب خوون، دچوو دهات، حوکوم دکر.

شەرێ شەهەری، ژۆرن، مەرییێ مە لێ سەکنیبوون، یەکی جاب دا مە، وەکی قازاخ بەر ب مێشە درەڤە. دو پایێ وان رووتی تازییە، تەنا کراس دەرپییانن، تەڤی پەژمووردەیە. من کر کو ئەز هەرم، لێ تەمییا قوماندارێ من کەتە بیرا من، ئەز پەی نەکەتم.

هنە ئەسکەرێ وانی بژارە، نێزیکی ٢٥٠ - ٣٠٠ - مەری، دمانە هندا کارخانێد کەڤرا. وانا دو سێ جارا هجووم کر، وەکی بێنە هەوارا مەرییێد خوە، کر نەکر، - قەرەولێد مە رێ نەدانە وانا.

هیڤە رۆن بوو، لێ مەرڤ هەڤدو کڤش نەدکر، - کی ژ کیژان تەرەفییە، ئەسکەرێ کێیە. نالە - نالە بریندارا بوو. ئەسکەرێ من و قازاخێ کازارمدا مابوون، دەستێ شوورا ل هەڤ ئالییان. ئێمێ سەهەتەکێ - سەهەت نیڤەکە شنگە - شنگە شوورا و سونگییا بوو، لەڤ دخستن. دەستێ شوورێ مە بەر قازاخ تەیاخ نەدا. ئەم هەڤەکی پاشدا ڤەکشین. من لێ نهێری، - ئەسکەر، کو سەر شکەستی بوو، مینا پەزێ برەڤە، ئدی نایێ ڤەگەراندنێ. من حوکوم کر، پوولێمۆتا بدنە خەباتێ. بەر دەرگێ خانمانەکی سێ هەڤێ قازاخ، یەکی ماترۆس ئالییابوون. ماترۆس هم ب سونگییێ،

هم ژی ب قونداخا تفنگێ ل وان دخست، هەڤەک مابوو، – ماترۆس بکەتا. چمکو جییێ وی بێ فەسال بوو، بناتارا وی پێپەلینگ بوو، نکاربوو لنگێ خوە بەر هەڤ بگوهاستا، پشتا وی ژی ڤالا بوو. گاڤا کو من ئەو یەک دیت، گولله درێژ کر، رنگینییا گوللێرا ژ قازێخ یەک کەت، هەتتا من تفنگ دیسا راستە ڤەکرێ، ماترۆس قونداخ تفنگێ قافێ یەکی خست، کەت، یێ دنێ بەر ماترۆس رەڤی. مە زۆر دا وان.

قیرە – قیر، زارە – زارەکە ئوسا کەتبوو، ناڤا شەهەر دێ ئەولەدێ خوە داڤیت.

حوکوم گهیشتە من، وەکی ئەز رکێڤی شتابا وان کم. ئەز و بیست سوباریڤا، مە هجوومی هەیاتا شتابێ کر، لێ رێڤا قەرەولێد مە جاب دانە مە، وەکی وانا دو سێ جارا کرییە برەڤن، قەرەول نەهشتییە. گاڤا کو ئەم نێزیکی هەیاتا وان بوون، وانا ئەم دانە بەر گوللا. هەسپێ من بریندار بوو. هەڤالەکی مە رابوو سەر سەرێ دارێ، بۆمبەک ئاڤیتە هەیاتا وان. گورینییا بۆمبێ هات، بۆمب تەقییا، ئەو هەیات ژ هەڤ ڤەژاند. ئاخە – ئاخ بوو، قیرین بوو و هێوەرزە بوو. دەنگەک ژ هەیاتێ هات، گۆت:

– ئەم دەست دانە، ئدی تو تۆپا ئاگر نەکن، بۆمبا ناڤێژێن.

مە ئدی ژ هەیاتێ و مەرییا تشتە ژ هەڤ کفش نەدکر. من قەرەول دا سەر وانا، وەکی نەهێلە قەراتوک ژێ بلپتە.

نێزیکی بەربانگا سبێ بوو. ئەزمان تژی عەور بوون. بوو شەڤەرەشەکە ئوسا، – کەسەکی نەددیت. دەنگێ گوللا، پوولێمۆتا و تۆپا کەتبوو هەڤدو، خرمین بوو.

هەڤالێ شپاک خوە مرا گیهییاند، ژ من پرسی:

– کورمانج، تە شتاب چەوا کر؟ چەوا قەومیبوو، من، ئوسا ژی جابا وی دا:

هەڤالێ شپاک گۆتە من:

– شەهەر تەڤی دەست مە دانە. تێلێگراف، پۆست، ڤاگزال، زاڤۆدا ئێلێکتریکێ و یێ مایین. گەرەکێ تو هەری ئالییێ پۆشتێ. وێدەرێ شەرەکی گرانە ئەز دترسم، وەکی پۆشتێ و تێلێگرافێ ژ ئەسکەرێ مە بستینن.

دەوسا مە پالێ زاڤۆدا چگوونێ هاتن. ئەز لەز بەر ب پۆشتێ و تێلێگرافێ چووم. ئەز و پێنج مەرییاڤا هاتنە رازڤێدکێ، مە لێ نهێری، – هەڤالێ مە چەتنییێدانن. من

دو مەری شاندە جەم وانا، وەکی بێژنە وان، – ئەمێ هەرن، پشتێ ژ وان بستینن، برا کێفا خوە کۆک کن، نەترسن. ئێمێ نیڤ سەهەتێدا، من پشت ژ وان ستاند. ئەو ژی ئدی نێزیکی دەرگێ پۆشتێ ببوون. من هەلان دا سویارا، مە دەستێ شوورا رکێڤ کرێ. یەکی ژ وان پوولێمۆت دەرخستبوو سەر خێنی، کووچێدا ل مە گرێدا. هەڤت مێرێ مە دەربەکێرا هاتنە کوشتنێ. من کووچەکە دندا پشت ژێ ستاند، دا بەر گوللا. مە رەڤ ل وان خست. دەه مێرێ وان زابتەکیڤا سەری هاتنە سەر من. زابت من کوشت، قازاخ ژی دیل گرتن. ئەز هاتمە بەر تێلێفۆنێ، من تروویکە هلدا، گۆت:

– ئالۆ، ئالۆ ئەو کییە ؟

– کێ دخازی، – دەنگ ژ تێلێفۆنێ هات.

– ئەز دخازم شتابا بۆلشێڤیکا، – من گۆت و هەڤەکی سەکنیم.

– شتابا بۆلشێڤیکا گازی کێ دکی ؟

من تروویکێدا گۆت:

– ئەزم، ئەزم، ئەز شامیلۆڤم. من بەری قازێخ دا، پۆست و تێلێفۆن دیسا زەڤت کر.

تێلێفۆندا، دەنگ دهات، وەکی شابوون کەتە ناڤ وان. یەکی دگۆ: "پرسکە – شپاکی نە جەم تەیە، قە هوونە چەوانن".

– ئالۆ، – دەنگ ژ تروویکێ هات.

– پارتییا بۆلشێڤیکا ژ مەرییێ مینا تە، زافە رازییە. ئەو گوللێ تە داڤیتن، وەختا تالیمێ ل نیشانێ دخستن، مە زانبوو – تو مەریکی زافی قیمەتییی بۆنا فرقێ...

دەنگێ تێلێفۆنێ هاتە برینێ. من تروویکە دانی.

ئدی سبە سافی ببوو. شەهەری دەست مەدا بوو. لێ کووچادا بوورژووازییا، ملکەدار، ئارش ڤێرشچی و کەشیش هێ درەڤییان. مە گەللەک ژ وان گرت.

هندا دێرا مەزنە ئۆرتا شەهەردا بوو خرمینییا گوللا. ئەز و چەند مەرییاڤا هاتنە هەوارییا وێدەرێ. نێزیکی ١٠ – ١٥ – ئافیتسێرا و ٣٠ – ٤٠ – قازاخیڤا کەتبوونە

هەوشـا دێرێ، گـوللـه ئاگـر دكـرن. یەكی خـوه دابوو سـەرێ دێرێ، هندا زەنگل، پوولێمـۆت ئاگر دكر. گاڤا كو ئەم دیتن، ئەم دانه بەر گوللا، لێ جارا بەرێ پوولێمۆتا ددا ئالیـیێ دنێ، گـوللـه درەشـاند. من خـوه دا سـەرێ چەنێ، وەكی كـێلـەكێ ژێ بستینم.

ئەسكەرێ مـه بەره بەره زێده دبوو. قـازاخ ژی ڤـالا نەدسـەكنـین. واناژی كارێ خـوه دكـر. رۆژێ دانـەكێ سـەر شـەهەرێ چووكـدا دگـرتن. ئەم دچوونه هەوارییـا وان شەهەرا كۆمەک ددا وان.

زڤسـتـان ل مـه هات. بەرف كەت. لێ شـەرێ گراژدانیـیێ هـلا هـێ كوتتـا نه ببـوو. بوورژووازییێ كارێ خوه دكر. گەلله ئەسكەر هلا ژ شـەر ڤەنـەگەریـیابوون. رۆ ب رۆ جاب دهات، – گەلله مەری تێنه مالێ خوه ب چەک سیلهه خوەڤا. ئەوانا ژی تەڤ ئەسكەرێ مه دبوون، دهاتنه پشتا مه. ئەولێ بهارێ گەرەكێ گڤاردییا سۆر تەشكیل ببوویا، ئەسكەرێ مقـەرمی، ئەسكەرێ سـۆر. چەند رۆژادا ئەسكەرێ تەشكیل بوو، چەوا ئەسكەرێ سۆر، ئەز دیسا كەتمه پۆلكا هەڤالێ شپاک.

ژ وێ شـووندا تەشكیل بوو ئۆردییا ئەسكەرێ سـۆری یانزدا. مـەزنێ ئۆردییێ، یێ كـو شـتـابێـدا روونشـتن، هـەڤ، هەڤ سـێـرگـۆ ئۆردژۆنیكیـدزێ، یان پۆلوویان، گێگێچكۆری، سـۆرۆكین و كالمیل بوون. قومانداریيا ئۆردییا یانزده گهیشته هەڤ. كالمیل.

شەرێ گراژدانییێ

ل کاڤکازێ رۆژنە زافە چەتن بوون. بەرە بەرە ئەکسینگلابچییا سەرێ خوە هلددا. راستە ئەولێ بهارێ تەکۆ تەکا رادبوون، دکرنە شەر، نە کۆمنە زاف بوون. لێ مەها ئاداری ژ پش رۆستۆڤ هات گێنێرال کۆرنیلۆڤ. چڤا قەواتا مە ل وێ کاڤکازێ هەبوو، مە ئاڤیتبوو بەر کۆرنیلۆڤ، پێرا شەر دکر. ل پێرادا قەواتا مە هندک مابوو.

کۆرنیلۆڤ بەرێ خوە دابوو کووبانێ، دهات خوە دگهیاندە قازاخێ کووبانێ. هندا شەهەرێ کراسنۆدارێ، – ئەو شەهەر مەرکەزا کووبانێ بوو، – کۆرنیلۆڤ کوشتن. مە ئەسکەرێ وی ژ هەڤ بەلا کر. وی شەریدا ئەز هاتمە بریندارکرنێ. گولله ل رانێ من کەتبوو، برینە جیکی بێ فەسال بوو، ئەز نکاربووم پێ رێ بچووما. ئەسکەرێ مە ڤەگەرییا، هاتە دیسا ستاڤرۆپۆلێ. ئەزی بۆلنیتسێدا بووم، جاب دانە من، وەکی یەکێ گولانێ ١٩١٨ – فرقا بۆلشێڤیکا تو هلدای ئوزڤێ خوە. ئەزی هلا هێ نەخوەشخانێدا بووم، بلێتا من کاتبێ فرقێ، هەڤالێ تۆپوونۆڤ خوە خوا ئانی، دا من، گۆ:

– هەڤالێ شامیلۆڤ، وەختێ تو تەزە هاتی، تە کو گۆت ئەزی فرقەچیمە، کەسەکی مە ژ تە باوار نەکر. چمکو تو کاخەز دەستێ تەدا توننە بوون، مە چ زانبو، تو چ مەری. لێ مە تەڤا بەر چاڤێ خوە دیت، وەکی تو فرقەچیکی هێژایی. مە زوودا شێور کربوو، وەکی تە هلدن چەوا ئوزڤێ فرقێ. ڤان شەرادا وەختا مە توننەبوو، نها مە کرییە جڤات، تو قەبوول کری، هانێ ئەڤا بلێتا تە.

راستی ژ شابوونا من خوە ئوندا کر، نزانبوو چ بگۆتا. ئەز هەڤەکی کەر بووم. هەڤالێ تۆپوونۆڤ گۆتە من:

– تو چما خەبەر نادی ؟

من گۆ:

– هەڤالێ تۆپوونۆڤ، گەللەکی من چەتن دهات، وەکی ژ خلازبوونا تاریقا ١٦ – ئا سەرێ تاریقا ١٧ – ئا ئەز بوومە فرقەچی، پاک خەبتیم. هاتمە ڤرا کەسەکی ئەز قەبوول نەدکرم. مینا خووژانا ئەز ڤاگزالا رادزام. ئەز جارا سبێ هەتتا ئێڤارێ برچی دمام، چمکو خەبات دەست من نەدکەت. گەللە هاتمە گرتنێ. ئەز خوە ژی کورێ گاڤانامە. باڤێ من ژ زارتییا خوەدا هەتتا نها گاڤانە. ئەم دەرێ خەلقێ، برچیبوونێدا، بەلەنگازییێ مەزن بوون...

نزام ژ شابوونا بوو، کامباخا تونەبوونا مالا مە کەتە بیرا من، – کەلا گری دا قرکا من. هەڤالێ تۆپوونۆڤ رابوو، دەست ستویێ مرا بر، بەر دلێ مدا هات، گۆت:

– هەڤالێ شپاک هەرگاڤ پایێ تە ددە، سالخا ددن نیشانا گوللا تە قە ل عەردێ ناکەڤە. چڤا ئەسکەرێ هەڤالێ تە هەنە، هەرگاڤ سالخێ تە ددن، ئەم ژ تە رازینە. دبەک پەرە تە لازمن؟ دبەک ڤرا تە خراب دەرمان دکن. بێژ، گازنێ تە، ژ چییە؟

من جابا وی دا، گۆ:

– قەت ئەز تشتەکی ناخازم. لنگێ منی لاپی سەلامەتە. ئەزێ سبە، دو سبە ژ نەخوەشخانێ دەرکەڤم. دو حەکیم شەڤ رۆ بەر من دگەرن، ناهێلن، وەکی گازنێ خوە ژ دەرەکێ خوە بکم. زاف رازیمە ژ فرقێ، وەکی مرازێ من دیسا گهییاندە سەری. بێژە هەڤالا تەڤی ژ ڤر وا ئەزێ بیستقاتی زێدەتر بخەبتم.

هەڤالێ تۆپوونۆڤ دەستێ خوە کرە دەستێ من، چوو.

دو رۆژا شووندا ئەز دەرکەتم، چ بنێرم – ئدی بهارە. دێ و باڤێ من کەسیب کەتنە بیرا من. من زانبوو، وەکی ئەوە بێ گومانن، ئدی کالن، کەسەک تونەنە، کۆمەکێ بدە وان. ئەز هاتمە جەم هەڤالێ شپاک، من ئیزنا خوە بیست رۆژی ژێ ستاند، پەرە دانە من. ئەز رێ کەتم. ڤلادیکاڤکازێرا، ب ماشێنییێ و فایتۆنا ئەز دو رۆژادا گهیشتمە تلبیسێ. ژ وێدەرێ ژی ئەز کەتمە ماشێنییێ، هاتم، دەرکەتمە قەرسێ. وەختێ ئەز رێدا دهاتم، هەموو رییادا تژی ئەسکەرێ ئوورس بوو، دکشییا، ڤاگزال، شۆش و رییێد ماین تژی ئەسکەر بوو.

سەر ساریقامیشێ شەرەکی هێلا هەبوو. رۆمێ و داشناکا دکرە شەر. سەر رییا مەری دکوشتن جییێ بەلا سەباب. یەک کوشتبوون، ژ جێڤا وی سێ شەیی

دەرکەتبوون. دیوانا داشناکا خوە خوا کەسیب تالان دکرن. گەللە جارا دۆرا شەهەرێ قەرسێ، سەرێ رییا، خمپاپێتێ داشناکا دسەکنین، گوندییێ کەسیب و رێوی تالان دکرن.

چووینا من بەر ب مال زاف چەتن بوو. من ژ سالداتەکی ئوورس تڤنگەکە سوارییێ ستاند، سەد فشەک پێرا. تڤنگا خوە من ئاڤیتە مللێ خوە، ژ شەهەر دەرکەتم. بەر چاڤێ خوە من دیت، چەوا داشناکا گوندییێ کەسیب تالان دکرن. لێ ئەزی ب تڤنگ بووم، نێزیکی من نەدبوون. ئەز کو ژ شەهەر دەرکەتم، ئەز رێدا نەهاتم. من بەرێ خوە دا چییا، کەسە دووری رێ دهاتم. من خوە گیهاندە سووسز.

جیناری مە بیهستن، هاتن، دۆرا من تژی بوون، سلاڤ کلاڤ دانە من. پرس کرن ئەز کیدەرێ مە، ل کو دمینم و قە چ گلییێ تەزە هەنە. هنەکا دپرسی راستە، رۆمێ بێ. من جابا وان ددا، "چ وێ بێ" وێ هاتیە، ساریقامیشێ دەنگێ تۆپا تێ.

جاب گهیشتە عەلی ئاغا، ئەوی چەرکەزێ کالۆ ژ دیگۆرێ خوەرا ئانیبوو ئەمانچاییرێ، شاندە پەی من، حوکوم کر، وەکی ئەم هەرنە قەرسێ چکا، راستە یان نا. کر، نەکر ئەز و چەرکەز نەچوون. ئەوی ئەز گرتم، ئانیمە ئەیلێ، وەکی من بشینە دیگۆرێ. دگۆتە من:

– تو هاتی، خەلقێ ددی ترساندنێ. تو دیسا رهەت ناسەکنی.

باڤێ من بهیست، هات، پەی من کەت. د ئەیلا سنجۆ خوە ئاڤیتە سەر دەست پێ عەلی – ئاغا، خەلقێ ژی کۆمەک دا باڤێ من، ئەز ژ دەست وی زلامی خلاز کرم، ئانیمە مال.

ئووسب – بەگێ، جانگیر ئاغا ئەسکەر ددانە داشناکا. ناڤا کورمانجێ بەلەنگاز کەتبوون، خەلق تۆپ دکرن. روشەت و تالانکرنا کورمانجێ بەلەنگاز بێ هەساب بوو.

قولی – بەگێ ژی ئەسکەر دابوو، قومانداریێ ئەسکەرێ وی نژدێ بوو. ئەو ئەسکەر دهاتە هەسابێ چەوا کێفا خوە، "کاماڤۆر ". لێ تو کێف وێدەرێ تونەبوو.

مالدا ئەز هەر دو رۆژا مام. من لاڤا باڤێ خوە کر، وەکی بێ، ئەم مالا مە ببنە ئوورسێتێ. باڤێ من گورا من نەکر، دگۆت:

– ئەز ئانجاخ هاتمە ناڤا عەشیرێ، ئیسال چەند سالە، ناڤا خەلقێدا من گەللە بەلەنگازی دیت. ل ڤرا، وەکی کێماسییا نان ژی دکشینم، جینار ددنە من، ناهێلن ئەز برچی بمینم.

من کر، نەکر، گورا من نەکر. من لێ نەهێری نایێ. من ئەو هشت، ئەز رێ کەتم، چوومە ئوورسێتێ، یێرا خوە.

رێدا من بەلەنگازیکە چەتن کشاند، هەتتا ئەز گەهیشتمە تلبیسێ. ژ تلبیسێ من چەند لاوکێ کورمانجا: دەورێشێ کورێ ئیبۆیێ رزگێ ژ شەهەرێ قەرسێ، مرازێ کورێ فەقیر نامۆ ژ قۆزلجییێ، شەکر و ئۆردییێ برێ وی ژ باخداتۆلییێ خوەرا هلدان و بەر ب ڤلادیکاڤکازێ رێ کەتن، چوون. ئەم چار رۆژادا گەهیشتنە ڤلادیکاڤکازێ. ل وێدەرێ من جییێ وان لاوکا ئەسکەرێ سۆردا کر. وانا ل وێدەرێ خوە نڤیسین ناڤا ئەسکەرێ سۆر، ئەز ژی چوومە ستاڤرۆپۆلێ.

هنگی ئەز ژ ستاڤرۆپۆلێ چووبووم، هالێ کاڤکازا ژۆرن دها چەتن ببوون. ئەکسینگلابچییا تەشکیلاتا خوە هازر دکر. گێنێرال مارکۆڤ و کۆلێدین ئالییێ نۆڤۆچێرکاسکێ، کێلەکا ستانسییا پرۆخلادنییێ و کاباردێ – کاراچاییڤێ گێنێرال شکوورۆ. ئالییێ رۆستۆڤێ گێنێرال ئالێکسێئێڤ.

ئا ب ڤی تەهەری ئەکسینگلابچییا کارێ خوە دکر، توندروستبوونا خوە ددیت. کۆمەک ددا وانا مێنشێڤیکا. مێنشێڤیک روونشتبوون شتابێد واندا، وانا ئالیکیدا کۆمەک ددا وانا ب سیلهاڤا، وەکی ئینگلابێ بتەمرینن، ئالیکی ژی ئاگیتاسییا دبرن ناڤا پرۆلێتارا، دخاپاندن، نەدهشتن وەکی پالە ئینگلابێ ببنە سەری. مە، بۆلشێڤیکا، خایینتییا وان پالارا ئەشکەلا دکر، دگۆت.

من کو خوە گیهاندە ستاڤرۆپۆلێ، ئەینی وێ رۆژێ ئەسکەرێ کو ئەز تێدا، رێ دکەت، دچوو ستانسییا تۆرگۆڤییێ، هەوارییا شەهەرێ ستالینگرادێ. ئەو شەهەر جییێ پرۆلێتارا بوو، گێنێرالا زانبوو، وەکی زرارا وانە مەزنە ژ وێدەرێیە. بۆنا وێ یەکێ گێنێرالێد سپی ئەسکەر تۆپ دکر، قازاخ دشاندە سەر وی شەهەری.

هەرچێ قازاخێ کەسیب بوو، هاتبوونە پشتا مە پشتا ئینگلابا ئۆکتیابرێ، لێ کیژانی دەولەتی بوو، دچوونە پشتا گێنێرالا، بوورژووازییێ.

ئەسکەرێ مە تەڤی ل ڤاگۆنادا سەر رێ بوو، وەکی وێ سەهەتێ من خوە نەگیهاندایێ، وێ بچوونا. هەتتا ئەو مابوو رێ کەتانا، من خوە گیهاندێ. ئەز ئدی قە نەچوومە شەهەر، دووز چوومە جەم هەڤالێ شپاک. گاڤا کو هەڤالێ شپاک ئەز دیتم، کەن رویادا هات، کەنییا. ئەز هاتمە جەم، سلاڤ دایێ. مە دو سێ دەقا خەبەر دا، زەنگل خستن، ئەز رێ کەتم.

کەتبوو مەها نیسانێ ١٩١٨ – س. رۆژێد بهارا درێژ ببوون. مەرڤ ترێ ئدی رۆ خلاز نابە. جارا تاڤییا بارانێ دهات، ئالیکی تاڤ بوو، ئالیکی ژی باران دباری، کەسکەسۆرێ ژی خوە دابوو ئالییێ مێشە، رۆکە زافە رند بوو. ئەم هلا نە گهیشتنە ستانشییا تۆرکۆڤێ، ل ستانسییا "سالداتە" ژێرا دگۆتن، ئەم پەیا بوون، مە بەرێ خوە دا ئۆکروگا سالسکییێ، ئەم چوون. ل وێدەرێ تەشکیل ببوو ئەسکەرێ بوودیۆنیی، مە گەرەکێ خوە بگیهاندا وانا، بچوونا هەوارییا ستالینگرادێ.

ل وێدەرێ مێشە توننە. عەردێ وێ راستی دووزە. تاری کەتە عەردێ. شەڤەرەش بوو. ل وێ بەستا دووز، با مینا کۆچەرا خوەرا دچوو دهات. ل ئەزمانا جینا عەور تۆپ بووبوون، تە ترێ ئەو ژی شێورا خوە دکن. ئەسکەرێ مە ل وێدەرێ هێوری، – شەڤا خوە دەربازکە.

جارنا چڤتە – چڤتا چڤیکێ بهارێ دهات، کڤش بوو، – وانا هلا جییێ خوە نەکربوو. ئەسکەر خەورا چوو، هەر قەرەول دگەرییان. خرمە – خرما هنە هەسپا بوون، کرچۆمێ ئالفێ خوە دخوارن، خلاز دکرن. هیڤ جارا دکەتە بن عەور، دبوو شەڤەرەش. جارنا ژی ژ بن عەور دەردکەت، مەرڤ، قەراتوو کڤش دکرن. تەڤ سەقری بوون. جیکی دوور شەر بوو، چمکو دەنگێ گوللا دهات.

وێ شەڤێ رازڤێدکا مە عەیان کر جییێ ئەسکەرێ دژمنێ مە، ئەسکەرێ قازێخ. ئەسکەرێ مە و بوودیۆنیی بوو یەک. سبێ شەبەقێ، هلا دیکا نەکربوو گازی، مە هجوومی نەیارا کر. وانا ب پوولێمۆتا و تڤنگا گولله سەر مەدا باراند. لێ خەما گڤاردییا سۆر نینبوو. سەری دابوو سەر هەڤدو، پێشدا دکشییا.

باکی سار دهات، بایێ ژێرن بوو، پاک بوو پشتا مە کەتبییێدا. جینا تاڤ دکەتە بن عەور، جینا ژی با لێ دخست، عەور بەلا دکر، تاڤا شیرنە بهارێ ددا مە. نەیاری

زاف بوو، ئەسکەرێ خوە گۆڤەک کر، کێلەک ژ مە ستاند، هجوومی مە کر. یێ کو زراڤ "هێنک" بوون، ترسینۆک بوون، ژ قەلاچییێ خوە رابوون، برەڤن، لێ هەڤالێ شپاک، چاڤ بورییێ وی تەڤ رابوون، رکێڤی وان کر، گۆت:

– کودا، کودا هوونێ برەڤن، هەرن، تێکەڤنە بن داوا دییا خوە...

دەستخوەدا ژی شپاک حوکوم کر بەرێ پوولێمۆتا و تڤنگا ئالییێ واندا کن. بوو گوره – گورا تۆپا، خرمینییا تڤنگا، رەقە – رەقا پوولێمۆتا، تۆز دومان ژ عەردێ قولۆز دبوو. بوودیۆنیی ئالییێ راستێ ب ئەسکەرێ خوەڤا سێ دەرەجا دەستە شوورا کشییا ناڤ. قازاخ تەیاخ نەدا رەڤ پێ کەت، مە ئدی مەجال نەدایێ، سەر کوتا سەر پەی کەتن. مە چەند رۆژادا بەردایێ ژەڤ بەلا کر. ئێڤارەکێ، هەڤالێ بوودیۆنیی هاتە ناڤ مە. ئەم تەڤ زاف هەیری وی مێرخاسی بوون، وەکی مە بدیتا. وەختێ هاتە ناڤ مە، تەڤارا خەبەر دا، هاتە تانگا من، وا ل من نهێری، سەکنی، گۆت:

– وە ئەڤە رەشۆتانکی ژ کو ئانییە ؟ ئەرمەنییە ؟

قوماندارێ مە گۆتێدا:

– کورمانجە.

– چەوا؟ نها ئەڤ کورمانجە؟ وەکی کورمانجە، "بزانبە دژمنێ منە"، – ب کەن هەڤالێ بوودیۆنیی گۆت، – من ل وەلاتێ رۆمێ و ئیرانێ ڤی شەرێ نیکالەدا گەللەکی کورمانجارا کرە شەر. مەرینە زافە مێرخاسن. کا بدن، برا بێ جەم من.

قوماندارێ مە و ئەسکەر تەڤ هەڤرا کرنە گازی ئەم شامیلۆڤێ خوە نادن.

وی چاخی من بوودیۆنی دیت.

بوودیۆنیی خوە ژ قازاخا بوو، لێ کەسیب بوو. زارۆتییا خوەدا ببوو گاڤان. خوە ژی هەدادە. وەختێ شەرێ نیکالە بوودیۆنیی ببوو چاوشێ قازاخا. هەڤالێ بوودیۆنیی سەرێ سەریدا هاتبوو کۆمەکا ئینگلابا ئۆکتیابرێ. ئەسکەرێ خوە ژ قازاخێ کەسیب تەشکیل کربوو.

ئەم ڤەگەرییان، هاتنە ستاڤرۆپۆلێ. رێدا ل ڤاگۆنادا هەڤالا خوەرا گلییێ شێر،

گلییێ بوودیۆنیی دکرن.

ل شەهەرێ ستاڤرۆپۆلێدا، جارنا، ئێڤارا هەڤال لەڤ تۆپ دبوون، گلییێ شێر دکرن، گلییێ ئەکسینگلابکار ئا دکرن. هەر یەکی پایێ خوە و مێرانییا خوە ددا. وان رۆژا ئەسکەرێ مە سەردا زێدە کربوون، مەرییێ ب ئختییارا خوە هاتبوون. وانا گوه ددا وان گلییا ئاخ دکر، دگۆتن:

– لێ کەنگێ ئەمێ هەرن؟ ئەم دخازن بەرێ مە و دژمن ژی تێکەڤە هەڤدو. وانا گەلله خوونا مە و خوونا کال باڤێ مە مێتنە، خوارنە.

ئاخین ژ وان دهات، چرکینییا درانێ وان بوو.

ئێڤارەکێ ١١ – کال ئانینە کازارما مە. ئەوە ژ گوندێ زاڤیدنێ بوون. ئەوانا تەڤ کەسیبێ وی گوندی بوون، ب ئختییارا خوە هاتبوونە کۆمەکییا ئینگلابێ ئۆکتییابرێ. جاهلا جارا لاقردی پێ دکرن، دگۆتن.

– خالۆ، نە وەختا وە و رازانێیە.

کال ژی، هێرسا وان رادبوو، دگۆتن:

– لاۆ، هوونە هلا زارن، بینا شیرێ دییا ل دەڤێ وە تێ، لێ ئەز ئەسکەرێ کەڤنم، من واقا شەر دیتنە. برا بێ بینا باروتێ، چکا ئەمێ بنێرن کی مە بەرخە، کی بەرانە.

١٠ – مەها گولانێ ١٩١٨ – س. حوکوم هاتبوو، وەکی ئەم ئەجەله هەرنە ستانسییا رازڤیلنێ. کالا چاڤێ هەڤدو دلەکی ئەشق نهێری، چەوا مزگینیکە خێرێ مەرڤرا بێ. لاقردی جاهلا دکرن، دگۆتن:

– ئەمێ نها ل مەیدانا شێر ببینن، چکا کی مێرە.

– ئەمێ ببینن، ببینن، – جاهل دکەنییان، دگۆتن.

ئا ب ڤی تهەری ئەشق و دل ئەم دچوونێ شێر. جارنا ژی تان ددانە هەڤدو، هەڤدو تووژ دکرن. کەن سەر لێڤا مە نەدچوو، مەرڤ ترێ ئەم دچوونە داوەتێ.

ئەم شەڤ ژ ستاڤرۆپۆلێ دەرکەتن. شەڤە کەر بوو، کوخین ژ یەکی نەدهات. هیڤەرۆنێدا جینا، مینا ستێرەکی، تو ئەرمەنیکێ باڤێ سەر، مێشە ل پێشییا مە،

دەردکەت. تاریبانا سبێ مە خوە گیهاندە ستانسییا رازڤیلنێ. ڤاگۆنێد ڤالا هازر بوون. ئەم پێرا پێرا هەدمین ڤاگۆنا، تژی بوون.

ئەم گەرەکێ بچوونا ستانسییا باتایسکێ، هندا رۆستۆڤێ. ل وێدەرێ ئەکسینگلابکار و گێرمانییارا ببوونە یەک، دهاتنە سەر کووبانێ شێر. مە خوە دلەزاند، وەکی ئەم زوو بگهیژنێ.

ناڤا ئەسکەر بوو کوتە – کوتە، خەبەر ددان، دگۆتن:

– چما ئەم شەهەردا ماشێنییێ سویار نەبوون، نە هاتن، ئەم هەتتا ڤرا پەیا هاتن.

قوماندارێ مە هەڤالێ شپاک گۆتە وان.

– ئەڤا یەکا قرارا فیرقا بۆلشێڤیکا بوو. چمکو نها هەرچار ئالییاڤا دژمنا ئەکسینگلابکارا سەری ل مە هلدایە. وەکی ئەم ژ شەهەر دەردکەڤن، دچن ئەسکەر کێم دمینە، وێ بێن، ئەسکەر قر کن، شەهەر ژی زەڤت کن. لۆما ئەم، شەڤ دەردکەتن، دزیکاڤا تێنە جییێ دوور، وەکی کەسەک مە نەبینە.

یێ کو دکرنە کوتە – کوت دەستخوەدا کەر بوون.

ئەم هاتنە هندا ستانسییا باتایسکێ. ئێمێ رییا سەهەتەکێ مابوو، – ئەم بگهیژنە، ماشێنییا مە، ل چۆلێ سەکنین. ئەسکەر هەدمین، ژ ڤاگۆنا دەرکەتن. ئەسکەر هەسپێ خوە هازر دکرن، زین دکرن، کارێ خوە دکرن. جاسووسە هازر بوون. کالەکی بەر قوماندار سەکنی، لاڤا کر، وەکی وی ژی بشینن جاسووسییێ. خەبەردانا ویرا کڤش بوو، – ئەو ئیتبارێ ئەسکەرێ جاهل ناینە، لۆما دخازە هەرە جاسووسییێ.

وەختێ جاسووس هەسپا سویار بوون، رێ کەتن، کالەکی کرە گازی، گۆت:

– فەسال هەرن، پاک بنێرن، خوە چار چاڤ کن...

یێ کو پێشییێ کەتبوو، دچوو، کرە گازی گۆت:

– ئارخایین بە، ئەمێ پاک شخولێ خوە بقەدینن. هەموو ئالییا جاسووسێ مە بەلا بووبوون. ئەسکەر کەتبوو تاسیلەتا شێر و هازربوون بۆنا شێر. تەڤی ئەشق بوو، سیقینییا درانێ وان بوو، دخواستن تێنە شەر. جاهلا و وان کالاڤا دیسا دەست ب لاقردییا دکرن. یەکی جاهل گۆتە یەکی کال:

– خالۆ، خالۆ وەکی چاڤ ئەکسینگلابکارا دکەڤی نەترسی...گازی مە کە...

کالێ کەنییا، گۆت:

– وەکی زابتێ گڤاردییا سپی گوللا ئاگری تە دکە، تێکە قوورین، بگری، بێ ئەزێ هەرم، دییا خوەرا بێژم، وێ دەستخوەدا برەڤە.

ئا وا هەڤرا مەتەلۆک دگۆتن، کێف هەنەک دکرن، دچوون. هنەکا دگۆت، وەکی ئەم کەسە هەرنە سەر شەهەرێ رۆستۆڤێ، لێ قوماندار ئەو یەک قەبوول نەدکر.

تاری مە کەتە عەردێ. جێرگا ئەسکەردا قوماندارێ مەزن حوکوم کربوو، وەکی کەسەک جخارەکێ نەکشینە، برووسییا ئێگر دەرنەخە. ئەو حوکوم ئەسکەر رەخ هەڤدا دگۆت، جاب هات، گهیشتە من، من ژی گۆتە ئەسکەرێ خوە.

شەڤەرەشەکە ئوسا بوو، – وەکی مەرڤ تلییا چاڤێ هەڤرا کرا، هەڤدو نەددیت. وێ شەڤەرەشێدا، مە جییێ خوە گوهاست، جیکی گوژمەیی بلند.

سبێ شەبەقێ جاسووسێ مە ڤەگەرییان، هاتن. کالێ زابتەک ژ ئەسکەرێ گڤاردییا سپی دیل گرتبوو، دابوو بەر سنگێ هەسپێ دانی.

– هلا لێ بنێر، هلا لێ بنێر، – ئەسکەر ژ هەڤرا دگۆت.

– ئاگرێ تو مالا کالێ نەکەڤی، چتۆ مێرە، – ئەسکەر ل کالێ دنێری، دگۆت.

زابت، کنجنە تەزە لێ، سەر سوورەتێ وی کور کری، پۆرێ وی شەکری بوو، کڤش بوو کورێ دێیە، تەزە ژ شەهەر هاتبوو.

– وە ژ کو ئانی، – قوماندار ژ کالێ پرسی.

– خوە ئەڤ نە تەنێیە، وا قورە بوو، – کالێ جابا قوماندار دا، گۆت، – ئەوانا ٧ – مەرینە...

هلا هێ خەبەرە دەڤێ واندا، مەزنێ جاسووسا هەسپ خاراند، هاتە جەم وان، پەیا بوو.

– خوە ئەڤا نە مێرانییا مەیە، ئەڤا مێرانییا کالێیە. وەکی کالێ نینبییا، ئەمێ تەڤێ تێکەتانا دەستێ وان دیل. ئەم کو ژ ڤرا رێ کەتن، کالێ رێدا قە رەهەت نەدسەکنی. ها بانزددا وێ نەوالێ، ها بانز ددا بەر وی کەڤری، مینا گورا ڤردا وێدا

دچوو دهات. رێڤا مه پێرا دکره شەر. وەختێ ئەم هاتن، نەوالەکێرا دەرباز بوون، کالێ کەتە نەوالێ، بەرژێر چوو، پاشێ ڤەگەرییا هەڤراز چوو. ئەم پێ کەنییان. نشکێڤا دەنگێ کالێ هات، دکره گازی: "تەسلیم بن، وەکی هوون تەسلیم نەبن، ئەزێ وە تەڤا بکوژم". مه گەم ل دەڤێ هەسپا خست، ئەم ڤەگەرییان، مه لێ نهێری، – ئەم چ بنێرن، – هەڤت مەری زابتەکیڤا نەوالێدانە، وێ درەڤن. مه سویاری ئاژۆتە سەر، وانا ئەو دانە بەر گوللا. کالێ هەما پنگری عەردێ گوللەک ئاڤیت، ل بەر ڤی خست، ئەڤا کو بایێ گوللێرا کەت، یێ دنێ تەسلیم بوون. لێ وەکی کالێ نینبییا، ئەمێ تێکەتانا دەستێ وان دیل.

تەڤا پایێ کالێ ددا و ژێ خوەش بوون.

تو نابێژی – دژمن زوودا ئەم دیتبوون، ئەسکەرێ خوە کربوو مینا گۆڤەکا، هەردو ئالییاڤا دهات، هندک مابوو ئەم تێکەتانا ئۆرتا وانا. نشکێڤا جاب دانە مە، وەکی ئالییێ چەپێ ئەسکەرەکی گومرەھ دکشە. هەتتا ئەسکەرێ مه خوە راست کر، قەلاچییێ خوە گرتن، دژمنا ئالییێ دەستێ راستێ، ئەم دانە بەر گوللا و هجووم دکر، دهات. وی ئالی کال و جاهلا کەتبوونە مەجالێ، چەوا کو دژمن کڤش بوو، هەلان دانە هەڤدو، رکێڤی قازێخ کرن. ئەسکەرێ ماین ژی خوە نەددا پاش. ئەسکەرێ مه نەهشت، – ئەو خوە راستکە. من حوکوم کر خوە ژی دا پێشییێ، وەکی لێخن، نەهێلن ئەو دەرباز بە. ئەز هەی دچووم، هەی ڤەدگەرییام، پەی خوە دنێری، چکا ئەسکەرێ من رند تێ. وێ سەهەتێ ئەسکەر ئوسا دهات، ئوسا قوژین ل دژمن خستبوو، کێفا مەرڤ پێرا دهات.

دوورەبینە ل دەستێ منی چەپێدا بوو. دەستێ راستێ من قرمە گرتبوو. نشکێڤا دوورەبین ژ دەستێ منی چەپێ کەتە عەردێ. دەستێ من ئالاڤەکە گەرم داینێدا. من لێ نهێری چلکێ خوونێ شالێ من هلدا، دەستێ من ئێشییا. گاڤا کو من دەستێ خوە بلند کر، لێ نهێری دەستێ منی بریندارە، من روو خوەدا بەردابوو، خوونێ دلۆپ دکره سەر شالێ من. گولله سەر مەدا دبارییان، مینا تەیرۆکێ.

تانا ئێشا برینا من دا دلێ من، ئەز روونشتم. هاتن دەستێ من گرێدان، ئەسکەرێ مه ژی ئدی پێشدا چوو. هەسپێ من گیهاندنە من، ئەز لێ سویار بووم،

هێدیکا پەی وانا چووم. وێ شەڤێ قومانداریێ مەزن حوکوم کر، وەکی ئەز هەرمە حەکیمخانێ، لێ ئەز نەچووم، دەستێ من ژ هەڤالا نەدبوو، ئەز مامە ناڤ ئەسکەردا.

چار رۆژا، چار شەڤا شەرەکی زەعفی گران بوو. دەنگێ تۆپ، تڤنگا و پوولێمۆتا ژەڤ نەدبری. برینا دەستێ من ژی وەرمیبوو، حەکیم ل من هێرس بوو، کرە شەر، ئەز شاندمە ناڤا بریندارا.

ئێڤاریێ جاب هات، ئەسکەرێ مە لێ کرییە چار بێری، لێدخە، ئەسکەرێ قازێخ درەڤە. گەللەک ژ مە، بریندارا، کاریێ خوە کرن، وەکی هەسپا سویار بن، هەرنە شێر. دۆختر پێهەسییا، ئیزنا مە نەدا.

ئێڤارەکێ کاخەز هات، وەکی ئەم هەرن ستانسییا باتایسکێ، چمکو ئدی ئەو ستانسی کەتبوو دەست مە. ئەسکەرێ رێ قازێخ بەلا کربوون توور تێلا کربوون، ٣٠ – ئاڤتۆمۆبیل ژ قازێخ ستاندبوون.

وی شەریدا گەللە گێرمانییا ژی هاتبوو. وێ سالێ گێرمانییا هاتبوو، تژی ئوکراینێ ببوو. نیڤەکی وان هاتبوو رۆستۆڤێ، کۆمەکی ددانە بوورژووازییێ.

شەرێ گراژدانیییدا بوورژووازیا ئەڤرۆپایێ: ئنگلیس، گێرمانییا، فرانسییا، یاپۆنییا و دەولەتێد مایین هاتبوونە هەوارییا بوورژووازییا ئوورسێتێ. لێ پرۆلێتاریاتێ وان دەولەتا رابووبوو پشتا مە. راستە، ئەوانا نەهاتبوون وەلاتێ مە، لێ ل وەلاتێ خوەدا وانا دکرە فووند، نەدهشت سیلهە بێ بگهیژە قازێخ و بوورژووازییا ڤرا. وانا پاتشێد خوە سەر تەخت ئاڤیتن. وی چاخی دنییا ببوو دو ئالییا: ئالیک پرۆلێتاریاتێ ئورسێتێ، یێ کو وەلگەراندبوون دیوانا نیکۆلەیی خوونخور، ب کۆمەکییا پالێ ئەڤرۆپایێ دکرە شەر، ئالیک ژی بوورژووازییا ئوورسێتێ و بوورژووازییا ئەڤرۆپایێ.

چەند رۆژا شووندا شەر کوتتا بوو. ئەم هاتنە جییێ خوە، ئەز کەتمە نەخوەشخانێ. دەستێ من بەرە بەرە سلامەت بوو. ئەز دیسا دەرکەتم، هاتمە ناڤا ئەسکەر.

رۆ نەدما، – ئەم نەدچوونە شێر. بوورژووازییێ سەرێ خوە هلانی، کۆمەکییا وان هەر جییا دگهیشتێ. سەر شەهەرێ ستالینگرادێ هەر رۆ شەر بوو. ئەم گەللە جارا

دچوونە کۆمەکییا وی شەهەری.

پاییزێ ١٩١٨ – سالێ هالێ مە زاف پەژمووردە بوو. ئەسکەرێ قازێخ زۆر ددا مە، شەهەر ژ مە ستاندن. رۆژەکە سەر مەدا گرتن، شەهەرێ ستاڤرۆپۆلێ ژ مە ستاندن. مە شەرەکی گومرەهـ سەر ستاڤرۆپۆلێ کر. هەڤالێ میی عەزیزی رند، هەڤالێ شپاک، ل گوندێ تاتارکێ سەر ستاڤرۆپۆلێ هاتە کوشتنێ. ئەسکەرێ مە هەرچار ئالییاڤا پاشدا نەدکشییا. ئالیکی ژی، نەخوەشییا تیفێ کەتبوو ناڤ ئەسکەرێ مە، گەللەک ژێ قر دبوو، ژ نەخوەشییێ. پاییزا دەرەنگی ئەسکەرێ مە ژ هەڤ بەلا بوو. نیڤەک رەڤی بەر ب ڤلادیکاڤکازێ، نیڤەک بەر ب ئاستراخانێ. ئەز و چەند هەڤالێ خوە ڤا کەتنە ناڤ قامووشێ، هندا کیزلەرێ، بوونە پارتیزان. بەرێ قوماندار ئەز بووم، پاشێ هەڤالەک هات، گلییێ شێردا ژ من رندتر زانبوو، مە مەزناتییا پارتیزانییێ دا وی. ئەو مەری نها ساخە، ل لێنینگرادێدانە مەزنێ ئەسکەرێ گ.پ.ئو. – یە، ناڤێ وی هەڤ. خیژنیاک.

مە رۆژێ دانەکێ سەر ئابۆزێ واندا دگرت، تالان دکر، قر دکر. هەڤالێ خیژنیاک مێرەکی زافی ئێگن بوو. مە تەڤا ب ناڤێ ئینگلابا ئۆکتیابرێ سۆند خوار، وەکی ئەم خوە نەدنە دەستێ وانا، هەتتا مەریک ژ مە ساخ بمینە، تێکە شەر. بەرێ ئەمە هندک بوون، نێزیکی ٥٠ – ٦٠ مەری بوون، لێ پاشێ گەللەک درەڤییان، دهاتن، دگهیشتنە مە. ئەوێ درەڤییان، دهاتن، تەڤ گوندییێ کەسیب بوون. نێزیکی ٣ – مەهادا ئەم بوونە ٦٠٠ – تڤنگچی. گەللە ئەسکەرێ قازێخ هاتە سەر مە شێر، لێ نکاربوو تشتە مە بکرا. جییێ مە هەزەک بوو، گۆل بوون، قامیش بوو. نێزیکی ٧٠ – کیلۆمێتری درەژایا وێ هەزەکێ گۆلگەنییا هەبوو. مە سالەکێ سالەوەخت، چۆلێ بەر بەرفێ، بارانێ، سورێ و سەرمێ کرە شەر، خوە نەدا دەست. جارا مە ل نەحییا شەهەر زەڤت دکر. دیوانا خوە لێ دادانی، لێ گاڤا کو هەوارییا ئەسکەرێ قازێخ دگهیشتە هەڤدو، ئەم بەر وانا تەیامیش نەدبوون، درەڤییان، دکەتنە قامووش. جییێ مە سەرێ دورییانێ بوو. مە نەدهشت وەکی ئەوانا پاکی زەخیرا بکشینن. مە سەر رییا ماشێنییێ دگرت، خراب دکر. ئەم ئدی ئوسا زاف ببوون، – ئەم جیکی دەرنەدکەتن، – ئەم دەردکەتن چار – پێنج ئالییاڤا. رۆکێ مە سەر شەهەرێ سڤیاتۆی کرێستێدا

گرت، چقا گرتی هەبوون، مە ژ کەلێ دا بەردانێ خوەرا برن.

نێزیکی بهارێ بوو. جاب هات، وەکی ژ خارکۆڤ و شەهەرنە دنێ ئەسکەرێ مەیی سۆر بەری ئەسکەرێ بوورژووازییێ ددە، تێ بەر ب دۆنباسێ.

شابوون کەتە ناڤ مە، مە ژی کارێ خوە کر، ژ ڤی ئالیدا لێخن، لێ گومرەھ لێخن.

مە ئوسا ژی کر. نیڤەک ژ مە کەتنە ناڤا مێشە، مە سەرێ رییا دبری، نەدهشت زەخیرا وان بگهیژە هەڤدو، تۆپ و چادرخانا وان هەرە هەوارییا جییێ شەرێ گران. نیڤەکی مەیی دنێ ژی هاتنە، دەرکەتە هندا ستانسییا کوورشاڤکێ و ناگووتێ. ل وێدەرێ مە گەرەکێ رییا ماشێنییێ بدا خرابکرنێ، وەکی هاتن چووینا وەلاتێ کووبانێ و تێرێکێ بدا برینێ. نیڤەکی ماین ژی ما سەر بنگا مە، ناڤا وان گۆلا، ناڤا وان هەزەکادا.

لێ بەرهنگێ، ئێڤارەکێ ئەز و هەڤالێ خیژنیاک، ئەم ل هەڤ جڤییان، بەری گشکا مە سۆزێ خوە کرە یەک، کی کیژان ئالی هەرە. پاشێ مە گازی چەند هەڤالنە دنێ کرن، پلانا خوە ژ وانرا گۆت، وانا ژی پلانا مە قەبوول کر، ئیجار مە گازی پارتیزانا تەڤی کر، پلانا خوە تەمام وانرا شرۆ کر، گۆت. تەڤا دگۆت، – گلیکی زافی رندە و پاکە ژی. مە سۆندا پارتیزانییێ دەستێ هەڤدا سۆند خوار، دیسا وەکلاند سۆندا خوە بەرێ، گۆت:

– چقا ئەم ساخ بن، ئەمێ شەر کن... – ئیجار سەر سۆندا خوەدا مە زێدە کربوو، – وەکی ئەم نەهێلن ئەو خوە راست کن، چقا ژ مە تێ، سەرێ رییا بگرن، ئەسکەرێ وان قر کن. چ ژ دەستێ مە بێ، ئەمێ بکن.

خوەلەسە مە تو رۆژ نەددا سەرێ وان: رییا ماشێنییێ خراب دکر، پرا خراب دکرن، سەرێ رییا ئەسکەرێ وان دگرت.

پالا و گوندییا ژی دزیکاڤا کۆمەک ددانە مە. چمکو وەختێ گێنێرال دێنیکین ئەو وەلات زەڤت کربوون، ئەو گوندییێ عەردێ ملکەدارا ژێ ستاندبوون، مالێ وان بەلا کربوون یان کۆمەک دابوونە دیوانا شێورێ، هەر رۆ گێنێرال دێنیکین ئەو مەری دگرتن، گوللە دکر، داڤیتە کەلا داردا دکر، دخەنقاند.

دیوانا دێنیکین چەوا دیوانا بوورژووازییێ گوندی و پالە ئانیبوونە ئاھ و زارێ. مالێ وان تالان دکر، خراب دکر، دشەوتاند.

بھارێ سەر شەرێ سووڤۆرۆڤسکێ گوللە ل لنگێ منی چەپێ کەت. دو پێچییێ من بریندار بوون. جی توننەبوو، – ئەز لێ سلامەت ببووما. برینا لنگێ من شەرادا، سەر پشتا ھەسپا سلامەت بوو.

زڤستانێ، ١٩٣٣ – س. ھەڤالێ خیژنیاک ل لێنینگرادێ راستی من ھات. ئەو قوماندارێ ئەسکەرێ گ. پ. ئو. – یە. گاڤا کو راستی من ھات، خوە ئاڤێتە پێسیرا من، ھاتە رویێ من، پرس کر:

– قە تو چەوا دەرباز دکی؟ تو ئدی کال بوویی. برا ئەو لنگێ تەیی بریندار قە چەوانە، سلامەت بوو؟

گەللە پرس ھەوال ژ من کرن و پارتیزانییا مە کەتە بیرا مە... مە شەر کر، چەند شەھەر زەڤت کرن، دیوانا شێورێ لێ دانی.

ئالییێ دنێ ژی، ئەسکەرێ مەیی سۆر، بندەستێ ھەڤالێ بوودیۆنیی ل وان دخست، دھات. مە بەری گێنێرالا دا، ئەسکەرێ گڤاردییا سپی دا، ژەڤ بەلا کر، وەلات تەمام ژێ ستاند، مە وەلات زەڤت کر.

ئەو سێ چار سال بوون سەر ھەڤ، مە بن دەستێ فرقا بۆلشێڤیکا، ب سەرکارییا بۆلشێڤیکا دکرە شەر. ل گەللە جییا، گەللە دەشت و زۆزانادا، ل گەللە مێشادا، چۆل، بانییا پرۆلێتاریات و گوندییێ خەباتچی خوونا خوە رێتن، بۆنا چێکرنا دیوانا شێورێ، بۆنا ئازادبوونا مللەتێد بچووک، بۆنا زەلقەتییا دیوانا پاتشێ، بۆنا زەلقەتییا بوورژووازییێ، ملکەدارا، بەگا، ئاغالەرا، شێخا، کەشیشا و مەللا.

ژ وێ شووندا من گەللە جییا قولوخ کر. مەھا سەباتێ ١٩٢٤ – س. فیرقا بۆلشێڤیکا گازی من کر، گۆتە من:

– ژ تاریقا ١٩١٨ – سالێدا تو فرقەچییی، کڤشە، وەکی تو گەرەکێ ھەری کاڤکازێ ناڤا کوردا بخەبتی.

دیسا ناڤا کورمانجا

من گورا فیرقێ کر، بهارێ، ١٩٢٤ – سالێ، ئەز هاتمە رەوانێ، وەکی ناڤا کورمانجا بخەبتم.

بەری گشکا ئەز ل دێ و باڤێ خوە گەرییام. باڤێ من کالی بەلەنگاز و دییا منە پیر توننە بوون. ئەز ناڤا گەللە ئێلا گەرییام. من سالخ هلدان، وەکی دو خووشکێ من ساخن. یەکە ل شەهەرێ تلبیسێدانە. ئەز چووم. من خووشکا خوە گۆگێ ل وێدەرێ دیت. گۆگا خووشکا من، ژ مرا گلی کر، وەکی باڤێ من کوشتن، دییا من ژی خەلاییێدا ژ برچییانا مر. ئەم گەللەکی سەر هەڤدا گرییان، لێ بێ فەیدا بوو...

ل تلبیسێدا گەللە کورمانج هەبوون. گوندێ ئەم تێدا دمان، سووسزییا، تەڤ هاتبوو، کەتبوو کووچێ تلبیسێ، ئیدارێ خوە دکر. گوندییێ مە سووسز هاتنە دۆرا من، ژ مرا وا گلی کرن:

– وەختێ تو ژ جەم مە چووی، دیوان کەتە دەستێ داشناکا. داشناکا دەست پێ کر کورمانج قر کرن. رۆژێ دانەکێ خوومپێ وان ب خوومپاپێتێ خوەڤا سەر گوندەکیدا دگرتن. نیڤەکی کورمانجا ژ گوندێ خوە درەڤییان. بەگێد مە، ئاغالێرێد مە ژی چوونە پشتا داشناکا. ئووسب بەگ، جانگیر ئاغا و قولی بەگ ئەسکەر ژ کورمانجا دانە داشناکا. خوەدێ گراڤی ب ئختییارا خوە. لێ چ ئختییار چ هال، تەڤ زۆرا قامچوو دبرن. دەولەتی ژێ خلاز دبوون، چمکو پەرێ وان هەبوو، روشەت ددان، خلاز دبوون. کەسیبێد بەلەنگاز، گاڤان، شڤان، و فقارە دگرتن، زۆرا قێمچی دبرن. هنەکا مالێ خوە، هەبوونا خوە دفرۆتن، روشەت ددان، وەکی خلاز بن. هەرەکێ یەکی روشەت ددا ئووسب بەگێ، خلاز دبوو، دهاتە مالا خوە، ئیجار عەگیت بەگێ برازییێ ئووسب بەگێ دگرت، ئەوی ژی هەرچێ بەر دەرێ وی هەبوو، تۆپ دکر، دستاند. ئەڤا یەکا مالێ کەسیبا ببوو وانرا چەوا "دۆنێ سەر هەلیسێ" کیژانی ژ خوە شەرم نەکرا، دچوو مالێ کەسیبا، ژێ دستاند.

– وەختەکێ ئەم رەڤین هاتنە ئاخبارانێ. ل وێدەرێ جانگیر ئاغا ناڤ مە کەت، ئەم تالان کرن. رۆ ب رۆ هالێ مە خراب دبوو، مەلخوقەت دەست خوە دچوو. خەلایی کەتە ناڤ مە، ئەم تەڤ بوونە هێسیر.

– ئووسب بەگ بوو ئوزڤێ پارلامێنتا داشناکا، جانگیر ئاغا ژی قوماندارێ سەر ئەسکەرێ کورمانجا ناڤ داشناکادا. عەگیت بەگ بوو پریستاڤێ کورمانجا. عەگیت بەگ خەلق ئوسا تالان کر، ئدی "نەینوک تونە بوو"، وەکی خوە پێ بخوراندا.

– دیوانا داشناکادا خەرج بێ هەساب بوو. خەمپاپێتا رۆژێ دانەکێ ناڤ مەدا بوون، ئەم تالان دکرن، وەکی هەسپەکە یەکی رند هەبییا یان دەوارەکە یەکی رند هەبییا، بەر دەرێ وی نەدهشتن، تالان دکرن، دبرن.

– عەگیت بەگێ کربوو ئەدەت، چەوا قانوونا بەگتییێ، وەکی ژ مالەکێ مەریک بمرە، دهات نیڤێ مالێ زۆرە زۆر خوەرا دستاند، دبر. زولما وانا دکر، تو کەسەکی نە دکر. کێرا توییێ بێژی؟ هەری جەم کێ؟ کیژان دیوانێ هالێ تە پرس کە؟ داشناکا تەڤا ئەو تالان دکر. تو کەسەکی شکییات نەدپرسین.

– ئووسب بەگ برازییێ خوەرا ببوو پشت، ل پارلامێنتێ روونشتبوو. وەکی گوندیک فیکر بکرا بچوویا شکییات، ئووسب بەگێ بێ پێشکێش ئەو شکییاتچی قەبوول نەدکر. وەکی ئەو شکییاتە سەر برازییێ وی بوو، قەستیکەڤا دگۆت:

– هەرن، هەرن، ئەز چ بێژم، گورا من ناکە. من نفری لێ کرییە، نانێ مالا هەسان ئاغا وێ خەنیمی وی بە.

– ئوسا بەلەنگاز، کەسیب و خەباتچی تالان دکرن. نە دهشتن، وەکی چرووسی بەر چاڤێ یەکی کەڤە...

– چما، ئەڤا یەکا بەگا تەنێ دکر؟

– نا، بەگا تەنێ نەدکر. شێخا، مەللا و پیرا هەر رۆ دگۆتن:

– کی گورا مەزنێ خوە نەکە، ئەوە بێ خوەدانە، تو جاری قەنجییێ نەبینن، نە ل ڤێ دنێ، نە ل وێ دنێ.

– وانا ژی ئالیکی پێ کەتبوون، خەلق دخاپاندن، کۆمەکی ددانە بەگا و داشناکا.

هەمی کەسیب دخاپاندن، خێر تۆپ کرن، بێ هەساب بوو. ئاھ و زارێ خەباتچییا دما بێ پرس، یەکی لێ نەدپرسی.

گوندیکی کەسیب گۆتە من:

– عەگیت بەگێ ئەز تالان کرم، تشتەک بەر دەرێ من نەما، هەر ما دو بزنێ من، گوهدرێژەکە من و پێنج سەری کولفەت. ٣ – هەب زارێ هوور بوون. من ئیدارێ زارێ خوە ب هەردو بزنا دکر، شیرێ وان ددۆت، دچوو بنێ زەڤییا، هەبێ سمل تۆپ دکر، دانی مال، ب دەستا دفرکاند، ئەو هەبێ گەنم من دقەلاند، دکرە قەلینۆک، ددا سەر دەستێر، هوور دکر، دکرە قاووت. ئەو قاووت ژی تەڤ شیر دکر، ددا زارێ هوور، وەکی ژ خەلایێ نەمرن. مە، مەزنا ژی پنجارا چۆلێ دخوار…

– رۆکێ عەگیت بەگێ خولامێ خوە شاندە جەم من، وەکی ئەز کەرا خوە بدمێ، ببە، تێکە ناڤا پەزێ خوە. من کەرا خوە نەدایێ. خولامرا ژی گۆت: "هەرە، بێژە عەگیت بەگێ، کا ئەوی چ بەر دەرێ من هشتییە، هلا دشینە جەم من". ڤێ جارێ خولامەکی پاک بوو، مەریکی ب ئیساف بوو. دەنگێ خوە ژ مرا نەکر، چوو. لێ وەکی خولامەکی دنێ بوویا، وێ ئەز باڤیتاما ناڤا قامچییا، تێر بکوتاما. دەڤ، درانێ من بشکێناندا. لێ ئەڤی هلا هێ پاک بوو. ٢ – رۆژا شووندا عەگیت بەگێ مێرخاسێ خوە شەمۆیێ ئەجۆ شاند، ئەز کوتام، مەرکەبا من ژ من ستاند، بر.

بزنەکە من زابوو، دو کارێ رند ئانیبوون. مەرڤ هەیران هژمەکار بوو وان کارا، بەدەوییا وان بنێرا. من و زارێ خوەڤا بزنێ خوە دبرە چۆلێ، دچێراند. زارا ل چۆلێ کار ژ بزنا دبر، دوور دخست دچێراندن، وەکی شیر تێکەڤە گوهانێ بزنا، ئەم بدۆشن.

جابا هەردو کارە من گهیشتە عەگیت بەگێ. ئەوی زلامی هات، هەردو کارێ من من ستاندن، کرە خورجکا تەرکویا هەسپێ، بر، سەردا ژی ئەز تێر کوتام. لێ ئەوی کار نەگیهاندە مالا خوە. کار رێڤا فەتسی بوون، مرار بوون. بزنێ من ژی ستەور بوون، رسقێ زارێ من هاتنە برینێ. ئەز بێ ئیلاج مام، ئیدارێ زارێ من نەدبوون. خەلقێ کەسیب، یێ هاتبوونە تالانکرنێ، مالێ وان بەگا و داشناکا ژێ ستەندن، دچوونە کاخێتێ، ناڤا گورجیستانێ، ئیدارێ خوە دکرن. ئەز ژی کەتمە ماشێنییێ،

زارێ خوە هلدا، چوومە کاخێتێ، ئیدارێ خوە دکر.

– ئەز ژ ١٩٢٠ – سالێ شووندا هەر ئیسال، ١٩٢٤ – دا ڤەگەرییام، هاتم. لێ ئایکێ من و یێ زارێ من ویرا نەما. دیوانا شێورێ خوەیێ مە، کەسیب کووسیبا هات، ئەم ئازا کرن ژ دەستێ ڤان خوونخورا، ژ دەستێ ڤان زالما...

راستی، بەگا، شێخا، داشناکا و مەللا هالێ کورمانجێ کەسیب زاف پەژمووردە کربوون. مالێ وان زۆرێ ژێ دستاند. وەکی یەک نەخوەش دکەت، جانگیر ئاغا یان عەگیت بەگێ دچوو، مالێ وان تالان دکر، دانی.

وەختێ ئەز هاتم، ئەڤا گلی گۆتنانا گاڤا کو من بهیست، ئەجێمای دمام.

پێش مڤا گوندیکی گۆتە ئوسب بەگێ:

– ئوسب بەگ! وەختێ ئەم دهاتنە جەم تە شکییات سەر برازییێ تە، تە شکییاتێ مە نەدپرسی، تە دگۆت: "هەرن، من تەسلیمی نانێ مالا حەسەن ئاغا کرییە". لێ تە چما رۆکێ گازی نەکرێ، نەگۆت، – برازییا، خوە تە خێرە ژ وان بەلەنگازا، چما وانا تالان دکی، یان تە ئەو مالێ ئەوی ژ مە دستاند، دانی بەر دەرێ تە، تە ژێ بستەندا، بدا مە، بگۆتا: "خوە نە زۆرە، ئەز مالێ خەلقێ، مالێ زولمێ ناخوم". لێ تە ئەو یەک نەدگۆت. هەمی کارا تە تێ هەبوو. تە ژ وی پەزێ مەیی تالانکری دخوار. شیر، پەنێر، تۆراق، روون، گۆشتێ وی. هریا وی ژی دکرە گۆرە، پێ دکر. نا، پاک بوو ئایکێ مە ژ تەرا نەما. دیوانا شێورێ، خوەیێ مە، کەسیب کووسیبا، فقارا و بەلەنگازا هات، قامچییێ وە سەر سەرێ مە هلات. هلا ئاخریا وە ژ پارا تە.

ئەوی مێرکی تلییا خوە درێژ کر، نیشانی پیر ئاباسێ دا، گۆت:

– تو دبینی ژ ویرا ژی نەما. ئاباسێ گزۆ خوەیێ ئاش بوو. ٧ سالا گلاڤتییا ئێلا هەسنییا کر. وەختا داشناکا بوو قوماندارێ پۆلکا کورمانجا، چوو ل ئەختێ پێشییا بۆلشێڤیکا، بۆلشێڤیکرا تێکە شەر، نەهێلە بۆلشێڤیک بێ، مە ئازا کە. لێ پاک بوو، – رێڤا بۆلشێڤیک گرتبوو شوورێ وی، قەما وی، قاییشا وی، تەڤە زیف زێر کلدای، ژێ ستاندبوون، بەردابوون. دیسا ئەسکەرێ مەیی سۆر تو دەنگێ خوە ژێرا نەدکر. لێ وەکی ئەسکەرێ سۆر تێکەتا دەست وانا، وانایێ ساخە ساخ وێ پۆست کرانا، یا وانا کر، گەللەکی دکشینە...

ئەو مێرکێ ئەڤا یەکانا گلی دکرن، پێش وانڤا هەڤەکی کەر بوو، سەرێ خوە بر، ئانی، گۆت:

– هلا هۆ... چکا ئاخرییا وان چەوا تێ، ڤانا گەللەکی خوونا بەلەنگازا، کەسیبا مێتییە، خوارییە.

من ژێ پرسی:

– چەوا؟ چما تو ڤانا ئەسکەرێ مە، بۆلشێڤیکارا کرە شەر ؟

– لێ چەوا، – ئوسب بەگێ، جانگیر ئاغا، عەگیت بەگێ، مەجیت بەگێ، عەلیخان بەگێ، پیر ئاباسێ، شێخ حەسەنێ، پیر قوردۆ، شێخ سلێمانێ و کوولاکا تەڤی هەواری داکەتبوو. ئەم، بەلەنگاز ددانە بەر قونتاخێ تڤنگا، زۆرە زۆر دشاندنە بەر بۆلشێڤیکا شێر. وانا ژ مەرا دگۆت: "بۆلشێڤیک تێن، مەرڤ تالان دکن، مەرڤ دکوژن، ب بالتا سەرێ مەرڤ ژێدکن". گەللە گلییێد ماینە نەتێ سەر بۆلشێڤیکا دەردخستن، دگۆتن شەر داڤێتنە بۆلشێڤیکا.

ئوسب بەگی، جانگیر ئاغا، عەگیت بەگی و پیر ئاباسی روونشتبوون. رەنگ لێ دچوون، گلینە دنێ داڤێتنە ناڤا خەبەرا، وەکی بوسیا وان دەرنەخن.

ئەز کو هاتمە ئەرمەنیستانێ، مەرکەزکۆما فرقا بۆلشێڤیکا ئەز کڤش کرم تالیماتچییێ ناڤ کورمانجا ژ تەرەف فرقێ.

ئەڤا گلییانا دهاتە کرنێ وەختێ ئەز دهاتمە ناڤا کورمانجا، من خەبات دکر، ئاگیتاسی دکر، دەرهەقا گلیگۆتنێد فرقێ و دیوانا شێورێ. ئەڤا گلییێ کو مرا کرن تەڤە راست بوون، چمکو، مەجیت بەگێ گازنێ خوە ژ ئوسب بەگێ دکرن، ئەوی ژی وا دگۆت:

– بەرێ مەزناتییا ئێلا هەسنییا دەست باڤێ مدا بوو. ئەوانا ژی ژ نسلا مەنە، لێ بەر دەستێ باڤێ من ددەبرین. باڤێ من قەبیلەک، دو قەبیل دابوونە وانا، وانا خەرج – خەراج پێشکێش ژ قەبیلێ تۆپ دکر، دخوار. لێ تو دیوان دەستێ واندا توننەبوو. باڤێ مە ئەمەر ئاغا مر، وانا ئێل ژ دەستێ مە گرت.

مەجیت بەگێ، گلییێ ئوسب بەگێ و یێ بەگا تەڤی، زۆر و زولما وانا کو گوندییێ

کەسیبرا دکر، یەکۆ – یەکۆ هلا دها زاف ژ مرا گلی دکر، دگۆت.

– جارەکێ، وەختێ کۆچەر دەرکەتبوونە زۆزانا، شخولێ وان توننە بوو، تەڤا خوە دابوو جیکی چیمانی رند، بەر تاڤێ، ژ خوەرا خەبەر ددان دەرهەقا وێ یەکێ، وەکی ئدی ئەو بەلەنگازییا وانا دکشاند، توننە و قامچییێ بەگا ژی سەر سەرێ وان هاتییە هلدانێ، ب پشتی دیوانا شێورێ.

ناڤا وێ کۆمێدا بوو خەبەردان، چەوا وەختا داشناکا و بەگا موخلوقەت هەڤدو کەتبوو، قر دکر، دگۆتن: "ئەڤا کورمانجە، ئەڤا ئێرمەنییە، ئەڤا ترکە، ئەڤا رۆمە..."

من ژ وان پرسی:

– وەکی ئوسانە، لێ چما هوون خوە خوا خەباتچی هەڤدو کەتبوون، وە هەڤدو قر دکر. وە گەرەکێ بەری گشکا بەگێ خوە، ئاغالەرێ خوە، دەولەتییێ خوە و شێخ، مەللێ خوە قر کرانا. فرقا مە بۆلشێڤیکا مللەتا ژ هەڤ نادە کڤشێ، لێ چەوا هوون نها مینا برا هەڤرا رادبن، روودنن.

یەکی کەسیب رابوو پییا فلان گلی گۆت.

– باڤۆ! تو گونێ مە ل ڤی گلیدا توننە. بەگێد مە: ئوسب بەگ، جانگیر ئاغا و عەلی ئاغا روشەت ژ داشناکا ستاندن، خوارن، پەرە دستاندن، چین و میدال دابوونە سەر مللە خوە، پێسیرا خوەدا داردا کربوون، بۆنا کارا خوە، ئەم عەشیر بەری هەڤ دابوون، مە مێر ژ هەڤدو قر دکرن. چما ئێرمەنییێ خەباتچی کەسیب ڤێ یەکێ رازی بوون؟ نا؟ ئەو ژی نە بوون. لێ مە چەوا کرا؟ کیژان ژ مە نەچوویا، ئەسکەرییێ خوومپێ داشناکا ب خوومپاپێتێ خوەڤا سەر واندا دگرت، دکوتان، تالان دکرن، ددانە جزارەتێ...

– ئوسانە، ئوسانە، – هەڤرا کرنە گازی، جمعەتێ تەڤی دگۆت.

ژ ناڤا وێ کۆمێ یەکی – کنجنە کەڤنە پەرتی لێ، کولۆسەکی رندی گرێدایی سەری، جۆتە چارخێ پەرتی لنگادا بوون، ئارخالخێ وی پەرتیبوو، جوورە – جوورە پینە لێ خستبوون، سەرە پینا گیهاندبوونە هەڤدو، مەرڤ ترێ قەست نەقشاندبوون. شالێ لێ پەرتیبوو، سەر چۆکا وی تێرا دەردکەت. گاڤا روودنشت، پێشا ئارخالخێ خوە ژ شەرما داڤیتە سەر چۆکا خوە، وەکی ئەو جییێ قەتییای کڤش نەکە. وەختێ

ئەو گلی دکرن، ئەوی تامووڵ نەدکر، جارا دکر خەبەر دە. جارا ئاخە ئاخ ژێ دهات، جارا ژی سەرێ خوە بەر ژێر دکر، کەر دبوو. من تەخمین کر، وەکی ئەو جامێر بەر دلێ خوە نادە، دکە بێژە، لێ مەجال ناکەڤێ. گاڤا کو گلی کوتتا بوون، تەڤ کەر بوون، من ل وی جامێری نهێری گۆت:

– قوربا! تو چما کەر بووی، چما قە دەنگێ خوە ناکی. دبەک، ئەڤا گلییانا ل دلێ تە نایێن؟ ئەز دنێرم، تو زاف دقجقجی، لێ خەبەر ناکەڤە تە، تو خەبەر دی.

ئەو مێرک ل من نهێری، چاڤ و بورییێ وی تەڤ رابوون نۆتلا مەرڤەکی پەی شەرەکی گرانرا مەرەمێ خوە نەینا سەری، هێرسا وی داینەینە، چاڤ و بورییە تەڤ راکربوو. خوە دا سەر چۆکا، کوخین ژێ هات، کوخکا خوە زەلال کر، گۆت:

– ڤێ جمعەتێ، ڤان جامێرا ئەو گلییێ کو دگۆتن، ئەڤ راستە ئوسانە، لێ تەمام نەدگۆتن. هنەکا نکاربوو تەمام بگۆتا ژ نەزانییا خوە، هنەکا ژی قەست نەدگۆت. ئەز ژی دکم بێژم وێ یەکێ، چ ئەوی ئانییە سەرێ ئێلا مە، شەرقییا.

– وەختا داشناکا زولم کەتبوو روو عەردێ، ئیسانەت هەڤدو دخوار. کەسیب، بەلەنگاز، فقارە، – تەڤ برچی ببوون، خەلایی کەتبوو ناڤا وان، سەڤا کەری نان هەڤدو دکوشتن.

– دەولەتی ژی ئوسا برچی ببوون و قر دبوون؟ – من ژێ پرسی.

– نا، جانم، برچیبوون ناڤ واندا ژ کو هەبوو. دەولەتییا، ئاغا، بەگا خوەرا کێف دکر. لێ خمپاپێتێ داشناکا و ماووزاریستێ وانڤا پێ نان هەسپێ خوە خوەی دکر. وەکی یەکی ژ مە بچوویا گوندەکی خرابە – – کەلەفەکیدا، چالا نێن بدیتا، گەنم یان جەهـ، گەرەکێ بەگا، ئاغالەرا، خولامێد وان یان یێد نۆتلا شەمۆیێ ئەسۆ، یێ رۆ هەتا ئێڤارێ بەر دەستێ بەگا لاکا وان دخوارن، دهات ستوییێ مە دخست، ئەو نان ژ مە دستاندن. هەرکێ وانا خوە خوا ژی نکاربوویا، دچوون جاب ددانە ماووزەریستا، دانین بەری سەر مە ددان، ژ مە دستاندن. زولما داشناکا و بەگا، ئاغالەرا دکر، تو کەسەکی نە دکر. کەسەک تونەبوو، بەر وانا خەبەر دا. کێ کاربوو بەر وانا خەبەر دا؟ ئوسا ببوو، دێ، ئەولادێ خوە داڤیت. من بەر چاڤێ خوە دیت، – بەگ و داشناکاڤا کەتنە مالا کەسیبەکی، مالا وی تەمام راپێچ کرن، برن. ئەو بەلەنگاز

تووت رووت کرن، ب کەری زارێ ویڤا ما بەر مالا ڤالا. دو سێ رۆژا هلا ئیدارێ وی دبوو، چمکو هەڤە قووتێ نانێ وی مابوو، ٢ – ٣ رۆژا شووندا زێوە – زێو کەتە ناڤا زارا، ژ برچییانا دگرییان. ئەو بەلەنگاز دچوو چۆلێ، پنجار دچنی، دکەلاند، پێ زارێ خوە خوەی دکر. زاف نەکشاند – زارێ وی وەرمین، رەنگێ وان قیچک بوون، مەرڤ نکاربوو لێ بنێرییا. ئەو بەلەنگاز ژ کەربانا زارێ خوە هشت، چۆلێ کەت، چوو. ئەو زار ژ برچییانا قر بوون، هەر یەک سلامەت ما، ئەو ژی کورەکی رندی بەدەو بوو کەتە ئێتیمخانێ. من بەر چاڤێ خوە دیت دێ دەرگووشا بەر بستێن ئاڤیت، چوو. ئاه و زارێ کەسیبا دچوو عەرشێ ئەزمانا. کەسەک ل مە نەدبوو خوەی، ئەم بەرپییا دچوون.

– رۆژەکێ عەگیت بەگ هاتە ناڤ مە، شەرقییا. مە پەزەک ژێرا شەر ژێ کر، خوارن چێکر. چەوا مێڤان مە قەدرێ وی گرت. ئەوی هێ نان نەخواربوو، گۆت: "هوون گەرەکێ ١٠٠ – پەزی، پێنجی دەواری بدنە من، ببم، بدمە ئەسکەر".

– زراڤێ دلێ مە قەتییا. ئیدارێ مە هەر یەکی مابوو چەند پەز، ئەوی ژی ژ مە دستاند. مە لاڤا کر، گۆتێدا: "عەگیت بەگ! ئەڤا چەند جارە تو مالێ مە دبی، رسقێ زارێ مە دبری، مالێ مە هندکە، زارێ مە ژی هوورن، وەرە، ڤێ یەکێ مەرا مەکە".

– تو کێرا دبێژی. خەما عەگیت بەگێ نینە. خوەرا سەر دو دۆشەکا روونشتییە، دۆرێ تژی بالگینە. بالگیک کوتایە بەر کێلەکا خوە چەپێ، خوە سەردا ئاڤیتییە. سمێلنە قالنە تەرکی، مینا سمێلێد بۆشێ سیرفرۆشا، سەر لێڤێ ویدا هاتنە. قرما ماوورێرە سەر چۆکانە، قرمێ دبە تینە، پێ مژوولیێ خوە دکە. خولامە بن پییێدا سەکنینە. یەک شخولێ وی ئەوە – هەر، جخارا وی دادگرە و جخارا ژێرا دپێچە، یێ دنێ ژی قاوێ ژێرا چێدکە، یەک ژی سەکنییە، قامچییێ وی هازری دەستدانە، سیقینییا درانێ وییە، چکا بەگێ وی حوکوم بکە، کێ بکوتە، یان گازی کێ کە، یان ژی مالێ کێ ژێ بستینە. تو ل تاکارا ستوییێ خولاما دنێری، مینا تاکارا ستوییێ خنزیرێ ناڤا قێمووشدا بەیانی تەرخان بچێرە. ئەوێ ئوسا سەکنیبوو، ئەو شەمۆیێ ئەسۆ بوو. وانا و بەگێ خوەڤا گەللە نانێ کەسیبا خوارییە، گەللە قەلییا پەزێ بەلەنگازا گەورییا واندا چوویە، گەللەک مال ژی تالان کرنە. لێ تو وەرە یا خولام

دکن، تو کەسەک ناکە. نیڤەکی وانی ناڤا گونددا بوو. پێ کەتبوون ناڤا مالا، زۆرە – زۆر گۆرە، ئێرمەنی یان خالیچە ژ مالا درەڤاندن. قیژینییا کولفەت بوو، مالێ خوە نەددانێ، نەدهشتن، بێن، تێکەڤنە ناڤ مالێ وان، ستێرێ وان ژ هەڤ کاژی – ڤاژی کن. وەختێ مە ئوسا لاڤا ژ عەگیت بەگێ کر، مە کولفەتێ لاپە سەرە ژ ناڤا ئێلێ ئانی، وەکی خوە باڤێ سەر دەست پییا یان لاچکا خوە بەر ڤەکە، باڤێ سەر پییا، چەوا قەیدێ مە عەشیرایە. لێ تو لاڤا دیلەکی بەر عەگیت بەگێ بەر تشتەکی نەدهاتە هەسابێ...

عەگیت بەگێ قامچییێ خوە هەژاند و گۆت:

– کی نەینە ئەزێ چەرمێ پشتا وی راکم، تژی خوێ بکم.

لاڤا کرنا مە نەبوو تشتەکی. مە جارەکە دن ژی ژن و زاراڤا خوە ئاڤیتە سەر دەست پێ عەگیت بەگێ، لێ نەبوو تشتەکی، بێفەیدە بوو. نان ئدی هازر بوو، هێرسا وی ژی دانی، مە نان ئانی بەر، دەست ب نێن کر، نان دخوار.

– کەلەشێ جیناڕێ مە ژی مەریکی باتراک ە و مەریکی راستگۆیە، گۆتە عەگیت بەگێ: "خوەدێ مالا وە ئاڤا کە، هوون قە تێر نابن. ئەم چڤاس روشەتێ ددنە وە، هوون ئەوقاسی هور دبن. تە خێرە ژ مە کەسیبا، هێسیرێ مە قر دبە. وەرە دەست ژ مە بکشین، دووری مە هەرە. هەمی ئێرمەنییێ وێ دبێن، وان رۆژا دیوانەکە دنێ وێ بێ، ناڤێ وێ بۆلشووکا، کراسێ ئارمە، چییە؟"

– گاڤا عەگیت بەگێ ئەڤ یەک بهیست، نان بەر ویدا ما، هێرسا خوە ئانی، ژ هێرسانا پهێن نانێ مە خست، سڤرە وەلگەراند، رابوو سەر خوە. خولام خزمەکارا هەسپێ وی هازر کر. ئەم ژی سەر هەڤرا چوون هاتن.

یەک یەکی رە دبێ "نانێ تە پێپەس کر". دو پایێ مە لێ – لێ بوون، هێ کۆندا خوە ستو خستانا، لێ دیسا دەولەتییێ مە نەهشتن. بوونە سەبەب. خولاما جاب داییدا، وەکی هەسپێ وی هازرە. سویار ب قامچییا، مینا مەریکی هار، ناڤا جمعەتێ کەت، ژن و زاراڤا دانە بەر قامچییا.

– مە گۆ: "کولێ تو مەدا بێی، نە ئێلا ئەلە – سۆرکا، ئێلێد عەشیرا دنێ، ل چییایێ ئەلەگەزێ بەر مە تەیاخ نەددان، چەوا ئەڤ ڤێ یەکێ مەرا دکە". وی چاخی

ئەمە کۆنادا بوون، کۆنێ مە بنییا مردار – قاخ دانی بوون.

مە هەڤرا، هێلان داییدا. لاوکا تێ داهاتن. مە شوور قەمێ عەگیت بەگێ ستودا دانین، قەتاندن. دەردێ مە گەللەکا شەمۆیێ ئەسۆ بوو، لاوکا ئەو ئوسا کوتتا، مار بن زکێ ویرا نەکشییا. عەگیت بەگ رەڤە – رەڤ ژ ناڤ مە رەڤی چوو.

– هەواری برە رەوانێ ژ پارلامێنتا داشناکارا، وەکی شەرقییا تەڤ بوونە بۆلشێڤیک، تو دیوانێ قەبوول ناکن، دکنە فووند بۆلشێڤیکییێ دخازن.

– راستی ژی هالێ مە ئوسا ببوو، مە دخواست دیوانەکە دنێ، ئەینی ئەو دیوان یا کو هەر رۆ ئێرمەنییا ژ مەرا دگۆت، دیوانا سۆڤێت.

پەی هەوارییا عەگیت بەگێرا دیوانا داشناکا حوکوم شاندە سەر خمپاپێت کارۆییێ ساسوونی. ئەوی کارۆیی خوومپا ساسوونییا پێنجسەد مێر هلدان، هاتە سەر مە شەر. خوومپا ساسوونییا ناڤ دیوانا داشناکا دهاتە هەسابێ چەوا ئەسکەرێ وانی برنجی.

– زولمێ ئدی دابوو قرکا مە، مە دەست ب سیلها کر، داشناکا و بەگارا کرە شەر. مە هەسپەک بن عەگیت بەگێدا کوشت، دو جارا بەری عەگیت بەگێ و سویارێ وی دان. مە جارەکێ ژی بەری خوومپا کارۆیێ ساسوونی دا، لێ تۆپ، پوولێمۆتێ وان هەبوون، ئەسکەرێ وانی زاف بوو، بەری مە دان، ئەم رەڤین. مە خوە دا قرا، لێ نەبوو تشتەکی، چمکو ژن و زارێ مە ناڤ واندا ما، مە خوە دا دەست. کیژان خوە نەدا دەست، دهات، ژن، زارێ وان دگرتن، دبرن. وەکی ستوییێ مە زارادا نەخرابییا، مە کۆک ل وانا بانییا.

– ئەم کو کەتنە دەستێ وان، وانا مالێ مە تالان کر، ناڤ مە کەت، ئەم دانە جزارێ. مینا دەورا بەرێ ئەم دانین ب شیشێ سۆرکری داخ دکرن. ئەوی گەللە نەنەرە ئانی سەرێ مە، بەلەنگازا. هنەک ب کوتانێ مرن، هنەکە داخکری ژی هێ ڤێ گاڤێ ساخن، نەڤ مەدانە.

باڤۆ! یا بەگا دانی سەرێ مە، برا نەیێ سەرێ کەڤرێ کەری لال، هلا کەڤرێ کەری لال ژی گونەیە، عەگیت بەگ، شێخا، مەللا و داشناکا زافن، وەکی مەرڤ بێژە، هەڤتێکێدا شەڤ رۆ گلی کە، خلاز نابە...

ئەوی مێرکی وا گۆت، دەست ب چۆکا خوە خست، کەر بوو.

چ دگۆتن تەڤی راست بوو. لێ بەلەنگازا قانوون نزان بوون. ئەڤا گلییانا ئەشکەلا بەر بەگا گلی دکرن. وانا هلا کێم دگۆت: چمکو وەکی گلی کرانا گەللەکی دکشاند.

ئەز کو هاتم ئێرمەنیستانێ، ناڤا کورمانجا دخەبتیم، گوندییێ کەسیب، باتراک و گوندییێ ئۆرتە ئەڤا زولمانا، یا کو بەگا وانرا کربوو، یەکۆ - یەکۆ ژ مرا گلی دکرن.

وانا مرا گلی کر، چەوا بەگا، شێخا و مەللا دچوونە پەی گلی گۆتنێد داشناکا، مللەت ژ هەڤ باشقە دکرن، گلییێ دین دانینە ئۆرتێ و بەری هەڤددان، ددانە قرێ.

- رۆکێ جێلۆ ژ مرا گۆت:

- باڤۆ! لێ کێ دەستێ مە عەشیرێ کرە هەڤدو، بەری هەڤ دان، مە خوونا برێد خوە درێت. ئەم ژی خەباتچی، ئەوانا ژی خەباتچی. بەگا بۆنا کارا جێبا و کارا داشناکا ئەم موخلوقەت بەری هەڤ ددان، مە هەڤدو قر دکر. لێ چما نها کەسەک نابێژە. "ئەڤا کورمانجە، ئەڤا ئێرمەنییە، ئەڤا ئوورسە یان ئەڤا عەجەمە". نها ئەم تەڤ، مینا برا، دخەبتن، دەنگێ خوە هەڤرا ناکن. هەر دیوانا شێورێ ئەڤا ئازایا ئانی ناڤ مە.

راستی، هەر ئینگلابا ئۆکتیابرێ و دیوانا شێورێ زولما پاتشێ نیکالەیی خوونخور، زولما بەگا، شێخا، ئاغالەرا و مەللا، زولما داشناکا سەر گوندییێد خەباتچی دانە هلدانێ.

گوندییێ خەباتچی، کەسیب و باتراک ئدی زانن شێخ، مەللە، بەگ و ئاغالەر دژمنێ وانن. وەکی رۆژا بێ لازم بە، ئەوێ هازر بەر دیوانا شێورێدا خوونا خوە برێژن.

سەرەجەم

کولفەتێ مە زارۆتییا من ... 355
مەرکەبا مە رێنجبەرییا ناڤا "مەلەگانا" ... 362
گور ناڤ پێز کەت هجووما گورا ... 368
چی تەرانە "ڤیلکە؟" ... 379
خوەندنا ئەولن مێتریکا من ... 386
حوکوم ... 393
ناڤا کورمانجادا بهارێ دۆلگێ ... 397
ل زۆزانا ... 402
مژوولییا مە ... 406
هازرکرنا هاسل ... 407
ل داگەرێ رۆژێد عەزیزە پاییزێ – بەرانبەردان ... 408
پەزێ ئوندابووی مرنا برێ من ... 412
ل شەهەردا شەرێ ئمپێریالیستا ... 419
دلکەتن و دەستنیگاری ... 426
ل وەلاتێ رۆمێدا کلاما سییابەندێ سلێڤین و خەدجێ ... 433
خاییش دکم خوە نەکنە کفارا گوللا من ڤەگەراندنا من ل مال ... 440
ل فرقێدا ... 445
ل ئورسێتێ ... 462
ئینگلابا ئۆکتیابرێ ... 468
شەرێ گراژدانییێ ... 475
دیسا ناڤا کورمانجا ... 489

کلامێ جمەتا کوردا

بەرنڤیسی ح. جندی

بەرەڤۆک

نەشیرەتا "هایاستان"
یێرێڤان ١٩٥٧

К̇ЬЛАМЕ ЩЬМƏТА
К̇ӦРДА

زەری

زەریێ، ها زەریێ،
زەریێ دۆمامێ، عەورێ رەش بارانە،
عەورێ سپی زڤستانە،
زەری دۆماما من کوتا چیتێ بەر چیتانە،
کوتا سنگێ بەر سنگانە،
وێ کەلەمەکی فرییە ـ
تلیا زەری دۆماما منرا چوویە،
دارا تووتێیە، نە دارا تووتێیە.
دارا سێڤێیە، نە دارا سێڤێیە،
دارەکە رەشە گنجی ـ گنجی وێدەرێیە.

وێ کەلەمەکی فرییە تلیا زەری دۆماما منرا چوویە،
ئەزێ چوومە جەم کالێ ـ
کالێ تویێ خوەکی ـ خوە خوەدێکی،
خزێمەکی زەری دۆماما منرا چێکی.

زانی چیا، چ نینە ـ
باهایێ خزێما زەری دۆماما تە ژی
سەد کەریێ ب شڤانا،
سەد بەرخێ ب کۆزانا،
سەد گایێ ب نیرانا،
سەد گامێشێ ب جۆتانا،

باقەک گولیێ ب قیزانا،

باقە ستوریێ ل مەرانە،
کۆدە شیریێ ڤان تەیرانە،
ئەو بابەتی زەری دۆماما تەیە _
سڤکە، نە گرانە.

گۆ: _ ئەو نە بابەت _ بابەتی زەری دۆماما منە،
ئەو بابەت بابەتی مرتڤانە.
زەریێ، ها زەریێ،
هنە زەری هەنە پۆر و گولیێ وان رشکینە.

پۆزێ وانە ترێشینە،
چەعڤێ وانە قەرە _ شینە،
حولێ دەڤێ وانا گەنینە،
کۆکێ درانێ وانا رزینە،
سینگ و بەرێ وان ئوسانە _
مەرڤ جەعنمێ بەر چەعڤێ خوە ببینە،
پەعنیێ لنگێ وانا قەلشینە،
دەربێ حەڤت کۆد حەریێ عەردێ هلتینە.
نەینیکێ لنگێ وانە ئوسانن،
مینانی مەرێ کازۆنینە،
مەری چەند سالەکا بدە دەستێ گوندیێ شوورەگەلێ،
برا پێ تڤرانە، گزێرا، سلقا
عەردێ دەرینە.

زەریێ، ها زەریێ،

هەنە، زەری هەنە _
پۆر و گولیێ وان سی و شەش گولیا ڤەگرتینە،
ئەنیێ وانە کەڤەرینە،
چەعڤێ وانە لەگلەگینە،

پۆزێ وانە پیژینە،
حولمێ دەڤێ وانە دکانینە،
سینگ و بەرێ وانە زۆزانینە،
عەسل مەرڤ جنەتێ بەر چەعڤێ خوە دبینە.
سۆلێ لنگێ وانا ئوسرباشیێ وان سپینە،
مەری عەینی یەکە ئوسا بدە دەستێ
خۆرتەکی تووری _ توونجک
ناڤێ مێرێ عەزی _ عەتا دا بگەرینە،
یەکێ مال دا تونە دەستێ خوە باڤێژێ.

دۆمامێ

دۆمامێ، عەورێ رەش بارانە،
پەزێ دۆماما من بەرۆدانە،
بەرۆش هلدا چوو ناڤ میانە،
میا کورە رەش رەڤی بوو،
دۆماما من روونشتی بوو، گری بوو.
کەڤر _ کوچک سەر من عەڤدالێ خوەدێ باری بوو.
ئەزێ هەرم خزێمەک ژ دۆماما خوەرا بدم چێکرن،
ئۆستایۆ، تو خوەکی، خوە ژ خوەدێکی،
تو خەزێمەکێ ژ دۆماما منرا چێکی،
نە بگری ب کەلبەتانا،

نە داینی سەر زندانە،
نە لێخی چاکووچ کرانە.
داینی سەر چۆکانە،
بگری ب لێڤانە،
بکوتی ب زمانە.
دەرخی زێرێ زەر شادانە.

ئەزێ خەزێما زەری دۆماما خوە بدم نیشانێ سەرەفداران،
سەرەفدارا گۆ:
– کورۆ، خەزێما تە هێژایە ـ
چل گامێشێ نیرانە،
ب سووری پەزانە،
رەڤۆیێ هەسپانە،
قەنتەرێ دەڤانە.
سەرەفدار گۆ: ـ کورۆ، کولاڵباڤۆ،
خەزێما دۆماما تە نە لایقی دۆماما تە یە،
لایقی قیزەکە مرتڤانە.

عەورێ رەش بارانێ رنگە ـ رنگە،
دۆماما من هلدا مێرکوت و سنگە،
مێرکوتۆ ـ تو وێران بی،
گووز بوو ـ نە گووز بوو،
بی بوو ـ نە بی بوو،
گڤژ بوو ـ نە گڤژ بوو،
دەلەمەک ژێ فری بوو،
ل گوزەکا دۆماما من کەتبوو،
ئاقل ژ سەرێ دۆماما من چووبوو.

ئەزێ هەرم حەکیمەکی ژ دۆماما خوەرا بینم،

ئەزێ هەسپەکی ب کرێکم،
حەکیمۆ، تو خوەکی، خوە ژ خوەدێکی،
ئەگەر کورمانجی ـ هێدی ـ هێدی،
ئەگەر عەربی ـ شڤیک ـ شڤیک،
ئەگەر عەجەمی ـ یاڤاش ـ یاڤاش ـ
دین ئیمانێ خوە دحەبینی،

ئوسا بکەڤینی، نالینا دۆماما من ـ
گوهێ من نەخینی.
دۆمامێ، عەلجەواز شوونا کەرانە،
ئارینج شوونا گەنمانە،
نۆرشین شوونا قیزانە،
جودکە شوونا جێرانە،
زایزاک شوونا کرکرکانە،
ئەبرزۆنگ شوونا یەکچەعڤانە،
گانزاک شوونا کەچەلانە.

دێر سەر تایسێ وانە.
پانی شوونا رندی بەدەوانە،
سەرتاجێ وان جیبیانە.
زەری دۆمامێ، من هەوار،
دۆمامێ، هاتی بایێ ڤی چیایی،
لێدا هەژاند پێشا دەلەنگێ ڤی ئاخایی،
خودێ تالا مرازێ من،
کەلەش کاوا من هاسل بکرا ب تەڤایی.

ژ کێرێ

ژ کێرێ وێ دا تەندوورەکە،
چەعڤێ من کەتیە یەکە کۆمێ کۆڤی کلە
بەژن زراڤە، چەعف بەلەکە.
خودێ تالا مرازێ من،
کەلەش کاوا من هاسل بکرا،
سەر من دا برا پەیا بوویا قاسدێ قۆلفەلەکە.

رەوشێ چەما دارێ بینە،
رەوشێ خۆرتان تەمۆرینە،
رەوشێ بووکا تەمەزینە،
رەوشێ قیزا رەش کەزینە.
کەلەش لاوکێ من چوویە ـ
وەلاتێ خەریبان:
ترسا من نە ژ نەیارانە،
ترسا من ژ بایێ هەسپێیە برەڤینە.

خانێ

خانێ، گدی،
ئیسال سالە، سالە ترسە
ئالیکی مە رۆمە، یەک عەجەمە، یەک ئوورسە،
خانێ گدیێ،
چیا بلندە، تە ناڤینم،
وەزێ گول، سۆسنا ناچرپینم،
وەزێ تو دلا سەر دلێ خوە و تەرا ناهەبینم.

خانێ، گدیێ،
وەزێ چوومە وەلاتێ خەریبا _
توجار، توجار من بیر نەکە،
من تێخە دەسمالەکە گولاڤتوون،
ناڤا سینگ و بەرێ خوەکە.
کیدەرێ دکەڤم بیرا تە عەڤدالی خادێ،
دەرخە هێدی _ هێدی، کاماس _ کاماس
سەر دا تەماشەکە.

خانێ، وەزێ مامە وەلاتێ خەریبا
توجار _ توجار تە بیر ناکم،
وەزێ تە تێکمە سێڤەکە سۆرە سۆرخەلاتی _
جێڤا خوەکم،
دەرخم هێدی _ هێدی تەماشەکم.

ئاحمەدۆ

ئاحمەدۆ، قوربا،
بەژنا ئاحمەدێ ئاغێ شڤێتا دارە ژ دارا ڤێ بلوورێ،
مالێ مە مالێ وان جیناری هەڤ بوون،
ئۆرتا مالا مە و وان دا
چاردە ئاکووشکە پەنجەرە بوون،
چاردە سالیا من دا دلێ من ماروومە خوەدێ _
چقا تێ دا هەبوو.
چاوا سالا ئیسالن دەستێ من مەعرووما خوەدێ
گرتن دانە کورێ خەلیلێ ڤێ بەخدایێ.

کورێ خەلیلێ ڤێ بەخدایێ،
خایێ گایێ کولپیلانا ڤان رزی بوو.
خایێ گامێشێ ستو شکەستی بوو.

گۆزێ

گۆزێ، گۆزەلێ،
ئەزێ بمرم رۆژا چارا،
جنیازێ من داینن سەر چاردارا،
بڤە خورێ مشک و مەرا.

گۆزێ، گۆزەلێ،
حەیفا من تێ وێ حەیفێ،
کۆن و چیتێ مەنەکی چی تەرانە،
حەیفا من تێ وێ حەیفێ
بەژنێ ب تەپزینێ،
کۆفیا رەنگ _ رەنگ گرێدی
خەلقێرا بڤی بەرمالی.

شەڤێ پاییزا کیمینە درێژن،
ئەزێ دەستەکی تێکم بەعلگی، یەکی بەرپال،
نەخوەشم، نەخوەشێ ڤێ هاڤینێ،
جلراخا من عەردێ سارە،
بەرسەریا من کەڤرە،
گۆزێ، گۆزەلێ.

***

کاستووم رەشۆ

کاستووم خوەکە،
توونجک، تەمۆرییێ سەر دا شەکە،
بێبەختیێ منرا نەکە،
جانی مرازێ من قوربانا جانی مرازێ خوەکە.

منێ شاندیە پەی عەورانە،
برا نە بێ بایە، نە بارانە،
گەدە لاوکێ من مالێ دنێ تەنکهالە،
برا خراب نەبە شەل کاستیوومێ سەر ملانە.
تو وێ دچی ئەزێ چاوا بێم،
ئەزێ ببم تەیرێ قەرەقووشێ هەوا بابم،
وەلاتێ خەریبا سەر توونجک _ تەمۆرییێ تە پەیابم.

تو وێ دچی من ببە خوەرا،
شیڤێ دچنم تەشتیا هەسپێ تەرا،
وەکی خەلقێ بێ _ چییە، چ نینە؟
ئەزێ بێژم کەلا کریە نەفسا جانێ خوە را.

کلیتا دلا بینە، دلا ڤەکە،
گازێ هەڤال _ هۆگرێ
دۆرا من و خوەکە،
ئێ دەردێ دلا دیتیە، خوە دیتیە،
ئێ نەدیتیە
برا لۆمە گازنا ژ من نەکە.

***

چڤیکا سڤێ ویته ـ ویته،
سەرێ کۆچک سەرێ مەرا بوویه شریته،
وەکی من شەرما خای ـ خودانا نەکرا،
داو و دەلنگ هلدا بدا پەی ته.

دەلۆ

دەلۆ، دەلکۆ،
مالپرۆ، مال هندکۆ،
خایێ شەشخانا دانزده مۆڤکۆ،
بەر دلێ خەلقێ تێلی دەلال ـ
نه تویۆ، نه تشتکۆ،
بەر دلێ من عەڤدالا خادێ ئوسانه ـ
مینا هەڤه هنارێ رەوانێ، بێ دەندکۆ.
خورێ کالان و پیرا.

ئەزێ چوومه ئالیێ ئۆدێ، ئۆده تژی،
ئەزێ چوومه ئالیێ خانی، خانی تژی،
مسینێ چایێ سەر دارا دارمێ
هەوا دقاژقژی،
یەکێ بخوه،
یەکێ بده دەورێشێ عەڤدی ـ
لاوەندێ شەڤێ ژی.

چلکا قاوێ سەر قاپووتێ ـ دەورێشێ عەڤدی دا رژی،
هەڤت قالبێ سابوونێ،
تەشتا زێرینێ من هلدا ـ

چووم بەر چەمێ هامپوورێ.
هەڤت قالب سابوونێ من ماشیا،
تلی ـ پێچییێ من وەریا،
چلکا قاوێ پێشا دەورێشێ عەڤدی نەچوو.
دە لۆ، دەلکۆ،
بهارە هەیامێ دەرکەتنێ،
خان و مانێ مالا باڤێ من کەڤن بوونە،
کێچ کەتنێ،
هەڤت برێ من بەر گرتنێ،
پیرە دایکا من بەر شووشتنێ،
کال و باڤێ من بەر مرنێ،
وەختا چەعڤێ من چەعڤێ دەورێشێ عەڤدی دکەڤە،
من ترێ گشکە ساخن رووبارێ دنێ.

ڤی زناری

ڤی زناری گالە – گالە،
مەهەلا ژۆرین می دکالە،

مەهەلا ژێرین بەرخە بالە،
ئەمێ هەرن خوە باڤێژن بەر بەختێ دەر و جینارا،
چکا کەوا گۆزەل نەفسا جانێ کی هەلالە؟

وەرە مالا باڤێ من قەستا بژوونێ،
برا هەڤال و هۆگر شک نەبنێ،
رامووسانا من تە برا بسەکنە –
پاشی نیڤرۆ، گاڤکە دنێ.

لاوكێ من سەكنیە سەر بێلایێ،
منێ هوور _ هوور دێنا خوە ددایێ،
حەیفا من تێ وێ حەیفێ،
كورێ ژنەبیانە _
ئیتبارا من پێ نایێ.
چەرچی هاتن ناڤا ئێلا،
خەلقێ بازار كریە دوو دەرمانێ سمێلا.

كراسێ من چیتێ گولێ خاسە،
گلیا بكە خاسە _ خاسە،
ئاڤا پاترینجێ بێ سەر ئاڤا ئەیالووێ،
ئاگرێ دلێ من ڤێناسە.

***

ڤان نەماما

نەمامی كر،
قومسی نەماما گوهداری كر،
وەكی شكیاتێ مە چوو جەم نەخەگاهێ گوند،
قیز و خۆرت بوو _ نەزانی كر.
من چ گۆتیە نا، نا نەكە،

زەندا سهەتێ بەر سەرێ من ڤەنەكە.
ئەزێ نە تاوی بووم، نە باوی بووم،
تەیێ مەرەز جانێ من پەیدا كر.
هەرچا دلا هاژ هەڤە،
مینا چییایێ تەندوورەكێ _

گریداخێ بەری هەڤ دا.

هەگەر تێ بەختی بی ـ
منرا بەخت بە،
مینا چییایێ گریداخێ، بەری لەڤدە.
هەگەر نا ـ
مرازێ تە بکەڤە دارا دریێ،
قە ڤەنەبە.

ئیرۆ چلە

ئیرۆ چلە، چل و چارە،
مالێ مە دانینە قەرەزێ شەوتی – وەرێ پارە،
ئەڤینا من و تە کر،
کەسی سەرێ کەسی نەکر،
ئەز یا تە بووم، خودێ نەکر.

تاسە گەنمێ هەڤهەڤ کری،
پەی ماشینێ قۆل وەرکری،
دایە دەستە کنجێ ئاڤزێر کری.
مالا مە ژی، مالا وە ژی،
ئۆرتا مالا مە و وە دا –
شین بوونە گول و سۆسن، کوندرێ بەژی.

کەسی نەدیتییە –
دو دل، چار چەعف هاژ هەڤ هەبن،
یەک هەرە وەلاتێ خەریبا، یەک بمینە گەرما گوند ژی.

لاوکێ من سەکنیە بەر ئیستۆلێ،
گرێ ددا قەیتانا سۆلێ،
ئیرۆ چەندک چەند رۆژە،
منێ دەلالێ دلێ خوە نەدیتیە ڤان عەردا .
کەربا دین _ هار بووم،
کەتمە چۆلا .
ئەزێ دینکم، دینکا سەردا،
منێ چل و چییا هەموو لەڤدا،
کەسە سالخ _ سوولخێ میرێ زراڤ منرا نەدا .

هەڤراز چوومە، بەرژێر هاتم،
راستی کەوا گۆزەل هاتم،
ئاڤرێ قیزا کەرێ مینا جۆتێ گوللا
مائوورزێرێ ئەز هنگاڤتم.

وەرە خانێ

وەرە خانێ، وەرە خاسنێ،
وی سال سالە، سالە ترسە،
ئالیکی مە رۆمە، یەک عەجەمە،
برا حالێ برێ ناپرسە.

کێرا بەرییا خۆرتانێ،
جگارا سەر لێڤا خۆرتانێ،
تە ئەز کوشتمە _
خوونا من کانێ؟
وەرە گولا من، گولا من،

گولێ جانێ،
نزام ڤێ سبێ بەختێ من بوو،
یانێ بەختێ تە بوو،
دارا گووزێ پۆرپۆریکە،
مالا تۆلا من فێزا گوندە
ها ل سەر پرێ.
ئەزێ چوومە وەلاتێ خەریبیێ
حەتا ڤەگەریام هاتم،
دەستێ گولا من گرتن ـ
دانە یەکی دنێ.
گولێ جان، تو بڤی گول ـ
تە بێن ناکم،
تو بڤی شەکر ـ
تە کەر ناکم،
تو بڤی قیزا وەلاتێ رۆمێ ـ
تە بەگەم ناکم.

گەدە لاوکۆ، جانۆ،
وەزێ شەکر شیرنترم،
ئەزێ گولا وێ بینترم،
هەرگی پرسا قیزێ وەلاتێ رۆمێ دکی
ئەزێ قیزێ وەلاتێ رۆمێ بەدەوترم.

١
گولا من، گولا من،
چیایێ بلند خوەش زۆزانە،

پار ڤی چاخی ئەو زۆزان ـ
زۆزانێ تە بوون،
ئیسال پێرا کەتیە دەستێ
کۆندکی، شندۆکێ مێرا ـ
چاتۆرێ خوە لێ دانی.
وەرە زۆزان، وەرە زۆزان
چیایێ بلند، حافا دەشتێ،
خەلقێ تێلی دەلال پشتا خوە دا
بارا کل دا مەشکێ،
وەرە زۆزان، وەرە زۆزان.
کەچکێ کولمالێ،
مە زۆزانێ بلند، حافا دەشتێ،
خەلقێ تێلی دەلال پشتا خوە دانە بارا،
کل دا مەشکێ.

کولمالێ دە تو وەرە،
راموسانەکێ بدە نەفسا جانێ من ـ
عەڤدالێ خوەدێ.
ئەزێ هەرمە وەلاتێ خەریبا،
برا شووشەنگا دلێ تە نەشکێ.

دەلال

دەلال، های دەلال،
دەلال قوربا دلێ من،

هێلوونا کەوی نێرە،

تەیێ هێلوونا خوە چێکرییە ـ
ئەلەگەزێ ژۆرین، دەڤ زنێرە.
خەلقێ کەتییە پەی حالێ مالێ دنیالکێ،
وەز عەڤدالێ خوەدێ کەتمە
دەردێ جووجکی کەوی نێرە،
وەرە دەلال، های دەلال.
دەلال قوربا،
تاسا سپی ئاڤا زەلال،
وەزێ کاڤلێ گوندا دا بخوم ـ
تو بێ هەلال،
دەلال، های دەلال.
***
کولـال جانێ
لێ، لێ کولـال جانێ،
وەزێ سازەکی چێکم ستورووێ مەرا،
وەزێ باڤێژمە شێ و شێبسکێ شرین یارا،
وەرە دێ کافرێ، باڤ رەبەنێ.
لێ، لێ کولـالێ، جانێ،
خانیێ باڤێ دیلبەرا من
وێ دو قاتە،
نە من سەبرە، نە تەباتە،
وەزێ قاسەکێ کۆلۆز خارکم ـ
بێمە بال تە،
وەرە دیلبەرم، دیلبەرم.
دیلبەر جانێ،

خانیێ مالا باڤێ دیلبەرا من ـ
فێزا گوندە،
دیلبەر جانێ دە تو وەرە
وەزێ تە برەڤینم،
بڤمە گوندێ جینار.
وەرە دیلبەرم، دیلبەرم،
وەرە باڤ کافرێ، دێ رەبەنێ.

***

وەرە کنێ

وەرە کنێ، کنا من کنکە،
نە بەرە، نە بستانە، نە ممەکە.
دە برا خودێ مرازێ مرازخوەزا،
مرازێ ڤان هازرا گشکا بکە،
برا مرازێ من کنکا من هەڤدو بکە.
وەرە کنێ، وەرە کنێ.

لێ، لێ دینێ

لێ، لێ دینێ، تە چەعڤرەشێ،
چەعڤێ ڤان ڤلیتا،
دینا من عەڤدالی خوەدێ ـ
بسک بادانە،
فۆرما زەرزە مفتێ ڤان کلیتا،
تو دینی، تو دینی، تو دینی.

دینا من عەڤدالی خودێ،

مەنییا من دگەرە،
ئۆرتا خاچ و خردنەڤی
من دخوەزە پەنێرێ تەری ناڤا چیتا،
کڤاڤەک گۆشتێ رەش قاریتکا.
تو دینی، تو دینی، تو دینی.

لێ، لێ دینێ،
ڤی عەردی، ڤی عەزمانی،
میراتێ بلبل سەکنییە
سەر بەلگێ گولێ منرا دخوونە
سێسد شێست و شەش زمانی،
تو دینی، تو دینی، تو دینی.

لێ، لێ دینێ،
ئەز نە کال بووم، تە ئەز کال کرم،
نە تاتی بووم، نە باوی بووم،
قیزا ڤی کافری ئەز ئانیم،
سەر سینگێ کەڤەر کەلی کرم،
تو دینی، تو دینی، تو دینی.

گولا سۆر

گولا سۆر،
تاینم، ناینم، گولا سۆر،
گولا سۆر، گەردەنا سۆر،
ستێرکا سڤێ دەرکەت ژۆر،

حەیرانا لاوکێ پسپۆر.

گولا سپی، گەردەن سپی،
تاینم، ناینم گولسانی،
حەیرانا لاوکێ جندی.

تاینم، ناینم گولا رەش،
گولا رەش، گەردەنا رەش،
ستێرا سڤێ دەرکەت گەش،
حەیرانا لاوکێ کەلەش.

زەر مەمک

زەرمەمک، های زەرمەمک.
زەرمەمک، حەیری تەمە،
ئیشەڤ مێڤانێ تەمە،
سبێ سەر رێنگا خومە.

زەرمەمکێ ڤان قیزان،
مینا سێڤێ پاییزان،
ئەو پارا وان عەزیزان.

زەرمەمکێ ڤان بووکان،
مینا سێڤێ دەر سووکان،
ئەو پارا وان پچووکان.

زەرمەمکێ ڤان ژنان،
مینا سێڤێ تەرازنان،
ئەو پارا وان مەزنان.

زەرمەمک حەیری تەمە،

ئیشەڤ مێڤانێ تەمە،
سبێ سەر رێنگا خوەمە.

ئەز هاتمە تە ببینم،
تونجکا ئەنیا تە هلینم،
تە ژ دێ و باڤا بستینم،

ئەز هاتمە تە بخوەزم،
دێ و باڤێ تە من نازن،
ئەو قەلەنێ زەف دخوەزن.

ئەز هاتمە تە گولکم،
ئۆرتا کراس و دلکم،
گوندیارا دەرد و کولکم.

زێر زەینەبێ

زێر زەینەبێ، زەینەبێ،
زێر ل ملان، جێر ل ملان، زەینەبێ.

من شاندییە حەلەبێ،
وەختا کۆفینگا تە بێ،
زێر زەینەبێ، زەینەبێ،
من شاندییە حەلەبێ،
وەختا قوتینگا تە بێ.

زێر زەینەبێ، زەینەبێ،
من شاندییە حەلەبێ،
وەختا قەلەنگا تە بێ.

زێر زەینەبێ، زەینەبێ،
من شاندییە حەلەبێ،
وەختا گوزمەنگا تە بێ.

زێر زەینەبێ، زەینەبێ،
من شاندییە حەلەبێ،
وەختا چۆلباخێ زەندێ تە بێ.

زێر زەینەبا من هەکاری،
تو ب کێر و کەمبەری،
بەختێ منرا شکبەری.

زەر زەینەبا من شکاکی، زەینەبێ،
تە کۆفی بارێ گاکی،
تو ژ منرا مالێ ناکی.

زێر زەینەبێ، زەینەبێ،
زێر زەینەبا هەرتۆشی،
تە ل سێری قەرەپۆشی،
زەر مەمکا نافرۆشی.

زێر زەینەبێ، زەینەبێ،
زێر ل مالان، جێر ل مالان زەینەبێ...

کمبەرزێر

کمبەر، کمبەرزێر،
کمبەر دانی گۆشێ ستێر،
سەڤ خاترێ کالەمێر.

کمبەرزێرا برووکی،
کمبەرزێرا، کمبەرزێر،
بەختێ منرا تو بووکی،
تو گوهارا گوپکی،
کمبەرزێرا قالپاخزێر.

کمبەرزێرا هەسنی،
کمبەرزێر، کمبەرزێر،
بەختێ منرا تو ژنی،
کمبەرزێرا قالپاخزێر.

ئەمینە

ئەمینێ، ئەزێ گوهارە بەنی،
کەتمە بەرەکا خاموورا شەوتی ـ
قیز و بووکێ ئێلێ نەما بەختێ من بکەڤی.
دێ و باڤێ من خێرێ قە نەڤینە،
ئەزێ نەدامە کورێ خەلیفێ ڤێ ئەسنایێ،
هەڤسالیا من دا بەر تەسیلێ دلێ من کەتبیێ،
گرتم دامە لاوێ فەقی ئوسڤێ پاپاخ گەنی.

ئەمینێ قۆڤێ بلند، بەر دا ئەزرمە،
مالێ من مەعرووما خادێ ل دنیالکێ زۆری زەفە،
ئەزێ بکشینم چارسوویا ئەزورما شەوتی
ئەمینا مەلەرا بازار بکم
قۆتکا شەمێ، حەلیمەکی دۆر ب سورمە.
دێ و باڤێ من خێرێ، وایێ قە نەڤینن،

ئەزێ نەدامە کورێ خەلیفێ ڤێ ئەسنایێ،
هەڤتسالیێ دا دلێ من کەتبییێ:
ئەز قژک گرتمە دامەلاوێ فەقیێ ئووسڤێ
بادلێ بێڤل چلمە.
خادێیۆ، تە چەتن نەیێ ـ
من قژکا خوەدێ گەلەک زولمە.

ئێلێ دایێ

ئێلێ دایێ، رەبەنێ، ئەزێ چۆلا رەشانێ کەتم گوندێ گێلی،
سڤە بوو، سارا سڤێ بوو ـ برە سیارێ مە خەرجین.
ئەزێ چوومە دیوانا هوسەینێ لاوی هەیدۆ،
ئەزێ بێژم تە هاژا سیارێ من نینە؟

گۆت: دۆمامێ، وەرە نیشانی سیارێ خوە منرا بێژە.
گۆ: نیشانی سیارێ من
ئەڤیکە بەسرایێ ملایە،
کۆمەیتەکێ رەشی ل بندایە.
رمەکە دانزدە مۆڤکی دێستدایە،
ئەزێ بێژم ـ
خوەدێیۆ، تو سیرایێ من قوتارکی.

گۆ: دۆمامێ،
ئەو سیارێ تو سالخا ددی،
گاڤا دنێ، دەما دنێ بوو،
کەتبوو دەشتا مەهمدا
ئەختەرما تینە مینا عەرەبەکی روو ب خێلی،

خادێیۆ تو سیارێ من قوتارکی.

چوومه چۆلا رەشانێ ڤان زنارا،
سڤه بوو، سارا ب سڤێ بوو،
سیارێ من کەتییه ئەختەرما ڤەدگەرینه ناڤ نەیارا.
خادێیۆ، تو سیارێ من قۆتارکی.

مه ل حافا وارا

مه ل حافا وارێ مەی زۆزانێ،
پاییزه، کۆچەرا بەرانێ خوه بەردانێ،
دەردێ خەلقێ مالێ دنێنه،
ئەزێ دمرم کولا قۆتک قوتازێ ڤێ کتانێ.

گەده ئێتیمۆ،
راڤه هەڤال – هۆگرێ خوه هلده،
کاڤلا گوندێ مه سیربه هەره،
نفریا من کرییه، چیایێ مالا مه سەر دا وەلگەره.

شوندێ مێرا نزام خەلقێ تێلی – دەلالرا چ گۆتییه،
ئێڤار دا جۆتێ زەرمەمکا بن کراسێ شەر دا
هەڤرا شەره.

کاوێ جانێ

کاوێ جانێ، مالا بارکر، قه دانەنی،
دو کەوێ گۆزەل منرا خەبەر ئانین،
کەتییه ئۆرتا من و کەوا گۆزەل
ئەرەزێ خوونێ، چیا و بانی.

کەوێ جانێ، مالا بارکر، کۆچ ب رێ کەت،
منێ کەوا خوە خەملاند رەخ کۆچێ کەت.
دلێ من چقا شەوتی ئەڤار دا ئاگر پێ کەت.

کەوێ جانێ، مە ل حافا ئاباس گۆلێ،
هەرگێ تو خەزالی، وەرە ئەم هەرنە چۆلێ،
مەللێ سورمانا کاخاز، دەفتەر دانی
کەو گۆزەل منرا ناتە یۆلێ.

ئەزێ کەوم، کەوێ نێرم،
ئەزێ ل بنێ بەریا بناڤا هوور دچێرم.
ئەزێ سالکە دنێ ڤی چاخی
بڤم شریکێ کەوا خوە و مێرم.

کەوێ، راڤە سنگا بکوتە کۆنی سستە،
هەڤال– هۆگرێ کەوا گۆزەل نە دروستە.

مەمکێ کاوێ کانینە،
چەعڤێ من خەوا شیرنە،
دەستێ من سەر بستانە،
یەک شۆرە، یەک شیرنە.

حەسەنیکۆ

حەسەنیکۆ، مە ل مووورادێ ئاڤا سارە،
چرپیێ ناڤێ بوونە دارە،
برا قۆمسی، نەمام برێ خوە بکوژن
برا نەبێژن ئاسە ب یارە.

حەسەنیکۆ مە ل مووورادێ ڤان بوهورا،
لۆما من قژکێ نەکن، هەرچی ئێڤارە قرنۆ جانێ
خوە تەزی دکە،
مینا کەرێ ناڤ کاڤرا.

حەسەنیکۆ، قازم، قازا گۆلا هانێ،
ئەزێ چێریمە ل مێرگا میرێ ل ڤێ زۆزانێ،
هەرچی گاڤا قرنۆ ئێڤارێ خوە تەزی دکە،
پرچا قرنۆ ئوسانە،
مینا کەرێ ناڤ گارانێ.

حەسەنیکۆ،
منێ قرنۆ شاندیە ژ کارێ خوەیە،
منێ نهێر کریە ـ
برا رەشێ شەڤێ بێ پێشێیە،
برا سلامەت قەت ژ وێ دا نەیێ.
ئەزێ ملێ هەسەنیکێ خوەیی کاو و کوبار بگرم،
دەف و زورنە بڤمە سەر مالێیە.

حەسەنیکۆ، من چ گۆتییە
دلێ تە ژ من مایە،
ئەمێ هەرنە قاسمیێ بال رەزایە،

ئەزێ بێژم: رەزا بەگ،
منێ پار ڤا قەلەنێ ئاسێ دایە.

چقاس ستەیرک

چقاس ستەیرکێ روو عەسمینە،
ئاوقاس سیارێ مالا باڤێ من هەنە ئۆرتا زینە،
گاڤا چەعڤێ من چەعڤێ کەلەش لاوکێ من ناکەڤە،
من ترێ مالا باڤێ من دا کەس تونینە.

هیڤا سەر مەرا هەزیرانە،
گەدە لاوکێ من سورمانە،
گرتییە سی رۆژی رەمەزانە.
سەڤا چەعڤێ بەلەک، دێمێ گولی
گەلە مێری ژنێ خوە بەردانە.

جیناڕێ دۆرا مەیە کەرن،
سینگ و بەرێ کاوا کوبار ئوسانە،
نۆلا هیڤەکە چاردەشەڤی گولۆڤەرە،
کاوا کوبار نۆلا ستەیرا کارڤان قرانێ
کەتییە رەشێ هیڤێ پێرا شەرە.
کانییا گوندێ مە مەزنە،
دەرد و کولێ دنیالکێ هەموو پارا منە،
تەیێ ئاڤروویێ چەعڤا، قنیاتێ دلا
ئەز کوشتمە.
بەرفا گوندێ مە شەپەیە،
خەزالا کارێ خوە هلدانە تەماشەیە،
یا هاتییە سەرێ من عەڤدالا خوەدێ،
نەیێ سەرێ گورێ چیا، گور گونەنە.

بەژنا خەلقێ

بەژنا خەلقێ دەلال گولا ناڤ گەنما،
حەتانی چوومە خەریبیێ،
ڤەگەریام، نزانم ئێر، مسکەنێ ئەڤینێ دلێ من
ل کو ما.

بەژنا خەلقێ دەلال گولا ل دکانێ،
منێ سالخ _ سوولخێ ئەڤینا دلێ خوە هلدایە،
دبێ _ ئێر، مسکەنێ خوە تەرکاند،
بەرێ خوە دا گورجستانێ.

خانم، گدیێ، ناڤێ تە شەرەبەتە،
سینگ و بەرێ تە ب دەربەکێ خال و خەتە،
حەتانی چوومە خەریبیێ،
ڤەدگەریام، ناڤا هەڤال– هۆگرا بێقەدری، بێقیمەتە.

خانم ناڤێ تە شیرنە،
ئەنیا کەڤەر رەوشا زێرانە _ گرێدانا وێ ئێنجیلە،
حەتا ژ خەریبیێ ڤەگەریام،
ناڤا دەر _ جینارا تەڤ هەزنینە.

خانمێ، برا یارتی دلێ من و تەبە،
برا خەبەردانا گوندی _ جینارا مە تونەبە،
ئەزێ تەرکا چەعف برووێ بەلەک نادم،
حەتا مێرێ ئۆلێ، قاسدێ روهانە _
سەر روحێ من پەیدا نەبە.

نە ل ڤرم، نە ل وێمە،

تەڤی بارانا، تەڤی بێمە،
دە گدی گاڤکە دنێ هەرە مالا پیگێر،
ئەزێ بێمە.

دلۆ مەرمۆ، دلێ من ل وێ ما،
بەلەکیێ بەرفێ هەلیانە، قوونتارێ چیێ مان،
ئەڤینیا من و خەلقێ دەلال ل سەر بەختێ مێرێ چێ ما.

ئەڤینیێ، گدی، یارێ ب منێ یاری،
بەرێ خوە بدە ڤی دیواری،
پشتا خوە بدە حەرامی ڤی دیواری.
یارتییا من خەلقێ دەلال ـ
کاڤلێ گوندا دا بوو نەیاری.

گوندی – مالینۆ

گوندی– مالینۆ، ئالماستا ئیبۆ سەکنی ل دەرێ مالێ،
منێ بالا خوە دا بەژن و بالێ:
ئالماستا ئیبۆ دەرێ مالێ سەکنی گەنم راخست،
دەوارێ مێرارا نیکا ساقێ ل گۆرێ داخست.
دلێ من مەعرووەمێ خوەدێ مینا کزکەک
سەر سێلێ ئاگر پێ خست.
ئالماستا ئیبۆ سەکنی دەرێ مالێ،
پشتا خوە دا جاخێ،
مالێ مە دەرکەتنە زۆزانێ سەمتێ گریداخێ.
ئەزێ سالا ئیسالن دکم ئالماستا ئیبۆ برەڤینم،
باڤێمە بەر ئۆجاخێ.

دلۆ

دلۆ، مەعروومۆ،
دلێ من ڤێ سبێ چ سەرداره،
جۆته کەوێد گۆزەل زنارێد مالێد مه دا زاره ـ زاره،
هەچێ دلا زانبه ـ
دەردێ دلا ک هەیه گورێ هاره.

گدی، من گۆ، ته ئەز حەلاندم،
خوەدێ برا ته بحەلینه،
برا خوەدێ دەرگووشا بەر دلێ ته هلینه،
مێرێ ته بمره،
برا جی و بەلگێ ته هڤیا من بمینه.

دلۆ، مەعرووموۆ،
دلێ من کاڤلێ گوندی دا
کەته دودا:
یەکە کۆچەر بوو– خوه دا سەرێ چییا،
یەکە رائەت بوو– مایه ل خانیا،
ئەز تەلبێ یا کۆچەر چوومه،
باڤێ وێ دەولەتییه–
من دخوەزه زێرێ مەجیتییه.
ئەزێ ڤەگەریامه ب دلەکێ کولی ب کۆڤان
تەلبی یانگا ل خانییا.
قیزا ڤی تەرەزی–
کراسەکی چیتێ مەیمەخی لێیه،
دده بەر کێل و دەرابێ دەرزییا،

منێ دەستێ خوە ئاڤێتە باقێ رەشگولییا،
سەر من دا دتەوییا.

گۆتە مدا:
گەدە لاوکۆ، خودێ ڤا خویانە،
تویی کنی، ئەز بلندم،
راموسانا خوە بستینە،
مۆڤکێ پشتا من قەتیان.

چوومە چیێ دا ناڤ شڤانا،
هاتم راستێ _ ناڤ قیز و بووکا، بێریڤانا،
خودێ ڤا خویا، دڤێ،
گەدە لاوکێ منی زارە،
نزانە قەیدە و قانوونێ راموسانا.

***

گدی

گدی، کانییا ڤێ بەرواری،
خەلقێ دەلال جێرێ خوە هلدایە _
مەشیایە ئاڤا فتارێ.
ئەزێ نفرەکێ بکم _
برا مەزن، بچووکێ مالێ کول و ژەربە،
خێنژ سڤکا ناڤا مالێ.

دلۆ، مەعروومۆ،
ڤێ سبێ دلێ من سەر دلێ خوەرا تو دلا ناهەبینە،
کەوێد گۆزەل زنارێ فێزا مالێد مە دا سەکنییە،

خەییدییە، رەفا ناگەرینە.
نە من گۆ، خەزالێ، گدیێ،
خەزالم خەزالا چییایێد مەزن،
فێزا مە دا گرێ قیز بووکانە،

بنیا مە دا زەرە، رێ تونە
پێ دا ببەزم.

گەدە لاوکۆ،
جیێ چیل _ رندا هەرکە دگەری،
وەرە دیسا ئەزم.

دو زەری

دو زەرییا د گوندێ مە دا گالە _ گالە،
تەمەزییا یەکێ گەڤەزە، یا یەکێ ئالە،
خایا تەمەزییا گەڤەز ئەز حەلاندم،
خایا تەمەزییا ئال دەرمانێ منی بالە.
هەردو زەریێ ئەز دبێژم _
هەردو ژی ژ مالەکێ،
هەردو ژی کارێ خەزالەکێ،
زەرییا مەزن ئەز حەلاندم،
زەرییا بچووک سالێ ب جارەکێ.

دلۆ، مەعروومۆ، خوەلی ل تەبە،
تو ل سەر دلا بەنگی نەبە،
بەنگی دبی _ توجار پۆشمان نەبە.

دلۆ، مەعروومۆ،
من گۆ، تە دەی نەکر،
کالبوون، پیربوونێ دانییە سەر ئەڤینیا دل دا،
کاڤلێ گوندا دا بێفەیدە کر.

بەژنا دێری دا برا ها بە،
با سبێ ل بەژنێ رابە،
فینێ تونز برا قۆتک ل سەر دا بەلابە.

بەژنا دێری تە ئەز دانیمە،
تو ژێ سۆلی ئەز پەنیمە،
تو ژێ چەمی، ئەز کانیمە،
تو دیواری _ ئەز خانیمە،
تو مرازی _ ئەز جانیمە.
گەدە لاوکۆ، تو سێ ژنا بینی،
یانگا چارا _ ئەز هێویمە.

ئەڤینێ حالێ من

ئەڤینێ، حالێ من سێویێ،
بەختێ من و خەلقێ کەتییە دەشتا رەوانێ
دشەوتە دارا دریێ.
منێ ژ ئەڤینییا دلێ خوە پرسا ئەسەیێ هلدایە،
دڤێ- گەدە لاوکۆ، ئەز نایێمە سەر هێویێ.
حالێ بەدەوا دلێ من نە هالە،
مێرێ ئەڤینیا دلێ من یەکی رەشی کالە.
ئەڤینیێ، ئەز دکمە قیرین،

دەنگێ من هەو تێ جیێ خەلقێ دەلال سەکنییە،
باران دبارە، گەزۆ تەڤ تێ.
پار ڤی چاخی قۆرخا جانێ من تەنێ بوو،
ئیسال پێرا _ بەر دەوارێ مێرا دا چاوا خەو تێ؟

ئەڤینێ، چ ئەڤینییا دلێ من و تە بوو،
مالا قۆمسی نەماما چاوا بەلا نەبوو.
کالبوون، پیربوونێ دایە سەر من، خەلقێ دەلال،
ئەڤینییا دلا بێفەیدە بوو.

***

ئیدرێ، هەڤراز دنهێرم

ئیدرێ، هەڤراز دنهێرم باخێ دێرێ،
سینگ و بەرێ خەلقێ دەلال مینا ئێمیشێ شەڤبهێرێ.
بەژنا خەلقێ دەلال دارا ڤێ گۆتنێ،
وەکی من بزانبوویا وێ بێ چارسوو، بازارێ فرۆتنێ،
منێ بدایێ رسقێ هێسیر،
هەرچار قاف، قۆرێ بەر دۆتنێ.
من گۆ – وێ بێ، تە گۆ – نایێ،
من سێ جارا سەر ملێ خوەرا سلاڤ دایێ،
قسمێ ژنە، پارسوو خارە،
بەخت ئیتبارا من پێ نایێ.

گەدە، مالا مە جینارێ مالا وەبە،
برا دەری کولەک پەنجەرەبە،
گاڤا چەعڤێ من چەعڤێ خەلقێ دەلال دکەڤە،

برا کراسێ جانێ من تونەبە.

من گۆ ـ لاوکێ من کورێ دێیە،
دەستە کنجێ فۆرمێ لێیە،
دبێ ـ ئیسال خەیدی بوویە،
بەنگی بوویە سەر تۆلەکە ژ دنێیە.

چەمێ ئەرەزێ دململی،
ئومارەتێ گوندێ مۆرف دا فتلی،
خەلقێ کەتییە دەردێ مالێ دنێ دا،
ئەز مەعرووما خادێ کەتمە دەردێ خوە ڤی دلی.

لۆ ل من

لۆ ل من، لۆ ل من،
عەڤدال ئاخا، چەمێ پایێ لەمە ـ لەمە،
ئالیکی مە رۆمە، یەک عەجەمە،
ئیرۆ سێ رۆژە تایێ سنجانێ تەلۆ گرییە،
گاڤکێ بەردە، ئەزێ بێمە جەمە.

عەڤدال ئاخا، چەمێ پایێ ڤێ نەقەبێ،
تێ بینا سورا سبێ، بانگێ ڤێ خەزەبێ.
بەختێ تەمە، سنجانێ تەلۆ بەردە
وێ لێدە، بێ.

عەڤدال ئاخا، ئەز بەسۆ مە، ئەز بەسۆ مە،
ئەز کولیلکا بەر ب رۆمە،
سەرکارا هەڤسد مالێ ئێزدیمە،
سەردلکا دلێ سنجانێ تەلۆ مە.

عەڤدال ئاخا، خوەکی، خوە خودێکی،
تێ پرەکێ ل سەر چەمێ پایێ چێکی،
تێ سنجانێ تەلۆ بەردی،
هەر حەفت برانگێ من ل دەوسێکی.

عەڤدال ئاخا، هیڤە رۆنە،
چرا فەنەری کۆنێ عەرەبی دشخولن ـ تژی دۆنە.
ئیرۆ سێ رۆژە زەندا منە مۆری مرجان قەرمییە
سەر پێشمالا کۆنە.

ژنا عەڤدال ئاخا گۆتێ، گۆ:
– ئیرۆ سێ رۆژە ئەڤا ژنکا دین بوو، چ بوو.
ئاخا گۆ: ـ ئەزێ بەردم،
گۆ، دیوانا من دا کەس رەجا من ناکە ـ
ئەزێ بەردم.

گۆ: عەڤدال ئاخا،
چەمێ پایێ ل مە زڤری،
بەختێ تە مە،
قەید ـ زنجیرێ تە گرانن،
زوو بکە، ڤەکە ـ
لنگێ سنجانێ تەلۆ بری.

گۆت، گۆتێ ـ
منێ بوکوشتا،
منێ بەردا،
نها دەردێ لنگێ وی دا کەتیە.

دلۆ، مەعروومۆ

دلۆ، مەعروومۆ، وەزێ کال بووم، سەد جار کال بووم،
نێزیکی حەفتێ، هەیشتێ سال بووم،
دیکێ نیشەڤ ل من لال بوو،

بەرێ سبێ ل من چال بوو،
دلێ قازان، قولنگان، جندی بەدەوان ل من سار بوو.

دلۆ، ماروومۆ، کالبوونێ ل من کار کر،
خۆرتانیێ مالا خوە ل بال من کۆچ و بار کر،
دلێ ئەسکەرێ، دیلبەرێ ل من سار کر.

دلۆ، مەعروومۆ، دێرسمە، خوەش دێرسمە،
ئاڤێ چەم و کانیا تێ دا گومە _ گومە،
لەمە _ لەمە، دململە.

دلۆ، مەعروومۆ، ئەزێ تەیرم، تەیرێ پێشم،
منێ دانیە سەر دیوارێ دیاربەکر،
پەر و باسکێ من وەریانە،
قامە قاناتێ من شکەستنە،
ئەزێ نکارم نە بفرم، نە بمەشم.
کەسەکێ تونە جاوێ بدە سیارێ گولیدێ،
تێ من درەڤینە، برا برەڤینە،
نارەڤینە خازگینێ مالا باڤێ من دا
روونشتنە، سەد و شەشن.
دلۆ، مەعروومۆ، ئەزێ تەیرم، تەیرێ سۆرم،

منێ دانیه سەر دیوارێ دیاربەکر،
پەر ـ باسکێ من شکەستنە،
قام ـ قاناتێ من وەریانە،
ئەزێ نکارم پێ بفرم، پێ ب مۆرم.
کەسەک تونە جاڤێ بدە سیارێ گولیدا،
دە وەرە، من برەڤینە،
نا وەللە خازگینیێ مالا باڤێ من دا
روونشتنە دۆر ب دۆرە.

گدی، یار ـ یار

گدی، یار ـ یار،
گەدە قوربا، تلیا من دێشە، مەرا گەستییە،
منێ ڤێ سبێ کاڤلێ گوندا دا بهیستیە ـ
تە سەر منرا یارەک خوەستییە.
هەرکە من چێترە ـ
برا روونی سەر دۆشەکێ ئەز بندەستی،
هەرکە من خرابترە،
ئەزێ ڤێ سبێ دەزمالێ بگرم دەستێ خوە دا،
تێکەڤمە سەرگۆڤەندیێ،
ب چەعڤێ هێستر، دیسا دلێ شکەستی.

هەیلۆ

هەیلۆ، گەدە ل من دەرکەتیە ستەیرا زەرە،
زارێ تە قەلەمە، سینگێ من دەڤتەرە،
هەرگە بهار ناکی،

پیّ هوبرا رەش نڤیسیە،
ناڤ و قۆلیّ منی سەرە.

هەیلۆ، گەدە، برا مە نەهاتا
سرا سبیّ، بینا بانگیّ ڤیّ هاڤینیّ،
دە تو وەرە شەڤا ئیشەڤن دا،
تێکەڤە ناڤا سینگ و بەریّ من نازکیّ،
من تیتالیّ، من خاتوونیّ.
وەکیّ دیّ و باڤیّ من گۆ:
– ئەو کیّ بوو هاتە مالیّ،
وەزیّ بێژم ـ میراتیّ پشیکیّ مەیی قۆلی سۆر بوو
بانزدا سەر کولینیّ.

هەیلیّ، دۆمام جانیّ،
عەوریّ سەراییّ دکم ـ کمی،
سەر مالا باڤیّ دیلبەرا من دا ـ
هن دباری، دلیّ منرا دکێلمی،
هەیلۆ، لۆ گوندینۆ، لۆ مالینۆ،
هوونیّ پرسا کەوا گۆزەل ل من دکن،
سوورەتیّ دیلبەرا من ویّ ئوسانن،
نۆتلا گۆشتیّ خام بەردیرا،
مەرڤ دەریّ زۆزانیّ بلندجی،
روونیّ ل سەر کانییّ،
تێکە ناڤا قۆچە ـ قۆچە نانیّ د گەنمی.

دۆمام، جانیّ، برا مە نەهاتا ـ
سرا سبیّ، بینا بانگیّ قەرەخاجیّ،

ئەزێ ناڤێ تە نزانم شیرنایێ
گازی تە دکم ـ وەرە هاجێ.
هەیلۆ، لۆ گوندینۆ،
لۆ مالینۆ، هەچکێ ئۆرتا من دیلبەرا من دا خەبەردە،

برا خالقێ ئالەمێ مالێ لێ خرابکە،
توجار و توجارا،
ناڤێ کور و قیزا نەینە بەر زەواجێ.

لۆ، لۆ، گەدە، مالا دگەری ـ مالە ڤانە،
کۆنا دگەری ـ کۆن بەلانە،
رامووسانێ قیزا نەکە ـ قیز گونەنە،
رامووسانێ ژنا نەکە ـ ژن خەتانە.
دە تو وەرە رامووسانەکێ بووکا سالێ ل کەرەمکە،
فۆرما کێوریشکەکە سەر پاییزێ قەرەقشە،
دەوسا وان ئوندانە.
هەیلۆ گەدە، هەسپێ گەدە لاوکێ من فلتی،
هەیلا من دەلیلێ، گوندی،
مالی لێ خەبتین،
ئەزێ دکم هەرم پێشییا هەسپێ گەدە لاوکێ خوە بگرم،
ترسا منێ وێ ترسێیە،
تو وەرە گوندی، مالی، جینار بێژن ـ
تۆلا تۆلباڤا، تۆل بوو، دل شەوتی.

هەیلێ، دۆمام جانێ،
ل مە دەرکەت هیڤا ساڤا،
تالێ من و بەختێ تەرا ـ

وێ ئنگریە ناچە ئاڤا.
ئەزێ ڤێ سبێ نفرەکێ نەفسا جانێ کۆتی شنەدێ
مێرێ تە بکم،
ئارکۆلکێ تەندوورێ، ساڤێرا قۆلۆ، پشیکێ
قۆلی سۆرۆن، چیمێ سەر دەڤێ کولەکێ،

ساندرۆسێ مریشکێ بەلکی سالا ئیسال بمرە،
ئەزێ کالە باڤێ تەرا بڤمە زەعڤا.

ئێلێ، گدیێ، خەما نەکشینە، خەم خراڤن،
گولێ بچن، برا سۆسن دەوسێ رابن،
وەرە ئەز تو دەستێ هەڤ بگرن،
هەرن سەر کانیا گوند قاسەکێ خەبەردن،
برا خەمێ دلێ من و تە ڤا تەڤ بەلابن.

هەیلۆ گەدە، تێ دچی وەلاتێ خەریبیێ، من بیر نەکە،
دە تو وەرە من سێڤا سۆرکە، جێڤا خوەکە،
چاخێ دچی ناڤا قیز و بووکا،
قاسەکێ دەرخە، تەماشەکە.

هەیلۆ گەدە،
چەعڤێ من رێنگا تە قەرمین،
خەوێ شەڤا من هەرمین،
ئیرۆ سەرێ سێ رۆژ، سێ شەڤانە،
گەدە لاوکێ من چوویە وەلاتێ خەریبیێ،
نزام چ سێری جریا، چ قەومی.

ئێلێ گدی

ئێلێ، گدی، سبەیە رابە سەر خوە،
دە تو رابە ڤێ سبێ بەژن و بالا زراڤ گرێدە،
کۆفیێ خارکە، ئەینێ بدە بەر خوە،
وەزێ سالا ئیسالن دا _
منێ سۆندەکێ خارییە توجار و توجارا،
ئەزێ پەی دیلبەر، ئەسمەرا خوە را
ناڤێ زەواجێ نایینم سەر خوە.

خەزال جانێ، ئەزێ چ بکم،
مالا ملکا،
وەرە ئەز تو دەستێ هەڤ بگرن هەرنە عەردیشا وێران،
ئەزێ بڤمە شڤانەک
شڤانێ محەلا ترکا.

مالخرابێ، ئاگرێ کولێ بەیت ئۆجاخێ
مالا باڤێ کەتێ
منێ ڤێ سبێ خۆرتانیا خوە دانی،
تەیێ چما قیزانیا خوە تەرکاند.

خەزال جانێ، چییا بلندە رێ ل بەررا،
تو چەعڤرەشێ برووو سەررا،
ئاگرێ کولێ بەیت ئۆجاخێ باڤێ تە کەتێ،
منێ سالا ئیسالن کاڤلێ گوندادا تو قۆرخ کرێ
نەفسا جانێ خوە را.
خەزال جانێ، چیا بلندە، تە نابینم،

ئەزێ مێرگا مالا باڤێ تە دا سۆسنا ناچرپینم،
ئەزێ تو دلا سەر دلێ خوە و تەرا ناهەبینم.

هەیلۆ گەدە، ئەزێ خەزالم، خەزالا چییانگێ عەردەوانێ،
چەعڤێ منە هشیارن،
گوهێ من گوهدارن،
لنگێ منە ل بانزدانێ،
وەرە ئەز تێ دەستێ هەڤ بگرن،
هەرن دەرێن وەلاتا،

وەلاتێ گورجانە– گورجستانێ.
خەلقێ سبێ زوو رادبە سەر چەعڤێ خوە دشۆ
ئاڤێ گۆلەگەنیا،
ئەز خەلقێ تێلی دەلال سەر چەعڤێ خوە دشۆن،
دووخیێ، ئادیکالۆنێ، نۆتلا جۆت کەڤۆتکا،
سبێ زوو رابە، سەر پاییزێ پەر و باسکێ خوە
تۆز و خوبارا ڤێ خوناڤێ.

شاڤێردی شەوتی

شاڤێردی شەوتی، باخ و بۆستان،
خەلقێ دەرباز دکە شێخ و مەلان،
ئەزێ دەرباز دکم یار و دۆستان.

قیزتی هەیە، چڤا خوەشە،
بووکتی هەیە خێلیا رەشە،
گاڤا کو روودنێ ـ
بەر دارا دێشیک پەر دوەشە.

من دیهاریێ شاڤێردی،
سوا سواربوویه بێ گووردییۆ،
یەکی خێرخاز بهاتانا، بگۆتانا،
سەلیمێ تە بوویە سەرشڤان.

من دیهاریێ بلانخێ،
من گول چنی تەڤا ئاپێ خوه،
کی کو ئۆرتا من، ئۆرتا تە خراڤ بکە،
برا دەرخە برینا ئیلانجووخێ.

دەردۆ

دەردۆ، ئەز ب دەردم،
خێمیش نابم کەلەش گەورا ژ خەوێ راکم.
بێژم ـ دەلالۆ، رابە،
مسین و لەگانێ بینە،
ئاڤانا دەستاکم.
دەردۆ یۆ، یۆ، دەردێ گران،
کوبارێ، ئەو چ کانیکە،
حەوشا مالا باڤێ تە دا،
دەلیلۆ، ئەگەر ژ من پرس دکی ـ
ئاغا سەکنی دۆرێ خولامان.

دەردۆ، ئۆی ئۆی، ئەز ب دەردم،
کوبارێ ئەگەر ژ من
تاخم و زارا پرس دکی،
هەرە مالا مەزن، ئۆدەیێ ژۆرین،

پاچێ قوتنیێ تێدا.
دەردۆ، ئۆی ئۆی، دەردێ گران.

زڤالۆ

زڤالۆ، پەزێ زڤالی پرە،
نیڤی کەرە، نیڤی کورە،
زڤالۆ، گەدە تو دچی ـ
من بیر نەکە،
سەبرا دلێ خوە ژ کێ بینم.
زڤالۆ، گەدە، تو دچی،

ئەز دمینم،
گستیلا من هلین تلیا خوەکە.
زڤال، گەدە، پەزێ نەبوو بەر جەلەبە،
پاشێ ببێژن یار گونەکارە.

زەوال، گەدە، تو دچی،
من ببە خوەرا،
ئەزێ بێم گیها بچنم هەسپا تەرا،
ئەگەر خەلقێ بێژە ـ چی تەیە،
تو ببێژە ـ
ئێتیمێ مالا باڤێ من بوو،
من ئانییە خوەرا.
زەوال خوربان، من بیر نەکە.

خولنگۆ

خولنگۆ، مالک شەوتییۆ، ئۆجاخی کۆرۆ،
وەختا تو خولنگ بوویی،
خولنگێ چاردە سالی،
ژ ئیرانان، تیرانان ئەز بووم،
خوەزلکا مرن هەبە،
کالبوون، پیربوون تونەبە.

کالبوون، پیربوون دکە مەرڤ
هێسیر و بەلەنگازێ ڤێ دنیایێ.

قولنگۆ، مالک شەوتییۆ، ئۆجاخی کۆرۆ،
ژ هەڤال و هۆگران خەتیام، مامە تەنێ.

هەڤال و هۆگرێ من چوونە،
وەلاتێ خەریبان، ئەز مام ـ
هێسیر ـ بەلەنگازێ ڤێ دنیایێ.

قولنگ، مالک شەوتییۆ، ئۆجاخی کۆرۆ،
خەلکێ زەوجی ئەز و تو مان.

باران باری

باران باری ژ عەرد و عەزمان،
باری سەر مە دا، سەر خەلخێ خەرەچۆلدا،
بوو بارانێ گولانێ خووینێ،
مینانی ماسیکی ئالخ ـ بالخ
دەست من دا شمتی د هۆلێ دا.

وەیلار، وەیلار، عەڤدال ئەزم،
شڤانی ڤی شەڤێ، جابەک هات نە ب خێرۆ،
گۆتن _ دەلالکا دلێ تە ژی دانە مێرۆ.

وەیلار، وەیلار، عەڤدال ئەزم،
کەچێ وەرە نەچە مالێ وێ جیناران،
خزێما پۆزێ باڤێژ بەر گوهاران،
چاوا سەرێ بهارێ می دکالە، دگەرە بەرخا خوە دا.

کەچێ، ئەو چییە

چاوا سەرێ باهارێ می دکالە، دگەرە بەرخا خوەدا.
تاسەک ئاڤا سار بینە ئەز تیمە.

خەلقێ ماشخۆ ملان دنیایێ،
ئەزێ ماشخ – ملانێ جۆت مەمکێ نارنجیمە.

کەچێ، ئۆرتا من و تە دا دیوارەکی،
کۆندرا پێکە، وەرە خارێ،
ئەگەر خەلق پرسین،
تو بێژە _ شەڤ یەکە، دز هەزارۆ.
وەویلار، وەیلار، عەڤدال ئەزم.

چ کانینگا دێڤی رزان،
دکۆلم، ناکۆلم ئاڤ تێ نەزا،
هەسپێ دەلالکی دلێ من هەسپێ بەزان،
وەیلار، وەیلار، عەڤدال ئەزم.

هەیلۆ

هەیلۆ سۆوارۆ، تەرج و تالانا مالا باڤێ من
برنە وی نەوالی،
کێ کی مووژدی خێر کو بینە ژ منرا،
ئەزێ ژێرا بدم پالە ـ پوولێ وێ نەخشی،
ئەگەر پێ خاییل بوو، خاییل بوو،
ئەگەر پێ خاییل نەبوو،
ئەزێ پێ باڤێم کلابێ خورستانی،
شەرژێکم بەرخێ بەر بەرانی،
ئەزێ جۆت مەمکێ خوە ژێرا بکم سەدەجانی.
هەیلا سوار، هەیلا سوار،
هەیلا سوارۆ خوربان،
تو سواری ئەز پەیامە،
ناگهیژم بۆلیگێ سواران.

سوارۆ، خوربان، تو خوەش مێری،
هەیلۆ سوارۆ،
شورەتا گوند ئەز و تونە،
دەلالکی مالێ مە هەردونە،
سوارۆ، خوربان ـ تو خوەش مێری.

ئەمان، ئەمان

ئەمان، ئەمان، ئەمان، ئەمان،
حەفت سال تەمام،
ئەز ب هیڤیمە.

مالێ من و ته بەر هەڤ بوو،
خەبەرێ من و ته تەعلده بوو،
کراسێ بەدەنا من تونه بوو.

من ژ خوەرا بۆستانەک چاندی،
ژ کوندرێ بەژی،
ئەزێ ب چی ئاڤ بدم، ئاڤ نەدم،
ب هێسرێ چەعڤێ من و ته ژی.

باران باری سەر شیلاڤا،
کەڤر _ کوچک بباری خراڤ جینارا،
کی کو ناڤبەینا دو دلا،
چار چەعڤا دلساری کر،
بلا حەفت سال بکشینه
هێشا دەڤ و ددانا ناڤا جیدا.

باران باری، عەرد لەوتی،
کەلەش تۆرنا من وێ ڤا هاتۆ نوو شمتی،
ئەزێ بچم پێشیێ،
دەست باڤێژم دەڤ و دەلنگ،
هەرچ کو گاڤا گوند و جینار سەهـ_ بکن،
وێ بێژن _ یارێ تەزەیە، دل شەوتی.

تاخا ژێرین بازارە،
تاخا ژۆرین چی فرەیە،
هەرچۆ گاڤا ئەزێ کاو و کوبارا خوە نەبینم،
دبێم _ گوندێ مالک میرات خرابەیە.

لۆ پالەیۆ، پالەگرۆ،
سورا سبێ، گەرما نیڤرۆ
لێ زۆر کرۆ،
هەرچۆ گاڤا دەست باڤێژم
شەرا سەرێ خوە،
ژێرا بکم سی چادرۆ.

لۆ پالەیۆ، پالێ داسێ،
دیسا خوە باڤێژە چیایێ ئاسێ،
هەرچێ گاڤا ئەزێ بۆنا کاوا کوبارا _ خوە
ملێ خوە باڤێژمە تووریێ پارسێ.

باران باری ژ خودێیۆ،
خودێ تالا مرازێ کاوا _ کوبارا
بکرا پاشلا دێیۆ.

ئەزێ بەختێ وەدامە

ئەزێ بەختێ وەدامە،
بنهێرن، کانێ هۆستا مووراد هات ل دکانێ،
بلا کاوا منرا چێکە خزێمێ _
زێر و زیڤ، لال و دور، جەواهر ب مرجانە.

گۆ، هۆستا مووراد هاتە دکانێ،
هۆستا مووراد گۆت:
– ئەز خزێمێ چێ ناکم، –
زێر و زیڤ، لال و دور، جەواهر ب مرجانێ،
حەتا ئەز نەبینم کانێ خایا خزێمێ، کانێ؟

کاوا من سەکنی، خەملی بەر شەمدانێ،
سبە بوو، چاخێ بەرخ بەردانێ،
کاوا من هاتە دکانێ،
هۆستا مووراد گاڤا دینا خوە ددایێ،
دەستێ خوە کشاندیە ئیمانێ،
سۆند دوخوە ئینجیلێ، مسەهبێ، کتێبێ، قورانێ،
– ئەزێ ژ تەرا خزێما گرێ بدم،
زێر و زیڤ، لال و دور، جەواهر ب مرجانێ،
ئەزێ داناخم سەر کرانێ،
ئەزێ لێنەخم ب سندیانێ،
ئەزێ بشدینم ب درانە،
ئەزێ وەلگەرینم ب زمانە،
ئەزێ تەمزکم ب لێڤانە،
دیسا بلا بمبارەکبە
ڕۆژێ عەیشانێ، دیسا خای لێ خودانێ.

بەرفەک باری

بەرفەک باری ل وێرانا گوندێ مە
ل کرا، ل کریشا،
لێدا، وەشاند بەلگێد دارێ مەزی
گولیێ د خاشخاشان،
حەیفا من نایێ ل سەد حەیفێ،
حەیفا من تێ ژنێ چێ ـ
چوو کەتییە بەر دەستێ شندۆکی کۆتی مێران،
کار و بارێ هێشینباشا.

بەرفەک باری ل وێرانا گوندێ مە ل تۆزاخان،
لێدان هەژاند دارێ مەزی، گولیێد د قەواخان،
حەیفا من نایێ ل سەد حەیفێ _
حەیفا من تێ وێ حەیفێ:
کنا چێ چوویە کەتییە
بەر دەستێ شندۆکی مێران
سەرێ خوە دانییە سەر زەندا _
مۆری مرجان و گولباخان.

پەیالێ من

پەیالێ من سیارێ کومەیتە،
تە سەرکەلا، سینەبەندێ بن داڤێتە،
پەیالێ من کوم خار کرییە
خوە دایە سەر رووباری وەلێتە.

پەیالێ من سیاری دۆندۆلێ،
تە سەرکەلا، سینابەندێ دیادینێ،
پەیالێ من کوم خار کرییە
دایە سەر رێنگا ڤێ مووسلێ.

پەیالێ من سیاری بۆزی گرە،
پەیال، ئەز زانم، من نانهێری،
قاسەکێ ل من پۆر کورێ،
من پەپووکێ بفکرە.

پەیالێ من نۆلی ئاغانە،
تە قاپووتێ هێشینی شەمسە سەر ملانە،

پەیالێ من سیارێ بۆزی ب کێفە،
تە ل من، ب مەرتالی، ب ساچاخی، ب خەلێفە،
پەیالێ من کوم خار کرییە،
شەرا رەش دایە دۆرا قێفە.

پەیال، مالێ مە دانی مالێ دۆر ب دری،
قوسێس کەتبوو قرانێ مالا باڤێ من
دانزدە جی ڤا دبری.

پەیال، بیرا تە تێ، بیرا تە نایێ ـ
پشت کۆنێ عەرەبی گستیلا زێر و زیڤین
من و تە ڤا پەڤگوهێرین.

پەیال، مالێ مە دانی وارێ دۆر ب بیرە،
پەیال، بیرا تە تی، بیرا تە نایێ ـ
شیرنیا من و تە دا
هاتە بارەک مەووژ، یەک هێژیرە.

پەیال، بیرا تە تێ، بیرا تە نایێ،
پشت کۆنێ عەرەبی من ژ هەسپێ تەرا
ئاڤ دایە ئەلبا شیرە.

پەیال، رێ ل پەیالێ من بوونە دو رێ،
دە تو مەرتالێ باڤێژە،
ملێ چەپێ، ئالیێ سورێ.

پەیال، دە تو ناژۆ
سەر رێنگا ملێ چەپێ،

ملێ چەپێ دچە رێنگا جەرد _ جووردێ، مێر کوشتنێ.

باژۆ سەر ملێ راستێ،
ملێ راستێ دچە دەری مالا باڤێ من پۆر کورێ،
مالا باڤێ من پۆر کورێ دانینە
بەر چەمێ هەرایێ دانزدە بوهوری.

پەیال، مالێ مە دانی وەرێ دەڤ گێدووکێ،
ل مە ئاڤیتی تەڤیکە بەرفە، یەکە بووکێ،
پەیال، ئەز زانم تو ئەهدکاری،
ل من نانهێری،
ئەز پەریشان ب خوەمە،
قیز و بووکێ جینارا ئانییە بن دارا بنداررووکێ.

پەیال، وارێ مە دانی وارێ دۆر ب چیمە،
ئەزی مامە تەنا کراس و تێقێمە،
ئەز زانم تو ئەهدکاری، ل من نانهێری،

ئەز پەریشان ب خوەمە،
قیزا مامەدێ سافەچیمە.

پەیالێ من سیاری جانووێ،
مەیدانەکێ بدە بۆزی نژدیێ،
پەیال، ئەز زانم تو ئەهدکاری
ل من نانهێری،
باژۆ سەر کانیێ، قاسەکێ ل بفکرە،
ل من پەپووکێ، من پۆر کورێ، ل من سێویێ.

پەریشان

پەریشان، پەریشان،
گەردەن کیشان،
ساخری دەوشان،
مینا هیڤێ پانزدە شەڤی،
ژ پشت هەڤت چییا ڤا دەرکەڤی،
یەک تا دبی،
دو تا دبی،
ب کولیلکا هۆنگوستیرێ را
دەرباز دبی،
مائووژێ رەش دخوەر
گەردەنێ ڤا خویا دبی.

کەچکێ

کەچکێ، تە بەژنە زراڤە،
تارهانا تەرە،
تو راڤە جۆتە کۆندرێ ئالافرانگی پێکە،
بەر چەعڤێ مێرێ بگەرە.
فەلەکا عەڤدالێ زەینکێ
کۆرکرییە، ژ تە ژی ڤەناگەرە.

کەچکێ تە بەژنە زراڤە،
دارە دارا شیلان،
خەلقێ کەتیە دەردێ مال و حالێ دنیالکێ،
ئەزێ بەندەواری بەژنا تەمە بینا دەیێندار،

خووندار ژ دیلا.
یا ته ئانییه سەرێ من،
ئێلا هەیدەر نەئانییه سەرێ ئێلا زیلا.

دەردۆ ، دەردۆ

دەردۆ، دەردۆ، ئەز ل پیکی، تو ل پیکی،
وەره کاڤلێ گوندا دا
ئەمێ هەرن بال قازی، جەم مفتیکی،
کەسی تو دەور و زەمانا نەدیتییه _
دو سەرێ چێ کاڤلێ گوندا دا
هەرنه سەر بەعلگیکی.

دەردۆ، دەردۆ،
وەره نەسەکنه مالا مەیۆ،
برا گوندی _ جینار خوەرا بێژن
هەڤال – هۆگر، شەرتی دلێ من تەرا.

دەردۆ، دەردۆ...
چ کانینگا حەوشا مەدا،
ئاغا سەکنی، خولاما ڤەدا،
هەکە پرسا قوتی و جغارا من دکی _
وێ ئۆدا ژۆرین، ناڤا تۆپێ چدارەدا.
دەردۆ، دەردۆ.

ده یۆ ، یۆ ، یۆ

ده یۆ، یۆ، یۆ، فەلەکێ یۆ،
ها ل کورۆ، گەده ئەزێ چۆمه سەر کانیێ،

ده منیٚ دینا خوه دایێ ـ
سیارەکی ویٚ دا تیٚ،
فۆرما وی فۆرما ئەسکەریێ،
هێبەتا وی سیاری ـ
زێریٚ سەریٚ من قەتیان کەتنە ناڤا خوەلیێ.

من گۆ: ئەزیٚ رابم تێکمە جرمە ـ جرما
ناڤا گوندییا.
گۆ: ـ ئێلیٚ زەریێ، گۆ، هەرە بیتبازاریٚ، قەرەچارسوویٚ،
دکانا نازر ئەفەندی.
نازر ئەفەندی ـ من و تە، تە خوەدێیۆ،
تە زێریٚ سەریٚ من نەدیتنە.
نازر ئەفەندی گۆتیٚ، گۆ:
– ئێلیٚ زەریێ، سیووسیٚ بشکۆک بەری بەدەنا تەنە،
تو وەرە سیووسیٚ بشکۆکا ڤەکە
ئەسالەکە رەش ئۆرتا هەردو مەمکیٚ تە ـ من کەرەمکە.

گۆ: کورۆ، تەرەزۆ، تەرەزباڤۆ،
مالیٚ مە بار کرن،
باربریٚ مە دەڤەنە،
باریٚ وان کشمیشن
سەرباریٚ وان خورمەنە.

رامووسانیٚ قیز و بووکا هەموو رامووسانن،
رامووسانیٚ مالا حەجی قەرۆ رامووسانا زێدەنە.
قیز و بووکیٚ مالا حەجی قەرۆ قاوە ب دەلەنە
یۆ، یۆ، یۆ یۆ، فەلەکیٚ.

های دل

های دل، های دل،
ئۆلۆ، دلۆ، سەر تو دلا بەنگی نەڤە،
بەنگی دڤی، پۆشمان نەڤە،
پۆشمان دڤی _ خوەلی ئاخرییا من و تە ڤە.

دلەکی خوەرا بگرە حەتانی دگهێژی
قەبرێ، برا چەعف ل سەرێ تەڤە.

های دل، های دل،
ئەزێ چ بکم مرازێ بێ دل،
بینا باخێ بێ گول،
بینا کراسێ بێ مل،
بینا گایێ بێ جل،
های دل، های دل.

ئەزی تەیرم

ئەزی تەیرم، تەیرێ نێرم،
ئەزی وەردەکێ گۆلا سارم،
پار ڤی چاخی ئەز قیز بووم مالی باڤێ دا،
سالا ئیسالن کەتمە بەر دەستی شندۆکی مێران،
مینانی تەیرەکی نەمەتی _
ئاڤیتبوو بەر پەنجا
ئەز دخارم.

سیارۆ

سیارۆ، سیار ژ کو تێ،
ئەزێ پرسەکێ ژ تە دکم،
ل من ڤەسوو تێ.
دچی کاڤلا ئەزورما شەوتی _
پرسکە، چکا کلێ سپهانێ
چەعڤێ رەش بەلەکرا وێ ب چ تێ.

سیارۆ، قوربان، تو نە سیاری،
مەیدانەکی بدە لژدێ _ تاری خودایێ تالا
مرازێ من سیارێ عەرەب بکرا،
ل خۆرتانی، ب حەلالی.

سیارۆ، سیار ژ دەرێ،
مەیدانەکێ بدە ل همبەرێ،
خودا تالا مرازێ من سیارێ عەرەب بکرا
ل خۆرتانی سەر کێفا بەرێ.

حەسۆ

حەسۆ، رەبەنۆ، گوندێ مە ل دێمێ،
بەرفا کاڤلا گوندێ مە گرانە،
چارخ، گۆرێ من قەتییانە،
هەسپێ من وەستییایە،
رێ تونینە ئەز کورا بێمێ.

گەلە گوندی، جینارنۆ، بەختێ وەمە،

چ قسوورەک کەلەش کاوا من هەیە،
کۆفی کێلە، ئەنی کەڤەرە،
پۆز پیژینە، دەڤ _ لێڤە شەکرینە،
شێ و بسکێ کەلەش کاوا من _
تێل ب تێل بوویە
داکەتییە سەر شرکا پۆزی ب خزێمە.

گوندێ مە دیسا ل دێمە،
کەلەش کاوا من جێرێ ئاڤا خوە هلدا،
مەشیا کانینگا ل بەر چێمە،
گەلی گوندی، جینارنۆ، بەختێ وەمە،
چ قسوورەکە کەلەش کاوا من هەیە
کۆفی کێلە، ئەنی کەڤەرە،
پۆزی پیژینە، دەڤ _ لێڤە شەکرینە،
شێ و شێبسکێ کەلەش کاوا من _
تێل ب تێل بوویە،
داکەتییە سەر شرکا پۆزی ب خزێمە.

هەر قسوورەکە کەلەش کاوا من هەیە،
چار تلیکا ژ بەژنێ کێمە.
کەچێ کولماڵباڤێ،
بەژنا زراڤ ژ داری لەیلانێ،
مالا باڤێ کەلەش کاوا من هاڤینا
ل مێرگ و زۆزانێ شەرەفدینێ
پاییزا ڤەگەرییا ل سەر چەمێ ڤێ رهانی.

پاییزا کەلەش کاوا من مینا کارەکە کارێ خەزالا،

کارێ خوە هلدا، مەشیا ل زۆزانێ ئەلەداخێ،
ئەزێ ژ سیارا چەلەنگی سیارا بووم،
کۆتی مێری ڤرشیکی ملدرێژی نەزان بوو،
تەژی تولەنگێ خوە بەردانێ،
ئاخ، کەچێ، کولاالباڤێ،
دمرم ژ بەدەویا تەرا.

ئەز حەسۆمە، حەسۆنگی دایێ،
من سەرێ خوە دانی بەر پێشا ڤێ ئەبایێ،
ل بەر سەرێ من عەڤدالی خوەدێ،
ب هرمین بوو، ب گرمین بوو،
ب تەقین بوو، ب تەرپین بوو،
من دزانبوو بازرگانا شاما حەلەبێیە،
من نزانبوو ـ
تێلی عەیشانگا من
ب گومگوما زێرین مەشییا بەر کانیا ڤێ سەرایێ.

کەری شڤانی هەیدەرانۆ،
تە چ شوخولە ژ ڤان خەبەردانۆ،
سبە کورێ میرێ عەرەبا
پێ بهەسە،
تە دکە خورێ خەنجەرانۆ.

هەرێ عەیشانێ، ب ڤێ ئەهەدێ، ب ڤێ ئیمانێ،
ئەزێ دەستێ خوە داینم ل سەر فیسیکا بلوورڤانێ،
سبێ کورێ میرێ عەرەبا پێ بهەسە ـ
بشەینە پەی حەسۆنگێ بلوورڤانێ ـ

ئەزێ هەرم دەرێ کۆچکا باڤێ تە بسەکنم،
کورێ میرێ عەرەبا وێ دەستێ عەیشانێ بگرە،
داینە ناڤ دەستێ حەسۆنگێ سلیڤانێ.

حەسۆ دلێ من تکە – تکە،
ترسا من نە ژ ڤێ ترسێیە،
ترسا من ژ وێ ترسێیە،
بشێینە پەی حەسۆنگێ سلیڤانێ،
کەلەش لاوکێ من بکوتە
تەنا کراس گێجەلکە.

عەیشانێ، دلێ منی نە تکە _ تکە،
سبێ کورێ میرێ عەرەبا پێ بهەسە
بشەینە پەی لاوکە،
ئەزێ هەرم دەر کۆچکا باڤێ تە بسەکنم،
کورێ میرێ عەرەبا
وێ تۆپەک قوتنییێ شامێ
خەراتکری، خەلاتکری،
وێ ل منکە.

حەسۆ، رەبەنۆ، تو پیسی،
دەڤ درانێ تە مینانی قالکێ کووسی،
ژ سبێ دا دکم، ناکم،
تو نکاری من راموسی.

عەیشانێ، وەلە ئەز نە پیسم،
مینا شەمدانەکە زیڤین _

دەرێ کۆچکا باڤێ تە دچوورسم.
برا قراربە، قرارێ مێرێ بەرێ
ئەزێ چەنا تە بگرم، دۆرا دەڤێ تە راموسم.

بارۆ

بارۆ، رەبەنۆ،
من سێ پەیا رەوانێ دەشتێ دینە،
کراس دەرپێ وان قۆلە عەجەمینە.
بارۆ، رەبەنۆ،
وەرە ناڤ سینگ و بەرێ من عەڤدالا خودێ،
ژ تەرا هم دۆشەکە،
هم یۆرغانە، خوەش نڤینە.

بارۆ، من ل دیارێ ڤێ رەوانێ،
پاییزە، جەلالیا بەرانێ خوە بەردانێ.
پار ڤی چاخی پەریشانا من قیز بوو د مالا باڤێ دا،
سالا وی سالی سەد سی گولی کوتایە بەر کۆفینگا
ڤێ کتانێ.
بارۆ، رەوانە دار مێشە،
مەمکێ من دکەلە،

جۆتکێ درانێ من ل بەر دێشە.
من گۆ: بارۆ، من نەرەڤینە،
ناڤێژە مالا حەسەن ئاغا.
من برەڤینە باڤێژە
ها بەر بەختێ پیر دەورێشە.

بارۆ، مالا بارکر ل ڤێ فێزێ،
کۆچ کەریێ باڤێ من گرانە
داکەتییە رێزێ.
پار ڤی چاخی پەریشانا من قیز بوو د مالا باڤێ دا،
سالا ئیسالن جۆتی دەرگووشی کورین دایە ل هەمێزە.

مالا بار کر قەت دانەنی،
جۆتەکێ کەوێ گۆزەلە گۆگەرچین ژ
منرا خەبەر ئانی.
هنەکا دبێژن گوستیلکا پەریشانا من زێرینە،
نا وەللە قاشا گستیلا پەریشانا من سلێمانی.

باژارڤانی

باژارڤانی، باژارڤانی،
تەرەز باڤێ من قەرەول سەر رێکا تە ژی دانی.
کەمالا کلێ سبهانێ چ بوو _
تە ژ منرا نانی؟

– کەچێ، کولـالباڤێ،
رێ دوور بوو،
من ژ خوەرا نەکر بارگرانی.

باژارڤانیێ مە ژ باژێر هاتن،
دەرێ تێر و توورێ خوە بشکاڤتن،
پارا گوندی، جینارا ئەشکەرە بوو،
ئێ یارێ خوە ڤەشارتن.

گدی، لۆ، لۆ

گدی، لۆ، لۆ،
حەلەبییۆ،
سیاری بۆزی چەلەبییۆ،
دەری مالا باڤێ منرا چەرخەچییۆ ـ
تەرەز باڤێ تە ژ حالێ من چییۆ.

هیڤ دەرکەتیە ئالیێ وانێ،
شەوقێ دایە کۆچکێ بەلەک ل بەرگا ڤێ دیوانێ.
خودا تالا مرازێ من ـ
کەلەش لاوکێ من هاسل بکرا
ل بەر سیێ ڤێ ئەیوانێ.
هیڤ دەرکەتیە ئالیێ ئارانکارێ،
شەوقێ دایە کۆچکا بەلەک ـ
بەرگا ڤێ دیوارێ،
خودێ تالا مرازێ من ـ
کەلەش لاوکێ من هاسل بکرا
ل پاییزێ، نا وەللە ل بەرگێ ڤێ بهارێ.

گەنج خەلیل

گەنج خەلیلۆ،
بەژنا گەنج خەلیلێ من ـ

زراڤە ژ دارا ڤێ چینارێ،
هێشین دکە ل کۆکا ڤێ زنارێ.

حەجیێ مە ژ حەجێ تێنە،
من چوویە پێشییێ،
سالخا گەنج خەلیلێ خوە هلدا ژێیە.

دبێ: لێ هەلایێ، ل حەمایێ،
ل مووسلێ، ل بەغدایێ،
حەڤت قۆناخا بەیتا شەریف بەرژێرترۆ،
دڤێ، گەنج خەلیلێ من روونشتییە دکانا کانا رۆمێ،
روونشتییە ل سەر کاپێ ڤێ قومبارێ.

سەرێ من سەرێ قەیدان و بەندان،
ئەزێ دزگینا گەنج خەلیلێ خوە بگرم،
باڤێژم، هەرە سەر نالبەندان،

حەجیێ مە ژ حەجی تێنە،
موخسوونگێ مە ژ قوتسێیێ...
سالخا گەنج خەلیلێ خوە هلدا ژێیە.

دبێ: ل فەکایێ، ل هەمایێ،
ل مووسلێ. ل بەخدایێ،
هەڤت قۆناخا بەیتا شەریف بەرژێرترۆ،
دبێ، گەنج خەلیلێ من ل دکانا کانا
رۆمێ روونشتییە،
ژ کەلەش کاوا خوەرا _
بازار دکە جۆتە قولباغێ زەندان.

لۆ کومبەیتۆ

لۆ کومبەیتۆ _ ناڤی دێران،
مالخرابۆ _ تە مالک وێران.
کورۆ، کولمالباڤۆ،
من سۆندەک خارییە ب چ سۆندێ،
پاشی براهیم بەگێ سیارێ عەرەب
من سەر خوەرا حەرام کرییە
ناڤێ قسمی مێران.

کورۆ، کولمالباڤۆ،
دەرێ مالا باڤێ منرا دەرباز دبی،
تو ل رەبەن حالێ من ناپرسی.
تەرەزباڤێ، وەرە مالا باڤێ من،
بن تە داینم دۆشەک و کورسی.

کورۆ، کولمالباڤۆ،
وەرە ناڤا سینگ و بەرێ من عەڤدالا خودێ،
ما چما تو ژ حەرامێ کۆتی مسکینێ _
مێرێ من دترسی؟

ئەز ل سڤدەرێ تو ل بەر دێری،
بەژنا تە زراڤە،
تارحانا قوبا خێنی...

لاوکۆ، وەرە ناڤا سینگ و بەرێ من عەڤدالی خودێ،
ما چما تو ژ کۆتی حەرامی
مسکینی مێرێ من نەوێری؟

چوومه ئاليێ مالێ

چوومه ئاليێ مالێ دەلالێ دلێ من نه ل ماله،
چوومه کۆشکا ژۆرین، کەلەش کاوا من
ب قۆلێ زەرییارا گاله، گاله،
گەلی گوندی، جینارنۆ، بەختێ وەمە،
ئیسال سێ ساله ئەمانەتێ منی ل باله.

خنووس خوەشه، مووش ل بەردا،
دلێ من عەڤدالێ خودێ
بوویه مسکەنێ کولا و دەردا.
ئەز کەلەش کاوا خوه کەتنه کێف، هەنەک، لاقردیان،
گۆ: _ کورۆ، کولمالباڤۆ،
رابه، ستێرکا کاراوانقرانێ
پاش مێزینێ رابوویه ل مه سەر دا.

خنووس خوەشه، مووش ل پشتێ،
بەری ڤێ سبێ دەنگێ جۆتێ زەریا ل من خوەش تێ.
هەچی کەسی ناڤبەیان
دو دلا، چار چەعڤان قۆمسیتیکه _
کۆر به، کۆتی به، گوری به، باوی به،
ئاخی بکه، ئاخی نەکه _
ژ خەزەبێ خوونا رەش بێ.

من گۆ

من گۆ ئەیشێ، ته گۆ فاتێ،
سیپان خار بوویه سەر کاڤلا خەلاتێ.

هەرچی کەسی ناڤبەینا

دو دلان، چار چەعڤان قۆمسیتیکە،
خودێ عەزیزێ دلێ وی بکوژە،
مالا وی هەرە بەر میراتێ.

وەرە مالا باڤێ من مێڤانی،
ئەزێ بن تە داینم جۆتە کولاڤێ خۆرەسانی،
ئەزێ کەلەش لاوکێ خوەرا شەرژێ بکم
مییا کورە سۆرە سەر بەرانی.
وەرە مالا باڤێ من _ گوندی کەرە،
مەمکێ کاوا من مینا سێڤێ ئارتامێتێ گولۆڤەرە،
بکەڤە ل شەهەران، شەهەرستانان،
قۆل بەقەلان سەر دا شەرە.

لۆ ل من

لۆ ل من،
ڤێ مووورادێ لەمە _ لەمە،
ڤێ کامباخێ لەمە _ لەمە،
هەرێ لۆ، کەلەکچییۆ، ئەزێ بەختێ باڤێ تەمە،
تو کەلەکا خوە بینی،
من و گەورا من دەربازکی.
ئەبوورا مە ل وەلاتێ رۆمێ نابە،
ئەزێ کەلەش کاوا خوە _
دەستێ هەڤ بگرن،
بەرێ خوە بدن وەلاتێ عەجەمە.

ڤێ موورادێ کاله _ کاله،
ئەزێ بەر دا چوومه دۆتاغه،

د بنیێ دا نەواله، کەنداله.
ئەرێ لۆ، کەلەکچییۆ، ئەزی بەختی باڤێ تەمه،
من و گەورا من دەربازکی،
ئەبوورا مه ل وەلاتێ رۆمێ نابه،
ئەز کەلەش کاوا خوه بەرێ خوه بدن وەلاتێ جیناره.

ڤێ موورادێ فووره _ فووره،
بەردا چوومه قراخه تەنکه، ئۆرته کووره،
لۆ، کەلەکچییۆ، _ ئەزی بەختی باڤێ تەمه،
تو کەلەکا خوه نەینی _ من گەورا من دەربازکی،
ئەبوورا مه ل وەلاتێ رۆمێ ناڤه.
ئەز کەلەش کاوا خوه دەستێ هەڤ بگرن،
دەربازبن مالا باڤێ کەلەش کاوا من،
رێکه حەفت قۆناخ ژ مه دووره.

ل ڤی عەردی

ل ڤی عەردی، ڤی عەزمانی،
بلبلێ مالخراب روونشتییه سەرێ دارێ
دخوونه ب چل و چار زمانی.
کەچێ کولمالباڤێ، دواکی ژ رەبێ ئالەمێ
ژۆرین دکم،
هوون بێن ئامین،
تو بووکا مالا بابێ من ببیایی،

هەلال ل ڤی جانی.

دە رابە خاتوونا منی مالێ،
بچووکێ پر دەلالێ،

قنیاتا منە سالێ،
شەکرێ ناڤ دەزمالێ،
دەرد و کولێ تە دمرم، دنەعلم،
چار تێلێ سپی د چەنێ من دا هەنە،
ژ تەڤا ترێ ئەزی کالم،
ئەزی نە کالم،
خۆرتم ـ چاردە سالم،
نەخوەشم، پر بێحالم،
دەرد و کولێ تە دنالم،
دە رابە، وەی زالم.

کەچکێ بێریڤانێ،
تێ ژ کانینگا بەری قوتسێ،
دە رابە، شێ و شێبسکێ شێ ـ
باڤێ بەر مەقەسێ.

خودێ خرابکە،
وەلاتێ رۆمێ وەلاتەکی زولە،
ب تەعزیماتە،
کەس نکارە بێژە چەعڤێ من کەتیە قیزا فلانکەسێ.

گولیزەرێ، کەوم، کەوێ نێرم،
ل بازیدا وێران ل مێرگ و چیمانا هوور دچێرم.

کەچیٚ، کولمالباڤیٚ،
حەیانی سەد و سی سال عەمریٚ من تەمامبە،
ئەز شریکیٚ تە وی میٚرم.

هاتی بایێ ڤیٚ لەتەریٚ،

شێ و شیٚبسکیٚ گولیزەرا من
تیٚل ب تیٚل بوویە ـ
داکەتییە سەر قۆلانا ڤیٚ کمبەریٚ.
کەچیٚ کولمالباڤیٚ،
هەرچی کەسی ناڤبەینا هەردو دلان، چار چەعڤان
قۆسمیتیکە،
کۆر بە، کۆتی بە، گوری بە، باوی بە،
هەڤت سالا با حەکیما بگەرینن،
خوە نکاربە بگرە سەر باریٚ گیهیٚ و کەریٚ.

ژ خامووریٚ ڤر دا سلیٚمان کومبەیتە،
سینگ و بەریٚ گولیزەرا من مینانی کاخەزیٚ سەر مەقەندە،
ناگرە خال و خەتە.
هەرچی کەسیٚ د هەرە وەلاتیٚ خەریبان،
دۆستەکە مەرڤ لیٚ تونەبە ـ
بیٚقەدرە، بیٚروومەتە.

ئیرۆ

ئیرۆ برەک سیاریٚ مە سیار بوونە ژ بتلیسیٚ،
ژ مالبەتیٚ، ژ مالا ئالادین بەگیٚ،
دانینە چییاییٚ سیپان ل دیاریٚ، ل کیٚلەکیٚ،

خودێ تالا مرازێ من، کەلەش کاوا من هاسل بکرا،
برا سەر من دا پەیا بیا، قاسدێ قلفەلەکێ.

چیا بلندە، تە نابینم،
سۆرگول ناڤا مێرگا دا سۆر بوونە، سۆند خارییە ناچرپینم،
من سۆند خارییە پاشی چەعڤێ ئیبراهیم بەگێ،

من سۆند خارییە تو جارا چەعڤا ل سەر چەعڤێ وی دا
ناهەبینم.
کاڤلا گوندێ مە بەر ب قجی،
کەلەش کاوا من هاتی قۆلی زەرییارا بەررا دخارجی،
خوزلا ب وی کەسی، ب وی خۆرتی ـ
ب چەعڤێ خوە دی، کێفا دلێ خوە زەوجی.

من ل دیهارێ گەلیێ زیلان،
کەلەش کاوا من دەرێ مالا باڤێ من دگەرە
مینانی هێسیران، قاندەران، دیلان،
یا کو سالا ئیسالن هاتییە سەرێ من عەڤدالا خودێ،
ئەسکەرێ رۆمێ نە ئانیبوو سەرێ ئێلا گولی جەوار ئاخانگێ
ئێلا زیلان.

هەی زۆزان

هەی زۆزان، هەی زۆزان،
کانی، ب من کانی،
تە سینگ زۆزان د بەیانی،
پار ڤی چاخی زۆزان زۆزانا من بوو ـ
سالا ئیسالن کۆتی شندۆکی، مسکینی مێرا

هاتییه ل سەر دانی.

ئاخ زۆزان، ئاخ زۆزان،
شەڤەکە نیڤێ شەڤێ د پاییزان،
ل سەر سینگێ کەڤەر بوومە مێڤان.

زۆزان، زۆزانێ مە سسێنە،

هەرسێ بەلەکییا بەرفێ لێنە،
قۆمسی شەیتانێ خەلکێ دەلال ل چۆلێنە،
ئێ من عەڤدالێ خوەدێ _ ژ مالێنە.

زۆزان، مووشێ ڤر دا بلانخە،
سینگ و بەرێ زۆزانا من مینا بەلەکیێ بەرفا ئۆرمخە،
پار ڤی چاخی زۆزان، زۆزانا من بوو،
سالا ڤی سالی کۆتی، شندۆکی مێرا
هاتییە دانیە ل سەر دکوخە.

حەسۆ رەبەنۆ

حەسۆ، رەبەنۆ،
شامینگێ مە چوونە شامێ،
ئەزێ حەسۆنگێ خوەرا بکرم
دەستە کنجێ ڤێ نەزامێ.
حەسۆ، وەرە من برەڤینە
هەگەر من نارەڤینی،
ناڤێ من و تە بەلاڤ بوویە ناڤا ئامێ.

چەمێ خوولکیانێ ب کەرەنگە،

تەمۆریا حەسۆنگێ من هووره مینانی
هەڤرمشێ پەنگە،
حەسۆ وەره من برەڤینە،
ئەگەر من نارەڤینی،
ناڤێ من و تە _ ناڤا دنێ بوویە دەنگە.
حەسۆ، خانیێ مالا باڤێ من ل نکان،
تە دینا خوە دایێ خاتوونا، شەران، تەمەزیان، قۆتکان،

حەسۆ وەره من برەڤینە،
ئەگەر من نارەڤینی،
ئەزێ بێبەختیکی باڤێژمە سەر ئێتیم حەسۆ.
"ئێتیم حەسۆ دکە
دەوا سنگ و بەرا، زەر مەمکان".

حەسۆ، خانیێ مالا باڤێ من مەزنە،
ستوونا ناڤێ هەسنە،
حەسۆ، وەره من برەڤینە،
ئەگەر من نارەڤینی،
ئەزێ بێبەختیکێ باڤێژمە سەر ئێتیم حەسۆ
ئەزێ بێژم: "ئێتیم حەسۆ ئیشەڤ هاتیە
سەر جییێ منە.

خانمێ، وەللە ناڤە، بلە ناڤە،
من سۆند خارییە سەرێ ئێتیم حەسۆ
ب عەیشان خانمێرا ب جی ناڤە.

حەسۆ، ئۆرتا من و تەدا یەک دیوارە،

چەند کەڤرەکا هلدە، وەرە خارە.
گاڤا کۆپەکێ دێ و باڤێ من ژ من پرسین،
ئەزێ بێژم، باڤۆ، شەڤ یەکە، دز هەزارە.

خانم، وەللە ناڤە، بلە ناڤە،
ئەز ئێتیمێ بەر دەستێ پیرە دایکا تەمە،
نانخورێ باڤێ تەمە،
بەختێ مالا مە زێرێ زەرە،
توجار خراڤ ناڤە.

حەسۆ، بەسە بێژی ڤان خەبەران،
نانخورێ باڤێ من گەلەک هەنە،
تالدێ ڤان سڤدەران،
وێ هەرن بێژن–
کورێ میرێ عەرەبان،
ملێ ئێتیم حەسۆ بگرن
باڤێن بەر خەنجەران.

بەژنا ئێتیم حەسۆیێ من _ نە کنە، نە درێژە.
عەیشان خانم روونشتیە دەردێ دلێ خوە دڤێژە،
کۆشکا کورێ میرێ عەرەبان،
بەژنا حەفت رمایە،
عەیشان خانمێ راڤە،
خوە ژۆردا باڤێژە،
سەر ئێتیم حەسۆ خوە بکوژە.

قازێ

قازێ چەعڤێ رەش بەلەک
قاشە چەندن ب دەه مەللە،
دانزدە کەشیشا،
سێزدە تیرەکا نایێنە خوەندن.
کەلەش کاوا من کەتییە بەر دەستی ـ
کۆتی، شندۆکی مێران،
نە تێ بەردان،
نە تێ ستەندن،
نە رەڤاندن.

چەعڤێ رەشبەلەک چەعڤێ کێنە؟
سڤێ حەتانی ئێڤارێ ـ
دەری باجیێ خەلقێنە.
کەچێ کولمالباڤێ،
وەرە ئەم دەستێ هەڤ بگرن،
هەرن مێرگا ئەلەگانێ شەوتی.
حەجی ژ حەجیێ تێنە،
موخسی ژ قوتسێ،
دواچیێ جانێ من و تەنە.

چەعڤێ رەشبەلەک چەعڤێ تەنە،
تە قاشی چەعڤا، بروونە، ب چاتمەنە.
کەچێ کولمالباڤێ،
وەرە ئەم دەستێ هەڤ بگرن،
هەرن مێرگا ئەلەگانا شەوتی،

شوونا کێف، هەنەک، لاقردیێ من و تەنە.

دەردۆ، ڤێمیش ناکم ژ خەو راکم،
مسین، لەگانێ بین،
ئاڤێ ل دەستاکم،
ئەمێ نمێژا نیڤرۆ، ئەسرێ تەڤ قەساکن.

چ کانینگا حەوشا مەدا،
سەیبسانی ئاغا سەکنی، خولام ڤەدا،
کورۆ، کولمالباڤۆ،
هەرکە پرسا قوتی جغارێ کەلەش لاوکێ من
ژ من دکی،
هەرە کۆچکا ژۆرین،

جێبا چدارێ دا،
لاوکێ من سیارێ هەسپێ نێرە،
هەسپێ خوە گرێدا،
ل مالانی بەرژێرە.

من سۆند خارییە ب چ سۆندی،
پاشی بەژنا زراڤ، سیارێ عەرەب،
من سەر خوە دا حەرام کرییە گۆشتێ پەزی نێرە.

دلێ من عەڤدالی خودێ ب کولە، ب دەردە،
ب مرازە، ب کۆڤانە،
منێ دەردێ دلێ خوە کەلەش کاوا خوە چێکرییە.
بوویە بارێ حەفت قانتران،
بیست و چار تایێ دەڤانە.

ئەزێ دەردێ دلێ خوە کەلەش کاوا خوە بکم،
کاڤلا ئەزورما شەوتی ل قەنتارخم،
قەنتارچیۆ، خێر ـ گونێ من ستووێ دێ و باڤێ تەبە،
چکا دەردێ دلێ کێ سڤکە،
دەردێ دلێ کێ گرانە؟

***

کەچێ، کولمالباڤێ

وەرە ئەم هەرن چیانگێ قاتەوینا شەوتی
بێریا میها،
ئەم قاسەکێ بکەڤن کێفان، هەنەکان، لاقردییان.
ئەز کەلەش کاوا خوە کەتنە کێف، هەنەک، لاقردییان،
گۆ: "کورۆ، کولمالباڤۆ،
کاروبارێ زەندا زەر قەتییا".

باری بەرفا ڤان بەرانا،
گرتییە چیایێ رێ دربێ بازرگانا.
کەچێ، کولمالباڤێ،
تو نفرا ل تە ناکم،
تو بووکا مەهی،
یەک مەهیبی،
دەست ب هەنە،
سەر ب خێلی،
بزڤری سەر خوەی ـ سەر خوەدانا.

بەرفەک باری ل گوندێ مە

بەرفەک باری ل وێرانێ گوندێ مە
ل کری، ل کریشا،
لێدا، وێدا هەژاند،
دارێد مەزی، گولیێد خاشخاشان،
حەیفا من نایێ ل سەر حەیفێ،
ژنێ چێ کەتییە بەر دەستێ کۆتی، شندۆکێ مێران،
سەرێ خوە دانیە سەر زەندەکا
مۆری– مرجان، هێشنباشا.
بەرفەک باری ل وێرانا گوندێ مە ل تۆزاخان،
لێدا هەژاند بەلگێد دارێد مەزی گولیێد قاواغان.
حەیفا من نایێ ل سەد حەیفان،
ژنێ چێ کەتییا بەر دەستی
حەرامی، شندۆکی مێران،
سەرێ خوە دانیە سەر زەندەکا مۆر ـ مرجان
ل قۆلباغان.

لۆ پالەنگۆ

لۆ، پالەنگۆ، ل ڤی پالی،
هەم دچنی، هەم دنالی،
شەرما گوندی جینارا، دێ و باڤا تونەبیا،
ئەزێ داس کێرەندی هلدم، هەرم ئالی.

لێ ئاخچیکێ تە ئەز حەلاندم،
کەلەش باڤێ، تە ئەز نەخوەستم،

نە ئەز رەڤاندم،
تە ئەز کرم دەزمالەکە هەڤر مووشین،
دۆری گوندان تە ئەز گەراندم.

ل وی ئەوری، وی عەزمانی ناکە سایی،
خودایۆ، تو رێکی ڤەکی ل ڤی چیایی،
زەندەکە ب مۆری _ مرجان _
داینم ل بەر سەرێ ڤی تخایی.

ستێرکێد عەزمانا چقاس پرن،
نیڤی نالن، نیڤی دورن،
کولێ تو بکەڤی تونەبوونا مالێ دنێ،
بەژنا کەلەش کاوا من
هاتییە ل بەر فرۆتانێ،
چەندی _ چەند پەرەکی تونە،
بدم بەژنا کەلەش کاوا خوە _
پێ بکرم.

لاوکۆ وشمە

لاوکۆ، وشمە، وشمە،
کوهێلێ سەر ب رشمە،
دە تو باژۆ کۆنێ پش مە.

لاوکۆ، نۆبەدارۆ،
تو ژ ئۆبێ وەرە خارۆ،
شەڤ یەکە، دز هەزارۆ.

لاوكۆ ژ كۆپێیۆ،
لاو دلەییزە ب تۆپێیۆ،
قیز قوربانا ڤی خۆرتێیۆ.

لاوكۆ، ژ لیزێیۆ،
لاو دلەییزە ب گیزمێیۆ،
لاو خولامێ ڤێ قیزێیۆ.

كەچێ

– كەچێ، كەچێ، وەرە ل ناڤ مالێ،
– وەلە ئەز نایێمە ل ناڤ مالێ،
بۆ چ، بۆ چ ئەز بێمە ناڤ مالێ،
وەللەه ئەز نایێمە ل مالێ،
رادمووسم تە روو و خالێ.

كەچێ، كەچێ وەرە سڤدەرێ،
وەلەه ئەز نایێم ل سڤدەرێ،

بۆ چ، بۆ چ بێمە سڤدەرێ،
رادمووسم تە خزێمزەرێ.

كەچێ، كەچێ وەرە ل كولەكێ،
وەلە ئەز نایێم ل كولەكێ،
بۆ چ، بۆ چ بێمە كولەكێ،
رادمووسم تە چەعڤبەلەكێ.

كەچێ، كەچێ وەرە ل مەرەكێ،
وەلە ئەز نایێم ل مەرەكێ،

بۆ چ، بۆ چ بێمە مەرەکێ،
رادمووسم تە چەعڤبەلەکێ.

گولان

گولانا من ئێری– ئێری،
پەز بەردا گەلیا ژێرین،
ئاڤ خاری، بەرژێر چێری،
ئەز چ بکم ژ تە مێری.

گولێ، ئەز هاتم تە ببینم،
دێ و باڤێ تە قاییل نینن،
ترسم قەلەن پر بستینن.

ئەز هاتم تە ب گولکم،
تە ژ خوەرا دەرد و کولکم،
تە د ناڤ کراس و دلکم.

ئەز هاتم تە بخوەزم،
دێ و باڤێ تە ب نازن،
ترسم قەلەنێ پر بخوەزن.

یار گولێ

یار گولێ، هیڤە چەندە،
شەوقێ دایە ل دەربەندە،
گول بووکا من بازبەندە.

یار گولێ، هیڤە کێرە،

شەوقێ دایە ل باژێرە،
گول بووکا من سەر ب زێرە.

یار گولێ، هیڤە وایە،
شەوقێ دایە بەغدایە،
گول بووکا مستەفایە.

هەی لۆ – لۆ

هەی لۆ _ لۆ، هەی زالم،
کۆچەرم، خرابمالم،
دەرد و کولێ تە دنالم.

هات کارڤانە، کارڤانە،
هات کارڤانێ زەڤەشان،
دانیە ل شۆڤێ رەشان،

ئەیشۆ، فاتۆ ئەز حەلاندم،
کرمە شۆربا نەخوەشان.

هات کارڤانە، کارڤانە،
هات کارڤانێ گەرگەرێ،
دانییە بنیا بێدەرێ،
رادمووسم خزێمزەرێ.

هات کارڤانێ خییاران،
دانی بنییا بەیاران،
ئەیشۆ، فاتۆ ئەز حەلاندم،
کرمە شۆربا نەیاران.

هۆی نازێ

هۆی نازێ، ته چما ها کر،
ته فینجانەک تژی ژەر کر،
ته ڤان خۆرتا گورێ هار کر.

هۆی نازێ، نازێ،
رادمووسم، پاشێ رازێ.

نازلووکا من ئەڤە،
شەکر ب لێڤان تەڤە،
رادمووسم گوندییان پەڤە.

هۆی نازێ، چما، چمان،
بەژن زراڤە هال ـ حالێ ناڤ گەنمان،
فینجانێ دەست هاکمان.

هۆی نازێ، وسان، وسان،
هال ـ هالێ ناڤ گارسان،
فینجانێ دەست حافسان.

بدنه من

بدنه من، ها بدنه من،
بدنه من بووکینگا من.

ئەز نادم، ئەز نادم،
حەتا جۆت گامێش رادم.
بەژن زراڤێ، قوبه قازێ،

رادمووسم، پاشـێ رازێ.

گامێشـێ ته هـازرۆ،
من ژ دوه ڤا زنجیر کرۆ.
بدنه من، هـا بدنه من،
بدنه من بووکینگا من.

ئەز نادم، ئەز نادم،
حەتا چل سـەری پەز رادم.
پەزکنگێ ته هـازرۆ،
من ژ دوه ڤا دورڤ کرۆ.

بدنه من، هـا بدنه من،
بدنه من بووکینگا من.

ئەز نادم، ئەز نادم،
حەتا جۆت کحێل رادن.

کحێلێ ته هـازرۆ،
من ژ دوه ڤا رشمه کرۆ.

بدنه من، هـا بدنه من،
بدنه من بووکینگا من.

ئەز نادم، ئەز نادم،
حەتا دەلە رادم.

دەلەنگێ ته هـازرۆ،
من ژ دوه ڤا خـەرجی کرۆ کری.

بدنه من، ها بدنه من،
بدنه من بووکینگا من.

ئەز نادم، ئەز نادم،
حەتا کۆندرێ فرنگی رادم.

کۆندرەکێ تە هازرۆ،
من ژ دوه ڤا نالچەکرۆ.

بدنه من، ها بدنه من،
بدنه من بووکینگا من.

ئەز نادم، ئەز نادم،
حەتا جۆتەک قۆلباغێ زەندا رادم.

قۆلباغێ تە هازرۆ،
من ژ دوه ڤا کلیت کرۆ.

یارێ ها یارێ

یارێ ها یارێ،
قیزێ نازدارێ.

یارم گۆرانی، سەد جار گۆرانی،
تە کراس کتانە،
بەدەن خویانە.
گاڤا کو نەبینم ـ
ئاخر زەمانە.

یارێ، ها یارێ،

کەچێ نازدارێ.

یارم خەزالە،
سەد جار خەزالە،
تە کراس کتانە،
بەدەن شلەیە.

گاڤا کو نەبینم،
قیمەت ب خوەیە.

گەلیێ شاخێ

گەلیێ شاخێ گەلەکی کوورە،
هەسپێ شەکر ئاغا کحێلێ هوورە،

شەکر ئاغا کوشتن–
مالا خەزوورە.

گەلیێ شاخێ گەلەکی تەنگە،
هەسپێ شەکر ئاغا کحێلێ شەنگە،
شەکر ئاغا کوشتن _
ل من دەرەنگە.

لاو پالەکی پچووکە،
من گەراند سووک ب سووکە،
گەورا من پار قیز بوو،
ئیسال بووکە.

لاو پالەکی درێژە،

کێرەندیێ چەپ داڤێژە،
شەرا رەش، کومێ فەس گرت قرێژە.
لاوکێ من ژ خوە دەنگبێژە.

لاو پالەکی مەزنە،
من گەراند تەرازنە،
پار قیز بوو،
ئیسال ژنە.

چیا ل بەر چیا–
چیانگێ منە،
دارێ کۆلایێ هەموو خورمەنە.
رەشکۆنێ مەنە.
هەما قولبی _

زۆزان ل بەر زۆزان،
زۆزانێ مەنە،
هەما قولبی
وارتکۆزێ مەنە.

یارێ، ها یارێ،
شەبابێ یارێ،
قیزێ، نازدارێ.

یارێ، ها یارێ،
قیزێ نازدارێ.

یارم گرانە،

سەد جار گرانە،
تە کراس کتانە،
بەدەن خویانە.
گاڤا کو نەبینم،
ئاخرزەمانە.

یارێ، ها یارێ،
کەچێ نازدارێ.
یارم کەچکە،
سەد جار کەچکە.

لاوکێ من کنە

لاوکێ من کنە درێژ نابە،
زێرێ زەرە، خراب نابە.

تەرکا چەعڤێ بەلەک، بەژنکا زراڤ نادم
حەتا رۆژا مرنێ.

نە ب چوونێ، نە ب هاتنێ،
چەعڤی بەلەک، بەژنکا زراڤ بهاتا فرۆتنێ.
هەکەر خەلقێ بدا قاف و قۆرێ بەر دۆتنێ،
منێ بدا رهێ شیرن، مالێ دنێ،
وەرە لۆ- لۆ، وەرە جانێ.

دووری دلان، دووری چەعڤان،
کەلەشێ، دە تو وەرە تاخا ملان،
منێ بدا رهێ شیرن، مالێ دنێ،

چەعڤێ من رێنگا تە قەرمی،
خەوا نیڤێ شەڤێ من عەڤدالێ خوەدێ تەڤ هەرمی،
ورە لۆ ـ لۆ، وەرە جانۆ.

چەعڤی بەلەک– چەعڤی تەنە،
قناتێ دۆرێ تەڤ سورمەنە،
گاڤا چەعڤێ من چەعڤێ بریێ بەلەک دکەڤە،
ئاقل سەودا ل سەرێ من نامینە.

لاوکێ من دەلالێ دلێ دێیە،
ئیشلکێ چیتی عەجەم لێیە،
گاڤا کو ل ڤرایە،
چەعڤێ من لێیە،
گاڤا دچە وەلاتێ خەریبستانێ ـ
تەسلیمی رەبێ د ژۆرینە.

کورۆ، کولڵالۆ، ئەز نەخوەشم،
تو وەرە سەر من،
دە تو پێشا ئۆرغانێ هلدە بکەڤە بەر من.
دە تو بکە قیرین و قیژین ـ
برا خودێ تالا روحێ شیرین بینە بەر من.

کەچێ

کەچێ، دەرێ مالا باڤێ تە مەیدانە،
گێزییا دەستێ تە مرجانە،
حەیفا من تێ وێ حەیفێ ـ
ئاغچیکا دەلال موسولڵانە.

کەچێ، سەری بشۆ ناڤ تەشتێدا،
ئاڤێ برێژ ناڤ هەوشێدا،
عەسل ئەز و تونە _
چ ئاگرە ل خەلقێ دا.

سێ کەوێ گۆزەل ژ ئاڤێ تێن،
ئەز دکم هەرمە یانگا پێشن راموسم،
ئەڤی ئۆرتێ قاییل نینە،
ئەوێ پارا دکە کەربا جێرێ خوە بشکێنە.

پاچێ لاوکێ من نە تو پاچە،
ئۆرتا ملان جۆتە خاچە،
مەرڤ بحەبینە _
چ ئەرمەنی، چ کورمانجە،
وەرە لۆ _ لۆ، وەرە جانۆ.

چی جۆتێیە، ل پالێیۆ،
گاکی بەلەک، گامێشێ شیرن گرێدایۆ،
ماچکالۆ، خوزلا ماچا جۆتێ تە بشکەستۆ،
ماچکال دیسا سەر سەرێ من و باڤێ منرا دیسا بهاتۆ.

های نێچیر

های نێچیر، نێچیر، نێچیرڤانۆ،
نێچیرێ خوە کووڤی کر،
بەرف باری دەوس ئوندا کر،
ژ خۆرتارا دەرد و کول کر.

مل دیارێ نەپەنی کر،
های نێچیر، نێچیر، نێچیرڤانۆ،
نێچیرێ دەر پاییزێ،
ئاف رابوو بەلگێ گووزێ،
خەو خوەشن پاخلێ قیزێ.

های نێچیر، نێچیرڤانۆ،
نێچیرێ دەر بهارێ،
ئاف رابی گولیێ دارێ،
خەو خوەشن پاخلێ یارێ.

های نێچیر، نێچیرڤانۆ،
دیک بانگ دا، دیکێ نیڤرۆ،
خەو خوەشن پاخلێ ژنۆ.

دیک بانگ دا، دیکێ عەسرێ،
خەو خوەشە پاخلا هەفسێ،
های نێچیر، نێچیرڤانۆ.

ها زەلیخە

ها زەلیخایێ تێ ژ بێدەرێ،
رەش، دەق ـ دەقی سەر مێزەرێ،
ها چلنگ و چنگ،
چارچلخ و چنگ،
گەردەن شووشە شەربەتێ.

ها زەلیخایێ ئەم یەکن،

گوندی، جینار پر گەلەکن،
ها چلنگ و چنگ،
چارچلخ و چنگ،
گەردەن شووشە شەربەتێ.

ها زەلیخایێ ئەم جۆتن،
چ قەیدێ خوەش ژی دگۆتن،
بینا مەمکا ئەم سۆتن،
ها چلنگ و چنگ،
چارچلخ و چنگ،
گەردەن شووشە شەربەتێ.

ها زەلیخایێ ئەم سێنە،
ئێڤارە، وەختێ بێنە،
مێڤانێ وە زەرییێنە.

ها چلنگ و چنگ،
چارچلخ و چنگ،
گەردەن شووشە شەربەتێ.

ها زەلیخایێ ئەم چارن،
باخ و بۆستان هنارن،
بینێ مەمکا ئەم خارن.
ها چلنگ و چنگ،
چارچلخ و چنگ،
گەردەن شووشە شەربەتێ.

بەر چەم، بەر چەم دچوومە،

بەنیشتێ خوە دجوومە،
مێڤانێ کەچکا بوومە.
ها چلنگ و چنگ،
چارچلخ و چنگ،
گەردەن شووشە شەربەتێ.

ها پەریزادە

ها پەریزادە، ها عەسل زادە،
پەزێ باڤێ من مێرگێیۆ،
هۆ، هۆ بکە، برا بێیۆ،
ئەز خولامێ تە زەریێیۆ.

ها پەریزادە، عەسل زادە،
پەریزادە، هندی، مندی،

تو رەوشا ناڤا گوندی،
ناڤ دەواتێ چقاس رندی.

ها پەریزادە، عەسل زادە،
ناڤێ شڤانێ من عەلییە،
پەز بەردایە دۆر گەلییە،
من یارا خوە سێ جار دییە.

ها پەریزادە، عەسل زادە،
پەریزادە تە چما وا کر،
پێشا دەلێ تە دوتا کر،
چووم شام، هەلەب، دییاربەکر.

ها پەریزادە، عەسل زادە،
پەریزادە ئیرۆ ـ ئیرۆ،
دیک ل مە بانگ دا، دیکێ نیڤرۆ،
رۆ ل من بوویە سەد و سی رۆ.

ها پەریزادە، عەسل زادە،
پەریزادە تێ ژ بێدەرێ،
تۆز دانییە سەر مێزەرێ،
خیرشخ بوونە گولیێ زەرێ،
ها پەریزادە، ها عەسل زادە.

ئێتیمێ

ئێتیمێ، دارەکە حەوشا باڤێ تە دا دارا مەرخە،
خالەکە ناڤا سینگ و بەرێ تەدانە،
شەواقا وێ خالێ ئوسانە ـ
فۆرما هیڤەکە چاردەشەڤی پشت حەفت گرا ڤا دەرێ،
دەشتەکە مینا دەشتا ئادیەمانێ پێدا ددە بەر خوە.
دەڤێ کالەکی حەفتێ سالی وێ خال و خەتێ کەڤە،
بڤە خۆرتەکی چاردە سالی ـ راڤە سەر خوە.

ئێلێ گەورێ

ئێلێ گەورێ، لاوکێ من رێ کەت،
رێ ل بەر بوو دو رێ،
بۆکە سیاربە، ساکوو باڤێ یالێ سورێ.
حەیفا من تێ وێ حەیفێ،

تو وەرە تو سەرێ خوە بدی سەر رهینا من پۆرکورێ.

لاوکێ من فتلی پشتا گرە،
ئاگرەک ژ قەلنا خوەرا خوەستییە من ژێرا برە.
تاسە نقسی ستوونگێ شکەستی،
تلیا منێ شەوتییە،
گەدە لاوکێ منێ قوتی جغارە تۆڤە کرە.

ئێلێ دینێ، تە چ ئاخە، ئاخە،
تو کولێڤ داینە، چیتێ راخە، شاییشا نەکشینە،
برینا دلێ منە ساخە.

گدی یار

گدی یار، یار گدی یار، یار،
تلیا من برینە، مەرا گەستی،
منێ بهیستییە
تەیێ سەر منرا یارەک خوەستی،
هەرکە من رنترە ـ
تە بمبارەک،
هەرکە من یاخترە ـ
ئەزێ دەزمالێ هلدم، تێکەڤمە سەرگۆڤەندیێ،
بلیزم چەعڤێ خوەیی کول، دلێ خوەیی شکەستی.

عەیشانێ

عەیشانێ، ها عەیشانێ،
عەیشانێ، چیایێ مە ب مژە، ب دوومانە،

عەیشانا مەلله مووسا، زێرەکی زەری د مالدانە.
عەزیزۆ، وەرە، ئەز بەختێ تەدامە،
وەرە من برەڤینە،
تو گاڤا من نەرەڤینی ـ
ئەزێ گاڤا دنێ سەر دەنگێ دێ و باڤێ خوە دا چوومە،
قەول و قرارێ خوە پۆشمانن،
وێ من ئیسال پێرا،
بدنە پێنسد زێرێ جەلالیانە.

عەیشانێ، ها عەیشانێ،
چەمێ بنیا مالێ ئاڤ ب هەرە،
حەیفا من تێ وێ حەیفێ،
کۆتی دەوارێ مێرا،
دەڤ درانێ خوەیی گەنی ـ
بدە سەر سوورەتێ عەیشانێ گۆلۆڤەرە.

شڤان

شڤانێ باڤێ وێ– ناڤێ وی حەیران بوو، ناڤێ وی قولیخان بوو.
دانی حەیران، کورێ میرێ ترکمان،
شەش سالا چوو بەر پەزێ بەگ – سەڤا شەمشوورێ.
سالا حەفتا خازگینێ شەمشوورێ سێ، چار بەگ هاتن،
باڤێ گازی شەمشوورێ کر، گۆ:
– وەرە ئەز بدمە مێر،
کورێ میرێ سەرایێ هاتییە،
سەد سیارێ پشتزراڤ، سەکنییە ل رایێ.
گۆ: باڤۆ، من نەدە کورێ میرێ سەرایێ،

من بده شڤانێ باڤا، دەستێ وی سەر قەڤزا قەمایێ.
گۆ: _ شامشوورا من،
تە بدمە کورێ میرێ هەزۆیێ،
من بده شڤانێ باڤا ل سەر گۆلا بەرخۆشێ.
گۆ: _ شەمشوورا من،
تە بدمە کورێ میرێ هەیدەری،
گۆ: _ باڤۆ، من نەدە کورێ میرێ هەیدەرێ،
چ بکم سەد سیارێ بێدەرێ.
من بده شڤانێ باڤا دەستێ وی سەر قەڤزا خەنجەرێ.
– شامشوورا من، ئەو شڤانە،
لنگا زۆلە چەرمێ گانە،
پشتێ کۆدە هەڤانە،
شیرێ میبا دخوە،
لەمایی گۆلڤانە.
گۆ: _ باڤۆ، ئەو نە شڤانە،
گۆ، کورێ میرێ ترکمانە.
ناڤێ وی قولیخانە،
سەڤا چەعف برووێ شەمشوورێ _
تەرایی شڤانە.
ناڤێ شیرن حەیرانە.
هێژا وێ گازی شڤینکە.
گازی شڤێن کر گۆ:
– خوەدێ مالا تە خراڤکە،
تە نەدگۆ _ ئەز کورێ میرێ ترکمانم،
ناڤێ من قولیخانە.

تو سەڤا شامشوورا من هاتی،
من ژی دا،
هەرە ئێل، ئەشیرا خوە بینە، شامشوورێ خوەرا بڤە هەرە.

ها گولۆ

ها، گولا، ها گولا، ها گولا میرا،
وێ خوەش ناڤن دەوسێ تیرا،
ها، گولا، ها گولا، ها گولا رەزا،
وێ خوەش ناڤن دەوسێ گەزا.

ئەسمەر یەمان، یەمان، یەمان،
ل مە چوونە سال و زەمان،
ئەسمەر، من دی بەر قەلاخێ،
زێر خار کرنە سەر ساقاخێ.

ئەسمەر هاتم، تە بڤینم،
پۆرێ سەرێ تە هلینم،
ئەسمەر هاتم تە ب گۆلکم،
تە ئۆرتانگا کرێس دل کم.
تە ب خۆرتارا دەرد و کولکم.

ئەسمەر هاتم یالێ وە دا،
کۆچ و کەریا رێ ل من نەدا،
ئەز شەوتیم حالێ خوە دا.

***

ل منێ، های ل منێ،

بوو شایی کەتە دنێ،
مرن عەمرێ خوەدێیە،
شایی رەوشا دنێیە.

ل منێ، ها ل ڤی بەری،
خودانێ زەندا زەری،
تێدا بازنێ هەیدەری،
ل منێ، ها ل منێ.

لێچییۆ

لێچییۆ، ها لێچییۆ،
لێچییۆ، چیا دوومانە، رێ ناڤینم،
لێچییۆ، چیا ب مژە،
بارانێ گوژە _ گوژە،
خەزال هات، کار دمژە.
لێچییۆ، ها لێچییۆ،
ژ باخا هەیانی باخا،
سوورەتێ سۆر دانە بەر داخا.

لێچییۆ، ها لێچییۆ،
ژ میرا حەتانی میرا،
سوورەتێ سۆر دانە بەر تیرا،
خوەش ناڤن دەوسا تیرا.

لێچییۆ، ها لێچییۆ،
لێچییۆ، چیا سارە،
دلێ من کول و ژارە.

دلبەر

دیلبەر، ئیرۆ چلە، چلچارە،
مالێ مە دانینە وارێ ژۆرن– دەوسا پارە.

دیلبەر یەمان، ئیرۆ چلە، چل پێنجە،
مالێ مە دانینە وارێ ژۆرن زۆزانێ چەکەمە،
دەوسا پارە.

دیلبەر، ئیرۆ چلە، چلشەشە،
مالێ مە دانینە وارێ ژۆرن
زۆزانێ چەکەمە _
واری پاشە.

ئەمان، ئەمان، ئەمان، ئەمان، ئەمان،
چ کانینگا حەوشا مە دا،

ئاغا روونشت کۆمێ خولاما ڤەدا،
هەرگی قوتی جغارا ژ من دخوەزی،
هەرە یالێ ئەیوان و ئۆتاخا،
سەر ئۆرغان دۆشەکێ قەدیفە دا.

هەڤراز چوومە، بەرژێر هاتم،
سەرێ من دێشە، ملێ من لەڤ چوون، هاتن،
ئەز نزانم ئاڤرێ چەعڤا بوو، نەزەرا دلا بوو _
نۆلا گولا مائوورزەرێ ئەز هنگاڤتم،
ئەمان، ئەمان، ئەمان، ئەمان،
ل مە چوونە سال و زەمان.

کاوا من

کاوا من گولی سۆره،
بەلەکیا خوە دا ژۆره،
کاوا من پسپۆره.

خوەزلا ئەز تێلک بیاما،
تێلێ ڤان بەرانا،
چەعقێ من خەوا شیرن،
دەستێ من سەر بستانا.

خوەزلا ئەز تێلەک بووما،
تێلێ ڤان بەرخکا،
چەعقێ من خەوا شیرن،
دەستێ من سەر مەمکا.

خوەزلا ئەز تێلەک بیاما،
تێلێ ڤان کارکا،
چەعقێ من خەوا شیرن،
دەستێ من سەر مەمکا.

مەمکێ کاوێ کانینە،
چەعقێ من خەوا شیرنە،
دەستێ من سەر بستانە،
یەک شۆرە، یەک شیرنە.

خانكێ

خانكێ تو ب خانى، خانا من،
ته ل ڤى زمانى خانا من،
كۆنكێ رەش دانى ب خانا من،
وەله، لۆ، وەلەيە ب خانا من.

ديلبەر نازكە، ب خانا من،
دكم راموسم، ب خانا من،
عەسلزادەيا ب خانا من،
خانكێ تو ب خانى، خانا من.

شەمێ

شەمێ، شەمێ، شەمامێ لێ،
شەمام نان دپێژە، گركا هلداڤێژە،
شەمام، هانى ـ مانى،
كورتكێ شام گرانى.
قەدەرا بەژنێ ئانى.
شەمامێ چووچك ـ مووچك،
روونى ل بەر كوچك ـ
شەوتى پێشا قلچك.

گۆڤەند

گۆڤەندا من پچووكە،
گرتنە قيز و بووكە،
لۆ وەيلۆ، لۆ وەيلۆ،

چ ب دارێ ئاڤی، داران،
لۆ وەیلۆ، لۆ وەیلۆ،
چ بکم ژ من دوورە!

وەرە هەفسێ

وەرە هەفسێ،
تەولا مالا باڤێ هەفسا مدا تێ شهینا هەسپا،
دەنگێ ڤێ مەهەسا،
خوەزلا مزگینیکە خێرێ منرا بهاتا،
بگۆتا: "هەفسێ رابوویە ئێش، ئێشووکا کول _ نەخوەشیێ".
برا دەستێ من پش پشتا من گرێدانا،
بەرێ من بدانا کەلا قەرسێ.

ئانێرە، خوەش ئانێرە،
کەری _ سووریێ مالا باڤێ هەفسا من گرانە، لێ دچێرە،
خوەزلا مزگینیکە خێرێ منرا بهاتا،
بگۆتا: "هەفسێ رابوویە ئێش _ ئێشووکە، کول نەخوەشیێ".

برا دەستێ من پش پشتا من ڤا گرێدانا،
بەرێ من بدانا رۆما بەرژێرە.

وەرە هەفسێ، ب من هەفسێ،
وەرە کولێ، ل من کولێ،
ئەزێ تۆبە بکم وەلاتێ تو لێ،
سوورەتێ هەفسا هامۆ خراڤ کرییە مینا بەلگێ دارا گولێ.

کەوا گۆزەل

کەو گۆزەل دەرکەتییە دەرێ مالێ، سەر ملێ چەپێ من دنهێرە،
سەر ئەنیا کەڤەردا خار کریە چار قۆل زێرە،
حەتانی چووم وەلاتێ خەریبا ڤەگەریام ـ
دەستێ کاوا کوبار گرتن دانە مالی مێرە.

دە یار، یار، یار، یار،
ئیرۆ چلە، چلەچارە،
مالێ مە دانینە وەرگێ پارە،
گەدە لاوکۆ دووری من هەرە،
دێلا خاسیا منە هارە.

دە یار، یار، یار، یار،
ئیرۆ چلە، چلەشەشە،
مالێ مە دانینە دەڤێ ئاڤا رەشە،
کۆتیێ مێرێ من نەخوەشە،
دێلا خاسیا من ئۆغررەشە.

قەمەرێ

قەمەرێ، تە قەمەرێ، رەش و تاری،
منێ بژارتییە ناڤا هەزار هەڤسد مالی،
سڤێ مالی، گوندی هەرنە رەوانێ،
دو شرکێ قەرەفیلا پۆزێ قەمەرا من کێمن،
سێفیل حالێ من دەینداری،
وەیلێ هالێ، من هالێ،

خەلقێ دەلال کەتییە کوخکێ ژ پارسمێ،
برا خادێ مالا قۆمسی نەمامێ گوندێ مە خراڤکە،
چاوا ناهێلە ئەزێ سەریکی سەررا ژێ بدمێ.

***

کاڤلێ گوندێ مە ب کورسی،
قیز و بووکێ گەلتۆ هاتن، چوون،
کێفا قیز و بووکێ گوندێ مە دپرسی،
سینگ و بەرێ کەوا گۆزەل ئوسانە،
بەری بەربانگێ، بەری هیڤێ،
نۆنی ستەیرا سڤێ درەقسی.

وی لاوکۆ

وی لاوکۆ!
ها سەر مەرا عەورێ مەزن،
بنیا مە دا جەو و کانی دلەرزن،
لەیلێ تویی، مەجرووم ئەزم.

ها لاوکۆ، سەر مەرا تەک فەلەکە،
بنیا مە دا هێلینا تەیرێ پەربەلەکە،
ئیزنا خادێ ڤێ پاییزێ تێ مرازێ من و کاوا گۆزەل هەڤدو ببە.

وی لاوکۆ!
من چ گۆتبە تە کەدەر تێ،
قاییشا فۆرمێ، شالێ گالیفە، پاپاخ چقا تە تێ.

وی لاوکۆ،

دەردێ دلێ من دودونە،
یەک کوراپە، یەکی دنە،
کوراپێ من تێ مینا مەرەکی رەش گلی ـ گلچە بەر
چەعڤێ منە،
گاڤا کورێ خەلقێ تێ مینا زێرەکی مەموودی ئانیە منە.

هەیلێ دینێ

هەیالێ دینێ، ئەز قولنگم، قولنگێ ڤێ هەمانێ،
هەڤال هۆگرێ من فر دانە چوونە، ئەز مامە تەنێ،
خێرا خازل حەفت میرێ مرازارا دەڤێ من خال خەتێ
کەو گۆزەل کەتا،
برا خادێ روحێ من بستەندا،
سەرێ من ژێکرانا، باڤێتانا بەر برجا کەلێ ڤێ بەدەنێ.

هەیلێ دینێ، ئەزێ ناڤێ تە نزانم،
شیرنبوونا تەرا دڤێم یار بەیازێ،
دە تو وەرە زۆزان، زۆزانێ ئەلەگەزێ،

ئەزێ ئیسال پێرا تە برەڤینم ببم بەر بەختێ
زنارێ ئەلەگەزێ.
هەیلێ دینێ، دڤێ، مالێ مە چیایێ ئەلەگەزێ، چلکانییا، وەرێ
قۆت دانینە،
جاڤەکە خێرێ من عەڤدالێ خادێرا هاتیە دڤێ:
"جۆت کانی سەر سینگێ کەو گۆزەل دەربیە،
کێ نەخاشێ حەفت سالانە،
سەرێ خوە لێ داینە،
وێ گەلە خەونێ خوەش لێ بڤینە".

حەسۆ حەیرانۆ

حەسۆ حەیرانۆ، ها حەیرانۆ!
ئیشەڤ شەڤە، شەڤ شلییە،
گوهێرا قرانێ تە چاموورە، هەرییە،
وەرە ئەزێ تەرا داینم دەستە ئۆرغانێ قاستووکییە،
هەرگە ئیرقاتا تە دەستێ ئۆرغانێ قاسووکی نایێ،
ئەزێ داینم بەر سەرێ تە جۆتە مەمکێ سۆر، سپییە.

حەسۆ، قوربا، دڤێ هەڤال ـ هۆگرێ تە چوویە
ئەزورما کاڤل هاتییە،
منێ ژێ پرسییە، جۆتێ هۆگەچا بیستوودودیە.
ئێلێ مەیایێ، ها مەیایێ!
ئیشەڤ شەڤە، شەڤ شلییە،
گوهێرا قرانێ من چاموور ب هەرییە،
هەرکە تە پرسا راستیێ ژ من هەیە،
شەڤێ یاتاخا من ئاپنجیێ رەشی کازاخییە،
دڤێ: هەڤال ـ هۆگرێ من چوویە،

ئەزورما کاڤل و هاتییە،
من ژێ پرسییە،
جۆتێ هۆگچا چلدویە.

ئۆرۆ حەسۆ، حەیرانۆ، ها حەیرانۆ،
تە وێ خەبەرێ نە لێ چێ کر،
چیانگێ ئیگرداخێ سەر کۆنە مالا باڤێ من دا گێرکر،
تو گەدەکی کورمانجا boویی،

ته پاخرێ خوه ئانی بەرانبەری زێر کر.
دڤێ: هەڤال _ هۆگرێ ته چوویه ئەزورما کاڤل، هاتییه،
من ژێ پرسییه _
جۆتێ هۆگچا سیوودویه.
مەیایێ، ها مەیایێ!
سێ جارا سەرێ خەلیفێ بەخدایێ،
وەله چڤا زێرێ مالا باڤێ ته هەنە،
نیڤێ لڤا کاڤرێ من دەرنایێ.
دڤێ: هەڤال _ هۆگرێ من چوویه ئەزورما کاڤل، هاتییه،
من ژێ پرسییه _
جۆتێ کاڤرا چلدویه...

ئۆرۆ حەسۆ، حەیرانۆ، ها حەیرانۆ!
خەبەرێ ته نه خەبەرێ پیسا،
مەرڤ مینا جەواهرەکی باڤێ بنێ کیسا،
ترسا من وێ ترسێییه،
تو هەری شاما شیرا، هەلەبا میرا،
تێ بێژی قیزا زۆر تەمر پاشایێ ملی سەر چەمێ پایێ
چار کلاما رامووسا.
دڤێ: هەڤال، هۆگرێ ته چوویه ئەزورما کاڤل، هاتییه،

من ژێ پرسییه _
دڤێ _ جۆتێ هۆگەجا شێستودویه.

مەیایێ، ها مەیایێ!
سێ جارا سەرێ خەلیفێ بەغدایێ،
وەله ناڤێ خادێ کم!

هەرم شاما شیرا، هەلەبا میرا،
هەرگە هەڤال _ هۆگرێ من ژ پرسی،
ئەزێ بێژم _ من چار قۆناخا رێ شاش کر، بەرێ خوە
دا بەیتلایێ.
دڤێ: هەڤال _ هۆگرێ من چوویە ئەزورما کاڤل، هاتییە،
من ژێ پرسییە _
جۆتێ هۆگچا هەیشتێدویە.

ده ل من

ده ل من، ل من، ل من،
ئەرێ ئێتیمێ، منێ خەونەکێ دیبوو، چقا شا بووم،
دارەکێ زێیتوونێ هەولییا مالا باڤێ من دا رابوو،
جۆت هناری تێ دا بوو _ بوو،
تەیرێ سپی ژۆر دا سەر دانیبوو،
پێور مێزینێ عەزمانێ ژۆرین تەڤ بەلا بوو.
ئێلێ گدی، ئەزێ چوومە کاڤلا قەرسێ
بەرێ من کەت رێنگا درێژ ئاخبارانێ،
منێ نهێری جندیکە وێدا تێیە،
منێ گۆت: "قیزا دەلال، منێ خەونەکێ دیبوو، چقا
شابووم".

گۆ: "ئۆلۆ، لاوکۆ، سەرێ من قوربانا سەرێ تە بییۆ

عەمرێ من قوربانا جانێ تە بییۆ،
توێ خەونا خوە منرا بێژی،
ئەزێ خەونا تە تەرا شرۆڤەکم".
دڤێ: "ئێلێ گدیێ، منێ خەونەکێ دیبوو، چقا شابووم،

دارا زەیتوونێ هەولییا مالا باڤێ من دا رابووبوو،
جۆت هنار پێ دا با بوون،
تەیرێ سپی سەر دانیبوو،
پێور ـ مێزینێ عەزمانێ ژۆرین تەڤ بەلابوون".
"ئۆلۆ لاوکۆ، سەرێ من قوربانا سەرێ تە بییۆ،
عەمرێ من قوربانا جانێ تە بییۆ،
ئەو دارا زەیتوونێ دڤێژی،
ئەز خوەبەرم،
ئەو هنارێ پێ دا زەر مەمکێ منن،
ئەو تەیرێ سپی ژۆر دا سەر دانیبوو ـ
هوبیا دلێ من و تەبوو،
ئەو پێور ـ مێزینێ عەزمانێ ژۆرین تەڤ بەلابوو،
ئەو چەعڤ و بروێ منە بەلەک بوون،
ئۆلۆ لاوکۆ، قوربا، مەترسە،
ئەزێ سالا ئیسال قسمەتێ جانێ تە بووم".

کولمالێ

کولمالێ، مە زۆزانێ بلند حافا کانەکێرێ،
گوندۆ، ئاگرکێ کەتیە بەرەکا رەوانێ،
دشەوتە باخ و بۆستانێ پشتا دێرێ.
مالینۆ، هوونێ پرسا کاوا کوباران ل من دکن،
کاوا من یەکە سوورەت سۆرە، چەعڤ بەلەکە،
چاوا شەڤەک، شەڤێ پاییزا،

رۆژەک رۆژێ بهارا،
خۆرتارا بکە چەرەزێ شەڤبهێری.

لێ گولێ

لێ گولێ!
چوومە خاموورێ، خاموورپێتێ،
بەژنا گولا من زراڤە، دێرە لێ تێ،
خوەزلا دەڤێ من ناڤ خرتە _ خالێ، سینگ و بەرێ گولێ کەتا
برا فەرمانا من رابوویا ناڤ دەولەتێ.

خانیێ کەشیشی چ قوبەیە،
گۆڤەند تێدا دگەرە چاورمەیە،
عەڤدال دڤێ: گولێ، دل کەتییە، چارە ناڤە.
– هەیلۆ عەڤدالۆ،
ئەو خەبەرێ تو دڤێژی،
ئەو خەبەرێ دەڤێ حەفتێ گۆڤەک باڤێ تە زێدەیە.

هات بوهوری

هات بوهوری، هات بوهوری،
خەلقێ تێلی دەلال هات بوهوری،
سڤە بوو، سڤا سورێ سڤێ سار بوو،
تالە بەختێ منرا پێشا دەلە قوتنی لێ فلتی،
منێ سێ دەنگا لێ کرە قیرین،
نزانم قیزا کەرێ کورمانجە، یان عەجەمە،
نزام شەرما مالا گوندیانە،
منێ کری _ نەکری نەسەکنی.

لێ کوڵمالێ

لێ کوڵمالێ!
دلێ من چەمە، سەد جار چەمە،
دە پێلا پاشن دایە سەر پێلا پێشن،
وەلگەریا رووبارێ رووبارێ عەجەمە،
ئەز عەڤدال بووم،
عەڤدالێ لاوێ زەینێ بووم،
منێ تو دەنگبێژ سەر خوەرا نە دیبووم.
خێن ژ یەک ژێ نەفسا جانێ ئاشق کەرەمە.

لێ وەیلێ، کوڵمالێ!
ئەزێ شام، هەلەب، دییاربەکر گەریام نیڤەکا دنێ،
زۆزانێ گولی جەوار ئاخا تەکۆ _ تەکۆ بوونە،
دلێ منرا خال کەتنێ،
خەلقێ سڤێ زوو رادڤە رزایێ خوە دخوەزە،
با رەبێ ئالەمێ،
ئەز عەڤدالێ خادێ رزایێ خوە دخوەزم
مالا شەرۆ، ڤێ تۆرنێ.

کورخال

مێرگەکێ بنیا مالا مە دا هێشین دکە، گیهایێ ب قەواخە،
ریشیێ شەرێ، گوهکێ ئەگالێ سەر ناملا گەدە لاوکێ من
بوونە قات ب تەیاخە،
کورخالۆ، وەرە دینایا مەکە، دین بەتالیا مەکە،
ئەزێ کحێلەک کحێلێ مالا بالوول پاشامە، سەر تەولێ،

بێ شکه، بێ گونەمه.

وەختا تو پێنجا بینی، ئێنگا شەشا –
ئەز ب خوەمه.

کورخالۆ!
ئەزێ شێخان و مەلان ناکم،
کەشکوولا وانه دێستدانه،
رۆژێ حەتا ئێڤارێ ناڤا مالا دگەرن، خەلقێ دخاپینن،
ئەزێ گەده کورخالێ خوه بکم،
سورمەلیکه ئۆرتا وی و زیندایه،
وێ کەلا رەواقێ تالانێ مه سەر مالا باڤێ من قرکا
خادێ دا ڤەدگەرینه.

دیلبەر

دیلبەرێ، سینگێ ته زۆزانه،
سەرێ مەمکێ ته سۆرن، کۆکێ وان مرجانن،
سینگ و بەرێ ته ئوسانه،
نۆلا تریێ ئووشەگانێ،
نۆلا برنجێ ڤێ ئیرانێ،
نۆلانی باخ و باخچێ ئێرێڤانێ.
ئەڤ قەیدا نازووک بۆنا بەژنا زراف، چەعڤێد بەلەک،
دێمێ گولی وێ پێک ئانی.

دیلبەرێ، پەزێ باڤێ ته ل کێشێ،
ل زۆزانێ ئەلەگەزێ،
هزکرنا دنیالکێ،

منێ دەستا دەستە گول چنی،
رهان ئاڤیتییە پێشێ.

حەیفا من تێ بەژنا زراڤ،
چەعڤێد بەلەک، خەلقێ نازک،
چاوا کەتی دەستی شندۆکێ مێرا،
چاوا ئیسال سەرێ حەفت سالانە،
کۆتیێ مێرارا بوویی داییکا ڤێ دەرگووشێ.

دیلبەرێ، تە ب زمانێ شیرن ئەز دین کرم،
ب شێ بسکێد شێ قەید و زنجیر کرم،
پار ڤان چاخا ئەز کووڤی بووم، سەرێ چییا ئەز دگەریام،
ئیسال ژی پێرا تە ناڤا سینگ و بەرێ خوە دا کەدی کرم.

چەعڤێد بەلەک

چەعڤێد بەلەک رەشن ژ کلدانێ،
سوورەتێ تە خانمێ سۆرن راموسانێ،
ئەز دکم کەرەم بکم ناڤا سینگ و بەرێ تە تۆرنێ،
کێوریشکا بەر زنارا،
کارا کارخەزالا،
توونجا مەلەکانا.
شەڤێ ب نیڤەکا د شەڤێ بوو،
من کر دەستێ خوە بکمە ناڤا سینگ و بەرێ ڤێ تۆرنێ،
مەمکێ تە خانمێ سست بوونە ژ مزدانێ.

تە ل چەعف و بریا هەڤرا شەرە،
بەژنا تە تۆرنێ، نۆلی تا رهانا هێشین دکە،

دەڤێ زانگا،
حەیفا من تێ بەژنا زراڤ، چەعڤێد بەلەک،

تە تۆرنێ، تە نازکێ، تە نازدارێ،
چاوا دەستێ کۆتی مێرا دا دکشینی ئاهووزارێ.

بەژنا تە خانمێ دارە، دارا سێڤێ،
هێشین دکە ل زۆزانێ ئەلەگەزێ سورا سڤێ،
بانگا ئێڤارێ خوەرا لێ تێ،
نازووک دڤێژە: _ وەکی مرازێ من تە خانمێ، هەڤدو نەڤە،
ئەزێ ئوسا ئاد دکم ل بەر خادێ،
یەکێ بینم، ناڤێ تە خانمێ لێکم.

ئێلێ کەچێ

ئێلێ کەچێ!
شەرا سەرێ من گرانە،
م عەڤدالێ خادێ _
منێ ریشیێ شەرێ خاس بادانە،
منێ بهیستیە گەلەک مێرێ چێ سەڤا ژنێ مێرێ کۆتی
ژنێ خوە بەردانە.

ئێلێ کولمالێ!
شەرا سەرێ من گەڤەزە،
من دانییە بەر ئەنینگا کەڤەر تەزە ب تەزە.

ئێلێ کولمالێ!
دە تو وەرە راموسانەکێ نەفسا جانێ من کەرەمکە،
مرن هەقە، گۆر و کەفەن فەرزە.

ئێلێ کولمالێ!
تو ئاڤێ مەینە هەموو بیرا،
دە تو مەکە خەبەرێ شێخانە ل ڤان پیرا.
تەرەزێ، تەیێ کاڤلی گوندا دا دل و جەگەرێ من عەڤدالێ
خادێ دانە بەر داخانە ل ڤان تیرا.

ئێلێ کولمالێ!
خەما مەکشین، خەم خراڤن،
دە تو وەرە گولا بچن برا سۆسن دەوسێ راڤن،
هەچکا گلییێ من گۆتییە توجار، توجار بەتال ناڤن.

ئێلێ کولمالێ!
تە نە چوونێ، نە هاتنێ،
دە تو شەڤەک، شەڤێ پاییزا، رۆژەک رۆژێ بهارا،
تو رازێ ناڤ سینگ و بەرێ من چیلێ، من قازاخێ، من
بەدەوێ.

کەچکێ ئەزێ دگولگولم

کەچکێ ئەزێ دگولگولم،
دەرێ مالا باڤێ تە دفتلم،
– گەدە لاوکۆ، دەرێ مالێ نەسەکنە، من نەنێرە،
کاڤلێ گوندێ مە تەڤ ڤاییسە، مە دنهێرە،
کۆتییێ دەوارێ مێرێ من منرا شەرە.

گەدە لاوکێ من سەکنی دەرێ مالێ دوشرمیش بوو،
توونجکا وییە سەر ئانیا کەڤەر دا تیشە _ تیش بوو.
گەدە گۆ: کەچکێ، ئەزێ کال بووم، سەد جار کال بووم،

نێزیکی حەفتێ، هەیشتێ سال بووم،
دلێ کەچکا ل من سار بوون،
کال بوونێ ل من کار کر،
قیز و بووکێ ڤان سال و زەمانا
دلێ خوە ل من سار کر.

هەی لێ دینێ

هەی لێ، لێ دینێ!
تە چەعڤرەشێ، چەعڤێ میێ،
سینگ و بەرێ تە مینانی زۆزانێ ڤێ توجیێ،
وەکی گازن، لۆمێ کۆمێ پزمام و لێزما ل من
تونەبوویا،
منێ کەلەشا خوە برەڤاندا بەر دێرا ڤێ باخلووێ.

هەی لێ، لێ دینێ!
تە چەعڤرەشێ بروو قاشێ،
زۆزان خوەشن دەشتا مووشێ،
حەیفا منێ تێ بەژنا کەلەشا من،
پار ڤان چاخا قیز بوو،
ئیسال پێرا دەستێ شندۆ دەواری مێر دا روونشتییە
بەر دارە، دارا ڤێ دەرگووشێ.

هەی لێ، لێ دینێ!
تە چەعڤرەشێ گەردەن سیێ،
سینگ و بەرێ کەلەشا من مینانی پەنێرێ ل سەر چیتێ،
قیزا کەرێ مەعنا ل من دگرە،

ناڤ خاچ و خدرنەڤی دا ژ من دخوەزە
کڤاڤەک گۆشتێ رەش قاریتکێ.

ئەزێ چوومە

ئەزێ چوومە شاما شەوتی،
دیکێ سبێ ل من خول ـ خولاند.
خەونێ دا دو پیرێ ئونجزی کێلەکا من عەڤدالێ خادێ
روونشتی بوون:
یەکێ کەفەنێ من دبری،
یەکێ دۆرا من عەڤدالێ خادێ دفەسلاند.
یەکێ فێزا من عەڤدالێ خادێ روونشتی بوو،
نزام ئەیناتا دنێ بوو،
نزام ژ هوبا دلا بوو،
کۆفیا زێرا، چەعقێ بەلەک
بەختێ من عەڤدالێ خوەدێرا دخەملاند.

ئێلێ دینێ!
ئەزێ چوومە شاما شەوتی باخ و رەزە،
ئەزێ چوومە ل مەکە ـ مەدینێ ـ جیێ قۆزاخا، بەدەوا، ـ
نا وەلە بووکی تەزە.

ئۆلۆ کەلەشۆ!
منێ بهیستیە تێ دچی وەلاتێ خەریبا،
دە تو وەرە راموسانێ نەفسا جانێ من عەڤدالا خادێ
کەرەمکە،
برا دلێ تە دا نەڤە تو دەردە، تو کولکە، تو مەرەزە.

لاوكۆ ناڤێ ته

لاوكۆ، ناڤێ ته نزانم،
شەرێ بشین، گولا بادم،
ئۆمەتا هانا بێژه، ب نەڤێژه،
لاوکێ خوه کۆما خایا نادم.

کاوێ، ناڤێ ته نزانم،
شیرنایا تەرا دڤێم- خانێ،
تەمەزیکێ بده بەر کۆفیێ، ڤێ کتانێ.

لاوکێ من ئاگرێ شۆرێ دادا،
ئەزێ بەر روونشتم، من ریشیێ شەرێ بادا.

کاوێ، ئەزێ هەڤراز چوومه، بەرژێر هاتم،
ئەزێ راستی خەلقێ دەلال هاتم،
ئاڤرێ وێ سەبابێ ئوسانه،
نۆلا گولەکه مائووزەرێ ئەز هنگاڤتم.

ئەزێ چوومه، سەد جار چوومه،
ئەزێ ئۆرتا هەردو مەهەلا همبەر بوومه،
هەرچی، گاڤا چەعڤێ من چەعڤێ گەده لاوکێ من دکەڤه،
ئەزێ چار تلیکا عەردێ بێڤان بوومه.

کۆنێ رەشی دململی،
شریت ئاڤیته ناڤێ نه ئەدلی،
شووشەنگا دلێ من شکەستییه، نەجەبری.

لاوکۆ، دلێ من کەڤرێ کەلەبەستا،

وارێ بەکەس بەلا کرییە هەردو دەستا،
ئەزێ مالا پیگێر ناڤا شێدا،
مزگینەکە خێرێ منرا ئانین،
گۆ: "لاوکێ تە وەلاتێ خەریبا ڤەگەریایە رانەوەستا".

لاوکۆ، ئۆرتا مالا مە و وەدا بنهێر چقا عەردە،
خادێ عەزیزێ بەر دلکێ وان بکوژە
هەرچی ئۆرتا دو دلا، چار چەعڤا دا خەبەردە.

ئۆلۆ لاوکۆ، سڤا تە خێر، ئەیدا تە بمبارەک،
منێ بهیستیە تە سەر منرا گرتیە تۆلە یارەک،
هەرگە من رندترە، من بەدەوترە،
نەفسا جانێ تە بمبارەک،
هەرگە من نە رندترە،
برا کولا گێژێ تێکەڤە _
مالا باڤێ تە _ سالێ جارەک.

حەسۆ ناڤێ من

حەسۆ، ناڤێ من ئاسێیە،
سینگ و بەرێ من زۆزانە،
مەمکێ من مزگەفتا دەڤێ رێیە.

حەسۆ، من چ گۆتییە دلێ تە ژ من مایە،
مالا خوە بار کر قاسمیێ جەم رەزایێ،
رەزا پرس و پرسییار ژ من کرن،
قەلەنێ ئاسێ پار ڤا دایە.

حەسۆ، وەرە، بەختێ من بێبەختێ،
تەڤیک باران بارییە رەما خادێ ژ قودرەتێ،
بەژنا حەسۆنگی منی دەلال،
نۆنا گولا شینبە، تەڤی باخێ ڤێ جنەتێ.

حەسۆ، ل مووورادی ئاڤا سارە،
چرپیێ دۆرێ بەر بوو دارە،
تۆڤا خادێ سۆز نەمانە،
قەول چوونە، قرار مانە،
ئیسال، حەفت سالێ منە
پاشی سۆزێ هەسەنێ خوەرا جدا مامە.

حەسۆ، وەرە، بەختێ من بێبەختێ،
تەڤی باران باریە رەما خادێ ژ قودرەتێ،
بەژنا هەسەنێ من گولا شینبە،
تەڤی باخێ ڤێ جنەتێ.
حەسۆ، قوربان، سۆز نەمانە،
قەول وێ چوونە، قرار مانە،
پاشی سۆزێ هەسەنێ خوەرا ئەز مەعرووما خادێ جدا مامە،
دەلال ئاسێ، سێفیل حەسۆ.

دایێ دێرانێ

دایێ دێرانێ، دلێ من کانییا دۆر ب قجی،
جۆتە کەوێ گۆزەل تێ خارجی،
سیارێ کومەیت مێرا دکوژە،
پاپاخ خار کر سەر بسکێ ئاپنجی.

خۆزانە وێ ب ملە،
ئاڤا کانیێ ئاخلدەورێ بن دا خولە _ خولە،
سڤەکێ زوو راڤیانا، تێکەتانا قۆلێ سەلەفێ سییارا،
ناڤ دا ناڤینم قەیمەسێ سییارێ هەسپێ رووبرینە.
دلێ من کانییا دۆر ب قجی،
جۆتە کەوێ گۆزەل تێ نالجی.

سملۆ - لیلۆ

سملۆ _ لیلۆ، رەفەک بەتە،
بەت دگەرە خەت ب خەتە،
سەرگۆڤەندییا مە قیزمەتە.

سملۆ _ لیلۆ، رەفە گورە،
گور دگەرە گر ب گرە،
سرگۆڤەندییا مە قیزبرە.

سملۆ _ لیلۆ، رەفەک گایە،
گا دگەرە چییا ب چییایە،
سەرگۆڤەندییا مە قیزخالە.

سملۆ _ لیلۆ، رەفە قازە،
قاز دگەرە ساز ب سازە،
سەرگۆڤەندییا مە ب نازە.

دەستێ خوە بدە دەستێ من
لۆ، لاوۆ، ئەم هەرنە چۆلێیە،
چل زێر دا بەر ئەنیێیە،

رادمووسم ته تۆلێیه.

دەستێ خوه بده دەستێ من،
لۆ لاوۆ، ئەم هەرنه سڤدەرێ،
چل زێر دا بەر کەمبەرێ،
رادمووسم ته قەمەرێ.

دەستێ خوه بده دەستێ من،
لۆ لاو، ئەم هەرنه شێمووکێ،
چل زێر دا بەر جێنووکێ،
ئەز رادمووسم ته ئاخچیکێ.

بەند- یەکخانه

ئاڤیڤانێ، ئاڤ ل گەرێ،
من بقیراندا، برا دەنگێ م ژی هەرێ،
منێ نفرەکێ بکرا _
برا جێرەکێ ته بشکەستا،
ئیرۆ منرا بدا سەر رێ.

***

بەژنا سەر کانیێ قەنجه _ خراڤه _
دلێ من نکەتیێ،
چەعڤێ من دبینه، نکارم بکم رێنجبەریێ.

***

گەده لاوکۆ، دچی زەوالیێ من بیر نەکه،
من سێڤا سۆرکه، بەرییا خوەکه،
گاڤا دچی وەلاتێ خەریبا _
دەرخه سەر دا مێزه بکه،

دوور و نێزیک تەمام یەکە.

***

گەدە لاوکۆ، کودا دچی من بڤە خوەرا،
ئەزێ شیڤێ بچنم جەنیا تەرا،
هەرگێ خەلقێ تێلی دەلال دپرسە،
بێ کەوا گۆزەل من قۆرخ کریە نەفسا جانێ خوە را.

***

گەدە لاوکێ من شڤانێ پەزێ نێرە،
بەر بەرستییا گرتییە قلێرە،
ئەزێ خوە باڤێژمە بەر بەختێ بووکا تەزە،
برا بشۆ باڤێ روو زنێرە.

***

گەدە لاوکۆ، سڤەیە، سڤە ناڤە،
دەنگێ قازان و قولنگا
حافا مالا زەلال ناڤە.

***

دێو دکلێم، دەو ناڤە،
وەختە کۆپەک خەو راڤە،
من بکوتە، تە جاڤە.

***

دە زۆزان، وەی زۆزان،
خانیێ باڤێ زۆزانا من ب رهانە،
زۆزانا من کولیلکا دەڤێ ریانە،
هەی زۆزان، هەی زۆزان.

***

دلێ من نێزە ـ نێزە،

ئاگر کەتیە گۆما پێزە،
پار ڤی چاخی دلکەتییا من بوو،
ئیسال پێرا بوویە دلکەتییێ کەچکا خاچپارێزە.
***
ئەزی ژ سیارا چەلەنگی سیارا بووم،
کۆتی مێری ڤرشیکۆ، ملدرێژی نەزان بوو،
بەری وێ سبێ کارێ خەزالا ژ مال دەرخستن،
تەژی ـ توولانێ خوە بەردانێ.
***
کاڤلا قژلا مستۆ ئاڤ تونینە،
کاڤلا قزللەگانێ بیست و چار کانینە،
نیشانا خەلقێ تێلی ـ دەلال شەرە ـ شەماقینە.
کورک، کورێ من دینە،
پەزێ خوە بەردا گەلیێ مێردینە،
گول، سۆسن چنی، دانی بەر بینە.
***
لۆ ـ لۆ کورۆ، کورانی،
چیچکە بەرفا زۆزانی،
سەر سینگێ زەر دانی.
***
کەچکێ قوربا، سەرێ خوە بشۆ، ئاڤێ نەرێژ،
ئەو گلینگێ من تارا گۆتیە ـ
کۆتی شندۆکێ دەوارێ مێرێ خوەرا نەبێژ.
***
کەچکێ، قوربا،
سەرێ خوە بشۆ، ئاڤ ل بەر دا،

کەفێ برێژ سەر سێنگێ خوە کەڤەر دا،
ئەز و کەوا گۆزەل کێلەکا هەڤ روونشتن،
مەیێ شیرن ـ شیرن خەبەردا.
***
کەچکێ قوربا، تەیێ سەرێ خوە شووشت، ئاڤ کو ئانی؟
سالا پار قولخایی بوو،
مە چکییابوو جەو و کانی،
هەرچا سالا ئیسالن بەر من هەبوو،
دەردێ دلا بەر من دانی.
***
کەچک هاتن تەڤ جڤیان،
حالێ هەڤ دا دگریان،
گۆ: "چ شیرنە".
یەکێ گۆ: "شەکر شیرنە".
گۆ: "وەی شەکر بەر تە دا بمینە،
یارتیێ شیرنتر تشت تونینە".
***
کراس شەرە، ئەز خوە ناکم،
زڤستانە، دەبوور ناکم،
گەدە لاوکێ خوە ناڤا هەڤال هۆگرا دا
دەیندار ناکم.
***
کراس قیچک بوو، کراس خوەکە،
دە تو توونجکا قیچک سەر دا شەکە،
ئالیکی کەزەبا من ساخ مایە،
ئالیێ دنێ خراب نەکە.

لاوکۆ، قوربا،
چ ئەڤینتیا من و تە کر،
کەسی سەرێ کەسی نەکر،
خادێ کورێ باڤێ تە بکوژە،
قەلپی ئالێ تە دا بوو ـ من تۆبە کر.
***
لاوکۆ، قوربا، هەرە، رێنگا خوە نەمینە،
هەرە ئەلەگەزێ قۆل ـ پێچاتێ خوە بستینە،
گاڤا دکەڤی وەلاتێ خەریبا ـ خەریبستانا،
تمێ ـ تمێ من بیر بینە.
***
لاوکۆ، قوربان،
جگارەکێ منرا بپێچە ب کێفێرا،
لاوکۆ، قوربا،
سییاری خوەشە، دەنگبێژ پێرا،
کوبارێ جانێ،
ئەنیا کەڤەر لاییقە قۆلێ زێرا بەرا.
***
مالا دانی سەر زنارا،
تێدا دخوونە کەوێ نێرە،
چاوا سالا ئیسالن دەستێ من کەوا گۆزەل گرتن
دانە مالە ـ مێرە.
***
مالا مە جینارێ مالا شێخە،
دە تو دەفتەرێ بینە، مۆرێ لێخە،
دە تو وەرە من برەڤینە،

پاشیّ دەنگیّ من دنیّخە.

***

مالا مە جیناریّ مالا وە بوویا،
ئۆرات مە و وە دا شووشە، کولەک، پەنجەرە بوویا،
بەرا یا من کەوا گۆزەل باتا سیّری،
کراسیّ جانیّ من تونەبوویا.

***

مە دەرکەتیە هیڤا کەلی،
شەوقیّ دایە قورا دەری،
من بووک ئانی، کر بەرمالی.

***

مە دەرکەتیە هیڤا ساڤا،
بەختیّ تەرا هیڤ ئنگریە، ناچە ئاڤا،
خادیّ مالا قومسی خراڤ بکە،
چاوا بوویە سەبەبیّ بووک و زەعڤا.
منیّ بۆستانەکیّ چاندییە،
کوندریّ بژی،
ئەزیّ ئاڤدم هیّسریّ خوە و تە ژی،
رەبیّ ئالەمیّ چیچە شووشا دلیّ من
باڤیّ دلیّ تە، دیا تە ژی.

***

منیّ بهیستیە ناڤیّ تە کوبارە،
مۆری، مرجانیّ تە قەتیانە، ژەڤ بەلانە،
ئەزیّ شەڤەکیّ بەر تەڤا هیڤیّ لیّ گەریامە،
وی لیّ، لیّ، وی لیّ، لیّ.

***

منێ خەونەکێ دییە ژ خەونێدا،
چار سالە خار بوونە سەر خانێ دا،
خوەدێ رەشکە مرازێ مالێ دا.
***
پەزێ لاوکێ من خورتە،
سەر دەلاڤێ کۆزی گرتە،
کولاڤێ کەلەش لاوکێ من ـ
چار تلییا بەژنێ کورتە.
***
پالەنگۆ، پالەگرۆ،
دەسا دەستێ تە زەنگلۆ،
گەرما هاڤینێ لێ زۆرکرۆ،
شەرا گەڤەز خوە و لاوکێ خوە رە
کریە سی ـ چادرۆ.
***
رێکا مە بوو دو رێ،
پالتۆن بێخە، باڤێ ئالیێ سورێ،
گەدە، لاوکۆ،
وەلاتێ خەریبا دا قەدا ـ قۆتکێ بێن سەرێ تە،
برا بێن سەرێ من پۆرکورێ.
***
سەرێ بۆقەتین وێ ب تەرە،
می دکالە بەرخا خوە دگەرە،
لاوکۆ، قوربا، کاڤلێ گوندا دا،
من، تە کیژان بێبەختە،
بەختێ بێبەختا لێ وەلگەرە.
***

سەران و سووکا،
ئەمێ هەرن دەرێ دکانا،
بازار بکن کنجێ زەڤا، خێلیا بووکا.
***
ستەیرکا گوندێ مە چقا گەشە،
شەوقێ دایە ئاڤا رەشە،
هەرچێ ئۆرتا بەخت مرازا خەبەر ددە _
برا بێژن: "دەلالێ دلێ وی نەخوەشە".
***
سڤەیە، راڤە سەر خوە،
یاشیکا پاترۆنا بینە بەر خوە،
توجارا ناڤێ رەڤێ نەینە سەر خوە.
***
تە چ دەردە، من چ کولە،
ئۆرتا مە دا ڤێرسە عەردە،
کێ دییە، کێ بینایە،
مەرڤ قیزا خوە بدە ڤان کالایە.
***
تە چەعڤرەشێ، بروو قۆرێ،
بینا مسکینیا کەتییە تاخا ژۆرین ناڤا پۆرێ،
دەردێ کەوا گۆزەل منرا هەرە ئاخێ گۆرێ.
***
تە چەعڤرەشێ کانێیا کلا،
منێ ژمری سیووسێ گولی ناڤا ملا،
ئەزێ چەعڤرەشا خوە برەڤینم،
ئەلەگەزێ، ئالیێ بەلا.
***

فێزا مه دا چیایێ مەزن،
بنیا مه دا چەم و کانی دلەرزن،
هەرگەه پرسا راستیێ تو من دپرسی،
لەیلێ تویی، مەجرووم ئەزم.
***
خانیێ کەوا گۆزەل سپی نۆنا هێکا،
جۆت برانه، پیرەدێکه،
بەلکی خادێ یا تووشا مەلەکان،
کێوریشکا بەر زنارا، کەوا گۆزەل با خوه چێکه.
***
خنووس خوەشه، بینگۆل بەر دا،
خەلقێ دەلالی سەکنییه بەر دێری،
تانا کۆندرا، کورتک سەر دا،
تەیێ ئیسال ژ پێرا ناڤ دلێ من کرییه کێرێ خوونێ،
جی مسکەنێ کول و دەردا.
***
ها ل بەرفێ ل موورازێ،
دابوو کورکا مووشێ سەرێ گازێ،
هەزار خوەزل ب وی عەڤدی، ب وی ئیسانی،
جیکی داینه تەڤی ئاپێ زڤۆ رازێ.
***
ها ل سەر مەرا هیڤا زەره،
جۆت قەرەولا خوه دایه بەره،
هیڤ چوو ئاڤا پاشێ وەره.
***
های بێ هاجێ، های بێ هاجێ،

سینگ و بەرێ هاجا من ئوسانە
نۆنا بەرفا قەرەتاجێ.
هەرچێ ئۆرتا من و هاجا من دا فەسەدیکە،
هەرگە کور بە، هەرگە قیز بە،
تواجارا نەیێنە بەر زەواجێ.

***

هەیی وەرە، هەیی وەرە،
مەمکێ دۆستێ زێرێ زەرە،
نۆنا باخێ پەرپیێ، پیرەگانێ،
ئووشێ، ئووشرگانێ،
ئاڤا جەو و کانییا بدە سەرە،
نۆلا لال و دور بدە سەرە.

***

هەڤراز چوومە، بەرژێر هاتم،
هندا مالا کەوا گۆزەل راستی هەڤ هاتن،
نەزەرا ڤێ قیزا کەرێ ئوسانە
نۆنا گولەکە مائووزەرێ ئەز هنگاڤتم.

***

هەڤراز چوومە با شڤانە،
بەرژێر هاتم ناڤا کۆمە _ کۆمێ بێریڤانە،
ئیسال سالا پێ را
شرکێ خزێمێ دالقیانە
کۆکێ ڤان درانا.

***

هەیشتێ حەتا هەیشتێ،
کنجێ گەدە لاوکێ خوە دشۆم،

سابوونا رەقێ ناڤا تەشتێ،
ئاخین دکم خوونا رەش تێ.
***
هیڤا گوندێ مە یەکشەڤی،
برا بمرە کورێ قۆمسی ڤی نەیاری،
چاوا نەهیشت مرازێ من و کەوا گۆزەل
بڤە ئەیدا ئێزدی، خدرنەڤی.
***
هیڤەرۆنە، گوندی کەرە،
قەرەولێ گوند دگەرە،
گەدە لاوکۆ نەڤە تەنیا دۆن،
من ڤەگەرە.
***
هۆستا کارۆ، دلێ من پرا دەڤ حەمامێ،
وێ سەراست کرنە جۆتە کێرانێ دارێ چامێ،
ئەمێ بەرێ سەررا دەرباسکن خەلقێ خەریب،
پاشێ خوە دۆمامێ.
***
چ ب کانینگا ناڤا رەزا،
کۆلا، نەکۆلا ئاڤ تێ نەزا،
خوەزلا من وی عەڤدی بە:
شوورێ وی برابە، ژن دۆمامبە، هەسپی بەزا.
***
چ کانینگا دۆر ب قجی،
سێ کەوێد گۆزەل دهاتن بەررا دخارجین،
خوەزییا من وی عەڤدی بێ

چەعڤێ خوە دی دلێ خوە زەوجی.

***

چ کانینگا حەوشا مەدا،
ئاخا سەکنی، خولێم ڤەدا،
وەکی کۆما خای _ خودانا نینبوویا،
منێ جینگێ خولێم دانیا سەر جییێ ئاخێ را.

***

چ دەزمالا چالمچیتی،
ئەزێ باڤێم سەر ملێ تە مێری، تە ئەگیتی،
تشتێ مرازێ من و تە قیزتی _ خۆرتی نەبوو،
ئەزێ باڤێم سەر دار و بەرێ ژنا بیتی.

***

چەمێ ئەرەز لەمە – لەمە _
کێوریشک بانزدا سەر کەلەمە،
کورێ کەرێ دووری من هەرە،
ئەز نە سێڤا دەڤێ تەمە.

***

چەمێ کورێ لەمە _ لەمە،
ئەز خولاما قۆتکا تەمە.

***

چیا بلندە تە نابینم،
گول سۆر بوونە ناچرپینم،
وەکی کورێ شا بە، کورێ پادشا بە،
تو دلا سەر دلێ خوە و تەرا ناهەبینم.

***

چیا بلندە تە نابینم،

سۆرگول سۆر بوونە ناچرپینم،
توجار _ توجار کەسی سەر دلێ خوە _
کەوا گۆزەلرا ناهەبینم.
***
چ بەرژێرێ بێن ب بینە،
چ هەڤرازێ بینچکینە،
خوەدێ مالا سەبەبا خراب بکە،
چاوا ناهێلە لاوکێ من مال بمینە.
***
چیایێ بلند، چیا لیلاندن،
خەزالا بەریێ ژێرین کارێ خوە دمژاندن،
دەستێ کارێ خەزالا گرتنە،
قە نزانم کی ئالی شاندن.
***
شەر ب رەشۆ، شەر ب سورمە،
هەسپێ لاوکێ من چییانگێ کۆلک _
سەر ئاڤێرا کرمە _ کرمە،
من بهیستیە تە سەر منرا گرتیە یارەک،
جەم یەکێ ژۆرین چقا زولە.
***
شەرا سەرێ گەڤەزە،
ئەزێ باڤێژم سەر چەعقێ زەڤێ تەزە،
ئیسال سالا چەند سالانە،
من دوو تەرا گرتنە کول، مەرزە.
***
شیرنبوونا ناڤێ تە هلنادم،

ئەزێ تە کۆما باڤ و برا نادم،
شەرێ بشین، ریشیا بادم،
ئەز تە کۆمێ خای _ خودانا نادم.
***
جۆتکاریۆ، جۆتی ل خەتێ،
خوەدێ بدە ڤی جۆتکاری قەواتێ،
ئیسال بچینە نانێ دەستنیگارێ،
سالەک دن بچینە ئێ دەواتێ.
***
قازێ گۆتە وان وەردەکا:
"تو وەرە ئەم هەرن گۆلا گۆلێ تەندوورەکا،
مەیێ یارێ تەزە گرتنە،
یارێ کەمن بوونە چیمە – چیمێ دەر کولەکا".
***
قوتییا گەدە لاوکێ من شیرمەیە،
گلی دانی پێشیا خوەیە،
پێشییا گلی سەبر کەتێ،
تەمام رووێ من بێبەختێ،
بەختێ خراب عەردێ کەتێ.
***
وارەکی رەش بوو، تە شین کر،
باڤەکی کال بوو تە جان کر،
دێلکە نوو بوو، تە ئاشکر.
***
وێدا تێ خوە دهەژینە،
هەسپە بۆزە، دێلوەشینە،

یاره رنده، چەعڤهێشینه،
دەلالێ دلێ من چقا رنده.
***
وەی هسرەتێ، وەی هسرەتێ،
مینگا قوربانێ کاله _ کاله،
پەی من و ته تێ _
برا خوەدێ مرازێ حەفتێ و دو ملەتی بکه،
مرازێ من و کەوا گۆزەل بکه سەر کانینگا ڤێ جنەتێ.
***
وەی پالەنگۆ، پالەگرۆ،
دەسا دەستێ ته زەنگلۆ،
ده تو وەره مێرگا مالا باڤێ من دا لێخه،
ئەشق و دلۆ،
ئەزێ شەرا گەڤەز خوه و تەرا تێکم سی چادرۆ.
***
وەره مالا باڤێ من مێڤانداری،
بەرف و باران تەڤ دباری،
ده تو وەره ناڤێ زەواجێ سەر منرا بکه تۆبەداری.
***
وەره مالا باڤێ من مێڤانی،
ئەزێ تەرا داینم کولاڤێ خورستانی،
ئەزێ تەرا شەرژێکم مینگا سۆره سەر بەرانی،
هەرگێ دێ و باڤێ من پرسین،
ئەزێ بێژم:
_ شڤان، بەرخڤان تۆل بوون، چۆلێ نانین.

نڤیسارناسی

١. "زەری"، "دۆمام"، "ژ کێرێ"، "خانێ"، "ئاحمەدۆ"، _ گۆتیە جەوزۆیێ (جەزۆ) قاسۆ ئاڤدالیان، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩٢٩ _ ئا، ژ گوندێ ئەیارلووێ ل سەر نەهیا ئێچمیادزینێ، کۆلخۆزڤان، هۆستاتییا کۆلخۆزێ دکە.

٢. "گۆزێ"، "کاستووم رەشۆ"، "دەلۆ"، "ڤی زناری"، "ڤان نەماما"، "ئیرۆ چلە" _ گۆتیە سۆنا سلتان ئاڤدۆیان، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩٣٠ ئی، دەنگبێژ، گوندیا ئەیارلووێ ل سەر نەهیا ئێچمیادزینێ.

٣. "وەرە خانێ"، "دەلال"، "کولمال جانێ" _ گۆتییە خدرێ یەکۆ، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩٢٤ _ ئا خوەندی، کۆلخۆزڤان، هۆستاتیێ دکە، ژ گوندێ ئەیارلووێ ل سەر نەهیا ئێچمیادزینێ.

٤. "لێ، لێ، دینێ"، "گولا سۆر"، "زەر مەمک"، "زێر زەینەبێ"، "کمبەرزێر"– گۆتییە ئەرفووتێ سلێمان، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩٣٦ _ ئا خوەندی، کۆلخۆزڤان، ژ گوندێ ئەیارلووێ، ل سەر نەهییا ئێچمیادزینێ.

٥. "ئەڤینێ"، "ئێلێ دینێ"، "مە ل حافا وەرا"، "کەوێ جانێ"، "حەسەنیکۆ"، "چڤاس ستەیرک" گۆتنە فاسرزێ ئەمەر سەردارۆڤ، ٨٥ سالی، نەخوەندی، پێنسیۆنێر و کورێ وی مەجیتێ فارز ئەمەرۆڤ، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩١٤ _ ئا، خوەندی، کۆلخۆزڤان. ئەو ل گوندێ ئارێڤاشاتێ دمینن، ل سەر نەهییا ئێچمیادزینێ.

٦. "بەژنا خەلقێ"، "گوندی _ مالینۆ"، "دلۆ"، "گدی"، "دو زەری"، "ئەڤینێ، حالێ من"، "ئیدرێ، هەڤراز دنهێرم"، "لۆ ل من" _ گۆتییە ئۆکۆیێ سلێمان، ٨٠ سالی، نەخوەندی، پێنسیۆنێر، ل گوندێ لێنینیان ئووخییۆڤ دمینە ل سەر نەهییا ئێچمیادزینێ.

٧. "دلۆ مەعرووموٚ"، "گدی یار، یار"، "هەیلۆ"، "ئێلێ گدیێ" _ گۆتییە ئیزۆیێ سەمەند خالتیان، ژ دیا خوە بوویە سالا ١٩٢٦ _ ئا، نیڤخوەندی، ل گۆزەلدەرێ بوویە، ل

نەهیيا ئاخبارانێ، نها دمینە ل سۆڤخۆزا باخرامیانێ، سۆڤخۆزێ دا دخەبتە. گەلە کلام زانە.

٨. "شاڤێردی شەوتی"، "دەردۆ"، "زڤالۆ"، "خولنگۆ"، "باران باری"، "کەچێ ئەو چییا"، "هەیلۆ" – گۆتییە مکرتیچ ئاراکێلیان، ٦٧ سالی، نەخوەندی، ئەرمەنکی و کورمانجی زانە. نها ل گوندێ ئەیارلوویێ ل سەر نەهیا ئێچمیادزینێ دمینە.

٩. "ئەمان، ئەمان"، "ئەزێ بەختێ وەدامە"، "بەرفەک باری"، "پەیالێ من"، "پەریشان"، "کەچکێ"، "دەردۆ، دەردۆ"، "دە یۆ، یۆ، یۆ"، "های دل" _ گۆتییە کەلەشێ کەلۆ سەفەریان، ٦٦ سالی، نەخوەندی، ژ گوندێ شێڤەکارێ، قەزا بێرکریێ. نها هاتییە شەهەرێ ئێچمیادزینێ. ١٨ سالا چوویە بەر پەزێ کۆلخۆزێ.

١٠. "ئەزی تەیرم"، "سیارۆ"، "حەسۆ"، "بارۆ"، "باژارڤان"، "گدی لۆ، لۆ"، "گەنج خەلیل"، "لۆ کومبەیتۆ"، "چوومە ئالییێ مالێ"، "من گۆ"، "لۆ ل من"، "ل ڤی عەردی"، "ئیرۆ"، "هەی زۆزان"، "حەسۆ، رەبەنۆ"، "قازێ"، "کەچێ کولالباڤێ"، "بەرفەک باری ل گوندێ مە"، "لۆ پالەنگۆ"، "کەچێ"، "گولان"، "یار گولێ"، "هەی لۆ، لۆ"، "هۆی نازێ"، "بدنە من"، "یارێ، ها یارێ"، "گەلیێ شاخێ"، "لاوکێ من کنە"، "کەچێ"، "هەی نێچیر" _ گۆتییە مخۆ (مخیتار یێخیازاریان)، ٧٧ سالی، نەخوەندی ژ باژارێ ئێچمیادزینێ. کلام هاتنە نڤیسارێ سالا ١٩٥٩ _ ئا.

١١. "ها زەلخێ"، "ها پەری زادە" _ گۆتییە کاراپێت یێخێئازاریان، ٦٤ سالی، ل باژارێ ئێچمیادزینێ دمینە.

١٢. "ئێتیمێ"، "ئێلێ گەورێ"، "گدی یار"، "عەیشانێ"، "شڤان"، "ها گولۆ"، "لێچییۆ"، "دیلبەرێ"، "کاوا من"، "خانکێ"، "گۆڤەند"، "وەرە هەفسێ"، _ گۆتییە زۆزانا ئەگیت، ٢٠ سالی، ژ گوندێ هەککۆ، ل سەر نەهییا تالینێ، کۆلخۆزڤان.

١٣. "کەوا گۆزەل"، "قەمەرێ"، "کاڤلێ گوندێ مە"، "وی لاوکۆ"، "هایلێ دینە" _ گۆتییە کۆتێ شیرنێ سەدۆ، گوندیێ هەککۆ، ل نەهیا تالینێ، ژ دیا خوە بوویە ١٩٢١ سالێ، سەدرێ سەروێرتییا کۆلخۆزێ، خوەندی.

١٤. "حەسۆ حەیرانۆ"، "دە ل من"، "کولالێ"، "لێ گولێ"، "هات بوهوری"، "لێ کولالێ"، "کورخال"، "دیلبەر"، "چەعڤێد بەلەک" _ گۆتییە ئاشق نازووک (کاملێ

بەكۆ)، ژ گوندێ قبختەپە، ل نەهییا تالینێ، ٦٠ سالی، سازبەند و دەنگبێژ.

١٥. "ئێلێ کـەچێ"، "کـەچکێ ئەز دگـولگولم"، "هـەیلێ دینـێ"، "ئەزێ چوومـە"، "لاوکۆ ناڤێ تە"، "حەسـۆ ناڤێ من"، "دایێ دێرانێ" _ گۆتییە گولا ئۆزمان، ٥٥ سـالی، ل بازارێ هۆکتێمبێریانێ دا دمینە، کەڤانی، نەخوەندی.

١٦. "سـملۆ لیلۆ"، "دەسـتێ خـوە بدە دەسـتێ من" _ گۆتییە باشـۆئا هـەمێ، کەڤـانی، ٤٨ سالی، ژ گوندێ نەجورلیا ژێرین، ل نەهیا ماسیسێ.

١٧. بەند _ یەکاخە _ گەلەک قیز و خۆرتا گۆتنە.

سەرەجەم

زەری 505
دۆمام 507
ژ کـێـری 510
خـانێ 510
ئاحـمـەدۆ 511
گۆزێ 512
کاستووم رەشۆ 513
دەلۆ 514
ڤی زنـاری 515
ڤـان نەمامـا 516
ئیـرۆ چله 517
وەرە خـانێ 518
دەلال 520
کولـال جـانێ 522
وەرە کنـێ 522
لێ، لـێ دینـێ 522
گولا سـۆر 523
زەر مەمک 524
زێر زەینـەبـێ 525
کمـبـەرزێر 526
ئەڤینێ 527
ئێلێ دینێ 528
مـە ل حافـا وەرا 529
کەوێ جانێ 529
حـەسـەنیکۆ 530
چقاس ستەیرک 532
بەژنا خـەلقێ 533

گوندی ـ مالینۆ 534
دلـۆ 535
گـدیێ 536
دو زەری 537
ئەڤینێ حالێ من 538
ئیدرێ هەڤراز دنهێرم 539
لـۆ ل مـن 540
دلۆ مـارووشمـۆ 542
گدی یار ـ یار 543
هەیلۆ 543
ئێلـێ گـدیێ 547
شاڤێردی شـەوتی 548
دەردۆ 549
زڤـالۆ 550
خـولـنگۆ 551
باران بـاری 551
کـەچێ، ئەو چییـا 552
هەیلۆ 553
ئەمـان، ئـەمـان 553
ئەزێ بەخـتێ وەدامە 555
بەرفــەک باری 556
پەیالێ من 557
پەریشــان 560
کـەچکێ 560
دەردۆ، دەردۆ 561
دەیــۆ، یـۆ، یــۆ 561
هــای دل 563
ئەزی تـەیرم 563
سـیـارۆ 564
حـەسـۆ 564
بارۆ 568

باژارڤانی 569
گدی لۆ، لۆ 570
گەنج خەلیل 570
لۆ کومبەیتێ 572
چوومە ئالیێ مالێ 573
من گۆ 573
لۆ ل من 574
ل ڤی عەردی 574
ئیرۆ 575
هەی زۆزان 577
حەسۆ، رەبەنۆ 579
قازێ 582
کەچێ کولمالباڤێ 584
بەرفەک باری ل گندێ مە 585
لۆ پالەنگۆ 585
لاوکۆ وشمە 586
کەچێ 587
گولان 588
یار گولێ 588
هەی لۆ _ لۆ 589
هۆی نازێ 590
بدنە من 590
یارێ ها یارێ 592
گەلیێ شاخێ 593
لاوکێ من کنە 595
کەچکێ 596
هەی نێچیرێ 597
ها زەلیخە 598
ها پەری زادە 600
ئێتیمێ 601
ئێلێ گەورێ 601

گــدی یار 602
عەیشانێ 602
شــڤـــان 603
ها گــولۆ 605
لێچـیـیـۆ 606
دیلبــــەر 607
کـــاوا مـن 608
خــــانکێ 609
شــــەمێ 609
گــۆڤــەند 609
وەرە هەفسێ 610
کەو گـۆزەل 611
قــەمــەرێ 611
کاڤلێ گوندێ مـە 612
وی لاوکـۆ 612
هـەیلـێ دینـێ 613
حـەسۆ حـەیرانۆ 614
دە ل مـــن 616
کـــولـالـێ 617
لێ گــولێ 618
هـات بوهـوری 618
لێ کـولـالێ 619
کــورخــال 619
دیلبــــەر 620
چەعڤێد بەلەک 621
ئێلێ کەچێ 622
کەچکێ ئەز دگولگولم 623
هـەیلـێ دینـێ 624
ئەزێ چوومـە 625
لاوکـۆ ناڤێ تە 626
حـەسۆ، ناڤێ من 627

دایێ دێرانێ 628
سملۆ _ لیلۆ 629
دەستێ خوە بدە دەستێ من 630
بەند یەکاخانە 630
نڤیسارناسی 645